

GÜLSEREN AKSU

GÜNEŞİN SOFRASINDA

Anılarla Abdullah Öcalan

CİLT I

Basım Yeri ve Tarihi:

*Bu çalışmayı **“Başkanım, ben Önderliğin çözümlemelerinden hareketle Önderliğin romanını yazmak istiyorum”** ve **“Güneşin sofrasında bana da yer açın”** diyen Şehit Beritan Hevi’nin (Gülnaz Karataş) anısına, nefes nefese yaşayan ana tanrıçanın iyi oğlu, sevda kadınının arkadaşı, aşk işçisi, tüm anlamların bileşkesi Başkan Apo’ya, onur günümüz olarak kabul ettiğimiz 4 Nisan vesilesiyle armağan ediyoruz.*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ YERİNE	7
ÖZGÜRLÜK ÇOCUKLUKTA BAŞLAR.....	21
BEN ATEŞ TOPUYUM	31
BAŞKAN, GERÇEĞİN ve İNSANIN DİLİNİ ÇÖZDÜ	43
APO BİZ HALKIN GÖZ BEBEĞİDİR.....	94
YÜREĞİMİZİ ANLAYIN	134
YÜREĞİMİZDEKİ APO'YU ESİR ALAMADILAR	151
GİZEMLİLEŞEREK DERİNLEŞEN BİR GERÇEKLİK, ...	160
Beritan'ın Vasiyetini Yerine Getiriyorum	171
Kızlar Yıldız Gibidir.....	173
Fırtına Gibi Eserek Değişim Yaratıyordu.....	175
Unutmadınız Değil mi?	176
İnsanlar Özgürlüğe Aşık Olsalar	184
Bir Kölenin Köleyle Buluşması Zor Değildir.....	186
Zehra'yı Özgürleştireceğim.....	191
Şehitler Bireye Mal Edilemez	193
Bir Tarihin Yaratıldığı Yer: Bekaa... ..	194
Beni de Ülkeye Götürün!	197
Önce Arkadaşlara Göster, Sonra Tercüme Et.....	199
Komutan Yapısının Ne Yaşadığını Bilendir	203
APO GELECEK!.....	205
ANNEM HEP ONU BEKLERDİ.....	208
DOSTLUK GÖRÜŞMESİ	213
İNANAMADIĞIM GERÇEĞE DOYMAK İSTİYORDUM	219
Gençler Söz Verirken.....	223
Benimle Olmasanız da Yaparım!.....	226
KİM BU ABDULLAH ÖCALAN?	229
Kafasına Koyduğunu Mutlaka Yapardı.....	231
Bizleri Yeniden Yaşama Dönderdi	232
ÖNDERLİK KADINI BÖYLE YARATTI!	234
Sadece Öğrenmeye Çalışacağım	235
Bin Yılların Zorlanmasıdır	239
Çoraplarınız Benimkinden Daha Kaliteli	241
Savaşa Gideceksiniz.....	244
İstanbul'dan Gurbetelli Aradı.....	249
GÜYA DEDEMİ ZİYARET EDECEKTİK!	251
Gençlerle Dünyayı Yenebilirim	254
Ne Diyorsun Delikanlı!	264
Bu, Sessiz Bir Tiyatrodur!	267
ÖNDERLİK BİZE DİL VERDİ.....	271
Apo'yu Görmeden Ölemem.....	281

BİR ALMAN KIZI DAĞLARA KOŞUYOR.....	285
Engel Mi Olacaksın, Toyfil Mi?	293
MAZLUM'A BAKARAK İLHAM ALIYORUM	302
Apo'yla Mutlu Günler Nefes Kadar Yakın	310
Partinin Ne Olduğunu Öğreneceksin	320
İkinci Sırta Erme	333
Yaşayamadığınız Tüm Yaşları Burada Yaşatacağım.	335
Beni Yazmak Zorundasınız	341
Dokunduğun Taşı Hissetmelisin	346
Ağaçların da Duyguları ve Hisleri Olabilir.....	350
SAVAŞ, BENİM ŞEHİDİMDİR.....	355
ÖZGÜR BAŞKENT GÜNLERİNDE APO'YLA BULUŞMAK	
UMUDUYLA.....	363
27 Kasım	369
Evlendirmek İçin Bir Sürü İmza Topladık	370
Takip Edeceksiniz.....	372
Şerefli İnsan Öcalan.....	372
Başkan: Amerika Bizi İyi Tanımalıdır	375
'O, SİZE ÖZGÜRLÜK VE KÜRDİSTAN BAĞIŞLAYACAK'.....	379
'Üveyş Ana Bizim Sempatizanımız mı?'	384
PKK'nin Pehlivanı, Hamza!	389
Olmasaydım Çöle Çevirecektiniz.....	393
Ayışığındaki Yürüyüş	395
Çocukluğumda Yakalıyordum.....	398
Kürdün Kimliği Dağ ve Ayrılıklardır	401
DİCLE ÜZERİNDEN KÖPRÜ YAPIP GEÇECEKSİNİZ	406
Her Aileden Bir Fert Katılsın	411
Seni Ne Bekçisi Diye Oraya Koymuşlar	416
Arkadaşlar Niye Kaçıyorlar	418
Sevgililer Gününüz Kutlu Olsun	419
O Gün Başkan Ağladı	420
"Camel" Yazılı Gömlek	423
Önderlik Demek Ben Demek	424
Zahmet Etmeyin Atletimi Yıkamışım	426
Civcivi Tavuğa Kabul Ettireceksiniz	428
YAŞAYIN, BENİ YAŞATIN!	431
Temposundan ve Hızından Taviz Vermiyordu.....	437

**Bu çalışmanın başından sonuna kadar katkı
sunan ve emeği geçen tüm değerli dostlara ve
yoldařlara teşekkür ediyorum.**

ÖNSÖZ YERİNE

“Bir gün gelecek sizler tarihle, insanlıkla ve özgürlükle nasıl yaşadığınızı anlayacaksınız”

Tarih, insanlık ve özgürlükle yaşamak neydi acaba?

Bizim olmadığı halde bizim sandığımız gerçekler mi? Yoksa sunulan rolleri oynamak için pazarlanan sahneye inat, sıra dışı bir yolculuğa çıkmak mı? Ya da varolanla yetinmeyip, değiştirmeye yeltenmenin serüvenine çıkıp; insanlığın, kadının ve çocukların ellerinden alınan özgürlük için nefes alıp vermek miydi...?

Çoğu zaman “geçmiş zaman”ı konuk ettiğimiz sohbetlerimize, ilkin geçmiş ile gelecek arasında köprü olan anlardan başlarız anlatmaya. Kimi zaman gülerek, kimi zaman hüzünlenererek, kimi zaman heyecanlanarak ve kimi zaman da bazı an’ları elimizin tersiyle itip görmezden gelerek.

An neydi? An’da yitip gidenler, an’da yaratılanlar, an’da yaşayıp kaybedilmeden sonsuza kadar kal-masını istediklerimiz ya da hiç hatırlamak iste-mediklerimiz... Bazen de dolu dolu yaşadıklarımızın ardından ellerimizi uzatıp, saçlarını taramak isterken yıldızların, geriye döndürmek isteriz zamanı, dolunayın tanıklığı eşliğinde. Bunu yapmaya çalışır-ken sessiz bir gece karanlığı ve dağlara sürülmüş yürekler dinler bizi. Hatırlayıp içine girdikçe, ger-çekliğimizi

çırılçıplak gösteren dev bir aynaya dönü-şür yaktığımız koca ateşte belirenler.

Bazen de geçmiş zamanda bıraktığımız anları hatırlarken hayıflanarak “keşke” deriz sıklıkla ya da “*aynı anları bir daha yaşama fırsatım olsa kesinlikle öyle yaşamazdım*” değimiz anlar vardır yaşamımızda.

Bir de yaşamımızda, kişiliğimizde, benliğimizde derin izler bırakan; hür doğduğumuz gibi, hür yaşamımızın da farkına vardırıan; tüm yaşamımızı çepeçevre sararak derin izler bırakan “an”lar vardır. Tipiye, boranlara ve şiddetli esen rüzgarlara karşı direnen, devrilmeyen ağaçlara benzer onlar. Yıllan-dıkça daha bir canlanan, anlatılıp mısralaştırıldıkça derinleşen, şiire, türküye konu olan anlam dam-lalarıdır. Bu anlam damlalarının oluşturduğu denizde bir damla olabilmek ise bambaşka bir duygu ve sorumluluk yükler insana.

Ve destan gibi yaşanan anılar vardır...

Tarihin anda, anın yaşanmasında saklı olduğu anılar vardır. Ve bir halkın tarihinin kendisiyle başladığı anların mimarı bir insanla yaşananlara dair olanlar... Elindeki güçle tanrılar gibi yaşama ve hükmetme imkanı varken, kendini bir halkın yüreğinde yeşerten, türkü tadında yaşamayı bir sevda haline getiren bir Önderle yaşananlar... Yüreğine milyonlarca dünyayı sığdırmakla kalmayıp, yüklendiği yüreklerin türküsünü de hiç durmadan söyleyen Özgürlük Aşığı ile geçirilen ve her yüreğe kendi türküsünü özgürce söyleme gücünü kazandıran anlar.

“O” her an kendisinde ve sevdiklerinde yok ettiklerinin ardından yarattığı umudu, cesareti

yenile-nerek güzelleşeni ve güzelleşerek seilmeyi seviyor. Kendisi olarak ve kendisini seçkin kılan sadeliğiyle akılların ötesine taşma savaşını vererek sevgiyi yarat-mayı seviyor. Hangi yaşta olursa olsun kirlenmemiş çocuk sadeliğiyle, çocuk hayallerine ihanet etme-menin savaşını vermeyi seviyor. Yani çıplaklığı seven bir gerçek olmayı... Bazen sahnede usta bir tiyatrocu, bazen bakışlarıyla yükseklerde uçan bir şahin, bazen şair yoğunluğundan damıtılmış bir şiir, bazen gen-cecik beyinlerin dokunmak için girdikleri maratonun sonrasında ulaştıkları başarı, bazen bir annenin yüreğinden süzülüp, gamzelerinde biriken hüznü göz yaşının gülümsemeye dönüşmesi; bazen de genç kızların gözlerindeki hüznü perdesini aralayıp özgürlüğe kalkma cesareti ve tabii ki yılmadan, kendileri için özgür yaşamı inşa etmeye çalıştığı küçük ama yüreği büyük çocukların, kendi adlarına alışmadan O'nun adını söylerken duydukları heyecanın yarattığı saf gülüşler...

İnsan aşığı olduğu için insanları şiir gibi ele alan; her mısranın her kelimenin tarihsel kökenlerine inen, yıkılması gerekenleri tarumar etmeyi ve bunun yerine birçok yeniyi koymayı yaşam tarzı haline getiren; tarihin çarkını değiştirip döndüren “SON DEVRİMCİ” ile; kendisiyle yaşayanları tarihle, özgürlükle ve insanlıkla buluşturan, yitik özlemleri dillendiren “YAŞAM GÜCÜ” ile akılların ötesinde yüklenen anlamların gizlendiği anlar yaşamak, yaşamımızın sağlam atılan temellerinin harcı oluyor.

Okuyacağımız birkaç görüntüde anlaşılacağı üzere, gecesini gündüzüne katarak, nazlı nazlı göğün maviliklerine kanat çırpın bir kuşun uçuşundan, göğün kucakladığı bulutların

rahminden çiselererek yeryüzüne sessizce konuk olan yağmur damlalarının beslediği sarı başaktaki umuda; rüzgarın esişiyle dalında asice dansa tutuşan yaprağa, çıplak ayaklı çocukların gözlerindeki parıltıya, sokaklara düşen kadının çaresizliğine, anaların yitirdikleri evlatları için yaktıkları ağıtlara ve bir kertenkelenin yaşam kurallarından çiçeklerin yapraklarında atan yüreklerine kadar, bıkmadan usanmadan her şeyi anlatıyor aynı yolun yolcusu olduğu insanlara. Ve bu insanlar, O'nunla yaşadıkları her anın yüklediği anlamların sınırsız yolculuğuna çıkıyorlar. Yaşadık-ları her ana anlamlar yükleyerek yaşayabilmeyi; kimi zaman en yakınındayken çok uzak, kimi zaman da çok uzaktayken en yakın olmanın gizemli denklemini anlamaya çalışarak sarılıyorlar yaşama. Ve O, çağlar boyu kilitlenen kapıların ardından haykıran umut, asi duyguların dillenen gücüyle dilden dile söylenen, bitmeyen bir türkü, tükenmeyen bir ırmak oluyor ve de her yüreğin aktığı bir sevgi çağlayanı...

Tüm bunlar, yaşamın en anlamsız kılındığı, insan yaşamının değersizleştirildiği bu anda, izleyenlere kendilerini yeniden güçsüzlüklerinden yaratma gücü veriyor. Ve O'nun öğrettiği, kendin olmanın, kendini bilmenin varolma savaşına kalkıyorlar.

Onlarla yaşarken her anını, onları tarihin deh-lizlerinden cesaretle çekip özgürlüğe şahlandırmaya adanmış Önder, yol arkadaşları ve halkı için yaşamın adı haline geliyor. Yaşam, O; O, yaşam oluyor. "ÖCALAN" yani.

Tanımlanmakta zorlanılan büyük gerçekliği anlatmak; Öcalan'ı anlamaya, tanımaya ve tanıtmaya çalışmak kolay olmadı. Olamazdı da zaten... Yazdık-larımız, sadece binlerce kişiden

sadece onlarca kişinin anlatmaya zorlanmalarıyla aktardıklarından ibarettir... Bunlarda bile yaşam okyanusunun derinliklerinde kaybolduğumuzu, her an hissederek yaşadık. Gerçeğin kapsamı, elbette bu anlatılan-ların çok çok ilerisinde. Her anlatıyı dinleyişte bu Yüce İnsan'a dair anlatılan, hak edilmedik spekülasyon-ların ne kadar zalimce geliştirildiğini bir kez daha derinden hissederek, bu haksızlığın acısını duyarak öfkeye kapılıyor ve gördüğümüz, tanık olduğumuz bu kirlilik karşısında yüreğimizi Öcalan'la temizledik. Başkan Apo'nun yaşamının ve mücadelesinin ayrıntı-ları çok fazla tanıtılmamıştır. Bu yüzden azımsanmayacak kadar insan, O'nun insan yüreğinin, büyük aklının taşıdıklarını bilmeden yaklaşabilmekte; ya-şamını insanlığa adayan Yüce İnsan'ı anlamadan yargılar geliştirebilmekteler.

Ne de yanlış anlatılmak istenmişti düşman bile görmediği karşıtları tarafından! Ve ne kadar eksik anlatmışlardı O'nu yetersiz yoldaşları. Yeterince pay-laşılmamıştı en yakınları tarafından bile. Evet, ne de yalnız bırakılmış...

Biz, anıları toparlarken bunları çok derinden yaşadık, büyük hissettik. Şimdi söz sırası sizde. "Güneşin Sofrasında" Anılarla Abdullah Öcalan I.II.ve III. ciltlerini okuyunca siz karar vereceksiniz.

Bu kitabı, tarihe bu denli mal olmuş ve yaşayarak tarihleşen Öcalan'ın yoldaşları ve halkıyla yaşarken, yine milyonlarca halktan sadece onlarcasının onunla yaşadıklarının tanıtılmayan ayrıntı-larını bir nebze de olsa gün ışığına çıkarmayı insanlık ve tarih karşısında bir borç bilerek hazırlamaya çalıştık. Binlerce parçanın bir araya gelerek oluşturduğu bütünde, derin izler bırakan, o bütünün varlık gerekçesi haline gelen, sadece birkaç parçayla en zayıf, en güçsüz sanıldığı

anlarda kendini yeniden yaratan Anka'ya ulaşmanın yolculuğuna çıktık.

Tabii bu yolculuk öyle sanıldığı veya sanılacağı gibi çok kolay olmadı. Ama biz, kışın karına, bardaktan boşanırcasına boşalan bahar yağmurlarına, Haziran'ın sıcağına aldırmadan, dağ, tepe, patika aşarak peşine takıldık anıların. O'nunla yaşayanlardan O'nunla yaşadıklarına dair bir kelime kapmanın uzun süreli avcılığını yaptık. Kimi zaman dolunaysız gecede kendimizi vurduğumuz tepelerde kaybolarak, kimi zaman yaşanılanları anlatamama kaygısından dolayı anlata-madığını söyleyenleri ikna edene kadar oturma eylem-leri yaparak, tufanların ve lodoların yutmaya çalıştığı bir dünyada, yüreklerinin derinliklerinde bir koy gibi gizledikleri Öcalan'a ulaşmaya çalıştık. Çoğu anlatırken depreşen özlemlerinin gözlerini yaşlarla doldurmasına engel olamadı. Bir şeyler anlatan tok seslerin yerine çoğu kez kesik kesik çıkan ağlama seslerini çekti teybimiz. Ve O'nu anlatamayacağı kaygısıyla bizlerden kaçanlara rastladık sık sık, bir de yaşadıklarını yıllardan sonra ilk kez bize konuşanlara. Ve tabii, O'nunla yaşanılanları anlatmamanın yarattığı sorum-suzluğun kendisine ne kadar acı verdiğini dinledik bir başka karede. O'nunla yaşayanların yaşadıkları anları dile getirmesinde bilinmeyenleri bilenene dönüştüren sözcükler ve tümceler dona kaldı çoğu zaman. Böylesi anlarda ise ortak dil sessizlik oldu. Bu çabalarımızın yansıtılmayan Öcalan gerçekliğini, birazcık da olsa yansıtacağı inancıyla ve bunun yarattığı coşkuyla bir Önderin yaşamından küçük kesitlerin yer aldığı uzun yolculuğumuza başladık. Yolculuğumuzun ilk durağında; *“Ben Apo Delisiyim”* diyen çocukluk arkadaşının anlatım-

larıyla, kutsal mekan Amara'ya gittik. O'nunla koştuk ve koşu ardında nefes nefese başlattıkları sohbetlere konuk olduk. İlkokullar arasında düzenlenen piknikte, Öcalan'la birlikte Arah'taki evin küçük odasında ağırlandık.

Başka anlatıcıyla Nizip'teki ortaokul sıralarına uzandık. Köyde birlikte yolmaya gidip, fıstık bahçesinde inzivaya çekildik. O'nunla birlikte yoğunlaştık ve bir halkın yüreğine özgürlük tohumlarını nasıl ekeceği sorularının cevabını aramaya çıktık.

Çocukluk arkadaşıyla birlikte, geleceğe dair kurdukları hayallere tanık olduk ve de yaşamı boyunca bunlara ihanet etmeyip, bu hayallerin peşinden koştuğuna ...

“Onunla Tanışmak İkinci Doğuşum” ve *“Denizlerin Mahirlerinde İzinde Yürüdü”* diyen üniversite sıralarını birlikte paylaştığı arkadaşlarının zorlanarak anlattıklarıyla, Denizlerin, Mahirlerin izinde yürüme kararlılığını gördük. Mazlum, Hayri ve Kemal'lerin savaşıyla ruhumuzu canlandırdık. *“Benim Gizli Ruhumdur”* dediği Haki'nin şahadetinden sonra, Haki'nin doğduğu ve büyüdüğü fındık şehri Ordu'ya birlikte yolculuk yaptık.

O konuşurken, Mehmet Hayri Durmuş'un kalemiyle tarihe not düştüğü tutanağa göz attık birlikte.

O, geldiği zaman Kemal Pir'in küçük çadırlarının etrafında çocuklar gibi koşup, içerdekilere *“O geldi! O geldi!”* deyişini duyduk. Ve güçlü yoldaşlık bağlarının, sevgilerinin yüzümüze yansıyan aydınlığıyla anlatılan esprilere güldük.

Siyasal Bilgiler Fakültesinin bahçesinde onu güreşir-ken izledik. Mamak cezaevindeki

kararlaşma sürecinde, arkadaşlarıyla bilek güreşine tutuşunu gördük.

Üniversite sıralarında bir kış günü hastalandığında, paraları olmadığı için O'nu doktora götüremeyen arkadaşlarıyla birlikte uygulandık. Kitap alacak parası olmadığından dolayı, O'nunla kütüphaneye gidip, saatlerce gerçeği aradık. Elindeki bir miktar parayı halkın mücadelesinin temeli yapmak için otobüslere vermemesinden her sabah okula O'nunla birlikte yürüdük. Ders aralarında koridorda birlikte volta attık. Özgürleşme gerekçesi yaptığı ilk sevgilerini paylaştık kendisiyle. Ve her akşam okul dönüşünde büyük bir özenle sildiği salonun kirlenmemesi için, ayakkabılarımızı silip içeri öyle girdik. Ve onunla kütüphaneyi andıran küçük odasında oturduk, kitap-ların dünyasına gömülerek onunla yeniyi arama mücadelesini büyüttük.

Ve onunla toplantıdan toplantıya girdik. O ve arkadaşlarıyla Ankara'dan Antep'e, Antep'ten, Kars'a, Kars'tan Diyarbakır'a, Diyarbakır'dan Mardin'e, Mar-din'den Karakoçan'a, Karakoçan'dan isyanlar diyarı Dersim'e ve oradan da Urfa'ya gidip binlerce insanla tanıştık.

O'nunla mitinge katıldık, kıl payı polisten kurtararak....

79'da O'nunla bir halkın kaderini düşünerek, Ethem'in ayağını kaldırdığı yere koyduk ayağımızı ve Ortadoğu seferine başladık. Lübnan ve Filistinlilerle ilişkiler kurduk, bir halkın özgürlük talepleri için. Ve yaratılan toprak Bekaa'ya yüzlerce kez birlikte gidip geldik, dolaştık. Ve kurduğu diyalogları dinledik.

Bir süre sonra kendisinin deyimiyle **“Ortadoğu’da büyük siyasi çalkantılara sahne olan”** başkent Şam’a yol aldık.

Ve sırat köprüsünde yürürken ki yoğunlaşmalarını yakından dinledik.

Halep Üniversitesi gençliğiyle yaptığı toplantıda, çizdiği tabloda kendilerini gören gençlerin heyecanla çarpan kalplerinin seslerini duyduk.

O’nunla birlikte halk toplantıları düzenledik. Birçok aileyi ziyarete gittik. Kapısını çaldığımız evin gelininin kapıyı açarken bayılmasına, birlikte güldük. Anaların **“Allah seni başımızdan eksik etmesin”** dedikten sonra, yüzlerini Öcalan’ın yüreğine yaslarken O’na duydukları güvenenin büyüklüğü karşısında sarsıldık.

Kürsüde yaptığı konuşmadan sonra, binlerce kişinin zılgıt ve sloganları eşliğinde, Newroz bayramını kutladık. Binlerce kişinin yüreğinin aynı anda attığı zaman, onlara atacak bir şey bulamadığı için yerdeki küçük çakıl taşlarını havaya attığında taşları yakalayıp daha sonra evlerinin duvarlarına çerçeveletip asan insanların bağlılıklarıyla kendimizi sorguladık. Halk aşığı Öcalan’ın binlerce kişiyle tek tek tokalaşıp, onlara sevgisini sunarken yüzünden eksik etmediği özden gülüşle yüreğimizi ısıttık.

İğne ucuyla yaratılan değerlerin anlamını bildiği için yırtık çoraplarını bile atmada giyişini; Rüzgarın şiddetiyle devrilen dut ağacından yere düşen dutları kurutup ülkedeki yoldaşlarına gönderecek kadar yol-daşlarını sevdiğini; Zap suyunun kenarında bulunup gönderilen tanrıça heykelinin paketini açacağı zaman heyecandan titremesini ve açıldığında heykeli inceleyip, Zap ve

Zagros eteklerinde gömülü olan kadın tarihinden bahsedişini dinledik yoldaşlardan.

Onlarca gazetecinin olduğu bir basın toplantısında sadeliğiyle etkilediği Japon gazetecinin; “*Sizi böyle beklemiyordum. Sizi çok insani buldum*” deyişiyle Öc-alan’ın yeterince tanınmadığını bir kez daha anladık.

Bir gün Mahsum Korkmaz Akademisine giderken sınır muhafızları tarafından yakalanışını, cezaevine götürülüşünü, birlikte yakalandığı arkadaşlarıyla yap-tığı sohbetleri, ertesi gün hiç yakalanmamış gibi devlet tarafından konvoylarla okula götürülmesini dinlerken devlet sistemini sorguladık yeniden.

Hangi koşullarda olursa olsun, ayrıntılara hakimi-yeti karşısında hayrete kapıldık.

Palmira’da Tanrıça’nın huzuruna çıkacağı zamanki çocuk sevincine tanık olduk. O’nu bir lokantada kendisini gören ressamın porselen bir tabağa çizdiği portrede, ciğerinden bir parça olan çocuğunu Öcalan’a hediye eden ve Öcalan’ı tanıdıktan sonra şiir yazmaya başladım diyen şairin şiirinde, sokakta dolaşırken kendisine sarılıp bırakmayan halkın heyecanla çarpan yüreğine su olabilmenin çabasını verirken gördük.

Gençliğe adım atan Abir’in toplumsal psikolojinin yarattığı ağır etkiyle kendisini kirlenmiş hissetmesine karşılık Öcalan’ın kadın gerçekliğini ve genç kızlığa adım atmanın onurlu olduğunu kavratmaya çalışan sözlerini dinledik.

Bazen de **“Ben altmış yaşında bir çocuğum”** diyen Öcalan’ın çocuklarla olan arkadaşlığını izledik.

“Gençlik değişmeyen muhatabımızdır” diyen Öcalan’ın yanına gelen gençlerle bir süre

ilgilendikten sonra, onların sözlerini alırkenki mutluluğunu paylaştık.

“Abdullah Size Kürdistan ve Özgürlük Bağışlayacak” diyen Üveys Ananın, O’nu anlatırken yüreğinden süzülüp gelenleri, duygulanarak dinledik.

“Neden kızlar bu kadar çevremde toplanıyor?” dedikten sonra, kadınların O’nun somutunda ulaştıkları özü anlatırken duyduğu büyük heyecanı, biz de duyumsadık.

“Bence kadın için artık kendisini tanıma, geliştirme sorunu kalmamıştır” diyen Öcalan’ın yarattığı kadına olan güveninin sınırsızlığında, ken-dimizi bulmaya çalıştık.

Ruken’e **“Bak, dokun ben de bir insanım. Sen niye bu hale gelmişsin. Türkiyeli bir kızsın, üni-versite okumuşsun, niye öylesin”** derken, Türkiyeli kızlarla kurduğu arkadaşlıkla Anadolu ve Mezopotamya halklarının kardeşlik bağlarını nasıl kalıcılaştırdığını büyük bir heyecanla izledik.

Yoldaşlarını ülke topraklarına uğurlarken, kendisin-den gönderdiği parçalarının ardında, eli havada kalan Öcalan’ın rüzgara savurduğu selam olduk.

İnsanlığa ve halkların kardeşliğine hediye edilen tiyatro oyununda; **“Bakışlarımız keskindir çünkü birçok gerçeği yansıtırlar”** diyen, usta tiyatrocuları aratmayacak oyunculuğunu yine şaşıracak ve gıpta ederek izledik...

Kendi deyimiyle tanrının huzuruna çıkar gibi ‘80’lerde PKK’lilerin karşısına çıkarken ve gizemli isim “Abdullah Öcalan”a dair duyduklarımı sadece karnımdaki bebeğimle paylaştım” diyen ananın çocuğunu doğurup büyüttükten sonra

kendi elleriyle gerilla saflarına Öcalan yolunun yolcusu olmaya gönderirken anaların ona bağlılığına bağlandık.

Öcalan'ın bir eve girerken duvarda asılı duran şehit fotoğrafını öperken onun şehitlere olan bağlılığına bir kez daha tanık olduk.

“Apo 2010’da Türkiye’nin Cumhurbaşkanı olacak!” diyerek rüyasını yorumlayan bir hayranını dinledik Öcalan'ının.

85 yaşında beş şehit babasının hasta yatağında Öcalan'ı büyük bir sevgi ve sevinçle anlatırken, Öcalan'a *“Seni görmeden önce kuru bir ağaç gibiydim. Şimdi filizlendim”* deyişinden etkilenen Öcalan'ın derin derin düşünüp volta atışını izledik.

Ve Öcalan'ın esaretinden sonra ağlamaktan gözlerini yitiren yaşlı bir ananın kaybettiği gözlerine **“Apo’yu merhem yapıp gözlerime koyacağım ve o zaman iyileşecek”** diyen anayı dinledik, kadın yüreğimizle Öcalan'ı büyük hissederek.

Öcalan'dan sonra aylarca saçlarını taramayan, yemek yemeyen ana, babaların *“insanlık abidesi Öcalan'ı böyle cezaevlerinde değil, insanlık için yaptıklarından dolayı özel bir yerde yaşatmak gerekiyor”* derken Öcalan'a olan özlemlerini ilmek ilmek yeniden nasıl dokudukların ve O'nunla bu kez daha onurlu nasıl karşılaşmak istediklerini....

“Rusya’ya güvenmiyorum beni satacakları” diyen Öcalan'ın sahte dostluğa dair sözlerini duyduk.

Barış amacıyla başladığı Roma yürüşünün ardından Rusya ve oradan da haince işbirliği yapılarak Yunanistan’a ve Yunanistan’dan sonra da Kenya’da barışa vurulan büyük darbeye

Öcalan'ın Türkiye'ye teslim edilmesinin ardından İmralı'da boğdurulmak istenen kardeşlik duygularına karşılık Öcalan'ın hazırladığı savunmasıyla cam kafese konulduğu halde hiçbir engel tanımadan barış nefesini alıp veren Öcalan'la bir halkı savunduk. Savunurken de O'na karşı yürütülen psikolojik, siyasal linç karşısında düşmanları denilenlere bile kendisinden bir şeyler verebilecek erdemliği gösteren Öcalan şehit asker annelerinden *"Kendi payıma özür dilerim"* deyişine tanık olduk. Tüm bunlara rağmen gerçeğin O, yani Öcalan olduğu bilinciyle O'nun elinden tutup şuan mahkemede dinleyenler bizi anlamasalar bile biz yine Öcalan'la elele omuz omuza insanlığa hizmet etme mücadelemizin barış duygularını güçlendirdik, hiçbir sınır tanımadan...

Kimilerinden Öcalan'dan ayrılmamış gibi her gün onunla yaşamının güzel bir melodi olduğunu dinledik, yüreklerinden akıp gelenlerle... ve onlar yani Öcalan'ın sevgilisi olduğu halkı ve yoldaşları O'nunla büyük başarılarla, onurluca yeniden ve büyük buluşma gününe hazırlanıyorlar.

Milyonların kendini bulduğu, yeni başlangıç ve doğuşlarla ifade ettiği ve beraber yolculuklara çıktığı bir deryadır Öcalan. Onun yolunda yürümek ise bir baharlaşma ve her zaman havayı farklı solumanın adıdır.

Onu anlatmak, anlamak yürek işçilerinin anlayacağı ve anlatabileceği bir olaydır. Çünkü O, her çağda yaşayan ve yaşayacak olan, nefes alıp veren bir tarihtir. Geçmiş ile geleceğin doğal buluşması, saf anlatıcısı ve yazıcısıdır. İçine girenlerin karşılaşabileceği derin, dalgaları her an patlamaya hazır bir derya, yoldaş-larının ilk ve son durağıdır.

Onlar, Öcalan'la yaşananların bir tarih buluşması olduğunu anlatmak istediler. Okurken kimi zaman duygulanacak, kimi zaman gülecek ama en çok da öğreneceğiz. Yürekler en saf dille anlattı nasıl yaşadık-larını; neler yaşadığını, neler düşündüğünü ve neleri hayal ettiğini. Bundandır ki hiçbir yoldaşı “Yoldaşların En Güzeli”nin İmralı’da olmasına katlanamıyorlar. O’nun duvarlarla sınırlanacağına inanmıyor, hiçbir yürek. O’nun yüreklerle düşürdüğü ateşin küllenmeyeceğini, her zaman harlanacağını biliyorlar. Yaşanmış bir deneyimin güvencesiyle, O’nun ışığında ilerledikçe yarınların umutla dolu olduğuna inandıklarını söy-lüyorlar sık sık.

“Adım Abdullah, yani Allah’ın kulu; ama kul olmayı tam yüreğime oturtmamakla birlikte kendime saygılı olmanın, dolayısıyla o tanrısal güçler ne kadar üzerime gelirlerse gelsinler, özgür insanı savunmanın büyük erdem olduğuna ken-dimi inandırmıştım.” diyerek yalın ifadelerle, özgürlükle olan kopmaz bağlarını ortaya koyan Özgür İnsan Öcalan’ın, özgürlük ve insanlık için verdiği mücadelesinin başarıya ulaşacağına yürekten inanıyor ve bu uğurda her türlü mücadeleyi göğüsleyeceğimizi bir kez daha belirtiyoruz .

**Gülseren AKSU
Nisan 2004**

ÖZGÜRLÜK ÇOCUKLUKTA BAŞLAR

Hala hatırlıyorum. Caminin gölgesindeydik. Anlat-tım, anlattım... İhtiyar başını çevirirdi; “oğlum biz kurumuş tahtalar gibiyiz. Sen şimdi bunu nasıl yeşerteceksin?” diyordu.

Hatırladığım ilk anım oluyor ve hala unutamıyorum. 1994’lerde yanıma bir şair gelmişti, bana bir sözümü hatırlattı. “Taşta gül olmak” dedi. “Senin böyle bir sözün vardı” yani ben taşta ekilmiş bir gül gibiyim veya öyle olmayı başaracağım.

Kuru tahtayı yeşertmek, kaya parçasında gül olup bitmek...

Hırslımızı biliyorsunuz.

Özgürlük çocuklukta başlar.

Eskiden beri hep beraber yürümek istedim. Çocuk faaliyetlerinde, çocuk oyunlarında en çok bayıldığım olaylardan birisi de küçük çocukların toplu gösterisini, yürüyüşünü geliştirmekti. Bayağı o bildiğimiz oyunları yaratmak için oynayalım diye bin dereden su getirirdim. Ama birlikte yalnız oynamak yok. Çok oyun çıkarırdım. Gece gündüz onları hareket halinde tutardım. Zaten o konuda biraz isim de yapmıştım. Hepsi çocuklarını saklardı. “Buna teslim etmeyin” derlerdi. Çok sonradan Kemal Burkay’da aynı şeyi söyledi. Ama o zamanlarda böyle diyenler çoktu. Ben evlerin etrafında avcı gibi dolaşıyordum. “Yine” diyorlardı. Çoktular ve bazıları çocuklarını memur yaptılar. Ama onları yine tutacağım. Bir gün köye gidersek

eğer o eskiden bizden sakla-dıkları çocukları karşıma alacağım. Tekrar gelin diye-ceğim. Onları bir meydanda toplayıp oyun öğreteceğim.

İşte dilediğim kadar çocuklarla bile oynayamadım. Özgürlük yok. İstedığımız savaş da değildi, çocuklarla oynandı. Basit oyunlar. Dağa yürüyüşler yapmak, çiğdem toplamak, ot toplamak, kuş avlamak... Bunun içindi tüm çabamız. Çok az oyuna çekebiliyorduk, şimdiyse geliyorlar.

Dedim ya özgürlük çocuklukta başlar. Dağlarda çok kalırdım.

Yemiş toplar, kuş avcılığı yapardım... Gerçi giderek fazla avlanacak kuş da yoktu, ama o kadar taş atıyordum ki... Hatırladığım kadarıyla birkaç kuşu havada vurdum. Öyle düşürdüm. Ve kurduğum tuzaklar vardı. Epey üveyik avladım. Tabii dört, beş tanesini birden avlamak çok büyük bir başarıydı. Ve onları artık kendim pişirmeye çalışacaktım. Bu, tabii çocukların ilgisini çekti. Onları kuşların ardı sıra dereye kadar götürürdüm. Ve o avladığım kuşlardan her birine bir parça verirdim.

O sahne hala aklımda. O kuşları avladıktan sonra "kiras"ımın içine doldurmuştum. Etrafımı dört gözlü-yordum. Çünkü cebimde çok büyük zenginlik var! Yakalayabilirlerdi beni. Öylece tutmuştum. Bir de ayaklarımı dört açmışım. Birisi en ufaklık "gel"dese fırlayacağım, imkanı yok beni tutmanın. İçimden şöyle geçiriyordum. "Ne aile, ne köylüler beni tutmayacak... işte bu güvercinleri kendi bildiğim gibi pişireceğim..."

Bizim köyün önünde bir ağaç vardı. Biz "tavi" derdik "dara tavê" çok büyük bir ağaçtı. Ağacın altına giderdim. Benim tanıdığım böyle üç tane tavi ağacı vardı. Üçü de benim için hala kutsal gibidir.

Onlardan birisinin gölgesindeydim. Yaz sıcaklığı da vuruyor.

“Teknik geliyor” diyorlardı. “Su arıyorlardı” tabii bir damla su benim için olağanüstü çekiciydi.

Hatta biraz daha ötede, bir yerde mağaramsı bir mekan vardı, adını unutmuştum. Dibinde damla damla su birikiyordu. Yazın sıcağında bir kovalık su var. Ona ulaşmak, tabii yine olağanüstü çekiciydi. Uzanırdım, kendimi zor bela kayalıkların altında böyle sıkıştırma sıkıştırma ağzımı o suya değdirdiğimde büyük bir hoş-nutluk duyardım. O su hala aklımda, duru ve böyle bir hedestir. O tekniği de görünce ülke kavramına şunu ekleme gereği duydum. Bu büyük kuraklığa karşı neler yapılabilir? Acaba su bizim köyün hangi tarafındadır? Şu dere midir? Şu tarla meydanına nasıl gelebilir?

Evet daha başka sular da vardı.

Su arayışı önemliydi. Sular o zaman küplere konurdu ve yolmadan gelirdim. Öğle sıcağı kavururken öyle kendimizi attığımızda bizim en büyük hedefimiz küpten bir tas su içmektir. Tas dediğim de biraz pas tutmuş bir şey, yine su dediğim kesinlikle yarı yarıya tozlu. Fakat küpte biraz soğumuş. Tabii doya doya o bir tas suyu içtiğimizde, sanki dünyalar bizim olurdu. Ondan sonrada otururduk, yine tadı hala damağımda olan bulgur pilavını yerdik. Annemin o bulgur pilavını çok beğenirim, hala öyle pilav yapan yok sanıyorum veya o dönemde bana öyle geliyor.

Yaşam oydu işte. Bir tas su, bir pilav.

Yine biz “curn” derdik. Bu “curn”a gidip başını koyarak doya doya su içmenin ne anlama geldiğini bilmeyince kurak topraklar nedir, onlar nasıl canlan-dırılmalı hayali kimsede fazla yer etmez. Yine kan ter içinde bir yolma yolunmadan, pilav yemenin bile ne kadar lezzetli olduğu anlaşılamaz.

....

Vazgeçmediğim arkadaşlıklarım vardı. Bana göre iyi emek arkadaşlıklarıydı. Birlikte iyi avcılık yapmak, kuş avlamak, yine yılanlarla uğraşmak, derelerden tepelere çıkmak ve bu konuda benimle birlikte yürüyeceklerle birlikte olmak, can attığım şeylerdi.

Hala hatırlıyorum. Hatırlıyorum arşınladığım bütün yolları, karşıma dikilen tüm kişilikleri. Ailemizden tutalım, hasım aileyi, yine oyun coşkularımı, ekmek arayışlarımı, okul arayışımı... Çok ilginç, mesela fıstık ağaçlarının zeytin ağaçlarının olduğu küçük bir ağaçlık vardı. İlkokula gitmemiz gündemdeydi. Bir hava uyan-muş, ilkokula gidebilirsiniz diye veya gitme ihtimalimiz var. Güze doğru gidiyoruz. İşte o zaman elimi o zeytin ağacına dayandığımda “bu öğretmenler acaba aslan mı, kaplan mı, kurt mu? Beni ne yapabilirler?” diye düşünüyordum. Öğretmen gerçeğini o zaman böyle algılıyordum. “Beni ne yapabilirler, kimdir bunlar?” ve daha ilkokula gitmemişsin, hiçbir şey bilmiyorsun, özellikle de Türkçe bilmiyorsun....

Hassastım. Bir komşumuz vardı, benim dikkate aldığım biriydi. Benden büyüktü. Ondokuzuncu yüzyıldan kalma bir Karadağ silahı vardı, uzunluğu bir karıştı. Önce saçmasını dolduruyor, ardından barutu, öyle patlatıyordu. O silah da hala aklımda ve ilk tanıdığım silahtır.

Bir kümes vardı. Bu kümese sık sık yılan giriyordu. Böyle kara yılanlardı. Tam bizim duvarla komşu-ların duvarının bitiştiği yerden çıkıyorlardı. Tabii yılanla ilgileneneğim. Yılan için “komşu, haydi gel bu aracı kullan” diyorum. Ancak komşumuz beni verem etti. Yarım saat böyle tetiği kaldırıyor, bekliyor, bekliyor, bekliyor... Bu ne araçtır? gönlüme göre doya doya patlatmadı. Velhasıl, dedim ya verem etti bizi. Ama hep üstündeydi. Onun için bir güç gösterisiydi.

Onun silahına fazla anlam veremedik, ama hala aklımdadır. Evet o silah onu güçlendiriyordu, bir avantajdı. O kümeden de öyle yılanlar çıkardı. Bizim evin duvarlarında güvercin yuvaları vardı. Yılan çıkıp görünce, bizi olağanüstü heyecanlandırırdı. Yukarıya çıkıyor, taşları kaldırıyor, merdiven getiriyorduk. Tabii yılanı neyle vuracaksın? Çok ciddi bir kavgaydı o. Kümese girmiş birkaç yavruyu midesine oturtmuş. Yine damın ikinci gözünde yılan var. Bunlar evin içinde yani. Aynı yerde yatıyorsun. Çok ciddi, tehlikeli ortam demektir. İşte öldürmeye çalışıyorduk. Fakat fazla etkili olamadık.

Daha sonra giderek yılanları öldürmeyi başardık. Yılan öldürme tutkusu giderek gerçeğe dönüştü.

....

Bende vatanseverlik yönü güçlüdür. Doğayla nasıl yaşanması gerektiğini bildiğim gibi onu kolay unutmadığımı da düşünüyorum. O kıraç topraklarda derelerde o harabelerde kalmaktan hiç bıkmazdım. Ama bizim o zamanki köylüler hep kaçarlardı. Zaten hiç hoşuma gitmedi o topraklardan kaçış biçimleri. Çok kolay bir yaşam tarzı içine girmelerinden nefret ediyordum ve bu beni hep düşündürdü. Bu insanlar hep kaybediyorlar, diye düşünürdüm.

Ama “nasıl birisi olmalıyım?” sorusu da benim için cevapsızdı. Kabul etmediğim şeyler gittikçe çoğalıyordu. Burada işte güç sorunu ortaya çıkıyor. Kabullenemi-yorsun ama ne yapacaksın? İşte sabır, kendini yetkinleştirme, yaşam taktiklerini geliştirme ve ilk pişmanlık duygusu. Baktım aile beni büyütecek ve ben hasım aile ile çatışacağım. Onu önlemek için hasım ailenin çocuğu Hasan ile gizli ilişkiye girdim. O bende çok anlamlıdır aslında. O çok önemli taktik bir ilişkidir. Feodal gericiliğe karşı önemli bir ilişkidir. Ve o hasım aile çocuklarını

iyi görüyordum. Beni en fazla çeken o çocuklardı. Ve diğerlerini ben fazla sevmezdim, kendi yakınlarımı bile. Onlara ilgi duymuyordum. Bu yüzyılların o feodal ilişkisine tamamen kapalı bir kişilik olduğumu ve barışma isteğimi ortaya koyuyor. Olağanüstü bir gelişmedir. Kürdistan'ı bitiren bir kavga tarzına çok erken yaşta karşı çıkıyorum ve onu kendimce çözüyorum. Çocuktum, çocukları çekmek istiyordum; topluluk olmak, etkili olmak için biraz A,B,C'yi öğrenmek için. Biraz sağda solda avcılıkla, bir de kırsal alanda çiğdem toplamakla, varsa bağ-bostan, oradan bir şeyler getirmekle ilk örgütlenmeler başlar. Ve hepsini de tane tane dağıtırdım. Yani bir çocuk çevreme geldiğinde, bilir ki bende bir şeyler var. Evet kendimi bir zenginlik kaynağı haline getirirdim. Köyün ilk çocuk topluluklarını böyle oluşturdum.

...

Güvercinlerim vardı.

Yine komşunun güvercinleriyle benim güvercinlerim çok doğal yan yana geliyorlar. Ama bizim bir güvercinimiz hep gidiyor, komşunun güvercinleriyle uçuyor. Tabii gözetliyorum. Bir uçtu, iki uçtu, kendi grubunu bıraktı. Bana göre bu ihanet gibi bir şeydi. Tuttum o güvercini tamamen yoldum, cırlıçiplak ettim ve damın başına bıraktım ve "uç"dedim. Öyle bir cezalandırma yöntemim vardı. Çok tuhaf, ama gerçekten yaptım. Güvercini tamamen tek bir tüy kalmayınca kadar yoldum. Sonra ne oldu, bilemiyorum. Ama onun suçu kendi grubunu bırakıp hep komşunun güvercinleriyle uçmaktı. Bu bana bir ihanet gibi geliyordu.

Köpek de öyleydi. Beyaz bir köpeğim vardı. Tabii yedirirdik, içirirdik. Çok tuhaf! Fıstık ağalarını bek-liyoruz, uykuya dalar dalmaz hemen yanımdan çıkıp komşunun yanına gidiyordu. Artık bilemiyorum o daha iyi örgütlemiş herhalde. Hain bir köpek

gibiydi. Çok tuhaftı, beni de kandırıyordu. Bakıyordum, gece gündüz fırsatını bulur bulmaz gidiyor o komşunun yanına... o kadar rahat, o kadar iyi bakıyordu ki komşuya ben hayretler içinde kalırdım. Yine neden öyle yaptı o köpek, bilemiyorum. Biraz bizim şansımız oluyor galiba...

Eskiden bizim köyde eşekler vardı. Bizim eşiği de ben kurula getirmeye çalışıyordum. Bu bir kıcını bir kafasını öyle havaya yükseltirdi ki, kontrol edemezdik. Köyün en çok kaideye kurula gelmeyen eşiğiydi. Hala aklımda, köyde bizi gülünç duruma getirmişti. Öyle eşek yoktu. Tabii süper eşek (gerçekten bizim eşiğin adı “süper eşek” olabilirdi) köpeğimiz de süper köpekti herhalde. Elimle yediriyordum, bağda, bahçede, fıstıkta beni beklemesi için ben daha uykuya dalar dalmaz sıvışır kaçardı. Süper köpek, kaçan köpek!

Küçük bir çocuktum. Baktım kavgaya etmişiz, birisi benim kafamı kırmış. Tabii annemin bana müthiş yönelmesi vardı, “yok” dedi “eve gelmeyeceksin” anam ilk dersi verdi. İntikamımı aldıktan sonra beni eve alabileceğini söylüyordu. Ana haliyle hiç de acımiyor, “oğlumdur, bilmem neyimdir” diye kesinlikle düşün-müyor. Benim gücüm var mı, yok mu ona da bakmıyor. “Bu çocuk korkaktır, eli fazla kalkmaz” diye hiç umurunda bile değil. Kesin demiyorum ama belki de üzerimde etkili olmuştur.

Benden daha zavallı kimse yoktu çocuklukta. Ya da herkes diyordu; “Allah kimsenin çocuğunu filan adamın çocuğu gibi yapmasın” uzun süre hep böyle oldu, hepsi alayla karşılardı. Babamın adı Ömer’di. “Yandı Ömer” diyorlardı. “Yandı...” yine akıllı babanın akıllığı oğlu olan bir arkadaşım vardı, onu ileri de anlatırım. Akıllı babanın akıllı oğluyla, benim gibi bir fukara. Zaten Ömer denilen adam gerçekten çok ilginç bir adam. O da köyün en çok

fakir bir adamıydı. Onu kim tanır? Çok zavallica. Fakat çok ilginç! Güçsüz fakat bayağı Müslüman ve dinine bağlıydı. İlkeliydi de diyebilirim. Adamın hakkını da inkar etmemek lazım. Bütün güçsüzlüğüne rağmen bazı değerler için yaşa-dığını söyleyebilirim. Yani beni hiç etkilemedi demek nankörlük olur. Tabii bazı yönleriyle mutlaka etkilemiştir. İlkeye bağlı fakat çok güçsüz. Ve güçsüz-lüğünü biliyor.

Bir gün yine uzaktan akraba birisinin fıstık ağaçlarına gittim, gizlice topladım. Adam geldi, gördü, bana yetişti. Onun patlattığı tokat var, hala aklımdadır. Fakat ben de “bir gün sana ne yapacağımı gösteririm” zor olayına karşı bende böyle “sana ileride bir şey yaparım” diye bir düşünce belirdi o zaman. Silik hatıralardır bunlar.

Evet yedi ya da on yaşındaydım. Anam bana ne söylüyordu? Biliyorsunuz, ana evde ağadır, yedi yaşındaki çocuk için “Sen böyle savaş şöyle savaş!” Ben yapmadım. Neden yapmadım? Beni iteleyip “gidip vur” diyordu. Bir-iki yol üzerimi böyle geldi: “sen namussuzsun, savaşamıyorsun” ben akıllı bir çocuktum tabii, onun dediğine gitseydim, beni dövecek-lerdi. Zaten bana vuruyorlardı da. Ben de şimdiki sıradan savaşçılar gibi gelip ağlıyor; “buram kırıldı, şuram kırıldı!” sonra baktım ki, böyle olmaz, ben de kendimi hazırladım.

Nenem de “bunun namus duyguları tehlikelidir” diyordu. Hasan Bindal arkadaşın ailesi bizim düşman-dı. Ben de değişik bir çocuk olduğum için en çok Hasan’la arkadaşlığımı geliştirmek istedim. Annem bir defa gördü, “vay, bu namussuz, bizim düşmanımızın çocuğuyla ilişki kurmuş” çok gizli bir ilişkiydi ve daha sonra o düşmanlığı aştık. Ben neden o gizli ilişkiyi ele aldım? Birlik ilişkisi için mücadele ediyorum. Feodal bir kuralı ben yedi yaşımdan itibaren bozmaya çalışıyorum. Eğer o

zaman bu tutumum olmasaydı ben bu kadar aşireti, kabileyi, bu değişik insanları bir araya getiremezdim.

Bizim bir kapı vardı, hala gözlerimin önündedir. Annemle kavgadan ötürü o kapının taşlarla böyle delik deşik edilmedik tek bir noktası bile yoktu. Haydi bunu nasıl çözeceğiz? Bizim kapıya gelip bakan gülerdi, “bu ne kapısıdır” derlerdi. Annemle kavgamdan ötürü o beni içeri alırdı. Ahıra götürürdü tabii onun “uygula-ma” yöntemi de böyleydi. Üç defa elini gırtlığıma koyup beni yukarıya kaldırır, üç sefer “tövbe de!” diyordu. Öyle rahat değil, son nefesimi getirinceye kadar tabii. Çar-naçar tövbe ederdim. Fakat ufak bir delik bulur-bulmaz, açar kapıyı birden fırlardım. Ondan sonra o kapıyı kapatırdı. İki kapıyı da vururdum, vururdum. Perişan ederdim ve böylece geçerdim. O yaştan beri böyleyim. Zaten annem, “kimse bununla baş edemez, kimse uğraşamaz” diyordu. Bu yönlerim de vardı açık söyleyeyim. Bunu nasıl yorumlarsanız yorumlayın. Ama dikkat edin. Beni öyle gördüğünüz gibi ele alamazsınız. Sonradan bizim merkez de beni böyle ele aldı ve beni kullanabilecek-lerini sandılar. Yanılgıdır.

Anamın beklediği, bulamadığı... Anadan benim beklediklerim, bulamadıklarım... Birlikte fazla uzun süreli olmayan yaşamımız olsa da çok şiddetliydi. Kendine göre o beni tanımıyordu, kendime göre ben ona anlam vermeye çalışıyordum.

Bir yufka ekmek için anamla nasıl savaş yürüttüğümü (bir ekmek savaşı, tipik, hala anılarımda) anımsıyorum. Darı ekmeğinden sonra buğday ekmeği ortaya çıktığında, bu bende bir arayıştı ve yufka ekmeğinin bir tanesini bile fazladan almak, benim için tam bir amaçtı, neredeyse. Onun için büyük bir savaşçılık yapıyordum. Hedef de anamdı tabii. Onun sakladığı

yerden veya ellerinden almalıydım. Hakkım mıydı, değil miydi, o ayrı bir mesele. Tabii, tam istediğim ekmeği koparamayınca dağa çıkardım. Dağda bilinen kök bitkileri vardır, onları toplamak da benim için bir hedefti. Bazılarını hırsızlardık. Bazılarını bizzat büyük çaba harcayarak elde ederdik. Bir dönem böyle geçti. Diyebilirim ki, bu konuda bir öncü savaş yürü-tüyordum ki, ilk çocukluk gruplarımı bu koparıcılık temelinde örgütlemeye çalıştım. “İşte gelin sizi çiğdem toplamaya götüreyim. Filan yerde karpuz ekilmiş, birkaç tane alabiliriz. Üzümler çıkmış, fıstıklar çıkmış.” diyor ve götürüyordum.

Abdullah Öcalan

BEN ATEŞ TOPUYUM

Başkanla tanışmamız çocukluğa dayanıyor. Komşu köylerde oturduğumuz için ailelerimiz tanışıyorlardı. Üveys anaıyla akraba olduğumuz için de sık sık bize gelir giderlerdi. Çocukken Başkan'ın ailesine gittiğimizde Üveys ana, sürekli Başkan'ı şikayet ediyor ve “*Kimse bana bakmıyor, sahip çıkmıyor*” diye yakınıyordu. Üveys ana otoriter bir kadındı. Önderliğin babası ise çok sessiz sakin ve mülayim bir insandı. Genelde aile içerisinde Üveys ana hakimdi, ayrıca kendisine müdahale eden kimse de yoktu. Önderlik, ailenin en büyük çocuğu olmasına rağmen ne köyde ne de evde fazla kalmıyordu. İlkokulu da komşu köyde okuduğu için, daha o süreçten itibaren hep aileden uzak yaşadı. O çocukken çok kavgacıydı ve hiçbir zaman yenilgiyi kabul etmezdi. Fakat babası hem fiziki olarak zayıftı hem de evde otorite anlamında zayıftı.

Tarihini tam hatırlayamıyorum, ama o zaman köy okulları arasında ziyaretler gerçekleştiriliyordu. Başkan Cibiin'de ilkokulu okurken, okulca bizim köye ziyarete geldiler. Bu tür ziyaretlerde komşu köylerden gelen öğrencilerden birini veya birkaçını, misafir karşılayan köyün öğrencileri kendi evlerinde ağırlarlardı. İşte ben de o zaman, Başkan'ı ve arkadaşşı Aziz'i bizim eve öğle yemeğine davet ettim. Annem henüz onları tanıımıyordu. Onları annemle tanıştırdım. Arkadaşlar Cibiin'de okuyorlar deyince,

annem merakla “*Cibinli mi?*” dedi. Ben, “*Hayır Ömerlilidir*” dedim. Annemin de daha çok Ömerli köyünde akrabaları vardı. Bizim köyümüz ise çoğunlukta Türkmen’di. Ömerli’de Kürt kökenli en az yüze yakın akrabamız vardı. Türkmenlerle bizim köyler arasında, kız alıp vermelerden dolayı akrabalık ilişkileri yaygındı.

Daha sonra anneme “*Abdullah’ı tanımıyor musun?*” dedim. Annem hayır dedikten sonra, ben Üveys ananın oğludur dediğimde annem, daha sıcak tavırlar içerisine girdi. Çünkü Üveys anayı hem çok seviyorlardı hem de Üveys anadan korkuyorlardı. Üveys’in oğluna bakmazsan Üveys ana yarın hesap sorar anlayışıyla yaklaşıyordu. Üveys anasadece Ömerli’nin değil, aynı zamanda etraftaki akrabalarının da otoritesiydi. Büyük ağırlığıyla birlikte etkileyici bir konuma sahipti. Annem Başkan’ın Üveys’in oğlu olduğunu duyduktan sonra, sofraya gelecek sıradan yemekler yerlerini köy koşullarına göre daha zengin yemeklere bıraktı. Ona tere yağı, pekmez, turşu gibi ayrıcalıklı ve değişik şeyler konulmuştu. Annemin yemekleri değiştirdiğini gören Başkan gülümseyerek, “***Tanıştırmasaydın bize kuru ekmek verecekti. Ama şimdi akrabalık hakkını veriyor***” demişti. Yemekte annem ona ailesini de sormuştu.

O zaman, köyde öğrenciler elde edilebildikleri kadar önlük giymeye çalışıyorlardı. Fakat doğru-dürüst önlük bulan da yoktu. Sadece zengin olanlar, maddi imkanları iyi olan çocuklar giyebiliyorlardı. Tesadüf müdür bilmem, o günde arkadaşların çoğu önlüksüzdüler. Başkan’ın da bazen önlüğü oluyor, bazen olmuyordu. Aslında doğru-dürüst önlüğümüz bile yoktu. Mesela ben okula başlarken, şalvarla başladım.

İlkokuldan sonra Başkan, okula Nizip'te devam ettiği için, ilişkilerimiz çocukluktaki gibi sıkı olmadı. Aile ilişkilerimiz ise, devam etti. Yalnız Başkanla fazla görüşemiyor, görüştüğümüzde de fazla sohbet edemiyorduk. İlişkilerimiz daha çok karşılaşma düzeyinde kalıyordu. Bu karşılaşmalar sırasında her zaman Başkan'ın kendisini daha fazla eğitmiş ve geliştirmiş olduğuna tanık oluyordum. Köy ahalisi ve arkadaşlarıyla ilişkileri eskisi kadar sade ve arkadaş canlılığını koruyarak devam ediyordu. Bu da onu tanıyan hiç kimsenin gözünden kaçmayan bir şeydi. Hemen her çocuk, ona imrenerek bakıyordu. Çünkü dersleri çok iyiydi, ayrıca çok seviliyordu.

Köye geldiği zamanlar ise dakikaları birbirine bağlarcasına herkesle ilgileniyordu. Onu çok sevenler, onu koruma amacıyla sürekli akıl vermeye çalışırlardı. Gelip gittiği bu kısa zaman dilimlerin birisinde bir gün, bir-iki yaşlı adam aile ekonomisine katkı sunması için kendisine öğüt veriyorlardı. Başkan o sıralar Diyarbakır'da okuyordu. Kendisine öğüt verenleri can kulağıyla dinliyordu. Başkan sakın olmasına rağmen, yaşadığı ortamda mutlaka emeği ve ilgilenme biçimiyle sevgiyi elde ederdi. Bu emek ve çabası, yaşamdaki saygı olgusuna yansırı. Okul süreçlerinde bile yaşlılara mutlaka zaman ayırır, boş vermez, yanında otururdu. Yaşlılar da kendisini çok seviyorlardı. Ve onun söylediklerini yaşamadan benimsiyorlardı. Türk olsun, Kürt olsun, Kürtleri, PKK'yi sevsin veya sevmesin kimse Başkan için kesinlikle olumsuz bir şey söylemezdi. Türkler de, Kürtler de onu seviyorlardı. İlkokuldan sonraki süreçlere kadar da böyle devam etti. Başkan birisi konuşurken, onu çok iyi dinlerdi.

Karşıdaki insan ne derse desin, hiç tahrik olmadan saatlerce dinleyebilme gücüne sahipti.

Uzun yıllar sonra, Önderlikle 1976'da görüştük. O süreçte Ankara'daydı ve siyasete başlamıştı. O zamanlar da bizim köyde Türk solu; Dev-Yol, Emegın Birliği, Halkın Kurtuluşu biçiminde üç gruba ayrılmıştı. Önderlik, hem okul hem de köy yaşamında bize yakın olduğundan sık sık gelip-gidiyordu. O zamanlar kendisine “Apo” diye hitap etmiyorduk. Devletten önce diğer sol grupları “Apo” kelimesini kullanmışlardı. Başkan'ın Ankara'daki bileşiminde öncü olması o adı almasına yol açmıştı. Arkadaşlar, “*Önderliğin adı Abdullah'tır, Önderlik öncü konumunda olduğu için ona Apo diye hitap ediyorlar*” demişlerdi. Zaten kısa zamanda APO adı, dalga dalga yayıldı. Yılını tam anımsamıyorum, ama ilk kez adı radyoda çıkmıştı. “Apo”, Abdullah diye yansıdı. Tüm radyolardan da bu, böyle bildiriliyordu. Oysa bizim köylüler Apo'nun Abdullah olduğunu hala bilmiyorlardı. Radyo Başkan'ı teröristtir, adam öldürüyor ve benzeri olumsuz haberlerle yayınlıyordu. Onu tanıyanlar, “Abdullah kötü bir şey yapmaz” diyorlardı. Sadece akrabaları değil, diğer kesimlerde onu çok seviyorlardı. Radyonun böyle propaganda yaptığı günlerin birinde, Önderlik bizim köydeydi.

Önderliğin babası, “Bize ne bir faydası oldu ne de zararı oldu” dediğinde, oğlu Başkan'la birlikte okuyan komşusu, “*Benim oğlum Abdullah gibi olsa hiç şikayetçi olmam*” diyordu. Başkan'ın babası, “Niye” diye sorunca, komşusu; “*Abdullah cemaatte konuşmasını biliyor, benim oğlum onu bile yapamıyor. Abdullah gelince, ona ne var ne yok diye sorduğumda hemen cebindeki gazeteyi çıkarıp bana dünyadaki gelişmeleri okumaya başlıyor. Beni*

ikna ettiğinde ise kollarımı dünyaya açıyor ve her şeyi öğrendiğimi sanıyorum. Oysa oğluma dünyada ne var ne yok diye sorduğumda bana sürekli Amerika bizi sömürüyor diyor. Bir yıldır soruyorum, hep aynı yanıt: 'Amerika bizi sömürüyor'. Oğlum bu Amerika'dan başka bizi sömüren yok mu? diyorum. Verdiği yanıt değişmiyor. Abdullah'a sorduğumda, Abdullah bir gün boyunca konuşmasına rağmen Amerika'nın ismini dahi ağzına almadı" diyordu.

Mevsim yaz olduğu için geceleri çok sıcak geçirdi. Gecelerin birinde Apo bu gece gelecek dediler. Bazıları Abdullah, bazıları da Apo gelecek diyorlardı. O, birkaç arkadaşıyla birlikte gecenin bir yarısında gizlice bizim köye geldi. Ve ben, hemen kapının eşiğindeydim. Merhabalaşırken Başkan bana, "**Sende mi buradasın?**" dedi. Bizim köyden bir tek ben oradaydım. Köye genelde O ve arkadaşları çok gizli bir şekilde geliyorlardı. Bizim köy muhtarının evinde, tartışma hazırlıkları yapıldı. Herkesin gözlerinde tartışma heyecanının parıltısı vardı. Bulunduğumuz ev, iki katlıydı. Başkan 'sorun çıkarmamamızı, kavgaya başvurmadan, duyarlı olmamız gerektiğini' ısrarla tekrar etti. Yanında isimlerini şimdi hatırlayamadığım birkaç arkadaş daha vardı. İstenilen biçimde tartışmaya başlandı. Ve tartışmalar gecenin üçüne kadar sürdü. Toplantıda ulusal sorunlar ve içinden geçilen süreç tartışıldı. Bu yürütülen tartışmalar, ilk tartışmalar olduğu için büyük bir önem taşımaktaydı. O nedenle Önderliğin oradaki tartışma düzeyi, herkes açısından önemliydi. Tartışmalarımızın niteliği Türk solundaki arkadaşları da tartışmalara katabiliyordu. Devam eden tartışmalarda Önderliğin sorduğu sorulara, daha çok Lenin'inden, klasiklerden cevap veriyorlardı.

Önderlik tartışmalar süresince, çok sakın bir şekilde kendisine sorulan soruları yanıtlıyordu. Türk solu, o süreçte üçe bölünmüştü. Halkın Kurtuluşçuları, Mao'yu tutuyorlardı. Başkan, toplantıya yön verdiği için, sorulara yanıt veren de daha çok kendisi oluyordu. Önderlik daha o zaman; **"Siz ulusal sorunu tam öğrenmemişsiniz. Biz sizin buradaki çalışmalarınıza yardımcı olabiliriz, birbirimize daha çok destek de verebiliriz. Devrimcilik, sadece bizim arkadaşlara saldırmayla, onları yakalatmayla, vurmaya olmaz. Bir arkadaşımızı yolda yakalayıp yirmi otuz kişiyi üzerine salıyorsunuz. Bu davranış, sorunlar karşısında takınılan doğru bir tutum değil. Bu çözümsüz yolları daha fazla dayatmak, ne kadar doğru olur? Bunları yapmayın, fazla yapmayın iyi değil"** dedi. Toplantı sonrasında, Önderlikle aynı okulda okuyan ve ayrıca bizim köyden olan biri vardı. O Başkanla alay etti. Ayrıca soru soran bir kişi, yarı alayla; **"Kürdistan'ı kurduğunuzda bizim burada birkaç Türk köyümüz var, onların hali ne olacak"** dediğinde, Önderlik çok kızdı ve **"Sizin köy yerin dibine girecek. Bu kadar tartışıyoruz. Bu kadar taraftarın var burada. Ama sen, hiçbir şey kavrayamadın. Sen kavrayamadığın halde bunu taraftarlarına nasıl vereceksin "** dedi. Diğer arkadaşlara dönerek **"Önderlik düzeyindeki arkadaşlar, bize nasıl sorular soruyorlar? Biz ulusal sorunu tartışıyoruz, o bizimle alay ediyor"** dedi.

Zamanla Dev-Yol'un kendi taraftarları bile Önderliği destekler konuma geldiler. Daha sonra Dev-Yol'dan bazı arkadaşlar, bize katıldılar. Bu da,

Önderliğin toplantıdaki sakin ve aydınlatıcı tarzından kaynağını alıyordu. Mesela daha önce Önderlik geldiğinde korku, bazen de öfkeyle "Apo geldi" diyorlardı. Ancak o toplantıdan sonra korkulacak biri olmadığını gördüler. Hatta sempati bile duyular.

Önderliğin amcası, bizim köydeydi. Sabaha doğru oraya gitmiştik. Ancak Önderlik orada kalmayı kabul etmediği için tekrar çıkıp, bir müddet geçtikten sonra Önderliğin birlikte geldiği arkadaşlardan da ayrıldık. Bu ayrılmanın üzerinden çok uzun yıllar geçti, ama Başkanla bu konu üzerine bir daha görüşmedik. Ben 12 Eylül'den dolayı Arabistan'a çıkış yaptım. Arabistan'da farklı ilişkiler kurdum. 1978'de şehit Hasan Bindal (Hamza) arkadaşla telefonla görüşmüştük. Daha sonra, Önderlik sahasına geçecektim. Ama Önderlik, önce kabul etmiş sonra **"Buraya gelince deşifre oluyorlar, gelmesin!.."** demişti. Önderlikle belli bir zaman diliminden sonra, telefonla görüştük. O zaman. Başkan telefonda bana, **"Gelirsen deşifre olursun gelme, size bir grup göndereceğiz onlarla belirtilen çerçevede çalışırsınız"** dedi. Hatta Şam'dan geçerken bile deşifre olmamam için direk geçmem gerektiğini söyledi.

Aradan geçen zamanın özlemi ve görüşebilme umuduyla birkaç yıl daha geçti. 1994'te Almanya Newroz etkinliklerimizi yasaklayıp çalışmalarımızı durdurduğu için, yönetim kararıyla bir takım eylemlilikler yapacaktık. Belli bir zaman içerisinde yürütülen tartışmalar sonucunda, yurtseverlerle birlikte Frankfurt havaalanı yolunu kesme kararı alındı. Yolu bizim grup kesecekti. Darmstadt'daki yolu da oradaki yurtseverler kesecekti. Yüzlerce yurtseverle birlikte Darmstadt

yolu kesildi. Bir süre bu böyle devam ettikten sonra, yolu ulaşımına açtılar. Bizim bulunduğumuz Frankfurt yoluna polis çok yüklendi ve helikopterlerle polisler indirildi. Bu yönelimler karşısında yurtseverlerin durumu pek parlak değildi. Durum çok tehlikeli olduğu için, benimle birlikte birkaç yurtsever kaldı. Yol üstündeki bu çatışmalardan sonra birçoğunun durumu çok kötüydü. O zaman ne olur olmaz diye, bazı gençlere ihtiyat amaçlı benzin vermiştik. Benzinleri yolun kenarındaki ağaçların ortasına bırakmıştık. Yurtseverleri çağırdım ve onların içine girdim. Korkmayın dedim. Elimdeki benzinle polisleri “*Kendimi yakarım*” diyerek durdurmaya çalıştıysam da, onları inandıramadım. Polis eylem yapacağımıza inanmadı ve bizi çembere aldı. İçinde bulunduğumuz çember, giderek daralıyordu. Polisi durdurup yurtseverleri tekrar çekmek, yurtseverlerle polisin arasını ayırmak için ister istemez yönelimi durdurmak zorundaydım. Elimizde kedimizi savunabileceğimiz tek şey de benzindi. Eylem gittikçe içinden çıkılmaz bir hal alıyordu ve durum bizim için gittikçe kötüye doğru gidiyordu. Bir şekilde bunu durdurmak gerekiyordu. Ama nasıl? Bu kısa zaman diliminde geçen her dakika aleyhimize işliyordu ve bir şekilde mevcut halin durdurulması gerekiyordu. Saniyeler boğucu bir kasırga gibi üzerimize üzerimize geliyordu. Özlemle geçirdiğim günlere böyle bir olayla cevap veremezdim. Bir şeyler yıkanmalıydı. ‘Ne yapmalı?’ diye kendi kendime soruyordum. Bu soru, ağırlığını hissettirdikçe cevabı da ağırlaşıyordu. Böyle bir çıkmaza ancak bir eylemle cevap verilebilir diyerek, önce benzini üzerime döktüm. İçimden gelen bu kararlılık ellerime de yansımıştı. Elim hiç titremeden cebimden

çakmağımı çıkardım. O zaman polislere, “*Sadece röportaj yapacağız, bir basın açıklaması yaptıktan sonra yolu açacağız*” demiştik. Buna izin vermeyerek üzerimize saldırıyorlardı. Bu sefer, “*Bizleri bırakın. Bırakmasanız kendimizi yakacağız*” dedim, ama inanmadılar. Polisler, kendilerinden emin bir tavırla, “*Benzin değil, sudur*” dediler. Polisin çemberi daha da daralttığını görünce, eylemi yaptım. Eylemden sonra birkaç ay hastanede kaldım. Almanya, ceza vereceğini söylediğinden dolayı, arkadaşlar beni Şututgart hastanesinden kaçırıp, Hollanda'ya götürdüler...!

1995'te Avrupa'dan Önderlik Sahasına geçecektim. Eylemden sonraydı. Telefon görüşmelerinden sonra ilk kez Başkanla yüzleşebilmenin heyecanı. beni adeta uçuruyordu. Önderlikle karşılaştığımda, Başkan önce beni tanımakta zorlandı. ***"Çok değişmişsin seni tanıyamıyorum"*** dedi. Geçmişteki bazı anılarımızla birlikte akrabalık ilişkilerini de hatırlatınca, beni tanıdı. Ben fiziksel olarak çok değişmiştim, görüntüm çok çirkindi. Önderlik çok üzüldü, ilgilendi ayrıca benimle eylemi tartıştı. Başkan ***"Niye gerek gördün. Size öyle bir talimat vermedik, öyle bir talimatı arkadaşların da verdiğini sanmıyorum"*** dedi. Ben de, “*Kimse bana kendini yak talimatı vermedi*” dedim. İçinde bulunduğumuz sürecin, koşulların gerektirdiği bir eylem olduğunu, ayrıca başka bir seçeneğimin olmadığını; teslimiyetin dayatıldığını söyledim. “*Ya o kadar yurtseverle birlikte teslim olacaktık ya da birisi bir eylem yapacaktı. Birçokları kaçtığı için kendime bu eylemi seçtim*” dedim. Önderlik daha sonra, ***"Sonuç itibariyle çok anlamlıdır, yaptığın eylemi kahramanlık olarak değerlendiriyoruz. Senin eylemin bizi***

Almanya karşısında dimdik ayakta tuttu. Almanya'ya geri adım atmayacağımızı, gerekirse kendimizi diri diri yakacağımızı gösterdin. Ne kadar üzülsek de eylemin gerçekten önemliydi. Televizyondaki görüntün çok farklıydı. Kendini hiç izledin mi?" dedi. Ben hayır deyince, Başkan, "Eylemin kaseti var sana kaseti izleterek seni sana göstereceğim. Düşman, 'Apo yetiştirmiş, kendisini yakması için göndermiş' diyor. Televizyon öyle yayınladı. Gazeteler de ise 'Apo kendisine benzeyen adamlar yetiştirmiş, kendilerini yakıyorlar' deniliyordu. Apo'nun en yakın arkadaşıdır diyorlar. En yakın arkadaşım, çocukluk arkadaşımdır, ama ben kendini yak demedim. Görüyorsunuz ya nasıl bir kahramanlık yaptı" dedi. Türkiye gazetelerine yansıyan haberleri yanındaki arkadaşlara da anlatıyordu. Sürekli bana **"Ateş topu"** diyordu.

Aynı gün Başkan, eylem kasetindeki görüntüleri bana izletirken bayan arkadaşlar da yanıımızdaydı. Başkan, **"Hayret sen kendine acımadın mı?"** dedi. Onun en çok dikkatini çeken nokta da ateş söndürülürken -ben bile hatırlamıyordum- elimi kaldırıp zafer işareti yapmaya çalıştığım andı. Başkan, **"Dikkatimi en çok çeken şey ateş söndürüldükten sonra bile, parmakların havada zafer işareti yapıyordun. Sen de hiç acıma yok mu? Hatta sen çok acımasızsın, kendine karşı acımasızsın"** biçiminde gülerek espriler yaptı.

Başkan diyalog esnasında durmadan merak ettiği noktalarda sorular soruyordu. **"Eylem sürecinde kendini nasıl hissediyordun? Eylem sürecinde seni ziyarete gelenler var mıydı?"**

Ziyaretine gelenlerle diyalogların ne oluyordu?” gibi sorular sordu. Ben de yaşadıklarımı anlatmaya devam ediyordum. Hastanede kaldığım sürece, yanıma gelenlerde daha çok bana acıyorlardı, ağlıyorlardı. Bir de eylemi yapmam istenildiği için yaptığım biçiminde yansıtmışlardı. Ondan yola çıkarak, Başkan sorularını yoğunlaştırarak soruyordu. Bana **“Hastanedeki durumun nasıldı?”** dedi, ben de Başkana *“Ziyaretine gelenler ağladıklarında, bunlar bana mı ağlıyor diye şaşıryordum. Onlar beni teselli edeceklerine ben onları teselli ediyordum”* dedim. Ben bunları anlatırken Başkan, çok etkileniyordu. **“Görüyor musun, görüyor musunuz, böyle olmalıydı..”** diyordu. Bir de Türkiye televizyonlarının olayı direk Önderliğe bağlama durumları vardı. Oysa Önderliğin haberi yoktu. **“Öyleyse, demek ki hastanedeki tutumuna da anlam verilmeli. Değerli bir tutum olmuştur değil mi?”** deyince, *“Başkanım hiçbir zaman ahlayıp oflamadım. Doktorlar tedavi ederken dahi asla oflamadım. Doktor adı altında gelen heyet, beni itirafa zorladı. Bana ‘Sen delisin, kendini boş yere yaktın’ dediklerinde ben de; ‘Ben de deliyim. Zaten deli olmayan kendisini yakmaz. Ama önemli olan neyin delisi olduğumdur dedim”* diye yaşadıklarımı Başkan’a anlattım. Önderlik heyecanla **“Neyin delisiyim dedin?”** diye sordu. Ben de *“İnsanlığın, devrimin delisiyim. Kürt ulusunun yok oluşunun delisiyim dedim. Arada bana bir soru sordular. ‘Sen Apo'nun en iyi arkadaşıymışsın, doğru mu?’ dediler. Ben de Apo'nun yakın arkadaşı olduğum için, APO DELİSİYİM; APOCULARIN DELİSİYİM dedim. O zaman içlerinden birisi ayağa kalkarak ‘Bu deli falan değil. Tam bir teröristtir’ dedi. Ben, şu an*

yaptığınız soruşturma karşılığında vereceğiniz on markın delisi değilim” dediğimi Başkan’a anlattım. Önderlik o anda iki elini açarak ayağa fırladı **"Bravo gerçekten iyi bir tavır koymuşsun. Aynen öyle mi söyledin"** dedi. “Aynen öyle söyledim Başkanım” dedim ve anlatmaya devam ettim. “Bir gün beni itirafa zorladılar. Yani ‘sen kendini yakmadın, Apo seni yaktırdı, pişmansın ve kendini yaktığından dolayı pişmanım diyeceksin’ dediler. Kabul etmeyince de hakkımda yedi yıl ceza verdiler” dedim. Önderlik, **"Değil yedi, on yedi yıl da verseler sorun olmaz. Çünkü sen, onları mahvetmişsin"** dedi.

Müslüm

BAŞKAN, GERÇEĞİN ve İNSANIN DİLİNİ ÇÖZDÜ

1970-‘71’de Erzurum lisesinden mezun olduğum sene 12 Mart darbesi oldu. Lise öğrencisi olduğumuz için darbeden sınırlı etkilendik. Ancak üniversite sınav sonuçları belli olup da Ankara’ya gittiğimizde darbenin sonuçlarını çok daha yakından hissettik.

Babamın teşvikiyle sürekli bir okuma istemim vardı. Sınavda tercih ettiğim bölümlerden de anlaşıyordu. O zaman rağbet edilen meslekler vardı. Elektrik, inşaat mühendisliği, Tıp, Siyasal bilgiler ve benzeri meslekler rağbet görüyordu. Tercihim tıp fakültesiydi. Fakat tercihlerim arasında siyasal bilgilerde vardı. Hukuk fakültesini tercih etmişim, fakat tercih olarak İstanbul Hukuk Fakültesini seçmişim. O zaman sosyal puan, fen puanı ve toplam puanın yanı sıra bir de yabancı dil puanı vardı. En yüksek puanı yabancı dilden almıştım. Toplam puanımda iyiydi. Siyasal Bilgiler Fakültesi o zaman toplam puanla alıyordu.

İstanbul Hukuk Fakültesi ve benzerleri de toplam puanla öğrenci alıyordu. İlk kaydımı İstanbul Hukuk Fakültesi’ne yaptırdım. Başkan da ilk sene kaydını İstanbul Hukuk Fakültesi’ne yapmıştı. Daha oradan Siyasal Bilgiler Fakültesi’ne geldi. Siyasal Bilgilerin başta puanı yüksekti. Kayıtlar başlayınca puanlar düşmeye başladı.

‘71’de ikinci kayıt başladığında kaydımı İstanbul Hukuk Fakültesi’nden Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesine aldım. Siyasal Bilgiler Fakültesi, Türkiye’nin en seçkin okullarından biriydi. Bu okulun önemi sadece Türkiye’de bürokrasiye eleman yetiştirmekle ele alınamaz; bu bir yönüdür.

Diğer bir yönü ve bence en önemli yönü, devrimci gençlik hareketinin üstlenme noktalarından biri olmasıydı. O dönemdeki Türkiye devrimci hareketinde önemli rol oynayan liderlerin bir kesimi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisiydi. Örneğin biz okula kaydımızı yaptırdığımız dönemde Mahir Çayan’ın kaydı hala silinmemiş, Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi olarak adı geçiyordu. Okulun kapısına okulun kütüphanesinden aldıkları kitapları iade etmeleri gereken öğrenci isimlerinin yazılı olduğu bir uyarı listesi asılmıştı.

Tabii ben ilk etapta Siyasal Bilgiler Fakültesi’ne sol düşüncelerle daha yakından tanışmak amacıyla girmedim. Bu okula girişimde başka etkenler önemli rol oynadı. Ailenin teşviki de etkiledi. Örneğin ninem ben daha çocukken bana, “*Benim oğlum okuyup vali olacak*”, diyordu. Sanırım onun etkisi de vardı. Bu bilinçaltında beni yönlendiren temel etkenlerdendi.

Siyasal Bilgiler Fakültesi’ne gelir gelmez okuldaki potansiyelden etkilendim; zaten gelenin etkilenmemesi mümkün de değildi. Devrimci düşüncelerle o ortamda çok net bir biçimde tanıştım. Bir süre sonra devrimci hareketin içerisine daha aktif katılmaya karar verdim. Katılım noktasındaki kararım kesindi.

Okumak artık benim için ikinci plana düşünüyordu. Daha ilk girişimde böyle bir karara varmamla okuma istemim zayıfladı. Okulda atmosferde öyleydi. Yoğun bir baskı vardı.

Öğrenciler arasında küçümsenmeyecek bir tartışma düzeyi vardı.

Devrimci hareketin liderleri o dönemde tutuklanmışlardı. Yine her gün tutuklamalar oluyor, baskınlar yapılıyordu. Bir bakıyorsunuz yanınızda tanıdığınız öğrenciler tutuklanıyordu. Hem cezaevine alınanlar, hem gözaltına alınıp serbest bırakılanlar ortamı oldukça politize ediyorlardı.

Bu süreçte Başkan'ı fazla tanıımıyordum. Yalnızca ismini biliyordum. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne kayıt yaptıran, en yüksek puanı alan ilk yirmi öğrencinin ismi yayınlanırdı. Yüksek puanı tutturan ilk yirmi öğrenciye Maliye Bakanlığı burs veriyordu. Başkan'ın ismi de puanı yüksek olan ilk yirmi öğrenci arasında yer alıyordu. Başkan'ın adını ilk kez okulda asılan o liste içerisinde buldum. Tabii listedekilerin kim olduğunu soruyorduk. Başkan'ın Urfalı bir öğrenci olduğunu biliyordum. Başkan'ın durumu ve özellikleri nedir hususlarında başlangıçta çok fazla bir bilğim yoktu. Süreç oldukça hareketliydi. O koşullarda hareketlilik eylemliliğe de yansıyor.

Okulda Mehmet Yılmaz adında Kırşehirli bir arkadaşım vardı, kendisiyle ilişkilerim iyiydi. Yaş olarak bizden büyüktü. Ağabeylerimiz dediğimiz solcu öğrencilerdendi. Hemen hemen her gün görüşmemize rağmen ertesi gün uçak kaçırانların arasında onun da yer aldığını öğrendik. İsmet İnönü'nün oğlu Ömer İnönü'nün de içinde bulunduğu bir uçak Bulgaristan'a kaçırılmıştı. Bu tür eylemler, cezaevindeki devrimci hareketin liderlerinin serbest bırakılması içindi. Yani bir tür takas yaptırmaktı. Fakat o eylem sonuç vermedi. Onlar Bulgaristan'a iltica ettiler.

Yine Diyarbakırlı filinta gibi bir genç vardı, Liceli; Kürt'tü. Onun yanındaki Sefa Asım Yıldız vardı onunla da tanışıyordum. Ağabeylerimizden bir şeyler öğrenmek bizlerde yoğun bir istekti. Bize belki bir-iki şey anlatırlar diye hep ağızlarını ne zaman açacaklar diye bakardık.

Bir gün kahvede otururken arkadaşlar,

- *Tavla oynayalım.*

- *Tamam.*

- *Yenilen mutlaka bir şey yapsın.*

- *Ona da evet.*

- *Yenilen gece onikiden sonra sokağa çıkacak.*

- *Tamam dedim.*

Tabii oyunu ben kaybettim, yenildim.

Ertesi gün bir eylemde Keko dedikleri Ahmet Niyazi şehit düştü, Sefa Asım Yıldız da yakalandı. O zaman Jandarma genel komutanı Kemalettin Eken vardı. Normalde Kemalettin Eken'i yakalayıp esir alıp kaçırarak karşısında Denizleri serbest bıraktırmak istiyorlardı. Tabii Denizlerin üzerinde büyük bir idam tehdidi vardı. Yani ortam canlı, dinamik bir ortamdı. Çok yoğun bir baskı olmasına rağmen devrimci gençlik arasında devrimci dinamiğin kırıldığını söyleyebilmek çok zor. Beklide temel özellik şu; gençlik çok canlı hareketli ama bilinçsiz, ne yapacağını bilmiyor. Çünkü gençlik içerisinde önde gelenler, birazcık bir şeyler bilenler, birazcık yol gösterebileceklerin hemen hepsi cezaevindeydi. Geride kalanlar ise ne yapacaklarını fazla bilmiyorlardı. Eğer birileri olsa, yol gösterebilse istediği eyleme sürükleyebilirlerdi. Mesela bana da eyleme katılmak isteyip istemediğimi söyleselerdi kesinlikle katılırdım. O konuda kendimi gerçekten de her türlü eylem için hazır hissediyordum. Silah tanıımıyordum,

bilmiyordum ama bunlar bana çok zor gelmiyordu. Yarım saat içerisinde de öğrenilebilir biçimde bir yaklaşımım vardı. O zamanki hava böyleydi. Sonbahardı, on kişilik Mahir Çayan ve arkadaşları yanlış hatırlamıyorsam Maltepe cezaevinden kaçtılar.

Biz o sırada Ankara'da ulus semtinde geziyorduk. Atatürk heykelinin olduğu çevrede dolaşırken Ankara'da çıkan yerel gazetelerin birinde *Mahir Çayan ve arkadaşları cezaevinden kaçtı* biçiminde bir başlık atılmıştı. Bunu okuyunca çok sevindik. Onların cezaevinden kaçışıyla birlikte Türkiye devrimci hareketinin yeniden eski düzeyini yakalayacağına inanıyorduk. Gençler olarak biraz da hayallerimizle yaşıyorduk. Gazeteyi satan küçük çocuğa başlığı okuyarak gazeteyi satmasını söyledik. Çocuk başlığı okuyunca gazete anında kapışıldı, herkes gazeteye koştu, aldı. Ve çocuk bütün gazetelerini sattı. Tabii hep beklentimiz buydu. Mahirlerin mutlaka bir şeyler yapacağına inanıyorduk. Özellikle tehdit altında olan Deniz'dir. Deniz tüm üniversiteleri dolaşıyordu. Her fakülte, üniversite Deniz'i tanırdı. Deyim yerindeyse Deniz'i tanımayan genç yoktu. Zaten sembol olmuş. Belki Mahir Çayan'ın da adı duyulmuş ama Deniz kadar duyulduğunu söyleyebilmek zor. Bir efsanedir Deniz. Herkes için bir efsane. Adı da hoştu; Deniz Gezmiş. Bizim köylerde bile denizleri dolaşmış, denizleri fethetmiş adam gibi algılanırdı. Bir ad değil de bir efsanenin tanımı gibi gelirdi Deniz adı. Bizim için de öyleydi. Yani halkın algılama biçimi, Deniz'e yaklaşımı bizim kafamızın içinde de vardı. O açıdan mutlaka Mahir bir şeyler yapacak ve Deniz'i cezaevinden çıkaracak diyorduk. Mahir'e yakışan, Mahir'den beklenen de buydu. Daha sonraki şeylerde de açığa çıktı. Mahir de böyle

düşünüyor. O zaman mesela Filistin'e gidiş yolları açık, o konuda çok ciddi engeller yok. Cezaevinden çıkar-çıkamaz uygun kanallar bularak Lübnan'a Filistin güçlerinin sahasına ulaşabilirler. O zaman, çevresinde Mahir'e bunu söyleyenler var. Denizler içerdeyken üzerinde idam tehdidi Demokleis'in kılıcı gibi sallanırken Türkiye'yi terk etmenin ahlaki olamayacağını, Denizler için mutlaka bir şeyler yapmak gerektiğini söylüyor ve net bir biçimde reddediyor. İlginçtir bizim beklentilerimiz çakışıyor.

O dönemde bir de tabanla birleşen bir ruh hali var, ona çok yabancı değil. O zaman kadar da hala Başkan'ı tanımıyordum. '72 yılı 30 mart akşamıydı. Bizim okulun, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin karşısında hukuk fakültesi ve eğitim fakültesi vardı. Hukuk fakültesi ve eğitim fakültesi bitişikti. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı Basın-Yayın Yüksek Okulu vardı. Okulların karşısında da kahveler vardı. Öğrenciler genellikle oralara gidiyorlardı. Arkadaşlarla tavla oynadığımız sırada televizyonda sekiz haberleri sunuluyordu. İlk haber olarak Mahir Çayan ve on arkadaşlarının Kızıldere'de kuşatıldığı ve ölü olarak ele geçirildiği söylendi. Tabii biz Mahir bir kere kaçtıktan sonra yakalanmaz diye düşünüyorduk. İlginçtir kaçışından o ana gelinceye kadar hep bir coşku vardı.

Deniz'e mahkemede idam cezası verilmiş olsa da hakkında Yargıtay'a gidilir falan ama dışarıda Mahir var. Mahir'e bir şey olmazsa Deniz'e de bir şey olmaz diyerek coşkulu ruh halimiz devam ediyordu. Bu haberi dinlediğimizde şoke olduk, çok şiddetli bir depremi yaşar gibi olduk; her şeyi bıraktık. İçtiğimiz kahve ve çayların parasını bile ödemedim yıldırım hızıyla çıktık.

Başka arkadaşlar da vardı ama bizim çevreden iki üç kişiydik. Hukuk Fakültesi öğrenci yurdunda beş yüz altı yüz öğrenci kalıyordu. Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrenci yurdu var, orası kapalıydı. Şehir adeta sol devrimci hareketin kalelerinden biri olmuştu. Biz geldiğimizde bütün öğrenciler dışarıdaydı. Hepsi yurdun bahçesine toplanmıştı. İçlerinde bazıları da ağlıyordu. Öyle ki gruplaşanlar, herkes panikten ziyade büyük bir öfke içindeydi.

O an birileri ortaya çıkıp da gençleri yönlendirebilir. Bir hedefe saldırtabilir. Öylesine potansiyel vardı tabii bizden üst sınıfta olan arkadaşlar da vardı. Ben o zaman birinci sınıf öğrencisiydim. Biliyorlardı tabii, biraz ateşli gençler dedğimiz kesimi tanıyorlardı. Gelip bizi topladılar. Yirmi otuz kişiyi bir araya getirdiler, bir şeyler yapmamız gerekir dediler. Yani o zaman öğrenci gençliğin yapabileceği en üst düzeyde eylem boykottu. Öğrenci gençliğin temel silahı oydu. Ertesi gün boykota gideceğimiz ve hazırlıklı olmamız gerektiği söylendi. Hatta bütün öğrencileri birinci sınıfa toplayacaklarını söylediler. Bizim sınıf büyüktü, amfiydi. Çok kalabalık sayıda öğrenciyi alabilirdi. Biz çıkmayan öğrencileri dışarı çıkaracaktık. Bize verilen görev oydu. Her birimiz ceketimizin altına küçük bir sopa koymuştuk, amfinin etrafını kuşatmıştık otuz kadar öğrenci. Bir arkadaş çıktı kürsüye kısa bir konuşma yaptı. Kızıldere'deki katliamı ve onun nedenlerini kısaca açıkladı. Protesto etmek üzere tüm öğrenci kitlesini süresiz boykota çağırdı, öğrencilerde sıkı yönetim korkusu vardı. Ben zorla çıkartmaya hazırlanıyordum. O an çağrının ardından herkes ayağa kalktı sloganlar ve marşlar ile herkes birden dışarı akmaya başladı bir sel gibi. Kahrolsun

emperyalizm, bağımsız Türkiye sloganları atılıyordu. O dönemin devrimci gençliğin sloganları belliydi. O an saçlarım diken diken oldu. Hiç beklemediğim bir durum ama büyük coşkuya da yol açan bir atmosfer. Bütün öğrenciler dışarı çıktılar. O dönem Fahri Korutürk'ün de oğlu bizim okuldaydı. Şu anda da sanırım dışişleri bakanlığındadır. O da boykota katıldı. Yanında sivil bir koruması da vardı. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki o boykot, Kızıldere katliamına devrimci gençliğin verdiği en kapsamlı cevaptı.

Hala Başkan'ı tanıımıyordum. Esasta boykotu planlayan,bizim yüzünü görmediğimiz arkadaş Başkan Apo'ydu. Nitekim sıkıyönetim komutanlığı hemen devreye girdi. Boykotu düzenleyen öğrencilerden ele başı olarak aranan bir grup öğrenci vardı aralarında Başkan APO da vardı. Abdullah Öcalan adı artık sıkıyönetim komutanlığının listelerinde aranan kişiler arasında geçiyordu. Teslim olmaları isteniyordu. Okullarda da listeler asılıyordu. Boykotun üzerinden bir hafta kadar geçtikten sonra Başkan tutuklandı. Yanında başkaları da vardı. Başkan o zaman tabii Mamak askeri cezaevine götürüldü. Mamak cezaevi o zaman Denizlerin de tutuklu bulunduğu cezaeviydi. Hüseyin İnan, Yusuf Aslan da oradaydı. Yani sembol haline gelmiş bir cezaevi. Başkan da oraya yollandı. Şimdi Mahirler katledilince herkes sıranın Deniz'e geleceğini, Deniz'in idam edileceğini kestiriyordu. Nitekim 5 Mayıs'ı 6 Mayıs'a bağlayan gece Deniz Mamak'tan alındı Hüseyin ve Yusuf ile birlikte. Ankara kapalı cezaevine getirildi. idam cezasının infazı orada gerçekleştirildi. Tabii bunlar üzerimizde şok etkisi yaratıyordu ama anında onların nasıl davrandıklarını, infazı nasıl da büyük

metanetle karşıladıklarına dair somut bilgiler de geliyordu. Son sözleri elimize hep ulaştı.

O zamanlar yapabileceğimiz çok şey yoktu. Aslında şu öne çıkıyor; her harekette liderlik çok önemli. Yani siz lidersizseniz gücünüz de olsa, dağınık örgütsüz bir grupsunuz aslında. O yüzden yapacağınız fazla şey yok. Geçmişe dönüp baktığımda bu gerçeği görebiliyorum. Tarihi gerçekten hep kitleler yapar denir ama önderliklerden yoksun kitlelerin tarihi yapabildiklerinden söz etmek gerçekten zor. Sonuçta diyelim Denizler esaret koşullarında yaşıyor. Dört duvar arasında ve egemenler onlar için bir gelecek öngörüyorlar, yok edecekler. Şu bile söyleniyordu, üçe üç misilleme olacak deniyordu. 60 darbesi sonrasında Yassıada yargılamalarında Adnan Menderes'in de içinde bulunduğu üç kişi idam edildi. Başbakan'dı, Maliye bakanı ve İçişleri bakanıydı sanırım. Fatin Rüştü Zorlu. Hükümetin önde gelen üç üyesi idam edilmişti. Onlara göre solcular yapmışlardı ve buna karşılık üç solcunun kellesini istiyorlardı. O dönem sembol haline gelen isimler de Deniz, Hüseyin ve Yusuf'tu. Nitekim idam cezası verilen başkaları da vardı, ama cezası onaylananlar bunlar oldu. O dönemde idam cezalarının infazının yapılmaması için Türkiye resmi siyaseti içinde en fazla çaba harcayan kişi İsmet İnönü'ydü. Çok çaba harcadı ama başarılı olamadı. O koşullarda İsmet İnönü CHP genel başkanlığından uzaklaştırıldı ve Ecevit CHP genel başkanı oldu ve Ecevit idam cezasının durdurulması için hiçbir şey yapmadı. Ecevit'in hukuki anlamda yaptığı hiçbir başvuru yoktu. Bu bile çok ilginç geliyor bana. İsmet İnönü bir devlet adamıydı ama sağduyulu davranıyordu. Mesela Kürt isyanlarında da aşırıya gittiklerinde,

anılarında söylüyor, bunlardan da çıkardığı sonuçlar var. Yine 60 darbesi sonrasında Mendereslerin idamından çıkardığı sonuçlar var. İdamlar ile bir yere varılamaz. Gerçekten çok çaba harcadı ama CHP genel başkanlığından uzaklaştırıldığından dolayı çok fazla etkisi de kalmadı.

18 Mayıs'ta İbrahim Kaypakkaya katledildi. O zaman devletin politikası buydu. Yani devrimci hareketin önderlerini ortadan kaldırmak. Türkiye'de o zaman sol hareketin üç önemli kanadı vardı. THKP-C, THKO, TİKKO ya da TKPML bir de bunun yanında diğerleri de vardı. O döneme kadar da hep onlara sempati ile bakardık bir de Doğu Perinçek vardı. Onlar da kendilerini Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi olarak tanımlıyorlardı. Fakat Perinçek de tutuklandı. Ancak Perinçek'in polis sorgusundaki tutumu çok iğrençti. Tüm bildiklerini sayfa sayfa veriyordu.

Fakat bizim için Mahir, İbrahim, Deniz ser verip sır vermeyen insanlardı. Onlar düşman karşısında başlarını veren ama yenilmeyen insanlardı. Ölmek yenilmek demek değildir. Bu devrimci hareketi hep güçlü tuttu. O zamanlar öğrenciler, kendi aramızda konuşurken, *"Doğu Perinçek devrim yapsa, onun yaptığı devrimin karşıtı oluruz. Onun devriminin karşı devrimcisi oluruz"*, diyorduk. Özellikle siyasal bilgiler fakültesi içinde ona karşı büyük öfke vardı. Ondan sonra gençlik hala mücadelesini sürdürüyordu ama başsızdı. 72 yılı sonlarına geldik. Bizim üniversitede o zaman iki dönem sınavlar oluyordu. Bir yaz bir de güz sınavları vardı. Yazın veremediğimiz sınavları güz döneminde vererek sınıf geçiyorduk. O yıl ben de güz dönemi sınavlarına kaldım.

Başkan'la bu sınavlardan sonra tanıştım. Cezaevinden yeni çıkmıştı. Suçlandıkları konu, toplantı yürüyüş ve gösterilere katılarak kanununa aykırı davranmaktı. Kanunlara göre bunun cezası altı ayla ile iki yıl arasında değişiyordu. Başkan bu eylemde çekebileceği cezanın normal süresini tamamlayarak serbest bırakıldı. Mahkeme başkanı Denizlere idam cezası veren Baki Tuğ idi. Bir gün okuldayken öğle arasında Başkan yanıma geldi. Sanırım ekim ayıydı. Yanıma gelerek bana:

- **Merhaba** dedi. Selamından sonra kendisine geçmiş olsun dileklerimi ilettiğimde Başkan bana:

- **Biraz konuşabilir miyiz?** deyince bende:

- *Tamam*, dediğimi duyunca Başkan ardından bana:

- **O zaman biraz dolaşalım**, dedi.

Dışarı çıktık ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden çıkıp Cebeci'den Kurtuluş'un kıyısından Hacettepe'nin önünden Sıhhiye'ye oradan da Kızılay'a döndük. Uzun bir yürüyüşün ardından yeniden Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne geldik. Başkan yaklaşık iki-üç saat benimle konuştu. Dediğim gibi çok meraklıydık. Birileri bize bir şeyler anlatsa da bir şeyler alsak diyorduk. O dönemde *devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz* ilkesi edindiğimiz ilkelerdi. O zaman sosyalizm konusunda genel belli bir düşünce kafanızda oluşuyor, özgürlükten eşitlikten söz ediyorsunuz ama buna nasıl ulaşılır yine bunun toplumsal çözümlemesi nasıl yapılır... bu konularda bilgiye muhtaçsınız. O açıdan da hep gidip gezerdik. Bize biraz güven veren insanları hemen soru yağmuruna tutuyorduk. Parça parça sosyalizme ilişkin bilgiler alırdık. Bunları

birleştirtince eklektik bir şey ortaya çıkıyordu. Başkan o konuşmada ilk defa bana sistemli bir dünya görüşü verdi. Devrimci olmanın gerekliliği, insan nedir, insan nasıl insan oluyor diye başlayarak mücadelenin önünü aydınlattı. Bu bana çok ilginç geldi.

İnsanın bir tür olarak doğuşu, toplumların doğuşu diye başladı, kapitalizme kadar getirdi. Nasıl tekelci aşama ile birlikte emperyalist aşamaya sıçradığı ardından nasıl Ekim devriminin geliştiği, dünya savaşları, çağ başlangıcı ardından ulusların özgürlüklerine kavuşmasıyla birlikte sol partilerin öncülüğünde bağımsızlıklarını kazanmalarıyla ulusal kurtuluşçu hareketlerin çağının doğuşunu anlattı. Başkan buraya getirdi bunlar ışığında Kürdistan'a geldi. Kürdistan adını duyuyorduk. Kısmen Mahir'in konuşmalarında Kürt halkı adı geçiyordu. Sadece duymuştuk. Yeterli bir bilinç anlamına gelmiyordu. Başkan Kürdistan'ın nasıl sömürge haline geldiğini anlattı. Cumhuriyet dönemi isyanlarını anlattı. Kürdistan'ın parçalara bölünmesini, isyanların bastırılmasını çok çarpıcı biçimde ortaya koydu. Benim açımdan da şu vardı, isyancı bir aşiretten geliyorum. İsyanda rol oynamış ve büyük bir kıyımı yaşamış bir aşiret. Kendimi tanımaya başladığımdan itibaren insanlar Dersim katliamında yaşananları anlatırlardı. Kişiliği şekilleniyordu bunlar. Anlatılanlar bir kahramanlık öyküsü gibi, ama sonunda hep ölüm vardı. Başkan anlatınca isyanların sonucunu, bunlar böyle bir kıvılcım gibi bir karanlığa ışık tutmak gibi geldi. Başkan karanlık dünyaya ışık tuttu. Artık amacım daha netti. O anı, o tanışmayı, o konuşmayı bir yeniden doğuş gibi algıladım. Ben hep doğum tarihim 1972'dir gibi ele aldım.

O zaman lider kavramı önemliydi. Başkan APO bir öğrenciydi. O zaman çok kilo almış değildi. Belki benden daha zayıftı. Bana göre daha uzun boylu, bir Kürt genci .O zamanki deyimiyse doğulu. Sempatik ciddi. Gücünü daha çok ciddiyetinden ve düşüncelerinin sistematığından alan biri benim gözümde, ama sonuçta bir öğrenci. Bizde o zaman tutuklanmak önemliydi. Tutuklandıysanız bir de polis sorgusunda çözülmediyseniz bir devrimcinin kendisini kanıtlamasının en sağlıklı yollarından biri oluyor. Yani Başkan APO'nun tutuklandığında girdiği tavır benim açımdan belirleyici oluyordu. Ama ikimiz de öğrenciyiz, eşitiz de bir anlamda. Görüşlerini o zamana kadar dillendiren kimse yoktu. Kürdistan'ın sömürge olduğunu işleyen hiç kimse yok. Kürdistan gerçekliğini bu denli ortaya koyan bir başka insan yoktu. Hayranlıkla izliyordum. Duygularımı da ona söyledim. Büyük sevinç duyuyorum demiştim. Bunları dinlemek bu konuda bilgi sahibi olmak mutluluk veriyor ve görüşlerine tümüyle katıldığımı söylemiştim. O dönemin liderleri vardı, örgütleri de ama Başkan bir bireydi. Kendi çapımda hep onun bir izleyicisi oldum. Beni ona çeken sistematığıydı. Devrimci mücadelede yer alan bir kişinin ciddiyeti düşüncelerinin gücüyle anlaşılır. Geçmişe dönüp baktığımda bunu daha iyi görebiliyorum. zaten Başkan son savunmasında bir belirleme yapıyor; anlamın ve hissin yaşattığı kişilik en güçlü kişiliktir diyor. Anlam düşünce gücüdür, his duygu gücüdür. Ben hep Başkanı bir düşünce gücü olarak ele aldım. Başkan Türkçe konusunda da sonra müthiş bir hatip oldu. Bu konuda kendini yeniden yarattı. Ama başlangıçta bir lise döneminde insan ne kadar özümseyebilir. Farklı bir dildir zaten. İlkokula başlarken öğreniyorsun,

tek kelime bile bilmeden. Dolayısıyla hep eksik kalır. Başkan o açıdan konuşurken ‘şey’ sözcüğünü çok kullanırdı. Bilmediğiniz kelimelerin yerine ‘şey’ dersiniz. Başkan’da bunlar sonradan aşıldı. Ama şu önemliydi, düşüncelerinde güç, ikna kabiliyeti vardı. İlk başta şunu hissettim. Zaten sezgiler çok önemlidir. İnsanların zihinlerinden önce sezgilerine, hislerine hitap etmeniz çok önemlidir. Başkan, insanların duygularını ayaklandırıyor: **”Sizden iki şey istiyorum. Birincisi ciddiyet, ikincisi anlayış; anlama işine ciddiyetle yaklaşın. Anladığınızı ciddiyetle hayata geçirin”**, derdi.

Başkan, **“Sizce ben nasıl bu duruma geldim?”**, diyordu Bir kişinin geriye dönüp kendi eylemini sorguladığında karşılaştığı hayret O’nun büyüklüğünü gösterir. Başkan da bazen **“Nasıl geldim, nasıl yaptım?”** diye kendine şaşıyordu. Büyüklük, yaptıkları karşısında kendini sorgulamak, kendini anlamaya çalışmak ve onu anlamaktır. Burada, büyük bir güzellik var. Geçmiş sorgular, geldiğiniz noktayı öyle anlarsınız. Örneğin bazen biz sorduğunda Başkanım şu özelliğinizden dediğimizde Başkan **“O’nu geç, öyle değil. Başarımanın sırrı ben herkes gibi ruhumu satmadım”** diyordu. Ruhumu satmamak çok önemlidir, özgür kalmış bir ruh, bunu hissedersiniz. Ve temiz kalmış olana doğru gidersiniz. İnsanlık, aslında el değmemiş, ayak basılmamış bir avuç toprağın peşindedir. Kaf dağının ardına onun için ulaşmak ister. Bu insanın ve insanlığın kirlenmemiş ruhudur. Yani kendini aramaktır. Bazen bir başkasında kendinizi bulursunuz, ben Başkan da kendimi buldum. Herkes O’nda bunu buldu. Başkan bunu daha sonraki süreçlerde **“Ben insan bakiresiyim”**

diyerek ifadeye kavuştururdu. Bakir yani el değmemiş genç kızlar açısından geçerlidir. Özgürlüğün sembolü bile genç kızıktır, el değmemişliktir, adaletin özgürlüğün sembolüdür. Başkan da biraz genç kız masumiyetini temsil etti. Biz hep öyle ele aldık. Etkilenen düşünce gücü kadar önemliydi. Daha sonraki süreçlerde sömürgeci tezini dillendiren bir tek Başkan Apo olmadı. Kemal Burkay başkaları da belki sistem halinde dile getirecekler. Ama bir fark var, sadece düşünce gücü değil, yaratmak istediklerinizi sizde kendinizde yaratmak. Başkan Apo bir toplumu yeniden ortaya çıkarmak istiyordu, ancak bu topluma yön verecek bir kişiliği de ortaya çıkarmaya çalışıyordu. Nasıl bir insan nasıl bir yaşam sorusuna kendinde cevap veriyor.

Başkan bir gün kaldığı eve gelmemi söyledi. Sıkı yönetim vardı o zaman. Kısmi yumuşamalar da olmuştu. Denizlerden sonra kendilerince amaçlarına ulaştıklarını sanıyorlardı.

Aynı dönemde zaman zaman Ankara'daki AST ve sanat tiyatrolarına da gidiyorduk. Erkan Yüceller vardı o zaman meşhur, sol tiyatrocularındandı. Sosyal içerikli veya faşizme karşı oyunları vardı. *403. Km, Hitler Rejiminin Korku ve Sefaleti* oyunları en çok izlediğim oyunlardandı. Öğrenci olduğumuz için bazen tiyatroya gidecek kadar paramız da olmuyordu ama bir yerlerde bulup mutlaka giderdik. Bir gün AST'da sergilenen bir oyunu izlemeye gittiğimizde yasaklandığı için izleyemeden geri döndük. Bu oyunlara çok yoğun bir ilgi vardı. Daha sonraki süreçlerde hiç unutmam *“İrlandalı bir kız”* diye eski meşhur bir film sahnelendi. Filmi izlediğimde çok etkilendim. Film, İrlandalıların İngiltere'ye karşı mücadelesini

anlatıyordu. Başkan'a filmde etkilendiğimi anlattım. Başkan:

- **Filmde en çok dikkatini çeken neydi?**” diye sorduğunda bende:

- *Bir İngiliz subayı ile ilişkileri olan bir İrlandalı kız, sanırım öğretmendi. İrlandalı kadınlar bunu aralarına alıp dövdüler. Ardından da cezalandırma yöntemi olarak da saçını sıfıra vuruyorlardı, dedim. Başkan beni dinledikten sonra:*

- **Yok, ondan daha etkili bir sahne vardı. Filmde sakat bir adam vardı. En kritik sahnelerde bir yerlerde görülüyordu. Ağzı salyalıydı. Filmin en çarpıcı kişiliği oydu. Onun durumu sömürge insanın düştüğü durumdur. Sömürgecilik o kişinin şahsında ifadesini buluyor. Sömürgeciliğin insanı düşürdüğü düzeydir,** dedi.

O dönemde kültürel etkinlikler bir bakıma devrimciler açısından ruhsal gıdayı da oluşturuyordu. Zihninizi doyuracak kimi şeyler olabilir, ama ruhunuz çorak ve aç kalırsa o ciddi bir sorun yaratır. O açıdan ruhsal açıdan da çoraklıktan kurtulmak gerekiyordu. O yüzden de biz o zaman sadece teorik kitapları okumazdık. Özellikle hikaye, roman ve şiir de okurduk. Nazım, tartışmasız en çok okunan şairlerdendi. Hasan Hüseyin Korkmazgil'in çok güzel şiirleri vardı. En anlamlı şiiri Kızılırmak adlı kitabıydı. Tek şiirden oluşan bütünlüklü bir kitaba dönüştürülmüştü. Büyük bir coşkuyla okurduk. Ezberlediğimiz şiirler de olurdu.

Devrimci mücadeleye önderlik yapanlarında yazdıkları şiirler vardı. Mesela Mahir Çayan. Mahir Çayan'ın Hüseyin Cevahir ile arkadaşlığı çok önemli. Cevahir herhalde Mahir'in en sevdiği

kişilikti. Kendileri Maltepe’de bir evde kısıtılmışlardı. Orada uzaktan bir suikastçının atışıyla evin içinde Hüseyin Cevahir katledilmiş, Mahir de yaralı ele geçirilmişti. Binbaşı Atıf Erçıkan’ın evinde bulunuyorlardı. Mahir Çayan’ın Hüseyin Cevahir’in şehadetinden sonra cezaevinde kaldığı sürede Hüseyin’in anısına yazdığı çok güzel bir şiiri vardı. “Adalım” başlıklı bir şiirdi. Müthiş bir şiirdi, gençlerin elinde dolaşırdı. Anısı da bilindiği için, büyük coşku ve heyecanla okurduk. Sonuçta yoldaşlığın, arkadaşlığın ne denli güçlü olduğunu o tür şiirlerde görmek mümkündü. Onlar yıkılmaz arkadaşlıkların örneği gibiydiler. Sizin yoldaşlık duygunuzu güçlendirirlerdi. Bir de kavga şiirleri çok okunurdu. Dönem hep kavga içerdiği için mücadele içeren şiirler bizim için adeta bir kılavuz rolü oynuyorlardı. “Nataşa” adlı bir şiir vardı daha sonra yazarının Necati Siyahkan adlı bir Kürt olduğu ortaya çıktı. O şiir bir semboldü, özgürlüğü anlatıyordu. Okuyan herkes Nataşa’yı arıyordu. Beyaz yeleli bir atın sırtında, kokladığınız her çiçekte, bastığımız her karış toprakta arıyorduk. Bazıları için hastabakıcı, doktor, ilaç neyse devrimciler için de ateş ve barut, sehpa ve ölüm yahut kavga oydu. Kavgasız geçen günlerimizin hiçbir neşesi yoktu. Şiir bunu anlatırdı. Bunlar son derece anlamlı.

Devrimcilerin direnişçiliğini anlatan romanlar okunan kitapların vazgeçilmeyenleriydi. Bir sistem karşısında her yönüyle durmanız, direnmeniz gerekiyor. O açıdan direnme içeren eserleri Başkan da bize tavsiye ederdi. Çin devriminde zindanları anlatan Kızılkayalar diye bir roman vardı. Yine Direnme Savaşı, Saygon zindanlarındaki devrimcileri anlatırdı. Mesela her türlü etkinlikte şiirler okur, marşlarla hareket

ederdik. Ahmet Kaya'da bir şarkısında “*Marş söylemeden ölmek bize yakışmaz*” diyor ya öyleydi. Sonradan artık marşlar söylenmemeye başladı.

Sanatın da bir düzeyi vardı. Toplumsallığı içermeyen her türlü sanat bize garip gelirdi. O dönemde parlayan sanatçıların başında Orhan Gencebay ve Ferdi Tayfur gibi isimler. Neden saçların beyazlanmış arkadaş şarkıları o dönemin şarkılarıdır. Bu şarkılar bizde öfke yaratırdı.

Ruhi Su'yu, Aşık Mahsuni'yi, Aşık Zamani'yi dinlemek bizim için çok daha anlamlıydı. Bunlar, baskılara boyun eğmeyen, halkın sorunlarına parmak basan isimler oluyordu.

Amerikan karşıtlığı hep vardı. Sistemin kötülükleri, aynı zamanda sistemin başı olanda ifadesini bulurdu. Sorumlusu olan güç de bulmak gerekiyor, bir de Amerika her yerde halklar ile karşı karşıyaydı. O dönem Ho Shi Minh yeni vefat etmişti. Fakat Vietnam'da mücadele hala devam ediyordu ve 74 yılı geldiğinde tümüyle Amerika'yı bozguna uğrattı. Tüm güçleriyle çekilmek zorunda kaldı. Laos'ta, Kamboçya'da, Angola ve Mozambik'te mücadeleler vardı. Zaten Önderlik bize hep şunu tavsiye ediyordu:

- Sadece Marks, Engels ya da Lenin'den kitaplar okumak yerine ulusal kurtuluş mücadelelerinin pratiklerini anlatan kitapları da okuyun, diyordu.

Angola'daki mücadelenin bizzat öncüsü olan Augustine Onetto'nun kitabı vardı. Mozambik ile ilgili hakeza öyleydi. Amerikalı Kabral'ın kitapları vardı, yine Giyap'ın halk savaşları üzerine, yine Castro ve Mao'nun kitaplarını severek okurduk. Onlar bizi fazlasıyla etkiliyorlardı.

Başkan her zaman mücadelemizin iki temel olgusundan söz ederdi: Birincisi Türkiye'deki

devrimci gençlik hareketiydi; sürekli Mahirlerin ve Denizlerin hareketine karşı kendisini sorumlu hissetti ve onlara ihanet etmemeyi ve onların ideallerine sırtını dönmemeyi esas aldı. Başkan Mamak'tayken bir hareketlilik oluyor ve Denizlerin idam günleri sayılıyor. Başkan Denizleri alacaklarını anlıyor.

Onlar birer önderdi ve Başkan da onları kendisi için sürekli önder gördü. O'nun için Abdullah arkadaş için Önderlerine bağlılık en temel ilkeydi. Bu ilkeyi kendi hareketinin mensuplarına, kendi arkadaşlarına, yoldaşlarına da hep vermeye çalıştı. Tabii faşizm bir kopukluk yaratıyor, *"Bitti, artık direnmeyi sürdürecekt kimse olamaz"* diyordu. Başkan onların bayrağını devraldı. Bize onları hep Mahirleri Denizleri anlatırdı. Büyük bir sorgulama gücüyle onların düşüncelerini, pratiklerindeki soylu direnişi, sosyalizme inançlarındaki kararlılıklarını çok çarpıcı bir biçimde ortaya koyuyordu.

Deniz'in idam sehpasında haykırdığı sloganlardan biri, *"Yaşasın Kürt ve Türk halklarının kardeşliği"* idi. O zaman baktığınızda ortada somut bir kardeşlik ortamı yoktu. Bir halk ezilen ve kimliksiz bir köle durumunda. Diğer halk da özgür görünüyor ama öyle değil. Başka bir halkı ezen halkın asla özgür olamayacağı hep söylenir. Dolayısıyla iki özgür olmayan halkın kardeşliği somutta gerçekleşen bir kardeşlik değildir. Kardeşlik eşitlik üzerine kurulur, kardeşlik paylaşım üzerine kurulur. Kardeşlikte şu senin bu benim yoktur. Her şey ortaktır. Bu ideale ulaşabilmek önemliydi. Deniz'in Türk ve Kürt halkları için haykırdığı sözü Başkan için bir vasiyet oldu. Başkan kendisine o mirasın devredildiğini ve

o vasiyetin yerine getirilmesinden kendisini hep sorumlu gördü.

Başkan'ın görüşleri, Mamak cezaevindekiyken olgunlaştı. Kürdistan'ın sömürge olduğu gibi düşünceleri daha önce yoktur. Böyle bir tez hiç dile getirilmemişti. Başkan cezaevinden çıktıktan sonra bunu dillendirdi. Başkan'ın öyle ayrı bir Kürt hareketini örgütleme, direkt Kürt gerçekliğinden yola çıkıp Kürdistan'a özgü bir örgütlenme gibi bir iddiası yoktu. Daha çok sorunu bütünlüklü ele alıyordu. Daha doğrusu Türkiye'deki o devrimci hareketi devralıp o hareketi daha ileriye taşıma iddiası vardı. THKP-C'yi kendine yakın hissetti. Kendini bir bakıma Mahir Çayan'ın liderlik ettiği THKP-C hareketinin bir parçası olarak değerlendirdi. O'nun bu yaklaşımlarını hissedebiliyordum. Eleştirileri de vardı; onların soyluluğu tartışılmaz, halklara samimi bağlılıkları ve sosyalizme inançları tartışılmaz. Teoride eksiklikler olabilir zaten hareketler yeni kurulduğundan bu tür eksikliklerin çıkması da normaldi. Böyle bir durumda çok ideal bir şey bekleyemezsiniz. Teorik ve pratik birlikte olgunlaşır. Başkan'ın bu temelde eleştirel olması gayet normal. Başkan eksiklikleri gidererek hareketi ileriye götürmeyi hedefledi. Dışarı çıktığında Başkan şöyle düşünüyordu; o zamanlar kalacağı yerde yok –bir kere cezaevine düştünüz mü artık yurtlarda da kalamıyorsunuz, ev bile kiralayamıyorsunuz, sabıka belgesi istiyorlar- böyle bu durumu arkadaşlarıyla tartışıyor. Sanırım bazı arkadaşları: *“Karadenizli öğrenciler var. Evleri geniştir, sen rahatlıkla onların yanında kalabilirsin”* diyor.

Başkan çıkar çıkmaz Haki arkadaşların kaldığı yere gidiyor, durumunu anlatıyor. Yerinin

olmadığını bundan sonra burada kalmak istediğini söylüyor. Adreslerini nereden aldıklarını da söylüyor ve o tarzda kalıyor.

Benimle tanıştıktan sonra kaldığı eve gelmemi istedi. Verdiği adrese gittiğimde Başkan evdeydi. Haki ve Kemal dışarıdaydı. Evde Kemal Pir, Haki de kalıyordu. Karadenizli bir başka öğrenci daha kalıyordu –Fehmi, çok güzel resim yapıyordu-, sanırım Dersimli İbrahim Aydın ve Faruk adında Diyarbakırlı birisi de kalıyordu. Odaya girdiğimde ilkin dikkatimi çizilmiş resimler çekti. Evde kalan tüm arkadaşların resimleri çizilmişti. Daha sonra diğer arkadaş, Kemal ve Haki de geldi. Arkadaşlarla tanıştım. ‘72 yılının sonlarına doğruydı. Deyim yerindeyse Başkan’ın fikirlerini ilk paylaştığı kişiler onlar oluyorlar. Başkan Kemal Pir’le yarım saat konuştuğunu söyler. Muhtemelen tüm görüşlerini kısa yarım saatte anlatmış olmalı. Fakat Başkan Haki arkadaşla daha kapsamlı konuşmuştu. Kemal’i bir yere oturtamazdınız. İki saat durmazdı, gezerdi sürekli bir ilişki akışı içinde Kemal’i yakalayabilirdiniz. Onun için ilişkilerinden kopmuş bir Kemal Pir’i görmek mümkün değildi. Haki Başkan’ın ikizi gibiydi. Onları hep birlikte görmek farklı bir görüntüydü. Kaldıkları ev, bir tartışma yeri idi.

Daha sonra ‘73 seçimleri oldu. O yıl, Ecevit epey oy oldu, yüzde 46 civarında oy solun CHP eksenli solun aldığı en büyük oy oranıydı. Ancak yine de tek başına iktidar olamıyordu. Milli Selamet Partisi vardı Erbakan’ın partisi, ikisi birlikte koalisyon hükümeti kurdular. İlk icraatları genel af çıkarmak oldu. Tam istenen ve beklenen de olmadı. Fakat daha sonra Anayasa Mahkemesi’ne yapılan başvurular ile genel affa

dönüştü. O dönem cezaevinde bulunan devrimcilerin çoğu dışarı çıktılar. Başkan hep onlarla görüşüyor ve yapılması gerekenleri ortaya koyuyordu. Sorunu tanımlamak, daha güçlü örgütlenme ile ortaya çıkmak, iki halkın mücadele birliğini geliştirmek ve devrimi gerçekleştirmek iddiası. Başkan'a çok fazla itiraz eden yoktu. Düşünce olarak Başkan'ın karşısında söyleyecekleri fazla bir şey yoktu.

O dönem her fakültede öğrenci gençlik derneklerini yaratmak istiyordu. Kendisi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okuyordu. Ankara'da bu çerçevede ilk kurulan gençlik derneği SBF Öğrenci Derneğidir. Yönetim kurulu tamamen Başkan'ın inisiyatifiyle oluşturuldu. O zaman ben yönetim kurulunda yer aldım. Mesela bizim derneğin yönetim kurulu başkanı Yunus Isın diye bir arkadaşımızdı. Yunus, Eskişehirli Türk'tü. Daha sonra ETİ fabrikalarının sahibinin kızı ile evlendiğini duydum.

Öğrenci çevresi Dev-Genç çevresiydi, THKP çevresiydi. Ama bu Başkan için yetmiyordu. Çünkü O'nun sadece kendi fakültesindeki öğrencileri örgütlemek hedefi yoktu, en azından Ankara'daki tüm öğrenciler ile ilişkiler kurarak genelleştirme isteği vardı. Kurulan dernekleri birleştirip üst çatı örgütlenmeyi oluşturmak istiyorlardı. TSİP çevresindeki gençler bir araya gelip Ankara'da Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği, kısa adıyla ADYÖD'ü kurmuşlardı. Bu dernek iddiası itibariyle kitlesel bir örgütlenme olsa bile özü itibariyle bir eğilimin sempatizanlarını bir araya getirmeyi içeriyordu. Bunun yerine Başkan'ın ağırlıklı girişimleri vardı. Bu durumu düzeltmek üzere girişimleri oldu. Dernek yönetimi şuna ikna edildi. Her fakülteden temsil seçilecek bunlar bir

araya gelecek, örgütlenmenin ilkelerini oluşturacak ve yeni yönetim oluşturulacaktı. Bu yönetim ADYÖD'ü devralacak. Derneği gerçekten kitlesel bir derneğe dönüştürecek. Temsiller seçildi. Mesela Haki arkadaş Fen Fakültesinin temsilcisiydi. Kemal Pir arkadaş Dil Tarih Coğrafya Fakültesinin, Fatma Gazetecilik Yüksekokulu temsilcisiydi, Siyasal Bilgiler Fakültesinden Başkan vardı. Bizler de hepimiz katıldık. Bu temsiller bir araya geldiler. Diğer insanları öğrenciler çok fazla tanımıyorlardı.

Başkan fiilen hep içindeydi. Herkes onu tanıyordu. Yönetim kurulu da onu tanıyordu. Etkili bir isimdi ve dikkate alınıyordu. Kimse O'nu direkt karşısına almıyordu. Mesela Kürt milliyetçisi hareketler ADYÖD'e katılmadılar. Onlar dışarıda kaldı, bu da çok ilginçtir. Apocu harekete katılanlar aktif olarak ADYÖD'e katıldılar. Halkların birliği ile sonuç almak çok önemliydi. Birisi DDKD adına çıktı, ajitatif bir konuşma yaptı sözüm ona, önümüze atılacak bir kemik parçası için hırlaşacak kadar küçülmedik, gibi sözü hala hatırımdadır. Anlamsız bir şey. Yani bir Kürt ADYÖD'ün başkanlığında yer alabilir ama bunu bir kemik olarak algılıyor. Kemik yerine biraz yağlı olsa muhtemelen yiyecekler aslında. Eski DDKO'dan daha geri olarak DDKD'yi kurdular. Şimdi, dernek bu çerçevede yeni bir yönetim kurulu oluşturdu. Fiili ve resmi yönetimler vardı. Başkan derneğin başkanlığını da üstlendi. Nasuh Mithat önerdi Başkanı, o dönem THKP-C'nin önde gelen militan kadrolarındandı.

Dernek çok aktifti. Gençlikte büyük bir eylemlilik havası vardı. Bir de o dönem özellikle kontrgerilla tarzında faşist örgütlenmeler geliştiriliyordu. Gençlik içinde böyle bir MHP çabası da vardı. Bazı yurtlar onların

denetimindeydi. 12 Mart darbesi onlara çok fazla karışmadı. Faşist örgütlenmenin de önüne geçmek gerekiyordu, fakültelerde hep kavga oluyordu. ADYÖD'ün temel özelliği, hiçbir fraksiyonun etkisinde olmamasıydı. Genelde herkesi tüm sol eğilimleri içinde taşıyabilmesi, ama bunu somut ilkelere dayandırmasıydı. Bunda da Başkan Apo'nun rolü vardı. Başkan'ın birleştirici bir karakteri vardır, ayıran değil. Sentezcidir Başkan. Parçalara ayıran değil, bütünleştirendir. Modern bilimde olguyu ve parçaları ayır hep vardır. Bu modern bilimin karakteristik özelliğidir. Bilimin toplumsal olaylara ve olguya yaklaşımı da budur. Başkan'da o dönemde sentez gelişim öne çıkıyor. Ayrılıkçılık DDKD'de somutlaşıyordu. Zamanla örgütler parçalandı ve daralan hale geldiler.

Ama Başkan herkesle ilişki kuruyordu. Özellikle Kürt gençleri arasında insan kazanmaya çalışıyordu. Deyim yerindeyse kulaklara fısıldıyor, herkesle tek tek konuşurdu. Benimle ilişkisi ayrı, Hayri ile ilişkisi ayrıydı. Hepimizi çok iyi tanıyordu. Başkan, sanırım Mart sonunda bizi bir araya getirdi. Hepimizi topladı. Arabaya bindik, bizi Çubuk Barajı yakınlarında ormanlık bir alana götürdü. Başkan dışında Halil Aslan, İbrahim Bingöl ve Mustafa Aksakal ve Musa Erdoğan'dı. Başkan ile birlikte altı kişiydik. Hepimiz Kürt kökenliydik. Başkan'ın daha önce bizlerle tek tek anlattığı şeyleri bu kez toplu olarak anlattı. Diğerleri nasıl yaklaştı bilemiyorum ama benim şu beklentim vardı. işte Başkan da belirtti biz artık bu görüşleri savunan bir grubuz. Teorik araştırma inceleme yapacağız, gruba insan kazanacağız biçimindeydi yaklaşımım.

İnsanın hayalleri mevcut gerçeklerin dışına çıkmaz. Bizim hayallerimiz de diğerleri gibi

olabilmekti. Denizler gibi olmak mesela. Maddi ihtiyaçlarımız var diyelim. Bunu gidermek için kaynak bulabilmeliyiz. Başkan ne zaman bize bir banka soyalım, silah bulmamız lazım diyecek diye hep bekliyordum. Yüzeyseldir ama hep böyleydi. Öncekileri örnek alan bir yaklaşımım vardı. Ama Başkan hiç de benim beklentilerime göre hareket etmedi. Bu çok önemlidir. Daha farklı bir yaklaşımın sahibiydi. Başkan bizi yeni şeylere yönlendiriyor. Hayallerimizin yanlışlığını koyup daha sağlıklı hayallere yönlendiriyordu. Bu Başkan'ı bizden ayıran farkıydı. O dönemde kişileri çok fazla tanımanız mümkün değil. Anlatırsınız, evet derler. Ama art niyetli oldukları anlamına gelmez. Mesela Halil Aslan okumayı tercih etti. İbrahim Bingöl, Halkın Kurtuluşu örgütüne katıldı. Bunların okumaya niyetlerinin olmadığını seziyorlardı. Mesela Musa Erdoğan da dost kalamadı. Mustafa Aksakal, daha sonra Kawa'cı oldu. Grubun yanında bir ben kaldım. Yıllar geçtikçe grubumuz giderek büyüdü. Başkan bir gün birlikteyken bana: **“Birlikte kalmamız daha iyi olacak. Bir eve çıksak iyidir. Seni Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi’nden birisiyle tanıştıracam”** dedi.

ADYÖD’e gittiğim süreçte Cuma ile tanıştım. Yukarı Ayrancı’da zemin katta bir ev kiralamışlardı. Geniş, odaları fazlaydı ama kalorifersiz bir evdi. Kış için dokuz yüz kilo kadar kömür aldık ve o evde kalmaya başladık. Ev yoğunlaşmak için uygundu. Bir kanepemiz vardı, sandalyeler masamız vardı. Salon ikiye bölünmüştü. Biz ortaya tül perdeler asmıştık. Orası bir yoğunlaşma yeri idi. Başkan genelde orada okurdu. Önünden geçerken çok sessiz geçerdik. O dönemin temel yoğunlaşma biçimi okumaydı.

Zamanla gruba katılmak üzere başka arkadaşlar eve geldiler. Daha sonra oraya Kürdistan büyükelçiliği isim verilmişti. Ev okulumuzun olduğu yere biraz ters düşüyordu.

Başkan bizi sabahları evden çıkınca yürütürdü. Oradan yukarıya doğru Genelkurmay'ın önünden Kızılay'a gelirdik. O zaman otobüse binerdik. Bu bir tür spor yapmak anlamına geliyordu; hem de paradan tasarruf anlamına geliyordu. Öğrenci pasoları o zaman 50 kuruştı. böylelikle günde üç lira tasarruf yapmış oluyorduk. Değerli bir paraydı. Tabii, her birimiz yoksul öğrencilerdik. Ama Başkan'ın bankada biraz parası vardı. Bir gün biraz para çekti, memurken kazandığı paralardı. Burs alıyorduk, kredi alıyorduk, 335 lira alıyorduk. Yemek, yol, kitap parasını karşılıyorduk. Ay sonunu karşılamaya yetmiyordu. Başkan'la yol yürüyüşlerimizde genelde tartışırdık. Bazen türkü de söylerdi. Çok güzel bir sesi vardı. O dönemde bizim sanatla uğraşmamızı da söylerdi. Bir gün okulda olaylar çıktı. Polis müdahale edince biz derneğe geldik. Derneği polis bastı ve herkesi alıp götürdü. O zaman Kemal Pir, Abbas da vardı. Başkan ve Fatma'ydı. Önümde Kemal Pir vardı, bana:

- *Kaçalım mı?*, diye sorunca ben de:

- *Kaçmak istemiyorum benim gidip emniyet sarayını görmem lazım*, dedim.

İlginçtir, görüp işkence sınavından ben de geçmek istiyordum. Kemal hemen önümdeydi. Kemal polislerin arasından sıvışıp geçti, kurtuldu. Ben şaka yaptığımı sandım. O kalabalığın içinden kaçmak kolay değildi. Emniyet sarayına gittik. Toplam 162 kişiyiz. Polisi protesto ettik, öğrenciler meydana geldi. Uzaktan işaretler ile anlaşıyorduk. Bazı köpükten maddeler vardı, açlık grevinde

olduğumuzu söyledik. Dışarıya haber yolladık. Üç gün açlık grevinde kaldık. Akşam saatleriydi. Zaman bir türlü geçmek bilmiyordu. Bir gün tartışmadan *‘sırayla türkü söyleyelim’* dedik. Benim sesim güzel olmadığı için arka sıralara geçtim. Bir-iki kişi söyledikten sonra üçüncü sırada Başkan vardı. Başkan Ali Ekber Çiçek’in seslendirdiği:

***“Şu yüce dağları duman kaplamış,
yine mi gurbetten kara haber var.
Bu sabah burada biri ağlamış
çimenler üzerinde gözyaşları var...”***

türküsünü söylemeye başladıktan sonra kimseden çıt çıkmıyordu. Birkaç saniye sonra polisler de içeriye girip, Başkan’ı dinlediler. Onların da dikkatini çekmiş olmalı ki dinlemeye geldiler. İçlerinden bir polis gidip Başkan’a *“Keko bir tane de Kürtçe söyle”* dedi. Kürt bir polisti. Başkan Kürtçe türkü bilmediğini söyledi. O zamanlar polis teşkilatı bütünüyle faşistlerin elinde değildi. Her kurum kendi içinde iki kampa bölünmüştü.

Bizi Mamak’a götürdüler. Açlık grevimizi devam ediyordu. Orada bir hafta falan kaldık. Başkan hemen bir eğitim düzeni oturtmaya çalıştı. Felsefe üzerine tartışmalar planlandı. Bilek güreşi yapalım diye öneriler geldi, kabul edildi. Benim karşıma bir genç çıktı, zayıftı da ama ilk turda bileğimi büktü, elledi beni. Abbas arkadaş kendi grubunda birinci oldu, öne çıktı. Başkan ile Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesinden Kemal diye biriyle karşılaştı. Kemal’in çok güçlü pazuları vardı. Yenişememe gibi bir durum çıktı ama sonunda Başkan’ı zorladı ve kazandı. Abbas arkadaş ile karşılaştılar sonra daha ilk başta Abbas arkadaşın bileğini bükünce Abbas arkadaş vazgeçti. Ve Kemal adındaki o arkadaş birinci, Abbas arkadaş ikinci, Başkan üçüncü oldu. Başkan, Abbas arkadaş:

- **İkinciliğini kabul etmiyorum, ben seni yenerim** dedi. Abbas arkadaş da:

- *İşleyiş öyle değil* deyip güreşmedi.

Bu tutuklamada Fatma da vardı, muhtemelen başka bayanlar da vardı. Onlar ayrı koğuşlara alınmışlardı. Sonra biz mahkemeye çıktık. Başkan mahkemede neler söyleyeceğimize dair bize epey bir doğrultu kazandırdı. İstisnasız hepimiz ifade vermeyeceğimizi söyledik. Polisin yasal derneğimizi bastığını ve bu durumda kendisinin hatalı olduğunu söyledik. Hepimiz bırakıldık o mahkemede. O zaman Başkan daha önce de tutuklandığı için, gazetelerde yine yer almıştı.

ADYÖD kapatıldı. ADYÖD, bağımsız bir grup olarak ortaya çıkmada belirleyici bir rol oynadı. Gençlik bir daha bütünlük olamadı. Bunun yerine solun '70'lerin ortalarının başında parçalanmasına paralel olarak, gençlik hareketi bir parçalanmayı yaşadı. Farklı görüşler farklı oluşumlara gittiler.

THKP-C hareketi AYÖD diye yeni bir dernek kurdu. O derneğin zaman zaman bazı toplantılarına katılarak nabızlarını ölçmeye çalıştık. Burada esas olan Başkan'ın yaklaşımlarıydı. Her grup ve çevre ile tartışmalarını sürdürdü. Ancak onlar da kendi gerçek yüzleriyle ortaya çıktılar. Kürt hareketine karşı sosyal şoven "yüz" belirgin olarak öne çıkmaya başladı. Artık Başkan bundan sonra bağımsız gruplaşmaya, Kürdistan devriminin iskeleti doğrultusunda bir grup oluşturma çabasına hız kazandırdı.

Üniversitede de epey öğrenci vardı. Artık dar Siyasal Bilgiler Fakültesi dışına da çıkmıştı. Grubun nitelik bileşimi çok çarpıcıydı. Hayri Durmuş ve Mazlum Doğan katıldılar. Hacettepe Üniversitesinde okuyorlardı. O sırada Hacettepe'de

Dersim kökenli bazı öğrenciler de okuyordu. Şahin Dönmez vardı, daha sonra ihanet etti.

Hayri ve Mazlum'un durumu çok farklıydı, nitelikli kişilerdi. Kaliteli insanlar, gençlerdi. Mazlum hep araştıran inceleyen bir arkadaştı. Mazlum: *"Elime para geçer geçmez mümkün olduğu kadar piyasa çıkan sol çevrelerce çıkartılan dergileri alacağım"*, diyordu. Mazlum ve Hayri deyim yerindeyse daha önce beynine ve yüreğine uygun bir hareketi bulamamıştı. İsmi yeni duyduğu Apocu hareketin, özelde Kürdistan genelde Türkiye üzerine görüşleri, dünya bakışından etkilenmişti. Daha sonra Başkan Apo ile tanışıp, gruba katılmışlardı.

Mazlum'da sınır tanımayan bir öğrenme; anlama, kavrama ve değiştirme istemi yoğunlu. Bu açıdan bizde Apocu hareketin Kürdistan devriminin teorisinin şekillenmesinde Mazlum'un katkıları oldu. Mesela biz genelde Marksist klasikleri okurduk. Ama Mazlum'un kapasitesi çok genişti. Farklı kitapları da okurdu. Örneği Osmanlılarda ilk kopma hareketi nasıl başladı. Osmanlı bütünlüğünden ilk kopanlar Yunanlılar, daha sonra batıdaki devlet kurma amaçlı hareketler vb. hepsini o zaman inceliyordu. Çok geniş bir tarih bilincine sahipti. Ayrıca Milli Kütüphaneye gidip araştırmalar yapıyordu. Bu arkadaşların harekete katılımları Başkan Apo'nun yalnızlığını gidermede önemli bir rol oynadı. Bizlerin kapasiteleri biraz daha sınırlıydı. Ufkumuz sınırlıydı, bilimsel yöntemle tanışmış değildik. Kırsal kesim özelliklerimiz ağır basıyordu. Bu açıdan bizdeki sınırlılığa rağmen onlardaki gelişme çok daha çarpıcıydı.

Örneğin Kemal çok fazla okur görünmüyordu ama gerçeği en mükemmel tarzda

çözümleyebilen, gerçeğe en somut biçimde ışık tutabilen arkadaşların başında o gelirdi. Harika bir çözümleme gücü vardı.

Başkan'ın sosyalizme en büyük katkısı yaptığı çözümlemelerdir. Tarih ve kişilik çözümlmeleri gibi. Kemal de bu yetenek vardı. Bu da kişilerin yüksek duyarlılığından geliyor. Başkan'ın en büyük karakteristik özelliği yüksek duyarlılığıdır. Bu, onda sezgi gücünü artırıyor. Rasyonel davranmak bunun bir yanı bazen elde somut veriler o kadar azdır ki, tahlilde çok zorlanabilirsiniz. Böyle bir durumda sezgi gücü devreye girer. En yoksul somuttan bile hareket edersiniz en geniş ulaşabilirsiniz. Yalçın Küçük'ün *“Abdullah Öcalan sezgileriyle politika yapan bir önderdir”* biçiminde bir belirlemesi vardı. Bu bana hep çok çarpıcı geldi. Bu duygusal zekanın büyük gücünü de gösteriyor. Başkan da öylesi yaklaşımlar vardı. Mesela **“Bazılarının cesareti benden uzak olsun, bende tavşan yüreği var”** diyordu. Yani yaşama karşı saygınız büyükse, karşısında ibadet eder gibi yaklaşıyorsanız yüreğinizin tavşan gibi olması gerekir. Yoksa duyarsızlık sizi bitirebilir de. Karşısına dikildiğiniz, boşa çıkarmak istediğiniz inkar ve imha sistemi sizi yok etmek istiyor. Bunun karşısında son derece yüksek hassasiyetle durabilirsiniz. Duyargalarınız müthiş olur. Her şeyi anında sezersiniz. Bu sizi tedbir almaya zorlar ve düşmanın ulaşamayacağı bir ölçüde tedbirler alırsınız. Başkan hep böyle yaptı. Düşmanın kolay kolay ulaşamayacağı bir kişilik oldu, ruhsal ve fiziki, duygu ve düşünce düzeyinde düşman asla ona ulaşamadı. Bu konudaki özgürlüğünü hep korudu.

Bir de Başkan'ın sürekli kaygılı ve kuşkulu bir karakteri var. Başkan öyle bir kişilik ki, normal

bir çözümleme onu tatmin etmiyor. Gerçeğin tümünün sırrına vakıfsanız kuşkularınız giderilebilir. Evrendeki tüm olguların anlamını çözebilecek bir dilbilgisine sahipseniz, kurdun kuşun, dağın taşın dilinden anlayabiliyorsanız, o zaman kuşkulara gerek kalmaz. Başkanın arayışları hep vardı. Ulaştığı düzeyler herkesçe mucizeydi. O açıdan şu anda özellikle de AIHM savunmaları sonrası Başkan'ın yakaladığı düzey çok farklı. Deyim yerindeyse Başkan gerçeğin dilini, insanın dilini çözdü. Cosmos denilen insanın ilkesi uyarınca eski kuşkulu durumdan kurtulduğunu söylüyor.

Grup büyüyünce gruba ilk defa olarak bir bayan da katıldı. Bizim için bayrak sevinci gibiydi. Sosyalizmi anlamaya çalışıyorduk. Kadının katılmadığı bir devrim gerçek bir devrim olamaz diyorduk. Kadının özgürlük düzeyi, toplumun özgürlük düzeyini belirler. Bunlar bizim ilkesel yaklaşımlarımızın özünü oluşturuyor. Kadınların fiili olarak katılmasıyla birlikte pratik uygulama sahası nasıl olacak? Üniversite gençliği içinde Fatma bizimle ilk ilişkilenen bayan oldu. Fatma dikkatimizi çekti; ama herkesten önce Başkan'ın dikkatini çekmişti. Başkanın öyle bir özelliği var; bir farklılık bir aykırılık hep dikkatini çekerti. Hep tehlikenin içine yürüyen biri, elini ateşin içine sokmaktan kaçmayan biri. Elinin yanmaması için tedbir de almaya çalışıyor. Başkan herkesten kaçan değil. Fatma, ADYÖD'ün kuruluş sürecinde okul temsilcisi olduğu için toplantılara katılıyordu; çok fazla tartışmalarına tanık olmasam da, duruşu herkesten çok farklıydı. Her şeyden önce olgun ve bilinçli biriydi. Hiç kimsenin beklemediği ölçüde olgun, rafine bir kişilikti. Öğrenci havası vardı. Öğrenciler kıpır kıpırdırlar mesela. Bazen ciddi

olurlar bazen hiç olmadık şakalar yaparlar. Fatma'nın davranışları her koşul altında olgundu, dikkatleri çekiyordu. Kendisi o süreçlerde THKP-C sempatizanıydı. Fakat hareket ile onu tanıştıran Dilaver Yıldırım adında bir arkadaşı. ikisi de Mazgirt'liydi.

Fatma'yla birlikte bir de Şenay Balo adında Arnavut asıllı bir arkadaşı gelmişti. Daha sonra bizim bir sempatizanımızla sahte bir evlilik yaptı, Türkiye vatandaşı oldu sonraları. O çok dikkat çeken biri değildi.

Grup zamanla büyüyordu. Gruba katılan her yeni arkadaş, mutlak surette Başkan tarafından yeniden ele alınır, tartışmalar yürütülür, ardından katılım sözü verilirdi. '75-76 süreçlerinde bu devam etti. Evlerimiz sadece bir eğitim yeri gibi değildi, Başkan yaşam içinde de bizi yönlendiriyordu. Bunu emir vererek yapmazdı. Mesela ben kitap okurdum, notlar alırdım. Ve Başkan umursamıyor diyordum. Notlarımı çok itinayla alırdım. Bir keresinde ulusların kendi kaderini tayin hakkına ilişkin uzun uzun notlar almıştım. Bir gün gelip baktığımda bir kelimenin karalanıp düzeltildiğini gördüğümde aşkan'ın düzelttiğini anladım. Yanlışları bana söylemeden düzeltiyordu. Çok izleme çok önemli.

Başkan kadar insan tanıyan başka bir önderlik yoktur. Sonuçta insanı dar anlamda değil derinliğine tanıma ihtiyacı sonraki süreçlerde daha fazla gelişecek.

Çubuk barajı toplantısından sonra gruptakiler gittikleri her yerde çalışmayı yaydılar. '73 yılı ile birlikte Antep ve Urfa çevresinde ilk gruplaşmalarımızı oluşturuyorduk. Dersim'de ilk katılımlar da o yıl başladı. '75'e gelince Dersim'de hatırı sayılır bir sayımız vardı. İnsanlar

düşüncelerin gücüne geliyordu. Düşünceyi benimseyerek gruba katılan insan seçme insan olacaktır. Nerede olursa olsun, nitelik yüksekti. Hiçbir beklenti çıkar ilişkisi gözetmeden geliyorlardı. Çünkü siz hiçbir şey vaat etmiyorsunuz. İnsanlara konulara müdahale edin diyorsunuz.

Başkan, Apocu hareketin dünya görüşüne her yönüyle damgasını vuran insandır. İlk oluşumlardan ilk düşüncelerin ortaya çıkmasına kadar herkes onun düşüncelerini biliyordu. Çıkışı bir önderlik hareketi biçiminde oluyor. Başkanı o yönüyle hep bir peygambere benzettim. Onlar da bir düşünce insanı olarak çıkıyorlar ama onun da tanrıdan geldiğini söylerler. Kitlelerden görüşlerinin doğrultusunda evet demelerini beklerler. Deyim yerindeyse evet demek biat olur. Şimdi Başkan Apo'nun ilk görüşlerini ortaya koyduğunda düşüncelerine evet diyenler ona biat edenlerdir gibi gelir bana. Bu açıdan tartışmasız bir Önderlik gerçeği vardır. Zamanla kendimizi Kürdistan devrimcileri olarak görecektik O dönem bize "Apocular" diyorlardı. Bizim gruptan itiraz yoktu ama mahkemede düşmanın bireyselleştirmeye çalışan yaklaşımlarına karşı Mazlum arkadaş bu ada itiraz etmişti. Yani sonuçta örgüt olmak istiyorsunuz, dolayısıyla örgütü öne çıkarmak çok önemli. Diyarbakır savunmalarında Mazlum arkadaş, Başkan Apo bu hareketin önderidir, biz bir partiyiz der.

M.Karasu ile ben çoğu zaman, boykotlar olduğunda da okul çevresinde olurduk. Bir gün biz okul çevresinde nöbet tutarken Başkan geldi. Sayımız kalabalıktı. Başkan o zaman yapılması gerekenler noktasında perspektifler verdi. Çok iyi hatırlıyorum, okulumuzda Mustafa Şanlıoğlu

adında biri vardı, Hataylıydı. Kabadayı özellikleri vardı. Mustafa, Başkan'a: "*ortalıklarda gözükmediğini*" söyledikten sonra devamla "ondan sonra da bize emir veriyorsun, Gel pratiğe gir sonra akıl ver" dedi. Bunun üzerine Karasu ile ikimiz hemen bir araya geldik ve Şanlıoğlu'na "*muhatapın biziz*" dedik. Geri adım attı sonra. Yaşam içerisinde çok uyumlu, mülayim kişilerdik ama sıra bazı ilkelerin çiğnenmesine geldiğinde ateş kesilirdik. O dönemdeki çıkışımız önemliydi. Abdullah Öcalan adı bir liderin adıydı, onunla başkaları muhatap olurdu. Diğerleri bizi aşmadan O'na ulaşamazlardı.

Sonuçta birer öğrenciydik, iş Başkan'la ilişkilere geldiğinde farklı olurdu. Onunla ilişkilerimizin bir düzeyi vardı. Grup içinde daha ilk günden beri tartışmasız bir liderlik konumu var. Bu açıdan da profesyonel örgütte görülmeyecek bir disiplin, tamamen gönüllülüğe dayalı bir katılım biçimi esas alınıyordu.

Alevi gelenekleriyle ilk grup dönemimizi hep kıyasladım. Alevilikte Ali hep birdir ve sağında solunda olanlar vardır. Ben de hep Başkan'ı Ali postunda oturan bir insan olarak algıladım. Sağ kolu Haki idiyse, sol kolu hep Kemal Pir'di. Yani iki seçkin yardımcısı. Belki de resmi anlamında da şahadetine kadar Haki Başkan'ın yardımcısıydı.

Fatma da gruba katıldığında kendisiyle ilişkilerimiz çok sıcağı, ve ona karşı çok saygılı davranıyorduk. Fatma'nın yansıttığı hava saygın telkin eden bir havası vardı. yine güzel belli bir düzeyi olan kadındı. Gelişmeler daha sonra ortaya çıktı.

PKK tarihindeki en önemli toplantılardan biri de Dikmen toplantısıdır. Toplantıya Kürdistan'dan da katıldılar. Başkan Apo, hem Haki

hem de Kemal’le konuştuğunda: **“Biz Kürdistan’a gideceğiz. Artık grup örgütlendi, belli bir bileşimimiz var, Kürdistan’a dönüş yapabilmek için yeterli bir kadrosal birikim sayılabilir. Burada bu çerçevede yaptığımız bir çalışmanın benzerini Kürdistan’ın kentlerinde yapabiliriz. Sizinde yapabilecekleriniz var”**dedi.

Bize yakın gruplar vardı. THKP-C o dönem ilginç bir biçimde bölünmüştü. Kürdistan’a sömürge diyen gruplar Kurtuluş adıyla bir dergi çıkardılar. Burada sömürgecilik tezini işlediler. Düşüncede bize yakındılar. Zaten özellikle Başkan ile tartışmalarından edindikleri düşüncelerdi. Başkan o arkadaşlara, **“Katılabilirsiniz ya da kendi liderliğinizde bir hareket de oluşturabilirsiniz, Kürdistan gerçekliğini de dikkate alın”** demişti. Fakat her iki arkadaş bunu uygun bulmadıklarını ve: *“Kürdistan devriminin içinde yer almak istediklerini, buna inandıklarını, Kürdistan halkı mevcut statüsünü kırmadıkça Türkiye’de devrimci bir zaferin olamayacağına inandıklarını ve gruba katılmak istediklerini”*, söylemişlerdi. Başkan bu durumu toplantıdan önce anlattı. Diğer grup üyelerinin uygun görmeleriyle arkadaşların da toplantıya katılımını istedi. Grup uygun gördü ve onlar da resmen ve fiilen grubun içinde yer aldılar. Tabii bu büyük bir güç anlamına geliyordu. Toplantı Kuyubaşı durağında bir evde yapıldı. O dönem hukuk fakültesinde okuyan biri vardı, iyi bir insandı. Kendisini seviyorduk. Bizden birkaç sınıf önceydi. Bize ilgi duyuyordu Başkan onu da toplantıya kattı. Toplantıyı yaptığımız yere başını uzattı, kalabalığı görünce geri çıktı, Başkan’ı çağırıp: *“Sen ne yaptığını biliyor musun? Ankara’nın göbeğinde bu kadar insanı bir araya getiriyor ve*

toplantı yapıyorsun? Sen ateşle oynuyorsun” diyerek kendisince tehlikeli bulduğu bu durum karşısında Başkan’ı uyardı. Ondan sonra toplantıya katılmadan gitti. Kendi çapında o da haklı sayılabilir. Çünkü çok riskliydi. Ama rizikoları göze almazsan da gelişme sağlayamazsın.

Başkan, toplantıda gelişmeleri bir rapor gibi sundu. Toplantı da Ankara’daki gruplaşma pratiğinin Kürdistan’ın her yerinde hayata geçirilmesi fikri somutlaştırıldı. Bu bir karar haline geldi. Bu arada diğer metropollere açılım sağlanacaktı. İstanbul ve İzmir’in yanı sıra önemli olan Kürdistan’dı. Başkan üç kişilik bir yönetimin belirlenmesini belirlemek istedi. Başkan’ın konumu her zaman için liderlikti. O tartışılmıyordu. Başkan’a iki yardımcı seçileceği zaman ben, Haki ve Kamer Özkan’ı önerdim. Haki’yi herkes büyük bir sevinçle onayladı. Çünkü Haki’nin gruba bu haliyle daha büyük güç vereceği biliniyordu. Zaten Haki ve Kemal’in gruba katılımları grubun enternasyonalist karakterini güçlendiriyordu. Yine Fatma’nın katılımı kadına yaklaşımımızın doğrulanması anlamını taşıyordu.

Kamer Özkan ilginç bir kişilikti. Kendisinin sol hareket içinde bir deneyimi vardı, Dersimliydı. TİKKO’da yer almıştı. İbrahim Kaypakkaya’nın yakalandığı çatışmada Kamer Özkan da vardı. Orada yakalanmadığını biliyorduk. Cezaevine girmeden ‘74 affıyla serbest kaldı. Dersim’den toplantıya katıldı. Toplantıda o da onayladı. Ancak kendisi hiç çalışmadı, hareketin üzerinde denetim kurmak istedi. Bir mezraya mevzilenmişti. Karakolun beş yüz metre üzerinde kalıyordu. Kamer’in silaha belli bir hakimiyeti vardı, uyanık biriydi. Köylüler bizi hep uyardı ve bize: *“Kamer, İbrahim Kaypakkaya’yı vuran bu adamdır”* dediler.

İbrahim yaralı olarak yakalanmıştı ve kurşunları ensesinden almıştı. Kurşunlar da av tüfeğinin saçmalarıydı. Yakın mesafeden vurulmuştu. Bir sivilin askerden önce yetişip onu vurması düşünülemezdi. O arada Kamer Özkan'ın nöbet tuttuğu söyleniyordu.

Daha sonraki gelişmeler ajan olma olasılığının çok yüksek olduğunu gösterecekti. Bir ara Dersim'de silahlarımıza el koymuş, hareketin başka olanaklarına da koymak istemişti.

Bir ara Başkan Dersim'e geldiğinde birlikte Kamer Özkan'ın kaldığı köye gittik. Ertesi gün Başkan oradan ayrıldı Dersim'e ve oradan Ovacık'a geçti. Başkan Dersim'den çok etkilenmişti. Her anlattığında: **“Orada bambaşka bir ruh var”** derdi. Ovacık'ta Munzur gözelerine kadar gitmişti. Başkan'ın Dersim'e büyük sevgisi hayranlığı vardı. Dersim'e sevgisini hep dile getirirdi. Hiç unutmuyorum, '94 yılı sonlarıydı, gruplar Dersim'e geçiyordu. Platformlar, çözümlemeler yapıyordu. Gerillacılık üzerine konuşuyordu. Konuşmanın akışında Başkan gülerek bana:

- **Fuat şu anda nerde olmak istersin?**, diye.

- *Kürdistan'da olmak isterim, dedim.*

- **Daha somut söyle**, dedi.

- *Dersim'de olmak isterim, dedim.*

- **Geç Dersim'i. Sen ancak rüyada görürsün. Daha somut söyle...** dedi.

Başkan'ın ısrarlarına karşılık acaba nasıl bir cevap versem Başkan kızmaz diye düşünüyordum. Bir askeri güç ile ilişkide olmak isterdim desem, yine bir taburun başında ya da bir takım komutanı olmak isterdim desem Başkan kızabilir diye düşündüğümünden ben de:

- *Bir bölüğün başında olmak isterdim, dediğimde Başkan biraz duraksadı ardından kendisini konuşmaya devam etti ve bana:*

- ***Nasıl da öyle uçtun Dersim'e gittin, arada bir sürü sınır var. Kürdistan'da mücadele etmek ve düşmana karşı da kendini korumak istiyorsan önce kendini bir dağa atacaksın, sırtını dayayacak bir kaya parçası bulacaksın. Kuş oldun uçtun Dersim'e gittin. Kim sana hazır bölük veriyor. Önce kendi askerini yaratmakla işe başlayacaksın***” diyerek ne yapmam gerektiğinin perspektifini verdikten sonra diyaloga devam etti ve bana: ***“Nereden başlamak gerektiğini anladın mı?”*** diye sordu.

- *Anladım Başkanım. Her şeyden önce nereden başlamak gerektiğini bilmeyen bir kafanın değişmesiyle başlamak gerekiyor, dedim.*

verdiğim Başkan'ın bayağı hoşuna gitmiş olmalıy ki çok güldü.

Gruplar Dersim'e doğru hareket edeceği zamanBaşkan:

- ***Gidin Dersim'i kurtarın, ben ve Fuat (Ali Haydar) da geleceğiz,*** deyince ben kendi kendime “Dersim kurtulunca Kürdistan kurtulmuş demektir. O zamana kadar kalacaksak siz de gelecekseniz çok geç olur”, dedim.

Bir gün Başkan'ın yoldaşlarıyla, halkıyla mutlaka özlediği o coğrafyada, özgür koşullarda kadın, erkek, yaşlı, genç, çocuklarla Kürdistan'ın her yerinde birlikte olacağına ve onlarla birlikte özgürce dolaşacağı hayalimi hep korudum.

Başkan'ın her zaman tarihin ve doğa biliminin dilini çözmek isteyen yaklaşımı vardı.

Şu an bile ilginçtir O, Anıtkabir'de nelerin olduğunu biliyor. Mesela bizim çok ilgimiz yoktu,

örneğin ben hiç gitmedim, merak da etmedim. İlgide, tanımada sınırlılık yaşıyorduk. Ama Başkan da öfke duyduğu şeyi bile tanımaya ilgisi vardı. O'na göre tanımak gerekiyordu. O'na göre tanımadıkça mücadele edemezdi. Bu yüzden de Başkan en yüksek ilgiyle yaklaşır. Bu bir devrimcinin temel karakteristik özelliğidir.

İlgi sevginin ilk adımıdır. Ama bizde ise merak ve ilgi derinlikli değildi. Kemal Pir'de büyük devrim coşkusu vardı. Bu aslında sizin hedeflediğiniz sistemin gücünü de dikkate almanızı doğurur. Soyut bir şey değildir, sistemi değiştirme heyecanıdır. Onun için de sizi yok etmesinin önüne geçmek zorundasınızdır. Bu sizi duyarlı kılar. Kemal de böyle bir duyarlılık vardı, tehlikeyi hissederci.

Dikmen toplantısının sonrasında, Başkan Fatma'nın durumunu gündeme getirdi. Sonuçta bir bayan arkadaş yetenekleri, teorik birikimi olan, etkileyebiliyordu. Bir erkekten çok daha fazla etkili olabilirdi. Dolayısıyla bu potansiyeli sizin aktifleştirmeniz lazım. Hep Ankara'da duracak değil ya. Başkan bana, birlikte '*Fatma ile konuşamamız*' gerektiğini söyledi. Bizim fakültenin yanında bir ev vardı. Fatma orada bekliyordu. Başkan gruplaşmamızda gelinen düzeyi ve arkadaşların bundan sonra neler yapması gerektiğini, biraz gelişmeleri anlattı, koydu.

Yavaş yavaş arkadaşlar Kürdistan'a yöneliyorlardı. Haki arkadaş başlangıçta Adana tarafına, Kemal Pir ve Cuma Antep, Urfa yöresine gittiler. Ben ağırlıkta Dersim'de kaldım ama Bingöl'de de faaliyet yürüttüm. Fatma'dan bu talep ediliyordu. Başkan: '*Bireysel olarak Kürdistan'ın her yerinde çalışamayacağını*', söyledi ve daha rahat edebilmesi için '*herhangi bir arkadaşla*

devrimci bir sözleşme yapabilir, ilişkili gibi görünebilir ve bu ona kolaylık sağlayabilir’, demişti. Bunu ben de onayladım. Fatma’ya söylediğimizde Fatma biraz şaşırды, böyle bir öneri beklemiyordu. Ben arkadaştan hemen cevap istemeyelim, düşünsün dedim. Tabii bunu kimseye anlatmaya gerek yok biçiminde kararlaştırdık. Sadece Önderlik, ben ve Fatma’nın, üçümüzün arasında kalacaktı. Fakat Fatma bunları İsmet Kılıç’a anlatıyor. İsmet Arabanlıydı, o da bizim okuldaydı. Zeki biriydi, sempatikti, gelecek vaat ediyordu. Başkan da İsmet’e değer veriyor, öne çıkmasını istiyordu.

Aldığımız karara rağmen, Fatma gidip İsmet’e açıkladı. Başkan’ın öyle bir konuşmayla birlikte öneriyi yaptığını anlatıyor. Bunun üzerine İsmet de ondan cesaret alıyor. Fatma’da Alevi kültürünün etkisi vardı. İsmet de aleviydi, yakınlığı bundandı. İsmet grupta öne çıkan biriydi. Devam etseydi parlak bir devrimci olabilirdi. Fatma bunu da hesaba katmış olabilir. Diyalogları daha sonra da devam ediyor. Aslında onların yaptıkları bir sırrı paylaşmadır. Bir düşüncenin dördüncü kişiyle paylaşılmasıdır. İsmet bundan da cesaret alarak kendisine ilgi duyduğunu, sözleşmede sözü edilen kişinin kendisi olabileceğini söylediğinde Fatma “Hayır” demiyor, olabilir anlamına gelen açık kapı bırakma yaklaşımı içerisine giriyor. İsmet de ondan sona Fatma ile ilişkisine bir nevi sözlü ilişkisi olarak bakıyor.

Benim Fatma ile ilişkilerim iyiydi. Fatma bir ara Karakoçan’a gitmişti. Ben de bazen Dersim’in dışına çıkar, Elazığ’dan Karakoçan’a uğurdım. Karakoçan’da Fatma’nın yanına gittim. Geriye dönüp baktığımda daha net bir biçimde sorgulayabiliyorum ki Fatma’nın böyle kişileri

deneme, sınama etkisine alma girişimleri vardı. Fatma sözleşme yaklaşımının yanlış olduğunu, öyle bir seçimde bulunmanın ahlaki olmayacağını ifade ediyordu. Aslında şunu da hesap ediyordu; salt bir köylü çocuğu diyelim nasıl etkilenebilir. Ortalama namus anlayışına hitap ediyordu. Ankara'ya döndüğümde Başkan ile konuştuğumda Başkan: **“Doğru değil”** dedim. Başkan bunun yanlış olmadığını söyledi. Sonra Fatma da gelince üçümüz yine oturup konuştuk. O döneme kadar İsmet ile konuştuğundan da habersizdik. Sadece üçümüzün bildiğini sanıyorduk. Fatma tabii diretince şu sonuca varıldı. Bu konuşmayı yapılmamış varsayıyoruz; *“bu burada bitiyor”* denildi. O tarzda ben tekrar Dersim'e döndüm, rahatlamıştım.

‘77’de Başkan bir Kürdistan gezisine Kars ve Ağrı’dan başladı. Oradan Karakoçan’a giderek toplantılar yaptı. 1 Mayıs ‘77’ydi. Daha sonra Urfa, Urfa’dan da Antep’e geçti. O zaman Haki’le birlikteydi Başkan. İkiisi benimle konuşup açıkladılar. Başkan: **“Fatma ile konuştuk, aramızda bir nişanlılık sözleşmesi oldu”** dedi. Başkan böyle söyleyince yansıtmadım ama biraz şaşırdım. Ve madem sonuçta *evet* diyecektiye neden bizi bu kadar oyaladı diye düşündüm.

Bir süre sonra Başkan tekrar Ankara'ya döndü. Araya Haki arkadaşın şehadeti girdi. 18 Mayıs ‘77’de Antep’te belli bir zaman geçtikten sonra Başkan, -İsmet Urfa’daydı,- Halil Çavgun’un kardeşi Fuat da o taraflardaydı.

Ben Fatma’nın ailesini yakından tanıyordum. Bir de gruba ilk katılanlardan olmam itibarıyla biraz tanıyordum. Başkan Fatma’nın ailesine gitmemi, ve bana:

- **Git belki, aile kızları kiminle nişanlanmış öğrenmek ister. Beni tanıtırsın**" deyince ben de:

- *Olur, dedim.*

Fatma'nın ailesinin Hasköy'de bir dairesi vardı. Eve gittiğimde Annesi, babası, kardeşleri evdeydi. Aile kendilerini ziyarete gidişimi hoş karşıladı. Normal sohbet ettik. Sohbetle Başkan'a dair hiç soru sormadılar. Onlar sormayınca ben de hiç konuya girmedim. Fatma akşam gelince benimle konuşmak isteyince mutfağa geçtik. Orada bana, şu anda bile hala ilginç gelen bazı şeyler anlattı. Söyledikleriyle çok zorlanan birinin tablosunu çiziyordu. Bana: *"Olayların, gelişmelerin içindesin. Ben de başta ilişkiye karşı çıktım fakat sonra evet dedim. Ama zorlanarak evet. Zorlanıyorum çünkü farklı iki insanız, iki ayrı dünyaların insanı gibiyiz. Örneğin bizim yöreden sıradan bir çobanla bile yıllarca birlikte yaşayabilirim. Fakat Abdullah arkadaşla yaşamak gerçekten zor, kültürel olarak ayırız. Buluştuğunuz noktaları ön plana çıkartın ve giderek sayılarını çoğaltın diyebilirsiniz. Ancak ben ortak noktalarımızın az olduğunu inanıyorum"* dedi. Fatma'nın bu söylediklerine karşılık bir şey bulamıyordum. Konuşmamızdan sonra Fatma, bana İstanbul'a gitmemi söyledi. Karakoçanlı birisinin kendisi hakkında: *"İşte, Fatma, Apo için Apoculara katılmış diyormuş, diyerek kendisine yardımcı olmamı isteyince ben de kendisine yardımcı olabilirim dedim.*

Ben, Fatma ve Şenay birlikte İstanbul'a gittik. Aradığımız kişi bir öğrenci yurdunda kalıyordu, bulamadım. Taksim'de bir kahveye gittik. Tesadüfen orada bulduk, konuşmak istediğimi söyledim. Hem konuşuyor hem de bana

söylenenleri aktardığımda adam: “*Ben öyle bir şey söylemedim*”, dedi. Ben de adamı tehdit ediyorum. Fatma bana adamı vur dese vuracağım. Tabii kendi kendime Fatma niye beni böyle basit bir şey için İstanbul’a kadar götürdü diye düşündüm. Sonra bunun bir deneme olduğuna kanaat getirdim. Bu adamı kullanabilir miyim? Herhalde beni saf biriyim diye düşünmüştür. Bir denemeydi ve onun istediği tarzda geçti. Benim ise kendimce tertemiz duygularım var. Başkan benim arkadaşımdır. Fatma arkadaşımın arkadaşısıdır. Birisi Fatma’ya ters yaklaşırsa Başkan’ın arkadaşısı olarak üzerime düşeni yapardım. Bu benim için bir arkadaşlık göreviydi. Ruh halim öyleydi. Kesire’ye: “*Kesire arkadaş, geçmişte de ortada hiçbir şey yoktu, ama yine buna benzer davrandın. Bana o adamı vur deseydin vururdum. Bundan sonra da aynı şeyi yapabilirim. Bu ilişkinize yönelik dışarıdan karalama ve benzeri şeyler gelebilir. Gücümü eskisinden çok daha fazla kullanırım*”, dedim. Düşünüyorum da, dam üstünde saksağan vur beline kazmayı gibisinden bir konuşmaydı. Benim konuşmamın onun konuşmasıyla hiçbir alakası yok yani. Onun benden konuşmamı beklediği bu değildi. O benim madem zorlanıyorsun o zaman ilişkini kopar dememi bekliyordu. Bir de Kesire, “*bizim yörenin -yani benim de büyüdüğüm yörenin- sıradan bir çobanıyla birlikte bile yıllarca yaşayabilirim*”, diyordu. Kesire’ye göre ben de bir çobanlardan sayılabılırım. Düşünüyor da karşılık veriyorum demiyorum, düşünmek bile istemiyorum. Aklımın ucundan bile geçirmiyorum. Geçse bile geçemez. Bir ahlaki anlayışım var, bu bir yoldaşlık anlayışı değil. Bir klan üyesinin bir arkadaşına olan bağlılığının bir yansıma biçimiydi.

Sonra gittiğimde Fuat Çavgun da gelmişti, oldukça telaşlıydı. İsmet, Fatma'nın Başkan ile nişanlandığını duymuş ve *"Apo benim nişanlımı almış diyormuş"*, deyince biz şok olduk. İsmet de nereden çıkmıştı. Kemal Pir de oradaydı. Başkan da çok zorlandı. Bunları duyduktan sonra Kemal Pir'e de her şeyi anlattım. Kemal: *"Kesire, Abdullah Öcalan'dan farklı bir ruhsal şekillenmeye sahip olduğunu söylüyorsa o zaman içimizde ne geziyor? Abdullah Öcalan'ın ruhu bizim ruhumuzdur. Onun ruhu farklıysa içimizde ne arıyor. Onun ruhu Kemalist ruhtur"*, dedi ve çok öfkelenmişti.

Fatma'ya verdiğim cevabı Kemal arkadaşın verdiği cevapla karşılaştırdığımda biraz ezildim. Kendi kendime işte böyle cevap verilir dedim. Kemal'in sorunu ortaya koyuş biçimi yoldaşlığın örneğiydi. Bu Kemal'e hayranlığımı daha da artırmıştı. Gidip Başkan'a anlattık ve Fatma ile konuşmak istediğimizi söylediğimizde Başkan: ***"Ben bırakıyorum, siz ne yapıyorsanız yapın"*** dedi.

Başkan daha sonra hareketten iki defa kaçtığını dile getiriyordu. Her ikisinde de Fatma vardı. Birincisi '77 yılındaydı. Başkan Sıhhiye'de kalıyordu. Bu sorun gündeme geldiğinde zorlandı ve ***"Bu işlerden elimi eteğimi çekiyorum demişti. Grubu götürebiliyorsanız götürün"***, deyince biz de o an geçici bir olgu gözüyle baktığımız için *"Tamam biz götürürüz"* dedik. Kemal'le ikimiz gittik Fatma'yla tartıştık. Fatma benim söylediklerimi dinleyince, bazı şeylere itiraz etti ama Kemal arkadaş öyle olmadığını anlattı. Sonuç olarak grupça Fatma ile ilişkilerimizi dondurduğumuzu, böyle bir karar aldığımızı Başkan'a ilettik. Ertesi gün Başkan bizi çağırdı. *"Bu olayı çözmek istiyorum"* dedi. Sanıyorum ilk

konuşmayı ben yaptım. Ona *“duygularınıza kapılan bir kişi değilsiniz. Başkan senin bildiğin gibi değil”* dedi.

Başkan daha sonra, *“Gönlümüz bir sevgi çağlayanıdır”* dedi. Bu söz bende çok büyük bir heyecan yarattı. Kemal istisnasız Başkan’ın bulacağı çözüme *“evet”* diyeceğiz dedi. Sorun çözüldü, ilişkilerin kopması biçiminde değil de farklı tarzda çözüldü. İşin içinde duygular elbette vardı. Yoktu demek doğru olmaz, sözü bunun çarpıcı ifadesiydi. 24 saat içinde tehlikeyi sezdi. Fatma yalnız kalırsa ve üzerinde denetim olmazsa grubun her üyesini zorlayabilir. İsmet ile girdiği ilişki var, bana söyledikleri var, Kemal’in öfkesi de birleşince Fatma’nın kontrol altına alınması gerekliliğine inandı Başkan. Çünkü bu şekilde herkesi düşürebilirdi. Mesela herkesi tepkisel davranmaya, yanlış tavırlara itebilir. Bunlar önemliydi. Bu yönüyle Başkan soruna el attı. Ardından ilişkiler bir evlilik ilişkisine giderek dönüştü. İsmet bizden koptu, bıraktı. Fuat biraz olumsuz etkilendi ama Kemal’in çabasıyla devam etti. O süreç diğer arkadaşlara yayılmadan geçti. Bunlar az sayıda arkadaşın bildiği şeylerdi.

Fatma’da bir egemenlik vardı. Hükmeden bir ilişkiye girmek zor gelir. O açıdan uzak durmak çözüm gibi gelirdi. Mesela ben ona saygı duyardım ama uzak durmam gerektiğini biliyordum. Siz yoksul halktan geliyorsunuz, bunu biliyorsunuz. Ama Fatma öyle değildi. Egemen, aristokrat kesimden geliyor. Onunla yoksul köylü hep zıtlık oluşturur.

Ben de bir evlilik ilişkisi geliştirdim. Bir evlilik birlikteliğini yaşamak istediğimi Hamili Yıldırım arkadaşına anlattım. O da birinin ismini söyledi, hiç itiraz etmedim. Oysa ki benim kişiliğim

hiç de evliliğe yatkın değildir. Mesela, duygulara öncelik tanıyordum. Normalde edebiyata ilgiliyim, sevgi ve aşk şiirleri bile yazıyordum. Ama böyle bir ilişkiye evet demek kesin bir tepkiden kaynaklanıyor. Seher'le ilişkim böyle başladı. '77 Kasımında Seher'le evlilik ilişkimiz doğdu. Başkan biliyordu, ama karşı çıkmadı. Bir deneme biçiminde ele aldı. Aslında gerçekten de öyledir. Kendinizce o konuda derin değilsinizdir kendinizi sınıyorsunuzdur. Başkan hemen fark ediyor ki, bu deneme ilişkisi aynı zamanda mücadele ilişkisidir. Başkan evlilik ilişkisindeki mücadelenin gerekliliğini önceden fark etmişti. On yıl evli kaldığı süre boyunca kıyasıya bir savaş yürüttü. En büyük direnişi orada yaşadı. Ama benim ilişkim öyle değil.

O dönemde *devrimci evlilik* diye bir kavramımız vardı. Sakat bir mantık, bir yetersizlikti aslında. Bizim bilinç düzeyimiz o kadarına el veriyor. Kendi kendime hep; o ilişkide ilk zamanlardan itibaren bir tür hayal kırıklığına uğrama vardı. Niye insanlar evleniyorlar? Aradıkları ne? Mutluluk nedir? Mutluluk birbirlerini karşılıklı sahiplenme midir? Böyle bir ilişki içinde mutluluk olabilir mi diye sorular sordum. Bir yandan da mutluluk bir şeyin peşinde koşmaktır diyordum. Sen ona yaklaşıp da aha yakaladım dediğin anda onun hızla senden uzaklaşması ve senin onun ardından yeniden koşmaya başlamandır. Mutluluk, sınırsız bir koşudur. Bir özgürlük yürüyüşüdür. Kavuştuğun anda bitiyor diyordum. Bir sorgulama biçimidir. Ama beri yandan içinde bulunduğum bir ilişki biçimi de var. Mutluluk değil ama ilişkiyi de sürdürüyorsunuz. Sonuçta aile kurmuşsunuz yani namus belasına sürdürüyorsunuz.

Bir kadın-erkek ilişkisi sevgiden yoksun olunca, sağlıklı temellere oturmayınca cinselliğin ötesine geçmeyen güdülerin yönlendirdiği bir ilişkiye dönüyor ve bu da korkunç bir şey oluyor. Bir tür girdap gibi yani. Döndükçe hareket ettikçe sizi alta doğru çeken bir olguya dönüşüyor. Burada sonuç alıcı bir mücadele yok. Cinsel güdü, insanı sağlıklı yönlendirmeyince ihanete kadar sürükleyebilir. Ve onun farkında olmak da yetmez. Doğru olan Başkan'ın tutumudur. Bizdeyse önce bunu reddetmek veya bastırmak vardır. İkisi de yanlış. İnkâr edince ortadan kaldıramıyorsunuz, bastırınca mutlaka bir gün patlak verir. Dolayısıyla bu biçimde bir yere varmak mümkün değil ve girdabın içine girmek kaçınılmaz oluyor. Başkan'da ise güdüyü inkâr etmeden, bastırmadan onu özgürlük arayışına yönlendirme var. Güdülerini bir güç kaynağı haline getirme var. Cinsel güdüyü özgür kadın arayışına yöneltme var. Orada özgür militanlık, özgür vatan arayışı var. Bugün ulaşılan sonuçlar çok daha net biçimde görülüyor.

Başkan'ın Fatma ile mücadelesi kadın hareketine muazzam bir derinleşmeye yol açtı ve Kürdistan'da en azından genel gelişim itibariyle dünyada görülmemiş bir düzeyi yakalamış oldu. İdeolojik düzeyi, öngörülen militan düzey önemli oluyor. Tanrıça düzeyini, afroditleşme, mekleşme düzeyinin netleşmesi önemli ve bunu somutta yakalayanlar var. Zilanlar, Semalar hep bunun örnekleridirler. PKK'de yaşayan kadın saflarında bu tür kişilikler, bu özellikleri şu ya da bu biçimiyle kendinde yaşatan kadın yoldaşlarımız var.

Kendi haline bırakılsaydı nereye gidebilirdi acaba? Belki bir ihanete gitmezdi ama bir can çekişme hali sürerdi. Bazen Başkan: **“Bazı**

arkadaşlarımız var, protestocu davrandılar. Mesela yapabileceklerini yapmadılar ve protestoculukların kaynağında da bu tür ilişkilenmeler var.”, derdi. Ben kendimi hiçbir zaman bunun dışında görmedim. Sürekli burada kendimin sorgulandığını hissettim. Çünkü ilişkiden, çelişkiden rahatsız olabilirsiniz ama rahatsızlığınız yetmez. O rahatsızlığı müthiş bir çözümleme gücüne dönüştürerek, o rahatsızlığı aşarak yerine yenisini bulamadığınız müddetçe o rahatsızlığınız sizi karamsar ve umutsuzluğa itebilir. Benim pratiğimde bu uzun süre görüldü. En azından ‘91’lere kadar bu var. Kendimi daha derin sorgulama ihtiyacını hissettim. Yanlışlarımı daha geniş biçimde fark ettim.

Hatta Semir’in söz konusu ilişkide olduğum bayanı etkileyerek ihanete sürüklemesinde sorumluluğumu anlamaya çalıştım. Bir de düşman bu tür şeyleri hep gözler ve üzerinde oynamak ister. Mesela düşman. daha çok provokasyon yapan, avukat, Fatma’ya da Semir şeyleri hep bir yerlerde el atıp beni adeta bir zayıf halkaymışım gibi kullanmak istediler. Semir, Seheri’i kıskırttı Fatma’ya karşı çıkarttı. Fatma ve Seher çatıştı ama gerisinde Semir vardı. Başkan o süreçte bana yazdığı bir mektupta: **“Semir, Fatma ile Seher’i çatıştırmak istiyor ama gerisinde içine girmek istediği kavga Fuat’ın Abdullah Öcalan’a karşı kavgasıdır. Bana karşı isyan etmeni istiyor. Böyle bir kavgayı görmek istiyor”** diyordu. Bunu anlamak kavramak beni hep çok sarstı. Daha net biçimde tutum almamı sağladı. Tutum almakta çok zorlanmadım. Hatta Başkan’ın çabalarıyla aydınlatma girişimleriyle şunları belirttim: *“Bu ilişkiler bir kuyuya hapsedilmeye benzetiyorum. Kendimi bir kuyunun dibinde buldum*

üzerime de bir değirmen taşı konulmuş bir karanlık kuyu. Bu tarzda sona ermesi adeta içinde bulunduğum kuyunun ağzındaki taşın sürüklenerek kuyunun açılmasına benzedi”, dedim. Gerçekten çok rahatlardım. Bir rahatlama hissidir, elbette eksiktir de. Çünkü çelişki devam ediyor, çözmeden rahatlama hissetmek çok kolay bir şeydir. Çelişkinin üzerinden atlamak gibi bir şeydir. Yaklaşımlarımızda hep bunlar vardı.

Başkan çelişkilerin üzerine yürürken deyim yerindeyse Gordion kör düğümlerini bile keskin kılıç darbeleriyle çözerken biz çelişkilerin üzerinden atlادık. Burada çelişkileri çürütme yaklaşımına kadar da bazen bizi götürdü.

Hep şuna inandım; devrimcileşememenin nedeninde kesinlikle kadın-erkek ilişkilerindeki sakat yaklaşımlardır. Her arkadaş sorgulayabilirsiniz. Bir kişi büyük atılımlar yapmışsa bu sorunu büyük ölçüde çözmüştür demektir. Ama bir kişi yalpalıyorsa altından mutlaka geleneksel anlayışın egemenliği vardır. Onu aşamamıştır, o konudaki anlayışını kıramamıştır. Ve bizde de aileciliği kırmak gerçekten zor.

Henüz evli değildim ama şaka yapıyordum. Evlenirsem bir futbol takımı oluşturacak kadar çok çocuğum olacak derdim. Hatırlıyorum, ‘94’de Başkan bir gün çözümleme yaparken ben:

- *Başkanım ben bir ara bir futbol takımı oluşturacak kadar çocuk yapacağım diyordum, dediğinde Başkan:*

- **O kadar çok çocuğu ne yapacaksın?** Diye sorduğunda ben de:

- *Okuduğum bir romanda hakim tutuklanan bir köylüye ‘kaç çocuğun var’ diye soruyor köylü de ‘on beş’ diyor. Hakim: ‘Bu kadar çocuğu ne*

yapacaksın?’ diye sorunca köylü: ‘Hakim bey, biz çorak yerde biten domatese benzeriz. Çekirdeği çok olur, sulak yerde biten domateslerin çekirdeği ise az olur.’ Çünkü susuz yerde yetişen domateslerin çekirdeği toprağa düştüğünde rüzgar süpürür, kuşlar yer, bazıları ayak altında çiğnenir ama sulak yerde bir iki tane bile yere düşse onlar hemen kök salabilir.

Köylü de, ‘aşiret kavgası var, kan davası var, hastalık var açlık var, bunların hepsi bir tane alsa bize bir tane kalır’ demiş”, dedim.

Ben soy sürdürme kaygısıyla böyle açıkladım. Soykırımın da etkisi var elbette. Başkan o zaman soy sürdürme üzerinde çok durdu ve bana:

- O tarz bir soy sürdürmeyle her gün her çocuk doğurduğunda düzene yeni bir köle ekliyorsun. Ama önemli olan özgür olarak ulusun kendi soyunu sürdürmesidir. Farkında değilsin ama bütün Kürt çocukları senin çocuklarıdır, niye böyle bakmıyorsun” diye sordu.

Başkan’ın bu yönlü değerlendirmeleri de hep anlamlı değerlendirmeler, önemli belirlemelerdir. Biz ulus olarak soyu kurutulmak istenen halkız. Bir ulusun soyu sürdürülmedikçe bireysel soy sürdürmenin, düzene uysal köleler yetiştirmekten ve ihanetin zeminini güçlendirmekten öteye bir sonuç doğurmayacağı açık. Özellikle devrimci saflar açısından bu böyledir. Gerilla safları açısından bu, böyledir.

Son dönemlerde yaşananlar var. Bunlar ile o dönem yaşananlar karşılaştırıldıklarında o dönemdekilerden çok daha geridir. Çok daha geri düzeyde ele alış var. Diyorum ya, belki kadın, devrimciliği engeller dediklerinde niye engellesin,

engellemeye çalıştığında tekmeyi vurursun diye düşünüyordum.

‘94’de Önderliğin yakınındayken o an konuşma sırasında tekme atmanın da ne olduğunu sorguladım. Ne demek tekme atmak yani. Tam da lümpen bir yaklaşım. Kadına bir meta gibi yaklaşımdır. Bir kullanım yaklaşımıdır.

Şimdi sorgulamayı çok daha ileriye götürebiliyorum. Bu evlilik mantığı çok sakattır. Tabii evi dışarıda tutmak gerekiyor. Kadın-erkek ilişkilerinde bunun dışında olunmalıdır. Goethe’nin: *“Evimi bir hiçlik üzerine kurdum çünkü bütün dünya benim evimdir”* diye bir sözü var. Aslında kadın-erkek ilişkilerinde kadın lehine bir eşitlik düzeyi yakalandığında gerçekten öyle bir özgürlük düzeyi yakalanabilir. Kadının gerçekten tanrıçalaştığı ve erkeğin yeniden kadının etrafında döner duruma düştüğü koşullarda gerçek kadın özgürlüğü anlam bulabilir. İşte o zaman dünya gerçekten insanların evi olur.

Ali Haydar Kaytan

APO BİZ HALKIN GÖZ BEBEĞİDİR

Ferhat Kurtay'ı çocukluğumdan beri tanırım. Amcası bizim köyde imamdı, sık sık bizim eve gelirdi. Ferhat çok güzel, babası zengin bir çocuktu. Okulda da başarılıydı. Okuyup elektrik mühendisi oldu. Okulunu bitirdikten sonra Mardin'de Elektrik Bölge Memurluğu yaptı.

1977 yılıydı. Bir gece Ferhat yemek yapıp bizleri davet etti. Yemeğe gittiğimde Başkan da misafir odasında oturuyordu. Fakat o zamanlar kim olduğunu bilmiyor, O'nu tanımıyordum. O da davet edilmişti. Kızıltepe'nin ilk betonarme evlerinden birindeydik. Ferhat babasından biraz çekinirdi. Babası çok kurnaz, çok uyanık bir insandı. Yemeğe oturduğumuzda Ferhat babasını da yemeğe çağırdı. Babasının bir gözü protezdi. Babası Ferhat'tan ve halktan Apo'ya dair bir şeyler duymuştu. Ferhat, Başkan'a karşı çok saygılıydı. O'nun karşısında duruşu çok nizamiydi. Babası Ferhat'ın ona gösterdiği saygıyı görünce gelenin Ferhat için çok önemli biri olduğunu, bunun da olsa olsa Apo olabileceğini sezdi.

O dönemde mühendisler, avukatlar toplumda büyük saygı görürlerdi. O yüzden Ferhat'ın da halk içerisinde yaşadığı ortamda bir ağırlığı vardı. Yemek yerken Ferhat'ın babası tek gözüyle Başkan'a çok keskin bakınca, onun bu bakışı Başkan'ın gözünden kaçmadı. Başkan hafiften gülümseyerek Ferhat'ın babasına:

- **Bana baktığın gözlerle niye düşmana bakmıyorsun,** dedi ve yemek yemeğe devam etti.

Yemekten sonra Hüseyin K. geldi bir-iki saat sonra birlikte gittik. Başkan o gece orada kaldı. O zaman halk nasıl eziliyor, halk nasıl kurtulur, bunun yolu nedir? Ulus nedir, bir ulusun hakkı nedir, bir ulusun insanların hakkı yoksa bu haklar nasıl el edilir? Ve benzeri konular tartışılıyordu.

Apo o zaman tartışmalarında,

- **Kim bu işe katılmak istiyorsa, yapmak istiyorsa disiplini kendine esas almalı. Tamamıyla ideolojinin bir disiplini olmalıdır,** diyordu.

Bir gün de Xurs'a (Gundê Izêyr) gittiler. Ben de onlardan önce o köye gitmiştim. Apo, köyde birbirine düşman iki amca oğluna ilişkin Ferhat ve Mehmet Aktaş'a, **"Gidin bunları barıştıran talimatı"**nı vermişti. Barıştıramadıkları için Apo kendisi o iki amca oğluya konuşmak için gelmişti.

Apo köye geldiğinde biz de yanına gittik. Mehmet Emin A. Apo'yu kendi evine davet edince Apo,

- **Beni, bu köyde en fakir kimse beni onun evine götürün, onların evine gideceğim,** dedi.

Köyün en fakiri de Ferhan adında birisiydi. Apo'nun istemi üzerine Ferhan'ın evine gittik. İçeri girdiğimizde Apo kapının önüne serilmiş eski bir kilimin üzerine oturdu. Ev sahibi Ferhan kendisini tanımadı. Oğlu Başkan'ın kilime oturduğunu görünce çocuk babasını çağırdı, gitti. Yanımıza elinde döşekle tekrar geldi. Adam ezile, büzüle Apo'ya

- **Kusura bakma seni tanıyamadım...** dedi ve getirdiği döşeğe Apo'nun oturmasını istedi.

Ama Apo,

- **Döşeğin üzerine oturmuyorum**, dedi. Başkan adamla daha döşeğe oturup oturmama tartışmasını yaparken askerlerin köye hem yukarıdan hem de aşağıdan baskın yaptıkları haberi geldi.

Başkan,

- **Tamam bugün yakalanıyoruz, bunu sana emanet ediyorum**”,diyerek yanındaki ev sahibi kadına büyükçe olmayan defterini eline verdi. Ev sahibi de telaşla Apo’yu nasıl kurtaracağını arayışındaydı. Ev sahibi nar ve incir ağaçlarının olduğu tarafı göstererek Apo’ya, “*Buraya inelim*” dedi. Onlar o yöne doğru gittiler ama biz yakalanacaklarını düşündüğümüzden umutlarımızı keserek, o an birbirimizin gözlerine bakmakla yetindik. Başkan adamın gösterdiği taraftan iki kişiyle indi, ağaçlıkların içinden kısa bir sürede kayboldular. Başkan’ın o gün yakalanmaktan kurtulması bizim için bir mucizeydi. Ev sakinleri o an bin kez ölüp ölüp dirildiler. Şimdi bile o kadar askerin O’nu nasıl görmediklerini düşününce hayret ediyorum.

Başka bir gün başka bir evde yemekler yenildi, çaylar içildi. İçerisi biraz kirlendi. Adam oğluna seslenip “*Oğlum annen gelsin burayı temizlesin*” deyince Apo adama kızarak,

- **Biz kirletiyoruz; sen kirletiyorsun, ben kirletiyorum zavallı kadına temizleteceksin. Ben temizleyeceğim. Ben, sen kirlettik, benle sen temizleyeceğiz**, dedikten sonra adamın kendisi kalktı içeriyi süpürdü, temizledi.

Kızıltepe’de Taşköprü’ye yakın örgütün bir evi vardı. Sanırım Hatip’in babasının eviydi, yeni kiralamışlardı. Başkan öğleye doğru Diyarbakır’dan geldiğinde.

- **Malzeme getirin ben yemek yapacağım.** dedi.

O malzeme ister-istemez gidilip domates, biber ve patlıcan alındı. Başkan gelen malzemeleri kendisi yıkadı, doğradı. Ben kendisine ‘bunun eti nerede?’ deyince

- **Et yok böyle yapacağız** dedi.

Bu yaklaşımının ne anlama geldiğini düşünmeden, “*Durun ben gidip et getireyim*” dedim ve gidip et getirdiğimde

- **İyi iyi senin durumun iyidir. Et alabiliyorsun,** dedi.

Ben de, “*İdare ediyoruz*” dedim. Şoför, Hatip, Hüseyin, Mehmet Ali E., Ubeyt E. ve bendim. Yemeğimizi yedikçe sofradan çekildik. Yemek çok az arttı. Başkan

- **Yazıktır bu yemek atılmaz** deyip kalan yemeği iştahla yedi.

O süreçte burnu çok akıyor, başı çok ağrıyordu. Sık sık burnunu silmesin diye arkadaşlar Başkan’ı doktora götürüp tedavi edelim dediler. İlginçtir ama arkadaşların bu önerisini kabul etti ve bir grup arkadaşla birlikte kendisini Diyarbakır’a doktora götürdük. Sanırım götürüldüğü doktor doçentti. Doktor Başkan’ı muayene ettikten sonra arkadaşlara, “*Bu beyin faaliyetinden ileri geliyor. Eğer bu burun akıntısını durdurursa beyin kanaması geçirebilir. Bu herhangi bir şey değil. Çok yüksek bir beyin faaliyeti var, beyin bu salgıyı yapıyor*”, diyerek endişelenmemeleri gerektiğini söylemişti.

Bir görüşme notunda **“Gidip İtalya’da adaylığımı koyacağım. Gerçekten Apo gidip İtalya’nın başkanı mı olacak, hayır. İtalya halkı beni anlamıştır ve ben adaylığımı koyarsam orada kazanırım, başkan olurum”**

diyor. Biri ara bana Başkan, **“Tüm dünya beni anladı, Kürtler beni anlamadı”** dediğinde halk olarak O’nu yeterince anlamadığımız için yükünü paylaşmadığımız üzerine yoğunlaştım.

Halktan biri olarak, bir Apo’ya ve bir de Hayri Durmuş’un yaptığı tarihi konuşmasına okuyunca dayanamam. Bu insanların ne kadar fedakar olduklarını, kendilerini büyük feda edişlerini kendi gözlerimle gördüm.

Onu tanıdığımız dönem babamızı bile dinlemiyorduk. Ama Apo’yu dinledik. Bir ömür boyu da arkasından yürüyeceğiz. Halk içerisinde bir veya iki asırda bir böyle bir liderin doğduğu söylenir. Bu asrında lideri Apo’dur.

Ama ne oldu? İtalya’ya, Rusya’ya, gittiğinde oradakiler Apo’ya doğru bilgi verselerdi yakalanmazdı. Apo mutlaka bir çare bulurdu. Yanlış bilgilendirildi; Apo’ya yazık değil mi? Bazen onu bir daha görmeye ömrüm yetmez korkusu sarıyor bedenimi ama onu son nefesimde de olsa görmek, bir-iki cümle de olsa konuşmak isterim.

Halk olarak Başkan Apo’ya layık olamadık. Kendisi için bir şey istemedi. Apo para isteseydi parası olurdu, dünyada ne yapmak isteseydi yapardı. Ama kendisi için küçücük bir şey bile istemedi.

Apo biz halkın göz bebeğidir. Yaşamını insanlığa adayan önder Apo’ya sonuna kadar bağlı kalacağım. Apo’nun İmralı’dan çıkması için halktan biri olarak her zaman her koşulda üzerime düşeni yapacağım.

Bugün bile televizyonda yakalandığı zamanki görüntüleri çıkınca eşim ve ben dayanamaz ağlarız. Her gün parçalanmış yüreğimizin Apo’ya ulaşmak için bize

dayattıklarının gücüyle ona doğru olan
yürüyüşümüzü sürdüreceğiz.

Hayri Kızıltepe
Kızıltepeli Yurtseverlerden

HALK O'NU BAŞKAN YAPTI

PKK hareketini '80'den önce tanıdım ve katıldım. Fakat Önderlikle karşılaşmam nasip olmadı. Hatta birçok kez tesadüfen karşılaşmak istememe rağmen karşılaşamadım. Ben daha Birecik'te kalıyordum, Önderlik Halfeti'deydi. Komşu oluyoruz, aşiretler de komşu aşiretlerdi. Başkan Beskili ben Ketki aşiretindendim.

Önderliğin köyünü, oturduğu evi, okuduğu köyü tanıyorum. Evine gidip oturmuşum. Faaliyet yürüttüğüm süreçte çok gidip geldim.

Başkan'la karşılaşmam '81 Mayıs'ında oldu. Lübnan'da Helve kampı vardı. Ki daha bizim Mahsum Korkmaz Akademisi kuruldu. Biz o kampa on kişilik bir grup olarak Güney Lübnan'dan geldik. Bizden öncede altı arkadaş vardı. Yavaş yavaş başka yerlerden de arkadaşlar geldi.

Belli bir sayıda arkadaşlar toplandıktan sonra PKK'nin I. Konferansı oldu. Konferans öncesinde yirmi-yirmi beş kişiyken askeri eğitim alıyorduk. Filistinli hocalar bize askeri eğitimleri verdi. Bir gün eğitimdeyken Başkan Hüseyin arkadaşla birlikte geldi. Elinde bir Jameys Bond çantası vardı. Hüseyin arkadaş daha sonra Lübnan'da kayboldu. Geldiklerinde toplu dersteydik. Başkan gil geldiğinde derse ara verildi. Selamlaşırken bizimle tanıştı.

O zaman yaklaşık iki ay, konferansın sonuna kadar kaldı. Başkan da dahil diğer yirmi arkadaşla birlikte aynı koğuştaki kalıyorduk. Her günü birlikte geçiriyorduk. O zaman daha tan ağarmadan ayakta oluyorduk. Şimdi ismini anımsayamayacağım ama bir arkadaşımızın uykusu çok ağır olduğu o arkadaş sabahları spora kaldırmak çok zordu. Uyandırmak için epey uğraşmamız gerekiyordu. Bir gün uyandırmaya çalışırken Başkan da uyandı. Önce arkadaş nasıl kaldırdığımızı incelercesine uyandıran arkadaş izledi. Ve bize: **“Siz asker gibi birbirinizi uyandırmıyorsunuz. Bir ananın nazikçe büyüüttüğü oğlunu uyandırması gibi uyandırıyor sunuz. Bu askerce bir şey değil. Asker dediğin, asker kalk dediğinde herkes kalkar”**, diyerek birbirimizi uyandırma biçimimizi eleştirdi.

Filistinliler belli bir süre sonra bize barınacağımız birkaç yer daha verdiklerinde Başkan daha iyi yoğunlaşmak için başka bir yere geçti. O zaman Önderliğin resmi güvenliği yoktu. Daha çok iki, üç, dört arkadaş Başkan’a yakın kalıyordu. Bir yere gittiğinde beraber gidiyorlardı. Orhan (Cibinli), ben, Ali Subaşı (Cemil, Şemdinli’de şehit düştü), yani üç dört kişi yakın güvenliği gibi bazen bir yere gittiğinde biz O’nunla gidiyorduk. Giderek konferans hazırlıkları yoğunlaştırıldı. Konferans ilk kez katıldığım partinin resmi toplantısıydı. O zaman dinleyici, delege statüsü yoktu. Ama sanırım dinleyici olarak katılmışım. Konferansta hareketin yönünü tayin eden, belirleyen, o zor koşullarda hareketi toparlayan temel kararları aldı. Her şeyden önce Önderliğin hazırlayıp sunduğu politik rapor vardı. Önderlik raporda hareketin şekillenmesini, yaşanan örgütsel

krizi ve çözüm yollarını değerlendirmişti. Başkan sunduğu değerlendirmeler belirleyici oldu. Lenin'in Nasıl Yapmalı? Kitabı o zaman çok okunuyordu. Başkan krizden çıkmak için ne yapmalı sorusunu çok kapsamlı tartıştırdı.

Rusya'da Ne yapmalı? Sorusuna Lenin bir İSKRA gazetesi çıkarılmalı. Bu gazete kadroları, çalışanları aydınlatmalı ve hem de bunun dağıtım şebekesi giderek bir örgüt şemasına dönüşmeli diye İSKRA gazetesi çıkarıyor ve gerçekten öyle bir rol oynuyor. Şimdi bizde krizden çıkmak için İSKRA olabilir mi?

Kürdistan koşullarında bir gazete aynı işlevi görebilir mi tartışmasından hareketle Kürdistan'ın hem sosyo-ekonomik, toplumsal yapısında geçerli olacak olanın Rusya'daki gibi İSKRA gazetesi değil, onun işlevini görecek olan silahlı propaganda birimleridir. Silahlı propaganda birimleri kitleleri yeniden canlandırma, umut verme, giderek örgüt oluşturma, komiteleri geliştirerek krizden böyle çıkış. Yani Rusya'daki İSKRA yerine Kürdistan'da silahlı propaganda birimleri tespiti vardı.

Konferansta hem yaşanan krizin analizi hem de çözüm yolu vardı. Hareketin o dönemde toparlanmasında, kadroların biz kadroların aydınlanması, kararlaşmanın gelişmesi, perspektifinin netleşmesinde en önemli rolü oynayan toplantımızdı. Bayan arkadaşlarda katılmıştı.

Hilvan-Siverek direnişi ve yaşananlar çok tartışıldı. Ben o zaman yeni katılmış, bölge düzeyinde görev yapmıştım. Merkezi düzeyde yer alan arkadaşların hepsi görevlerine layıkıyla sahip çıkamadıklarını söyleyip özeleştirilerini verdiler. Hilvanlı Emin vardı, kodu Hasan'dı. Gür bıyıkları olduğu için biz kendisine kamyon bıyıklı Hasan

diyorduk. Hasan arkadaş bizim aşiretimiz kandırılarak Bucaklarla çatışmaya sokuldu. Bir nevi aşiretleri savaşa çekmede bazı kandırma yöntemlerinin kullanıldığını ve bunların bize çok uymadığını söyledi. Hilvan-Siverek mücadelesi en çok tartışılan konuydu.

Önderlik taktiğe ilişkin görüşü ve önerileri almaya çalıştı. Savaşçılar var, savaşçılar taktik üzerine konuşsun, tartışsın, bize görüş sunsun diyerek temel taktik perspektifi savaşçılardan almaya çalıştı. Ama kimse konuşmadı. Eylem yanı güçlü olan Urfalı Şoreş'i kaldırdı ve kendisine:

- **Taktiğe ilişkin ne diyorsun?** Diye sordu fakat Şoreş pek bir şey belirtmeyince Önderlik:

- **Bu kadar eylemci olacaksın. Ama taktiğe ilişkin bilgisi ve hiçbir yoğunlaşması olmayacak,** diyerek Şoreş arkadaşın yetersiz yoğunlaşmasını eleştirdi. Daha sonra taktiksel çıkış hususunu kendisi ortaya koydu.

Konferanstan sonra bir moral yaptık. Bir sessiz skeç hazırlanmıştı o gösterildi. Başkan moralden sonra **“Proletarya adına bu kadar şey olunmaz”**, diyerek daha güçlü hazırlanmayan programı eleştirdi.

O zaman aramızda resmiyet fazla yoktu. Bir seferinde Başkan'a ağızımda sigara elimde yemek tepsisi yemek götürdüm. Tepkiyi yere indirdiğimde Başkan bana: *“Çok mu sigara içiyorsun”*, dedi ve gömleğimin iki cebini kontrol etti. O zaman çok amatördük. Örgüt resmiyeti, ciddiyeti, askeri duruş başlangıçta fazla yoktu. Genelimiz kararlıydık, ölümüne bağlıydık. Ama içimizde kararsızlık yaşayanlar da vardı. '81-82 karanlık bir dönemdi. Birçok kişi zorlanıyordu. İlk kez memleketinden kopmuş. Birçok yoldaşının cezaevlerinde ağır işkenceler gördüğünü

duyuyorsun. Ondan sonra halkın ağır bir işkence altında duyuyorsun. Adeta sanki bir adım attık ama birçok kimse bu adımdan dolayı ceremeler çekti. Sıfırlandı, bundan sonra ne olacak. Tekrardan nasıl ülkeye dönülecek. Tüm bunlar bazı arkadaşlarda karamsarlık yaratmıştı. Sen devrimci bir adım atmışsın, askeri cunta her şeyi silip süpürmüş, yerle bir etmiş, mücadele olanaklarını ortadan kaldırmış. Örneğin bizim köy de '81'de boşaltıldı. Devletin tarafından babamın öldürülmek üzere tarandığını, yaralandığını duydum. Hatta Adıyamanlı Mehmet Emin Taştan arkadaş gelip babamın durumundan çok etkilenmem için benimle tartıştı, ilgilendi. Zor bir dönemdi. Başkan herkese umut vermeye çalışıyordu. Saatlerce bıkmadan çok yönlü tartışıyor, ilgileniyordu.

Konferanstan sonra Güney Lübnan'a gittim. O zaman Filistinlilerin yanında kalıyorduk. Onlar bizi düzenliyorlardı. Güney Lübnan demek savaş sahası demekti. Hatta sonra tampon bölgeye gittik. Biz gittik konferansa katılamayan arkadaşlar bizim yerimize bizde o arkadaşların yerine gittik.

'81'in sonunda tekrar Helve kampına çağrıldım. Nereye gideceğimizi, niye çağrıldığımızı, ne yapacağımızı bilmiyorduk. Ama arkadaşlar bizi götürdüler. İlk kez Suriye içinde bir kampa gitmiştik. Şam'ın dışında kuytu bir yerdeydi. İsmi tam hatırlayamıyorum ama 16 Şubat kampı olabilir. Bir patlayıcılar laboratuvarı olan, çok iyi ders verilen bakımlı bir yerdi. Filistin Demokratik Cephesi'nin özel bir kampıydı. Diğer kamplara pek benzemiyordu. Oraya gittiğimizde hareketin Filistinlilerden bizden bazı arkadaşların daha güçlü bir patlayıcılar eğitimi almasını ve Filistinlilerin de hareketin bu istediğini anladık. Yirmi iki kişiydik.

Tabii bu grubun ülkeye gidecek ilk grup olduğunu da anladık.

Grupta Mehmet Karasungur, Mahmut Korkmaz, Şahin Kılavuz, gözlüklü Ali arkadaş, yine daha sonra ihanet eden terzi Cemal, Nebil vardı. Grup olarak eğitim gördük. Filistinlilerde Cemal adında bir hoca vardı. patlayıcılar uzmanıydı. Birçok kez Rusya'ya gidip eğitim görmüştü. O bizzat bize o ders verdi. Hatta bizim hareketin patlayıcılar hakkındaki bilgisi o okuldan alınan bilgidir. Orada birçok arkadaş eğitim gördü. o okuldan alınan bilgidir. O zaman dersleri Arapça'dan tercüme eden Yusuf arkadaş vardı. Artık tercüme ede ede artık tüm dersleri ezberlemiş, Filistinli Cemal hoca olmadığında o bize ders veriyordu. İçimizde ilk ders veren arkadaşlardandı. Daha sonra Yusuf sanırım merkeze seçildiği süreçte Cudi'de şehit düştü. Mardin'de öğrendiği Arapça'sını geliştirdi.

Kaldığımız o kampa Önderlik gelip bize toplantı yaptı. Başkan bir hafta gün boyunca Önderlik konuşuyor biz de hem not alıyor hem de kasete kaydediyorduk. Orada ilk kez Önderliğin bu kadar uzun süre ama çok sistemli konuşma kabiliyetini gördüm. Gerçi konferansta da görmüştüm, duymuştuk ama bu kadar sistemli, bu kadar uzun süre, hakim bir biçimde sekiz saat konuşmasına bize yaptığı toplantıda şahit olduk. Ülkeye geçeceğimiz için yanımızda götüreceğimiz defterlerimize Başkan'ın ağzından çıkan her kelimeyi yazmanın yarışına girmiştik adeta. Zaten o değerlendirmeler Kürdistan'da Zorun Rolü olarak kitaba dönüştürüldü. Ülkeye gideceğimiz için o paradigmamıza göre savaş çizgimizi diğer ismi de ulusal kurtuluş siyaseti ve çizgisiydi. O kampta da her sabah yarım saat bir saat spor yapıyorduk.

Spordan sonra kampa dönüyorduk. Bir gün döndüğümüzde Mehmet Karasungur arkadaş hala yatıyordu. Başkan Karasungur arkadaş: **“Kalk sen nasıl komutansın, tüm askerler kalkmış komutan yatmış, böyle olmaz”** dediğinde Mehmet Karasungur arkadaş *“Bugün hastayım o yüzden kalkmadım”* dedi. O kamptaki Filistinlilerin hepsi çok gençti. Hatta ülkeden gizlice getirip eğittikleri kişiler oldukları için bazılarının yüzleri hep kefiyeyle sarılıydı.

Ara sıra etkinliklerde düzenliyorlardı. Genelde direnişi, kendi önderliklerini anlatan türküler söylüyorlardı. Bir gün bir genç türkü söylerken Kürdistan'inkini de katacak ama Kürdistan'ın Başkanını bilmiyordu. Doğaşılama yapıyordu. Bir yerde durup bir arkadaş Kürdistan Başkanı kimdir deyince Önderlik gencin ne sorduğunu sorunca arkadaş Başkan'ı *Kürdistan Başkanı kimdir* diye sorduğunu söyleyince Başkan da **“on yıl sonra de”** dedi. Batmanlı Mustafa arkadaş Haki Karer yoldaş üzerine yazılan bir türküyü söyledi. Başkan türküyü dinleyince duygusallaştı, ağlamaklı oldu. Türkü bittikten sonra Önderlik oradan ayrıldı.

Aynı dönemde şimdi bize karşı karşıt faaliyet yürüten Ebubekir gelip bana: *“Önderlik bir arkadaş istiyor. Herhalde sizsiniz. Çünkü senin dışında o aşiretten kimse yok. İsmi unutmuş. Sizin aşiretin ismini söylemiş”*, dedi. Ebubekir'in bana bunu söylemesi üzerine Şam'a gittim. Zaten daha sonra ülke topraklarına geçecek gruptan ayrıldım.

Önderlik Suriye'ye geçince Kobani'de bir süre kalmıştı. Bizim aşiretin bir kesiminin Suriye'de olduğunu öğrenmişti. Başkan'ın önüne koyduğu görev kapsamında çalışmalara başladım. Bizim güçler '80'de Suriye'ye geri çekilirken oradaki

akrabalarımızdan yararlandık. Onlardan bazılarını kurye olarak çalışmalara aldık. Onlar arkadaşları Suriye'ye geçirirken ben geri Kuzey'e döndüm. Bundan hareketle de Önderlik Kobani'de akrabalarımın olduğunu biliyordu.

Önderlik bana: **“Git orada kal. Sınır keşfini yap. Hazırlık yapın, taban yaratın. Akrabalık ilişkileri siyasi ilişkilere dönüştürün. Orada başka bir arkadaş var ama bunu yapamıyor. Tüm tanıdık ilişkileri adım adım siyasi ilişkilere dönüştürmek gerekiyor. Suriye belki izin vermez ama sempatizanız, akrabalarımızın yanında kalıyoruz diyerek böyle bir çalışmayı yürütün”**, dediği için sınıra geldim. Güneybatı Kürdistan faaliyetleri öyle başladı. '82'nin başıydı. Önderliğin kaldığı birkaç ev vardı. Onları tanıyordum. O ilişkilerden başlayarak yavaş yavaş Kobani'de çevre yaratıldı. Sonra birisinin aracılığıyla Afrin'e -Afrin'i tanımak biraz sorundu. Kimse çok tanımıyordu.- geçildi. Benzer bir faaliyet Cizre alanında da vardı.

'82 Temmuzunda büyük İsrail savaşı oldu. İsrail'in büyük saldırısı bütün Lübnan'ı işgal etti. Daha çok Beyrut ve Güney Lübnan'ı kuşatan bir saldırısı, kuşatması oldu. Bizim arkadaşları o zaman arkadaşlarımızı çekmek zorunda kaldık. Bizim arkadaşları barındıracağımız yerlerimiz yoktu. Ciddi yer sorunu var. Afrin'deki, Kobani'deki ilişkilerimize dayanarak arkadaşların birçoğunu geri çektik. Yavaş yavaş hazırlayıp kuzeye göndermeyi hedefliyorduk. Sınır keşifleri yapıyorduk. Bir nevi kalacak yerimiz yoktu. Lübnan'dı. Onu da İsrail işgal etmişti. Önderlik bir değerlendirmesinde **“O savaş ülkeye gidişimizi tetikledi”**, diyor.

O aylarda ikinci kongre gerçekleşti. Ben o zaman sınır hattında oluşturulan yönetim üyesiydim. Yönetimin diğer üyeleri gittiler. Ben de gelecek arkadaşların yer sorunlarını çözmek ve yapılması gereken diğer işler için orada kaldım.

'82'inin sonunda Şam'dan Halep'e geleceğim. O zaman Önderlik kaldığı binadan aşağı inerken bazı kişilerin şüpheli yaklaşımları olmuştu. Suikast girişimlerine benzer girişimler olmuştu. Önderlik de tanınmamak için gitti bıyık tıraşı oldu. Başkan'ın o zaman kimliği yoktu. Herhalde bir kendisine kimlik çıkarabileceklerini söylüyorlar. O da arkadaşlarla beraber gidip kimlik için fotoğraf çektiriyorlar. Ethem arkadaşta Başkan'la gitmişti. Halep'e gideceğim zaman masaya koyduğu fotoğraflarını gördüm. Başkan'a:

- *Birkaç tane alayım mı?* dediğimde Başkan:
- **Ne yapacaksın?** dedi ben de:
- *Lazım olur,* dediğimde Başkan:
- **Neye lazım olur?** diye soruyla karşılık verince ben de:
- Bazı dostlarımız var belki bu fotoğrafları büyütüp onlara hediye olarak verebiliriz dedim. Bunun üzerine Başkan:
- **Olur mu?** dedi.

Başkan'la bunları konuşurken Cuma arkadaşta ikimizi dinliyordu. Başkan Cuma arkadaşta bakarak **"Olur mu ya bu Cemal ne diyor?"** deyince Cuma arkadaşta: *"Olur, niye olmasın ki."*Başkan olur mu olmaz mı diyerek kendisiyle tartıştıktan sonra **"Tamam götür"** dedi. Üç fotoğrafı aldım. bir fotoğrafçıya verip orta boy biçiminde on adet büyüttük. Onlara verirken bu bizim önderliğimizin fotoğrafıdır diyorduk. O zaman Başkan'a sıfat olarak örgüt genel sekreteri diyorduk. Halka biraz izah ediyorduk. Halk Apo

nasıldır, kimdir diye çok merak ediyorlardı. O fotoğraf onlar üzerine büyük bir etki yarattı. Bıyıksız bir resmiydi dağıttığımız fotoğraf.

Önderlik ilk Suriye'ye geldiğinde Ethem'in bir akrabasına bıraktığı defter ve benzeri şeyler vardı. Onlara gittiğimde Ethem'in bıraktığı şeyleri sana verelim mi dediklerinde getirin bakayım dedim. Ve getirdikleri paketi açtım. Pakette defter falan vardı. Bir de Başkan'ın TC. kimliği vardı. Mardinli birisinin ismiydi. O ismi şimdi unutmuşum. Fakat orijinal yapılmış. Mührü falan orijinal vurulmuş. Sanırım Önderlik '79'da Mardin'de kaldığı süreçte yapılmış bir kimlikti. Bu kimlik bir daha kullanılmaz diyerek kimliğe yapıştırılmış fotoğrafı aldım.

Özellikle de iki nedenden dolayı aldım. Birincisi oranın halkının büyük çoğunluğu "*Başkanınız niye bıyıksızdır*" diye soruyorlardı. İkincisi daha önce çoğalttığımız on taneyi bazılarına vermiştik. Başka dostlarımızda "*Bize niye verilmemiş*" diye kızmışlardı. Birkaç tane daha büyütmem gerekiyor. O zaman onlara da bıyıklı resminden çıkaralım dedim. siyah-beyaz, bıyıklı gençlik resimlerindendi. Büyük ihtimalle '78 veya '79'da çektiği resimlerindendir. Zamanla resimlerini çoğaltıp dağıtma yaygınlaştı.

Herhalde '85'ti. Avrupa'dan da çok istek olunca Avrupa'da da basılmak üzere birkaç deste, kartpostal istendi, biz istedik. Böylelikle O'nun fotoğrafları dağıtılmış oldu.

Bir gün Halep'te kiraladığımız evdeyken Başkan geldi. Sürekli sınır üzerindeki çalışmaları yaptığım için Başkan bana: "**Hudutlar kralı**" diyordu. Kobani'den gelmiştim. Kapıyı çaldım, açtılar. Açtıklarında arkadaşlar sevinerek "*Hudutlar kralı geldi*" dediler. Daha sonra

arkadaşlar yavaş yavaş ülke topraklarına aktarıldı. Az sayıda Güneybatı'ya, Kamışlo'dan Botan'a aktarımlar oldu. Suriye'nin belli bir baskı yapma durumu da vardı. O yüzden rahat hareket edemiyorduk. Bir kez bir evdeyken bazı arkadaşlarla birlikte bizi tutukladılar. Bir ay cezaevinde kaldık. Filistin kimliklerimiz vardı. Filistin kimlikleri on beş günlüktü. Ama biz kimliklerin süresini uzatıyorduk. '83'ün sonlarına doğru, sonbahara kadar arkadaşların büyük çoğunluğu geçti.

Ben bazen Kuzey'e gidip geliyordum. Bir defasında sınır hattında uzun süre mevziye yatıp gözetleme sürecinde yerler ıslak olduğundan dolayı çok ciddi soğuk almıştım. Daha sonra tifoya yakalandım. O zaman Halep'in gelişkin bir semtinde bir ev kiralamıştık. Cahide, Leyla (Sultan Yavuz), bir de sonraki süreçlerin birinde ihanet eden Bese adında birisi vardı. O gün çok kötü sancılarım tuttu. Arkadaşlar benim fenalaştığımı görünce telaşlandılar, bir şey de yapamıyorlardı. Çünkü ne kimseyi ne de bir yeri tanıyorlardı. Sancılarım giderek ağırlaşıyordu. O esnada Bese yürüyerek gitsem Ali'nin evini çıkarabilirim dedi ve bir mahalleden diğer bir mahalleye yürüyerek gidip Ali getirdi. Aynı gece Ali beni gecenin geç saatlerinde hastaneye götürdü.

Bazen Şam'da bazen Halepte kalıyordum. Çünkü Suriye'de istikrar yoktu ve çoğu zaman faaliyetlerimizden rahatsızlık duyuyorlardı. Rahatsızlık dozajları artınca Şam'a geliyordum. Biraz normalleşince geri gidip bir tur atıyordum. Bu uzun bir süre sürdü.

Başkan Halep'e geleceği zaman, başka bir yere gideceği zaman kendisiyle birlikte gidiyorduk. Başkan'ın güvenliği olarak gidiyordum.

O dönemde daha sonraki süreçlerde birçok kez Başkan'la Cemil Esat'ı ziyaret gidiyorduk. Cemil Esat'ın Başkan'a büyük bir ilgisi vardı. Başkan'ı bir lider, kahraman olarak görüyordu. Başkan konuştuğunda Cemil Esat yanındaki adama “*Yaz, yaz, yaz*” diyordu. Normal sohbet ettiğimizde bile Başkan'ın ağzından çıkanları yazdırıyordu. Daha sonra kendi evinin bitişiğindeki dairenin kilidini kullanmamız için bize verdi. Güvenlik amaçlı gidip on beş kalıp geri dönüyorduk. Onun için birçok kez gidiyorduk. Cemil Esat onlarda komşu olduğumuz için bizim eve gelip giriyordu. Bazen Cemil Esat'ın kendisi haber verir öyle giderdik. Bazen gece saat birlere ikilere kadar sohbet ederdi Başkan'lı.

Cemil Esat mazlumdan yana, gerçekten dost, mütevazı bir insandı. Siyonizme çok karşıydı. Her konuşmanın altında bir Siyonist şeyi arardı. Yorumlamaları hep öyleydi. Cemil Esat bize bir gün benim yeğenim –Basıl olabilir- bana: “*Amca Türkiye, Ankara senin için Türkiye'ye giriş yasağını koyduğunu söylüyor*” deyince ben de yeğenime: “*Yeğenim, ben Türkiye'ye gitmem. Gidersem de zaten Ankara değişir, Ankara'yı değiştirerek giderim*” diye anlatınca Başkan'la kahkahalar attık. Cemil Esat muhterem bir insandı. Bize büyük ilgisinden ve hamasatından dolayı bazıları anlam veremeyebilirler. Mesela tek tek eylemleri öğrenmek istiyordu. Nelerin olup bittiğini. Durumumuzu, sıkıntılarımızı öğrenmeye çalışıyordu. Bazen kendisine Suriye'de dolaşamıyoruz dediğimizde Cemil Esat “*Polisler çıktığında her gün birkaç kuruş verin, geçin. Onlar zaten para yiyorlar*” diyordu. Bir süre sonra kullanmamız için kendi arabasını verdi. “*Sizi durduklarında arabanın kimliğini gösterin sizi geçirirler*” dedi.

Bizi durdurduklarında arabanın kimliğini gösterdiğimizde *geç* diyorlardı. Yani bizim kimliklerimiz yoktu, arabanın kimliği vardı. Bazen Başkan'la birlikte gittiğimizde birkaç kez, Cemil Esat "*İhtiyacınız olabilir*" diye cebinden on bin çıkarıp bize verdi. Başkan Arapça anlıyordu ama yine de Cemil Esat'la konuşurken tercüman aracı oluyordu.

'85 mücadelesi tarihimizin en zor yılıdır. '84'teki 15 Ağustos Atılımı başlatılmış, büyük bir beklenti yaratıldı. İkinci adım ERNK'nin ilanı ve gerillanın sürdürülmesi süreci '85'te büyük bir darbe yedi. '85'in sonuna gelindiğinde artık gerilla devam eder mi, etmez mi? Yenildi mi yenilmedi mi? hususu tartıma konusuydu. Şehit düşen arkadaşların cenazelerini devlet televizyonda veriyorlardı. Ben onların hepsini Halep'te ve Kobani'deyken bazılarını görevlendirip kasete kaydettiriyordum. Kimin şehit düştüğünü görüntülerdeki resimlerden tanıyıp Başkan'a aktarıyordum. Şam'da Türkçe televizyon kanalları çekmediği için Önderlik sadece radyodan dinliyordu. Ben şehit düşen arkadaşların yüzlerini tanıdığım için isimleriyle aktarıyordum. Kaç ayda bir kasetlere aldığımız bu görüntüleri Başkan'ın izlemesi için Şam'a gönderiyordu. Başkan kasetteki şehit düşen arkadaşların görüntülerini izleyince herhalde yüreği kaldırmıyordu. O yüzden çok zorlanıyordu. Bazen götürdüğümde Başkan hemen açmıyor masanın üzerine bırakmamı istiyordu. İnsan ölümleri kadar Başkan'a acı veren başka bir durum yoktur.

'85'te birçok değerli kahramanca şehit düşen arkadaşlar oldu. Bilgi yoktu, gerilladan beklenen hamlesel çıkış olmadı. Çok zorlu bir yıld.

Artık üçüncü kongre için arkadaşlar yavaş yavaş gelmeye başladılar. ‘85’in sonuna doğruydı. Daha çok İran üzeri gelenler vardı. Kurye İbo, Dara şehit düşünce direk ülkeyle Botan ve Suriye arası ilişki kesildi. Fakat İran üzere gelmeler oluyordu. O zaman yani gerilla taktiğinin başarıp başarmayacağı tehlikede idi. Gerillayı geliştirmesi gerekenler tereddütteydi. Gerilla taktiğini güven yoktu. Bir kısmı da zaten sadece tereddüt değil, kararsızlık durumunu yaşayıp artık bu çizginin başarısızlığını ispatlama çabasındaydı.

Agit arkadaş İran üzerinden Önderlik sahasına geldi. O zaman Şam’ın ticaret mahallesi diye bir mahalle var. On dört katlı bir binanın sekizinci katında kalıyorduk. Agit, Hacı Gözübüyük, Ferhan, Haydar, Haydar Karasungur arkadaş vardı. Yine Meral Kızır’la başka bir bayan arkadaşta o evde kalıyordu. Sabah kahvaltılarında Başkan genelde gece okuduğu raporlara dönük konuşurdu. Dolayısıyla sabah bizimle kahvaltıda konuşurken genelde eleştiriyordu. Bazen Başkan’ın eleştirileri o kadar komik oluyordu. Bir kez **“Bizimkiler bir durumla karşılaşınca kuyuya düşmüş Hatice dönüşüyorlar, şaşkına dönüşüyorlar...”** dediğinde ben gülmek için kendimi zor bela tuttum ama Ferhan, Hacı onlar gülmekten daha fazla oturamayıp masadan kalktılar.

Bir de Filistin mahallesinde bir evimiz vardı. Agit arkadaş bir süreliğine gidip o evde kalıyor. İşlerini yaptıktan sonra ülkede hep yürüdüğü için yürüyerek eve gitmek istiyor. Evden çıkmıştı. Geç saatlere kadar bekledik bekledik Agit gelmedi. Gidip evde *“Agit nerede?”* diye sorduğumuzda bize sabahleyin evden çıktığını söylediler. Agit’in olmadığını Önderliğe de söyledik. Önderlik o gece

uyuyamadı. Başkan Agit'i düşündüğü esnada üzülerek, **“Bu şaşkın, fukara kesin ortalıkta kalmıştır”**, dediğinde Agit'in kaybolduğunu anladık. O gece geç kaldı, tedirginlik içerisinde Agit'i bekledik ama ne Agit ne de başka birileri geldi.

Ertesi gün yolu şaşırdığı için kaybolduğunu anladık. Hepimiz gibi Agit de Lübnan'dayken çat pat Arapça öğrenmişti. Bir yerde durup burada Filistin derneği –mektep diyorlar- yok mu diye soruyor. Kendisine yerini gösteriyorlar. Agit gidip başından geçenleri anlatınca Filistinlilerin bir bürosunda kalıyor. Sabahleyin uyanır uyanmaz kendisini Filistin mahallesine beni götürün diyor onlarda götürüyorlar. Bize Agit'in geldiği haberi verilince hepimiz çok sevindik. Herhalde oda arkadaşları olarak bizlerin içerisinde de en çok Başkan da Agit'in bulunmasına çok sevindi. Bazen takılıp gülüyordu. Başkan bazen gülerek **“Agit az daha gidecektin...”** diyordu. Agit arkadaş Serxwabun gazetesine '85 Newroz'unu büyük umutlarla mı öyle bir makale yazdı. Agit arkadaş tekrar İran'a üzeri ülkeye döndü. İran'dan Lolan'a, Lolan'dan Behdinan'a, Behdinan'dan tekrar Botan'a geçiyor. Garzan, Zağros, Amed, Botan bir alanda önemli kayıplar yaşandı.

'86'nın baharında Agit arkadaş şehit düştü. Gerillacılıkta ısrarı olan bir Agit arkadaş bir de Önderlikti. Agit arkadaşın şahadetinden sonra bir karamsarlık gelişti. İçten çizgiyi değiştirme dayatması vardı. Özellikle de gerilla taktiğine inanç duyma yönü zayıftı. Aynı dönemde dıştan da bunun gibi bir baskı vardır. Zaten 15 Ağustos atılımından sonra on bir örgüt **“bu bir sorumsuz adımdır”** diye bir bildiri çıkarmıştır. Türkiye'de, Ortadoğu'da, Kürdistan'da belli başlı örgütler. Irak

Komünist partisi de içindeydi. Başka bir örgüt de içindeydi.

En son Avrupa'da Semir ihanetçisi İsveç'te vurulunca harekete dönük tecrit, teşhir daha fazla gelişti. Öyle bir an geldi ki dış ilişkilerimiz sıfırlandı. Daha çok ilişkilerimiz Filistinliler üzerinden geliyordu. Bir de biz o zamana kadar Ortadoğu'da onların kimliğiyle kalıyorduk.

Bu kadar zorlu bir süreçte başkan tek bir noktada bile ufak bir taviz vermedi. Tersine daha fazla radikalleşti. Başkan o dönemde birkaç kez bana üçüncü kongreyi kastederek **“Kongreye kadar bana bir şey olmazsa bana artık bir şey olmaz. Kongreye kadar dikkat edelim; tutuklanma veya öldürme olmasın ondan sonra olsa da önemli değil”**, diyordu. Başkan'ın bütün çabası üçüncü kongreye kadar yaşamaktı. Bir taraftan örgüt içi sorunlar. Pratik adım atılmış çok başarılı değil. En değerli ve kararlı olan arkadaşlar şehit düşmüş. Bu sorunların arkasında Önderlik bir güç gibi, adeta ruhani güçlerce desteklenen, böyle kararlı, hiç sarsılmaz bir kararlılıkla hem iç sorunlarla mücadele. Eleştiri üslubu en çok o dönemde gelişti. İçe dönük konularda hiçbir taviz vermeksizin eleştirme, hem dış saldırı ve kuşatmalara karşı tereddütsüz tutum alma ve sürdürme vardı.

Önderliksele duruşun ne olduğunu o zaman Başkan'ın duruşundan, mücadele tarzından daha iyi anladım. İç dinamikler, dış dinamikler herkes karşı da olsa inandığında kendi çizgisinde sapmama, taviz vermeden kararlıca duruş, bir Önderlik tavrı, tutumu olarak gördüm o zaman. Bilmeyen de belki arkasında güç vardı falan diyebilir ama öyle değil. Kimse yoktu. Sadece kendisiydi. Öngörüsü, çizgisiydi. Kendi çizgisinden

güç alıyordu. Kendisi de kendisini çizgiye göre yürütüyordu. Zaten **“Ben yürütüyorum herkes öyle yürütmelidir”** diyordu. '86 güzünde üçüncü kongre gerçekleştirildi. O süreç gerçekten de moral ve psikolojik açıdan çok zorlayıcı bir süreçti. Ama Önderliğin müthiş dayanıklılığı, tüm zorluklara rağmen tavizsiz, kararlı duruşunu, büyük azmini gözlemledim. Örneğin Fatma en yakın olması gerekirdi o bile şey yaptı.

Ferhat (Osman Öcalan), Ebubekir gilin o zaman şeyleri çıktı. Fatma'ın ayıksı duruşunu destekler gibi bir pozisyon içerisine girmişlerdi. En yakın olması gerekenlerin bile Başkan'ı yalnız bırakması. İlk kez baştan beri Ankara grubundan olan arkadaşları eleştirme bir '84 bir de '86'daki eleştiri sürecinde olmuştur. Önderliğin giderek yalnızlaşması, Önderlikleşmesi, zor koşullarda tek duruşu vardır. Önderlikselleşme geliyor.

O yıllarda arkadaş dendiğinde hepimizi Başkan'ı kastettiklerini anlardık veya kodu Ali'ydi. Ali arkadaş deniliyordu. Zaten I. konferans zamanında bazı arkadaşlar Ebu Ali dediler. Ebu Arapça'da Ali'nin babası demişlerdi. Başkan geldiğinde **“Kim bana Ebu Ali diyor. Ben Ebu Ali değilim, ben Ebu değilim Ali'yim.”** Dedi. O zamanlar Başkan sıfatı, Biji Serok Apo sıfatı kullanılmıyordu.

'85'te Avrupa'da Semir tasfiyeciliğine karşı bir halk toplantısı yapılıyor. O toplantıda Semir Önderliği hep teşhir etmişti. Onun karşısında Önderlik şöyle yaşıyor, böyledir, böyle bir önderdir filan. İlk kez o toplantıda da halk, **“Biji Serok Apo”** sloganı atılıyor. İlk duyduğumuzda Önderlikte yanımızdaydı. Hatta Başkan güldü:

- **Ne diyorlarmış?** Diye sorunca gelen arkadaş:

- **Yaşasın Başkan Apo!** diye Başkan'ın sorusunu yanıtladı.

Giderek bu Avrupa'da yayıldı. Zorluklar süreciydi. '85 hamlesi başlatılmış. '85 zorluklar süreci. Bir Önderliğin doğuş süreciydi. Önderliğin irade ancak o zorluklar karşısında direnebilir, kararlılığını sürdürebilirdi. Tasfiyeciliğe karşı kararlı bir mücadele süreci başlatılmış. O süreçte doğal olarak "Biji Serok Apo" sloganı da atılmış oluyor. Bir çocuğun doğması ve giderek yavaş yavaş büyümesi misali sloganlar, fotoğraflar giderek yayılıyordu.

Kendi içimizde Başkan demiyorduk. Bir de hep bizimle iç içeydi. '84 Önderlikselleşmede bir aşamadır. Bir adımdır. Önderliksel bir adımdır. Bir kararlaştırma, karar vermedir. Yapı içinde karara karşı kayıtsızlık vardır. Ama Önderliğin dayatmasıyla adım atılmaktadır. Başarır mı başarmaz mı o halkadan Önderlik üzerinden tartışma var. İç ve dış dayatmalara karşı bir mücadele ve direniş var.

İlk Önderlik çözümlemesi Önderlik tarafından '87 yılında yapılmıştır. '87 baharında Önderlik nedir? Ordu nedir? Komutan kimdir? Asker kimdir? Bir asker nasıl yaratılır. Daha sonraki devrede Önderlik nedir? Tarihte Önderliksel gerçeklik ne anlama geliyor, bunun çözümleme süreci başladı. Artık giderek doğal bir biçimde Başkan sıfatının kullanılması giderek oturuyor.

Ben örneğin '88'den sonra Başkan sıfatını kullandım. Kimse bize zorla Başkan sıfatını kullanın diye dayatmadı. Doğallığında gelişti. Giderek askerileşme, daha resmi ilişki kurma, giderek gelişmeler yaşandı. Önderliksel gelişme, kadrolaşmada, askerileşme, komutanlaşmadan

giderek profesyonelleşme yaşandı. '87, '88'e geldiğimizde artık kendisini kanıtlamış bir önderlik var. Önderliksel bir gerçekliği ideolojik, politik, örgütsel ve pratik açıdan yaşanmış bir gerçeklik var. Artık Önderlik gerçeği tartışılıyor, çözümleniyordu.

Felsefik olarak Kürdistan'da bir önderliksel şekilleniş olduğu, ona dönüştüğü dolayısıyla onun etrafında artık birleşmek ve doğru ideolojik, felsefik çizgi doğrultusunda hareketin yürüyeceği kesinleşen bir yürüyüş bir tarzına sahip olduğu bütün boyutlarıyla artık pratikleşmiş oluyor.

Önderlik o dönemlerde toplantılar yapınca genellikle önüne koyduğu bir defteri olurdu. Bilmeyen birçok kişi Başkan'ın defteri okuduğunu sanıyordu. Defterinde sadece bir sayfada değineceği konu başlıkları olurdu. Önceden öyle, daha sonraları onu da yapmadı. Bir gün Avrupa'daki geceler için yirmi dakikalık video kasetine çekilmiş Başkan'ın görüntüleri istenmişti.

Başkan ilk kez konuşup kaseti göndereceği gün defteri önünde açtı ve defterine bakarak konuşuyordu. Daha sonra o bandı Suriye'de de dağıttık. İzleyenlerin hepsi deftere bakıp sesli okuduğunu sanıyordu.

İkinci yıl da sanırım '87'de de konuşacağı zaman yine defterini getirip önüne koyduğunda Başkan'a:

- *Hayır defteri koymayın, dediğimde Başkan:*
- **Niye?** Dediğinde Başkan'a:
- *Herkes defterden okuduğunuzu sanıyor, dediğimde Başkan:*
- **Öyle mi. Tamam o zaman deftere gerek yok,** dedi.

O sefer takılmadan konuştu. Bir de ilk yirmi dakikalık konuşlarının birinde belki beş-altı saat

konuşuyordu beğenmiyordu, atıyordu. Bir daha bir daha.... Bu, gece saat iki, üçlere kadar sürdü. Ama ben sonuna kadar kalamadım, uyumaya gittim, başka bir arkadaş nöbet tutuyordu. Aslında Önderlik birçok şeyi öğrenerek geliyordu. Örneğin daha sonra Önderlik televizyon programlarına, resmi toplantılara hazırlıksız katılıp tereddütsüz konuşabiliyordu. Ama o zaman ilk kaset konuşmalarını en az yedi sekiz bozuyor yine konuşuyordu. Bir daha bir daha bir daha... üslup ve hitabete ilişkin ders verdi. Üslup ve hitabette kendisini geliştirme. Kendi yoğunlaşmasının bir sonucu olarak üslup ve hitabet dersini programa aldı, kendisi de verdi. Bu süreçte bir şeyi de vardı.

Yani bu süreci ideolojik, politik, örgütsel ve pratik açıdan Önderliğin önderlikselleşmesi, önderliksel gelişmenin artık pratikte, bu zaman diliminde kendisini kanıtlaması gerçeği vardı. Kimse Biji Serok Apo sloganını atalım kararını almamış. Kimse Önderliğin, Abdullah Öcalan'ın fotoğraflarını dağıtalım. Kimse karar almamıştı. Doğal gelişti.

İlk kez Başkan'a Başkanım dediklerini ilk kez Avrupa'dan arkadaşlardan duydum. Mesela bir Ali amca Başkan'ı ziyarete geldiğinde hep "*Başkan*" diyordu. "*Başkanım şöyle olmuş böyle olmuş*" diyordu.

Örneğin Avukat Hüseyin Başkan'a telefon açınca ben cevap verdiğimde "*Saygılar saygılar Başkanım*" sözü kulağıma geldiğinde avukat olduğunu anladım. Çünkü o zamana kadar Başkan demiyorduk. Giderek oldu. Önderliğin doğal biçimde gelişimi oldu. Bazıları, mesela Türk solundan bazıları gelip görüyor ve gidip kendi örgütleri içinde uygulamak istediklerinde tutmuyordu. Taklitle olmaz. Önderliğin

otoritelemesi, her şeyin doğal bir biçimde oturması, bir sisteme dönüşmesi bir karar sonucu olmadı. Bir süreçtir. Aslında bir gelişme sonucu pekişen oturan bir sisteme dönüştü, Önderliksel sistem.

Örneğin bende örgüt karşısında sorumluluk duyma, önderlik gerçeği, yine değerler birikimi karşısında kendimi daha fazla sorumlu hissetme duygusu, tutumu bende '86'dan sonra gelişti. Ben '86'da üçüncü kongre döneminde katılımımı yeniden bir katılım gibi değerlendirdim. Yaklaşık yedi sekiz yıl boyunca Önderliğin bu çabalarını yakından gözlemleyenlerden birisiyim. Yaşadığı zorluklar, yalnızlıklar, yoksulluklar, imkansızlıklar, kapkara bir sürecin bir tehdit olarak kendisini dayatması. Ama bunun karşısında yüksek bir kararlılık duruş, bir güç, bir irade gibi bir duruşu tek başına nasıl başardığını bizzat gözlemledim. Bu yönlerinden dolayı daha fazla etkilendim.

Örneğin halkın Biji Serok Apo sloganını duyunca olması gereken tutum gibi görüyordu fakat sorumluluğuna işaret ediyordu. Sorumlulukların bilincine daha iyi varıyordu. Mesela **“Halk seni Başkan yapmışsa, Önderi görüyorsa o zaman Önderin yapması gereken şeyler var. Önderce yaşama, önderce değerlere sahip çıkma, çıkışlar yapma...”** hususlarını sürekli tartışıyordu. Bu konularda müthiş bir azim, Başkan devrimci çalışmadan hiçbir zaman bugün yorulduk oturalım demezdi.

Bazen biz kamptan dönüyorduk. Gece eve geliyorduk. Bazı günler telefon üzerine telefon taa saat üçe, dörde kadar telefonlarla konuşuyordu. Hiçbir gün böyle yorulduk, yarına kalsın demiyordu. Müthiş bir çalışma azmi. Yorgunluğunu yansıtmı, bunu ifade etmeye Başkan şahsında hiç tanık olmadım. Bu çok

önemli bir şey. Temposu çok yüksekti. Bazen birkaç günlüğüne kendisinden ayrılacağım zaman Başkan ayağa kalkar **“Bir işimi yapacaksın, karar vereceğin zaman önce bir adım atarsın. Attığın adımın tam yerleştiğini gördükten sonra ikinci adımını at. Yoksa tepe taklak gidersin”**, diyordu. Bunları çoğu zaman yaptığımız sohbetlerde belirtirdi.

Örneğin Avrupa’nın bir sürü sorunu vardı. Ülkenin, bulunduğu saha Lübnan, Suriye, Suudi Arabistan vardı. Her taraf direk kendisine bağlıydı. Bireylerle bile ilgileniyordu. Başkan **“Nasıl ki bir santralcı bir fişi çıkarıp oraya takıyor, diğerini başka yerine takıp herkesin bağlantısını sağlıyorsa ben neyi nereye koyacağımı, kimi nereye koyacağımı, bağlantıları nasıl sağlayacağımı öyle yapıyorum”** diyordu. Başkan bir sistemdi. Örneğin dağdakilerle konuştuğunda sanki dağdaymış, Avrupa’dakiyle konuştuğunda sanki Avrupa’daymış gibi. Yani dağdakiyle sanki dağları görmüş ya da incelemiş. Filan dağa dayanması gerektiğini, filan dağda bu kadar gücün fazla olduğunu, şu dağa aktarılmasının daha uygun olacağını, detaylara ilişkin konuşuyordu. O anlamda sanki oradaymış gibiydi. Her yeri yaşıyor. Dersim’i yaşıyor, Serhat’ı, bilmem Suriye’yi, Güney’i her yeri yaşıyor. Böyle bir yönü vardı. Bu, gerçekten olağanüstü bir kabiliyet, algılama, güç sorunudur.

Her şeyden sonuç çıkarıyordu. Örneğin bizim Cibinli Ferhan (Osman Sarıkuş) vardı. O uzun yıllar Önderliğin şoförlüğünü yaptı. Daha sonra Şemdinli’de şehit düştü. Çok dürüst bir arkadaşı. Mesela Önderliğin normal konuşmalarını bile not ediyordu. Bazen Ferhan’la

sohbet ederken bilmem bu gazetenin şu başlığı neyi ifade ediyor ve benzeri sorular sorduğumuzda cevap veremediği zaman *“Ben Önderlik miyim ki bilemiyim”*, diyordu.

Başkan'ın halkçı özellikleri çok güçlüdür. Başkan'la beraber halkı ziyarete çok gittik. Bazen ikimiz Halep'te halkı kazanmak için ev ev dolaşıyorduk. Bazen de Başkan'ın ilgilenmesi için gruplar hazırlıyorduk.

Ebu Celal orta sınıftan birisiydi. Onu Başkan'a anlattık Başkan dinledikten sonra **“Konuşalım, kazanalım”**, dedi. Ebu Celal'in evine gittik, dört saat konuştu. Evi Halep'teydi. Adam konuşmadan çok etkilendi. Aslında tereddütlü yaklaşan birisiydi, ama o konuşmadan çok etkilendi. Evden çıktık kendi yerimize gece geç saatte dönüyorduk. Başkan önce biraz düşünceliydi. Daha sonra bana: **“Cemal, görüyorsun insanın yüreğini masaya koymadan insanları kazanması zordur”**, dedi.

Başkan Ebu Celal ile konuşurken her şeyi çok açık bir biçimde ortaya koydu. Çektiği sıkıntıları, yaşanan sorunların hepsini kendisini dinleyenin anlayacağı bir dilde ortaya koydu. Halka yaklaşımları Mani'ye benzetilebilir. Ama insan yanındayken bunu çok fark etmiyor, uzaklaşınca fark ediyorsun. Düşündüğünü mutlaka pratikleştirmek isteyen bir önderliksel gerçekliktir. Neyi düşünürse onu pratikleştirmek istiyor. Hatta bazen bir şeyi düşünüyor ama o an pratikleştirme zemini yok. Fakat sonra mutlaka yine gündeme getirirdi.

Önderlik sıradan bir konuşmadan, sıradan birisiyle konuşurken, sıradan bir gazete başlığından, makale yazısından mutlaka bir sonuç çıkarıyor, bunu yoruma dönüştürüyordu. Çoğu

zaman yeni katılmış birisiyle saatlerce sohbet ediyordu. Aslında o sohbette yoğunlaştırıyordu. Bir yoğunlaşma yöntemi. Derinleşme, giderek sistemleşmeye dönüşüyordu.

Şimdi İmralı'da Önderlik dışında kim olsaydı o koşullara dayanmazdı. Fakat Önderlik dayanır. Neden? Çünkü Önderlik tek başına bir ordu gibidir. Sürekli cephe. Nasıl bir ordu cephe mevzilenmiş, bir de karşı sistem var. Onun için karşının en ufak bir hareketi bile dikkatinden kaçmaz. Kendi ordu saflarındaki en ufak bir fail, farklı bir hareketi de dikkatinden kaçmaz. Görüşme notlarında bile dikkatimizi çekmeyen konuları hemen değerlendirme konusu yapıyor. Örneğin şu bakanın veya şu generalin konuşması. Hem kendi cephesinden hem de karşı cephenin ufak bir davranışını değerlendirme konusu yapabiliyor. O sürekli kültürel, siyasal, ideolojik, örgütsel, diplomatik mücadele karşıyla sürekli bir cenk içindedir. Onun için tek başına bir odada olsa yaşayabilir.

Daralması, sıkılması herhangi sıradan bir insan gibi patlayacak noktaya gelmesi asla olmaz. Çünkü sürekli bir mücadele içerisindedir. Mesela ülkeden gelen arkadaşlar yanında bir-iki saat kalıp çıktıklarında **“Sanki savaştan çıktık”** diyorlardı. Yanına girip çıkanlar sanki bir cepheden, savaştan çıkmış gibidir. Karşı tarafın bütün saldırıları, saldırı taktikleri, tarzları, ideolojik, kültürel, askeri, diplomatik, sosyal boyutta... bizim buna karşı ne yapmamız gerekir biçiminde sürekli bir mücadele içindedir. Bana göre başka bir insan dayanmaz ama Önderliğin kendisi dayanır. Kendisi tanrısal yalnızlık diyor ya tek de olsa sıkılmaz. Fiziki olarak tek olabilir ama tek, yalnız değildir. Mücadele yürütürken yorulmaz, yürütürken mücadeleden

dolayı nazlanmaz, yakınmaz. Hiçbir zaman yakındığını görmedim.

Örneğin biz Suriye’de bir sürü iş yapıyorduk. Bazen olaylar yaşanıyordu, yanlışlıklar oluyordu. Örneğin bizim hatalarımızdan dolayı bir general Başkan’ı çağırıp konuştuğunda kendisine **“Siz bizi eşek yerine koyuyorsunuz ama biz eşek değiliz”** demişti. Ona rağmen bilmem şu güç bu güç, bu devlet dediği için herhangi bir eleştirisi olmuyordu. Örneğin bizim yanlış pratiklerimizden dolayı Önderliğe o kadar yönelim olduğunu gördüm ama bize bunları yansıtmıyordu. Bazen **“Filan durum ne oldu”**, diye sorduğunda biz normal bir soru sorduğunu sanırdık. Devrimci faaliyet olduğu için her şeyi göze almada bir tarza ve üsluba sahiptir.

Başkan’ın kendisi de Kesire’den bahsediyor. Yani o dönemde iyi ilişkiler geliştirme çabası vardı. Gözden çıkarma, dıştalama ya da bir biçimde geri plana atma şeyi yoktu. Tersine Önderlik değer veriyordu. Hala hatırlıyorum; Kesire İran’dan gelecekti. Aynı gece Ermenistan Kürtlerinden olan Celile Celil ve eşi de ziyarete gelmişlerdi. Aynı gece Kesire’de gelecekti. Ben ve Ferhan vardık. Ben gitsem Celile Celil ve eşi yalnız kalacaklardı. Önderlik **“Ferhan’la gidip Kesire’yi karşılayalım”**dediğinde Celile Celil Başkan nasıl tek başına gidiyor diye çok şaşırdı. Celile Celil Başkan’a, **“Rica ediyorum böyle durumlar yaşanmasın, kendinize koruyun...”**, dediğinde Başkan **“Bu insanın hayatında bir kez olur”** diyerek Kesire’yi karşılamaya gitti. Çıkan küçük bir aksaklıktan dolayı bir-iki saat gecikteler. Başkan sürekli Kesire’yi anlamaya çalıştı. Kesire ayrıldığından beri sessiz kaldı. Hem Önderliğimizin yaşamında, hem mücadele tarihimizde belli bir

kareye sahip olan bir kişidir. Kesire'nin sessiz kalışına anlam vermek gerekiyor diye düşünüyorum. Bu aşamada Kesire'yi kötüleme durumunda değilim.

Fakat o zamanki katılımsızlığı, Önderliğe karşı tutumu harekete zarar verdi. Önderliğin o kadar uğraşmasına rağmen. Onun bu kadar uğraştırması Önderliği kadın çözümlemesine götürdü. Diğer bayan arkadaşlar o dönemde Kesire'nin yanında ikinci kalite gibiydi. Kesire'nin yaklaşımı böyleydi. Mesela Kesire'nin bazı arkadaşları bunalıma soktuğuna tanık olmuşum. Şimdi Kesire'nin şu anki duruşunun ne anlama geldiğini düşünmek gerekiyor düşünüyorum. Kesire'nin bu tarzdaki duruşu çok olumsuzluğa yorumlanamaz bana göre.

Eğer Kesire düşünüyorsa Önderliğin onun somutunda kadınla yaratmak istediği gerçek arkadaşlığa anlam verebilir. Çünkü Önderlik onu önemsiyordum. Ama ona rağmen o hep ayrıksı durdu, çizgiyi benimsemedi. Bazen kendisi de üzülüyordu. Örneğin Güneybatı'ya direk Önderlik sahasından gittiği için direk Önderliğe bağlıydı. Güneybatı kritik bir eyalet. Devletin de epey dikkat gösterdiği bir sahadır. Bir bozuk bir yol hattı vardı. O yüzden birçok grup geçerken birçok arkadaş şehit düştü. Önderlik bir gün genel eyaletleri eleştirirken, Kesire birden bire **“Senin baktığın eyalette de o kadar arkadaş şehit düştü”**, deyince Önderlik çok üzüldü kendisine baktı baktı bir şey söylemedi. Yani Önderliğin baktığı eyalette kayıplar olmuşsa eleştirmeyecek miydi? Yani hep böyle barajlama yapıyordu. Ben ve birkaç arkadaşın yaptığı bir sohbette Kesire: **“Ben Önderliği çok üzdüm, öyle söylemekle hata yaptım”** dedi. Aslında o günkü koşullarda bir

anlamamazlık içindeydi. Dolayısıyla tersine düşme durumu oluyordu. Bazen yaptıklarının farkına varıyordu.

‘87’de bizim sosyalist ülkelerle ilişki arayışımız vardı. Bulgaristan için Ortadoğu’da sosyalizm adına ilişki geliştiren bir güç deniliyordu. Bu anlamda kısmi de olsa ilişkilerimiz vardı. o dönemde Başkan’ı davet ettiler. Başkan onların daveti üzerine gidip geldi.

15 Ağustos atılımı gerçekleştiğinde sosyalist ülkeleri temsil etme konumunda olan komünist partilerde karşı tavır aldı. Özellikle ’85-86 yılında Suriye’de ilişkilerimizin sıfırlandığı süreçte sosyalist ülkelerde bir nevi tavır aldılar. Onlar “’90’ dan sonra Kürdistan dosyasını açacağız diyorlar. Yani Kürt sorunu için şimdi kuzeyde tekrar savaşı başlatmaya gerek yoktur” diyorlardı. Zaten ‘90’dan sonra kendileri yıkıldı, tasfiye oldu. ”

Başkan kadın ordulaşmasını ilk kez ‘89’da tartıştı. Eşi şehit düşen Reyhan adında bir bayan vardı. Daha sonra ihanet etti. Ülkeye gelirken çok kendisiyle çok konuştu. Kadın arkadaşların artık ayrı takım halinde örgütlenebileceği, giderek ordulaşacağı, güç olabileceğini, bizlerle de tartışıyordu.

Başkan kadın kendi başına tartışabilir, ordulaşabilir. Ordulaşma fikri ’88-’89’da vardı. Ne yazık ki ülke içinde çok güçlü bir çetecilik vardı. dörtlü çete verdi. Bu yapının iradesini bastırdığı gibi kadın iradesini de bastıran bir çetecilikti. Başkan’ın o zaman yapmak istediği açılım aslında o dörtlü çete duvarına çarptı. Birçok konuda olduğu gibi kadın konusunda da çeteciliğin duvarına çarptı.

Kadın arkadaşları ikincil planla ele alma, iradesini bastırma, güçlendirmeme pratikte

yaşanıyordu. Ama Önderliğin kadını '88'de kadının ayrı örgütlenerek bir güce kavuşturulması, örgütsel ve siyasal anlamda hedefleri vardı.

O dönemde daha çok Avrupa'dan kadın arkadaşlar katılıyordu. Bazıları Türkçe de bilmiyordu. Başkan bana: **“Onları götür biraz Kürtleşsinler”** diyordu. Başka'nın istemi üzerine gelen kadın arkadaşları Cizre, Derik, daha başka yerlere halkın içinde faaliyetlere katılması için götürüyordum.

Aynı dönemde Bınevş Agal (Berivan) arkadaşta geldi. Bınevş arkadaşın kişiliğinin şekillenmesinde Başkan'ın verdiği büyük emekleri oldu. Ama Bınevş arkadaş bu emeğin karşılığını verdi. Esasta kadın ordulaşmasının esas öncülerinden biri de Bınevş arkadaşdır. Onun pratikleşmesi Cizre'de, İdil'de... sahası genişti, Beşiri'ye, Batman'a kadar da uzandı. O saha onun bireysel eylemleriyle, bireysel serhildana öncülüğüyle, bir kadın olarak gücünü pratikleştirmesi. Ardından aynı direngenlik temelindeki şahadeti aslında Kürdistan'da kadının tek tek değil de, kitlesel düzeyde katılımını sağladı. Öncüsü Bınevş arkadaşı. Mesela Bınevş arkadaş okumuş aydın bir arkadaş değildi. Önderlik onlarca kez halk çalışmalarından kendi yanına aldı, farklı eğitme yöntemlerini geliştiriyordu. Örneğin Cizre'de kendisi bildiri yazıp dağıttırıyordu. Teorik, pratik düzeyi önemliydi. Askeri formasyonu çok güçlüydü.

Mesela şahadetine Cizre'deki birçok taraftarımızın inanmaması, adeta bu ruhani bir güç gibidir, çünkü savaşçıdır, eylemcidir. İyi propagandacıdır, ajitatördür, iyi bir örgütleyicidir. Kendi pratiğiyle kimsenin onun şahadetine inanmayacak kadar düzey yarattı. Bınevş arkadaş

ülke sahasına çok geçmek istiyordu. Devre sonunda ülkeye düzenlemedik. Ben de kendisine “*Sen Derik sorumlusu olacaksın. O yüzden oraya gideceksin*”, dedim. Kamışlo’dan Derik’e kadar otobüste bitişik koltuklarda oturduk benimle hiç konuşmadı. Eve geldik, evde de benimle bir gün bile konuşmadı.

Üç sonra Başkan’a Berivan arkadaş çok istiyor ülkeye gidebilir dediğimde Başkan itiraz etmedi. Berivan’la Adil Aslan arkadaş birlikte gittiler. Müthiş bir ikiliydiler. Hem serhildanları geliştirdiler. Hem şehir eylemliliklerini geliştirdiler. Bazen dağa gidiyorlar, bazen şehre. Adil arkadaş MK’ye seçildiği bir dönemde Gabar’da şehit düştü.

Tabii Başkan’ın kadınla yarattığı bu yoldaşlığı, arkadaşlığı bazı unsurlar sürekli kendilerine göre iftira atmaya çalıştılar. Hatta bir unsurun bu konuya ilişkin kitap yazdığını duydum. Kitabında Başkan’ın kadına şöyle böyle yaklaştığı biçiminde bazı şeyler ifade ettiğini duydum. Bu çok büyük bir çarpıtmadır.

Bir defa her şeyden önce Önderlik kadının kendi ayakları üzerinde durması için güçlendirme, erkek egemenliği karşısında irade haline getirmek için bütün komuta kademesiyle erkek egemenliğiyle kıyasıya savaşıyor bir önderdir. Kürdistan’da eğer bugün kadın böyle bir düzeyde hem mücadelenin en ön saflarında, hem askerlikte, hem örgütsel çalışmada ve yaşamın her alanında bir güç ise bunda Başkan’ın katkılarının, Önderliğin esasen çabalarının kesin bir biçimde belirleyici olduğu gerçeği tartışmasızdır. Ona rağmen o unsurların çarpıtmaları Önderliğin güç kaynaklarına bilinçli saldırılardır.

Önderliğin Önderlikleşmesinde en temel güç kaynaklarından birisi yurtseverliktir. Önderliğin

yurtseverliğine saldırı vardır. Başkan çok büyük bir yurtseverdir. Kürt gerçeğini açığa çıkaran, ölüm döşeğinden alıp onu seviyecek düzeye dönüştüren, gerçek yaşayan bir halk kendine sahip çıkan, konuşabilen, görebilen bir halk düzeyine çıkaran önderliktir.

Başkan yine büyük bir demokrattır. Herkes arasında dengeyi sağlama, adaleti uygulama, herkese örgüt içinde bütün karizmatik gücüne rağmen herkese sonuna kadar inisiyatifini kullanma imkanını sunan Önderliktir. Önderlik döneminde de birçok kişi fazla bir gücü olmamasına rağmen kendisini büyük bir güç haline getirebilirdi. Bu Önderlik davranış biçimi milyonları etrafında toparlayan bir üslubu, bir tarzı vardı. Güç veren, insanı yücelten, cesaretlendiren, önünü açan, ufkunu açan bir Önderliksel duruşu vardır dikkat edelim buna saldırı var.

En önemli ve Kürdistan'da yaptığı büyük yeniliklerin başında kadın hareketinin önünü açması ve kadın hareketine ilişkin ideolojik çözümler geliştirilmesidir. Ve adeta kadını yeniden güç haline geçtirmesidir. Düşmanlar onun etkisini zayıflatmak için şimdi oradan saldırıyor.

Önderliğin güç kaynakları demokratlık, yurtseverlik, kadın özgür hareketini geliştirmesidir. Bunlara saldırı var. Bir bütün olarak Kürt kimliğinin temsilidir. Sanki Önderlik Kemalizm'e teslim olmuş, sanki yurtseverlikten uzaklaşıyor, kadına bireysel menfaatçi yaklaşıyor gibi bir hava yaratılmak isteniyor. Bunlar bana göre özel savaş dairelerinde psikolojik rehabilitasyon bürolarında çok özel tertiplenmiş, planlanmış planlı saldırılardır. Belki birilerinin ağzıyla konuşturulup söyleniliyor ama çok planlı şeylerdir.

Kadın gücünü ortaya çıkaran Başkan Apo'dur. Bireysel menfaatçiliğin mümkünatı yoktur. Öyle olsaydı belki Fatma gitmezdi. Farklı olabilirdi. Kadına bir nevi tatmin aracı gibi ele alma değildir. Başkan'ın kadınla ilişki biçimi sadece kadını güç, irade haline getirme, erkek karşısında boyun eğmeyen direngen kızlar yaratmaktı. Bazen Başkan **“Bizim kızlarımız”** diyordu.

Bu konuda teorik, pratik çabası ve bir yaşam tarzı vardı. Ama düşman, Başkan'ı zayıflatmak isteyen güçler Önderliğin güç kaynaklarına yönelme amacıyla oradan saldırıp etkisini azaltmak istiyorlar. Onun için *“Kadına şöyle böyle yaklaşılmış, yok yurtseverlikten uzaklaşıyor, şurayı burayı tekeline alıyor”*, biçiminde saldırılarla bu Önderlik hareketi hep karşılaşmıştır. Bu yeni değildir. Eskiden beri vardı. '90'dan bu yana Önderliğe bu yönlü saldırılar vardır.

Başkan ülkeden gelen raporların çoğunu bize okumamız için verirdi. Önderlik o dönemlerde askeri anlamda yapılan eylemlerin birçoğunu benimsemedi. Örneğin Şemdin Sakık'a bu yaklaşımlarından dolayı '89'un sonunda çağrı yaparak **“Gel”** dedi. Eğer gelmese yarattığı tahribatlardan dolayı uygun olan yaptırım gücüne tabi tutulmasını istedi.

Örneğin Çırav'ın eteğinde bir köy var. O köyde bir ev basılmış, çoluk çocuk, kadın öldürülmüş, daha sonra köy boşalıyor. Batuyan aşiretindenler. Mesela o köylerin birinde yaşayan birisiyle görüştüm. Sohbet ederken *“Şemdin Sakık kendi parmağı için bizim köyümüzü kurban etti”* diyordu.

Bunlar Çırav'dayken asker operasyona çıkıyor, o zaman parmağına bir parça mı, mermi mi

değiyor parmağı kesiliyor. Şemdin ‘bu köy ihbar etti’ diye köyden on kişiyi öldürüyor. Onun için o köy ahalisi hala da “*bizim köyümüz parmaksız Zeki’nin parmağına kurban edildi*”, diyor. Çok sayıda infaz, halktan insanların katledilmesi vardı. Önderlik bunları duyduğunda çıldırıyordu. O zaman fazla iletişim de yoktu.

Örneğin Dersim’de yazılan bir rapor ertesi yıl değerlendirilirdi. İletişim günümüzde olduğu gibi güçlü değildi. Bazıları madem “*Önderlik, Başkan bu kadar karşıydıysa bunlar nasıl bu pratiği boyutlandırdılar*” diyebilir. Ama Başkan’ın haberi yoktu ki.

Mesela Tahtreşê konferansının bilgileri geldiğinde en çok kontravari pratik sergileyen Hogır denilen kişi görevden alınmamış tersine Önderliğin hediye olarak gönderdiği kalemi ona verme durumu yaşanmış. Önderlik beni de çağırdı ve bana:

- ***Bu tasfiyeci çizgidir. O zamanki değerlendirmeyeyle feodal komplocu bir çizgidir. Eğer bu temelde gücümüz bahara kadar eğitilirse bizim artık bunun önüne geçmemiz çok zorlaşır. Bu komutanlar birçok arkadaşı yanlışı şekillendirirler. O yüzden de acilen müdahale etmemiz lazım. Nasıl müdahale edebiliriz?***” diye sorduğunda ben Başkan’a:

- *Müdahale etmek biraz zordur, Dicle nehri yağmurların etkisiyle çok kabardığı için oradan oraya geçmek biraz zor, risklidir, dedim.*

Başkan ülkede bu çete anlayışı sahiplerinin pratiklerinden dolayı geceleri uyuyamıyordu bile. Çok rahatsız oluyordu. Çünkü onun şiddete yaklaşımının tam tersi bir anlayışın pratikleşmesi söz konusuydu. Başkan benim söylediğime rağmen Başkan:

- **Riskli de olsa bir grup düzenleyelim grup müdahale olarak gitsin**, dedi.

Başkan'ın yoğun istemi üzerine ülkeye geçmeleri için yirmi kişilik bir grubun hazırlıklarına başladık. '89'da 4 Aralığında sınırı geçerken Mühittin, Ahmet ve başka iki arkadaş şehit düştüler. Ondan sonra Cudi'de aynı gruptan dokuz kişi daha şehit düştü. Önderlik o geçişi ülkede yaşananları durdurmak üzere müdahale olarak gönderdi. Başkan kasetlere konuştu, notlar alındı. O arkadaşlar iki-üç nüsha halinde paketleyip oradaki yapıya ulaştırma göreviyle ülkeye sahasına gittiler. Başkan'ın olup bitenlerden haberi yoktu. Uzun yıllarca da öyleydi. Ancak yazılarla müdahale edebilirdi. O müdahaleyi kayıplı da olsa müdahaleyi gerçekleştirdi. Tabii Önderliğin haberi olmadan buna benzer işlenen olaylar, yaratılan tahribatlar çok fazladır.

Örneğin '98'inin baharında Başkan bize: **“Operasyonlar olmayabilir, ama yine de siz tedbir alın, dikkatli olun. Birileri bize öyle demiş”** dedi. Bize bunu belirttiği süreçte konferans yapmıştık. Delegelerde Başkan'la konuştukları için kaldığımız noktaya operasyon düzenleneceğini düşünüp oradan erkenden ayrıldık. 11 mart '98'di. Sonraki süreçlerde kaç kez savaşı durdurmadan bahsetti. Bize:

- **Biraz daha bekleyin** dedi ve bizi beklettirdi. Önderliğin barış, çözüm arayışları hep oldu. Savaşın artık bizim için de Türkiye için çözüm getirmediğini, tıkattığının farkındaydı. Onun için sürekli bir çözüm arayışını derinleştiriyordu. Günümüze kadar da sürdürüyor.

Başkan esaret altına alındığında biz 6. Kongredeydik. Atmosfer çok ağırdı. O atmosferi hatırlamak bile istemiyorum. İlk duyduğumda

oturur vaziyetteydim. Duyduktan sonra ayağa kalkamadım. Bir süre öyle donakaldım. Her arkadaş için olduğu gibi benim içinde çok zordu. Ağır bir süreçti.

Bir iki arkadaşla birlikte TV'na mesaj vermek için Kongre sahasının dışına çıktık. Başkan'ın esaretinden sonra benim için çok şey değişti; yaşamım, üslubum. Çok sarsıcı bir olaydı.

Biz yaşamımızın sonuna kadar Önderlik çizgisinde mücadele yürüteceğiz. Bizim amacımız, Önderlikle özgür koşullarda buluşmaktır. Mücadelemizin temel hedefi budur. Çünkü önderlik özgürleşmeden Kürt halkı da özgürleşemez. Önderlik Kürt halkının kimliğidir.

Başkan Apo'yla yeniden özgür koşullarda buluşmak için mücadeleye tüm gücümüzle yükleneceğiz. Umutluyuz. Benim açımdan verdiğim söz sözdür; dünya da değişse benim sözüm değişmez. Bir O'na inandım ve söz verdim. Bunun dışında farklı bir alternatif yoktur ve olamaz da. Onun için mücadeleyi sonuna kadar götüreceğiz.

Ben O'nunla buluşacağımıza dair umutluyum. Belki Önderlik özgürleşeceği ana kadar yaşamayabiliriz de. Çünkü ben hiçbir zaman bugüne kadar yaşayacağımı bile düşünmemiştim. Taa mücadelenin başından bugüne kadar kendi yaşamımı kısa ömürlü görüyordum ve bugüne kadar geldik. Bundan sonrada sürer mi bilemem ama umutluyum.

Başkan Apo'yla özgür koşullarda buluşmak, yaşamımdaki en büyük arzumdur. O özgürleştikten sonra esas yaşam yaşanmış olacak. Bu büyük bir özgürleşmedir, Kürt özgürleşmesidir.

Murat Karayılan

YÜREĞİMİZİ ANLAYIN

1997 sonbaharıydı. Aylardan Kasımdı. Geçtiğimiz her yerde, son anlarını yaşayan hüznün yapraklarının toprağa döküldüklerini görüyorduk. Hava soğuktu, ama etkilemiyordu. İlk kez Ortadoğu'ya, Önderlik Sahası dedikleri Parti Merkez Okuluna geliyordum. Avrupa'nın buz gibi ortamından çıkmış, insanların yüreklerinin sıcaklığından bir damla da sana verdikleri bir mekana gelmiştim. Ortadoğu'nun merkezinde bir araya gelen ve sıcacık yürekleri olan bu insanları anlamaya başlama kararlılığıyla başladım yeni yaşamımın yeni gününe. Tüm arkadaşlarda büyük bir heyecan vardı. İlk kez tanıştığım bu arkadaşlarıma bakınca içimden, *"Sizin gibi evlatlara sahip olan ülkeye ne mutlu!"* diye geçirdim. İkinci günümüdü. Akşam saatlerindeki koşuşturmaya ve günlük subayın sahaya giden uzun ince yolda hazır ol vaziyette beklemesine daha anlam verememişken, Önderlik arabayla okulun bahçesine girdi. Arabayı park ettikten sonra, Başkan ve yanındaki arkadaşlar, arabadan indiler. Onun dışında hiçbir şey anımsayamıyorum. Her şey, zaman ve mekan yitmişti sanki. Bu durum, Önderliğin ertesi gün kamelyada yaptığı çözümlemeye dek sürdü.

O'nu, ilk kez görecektim. Söyleyeceklerinden tek kelime kaçırmamak için ön sıradaki sandalyelerin birinde oturdum. Herkes

heyecanlıydı. Sanki dinlemem gerekip de dinleyemediğim bir türküyü dinleyecek gibiydim. Az ötede sesini duyduğumuzda hepimiz ayağa kalkarak, hazır ol vaziyetine geçtik. Kamelyanın az ötesinde gördüğümde, sade kıyafetlerin yanı sıra ayağındaki terlikler, çok ilgimi çekmişti. Gülerek kamelyaya girdi ve heyecanla **“Buyrun oturun arkadaşlar,”** dediğinde hepimiz oturduk. Benim dışımda O’nu ilk kez gören ve O’nun hiçbir sözünü ve hareketini kaçırmamak için ön sandalyelerde oturan başka genç arkadaşlar da vardı. Yeni gelen arkadaşları kastederek **“Umarız onlarda bizi anlarlar”** dedi. Bu sözler karşısında şok olmuş ve O’na bakakalmıştım. Saatlerce süren çözümleme boyunca, bu donukluktan kurtulmadım. Sadece bu cümleyi algılayabilmişim. Ve o da bir kaseti başa sarar gibi yeniden yeniden hafızamda tekrarlanıyordu. Düşüncemi başka bir noktada yoğunlaştıramıyordum. O’nu görür görmez, adeta çarpılmışım.

Başkan, çözümleme sürecinde çevreye bir şeyler arayan bakışlarla bakıyordu. Önderliğin bakışlarına yakalandığımı fark ettiğimde, biran kalbimin durduğu hissine kapıldım. Kendi kendimle yaptığım monologda, afallamaya başlamıştım. Kanımın damarlarımdan yü-züme doğru fişkırdığını ve yüzümün kızarıp şiştiğini, dalga dalga yayılan sıcaklıktan anlıyordum. Oysa ki çözümleme bitişinde alkışlarken, ellerimin soğuktan buz kesmiş olduğunu görecektim.

Bize rağmen, bizimle birliktenliği yakalaması en çok dikkatimi çeken yönüydü. Umut ve özlem arası yolculuklardan pişman olmadığını kanıtlarcasına, özlemlerini yaşam gerçekliğinde canlı tutup, bunları umuda nasıl dönüştürdüğünü anlattı. Bağlılığının büyüklüğünü, ilmek ilmek

binlerce yüreğe nasıl nakşettiğinden bahsederek, yaşamı kucaklıyordu. O günlerde, böylesi büyük coşku ve umutlarla ülkeye uğurladığı bir grup arkadaşın tank pusuna düştüklerini ve çoğunun şahit düştüğü haberini almıştı. Önderlik geldiğinde, bizi çok ağır eleştirir diye düşünüyor, aldığımız her nefeste Önderliğin yaklaşımını merak ediyorduk. Birkaç gün aradan sonra Önderlik, okula geldi. Eğitim tekmilini aldıktan sonra çözümlemeye geldiği an her şey birden bire değişti. Bizler bu çaresizlikte kendisine sarılırken, Önderlik çözümü bünyesinde taşıyan bir değerlendirme yaptı ve bizlere dönerek; **“Siz, beni hiçbir zaman istediğiniz gibi bulmayacaksınız”** diyerek şaşırtmıştı. Çok üzgündü ve şehit anısına bağlı olduğunu, onlara cevap olmak gerektiğini belirtti. Bununla yetinmeyip, bizlere de; **“Unutmayın ki; onlar, benim umutlarım ve bir halkın kaderiydiler. Sizin sevdiğiniz bir yoldaş ise, benim her gün kucakladığım yoldaşlarımın teker teker şahadeti beni nasıl etkiliyor biliyor musunuz? Bunu biraz da anlamaya çalışın. Her şehit düşen arkadaşla birlikte umutlarım köreltilmek ve söz verdiğimiz halk, halklar tarihten silinmek isteniyor. Yüreğimizi anlayın,”** diyerek O’nu anlamaya davet etti. Bu sözler, halk ve tarihsel görevlerimiz karşısında savrulmadan daha güçlü ayakta durmamızı emrediyordu.

Beş aylık Parti Merkez Okulu eğitim devresinden sonra, Kürdistan’ın her parçasından ve Türkiye’den arkadaşların yer aldığı bir grup arkadaş, yoğunlaşma evine geçtik. Bu kutsal özgürlük ortamının tüm imkan-larıyla derinleşmeye alınmış olmamıza rağmen, üzerimizdeki ölüm tehdidini bir türlü göremiyor ve

yüzeysel yaklaşıyorduk. Önderlik, grup olarak eve yerleşmemiz üzerinden uzun bir süre geçtikten sonra, ilk kez kaldığımız eve gelmişti. O'nun geldiği her seferde olduğu gibi o gün de sevinç ve coşkuyu sınırların ötesinde yaşıyorduk. Gece biz nöbetteyken sessizce içeri girip, çözümleme yapmaya başladı. Tek tek gözlerimize bakarak, bizlere sorduğu sorunun cevabını yakalamaya çalışıyordu. Bizlerde sorduğu soruları cevaplıyorduk. Bize komşularımızın kimler olduğunu sordu. O'nun bu soruyu neden sorduğunu anlamadığımız gibi, nasıl bir cevap vereceğimizi de bilmiyorduk.

Konu, Önderliğin diyaloglarıyla ince ayrıntılarına kadar kurduğu bağlantılarla aydınlatıldı, aydınlatıldık.

Önderliğin tanıyıp tanımadığımızı sorduğu kom-şularımız, kaldığımız evin yanındaki eve yeni taşınmışlardı. Onların ne zaman taşındıklarını bilmediğimiz gibi kim olduklarını da bilmiyorduk. Uzun bir aradan sonra Önderlik, ilk kez gelmesine karşın bu değişikliği hemen fark etmişti. Taşınanların kim olduklarını bize söylemeden önce, kendi yöntemleriyle kim olduklarını öğrenmiş, sonuç almıştı.

O gece, kendi nöbetini kendisi tutmuştu. Gece boyunca evi uzaktan gözlemlemişti. Ve o evde sakin tavırlı birçok erkeğin, gece boyunca düzenli aralıklarla nöbet tuttuklarını gözlemlemişti. Bunların yanlarında da orta yaşlı bir kadının olduğunu, sabah yaptığı çözümlemede bizlere aktarmıştı. O geceye kadar, elimizdeki silahla Önderliğin nöbetini tuttuğumuzu zannediyorduk. Oysa ki, Önderlik bir kez daha bize kendisini nasıl koruduğunu kanıtlamıştı. Bazı araştırmalardan sonra komşu evde yaşayanların “Müslüman

Kardeşler” örgütünden olduklarını öğrendiğimizde, durumun ciddiyetini daha iyi anladık. Ciddiyet ve hassasiyetle hareket etmeye çalıştığımız günlerin birinde Önderlik, bir toplantıya katılmak için erkenden bizimle vedalaştı. Her sefer olduğu gibi bu kez de onun arabaya bineceğini beklerken, O, nedense o gün sokak aralarından yürümek istemişti. Tek başına kapıdan çıktığında kendisine ne diyebileceğimizi ve ne yapacağımızı bilememiş, şaşırmıştık. Ancak ani bir hareketle birçoğumuz önüne geçip, kendisini kucaklamak isteyen çocuklar gibi ellerimizi iki yana açarak gitmesini engelleme çalıştık. Bu davranışımızla dışarıya çıkmasını istemediğimizi görünce:

- **“Neden, ne olur?”** sorusunun ardından;
“Sizler rahatça gezebiliyor, her yere gidebiliyorsunuz. Elinizde silahınız her yere gidebiliyorsunuz, kimse sizleri engellemiyor. Özgürlüğü içinize çekebiliyorsunuz. Ama beni her şey sınırlandırıyor. Yıllardır özlemini çektiğim özgürlük dağlarına özgürce gitmem için bırakmıyorlar. Gördüğünüz gibi şu kısacık yol aralığını dahi tek başıma yürüyemiyorum. Yürüsem bir halkın kaderi tehlikeye girecek. Farklı bir soluma imkanım da yok. Bizim, size sunduğumuz, sizin için yarattığımız bu imkanların yanında siz bana küçük bir parça dahi sunmuyorsunuz,” diyerek yarı sitemli, yarı alıngan bir yüz ifadesiyle bizi bir kez daha vicdani sorgulamaya çekerek, evden ayrılmıştı.

Bir gün çözümlemeye gelince Başkan:

- **“Bakın bir avuç toprağımız bile yok ne diyorsun?”** dediğinde ben de,

- **“Başkanım, ben zaten yurtsever değilim. Ayrıca Kürdistan’a değil, İstanbul’a dönmek istiyorum. Kültürel çalışmalarda yer almak**

istiyorum. Ayrıca bende milliyetçilik duyguları da yoktur” dediğinde, omuzlarımdan tutup ayaklarım sürünecek şekilde bütün odayı dolaştırdı. Diğer arkadaşlardan kimi gülmemek için kendini zor tutuyor, kimisi de şaşkınlıkla ben ve Önderliği izliyordu. Başkan, farklı bir şey söylemeden, bir süre sonra beni bıraktı.

Ertesi gün çözümlemeye başlamadan önce, Med-TV’de çıkan kadın gerillalarının görüntüleri izlerken, yüzünü bizlere çevirdi ve ekranda sırtında B-7 silahının güllerini taşır şekilde beliren bayan arkadaşı göstererek; **“Bu kimdir, bunların orada neden savaştıklarını biliyor musunuz?”** dedi. Sonra bir önceki dün söylediklerimden yola çıkarak, **“Sen gidip Afrin’i görürsen ülkenin ne anlama geldiğini göreceksin”** dedi.

Bir süre sonra beş-altı arkadaş, halkla birlikte mercimek, nohut yolmaya gittik. O kadar sıcaktı ki hepimiz dökülüyoruzduk. Ancak halktan yüzlerce kişinin parti için çalıştığını görünce, bizler de sıcağa aldırmadan mercimek yoluyorduk. Akşam üzeri eve döndük. Arabayla bir yerden geçerken, altı-yedi yaşlarında küçük bir çocuğun karpuz sattığını gördük. Çocuğun karpuz sattığı tezgahıtan istediği karpuzu almak için Cemil Arkadaş, birkaç karpuz kırdı. Üstüste dizilen karpuzların arkasında kısacık boyu görünmeyen çocuğun karpuz kırma kültürüne yabancı olmadığı, zeytin karası gözlerinden anlaşıyordu. Üstü kirli, elbiseleri yırtıktı. O arada bir arkadaş o çocuğa bakıp ağladığında, ben de onu teskin etmek için *“ülkemizde böyle bir sürü çocuk var”* dedim. Ve Amed’e ilk gittiğimde rastladığım; okumak, oyuncaklarla oynamak yerine, yaşam kavgasına atılan ve çalışan küçük çocukları anlattım. Anlatırken, bir yandan da kocaman Diyarbakır

karpuzlarının içine konulan küçük bebeler canlandı gözlerimde.

* * *

Bir gün yine çözümlemedeyken ben, Sılav, Pelda, Serxwebun, Delil ayaktaydık. Başkan, oturduğu yerden doğrularak odayı arşınlamaya başladı. Bir arkadaş, **“Annen, baban ne yapıyor?”** diye sorunca, arkadaş çok iyi Türkçe bilmediği için *“babam gebermiş”* dedi. Sonra Bana **“Baban ne yapıyor?”** deyince, ben de annemin kocası ajandır dedim. Önderlik güldü ve **“Baban da katılmış, Yunanistan’dadır”** dedi.

Ardından Önderlik, tekrar Sılav’a dönerek, Sılav’ın üslubuyla

- **“Baban niye gebermiş?”**

- *“Parti’ye katılmamı istemediği halde katıldım. Benden sonra kalp krizi geçirmiş”* dedikten sonra, iki gözü iki çeşme ağlamaya başladı. Başkan çok yavaşça masadan selpak alarak Sılav’ın göz yaşlarını sildi, ona sarılarak teselli etmeye çalıştı.

Küçük Delil’e bakarak, Sılav’a; **“Sadece sen öksüz değilsin. Delil’in babası da kahramanca savaşta şehit düştü. Annesini düşman katletmiş, köyleri yakılmış. Serxwebunun/ babası yıllardır ceza-evinde, annesi militandır”** dedi.

Ardından Gülçin’e de, babasının şehit düştüğünü söylediğinde Gülçin’de ağlamaya başladı.

Başkan, arkadaşlara bakarak çözümlemesine devam etti: **“Düşmanın sağlam**

bıraktığı bir tek aile yok içimizde.” Sonra Sılav’ın yanına giderek,

-“Çok sevdiğin bir dayın var mı? Seni onun yanına gönderelim.”

Sılav, ani bir refleksle,

-“Hayır Başkanım, ben sizin yanınızda kalmak istiyorum” dedi. Sılav, hala ağlıyordu. Başkan, ona elindeki Halep fıstıklarıyla birlikte çekirdek verip şefkatle ağlama dedi. Sonra, **“Sizin neden Önderliğe bu kadar rahat yaklaştığınızı şimdi daha iyi anlıyorum. Cahil babalarınızda bulmadığınız özellikleri bende bulmaya çalışıyorsunuz. Herhalde size babalık çok olmaz. Sizler için bunu yapabilirim. Eğer Önder-liğin konumunu anlasaydınız, bunu benden beklemezsiniz. Ben, büyük bir devrimciyim. Sadece sizleri büyütmekle uğraşmıyorum. Benim sırtımda bir halkın yükü var ve bu halk özgürlük istiyor. Eğer beni anlasaydınız, size babalık yapacak kadar zamanımın olmadığını anlayacaktınız.”** Delil ve Serxwabün’ün yanına yaklaşarak;

-Delil, sen de benden babalık istiyor musun?

-Hayır Başkanım, babalık yapmanızı istemiyorum. Önderliğin bir militanı olarak çalışmak istiyorum.

Bizlere doğru küçük adımlarla gelerek **“Görüyor musunuz bunlar, Parti içinde büyümüş. Ne anneyi ne de babayı gördüler. Ve bu yaşta bana yardımcı olmaya çalışıyorlar. Siz de bana yardımcı olma-lısınız”** dedi. Ardından **“Öksüzler sıraya girsin tavla oynayalım”** dedi ve kendileriyle tavla oynadı.

Tavladan sonra odasına çıkarken **“Sizin için bu kadar zaman, çaba harcamamız lüks yaklaştığımızdan değil, bu halkın çocukları olduğunuz içindir. Bu yaşta bana bu kadar yakınlaşmaya çalışıyorsunuz. O yüzden sizlerin şahsında Önderlik militanları yaratmak istiyoruz.”** Gülererek **“Sizleri Önderlik ajanları olarak eğitmeye çalışıyoruz”** dedi. Merdivenleri çıkarken birden arkasını dönüp,

-Delil kimin ajanısın? diye sordu. Delil tetikte bekliyor gibi hemen;

-Ben Başkan’ın ajanıyım, dedi.

Ertesi gün futbol oynayacağımız zaman Sılav, Önder-liğin takımında oynamak istediğini söyleyince Başkan kendisine; **“Hayır, karşı takımda oynayıp Önder-like mücadele etmesini öğreneceksin. Ben ucuz baba olmam”** dedikten sonra oyunu başlattı. Maçtan sonra telefonu Sılav’a uzatarak, **“Babadan ilgi bekliyorsan, ara annen seninle ilgilensin”** dedi.

Bizim grupta, Önderliğe çok duygusal yaklaşan başka bir arkadaş daha vardı. Önderlik, onu Avrupa çalışmaları için hazırlamaya çalışıyordu. Bir gün diyalog geliştirirken o arkadaş, Başkan’a üç ay daha yoğunlaşmak istediğini söylediğinde Başkan, kendisine kızarak; **“Üç yıldır burada yoğunlaşıyorsun, yeterli değil mi”** dedi ve daha sonra yoğunlaşmalarını sordu. Arkadaşın verdiği cevaplar, çok yüzeyseldi. Onun verdiği bu yüzeysel yanıtları dinleyen Başkan, **“Sana çok imkanlar açtık. Saç modelinden, mimiklerine kadar düzeltmeye çalıştık. Sen, bu imkanları**

çok fazla değerlendiremedin. Babanın ricası olmasaydı, sana merhaba vermeyecektik. Senin baban, bize yazdığı mektubunda bizden özür dilemişti ve “Başkan’ım kızımı bir devrimci olarak eğitmede yetersiz kaldığım için özür diliyorum” diyordu. Ondan dolayı seninle bu kadar uğraşıyoruz. Babanın ricasını yerine getirmeye çalışıyoruz. Umarız sen de buna cevap olursun.”

* * *

O süreçte grubumuzdaki bir arkadaş, bizleri çok zorluyordu. Bir gün Başkan, bu arkadaşla nasıl ilgi-lenmek gerektiğine ilişkin bizlerden öneriler almak istedi. Başkan, hepimizin söylediklerini can kulağıyla dinliyordu. Bir arkadaş sakayla da olsa, “*Başkanım Dicle suyuna atalım,*” dedi. Yine ciddi anlamda çeşitli yaptırımlar öneren arkadaşlar da oldu. Bunları dinle-dikten sonra Başkan, çok sakin bir ses tonuyla; **“Bence biz o arkadaşla konuşalım. Ancak onun sorunlarını onunla tartışarak halledebiliriz”** diyerek, arkadaşını çağırttı. Birkaç dakika sonra arkadaş kapıdan içeri gireceği zaman, **“Değişeceksen merhaba, değişmeyeceksen merhaba verme. İstiyorsan gidebilirsin”** diyerek, onu içeri aldı ve kendisiyle günlerce tartıştı.

* * *

O süreçte, güvenlik açısından Önderliğin çok fazla evden çıkmasına izin vermiyorduk. Fakat

Önderlik, bir gece bizden izinsiz balkonda yatmıştı. Sabah saat beşte Başkan'ın **“Gelin gelin bunları buradan alın”** deyişiyle uyandık ve yarı uyuklu halimizle bizden habersiz yattığı balkona can havliyle koştuk. Bizleri görür görmez, yatağına konan yüzlerce güvercini göstererek, **“Alın bunları, insanın güzel bir rüya görmesine bile izin vermiyorlar. Onlar da sizin gibi aç gözlüler. Beni yemeye çalışıyorlar”** dedi. Ben ve birlikte gittiğim arkadaş da yüzlerce güvercini uçurmaya çalıştık. Bazıları kafasına, bazıları karnına, bazıları uyurken ellerine; bazıları omzuna, ayaklarına, yastığına konmuşlardı. Başkan, balkondan ayrılıp içeri girerken dahi bazı güvercinler, O'nun peşinden içeri girmeye çalışıyorlardı. Onları kovalamakta, epey zorlandık. Aşağı indiğimizde bütün arkadaşlar uyanmışlardı ve neler olduğunu öğrenmek için telaşla dönüşümüzü bekliyorlardı. Henüz merdivenlerden iniyorken tüm arkadaşlar bir ağızdan, **“Ne oldu”** diye sordular. Biz de Başkan'ın gizlice balkonda yattığını söyledik kendilerine. Çiğdem Arkadaş gülererek, **“Gidip Başkan'a niye orada yattınız diyeceğim, ya bir şey olsaydı”** demişti.

Havalar çok sıcak olduğu için bizler, dışarıda yatıyorduk. Fakat Başkan'ın yatmasına izin vermiyorduk. Hatta bir gece havuzun kenarında yatmak istediğini söyleyince, uygun olmayacağını söyledik. Bunun üzerine Başkan, **“Niye siz istediğiniz her yerde yatıyoruz da beni buraya hapsetmişsiniz?”** dedi.

Tabii Önderlik'le kendisinin dışarıda yatıp yatmama üzerine yaptığımız kavgalar, haftalarca sürdü. O, dışarıda yatmakta ısrar ediyor; biz de, buna izin vermiyorduk. Hatta o süreçte, güvenlik

sorunlarından dolayı, ancak karanlık basınca dışarı çıkıp dolaşıyordu. Zaten, karşı evde oturan komşularımız da bir tuhaftı. O nedenle odasının panjurlarını açmasına dahi izin vermiyorduk. Panjurları biz kapatıyorduk, Başkan açıyordu. Bazen de biz çıktıktan sonra, gizlice açıyordu. Panjurların açık olduğunu gördüğümüz an, odasına çıkarak kapatıyorduk. Yine bir gün çok sıcaktı. Hepimiz, sıcaktan bunalıyorduk. Başkan, yine dışarıda yatmayı dayatınca; biz de, *“Başkan, dışarıda yatarsa bizlerde sizin etrafınızda yatarız”* diyerek uygun olmadığını söylemiştik. Zaten ondan sonra Başkan geldiğinde, O uyumadan biz uyumuyorduk. Bazen de geç saatlere kadar beklemekle yetinmiyor, her an Başkan’ın elinde battaniyelerle gizlice çıkıp dışarıda yatabileceğini düşündüğümüzden, nöbetlere daha duyarlı yaklaşıyorduk.

Eve daha yeni gitmiştik. Başkan da sabaha kadar telefonda çeşitli alanlara görüşme yapmış, gece uyumamıştı. Bir öğle sonrası uyurken bir iki arkadaş, kendisine meyve götürmüştü. Zile basıyorlar, bir de bir arkadaş yüksek sesle *“Başkanım meyve getirdik”* diye sesleniyor. Başkan, o arkadaşın sesiyle uyanıp, kim olduğunu anlamak için kapının deliğinden bakıyor. İki arkadaş görünce, kapıyı açmıyor. Daha sonra arkadaş tekrar seslenince, kapıyı açıp; ***“Ne istiyorsunuz. İstemiyorum, istesem gelir kendim alırım”*** dediğinde, iki arkadaş da ağlamaklı olunca, onların içeri girmelerine izin veriyor. Televizyonu açıp koltuğa oturuyor. Arkadaşlar ellerindeki meyveleri bir yere koymadan bekliyorlar. Arkadaşların bu halini görünce onları sevindirmek için; ***“Eee hani ne getirmiştiniz. Bana vermeyecek misiniz. Gelin birlikte yiyelim”*** diyor. Bir arkadaş,

şaşkınlıktan O'nun yanına gidip oturacağına, odadan çıkıyor. Diğer arkadaş ise, olduğu yerde oturuveriyor. Başkan, onların bu şaşkınlıklarını görünce kahkahalarla gülüyor. Daha sonra arkadaşını sakinleştirmek için hangi kitabı okuduğunu vs. soruyor. Hiç unutmuyorum çözümleme için aşağı indiğinde, Ş. Zeynep'e **“Arkadaşlarla biraz ilgilenin”** demişti.

* * *

Bir ara, bir arkadaşla tartışmış ve birbirimize karşı kırılmıştık. O arkadaşla tartışıp sorunlarımızı çözümü-mekten ziyade, sürekli olarak yaşadığımız bu durumu Önderliğe anlatmak istiyorduk. Arkadaş Başkan'a kendisiyle konuşmak istediğini söyleyince Başkan, **“Kahvaltıdan sonra bir arkadaşla birlikte gelsinler”** demişti. Kırgın olduğumuz halde, birlikte gittik. Arkadaşın amacı da Başkan'ın bizleri barıştırmasıymış. İçeri girdiğimizde Başkan'a *“Anlatmak istediğim şeyler var, Önderliğe anlatmak istiyorum”* deyince Başkan, **-Niye arkadaşlarla tartışmıyorsunuz,** diye sordu.

-Başkanım, zorlanıyorum anlatamıyorum, yanıtını verince Başkan;

-Neyse anlat dedi. O da, *“Evin’le konuşmuyorum”* diye başlayarak, konuşmamızın gerekçelerini ortaya koydu. Görüşlerimizin farklı olduğunu anlattı. Başkan, bu anlatımlarından sonra Mardin ve Siverek kişiliğinin özelliklerini ortaya koydu. Bir de Avrupa'nın kişilik şekillenmemiz üzerinde yarattığı tahribatları büyük sabırla anlattı ve bizimle tartıştı. Son olarak da **“İkinize güvenim var, yaparsınız, tartışın”**

dedi. Aşağı inip arkadaşlara, yaşadıklarımızı Başkan'a anlattığımızı söyledik. Bunu söyler söylemez bazı arkadaşlar, *"Biz de anlatmak istiyoruz"* dediler. Hemen *"Gitmeyin kendi içimizde tartışalım"* dedik. Çünkü küçük sorunlarımızla O'nu çok meşgul ediyorduk.

Öğleden sonra çözümlemeye geldi. Çözümlemede ***"Niye tartışıp birbirinizle yardımcı olmuyorsunuz. Her gün sizinle çözümleme yapıyorum. Bunların üzerine tartışmıyor musunuz"*** dedi. Sonra da kendisiyle daha önce kalan arkadaşları, ***"O kadar Önderlikten almışsınız. Niye arkadaşlara vermiyorsunuz?"*** diyerek eleştirdi. Çözümlemeyi bitirmeden önce, ***"Biraz sonra YAJK komutanlarınızla görüşeceğiz. Onlar da sizin gibi şikayetlerini anlatacaklar..."*** deyip noktayı koydu.

Önderlik, görüşme esnasında bizlerin de hazır olmasını istedi. Saat yakınlaştıkça Başkan'ın heyecanı artıyordu. Çok heyecanlıydı. O heyecanla sesi kaydetmek için kendisi gidip, teybi arayıp buldu ve getirdi. ***"Bir arkadaş da tutanak tutsun"*** dedi. Görüşme bittikten sonra ***"Bakın onlarda sizin gibi şikayet ediyorlar. Bu kadar arkadaşsınız tartışabilir, paylaşabilirsiniz. Kütüphanede bin tane çözümleme var, bunlardan yöntem arayabilirsiniz. Önderliğin düşünceleri var. Önderliğe her şeyi yüklemeyin. Neredeyse Önderliğe gelip dedikodularınızı anlatacaksınız. Çözüm bulmada birbirinize yardımcı olun"*** diyerek bizleri birbirimizle ilgilenmeye davet etti. Evdeyken O'nu, küçük burjuva özelliklerimizle bazen zorluyorduk. Bir gün, ***"Beni hiç dikkate***

almıyorsunuz, hep kendinizi esas alıyorsunuz. Yoğunlaşmama izin vermiyorsunuz” diyerek, ne kadar bireyci olduğumuzu bizlere hatırlatmıştı. O’nunla yaşam kurallarımız ve yaşam tarzımız çok farklıydı ve sürekli bizim kurallarımızla O’nun kuralları bir çatışma halindeydi. Mesela o çiçekleri koparmamızı istemediği halde, biz o güzelim güllerin yapraklarını koparıp, sepetlere doldurarak, süs olsun diye masaya koyuyorduk. Başkan, bir gün dayanamadı ve, **“Bunların kokusu yok, sadece yapraktır”** diyerek bizleri eleştirdi.

* * *

Örneğin her yemekten sonra kendisine yalnızca bir bardak çay veriyorduk. Bir gün bizde büyük çaydanlıkta çay pişirmiş, çay içiyorduk. Önderlik geldi. Ş. Zeynep’e;

- **“Bana haksızlık yapıyorsunuz. Kendiniz çay içiyorsunuz da neden bana vermiyorsunuz”** dediğinde Ş. Zeynep; hemen kendisine bir bardak çay getirmek istediye de Başkan izin vermedi ve **“Biraz bana dayattığınız kuralları kendinize de dayatın”** diyerek bizleri eleştirmişti.

Devre sonunda düzenle-melerimiz olacaktı. Her birimiz önerdiğimiz çalışmalara gitmek istiyorduk. Önderliğin bizler hakkında ne düşündüğünü, çok fazla hesaba katmamıştık. Gruptaki arkadaşların hepsi, çok gençti. Türkiye, Kürdistan, Avrupa’nın çeşitli ülkelerinden katılan arkadaşlardı. İstedığımız çalışmaları dayattığımızda Başkan, bizim halimize gülerek:

- **“Hangi halktan bile olduğunuz belli değil”** dedi. Uzun yıllar savaşta kalan arkadaşlar

vardı. Bu arkadaşların eve gelmeleriyle ev ortamımız, tam bir mozaîgi andırıyordu. O süreçte Başkan'a Afrin'de çalışırken, toprağa olan sevgimin emek sayesinde geliştiğini hissettiğimi söylediğimde, Başkan gülümseyerek;

- ***“Hani sen düne kadar yurtsever olmadığınızı söylüyordunuz. Sonra da olabilir. Afrin’e de gidersen”*** dedi. Düzenlemem Afrin’e oldu.

Yoğunlaşma boyunca, Önderlikle çok samimi bir yoldaşlık ilişkisi kurmuş ve hem birlikte yaşadığımız yoldaşlarımıza hem de O’na karşı sorumluluk ruhumuz gelişmişti. O’nunla yaşadığımız her şeyi hiçbir kaygıya kapılmadan paylaşıyorduk. Gerektiğinde bizleri din-liyor, gerektiğinde ise söylenmesi gerekenleri söylüyordu. İnsan olarak özlemlerimi, umutlarımı, tutkularımı en rahat ifade edebildiğim, kendimi güvende hissettiğim anlar, O’nunla yaşadığım anlardı. O, sevincini, hüznünü, tüm heyecanlarını bizlerle paylaşıyor, bizim de yaşadıklarımızı kendisiyle paylaşma zeminini yaratıyordu. Ve çoğu zaman O’nunla gülüyor, O’nunla duygulanıyor, O’nunla seviyor ve O’nunla özlüyorduk. O’nunla özgürlüğe doğru yol alıyorduk. Kadın olarak, anlattıklarıyla zaman tüneline gidip geliyordum. O, insanlığın ilk doğuşundaki sadelikle ilişkilennmemizi öğretiyor ve öyle yaklaşmamızı öğütliyordu.

Aramızda ona baba, ağabey ya da amca gibi yaklaşan arkadaşlar da vardı. Bir de bazı arkadaşlar, genç oldukları için O’nu sığınacak bir güç olarak görüyor ve öyle yaklaşıyorlardı. Önderlik, bunu kırmak için yoğun bir mücadele veriyor ve özgürlük arkadaşlığını nasıl geliştireceğimizi harf harf yazar gibi bizlere anlatıyordu.

Bir gün odayı temizlerken Önderlik, ansızın odaya girdi, Bana, ne yaptığımı sordu. Ortadoğu'nun Ağustos sıcağının bunaltıcılığında, odayı temizlemeye çalışıyordum. Sıcağın yanı sıra beni zorlayan bir iş yaptığım için bayağı terlemiştim. Önderlik çok terlediğimi görünce, kendimi niye bu kadar zorladığımı sorup, diyaloga başlamıştı. Bir yandan masadaki selpak kutusundan selpak alıp, şefkatle yüzümdeki terleri siliyordu. O günlerde geliştirdiği çözümlemelerde de:

- ***“Buraya gelen her kızımızın şahsında Kürdistan’ın tüm kadınları ile buluşuyorum ve bu buluşmalarla tarihi sorguluyor, yeni tarihi ve kadını yaratıyorum”*** diyordu. Aynı gün bana, soy ismimin neden *“Tutsak”* olduğunu sordu. Verdiğim yanıtta sonra kendisi de ***“Tutsaklığını görmeyen özgürlüğünü aramayacaktır”*** demişti.

Bizler bu tutsaklığın bilincinde, sınır nişanımızı özgürlük olarak hedefledik. Ve bu ufukta oldukça, bizi hep O kucaklayacak.

Evin Tutsak

YÜREĞİMİZDEKİ APO'YU ESİR ALAMADILAR

'81'de Suriye'deki komünistlerle ilişkilerim vardı. Bir süre sonra zindan direnişlerini anlatan *Dörtlerin Gecesi* adlı kitabını okuduğumda bütün umutlarımın PKK'de yaratıldığını düşündüm ve PKK'yi tanıma arayışlarına giriştim.

Başkan'la ilk kez '84'te daha yakından görüştüğümde birçok yurtsever de vardı. Onu ilk kez görmenin heyecanıyla yüreğim bir çocuğunki kadar saf ve telaşla atıyordu. Bu görüşmemizde öncülüğünü yaptığı PKK hareketine ilişkin bazı konularda bazı sorular sordum. Kendisine Sayın Başkan, geçmiş çağlarda da büyük insanlar doğmuş, toplumdaki karanlığı aydınlığa kavuşturmuşlardır. Bir dönem İsa, insanlık için büyük adımlar attı. Ardından Muhammed geldi, günümüz toplumunda PKK'nin yürütülen mücadelesi, felsefesi, ideolojisi tümünden yeni toplum ve tüm insanlık için mücadele ediyor. Bugün Sizin öncülüğünüzde yapılanlar yeni bir mezhep mi, yeni bir din midir? diye soru sorduğumda Önderlik güldü, kafasını salladı ve soruma,

- **“Doğrudur. Bugün yaptığımız fedakarlık ve büyük çalışmalar, sadece Kürt halkı için değil, ezilen tüm halklar içindir. Ancak bugün baktığımızda en çok ezilen büyük halk Kürt halkıdır. İnsanlık için yeni bir din,**

yeni bir mezhep, insanlık için yeni bir felsefedir. Bu felsefemizi insanlık hizmetine koymak için tarihteki en güzel şeylerden oluşturduk. Tevrat'tan, İncil'den, Zebur'dan, Kuran'dan ve Marksizm'den topladık, insanlığa hizmet için yeni model verdik. Yeni bir mezhep denilebilir.”

Yanıtından sonra kendisine

- “Bazı süreçlerde birçok konuşmanızda **“Kim Başkanlık yapmaya hazırsa gelsin, yerimi vermeye hazırım”** diyorsunuz. Sayın Başkan siz kendiniz Başkan olmadınız, halk sizi kendisi için Önder ve öncüsü olarak seçti,” dediğimde Başkan,

- “**Şimdiye kadar o bilinç düzeyini yakalamadınız, eğer söylediklerimden sonuç alamıyorsanız, eğer şimdi kim hazırsa yerime gelebilir dediğimde ben de biliyorum şimdi büyük fedakarlığı yapamaz. Bu sözleri ezilen halka eziyet çektiren düşmanın anlaması için söylüyorum. Bizim ki fiziki bir sorun değil, Başkan olup olmamam da değildir. Bizim sorumuz düşünce, felsefe ve ideolojidir. Bugün size yol gösteren PKK'nin felsefesi bu Başkanlıktır. Bugün insanlık ve tüm halklar için koyduğum felsefe Başkanlıktır. Ama biz bugün bir Başkan'dan değil, on Başkan yaratmışız”**, dedi.

Üçüncü sorumu sorduğumda beni can kulağıyla dinliyor, gülen gözlerle bana bakıyordu. Bakışlarındaki derinliklere dalarak “**PKK felsefesi Marsist-Leninist bir felsefe ama bugün orak ve çekici kaldırdınız....**” gülerek “**Orak çekiç yerine meşale koyduk**” dedi.

O'nun bu söyledikleri bana çok garip geliyordu. Ayağa kalkıp ellerimi birleştirdim ve kendisine Sayın Başkan'a sorduğum sorularla kamburlaştığımı hissettiğimi söyledim.

Ben Kürtler öyle bir halktır ki düşmanından çok baskı görmüş, hep dar bir kalıba konulmuş, dedikten sonra Başkan,

- ***“Bu halk sürekli düşmanından eziyet görmüş, dar bir kalıpta bırakılmış. O yüzden bizden bilinçliler de çıkar, iyi de çıkar, kötü de çıkar, ajan da çıkar.”*** dedi.

Apo benim ilham kaynağımdır

Onu ne sadece bir tarihçi, bir bilim adamı, bir siyasetçi değil, O bunların hepsinin bütünüdür. Çoğu zaman; eğer bugün bir şeyler yazabiliyorsam bu da O'nun emek ve çabasının sonucudur. O'nun bu kadar yüce olduğu için ilham kaynağım haline geldi. Sadece bir büyük olarak benim değil, çocukların da ilham kaynağıdır. Sadece bizim önderimiz değil, tüm insanlığıdır. Birçok Arap aydınına “Apo”yu anlattığımızda öyle bir insanın dört duvar arasına alınmasına dayanamayarak göz yaşlarını tutamıyorlar. Birçoğu bana *“Bu önder hangi halkın önderi olsaydı o halk şimdi dünyanın öncü halkı olurdu”*, diyerek ona olan hayranlığını dile getirirken onun emeklerine layık olmayan bizleri de eleştirmekten geri durmuyorlar.

Başkan Apo bizi zifiri karanlık gecelerden aydınlığa çıkardı. Halk hiçbir zaman Apo'sunun yaşamını her zaman onun yaşayacaktır. Bu belki binlerce yıl sürecek. Çünkü O en az peygamberler kadar tarihsel gelişmelere öncülük etti.

Başkan'la aydınlanma ve Kürt aydınları üzerine de sohbetlerimiz oldu. Çoğu zaman bizlere,

- **“Hûn ne rewşenbîr in, rewşenkor in (Siz aydın değil, kör aydınlarsınız)”** diyerek bizleri aydın olmanın vasıflarına uygulamamıza vurgu yapardı.

Örneğin Cigerxwûn, Melle Cizire'de şairdiler. Ve onlar ülke sevgilerini dile getirdikleri şiirleriyle Kürt halkını uyandırdılar. Ama günümüzde bu şairliğini ülke hizmetine sokan aydınlar olarak sayımız çok azdır. Örneğin Başkan da yüzlerce ciltlik her konuda kitaplar yazdı. Ama aydınlarımız yazdıklarında da bunu halkın mücadelesine değil, bireysel tasarrufuna alıyorlar. Başkan Apo bu konuda yaşanan yetersizliklere işaret ederek bize,

- **“Kürt aydınları halkın hizmetine girmeli, halka kılavuzluk yapmalıdırlar”** diyordu. Başkan büyük bir emekle yüzlerce, binlerce aydın yarattı. Adeta günümüz dünyasının yeni yaşam okulu rolünü gördü. Başkan Apo'nun tüm bu yaptıklarından dolayı halkı olarak kendisiyle gurur duyuyor ve her an O'nun yolunun yolcusu olmaya hazır olduğumuzun sözünü veriyoruz, onun huzurunda şehitlere. Dün olduğu bugün de ve yarın da Başkan Apo'nun yolunda yolcu olacağız. O damarlarımızda dolaşarak bize yaşam veren kanımız gibidir. Dün ve bugün olduğu gibi yarın da öncümüz olacaktır. Bu öyle bir şey ki; hem düşlerimizi, hem hayallerimizi, hem rüyalarımızı süsleyen sınırsız güzelliğimizdir. Öyle ki kimi zaman rüyalarımda ellerini öpüyor, kimi rüyalarımda ona peygamber olduğunu söylemişim, kimi rüyalarımda da sudan geçeceğim zaman sürekli elimden tutup beni sudan geçiren yol arkadaşım oluyor. O'nun bize yaptıkları karşısında ne yaparsak da azdır. Bu yüzden de O'nun varlığı

bizim varlığımızdır. Çünkü o olmasaydı biz ne halk olarak ne de birey olarak varolabilirdik. Bizi yaratan Başkan Apo'nun yüce emekleri karşısında müteşekkirim.

Lübnan'dayken bir kez ziyaretine gittim. Binlerce insan gelmişti. Suriye'nin her yerinde yaşayan Kürtlerden gelmişlerdi. Bu kadar halkın karşısına çıkınca kendisi için bir araya gelen binlerce yüreğin onu ne kadar heyecanlandığı yüzünden okunuyordu. Her birimize, gözlerinin gördüğü uca kadar herkesi izliyor, gözlemliyordu. Özellikle de halkın ona yaklaşımlarını görünce O da en az halk kadar coşuyordu. Büyük bir coşkuyla hem gelenlerin binlerce yıllık özlemlerini gerçekleştirmenin perspektifini verirken ülke sevgisini, toprağa bağlılığını, yurtseverliği; devrim için kadının üzerine düşen görevler, erkeğin üzerine düşen görevleri, militanların görevlerini büyük bir ustalıkla anlatıyordu.

Bunların yanında bir de kendisinin neler yapabileceğini anlatırdı. Bunları anlatırken, konuşması boyunca anaların zılgıtları kesilmiyordu. Meydan zılgıtlarla sarsılıyor, kimisi ağlıyor, kimisi de çıldırmışçasına cıglık cıglığa olurdu. Hiç unutmuyorum bir seferinde bir ana Başkanın konuştuğu kürsünün onmetrelerce uzağında Kürtçe,

- *"Apo! Apo! Hebûna min î Apo! Hemû male min, canê min û zaroke min gori te bibin...(Apo! Apo! Varlığım sensin Apo! Malım, canım ve çocuklarım sana kurban olsunlar...)"* diyerek ona olan bağlılığını dile getiriyordu. Halen de ak saçlı, yaşı elliyi geçkin, acılarla yüreği nakşedilmiş olan bu anayı hatırladıkça ağlarım. O kendisini, ana ve babaların kendi çocuklarının ellerinden tutup

kendisine hediye edecek kadar halka sevdirmiş ve kabul ettirmişti.

Başkan'a bazen halk toplantılarında bazen de toplantılardan sonra kendisine yazdığım şiirlerimi mutlaka okuyordum. Ben okurken o da mutlu olmuş edasıyla beni dinlerdi. Tam hatırlayamıyorum ama sanırım yıl '86 veya '87 yılı olabilir. Bir gün bir toplantıda, - *"Başkanım sizin için bir şiir okumak"* istiyorum dediğimde sevinçle

- **"Buyur"** dedi.

O'na ilişkin yazdığım ilk şiirlerimden birini okudum. O zaman Afrin şivesiyle yazmıştım. O'nun buyur demesinden sonra büyük heyecanımı yenmek için birkaç dakika sessiz kaldım. Ardından kendisine,

Serok Apo dibêje
Welat bi xwîn e her bêje,
Ne eşk û bi ser êş e.
Maf bi dengê qilêş e
Arê şoreşê geş e
Çar aliyan dimeşe
Tev leşker û keleşe
Warê me gula geş e.
Destê me de qilêş e,
Li gund û bajar û keş e
Ne eşqiya û xwîn meş e
Lîlî dengê qilêş e
Erdû ezman diheje
Xwîn bi axê dibêje
Şehîd jiyana pêş e.

Bu dizelerini sıraladığım şiirimi okudum. Bu şiiri özel onun için yazmıştım. Şairler için yapılan tüm toplantılarda diğer arkadaşlarımdan önce ben şiir okurdum. Okudukça ona dair yazma istemim daha da artıyordu. Çünkü o tüm halkın olduğu

gibi benim de büyük aşkımdı. Her şiir okuduğumda gülerek dinlerdi. Yazdığım şiir hoşuna gittikçe O’nu konu alan farklı farklı şiirler yazmaya başlıyordum.

Bir toplantıda birisi

- “Başkanım, benim bir komşum imamdır, sakalları uzundur. Ancak gece gündüz eşi parti için çalışmasın diye kavga ediyor. Eşi de bana “Başkan’a nasıl yapacağımı sor”, dedi” deyince Başkan,

- **“Gidip imama eşinle yatmayacaksın diyeceksin. Madem kadınla kavga ediyor. Kadın insanlık yaşamı için çalışmak istiyor. Yürümek istediği yol insanlık yolu. Ama Melle buna izin vermiyor. O zaman kadınla yatmasın”,** dedi.

Bir ara insan olduğumu hatırlatan Apo’ya nasıl bir hediye alayım diye aylar boyunca yoğunlaştım. Acaba dünyanın en değerli şeyi ne olabilir diye düşündüm. Ama ona yoğun hediye arayışlarımdan sonra bana, baba demeden önce “Apo” diyen oğlumu onu hediye ederek ciğerimin bir parçasını hediye ettim. Belki adları benimdir ama tüm çocuklarım O’nun ve halkının çocuğudur, gerekirse diğer çocuklarımı da büyük bir coşkuyla O’na armağan ederim.

Peygamberlerden tutalım Mandela’ya kadar birçok insan çok zorlu süreçler yaşamışlardır. Ama Başkan Apo’nun yaşadığı koşullar daha zordur. Onun bu konumu bizlere daha fazla sorumluluk yüklemektedir. Tek başına bir adada dört duvar arasında, ne televizyon, hiçbir insanla günlük diyalog kurmadan bizler için kutsal emeğini ve çabalarını eksik etmeden, o koşullarda bile görevlerini yerine getirmesi Apo’yu gözümüzde daha da büyüttü ve yüceltiyor. Onun bu yaşamı,

emeklerinin sonuçları yüzbinlerce yıl yaşayacaktır. Her yıl olduğundan daha fazla O'nunla yakında görüşeceğimizi hissediyorum. Bu öyle on yılları almayacak. Belki devlet şuan O'nun özgürlüğünü kısıtladığını sanıyor. Ama bir an bile bizim yüreğimizdeki Apo'yu esir alamadı, alamayacaklar. Öyle sanıyorum Türkiye'de bir seçim yapılırsa Başkan Apo Türk halkının da Kürt halkının Başkan'ı seçilir. Ve bunu halk seçer.

Başkan'ı peygamberimiz olarak kabul ettiğim için, O'nun çıktığı gün kendime kıblegah yapıp yürüyecek ve O'nun büyüklüğü karşısında secdeye varacağım.

Ona:

Ey Başkan!

Sen bu halkın yüreği, dili ve beynisin

Sen tüm anaların çocuğu ve anaların gözlerindeki fersin.

Dünya kararsa da sen Kürt halkının ve ezilen halkların aydınlığısın.

Ey Başkan!

Sen sadece Kürt halkının değil,

Tüm insanlığın önderisin.

Ve yine diyorum ki,

Sen benim için peygambersin.

Yaşlı, genç, kadın, genç kızların dili,

Anaların göz yaşlarına kadar, ve yine sana diyorum ki sen peygambersin.

Ve hiçbir zaman bundan vazgeçmeyeceğiz.

Çünkü sen yüce bir Başkan'sın.

Türk devleti beni yakalayıp yaksaydı, ayaklarımı, yüreğimi kesselerdi,

Ama seni zindandan çıkarsalardı.

Ama onlar da biliyor ki bizim için senden daha değerli bir şey yok.

Eğer daha değerli bir şey olsaydı seni bırakır onu zindana alırlardı.

Sen tüm dünyanın gözünde en büyüksün.
En çok da Kürtlerin.
Özellikle de yoldaşın kadının gözünde
büyüksün.
Çünkü sen kadına yeni bir yaşam sundun.
Ey Başkanım!
Sen de biliyorsun ki binlerce ana yüreği senin
için çarpıyor,
Sen ne kadar büyüksün, yücesin.
Senin ellerinden ve kara şahin gözlerinden
öpüyorum.
Damarımızda tek damla kan kalana kadar,
Gözlerimizde fer oldukça özgürlüğün için
çalışacağız.
Gözümüzden, gönlümüzden, dilimizden hiç
düşmeyeceksin,
Yaşadığımız müddetçe tek pusulamız
olacaksın.
Gülen yüzünü öpüyor,
Büyük secdeye varıyorum.
Biliyorum neler söylesek de sana cevap
olamayız,
Çünkü sen çok büyüksün Apo!

Mirxan Afrin
Şair

GİZEMLİLEŞEREK DERİNLEŞEN BİR GERÇEKLİK,

Sıradışı bir hikaye olan Beritan ile yaşadığımız özden birlikteliğimizin ardından, kadın olarak yüreğimizi yasladığımız dağlarda gerçekleştirdiğimiz I. Kongremizde seçilen on sekiz arkadaşla birlikte Önderlik Sahasına gitmek için hazırlandık. Kadın olarak ilk kez kendi askeri ve örgütsel hareketimizi oluşturmuş olmanın sevincini ve bu sonuçları Önderlik Sahasına aktarmanın heyecanını yaşıyorduk. 93'te, Haziran sıcağını yüreğimizde damıtarak Başkan'a ulaştırmak için, Onun olduğu tarihi şehir Şam'a doğru yol aldık. Karşılaşa-caklarımızla yaşadıklarımız arasındaki derin uçurumu, onu tanıdıkça anlayacak, gerçekleştirdiğimiz kongrede özgürlük çizgisini ne kadar temsil ettiğimizi ve ulaştığımız sonuçların Önderlik çizgisine yakınlığını ya da uzaklığını anlayacaktık. Yaptığımız kongrenin, kadında yaratılmak istenen gelişmelerle ne kadar ilişkili olduğunun henüz bilincinde bile değildik. Yıllardır özlemiyle yanıp tutuştuğumuz, bir su gibi ona doğru akmak istediğimiz Başkan'ı görebilecektik. Ona ulaşma yolculuğuna başladığımızda her birimizin kafasında ona dair çizdiği bir imaj vardı. Tabi bu imajların tümü de kendimize göreydi. Önderlik nasıldı? Nasıl yaşar, güler ve, konuşur? vs.

Kafamızda buna benzer onlarca soru vardı. Ama yine de ideolojik, örgütsel, siyasi ve askeri anlamda perspektif veren, büyük bir güç biçimindeki imajda ortaklaşıyorduk. Onu, sadece bu yönleriyle değerlendiren dar bir bakış açısına sahiptik. Yolculuk esnasında pusuya düştük. Hedefe kısa sürede ulaşmamız gerekirken, pususu gecikmemize yol açmıştı. On Temmuz'da Şam'a vardığımızda, grubumuz kalabalık olduğu için birkaç eve dağıtıldık. Biraz dinlendikten sonra, on dört Temmuz günü bir arkadaş gelip, *"Sizi 14 Temmuz şehitleri anma günü vesilesiyle bir yere götüreceğiz"* dedi. Önderlikle hangi koşullarda görüşeceğimizi bilemiyorduk. Yaşamımda ilk kez bu kadar bilinmeyenli bir yolculuk yapmıştım. Bir an önce Onu görmek için, can atıyordum. Ama nereye gideceğimizi bilmiyorduk. Ayrı ayrı küçük gruplar halinde kaldığımızdan dolayı, genel grup olarak birbirimizden de haberimiz yoktu. O gün götürüldüğümüz üç katlı bir ev, diğer evlerden çok farklıydı. Hiçbirimizin onu göreceğinden haberi yoktu, kimse de bir şey söylemiyordu. Salondan içeriye girdiğimizde sesini duyduk. Hem öğrencilik yıllarımda izlediğim birkaç video kasetinden hem de sınırlı da olsa cihaz görüşmelerinden Başkan'ın sesini dinlemiştim. Ses tonuna biraz aşınaydım. Odaya apar-topar girdiğimizde, Önderliği karşımızda bulduk.

Önderlik bizi oldukça sıcak ve güler yüz ile karşıladı. Bizi karşıladığında ilk söylediği söz, **"Ülke koku-yorsunuz"** oldu. Gayet alımlı ve şıktı. Ziyaretçi beklediği her halinden anlaşılıyordu. Birlikte geldiğimiz diğer arkadaşlar da mesafeli gruplar halinde gelmeye başladılar, ama kimsenin Önderlikten haberi yoktu. İçeriye giren ilk dört arkadaştan sonra ikinci grup olarak biz girmiştik.

Bizden sonra dört arkadaş daha geldi. Oturduğumuz oda çok uzun bir odaydı. Kapısı açıldığında Önderlik görünmüyordu. Hatta bizden sonra gelen arkadaşlardan biri, Başkan'ı görmediği için, çok ilginç bir üslupla merhaba diyerek kapıyı sonuna kadar açtı. Kapı açıldığında Önderliğin karşıda oturduğunu görünce, hemen uygun adımlarla Önderliğe doğru yürüdü. Askeri adımlarla ilerlemiş, bir elini hazır olda durur gibi yanına bırakmış, diğer elini selam verecek vaziyette Önderliğe uzatmıştı. Gözleri fal taşı gibi açılmış bir şekilde, Önderliğe doğru yürümeye başlamıştı. Önderlik de kendisine uzun uzun bakıp gülerek, **“Heval kalas mı yuttun?”** diyerek espri yaptığında çok şaşırdım. Benim bu şaşkınlığıma diğer arkadaşlarda yüz ifadelerinde beliren şaşkınlıklarıyla eşlik ediyorlardı. Çünkü biz O'nun, insanlarla paylaşımlarının sadece siyasi, örgütsel ve ideolojik temelde olduğunu zannediyor, yaşamın diğer boyutlarına nasıl yaklaştığını fazla bilmiyorduk.

Önderlik, Zele'de neler yaşandığını, orada yaşamadığı halde ayrıntılı olarak biliyordu. Biz Zele'de yaşadığımız halde yaşadıklarımızın ne anlama geldiğinden fazla haberdar değildik. Önderlik bizi görür-görmez, **“Selam vermeyi bile bilmiyorsunuz! Neden böylesiniz? Toplumdaki sosyal insanların bile gerisine düşmüş durumdasınız?”** demişti. İlkin, anlam veremiyor, hatta şaşkınlıkla dinliyorduk. Çünkü hepimiz, Önderliğin bizleri farklı ele alacağını, geldiğimiz alanlarda neler yaşandığına ilişkin kısaca bazı şeyler soracağını, bir süre sonra da tekrar ülkeye döneceğimizi sanıyorduk. Hatta bize göre, eğitime de çok ihtiyacımız yoktu. Bizim Önderlik gerçeğini tanıma ve ideolojik derinleşme düzeyimiz yetersiz,

oldukça toy ve ayaklarımız havadaydı. Grup olarak da durumumuz birbirine benziyordu. Gruptaki Derik’li Şehit Şervin ve Nalin Önderliği daha önce görmüşlerdi. Önderlik sohbet arasında onlara dönerek, **“Bu kızlar beni tanımıyorlar, peki siz neden beni anlatmadınız”** diyerek kendilerini eleştirdi. Ardından tanışma faslı geçti. Tek tek bütün arkadaşların özgeçmişlerini öğrendi. Kimin nerede, ne kadar görev yaptığı konularında kısa bilgiler aldı.

Zele’deyken bize çizilen çerçevenin dışına çıkamaz, belirlenen çerçevede konuşur, belirlenen ölçülerde güler, oturur, kalkar ve hareket ederdik. Önderliği de öyle bir çerçeveye oturtmuştuk. Ama daha ilk karşı-laşmamızda Önderliğin çok farklı bir insan olduğunu tavırlarından çıkarabiliyorduk. Belki küçük bir örnekti, ama biz oturduktan sonra, Önderliğin oturacağı koltuk kalmamıştı. Tüm ısrarlarımıza rağmen Önderlik, küçü-cük bir sehpanın üzerinde tam beş saat oturdu. Oysa Zele’de gördüğüm komutanım Ferhat’ın koltuğu daima belliydi ve o koltuğa şahta gelse, padişahta gelse kimse oturamazdı. Hep böyle görmüş ve alışmıştım. Ama Ön-derlik, tüm ısrarlarımıza rağmen sehpadan kalkmadı. Önderliğin sehpa da sırtını dayayabileceği hiçbir yer yoktu. Bir yandan bizimle diyalog geliştiriyor, bir yan-dan da telefon görüşmelerinin olduğu günde gittiğimiz için çeşitli çalışma sahalarındaki arkadaşlarla görüşüyordu. Telefonda bir kişiyle görüştükten sonra, hangi arkadaşla diyalogda nerede kalmışsa oradan konuş-masına devam ediyordu. Bir bireyle konuşurken, şuna selam söyle, buna selam söyle tarzında ayrıntısına kadar inen bir ilişki tarzı hakimdi o kısacık görüş-melerde. Bir ara bizlere **“Bunu bir talihsizlik olarak algılamayın.**

Telefon günüme denk geldiniz; bu bir eğitimidir, perspektiflerimi iyi dinleyin” dedi. Bir saat içinde yirmiye yakın telefon görüşmesi yaptı. Konuşmalarında ayrıntılardaki hakimiyeti, değinilmesi gereken hiçbir noktayı es geçmemesi çok dikkatimi çekmişti.

Grubumuzda birkaç Türkiyeli arkadaş vardı. Önderliğin çok değer verip, uzun bir süre yoğunlaştırdıktan sonra Artvin’e gönderirken **“Seni Kemal Pirlar gibi gönderiyorum”** diyerek misyon yüklediği Artvin’li Gürcü Özgür, ve Ruken de aramızdaydılar. Ruken, okul arkadaşımdı. Bizden bir yıl önce gerilla saflarına katılmıştı. Karşılaşmış olduğu bazı geriliklerden dolayı, belli oranda silikleşmişti. Önderliğin bir yanında Özgür, diğer yanında da Ruken oturuyordu. Ruken, Önderliğin yanında o kadar ürkek oturuyordu ki, Önderliğe bile bakamıyordu. Önderlik bunu fark ettikten sonra Ruken fark etmeden onun elini tuttu ve **“Bak, dokun ben de bir insanım. Sen niye bu hale gelmişsin. Türkiyeli bir kızsın, üniversite okumuşsun, niye öylesin”** dediğinde Ruken, **“Başkanım Kürtleştin”** deyince Başkan; **“Siz ilkelliğin daniskasını, dünyanın bütün geriliklerini, sosyaliteden uzaklaşmayı Kürtlere reva görüyorsunuz. Bu da Kürtlüğün geri görme değil mi? Kürtleşmek ilkelleşmek değildir. Gerillalaşmak, akerleşmek ilkelleşmek değildir. Gerilla en seçkin insandır. Ya da diyelim ki modern anlamda halk savaşını yürüten bir gerilla, her açıdan kendisini en güçlü kültürel, ahlaki, ideolojik, örgütsel ve sosyalite bakımından en fazla güçlendirmesi gereken insandır”** dedi ve bizlere bakarak devamla **“Siz toplumdaki sosyal**

düzeşin bile gerisine düş-müşsünüz, ilkelleşmeyi bize Kürtlük veya askerleşmek diye dayatıyorsunuz. Sizinle çok uğraşacağız. Bundan önce yaşadığınız bütün süreçlere ilişkin kafanızda oluşan bütün çelişkileri bir tarafa bırakacaksınız. Sizin için yeni bir süreç başlıyor. Öyle kısa sürede geri dönerim demeyeceksiniz”

Kimse bir şey söylememişti, ama herhalde Önderlik havamızdan orada kısa bir süre kalmayı düşündü-ğümüzü anlamıştı. Bundan dolayı, **“Öyle kısa sürede geri döneriz, işte biz buralara farklı şeyler getirdik diye düşünüyorsanız, yanılıyorsunuz. Sizinle çok uğraşacağız”** dedi. Daha sonra kadında yaratmak istediğı düzeye vurgu yaptı ve bizleri eğittiğı bayan arkadaşlara göre çok geri bulmuş olacak ki, **“Sizinle çok uğraşmam gerekiyor. Hiç estetik yanınız kalmamış. Benim kızlarım estetikdir. Siz biçimsizleşmişsiniz”** dedi. Önderliğin söylediklerine anlam veremediğimiz için her sözü bizde bir şok etkisi yara-tıyordu. Biz, çok farklı bir ortam beklerken, daha farklı bir duruş ve yaklaşımla karşılaşmıştık. Bir yandan bir sıcaklık duyumsuyor, bir şeyleri yaratabileceğimizin umudunu taşıyor, diğer yandan da birçok şeyin yıkıl-dığı duygusunu iç içe yaşıyorduk. Bize yaptığı toplantı çok yönlüydü. Her arkadaş şahsında bir şeylere başlangıç yapan, bir karşılama toplantısıydı. Grubumuzda 93’te Zele’ye Ulusal Meclis çalışmalarından gelen evli olan bir kadın avukat da vardı. Eşiyle birlikte gelmişti ve kendisi de eşi de kadro değildi. Önderlik, o kadınla evliliğe dair tartışırken kadına; **“Sen evliliğinin genelevden farkını görüyor musun? Ha genelev,**

ha özel ev ne fark eder ki? Genelevde bir kadın her gün başka bir erkekle beraber oluyordur, özel evde ise her gün aynı kadın aynı erkeğe peş keş çekiliyordur” değerlendirmesini büyük bir cesaretle yaptı. Çok düz ve kuru bir biçimde değil, o insanı çözümleyerek, yön vererek yaptı bu değerlendirmeyi. O kadın Zele’ye gelmeden önce de Önderliğin yanına gelmişti. O da Önderliğin onu karşılamasını, onda yaratmak istediği düzeyi ülkeye gelip gittikten sonra daha iyi anladığını söylüyordu. Önderliğin değerlendirmeleri, onda daha olumlu etkiler ve izler bırakmıştı. Önderlik konuşmasını bitirdikten sonra, düzenlemelerimizi yaptı.

Benim düzenlemem, dört arkadaşla birlikte Halep’teki yoğunlaşma evine oldu. Diğer arkadaşların bazıları, Lübnan’a, bazıları da Şam’daki eve düzen-lendiler. Önderlik düzenlemelerimizin bazı ihtiyaçları-mız karşılandıktan sonra, pratiğe geçeceğini söyledi. Eğitim sürecinde grupların birbirlerini sık sık görmeleri mümkün olmuyordu. Çünkü her yoğunlaşma grubu-nun kendi iç sistemi vardı. Bu çerçevede ayrıldık ve ayrı ayrı gruplar halinde evlere götürüldük. O gece aynı grupta olduğumuz arkadaşlarla sabaha kadar uyumadık. Daha sonra diğer arkadaşlarla karşılaştığımızda, onlar da aynı duyguları yaşadıklarını anlatıyorlardı. Kafalarımızda şekillenen çeşitli düşünceler ve kendimizce yarattığımız imajların hepsi bir bir sarsılıyordu. Önderliğe dair kafamda çizmiş olduğumuz çerçevenin -hangi açıdan olursa olsun- Önderliği ifade etmediğini, zamanla daha iyi anladım. Önceden çizdiğimiz bu imajlar ve düşüncelerden dolayı, Önderliği anlamlandırmak daha bir zorlaşıyordu. Çünkü Önderlik, içine

girdikçe gizemlileşen, içine girdikçe derinleşen bir gerçeklikti. Önderliği ilk gördüğüm zaman kafamda Ona dair net bir fikrin oluştuğunu söylemek çok doğru olmayacaktır. Tersine, Önderliği görünce daha öncesinden edinilen bütün düşüncelerin birden yıkıldığını ve bir düşünce yağmuruna tutulduğumu söyleyebilirim. O gün çok yorgun bir biçimde Önderliğin yanından ayrıldık. Hepimiz yeni bir düşünce fırtınasıyla karşı karşıyaydık. Çözümlemenin yoğunluğuyla beynimiz çok ağırlaşmıştı. Bundan sonra hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı, hepimizin ortak düşüncesiydi. Grup olarak Halep'e gitmeden önce, Önderlik bize; **"Orada bir parti evimiz var. Onu size emanet ediyoruz. O eve ilk kez gidilecek. Bir parti değeridir, iyi bakacaksınız. Yirmi gün sonra sizi ziyaret etmeye geleceğim. Bir yandan kendinizi eğitecek, bir yandan da parti'nin size verdiği emaneti koruyacaksınız"** dedi ve bizimle vedalaştı.

Halep'e vardığımızda hemen eve götürüldük. Ev, hayatımızda hayal edemeyeceğimiz, düşünemeyeceğimiz kadar büyüktü ve birçok imkana sahipti. Hem çeşitli spor aktivitelerinin geliştirebileceği alanları, hem toprakla ilgilenebileceğimiz bahçeleri ve hem de düşünsel anlamda çok güçlü yoğunlaşmalar yaratabileceğimiz ferah bir ortamı vardı. Önderlik bu koca evi. sadece bize vermişti. Her gün bir yerde yatılsa, ancak bir ayda dolaşabileceğimiz büyüklükte olan bir evdi. Aramızda daha öncesinde Önderlik Sahasında kalmış bir arkadaş da vardı. O da bizim yaşadığımız süreçleri yaşamıştı. Önderlik Sahasından çok şey almış olmasına rağmen, kişiliği çok güçlü yapılanmadığından, ülkede bir gerilemeyi yaşamıştı. Bizler zaten

Önderlik Sahasındaki çalışmalardan bihaberdik. O açıdan eve gider gitmez yaptığımız ilk şey, evin kaba temizliğini yapmak, bahçeyi sulamak vb. çalışmalar oldu.

Önderliğin yirmi gün içinde geleceğini söylemesi, bilinç altımıza kazınmıştı. Belli bir süre sonra, nasıl olduysa geleceği günü unuttuk. Her gün düzenli olarak bahçeyle ilgileniyorduk. Bahçede envai tür çiçek ve çeşitli meyve ağaçları vardı. Ev, tam da bahçenin ortasındaydı. Evin bütün çevresi, asma ağaçlarıyla çevriliydi. Asmalar, demir çerçevelere dolanmış, gölgelik oluşturunuyordu. Oradan geçildiğinde, ağaçlıklı bir yoldan yüründüğü hissine kapılıyorduk. Bahçenin içinde, çevresi asma ağaçlarıyla çevrili koridorları andıran, çok güzel, ince uzun yollar vardı. Yürürken asma ağaçlarının sarkan dallarının arasından geçiyorduk. Koridorların kenarlarındaki yükseltilerde çam ve zeytin ağaçları vardı. Hurma ağaçları ise, bahçenin vazgeçilmez cennet meyvesiydi. Güller, sarmaşıklar ve daha birçok çiçek bahçenin her tarafına çok düzenli bir biçimde ekilmiş, çiğ damlalarının konuk olduğu çimenlerin uçları büyük bir özenle kesilmişti. Fakat her şeye rağmen, bahçe çok uzun bir süredir hiç el değmemiş gibi, bakımsız görünüyordu. Bunu hemen fark etmeyip, kendimizi sadece bahçeyi sulamak ve evi temizlemekten sorumlu görüyorduk.

Yirmi gün geçmişti. Gülleri her gün düzenli suluyor olmamıza karşın, onlarda hiçbir büyüme emaresi göremiyorduk. Bahçede herhangi bir gelişme olup olmadığını farketmiyorduk. Zaten bunu, çok dert de etmiyorduk. Sadece bahçe kurumasin mantığıyla büyük bir istek ve coşku ile bitkileri suluyor, etraflarını temizliyorduk.

Yirmi gün geçtikten sonra, Önderliğin geleceği haberi verildi. Evde bizim dışımızda bir yurtseverimiz kalıyordu. Dışarıyla ilişkilerimiz yoktu. Daha çok o yurtsever dışarıyla olan ilişkilerimizi sağlıyor ve ihtiyaçlarımızı karşılıyordu. Kaldığımız eve dışarıdan gelen, giden de olmuyordu. Bir grup arkadaş olarak kendimize günlük program belirlemiş ve çözümlemeleri konu alan eğitim programı hazırlamıştık. O gün akşama kadar çalıştığımız için, bitap düşmüştük. Gün boyunca, sadece iki arkadaşın olası durumlara karşı üzerini kirletmemesini istemiştik. Üçümüz ise çamurlar içerisindeydik. O kadar yoğunduk ki, yemek saatimizi bile geciktirmiştik. Üstümüz başımız çamur içinde, mutfakta oturmuş yemek yiyorduk. Saat sekizi geçiyordu. O saatte Önderlik gelmez mantığıyla, kendimize göre bir program belirlemiştik.

Biz bu durumdayken, yurtsever İbo, panik içerisinde cama yaklaşmış, nefes nefese kalmış bir halde *“Rabin rabin Serok hat”* demişti. Hepimiz panik içerisinde bir kapıdan çıktığımız için, Önderliğin hangi kapıdan girdiğini göremedik. Önderlik eve girdiğinde, onu sadece iki arkadaş karşılamıştı. Biz de çamurlu kıyafetlerle onun karşısına çıkamayız diye düşünüyorduk, oysa doğal yaklaşabilseydik çıkabilecektik. Ama biz, neyin nasıl yürütüldüğünü bilmediğimiz için, Önderliği o gün karşılayamadık. Üstümüzü değiştirip odaya gelinceye kadar Önderlik, tarihi çözümlemelerinden birine başlamıştı bile. Odaya girdiğimizde Nalin’e, **“Ben bu, kızlara bir şey diyemem. Sen niye beni tanıtmıyorsun, niye öğretmedin”** diye eleştirdi. **“Sizden özel bir muamele beklemiyorum. Ama biz dünyayı sarsan bir hareketin önderliğiysen bize bir**

merhaba demenizin sakıncası olmaz” dediğinde. hem söylediklerinden çok etkiledik hem de arkadaşları olarak Onu karşılayamadığımız için üzülmüştük. Bu, günlük planlamamızı doğru yapamamanın, kendimizi doğru örgütleyememenin bir sonucuydu. Gece olduğu için, Önderlik bahçeyi dolaşmamıştı. Biz bahçeyi sulayıp, iyi baktı-ğımızı düşündüğümüz için kaygısızdık. Oysa estetiğine dikkat etmeden sadece onların sularını eksik etmemiştik. Örneğin sarmaşıkların uzaması için bir şeylere bağlamamız gerekirken, biz her gün kaldırıp altların temizliyor ve sonra yine kaldırdığımız yere bırakıyorduk.

İkinci gün, Önderliğin adına sürekli **“Özgürlük Yürüyüşü”** dediği yürüyüşü yaptık. Bu yürüyüş, devre başlarında ve sonlarında, yine ev ortamlarında, zemini olan her yerde sürekli yapılıyordu. Bu yürüyüş esnasında Önderlik, bir yandan çözümleme yapar; bir yandan da anlık olarak ortaya çıkan olay ve olguları değerlendirirdi. Bizimle bahçeyi dolaştığı o gün gülleri görünce, büyük bir şaşkınlıkla, **“Aman yarabbim, ne bu güllerin hali?”** dedi. Onun şaşkınlıkla söylediklerini duyduğumuzda, kelimeler boğazımızda düğümlenerek ve sesimiz çıktığı kadar, **“Başkanım hep suluyoruz, ama büyümüyorlar”** dedik. O da o kadar emek verdiğimiz halde güllerin neden uzamadığını bizlere göstermek için, elimizden tutup güllerin yanına götürerek, **“Bunların neden uzamadığını hiç düşündünüz mü?”** diye sordu. Onun sorduğu soruya cevap veremediğimizi görünce **“Bakın bir sürü ayrık ot var içinde. Bunları seçmezseniz, verdiğiniz bütün sular ayrık otları büyütür. Parti yaşamı da aslında bir gül bahçesi gibidir. Nasıl ki bu güllerin içindeki**

ayrıksı otları göremiyorsanız, parti içindeki ayrıksı öğeleri de göremiyorsunuz. Ondan dolayı parti yaşamı da büyümüyor. Anladınız mı neden büyümediğini” dedi.

Beritan’ın Vasiyetini Yerine Getiriyorum

Bir seferinde Önderlik gelmeden çarşıya çıkıp, kendimize göre elbise aldık. Hepimizin giydiği elbiselerin rengi de askeri yeşildi. Bizde kaba bir mantık hakimdi. Güya o elbiseleri giyerek ülke hasretini giderecektik. Diğer yandan ise, ülkeye dair ciddi hiçbir planımız da yoktu. Sanki askeri renk giyersek, asker oluruz gibi kaba bir mantıkla yaklaşıyorduk. Başkan eve geldiğinde üzerinde kısa kollu, beyaz bir gömlek ve lacivert bir kumaş pantolon vardı. Hava çok sıcaktı. Başkan, hepimizin askeri elbise giydiğini görünce, önce hepimizi bir güzel süzdü sonra, **“Askeri elbiseleri giymişsiniz. Bakın ben sivil giyiniyorum, fazla askeri renkleri de sevmiyorum. Askeri elbise giymiyorum, ama sizden daha fazla asker olduğumu iddia ediyorum. Şu andan itibaren sizin için yeni bir süreç başlıyor. Bu bahçe sizin küçük Kürdistan’ınız. Burayı yapılandırmadan ülkeye gitmek yok. Bu bahçeyi yapılandırırsanız, buraya biçim verirsiniz ülkeye gidersiniz, yoksa mümkün değil”** dedikten sonra içeriye girdik ve Başkan, o zaman **“Nasıl Yaşamalı”** çözümlemesini yaptı. İlk kez bu kadar yakıcı bir biçimde, bu soruyu soruyordu. Ve bir Roman Taslağı üzerine de çalışmaları vardı. Roman taslağı için Fatma’yla olan ilişkisini çözümlüyordu. Zele’den geldiğimizi

bildiği için, Beritan Arkadaş'a ilişkin; **“Beritan benim çözümlemelerimden yola çıkarak beni anlatan bir roman yazmayı istediğini belirtmiş. Ben de onun vasiyetini yerine getirmek için bir taslak oluşturdum. Acaba kim benim romanımı yazacak. Romanımın adı ne olabilir? Ölü canlar mı desem, ama yok, o Gogol’ündür. Buz gibi soğuk kişilik mi desem acaba?”** Farklı farklı isimler söyledikten sonra **“Kim benim romanımı yazabilir? Herhalde kendi romanımı, kendim yazmak zorunda kalacağım. Acaba on bir cilt yeter mi?”** diyerek espri yaptı.

Beritan’ı göremediği için üzüntüsünü ifade eden birkaç cümle kurdu. Beritan gerçeğini şöyle değerlendirdi; **“Zele’de ortaya çıkan, ilkel milliyetçilikle uzlaşma çizgisiydi. Aslında Zele’de dayatılan Amerika’nın parti’yi, özellikle de silahlı mücadele çizgisini gerçekten dejenere edip, yarı sivil, yarı asker YNK tipi bir örgütlenme yaratma isteği vardı. Devletin de böyle istemleri ve buna yönelik provokasyonları vardı. Ama Beritan, şahadet biçimiyle o süreçte ilkel milliyetçiliğe en büyük darbeyi vurdu. Bana bir rapor yazmış, bu kızımız raporunda bir roman yazmak istediğini söylemiş. Hiç biriniz onun gibi olamadınız. Siz komutanınız gibi, çok fukarasınız. O da çok fukara”** diyerek Beritan’ı göremediği ve tanımadığı için ne kadar üzüldüğünü bir kez daha belirtti. Beritan’dan büyük bir gururla bahseder, derin düşüncelere daldı. Gerçekten de Başkan’ın dediği gibi bizler komutanlarımızı gözümüzde idealleştirmiştik. Kimsenin komutanlarımızı eleştirmesi veya değerlendir-

mesine izin vermiyorduk. Önderliğin söylemleri ve kavrottıklarıyla kafamızdaki bütün imajlar, tek tek sarsılıyor, yıkılıyordu. Bizler ise, derin bir kölelik uykusundan uyanıp özgürlüğü ciğerlerimize çekmenin mutluluğunu yaşıyorduk. Günlük de değil, anlık olarak, Onun büyüklüğü karşısında, büyük ve doğru olarak bildiklerimiz altüst oluşu yaşıyordu. En önemlisi de Zele de alıştırdıklarımız, büyük bir yıkıma uğrayarak iflas ediyordu.

Kızlar Yıldız Gibidir

Yaşam sistemi çok dikkat çekiciydi. Sabah erkenden kalkıyor, onbeş-yirmi dakikada kahvaltısını yaptıktan sonra çözümlemeye başlıyor. Aralarda televizyondan her programı; müzik, futbol, film, özellikle tartışma programlarını hepsini izliyordu. Onun televizyon izlemesi bile bizimkinden farklıydı. O izlediği her şeye anlamlar yüklüyor ve sistemi öyle çözümlüyordu. Medyanın ele alışında sistemin yarattıklarını çözümlüyordu. O gün de televizyon ve BBC haberlerinde bir meteor taşının düşeceğini ve dünyanın her tarafından izlenebileceği haberi çıktı. Önderlik televizyon odasındaydı. Biz de mutfaktaydık. Önderlik birden **“Çabuk hepiniz çıkın gelin”** diye seslenince hepimiz mutfaktan bir panik ve telaşla yanına gittik. Hemen bizi terasa çıkardı, terası çok genişti. Önderlik **“Bugün göktaşı yağmuru olacaktı.”** Kırk yılda bir görülebilen bir olay, yıldız kayıyor ama bu olayda gökyüzünde yağmur gibi kayıyor, '93'tü hiç unutamıyorum. **“Göktaşı yağmuru olacaktı, izleyelim bakalım nasıl bir şey. Hepiniz bir köşeye mevzilenin.”**

Hepimizi bir yere mevzilendirdi ve **“Nereden kayarsa bana haber verin”** diyerek kendisi de çemberin içine girip bir o tarafa bir bu tarafa koşarak bakmaya başladı. Hepimiz çok heyecanlıydık. Başkan ise bizden daha çok heyecanlıydı. Bir arkadaş *“Başkanım burada”* diye bağırdığında Önderlik hani hani diyor ve bir çocuğun sevinci, coşkusuyla bir oraya, bir buraya koşuyordu. İbo da *“Serokemin vaye yek ji vire”* dediğinde oraya koşarken diğer bir arkadaş, *“Başkanım bir tane de burada”* dediğinde Başkan bir onun yanına bir de diğerine koşmaya çalışıyordu. Böyle koşturmacayla bir o uca, bir bu uca koşuyordu çocuklar gibi. O zaman korkunç bir dinamizme sahip olduğunu gördüm. Oraya buraya koşmaktan nefes nefese kalmış, yorgun düşmüştü. Biz bir yandan ona yardımcı olmaya çalışırken, diğer yandan da fazla anlam veremiyorduk. Önderlik, **“Fukaralar şimdi Allah bilir Önderlik ne diye bizi bu evin tepesine çıkardı diyorsunuz. Aslında ben astrolog inceliğinde düşünüyorum. Uzaya çok büyük ilgim var. Birçok şeyin uzay gerçeğinde, evren gerçeğinde gizli olduğunu düşünüyorum. Bir de şunu düşünüyorum. Aslında kızların her biri bir yıldız gibidir. Bütün kızlar birer yıldız gibidirler ama ferleri söndürülmüş, ışıkları söndürülmüştür. Ben hepinizi o gökte parlayan yıldızlar gibi yapmak istiyorum.”** Dedi. İbo yaşlı, altmış yaşlarında bir insandı o bile Önderliğin verdiği coşkuyla harekete geçmişti. Uzaya, yıldızlara ve galaksiye ilgisini anlattıktan sonra kadını yıldızlara benzetmesinde de korkunç bir sıcaklık bir kucaklama hissettim. Hepimiz onun bu anlattıklarıyla mest olmuştuk.

Fırtına Gibi Eserek Değişim Yaratıyordu

Önderlik gideceği gün bizlere **“Bir daha ki sefere geldiğimde sizi küçük Kürdistan’ınızı yapılan-dırmış olarak göreceğim”** diyerek vedalaştı. Önderlik geldiğinde bir gün de kalsa, birkaç saate kalsa büyük bir değişim dalgası yaratıyordu. Mesela bazı insanların bir ortama girip çıkarken yarattıkları imajlar çok fazla belirleyici değildir. Ama onun öyle değil, bir fırtına gibi gerisinde çok köklü izler bırakan bir katılımı ve insanlarla paylaşımı vardı.

Her gelişi, bizlere daha derin bir yoğunlaşmaya yol aldırıyordu. Eğitim yöntemi salt söylemeye ve anlatmaya dayanmıyordu. Gül, yıldız ve selam verme örneğinin hepsi o kadar somut anlar ki, istesen de hiçbir zaman unutamıyorsun. Bir gülü gördüğümde, gökyüzünde bir yıldız kaydığında, bir insana, selam verirken ve benzeri birçok şey onu ve onun o konulardaki söylediklerini hatırlatıyor. Sadece düşüncene değil. Çünkü insanın düşüncesine yerleşen bilgiler, eğer çok pratik biçimde kalıcılaştırılmamışsa bir süre sonra yitip gidiyor. Ama onun öğretme yöntemi bir ömür boyu kalıcılaştıran silinmeyen izler bırakıyordu. Önderliğin yoğunluğuna alışmakta zorlanıyorduk. Her günü çok yoğundu. Yirmidört saatinin ayrıntıları anlatılsa bir tarih olur. Her dakikası, her anı doludur. Onun için boş geçen her an bir ölüm gibidir. Onun gidişinden sonra ilk işimiz çözümlemeyi tekrardan ele almak oldu. Alırken de çok bariz bir takım değişiklikler gördük. Bir ay boyunca yaptığı çözümlemenin etkisindeydik. Ve çözümlemede konularlar çerçevesinde yaşamımızı yeniden planladık.

Örneğin bir günü sabahtan akşama kadar bahçede geçirmektense belli günlere bölerek ilgilendik. Güllerin içindeki bütün ayrıksı otları seçtik, her ağaç için ayrı su kanalları oluşturduk. Dökülen yaprakları temizleyip toprağını havalandırdık. Önderlik gelmeden kısa bir süre önce bahçeyi yeniden biçimlendirdik ve bir haftalık gibi kısa bir zaman diliminde güllerin boyları bayağı uzadı ve bahçenin çehresi bile değişti. Bu değişimi gördükçe, biz değişiyormuşuz gibi bir duygu içerisine giriyor ve biz de bir şeyler yaratabiliyoruz diye bahçeye bakıp emeklerimizin sonuçlarının yarattığı güzellikten moral alıyorduk. Bu kez onun geleceğini haber aldığımız gün kendimizi farklı planladık ve işe bahçeyi yıkamakla başladık. Önderlik arabası tanındığı için arkadaşlar ayrı bir araba kiralyorlardı. Bizim yüreğimiz ağzımıza gelirdi ama o her zaman gayet rahat olurdu.

Unutmadınız Değil mi?

Bize onun akşam geleceği haberi verilmişti. Bizde bahçede çamurlar içerisindeydik. Bahçenin kocaman bir de garaj kapısı vardı. Birden kapı açıldı ve Önderliğin arabası hiç beklemediğimiz bir anda içeri girdiğinde ıslanmayalım diye dize kadar pantolonlarımızı sıyırmıştık. Suyun içinde elimizdeki sileceklerle silah elimizdeymiş gibi esas duruşa geçtik. Önderliği beklerken İbo'yla Önderliğin evindeki arkadaşı görünce o halimize gülerek suyun içine oturuverdik. Çünkü bu kez de onu iyi karşılayamazsak kötü olacak diye düşünüyorduk. Neyse ki onun yerine İbo ve diğer arkadaşın gelmiş olması bizleri biraz da olsa rahatlattı. Akşam üzeri O geldiğinde bu kez

hazırlıklı bir biçimde evin kapısında onu karşıladık. Başkan bizi görür-görmez söylediği ilk şey **“Bu defa unutmadınız değil mi?”** oldu. Bizimle selamlaştıktan sonra bahçede birlikte yürüdük. Bu sefer geldiğinde bahçeyi dolaştığımızda Önderliğin bizi öveceğini ve bahçemizin çok güzel olduğunu söyleyeceğini beklerken o döndü dolaştı ve sadece **“Eh fena olmamış”** deyince hepimiz birbirimize bakarak gizliden gizliye güldük. Tam o sırada bir köşede hiçbirimizin gözüne çarpmamış zayıf bir ot kümesini göstererek **“Bunun hali ne böyle?”** dedi. Öyle ki günlerdir hatta aylardır bahçede çalışıyor olmamıza rağmen hiçbirimizin dikkatini çekmeyen bu ot kümesini ne olduğunu sorduğunda anladık ki Önderlikten öyle kolay kurtuluş yok. çünkü o bizlerin dikkat etmediği en ince ayrıntıyı bile görüyor. Bizimle yaptığı yürüyüş esnasındaki sohbetini sürdürdü ve **“Gözleriniz çirkinlikleri görmeye, kulaklarınız hep kötü şeyleri duymaya alıştırmış. Duygularınız hep kötü şeyler hissetmeye alışmış, alıştırmış. Oysa ki sizlerin sağlam gören gözleri, güzel işiten kulakları ve güzel hisseden duygularınızın olması gerekir. İşte sizde yaratmak istediğim budur.”** dedi. Biz o kocaman evin içinde çoğu zaman birbirimizi kaybederdik ama o bizi her zaman bulurdu. Önderliğin hem dışarıda hem de evdeki hareket tarzındaki hakimiyet bizleri hep şaşırtıyordu. Bazen evin tepesine çıkar bahçede çalışırken bizleri izlerdi.

Bizim evin dışında kuytu ve küçük bir yerde büyük bir jeneratörümüz vardı. Işıklar kesilince jeneratörü açıyorduk. Bir seferinde bir arkadaşla jeneratörü açmaya gidiyorduk. Bahçeye giden ayrı ayrı yollar vardı. Farklı yönlerden gelen yollar bir

yerden sonra birleşiyor, dikkat etmediğinde diğer yoldan gelen kişi görünmüyordu. Rojbin önde, ben arkasında yürüyordum. Sağımıza düşen yoldan yürüdüğümüz yola doğru Önderliğin geldiğini gördüm, ama Rojbin daha fark etmediği için şarkı mırıldana mırıldana, oynaya zıplaya gidiyordu. Rojbin’le aramızda epey bir mesafe olduğu için kendisine, bak Önderlik geldi diyemiyorum. Ben Önderliği fark eder-etmez esas duruşa geçtim. Ama Rojbin aynı tempoda yürümesine devam ederken birden Önderlik önüne çıkıp “ **Hey dur. Sen dağda da mı böyle yürüyorsun? Eğer böyleyse işin kötü. Böyle şarkı söyleyip önünüze ve etrafınıza bakmadığınız için pusulara düşüyorsunuz**” diyerek bir yandan yürüyor, bir yandan da bizimle alışmaya çalıştığımız doğallığıyla konuşarak bizleri şaşırtıyordu. Önderlik bizimle sohbet ederken İbo da mırıldana mırıldana elindeki poşetlerle bir şeyler getirmişti. Önderlik İbo’nun geldiğini görünce bize “**Susun**” dedi ve sonra “**İbo**” diye seslendi. İbo, Önderliği görünce elindeki poşetleri nereye koyacağını bilemedi. Eli ayaklarına dolandı. Önderlik, “**Bu da ikinci pusum, bugün herkes pusuma düşüyor**” dedi gülerek. Ama İbo hala şaşkınlığını üzerinden atamamıştı.

Biz insanlarla ilgilenirken adım atışını, yürüyüşünü, yemek yiyişini, saç tarayışı, oturuşu ve kalkışını değerlendirme, bakışından ve duruşundan yola çıkarak kişilik çözümlemesi yapma yönümüz çok zayıftır. Oysaki iddialı, kişiliğine güvenen bir insanın duruşuyla iddiasız silik bir insanın duruşunda farklılıklar vardır. Bu duruşuna ve yürüyüşüne de yansır. Mesela fiziki kompleksleri olan birisinin duruşu daha farklıdır. Önderlik insanla saç tellerinden tırnaklarına, duruşun-dan yürüyüşüne kadar ilgilenir.

Konuşmasından, iş yapma bir şeyleri paylaşma tarzına kadar her şeyi çok köklü sorguluyor. Bir keresinde kendi odamızda yoğunlaşırken Önderlik aniden odaya girdi. Hepimiz etrafına toplandık. Kendisiyle daha önce kalan arkadaşına, **“Öncekine oranla bende ne gibi değişiklikler görüyorsun?”** diye bir soru sordu. Bizim odada iki büyük ayna asılıydı. Konuşurken hem aynadan kendisine bakıyor, hem de bizlere bakıyor ve öyle konuşuyordu. O sırada hafiften kambur duran bir arkadaşına **“Niye öyle duruyorsun?”** diyerek eleştirdi. Sonra, **“Benim kızlarım heykel gibi durur”** diyerek kendisi heykel gibi dimdik ve estetik durup yürümeye başladı. Daha önce sahada kalan arkadaşın yürüyüşü biraz paytaktı. Onun taklidini yaparak **“Bak filankes böyle yürüyor. Bak böyle yürüyor badi badi ördek gibi yürüyor”** dediğinde hem güldü hem de yaptığı taklitlerle bizleri güldürdü usta tiyatrocular gibiydi. Kişilikteki estetiğe büyük önem veriyordu. Onun bu yaklaşımı daha sonra bizim Özgür Kadın Hareketimizin çizgisinin en önemli yanlarında biri oldu.

Bizi kendisine özen göstermeyen bir pozisyonda gördüğünde **“Neden? Başkaları içim mi yaşıyorsunuz? Bir kadın her şeyden önce kendisi için yaşamalı”** diyor ve eleştiriyordu. Birimiz giyimimize, saçına başına özen göstermezse **“Neden böylesiniz?”** diyordu. Çünkü toplumda kadın hep birilerine endeksli ve kendisini birilerine göre ayarlamış. Çocukken, daha beşikteyken daha şuuru yerine gelir-gelmez, bir şeyleri algılar algılamaz kendisine empoze edilen nedir, kendisini birilerine beğendirmek. Onun için iyi giyiniyorsa bile bir erkeğe beğendirmek içindir. Eğer kendisi bakımlı ise bir erkeğe beğendirmek içindir. Hiçbir

zaman bir kadın istediği için, kendisine olan saygısından ötürü böyle bir şey yapmayı bir düşünmez. Ama Önderlik bizlere, **“Eğer bizim ortamımızda bu yönlerle dikkat etmiyorsanız demek ki kendiniz için yaşamıyorsunuz. Demek ki siz yaşamdan bir anlamda vazgeçmişsiniz, kendinizi bir yerlere saklıyorsunuz. Nasıl olsa benim kendimi beğendirebileceğim kimsem yok ki diye düşünüyorsunuz. Her şeyden önce kendinizi sevin ve kendiniz için yaşayın, kendinizin olun”** diyordu. O giydiği elbiselerin renk uyumuna bile çok büyük özen gösteriyordu.

Tüm bunları Önderlik, nasıl yaşamalı? çözümlemeleri temelinde ele alıyordu. Mesela bir arkadaşın saç tellerindeki kırıklara bile **“Neden böyle, niye bakımsız?”** diyordu. Biz bir devrimcinin bu tür şeylere önem vermemesi gerektiğini zannediyorduk. Ama o her şeyi böyle ele alırdı. Bir halk savaşçısı mütevazı olmalıdır, istediği gibi yaşama ve istediği her şeyi yapma lüksü yoktur. Halkı nasıl yaşıyorsa o da o düzeyde yaşar. En küçük imkanlardan en büyüğünü, en küçük olanaklardan en büyük olanını yaratma. İğne ucu kadar fırsatı değerlendirerek ondan çıkış gibi büyüyen imkanlar yaratır. Onun felsefesinin özü oydu.

Bir süre o tarzda kaldıktan sonra Önderliğe, hepimiz aynı alandan geldiğimiz için Önderlik eğitiminden geçmiş bir arkadaşın grubumuza sorumlu olarak katılmasının grupta değişiklik yaratacağını düşündüğümüzü öneri olarak sunduk. O da önerimizi olumlu karşılayıp yanımıza bir arkadaş göndereceğini söyledi. Gittikten sonra Şilan adında bir arkadaş bize katılmak üzere geldi. Önderliğin yanında uzun zaman kalan birisiydi ve

kuşkucu bir yapıya sahipti. Tasfiyeci bir pratikten gelmiş olmamızı bize karşı kullanan bir yaklaşımla grup üzerinde çok da olumlu olmayan bir yönetim tarzı uygulamaya başladı. Önderliğe yazdığımız raporlarımızda salt kendi durumumuzu değil, gruptaki arkadaşların da yoğunlaşmalarını yazıyorduk. Önderliğe görüşlerimizi bu yönüyle de aktarıyorduk. Hepimiz raporlarımızda Şilan’a yönelik değerlendirmeler yapmıştık. Önderlik bir dahaki gelişinde benimle diyalog yaparken **“Şilan’ı nasıl buluyorsun?”** diye sordu. Şilan da Önderliğin diyalog geliştirmeye çalıştığı arkadaşları kendisine hedef alan, Önderliği bireyselleştiren ve kendi malı gibi gören bir yaklaşıma sahipti. Ki Önderlik Fatma ilişkisini en çok da bu noktada yargılıyor ve **“Fatma beni kendisine mal yapmak istedi. Mülk yapmak istedi. Ben zaten onun şahsında mal-mülk ilişkilerini aştım”** diyordu. Önderlik hepimizi saç tellerimizden hücrelerimize kadar iyi tanıyordu. Bir yanıyla ortama ilişkin düşüncelerimiz, değerlendirmelerimiz önemli diğer yanıyla da karşısındaki insanda Önderlik benimle tartışıyor, düşüncelerimi dikkate alıyor, bana değer veriyor, düşüncelerim Önderlik için değerlidir imajını yaratıyordu. Onun bu yaklaşımları erkek egemenlikli toplumda hiçbir şeye önem verilmeyen biz kadınlar için çok önemli olduğu gibi güçlenmesine yol açıyor. Önderliğin Şilan’ın nasıl olduğu sorusuna Önderliği bireyselleştirdiğini, Önderliğin kendisine verdiği değeri tasarruf aracı olarak kullandığını belirttik. Şilan’la bir diyalog geliştirdi. -Zaten daha sonra Şilan ihanet etti.- Önderliğe yanlış yaklaşımı onda savrulmaya yol açtı ve onu ihanete kadar sürükledi. Önderlik ona, **“Benim sana verdiğim değer ve sana olan sevgimle hiçbir ortamda yer edinemezsin.**

Kendi emeğin ve kendi gücünle insanlarda sevgi gücünü ve saygıyı yaratacaksın.” Diyerek sert eleştirdi. Önderliğin yönetim anlayışındaki bu kriter çok önemliydi. Yani bir insanın emek harcaması, değer yaratması gerçekten de bir ortamdaki imajını belirliyor. O noktada vermiş olduğu mesaj hayli önemliydi.

Bir süre sonra Zele’den yanımıza yeni bir grup geldi. Sayımız onikiye yükseldi. Kalabalıklaşan ortamda yaşa-nan çelişkiler daha da yoğunlaştı. Farklı anlayışlar çatıştı. Zele’de yönetim anlayışının yanında yer alanlar, almayanlar, o anlayışın yürütücülüğünü yapanlar ve o ortamın ezdikleri birçok arkadaş bir aradaydık. Çok farklı uçlardan arkadaşları, çok farklı kişilik yapılan-malarına sahip insanları Önderlik bir araya toplayıp o anlayışları çatıştırtarak çözmeyi esas alıyordu. Çeliş-kileri çatıştırtarak bir yandan bir sınıf mücadelesini geliştirir, ortamı dinamize ederdi, bir yandan da bu tür zorluklar üzerinden bir kadın paylaşımını geliştirirdi. Bir grubun çalışmaya başlarken ve çıkarken ki ruh, bütün çelişkilerine, birbirilerini kırma ve dökmeye kadar varan yaklaşımlarına rağmen O’nun yoğunlaşmasında kalanların ilişkileri çok farklıdır. Eski ilişki tarzını çatıştırtarak çatıştırtarak yıkıyor ve yerini yeni ilişkiler kurdurtarak yeni bir yapılandırma geliyor. Örneğin toplumdaki iki kadın bir araya gelmez, gelirlerse de ya birbirlerini kıskanır, çekemezler ya aralarında kavga çıkar. Ama Önderlik o dönemde bu yargıların hepsini kıran ve bunları darbeleyen yaklaşımı geliştirdi. Böyle olunca da birbirleriyle asla yürüyemeyeceklerini düşündüğünü, birlikte olacaklarını hayal bile edemediğin arkadaşlar çok farklı bir biçimde güçlenmiş olarak o ortamdan

çıkıyorlardı. Çünkü sen orada geri, geleneksel yanlarını, klasik kadına ait yanlarıyla birlikte sistemi çözüyorsun. Ve bunu bizzat kendisi geliştiriyordu. Birbiriyle olmayı istemeyen iki insanı Önderlik ısrarla yanyana tutuyordu. Birbiriyle çalışmayı istemeyenleri aynı çalışma gruplarına koyarak kaçış yolu bırakmıyordu. Öyle olduğunda da ya yeni bir ilişki sistemini yaratmak zorunda kalıyorsun ya da kendi geriliğini dayatıyor, ve o yönüyle deşifre oluyorsun. O bu yönleri yontuyor. Bir de Önderlik insanı rahat, özgür, serbest bırakarak bütün eğilimlerini ortaya çıkarıp daha sonra biçimlendiriyordu. Bir heykeltraşı düşünün, çamurunu getirdiğinde biçimsiz, bir yığın gibidir. Yavaş yavaş onu biçimlendirmeye başlar. Önderliğin hepimizin kişiliğini biçimlendirme tarzı da öyledir. O bir heykeltıraş hassaslığında geliştiriyordu.

Bizim grupta Şehit Zinarin ve Newroz'un paylaşımları biraz farklıydı. Önderlik geldiğinin ikinci günü bize neden bu arkadaşların ilişkisi farklı diye sordu. Bir gün ikisini bir arada görüyor, **“Gelin bakalım ahbap çavuşlar.”** diye çağırıyor. Önderlik birisinin omzuna okşar gibi bir elini koyuyor, diğerrinin omzuna da elini yumruk gibi yapıp koyuyor ve sonra ikisini de kucaklayarak **“Ben gelişen kadını severim”** derken geriliklerini dayatan kadının üzerinde de, kaba anlamda değil, gerçeklerin gücü olma anlamında yumruğunu göstererek **“Her zaman gerçeklerin gücü olurum. Sevgi mi, savaşım mı ya da dışlanma mı bunu sizin yaklaşımlarınız belirleyecek”** demişti. O zaman onlar açısından öyle bir çözümleme yapmıştı. Örneğin Zele pratiğinden gelmiş bazı arkadaşlar pratiğin derin etkilerini yaşamış olanlardı, bazıları da oradaki anlayışları

eleştirmişlerdi. Eleştirerek gelen arkadaşlar Önderliğin kendilerini ödüllendireceğini düşünüyor, eleştirmemiş o anlayışın etkisinde olanlar ise Önderliğin onları dışlayacağını sanıyorlardı. Ama Önderlik tam tersini yapıyordu. Anlayışın derin etkisinde olan arkadaşları daha yoğun ele alıyor, eleştirmiş arkadaşlara biraz daha farklı yaklaşıyordu. İlgisiz değildi, ama her insana yaklaşımı farklıydı. Örneğin Dicle Amed diye bir arkadaş vardı. Onun çizdiği imaj öyleydi. Direkt sözlerle ifade etmiyordu ama Önderlik kesin beni ödüllendirecek, çünkü ben Zele'deki anlayışa karşı çıktım düşüncesindeydi. Önderlik bir gün odaya girer-girmez bu arkadaşına sert çıkışarak **“Sana kim devrimci olduğunu söyledi ki?”** çok tuhaf ama sanki Önderlik Dicle'nin içini okumuştur. Zinarin de çok pasif ve ezik duruyordu. Önderlik Zinarin'in yanına gitti ve **“Biz Dersimli kızlarda her zaman bir düzey geliştirmek istedik. Ben Dersim kızlarını çok önemsiyorum. Nedeni şu, düşman oraya çok el attı. En fazla da oradaki kadın gerçeğine. İsyanı en fazla yakın olan bir halk gerçekliğinde aslında bir bitişi yarattı. Düşman, kadın gerçekliğinde de bunu yaratmaya çalıştı, ben de bu noktadan kazanmak istiyorum”** diyerek moral ve güç verdi. Gruptaki Dersimli arkadaşların hepsiyle bu temelde diyalog geliştirdi.

İnsanlar Özgürlüğe Aşık Olsalar

12 Eylül çözümlemesinin en can alıcı yerindeydik. Önderlik, her zamankinden farklı olarak çözümlemeyi tiyatral tarzda yapıyordu. **“12**

Eylül sabahı askeri marşlarla uyandık. Ethem ve Sait’le birlikte da-racık, bir buçuk metrekairelik bir odadaydık. Ertesi güne çıkıp çıkmayacağınızı bile bilmiyorduk. Sofrada birkaç zeytin tanesi ve birkaç dilim domates vardı. O sofrada titreyerek yemek yediğimizi hatırlıyorum” dedi ve yiyerek gözlerini kapayarak çözümlemeye devam etti. Biz de Önderliğin anlattıklarına dalmış, Onunla birlikte 12 Eylül dönemine gitmiştik. Önderlik, yaklaşık bir saat 12 Eylül sisteminin yaratmak istediklerini değerlendirerek, çözümlemeyi derinleştirdi. O sırada pencerenin açık camından içeriye, küçük bir kuş dalıverdi. Önderlik birden uykudan uyanır gibi yerinden sıçradı ve **“Çabuk camları kapatın yakalayalım”** dedi. Evin içinde her birimiz bir o tarafa, bir bu tarafa koşarak kuşu yakalamaya çalıştık. Koşuşturma esnasında birbirimize çarpıp durduk. Evin tavanı çok yüksek olmasına rağmen, kuşla adeta yarışıyorduk. Bizim mi, yoksa kuşun mu kazanacağı meçhuldü. Ama ya biz kazanacaktık ya da kuş kazanacaktı; bunun başka kurtuluş yolu yoktu. Yenilirsek Önderlik çok kızacaktı, çünkü Onun kaybetmeyi kabul etmeyen bir tarzı vardı. Odanın ortasında bir koşturmacadır gidiyordu. Halılar ayaklarımızın altından kayıyor, ayaklarımız birbirine dolanıyor, yerlere düşüyorduk, ama hiçbirimizde mücadele etmekten taviz vermiyordu. Kuşla karşılıklı sürdürdüğümüz bu uzun boğuşmadan sonra, nihayet onu odanın bir köşesine sıkıştırmayı başarmıştık. O anda Önderlik, Şehit Dersim’in ensesinden tuttu ve onu koltuğun arkasına doğru iterek **“Git getir onu”** dedi. Dersim, ufak tefek bir arkadaştı. Kuşu yakaladıktan sonra, yorgun argın oturduk. Önderlik bir bardak su istedi. Su getirildi. Önderlik

kuşun kafasını suya daldırıp, kuşa su içirmeye çalıştı. Kuş kafasını kaldırıp sağa ve sola salladı. Kuşun içtiği suyu, bu kez Önderliğin kendisi içti. Ardından bizleri bırakıp, kuşla ilgilenmeye başladı. Bizler de Önderliği, fal taşı gibi açılmış gözlerimizle izliyorduk. Önderlik, bir süre kuşun gagasına ve kanatlarına eliyle dokunup inceledikten sonra kuşla diyalog yapmaya başladı. **“Güzel kuş hiç ürkme benden. Ben hiç özgürlüğünü alır mıyım elinden. Ben de senin gibi özgürlüğe aşığım, hiç korkma sadece biraz konuşacağım seninle. Sonra seni bırakacağım, keşke bütün insanlar senin gibi özgürlüğe aşık olsalar...”** dedi. Yine Özgürlükle kuş olmanın ve uçmanın bağlantısını kurdu. Diyalogdan sonra, ellerini hafifçe yukarıya doğru kaldırarak avuçlarını açtığında kuş uçtu. Araplar, evlerinin içinde florasın ışığının direkt gelmemesi için özel bölmeler yapıyorlar, kuş gidip o bölmelerin birine kondu. Çözümleme bitene kadar kuş orada kaldı. Sanki Önderliği dinliyordu. O ana kadar kuşları sevip sevmediğimi hiç düşünmemiştim. Önderliğin o küçük kuşa gösterdiği sevgi karşısında dünyadaki diğer canlıları pek önemsemediğimizi anladım.

Bir Kölenin Köleyle Buluşması Zor Değildir

Önderlik, evde yaptığı çözümlemelerde erkeği de yoğunca değerlendiriyordu. Erkeğin ilişkiler gerçeğindeki eşitsiz yaklaşımlarını, mantığını çok fazla vurgulu-yordu. Körelten, kör düğüm olmuş ilişkiler üzerine çok köklü değerlendirmeler yapıyordu. Bizlerin cinselliğe yaklaşımını, kendimizi ele alışlarımızı, varsa erkek arkadaşlarımızla olan ilişkilerimizi çok köklü ve

rahat tartışıyordu. Mesela erkek arkadaşı olan arkadaşlara, paylaşımlarının hangi düzeyde olduğunu, erkeğin yak-laşımı ile ilişkideki hakimiyet düzeyini ve benzer konu-ları köklü ele alıp değerlendirerek, çözümlüyordu. Önderlik, her zaman için kendini yapılandırmadan, sosyal anlamda güçlü bir duruşu gerçekleştirmeden girilecek her türlü ilişkinin kişiyi bin defa bitireceğini belirtiyordu. **“Bunca gücüme rağmen, on yılımın her gününün 24 saatini, 24 kez ölüme götürecek bir boğuntuyla geçirdim ve başaramadım. Ben bile Kürdistan zemininde sevgiyi yaratmayı, kendi iliş-kimde başaramadım ve onun için de kadın özgürlük çalışmasına yöneldim. Benim intikamım, sevgiyi yaratamamanın intikamıdır ve bu biçimde gelişti. Kadın özgürlük hareketini boyutlandırarak bunun cevabını vereceğim”** diyordu. O zaman bir hareket de yoktu, ama Önderlik bunu yaratma iddiasını böyle ortaya koyuyordu. **“İsterseniz deneyelim bir hafta bir erkek ile bir kadını aynı zeminde değerlendirelim, bakalım o kadını tanıyabilecek misiniz?”** diyordu. Önderliğin halkla evlilik formülü vardı: **“Önce halkınızla evlenin, partiyle evlenin, Önderlikle evlenin bunu basit anlamayın kurum olarak belirtiyorum. Önce bu değerlerle buluşmalısınız. Değerlerle buluşmayan bir kişilik, gerçekten içine gireceği her ilişkide, atacağı her adımda bir başarısızlığı yaşar.”** diyordu. Orada Başkan, **“Önderlik Kürdistan’dır”** vurgusunu yapmaya çalışıyordu. O çözümlemeyi hiç unutmuyorum. Yayınlananlar arasında o çözümlemeye rastlamadım, ama Önderliğin böyle

bir çözümlemesi vardı. **“Önderlik Kürdistan’dır. Önderliği kucaklayan Kürdistan’ı kucaklar; Önderliği seven Kürdistan’ı sever. Önderliğe öfke duyan Kürdistan’a öfke duyar, onu saramayan Kürdistan’ı saramaz”** diyordu. Önderlik, tabii ki, fiziki bir kucaklamadan bahsetmiyordu. Önderlikle anlayış düzeyinde, örgütsel düzeyde buluşmayı ifade ediyordu. Mesela, **“Ben bir sevgi çağlayanıyım, iyilik ve güzelliklerle uğraşıyorum. PKK’yi bu anlamda bir sevgi ve gerçekler denizine benzetebilirsiniz. Öyle bir şeydir ki, insan gelir atlar, ama o denizde yüzmeyi bilmez. Birileri karada durur, insana odun uzatır ‘gel der’. Karada duran bizim geriliklerimizdir tabii ki. Denize atlayan bazen suyun dibine girer, bazen çıkar, boğulmayla karşı karşıya kalır, ama o suyla bütünleşilirse, yüzmeye sevilirse; yani siz o gerçekler denizini severseniz, gerçekten bir okyanus da bile kulaç atabilirsiniz”** diyordu. Sevgiyi, bir yüzücünün denizle buluşmasına benzetiyordu Önderlik. Bunları sık sık vurguluyordu.

Erkek gerçekliğinin militarist boyutunu, düzenle, sistemle buluşan yanlarını, derinliğine çözümleyordu. Savunmalarda değerlendirdiği erkek egemenlikli sistem çözümlemesini, o süreçlerde bugün geliştirdiği çözüm-lemelerin ve pratikleştirdiği yaklaşımların temellerini hazırlıyordu. Önderlik, **“Ben Kürdistanım”** ya da **“Önderlik Kürdistan’dır, onu kucaklayan Kürdis-tan’ı kucaklar”** dedikten sonra, bize dönerek; **“Gelin ülkenizi kucaklayın”** dedi. Hepimiz tek tek onu kucaklarken, bireysel tarzlarımızın bu kucaklamaya ne kadar yansıdığını gördük. Mesela ben, çok sığınan bir tarzda sarıldım

Önderliğe. Kafamı önderliğin gövdesine gömmüştüm. Önderlik, ısrarla çenemden tutup kafamı düzeltmeye çalışıyordu, ama ben kafamı düzeltme gücünü kendimde göremiyor, ısrarla kafamı göğsüne dayıyordum. Bu da aslında kendime bir dayanak aradığımın ifadesiydi, bir sığınak arar gibi yaklaşıyordum.

Önderliğin, **“Niye beni sevme gücünüz yok. Önderliği sevmeyi bilmiyorsunuz”** deyişiyle, ciddi bir sarsıntıyı yaşadım. O andan sonra kendimi, ‘Önderliği sevmenin, Önderlikle yaşamamanın kanunları nedir?’ konularında geliştireceğim yoğunlaşmaya verdim. Başkan, Önderliğin hiçbir bireyin malı olamayacağını iyi anlamamız için var gücüyle didiniyordu. İşte bu tür ilişkilere karşı, kadın hareketini bir intikam aracı olarak geliştirdi. Önderliğin o ortamdaki her kadın yoldaşla paylaşımından güç alabilmek, herhangi bir kadın yoldaşa sarıldığında, onu kapsadığında, geliştirdiğinde o yoldaşın hissettiklerini hissedebilmek, çok önemliydi. Bana ait olsun, benim için olsun yaklaşımlarıyla bireyselleştirmeden ya da dar sınırlara hapsetmekten ziyade; Önderliği bütün kadınlarla paylaşabilmek önemliydi. Önderlikle yaşamamanın temel kanununun bu olduğunu çok iyi gördüm. Önderliği sevebilmenin kanunu da buydu. Ancak emek harcayarak Önderliği sevebilmek mümkündür.

Okuduğum bir mitoloji kitabında da bunu gördüm. Çok güzel kaval çalan bir tanrı var. O kaval çaldığı zaman yanına dünyanın her tarafından kadınlar etrafında toplanıyor. Kimileri eşlerinin yanından, kimileri bulaşık yıkarken, kimileri iş yaparken, bir diğeri başka bir yerden ayrılarak, en yakınlarını terk edip tanrının çaldığı

müziğe doğru geliyorlar. Ormanda, beyaz elbiseleri, kafalarında kır çiçeklerinden taçlarıyla tüm kadınlar, O tanrının etrafında durmadan dans ediyorlar. Tanrı da onlara flüt çalıyor. Ve her kadın, aynı anda o tanrıyı kendi bedeninde hissediyor. Bir gün kadınlardan biri, tanrının yanına geliyor. Kadın bir yandan flüt çalıyor, bir yandan da dans ediyor. Tanrı, o kadının elinden tutup gruptan uzaklaştırarak, ormanın derinliklerine götürüyor. Kadın, tanrının kendisini seçtiğini zannediyor. Bir müddet sonra, tanrıya “*Yorulдум, beni kollarına alır mısın?*” diyor. Tanrı kollarını uzatıyor, kadını tam kollarına alacağı sırada onu bırakıyor ve kadın yere düşüyor. İşte o mitolojik öyküden “Bütün bireyciliklerin sonu, bu düşmedir” gibi bir sonuç çıkardım. Oysa dans esnasında tüm kadınlar arasında bir ahenk var. Bütün kadın topluluğu, tanrıyı aynı anda kendisinde hissediyor. Yüreğinde, beyninde, bedeninde hissediyor. Hiçbir kadın, bireysel yaklaşımlarından dolayı o ahengi bozmamalı. O ahenk, ‘benim olsun, onun yanında özgün bir yere sahip olayım’ yaklaşımını kabul etmiyor. Dolayısıyla bu diyalektiği çözünce, Önderlik beni daha çok sevsin, benimle daha çok ilgilensin, bana daha çok vakit ayırsın, benimle daha çok alıp versin demek bir yana, bunu isteyemiyorsun. Çünkü o bir yere ve bir kişiye ait değil; bir halkın, milyonların özlem ve arzularını kendi yüreğinde bütünleştirmiş bir insandır.

“*Çelişkileri, çok yoğun yaşadığımız süreçlerde, onu sevemememizin nedeni nedir?*” sorusu üzerine, kafamı patlatırcasına, çok düşündüm. Her birimizin toplum içerisinde erkeklerle şu ya da bu düzeyde -sosyal ilişki boyutuyla olabilir, cins boyutuyla olabilir-

ilişkilerimiz olmuştur. Mesela ben hiçbir erkeğe sarılmakta zorlanmamışım. Ama O'nda bir gücün beni ittiğini hissettim. Yoğunlaştıkça, itenin Önderlik olmadığını, beni itenin binlerce yıllık köleliğim olduğunu gördüm. Bir kölenin bir köleyle buluşması, hiç de zor değildir. Bir köle bir köleye çok kolay sarılır. Bir köle bir köleyi rahatlıkla sevebilir, ama bir köle köleliğiyle özgürlüğe sarılmaya kalkışırsa, köleliğinin farkında olmadan öz-gürlükle kucaklaşmaya çalışırsa, yapamaz. Onda bizi iten yan buydu. Kendimizi aştıkça, Önderliğe daha çok yaklaştığımızın farkına vardık. Kendimizi, geleneksel yargılarımızı, komplekslerimizi, kadınsılıklarımızı aş-tıkça, Önderlikle aramızdaki sınırların yavaş yavaş kalktığını hissettik.

Zehra'yı Özgürleştireceğim

Yine Önderliğin gelişiyle yüreğimizin kıpır kıpır attığı bir gündü. Ben, Zelal ve Saadet bahçede oturmuş tartışırken, Önderlik de gelip bahçedeki tartışmamıza katıldı. Zelal de Saadet de ülkede belli zorlanmaları yaşamış, yaptırımlar ve zorlu süreçlerden geçmişlerdi. Önderlik tartışmamıza katıldığında, her ikisine de; **“Hayret size idam cezası vermişler. Ben olmasam belki şimdi çoktan idam edilmiş olurdunuz. Bakın, tüm bunlar beni anlamamış olmanızın, sizi karşı karşıya getirdiği zorluklardır”** dedi. Konuşmasını sürdürdüğü dakikalarda, Zele pratiğinde ilişki yaşayan Şehit Zehra'dan konu açıldı. Önderlik, üzüntülü, ama aynı zamanda çok iddialı bir ses tonuyla; **“Bakın ben getirdim o kızımızı. Güzel bir kız. Onu özgürleştireceğim,**

dövmeyeceğim, küfür de etmeyeceğim. Onu öyle bir düzeye getireceğim ki, Zele’de bize dayatılan anlayışı Zehra’yla bitireceğim” demişti. Başkan, bu söylemiyle örgütte ve kadın kişiliğinde büyük tahribatlara yol açan Zele pratiğini çözümleyeceğini ifade etmişti. Önderlik, kadının bir geriliği ile tasfiyeciliğe olan yaklaşımı arasındaki bağıntıya ve benzer eğilimlere zemin açma anlamında oynadığı kilit role vurgu yapıyordu. Tartışma esnasında, sorduğu sorular hayli ilginçti. Mesela **“Ara vermeden kaç saat konuşabilirsiniz? Sizi bir bölgeye göndersem, mesela Cudi’ye, Gabar’a göndersem, bir bölgeyi yönetebilir misiniz?”** diyordu. Kadının mücadeledeki yükümlülüklerinin ağır olduğuna ve bunlar karşısında duyması gereken sorumluluğa işaret ediyordu. Önderlik, erkeğin başarısızlıklarının faturasını ödettiği kadını, böyle misyonlarla yeni bir mücadele dönemine hazırlıyordu.

O seferki gelişinde Önderliğin yanında, ikinci kezdir birlikte geldiği bir arkadaş daha vardı. Ülkedeyken, o arkadaş hakkında, bir erkek arkadaşla ilişki tarzının doğru olmadığına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştı. Önderlik, birkaç kez **“Senin filan kesle ilişkilerin doğru değilmiş biçiminde bilgiler aldık”** dediğinde, o arkadaş, hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladı. Tutuk, içine kapanık bir arkadaştı. Öyle bir ağlıyor ki, gözyaşları önünden bentleri kaldırılmış su gibi durmuyordu. Ne yapacağımızı bilemedik. Önderlik, onun başını aldı ve dizine koydu. Yaklaşık bir saat boyunca arkadaşın başı, Önderliğin dizlerinde kalarak, öylece durmadan ağladı. Önderlik, onun göz yaşlarını sildi. Kafasını göğsüne dayayarak, **“Bu gözyaşları seni temizleyecek”** dedi. Halbuki

Önderlik, ağlayanlara çok kızardı. Özellikle de kadınların ağlamasını sevmezdi. Hatta ağlamaya ilişkin çözümlere bile yapıyordu. Bir keresinde bizlerin ağlayışlarını, kendimize ağladığımız biçiminde değerlendirirdi. Ölümlere, ayrılıklara ağlar gibi görünse de aslında herkesin kendisi için ağladığını söylüyordu. Ama o arkadaşın ağlamasında, güçlenmenin nüvelerini gördü. Bir yıkanma anı olarak değerlendirdi. Nietzsche’de “*Güçlü göz yaşları, temizler*” diye bir kavram kullanıyor. Hiç durmadan akan göz yaşları, o arkadaşın patlamasıydı ve Önderlik bunu içindeki kirlerinden boşalması olarak ele alıyordu. Sonraki süreçlerde, o arkadaş gül gibi açılarak bizleri de etkiledi.

Şehitler Bireye Mal Edilemez

Dılzar, Amed’li doktor Çeko diye tanınan bir arkadaşla birlikte, 90’da parti’ye katılıyor. Bunlar geldiğinde, Amed’de ilişki tarzları çok gündemleştiriliyor. Örgütten kovacak derecede, yöneliyorlar. Bunlar gidip, farklı bir alan üzerinden tekrar dağa çıkıyorlar. Bu yaşananlar, Önderliğe yansımıştı. Dılzar ile sahaya gittiğimizde, bu olayın üzerinden üç yıl geçmişti. Dılzar, Önderliğe adını söylediğinde Önderlik, hemen “**Sen Doktor Çeko’nun arkadaşı mısın?**” diye sordu. Raporlardan ismi hatırında kalmıştı. Çeko Arkadaş, büyük ihtimalle Şemo’nun komplosuyla şehit edilmişti. Önderlik Çeko Arkadaş’a çok değer veriyordu. Ama Önderlik, Dılzar’ın Çeko Arkadaş’ın şahadeti karşısında sergilediği yaklaşımı çok yanlış buluyordu. Grupta başka bir arkadaş da nişanlısıyla birlikte gelmişti, fakat nişanlısı

Rubarok eyleminde şehit düşmüştü. Önderlik, ikisinin psikolojisini “*Yas tutan dul kadın psikolojisi*” olarak değerlendiriyordu. Önderlik, ilişki yaşanan bir arkadaşın şahadetinin ardından içine girilmesi gereken tutumun, kendini ömrü billah bir şeylere kapatma ya da yas tutma olmaması gerektiğini, o şehitlerin bireye mal edilemeyeceğini ve onlardan güç alınması gerektiğini söylüyordu. Arkadaşların kendi yaklaşımlarını çözmeleri için, bu yönlü diyaloglar geliştiriyordu.

Bir Tarihin Yaratıldığı Yer: Bekaa...

Sahadaki son günlerimi yaşıyordum. Tarih 22 Haziran 94’tü. Abbas, Fuat Arkadaş ve Nasır, okul yönetimindeydiler. Abbas arkadaş beni çağırıp, “*Çabuk giyinin Şam’a gzmeye gideceksiniz*” dedi. Hemen hazırlandık, arkadaşlar apar topar bizi bir eve götürdüler. İki katlı bir evdi. Bize kimlik hazırlandıktan sonra gidecektik. Fakat nereye gideceğimizi bilmiyorduk. Az sonra gördüğüm tabeladan Lübnan’a gittiğimizi anladım. Önderliğin Beyrut’a ilk gittiğinde geçtiği yoldan gidiyorduk. Barilyas’tan, Bekaa’ya doğru yol aldık. Mahsum Korkmaz Akademisine -Türkiye’deyken basında izlemiştim, gazetelere yansımıştı. Anayolda inilip, oradan dağa vurularak kampa gidiliyordu. - Mahsum Korkmaz Akademisine gittiğimiz, Barilyas’a ulaştıktan sonra söylenmişti. ’94 yılında Akademi çoktan boşaltılmıştı. Bekaa’da militan olarak kalmamış olsam da bir militan olarak orayı ziyaret etmek, korkunç bir heyecan yaratıyordu. Ben de “*Niye bu gruptayım?*” diyordum. Üç kişiydik. Şehit Vasfi, ben, bir de Nasır vardı. Evet

Bekaa'da, yaratılan topraklardaydık! Adım adım her tarafını dolaştık; dolaşırken hepimiz biraz da hüzünleniyorduk. Bu topraklar, kimleri konuk etmemişlerdi ki? Yürürken Agit'le birlikte yüzlerce şehidin bu topraklara bastığını hissediyordum. Bu hissediş, beni daha da hüzünlendiriyordu. Önderliğin, bayan arkadaşların kaldığı evler, şehitlik, arkadaşların eğitim gördüğü alan, kamelya, yemekhane, askeri eğitimlerin yapıldığı yerler, savunma alanları, nöbet yerleri... Her yeri adım adım dolaştık. Dolaşırken de yanımdaki arkadaşlara, "Burada kimler nöbet tutmadı ki" diyordum. Bir tarihin yaratıldığı Bekaa! Orada gerçekten ürperdim. Binewş Egal arkadaş'ın fotoğraf çektiği şahin figürünün yer aldığı duvarın yanından geçerken, yıllar önce onun bastığı toprağa basmanın ağırlığını hissettim. Bu, insanda çok farklı duygular uyandırıyor.

Böylesi duygu yoğunluğundan sonra, akşama doğru saat beş sularında Şam'a geri döndük. Yolda arkadaşlar, arabamızı bir yerde beklettiler. Önümüzdeki arabadan Önderlik indi, bize selam verip **"Gelmeyin"** dedi ve tekrar arabaya bindi. Bizim araba Önderliğin arabasını takip edecekti. Önderliği göreceğimizi hiç beklemediğimiz için, çok şaşırdık. Biraz yol aldıktan sonra, Şam'ın en meşhur çarşısı olan Hamidiye Çarşısına girdik. Önderlikle beraber Hamidiye Çarşısındaydık. Çarşı tıklım tıklımdı. O kadar kalabalıktı ki; insanlar birbirine çarpıyordu. Yürümekte zorlanıyorduk. O matraklığın, hareketliliğin, bağırıların ve çağırıların Önderliğin çok hoşuna gittiği, Önderliğin her halinden anlaşılıyordu. Amin Maoluf, *"Ben Doğu'da gezerken bir caminin yanında bir kilisenin çanlarını çok rahat işitebilirim, ama Batı'nın önemli merkezlerinde*

yıllardır yaşıyor olmama karşın kolay kolay bir ezan sesi duymamışımdır. Avrupalılar buna tahammül edemezler, ama Doğu insanı çok farklı kültürleri kapsamaya hazırdır” diyor. Önderliğin de Doğu’nun o yanına büyük bir sempati duyduğunu gördüm. İnsanlar bağırırken, onların ne söylediklerini anladığı için gülüyordu. Önderlik dil bilmediğini iddia ediyordu, ama aslında anlıyordu. Bizimse Önderliğe bir şey olur diye, ödümüz kopuyordu. Ama Önderlik o kadar rahattı ki, Onun rahatlığı bizi şaşırtıyordu. Arap satıcılarının bağırmalarını, severek dinliyordu.

Ortadoğu kültürünü çok seviyordu. Onunla yolda karşılaşmıştık, çarşıdan çıkmayı başardığımız halde çok korkarak yürüyorduk. Önderlik için de kaygılanıyorduk. Fırtına gibi girip çıkıyorduk. Başkan’la beş saat aralıksız yürüdük, ama o yürüyüşün nasıl geçtiğini hissetmedim. Hiç yorulmamıştım, aksine adeta uçuyordum. Korkunç bir yürüyüştü, ama insan Onunla dünyanın öbür ucuna bile yol alabilirdi. Böyle hissediyordum.

Aynı gün Emevi camisine de gittik. Bu, Suriye’deki en meşhur camilerden birisiydi. Önderlikle beraber, camiye dolaştık. Camide çok değerli işlemeler vardı. Bir de camiye tarihin bir diğer yüzü konuk olmuştu. Hz. Hüseyin’in Kerbela’da kesilen kafası, buraya getiril-mişti. Oraya Sıti Zeynep diyorlardı. Önderlik, bizi oraya da götürdü. Caminin içini gezerken Başkan, kimsenin kendini uyandırmasını istemediği bir uykuya dalmış-çasına, o dönemleri yaşıyor gibiydi. O kadar kalabalığın içinde, Başkan tarihle başbaşaydı. Bir an durup, **“20. yüzyıldan nefret ediyorum. Bu tarihsel güzelliklere nasıl da modernitenin kılıfını giydirmişler. Her tarafı beton yığınınna çevirmişler.”** diyordu. Önderlik,

bunu Savunmalar'da da ortaya koymuş. İnsanlığı o ilkel özde araması, o dönemde de temel yaklaşımıydı. Camiye girebilmemiz için benimle Zaxo'nun kapanması gerekiyordu. Bunun için siyah çarşaf giymiştik. Önderlik bize bakıp gülerek **“Sizi de mi kapattılar, olsun.”** dedi. Aleviliğe ilişkin değerlendirmeler yaptı. **“Aleviliğin özündeki insaniliği sevdiğini, aslında Alevi felsefesinde çok derinleştiğini ve kendi felsefesine yakın bulduğunu”** söyledi. Ayrıca, Hz. Ali kişiliğine değindi. Yürürken bir yandan da değerlendirmesini sürdürüyordu. Yürürken gördüklerini de değerlendiriyordu.

Beni de Ülkeye Götürün!

Camii gezdikten sonra, Kasiyon dağına çıktık. Çıplak Şam'ı zirveden kuşbakışı izleyebileceğimiz, çok hakim bir yerdeydik. Hava kararmıştı. Duvar gibi bir yer vardı. Önderlik ayağını oraya koyup, elini dizine yerleştirerek çenesine dayamıştı. Ayağını yavaşça yere indirdi, hakim bir edayla elini Şam'ın üzerinden yarım daire çizecek şekilde gezdirdi ve **“Bakın”** dedi. Bir tiyatroçunun rolünü çok iyi canlandırması gibi, **“Bakın Ortadoğu'nun bütün siyasi çalkantılarına sahne olmuş şehir, Şam. İşte Şam'ın tarihteki rolü, siyasi çalkantılar”** dedi. Şam'ı, birçok gezgincinin, birçok siyasi düşünürün, gelip uğrayıp gittiği bir yer olması itibarıyla birçok etkileşimin yaşandığı bir alan olarak değerlendirdi. Sonra **“Biraz daha ilerleyelim, size ormanımı göstereyim”** dedi. Yeni dikildiği anlaşılan yedi-sekiz tane ağacı göstererek bize, **“Burası benim**

ormanımdır” dedi. Kaldırımın kenarına oturduk. Bazı arabalar son süratle, bazıları da yavaş yavaş önümüzden geçiyordu. İkimiz Önderliğin sağına, ikimizde soluna oturduk. Çok samimi bir atmosfer hakimdi. Önderlik derin bir içerek:

- **“Burası benim ormanım. Siz ne zaman beni ormanlarımıza götüreceksiniz? Aslında sizin Kürdistan’ın değerini anlayabilmeniz için, iki gün Şam’ın kızgın güneşinde bekletmemiz gerekir. Anlayabiliyor musunuz? ’87 ile ’94 arası buradayım. Artık durumumu siz tasavvur edin. Yedi yıldır ilk kez Şam’ı böyle dolaşıyorum. Bir dört duvar arasından başka bir dört duvar arasına gidip geliyorum, hareket serbestim yok. Sizin gibi özgür hareket etme imkanlarım olsaydı ben neler yaratmazdım ki. Siz beni ülkeye ne zaman götüreceksiniz. Hadi siz benim keşifçilerimsiniz. Gidin. Herkesi öncü gibi gönderiyorum, gidin siz benim keşifçilerimsiniz. Geliş yolumu keşfedin, öncülüğümü iyi yapın. Beni de ülkeye götürün?”** dedi. Sesi içten ve hüzünlüydü.

Bu değerlendirmeyi yaptığı sırada Nasır, **“Başkanım bu hareket tarzı sizin açınızdan tehlikeli değil mi?”** dedi. Başkan alaycı bir edayla Nasır’a dönerek, **“Fukara, Apo’nun Emevi Camiinde ya da Hamidiye Çarşısında olduğunu kim düşünebilir ki. Bir de ben, şehir gerillasıyım. Hiçbir zaman bir yerde gerektiğinden fazla kalmam. Hiçbir yerde gerekenden fazla konuşmam, söz söylemem. Neyi ne kadar yapmam gerekiyorsa, neyi ne kadar söylemem gerekiyorsa o kadar yaparım ve o kadar söylerim. Ben sınırlarımı bilirim, sizin gibi**

gidip kalmamam gereken bir köy yerinde, hiç uygun olmayan bir düzlükte, savunması olmayan bir yerde kalmam. Kendimi uygunsuz yerlere, koşullara bırakmam, rahata yatırmam. Bana hareket tarzım kazan-dırıyor" dedi. Oldukça duygusal olan bu atmosferin ardından, yemek yemek için bir restorana gittik.

Önce Arkadaşlara Göster, Sonra Tercüme Et

Suriye’de Çeme Berede dedikleri bir su var. Kanalizasyonların aktığı kirli bir ırmaktır. Önderlik, **“Bakın Cebel Kasiyon üstünde birkaç ağacın olduğu çırılçıplak bir dağdır. Bu çay da o kadar kirli bir çaydır, ama yüzlerce Arap şairi bunların güzellikleri üzerine şiirler yazmış”** dedi ve Arapların yurtseverliğine değindi. Bunu onların ülkelerinin değerini bilen aydınlarının, ülkelerine ve vatanlarına düşkünlüklerine bağlıyordu. Onların ülkelerinin güzelliklerini dile getirmedeki yetkinliklerine değinirken de **“Kürdistan’da o kadar orman var, o kadar güzel dağlar var. Öyle güzelliklerle karşı karşıya olmanıza karşın, siz niye o güzellikleri dillendiremiyorsunuz?”** diyerek eleştirdi. Dağlarda edebiyatın geliştirilmesine vurgu yaptı. Onun bu değerlendirmesinden sonra, Çeme Berede’nin karşısındaki restorana gittik. Her tarafta çardaklar vardı. Yapay olarak oluşturulan şelalelerin içinden sarı, kırmızı, yeşil ışıklar geçirilmişti. O güzel ortamda bir masaya oturduk. Bu arada, Önderlikle yemek yemenin çok zor bir iş olduğunu belirtmeliyim. Herkes ısmarladığı yemeği

yiyebilir, ama Önderlik ısrarla tabağından bir parçayı, kendi elleriyle yemeleri için çevresindekilere uzatır. O anlarda Önderlik, çocuklarını doyurmaya çalışan bir anaya benzerdi. Normalde Önderlikle olduğumuz zamanlarda yemek yemeyi veya açlığı hissetmiyorduk. Bilgi açlığını, Önderliğin olay ve olguları çözümlemesine duyulan açlığı her zaman daha yakıcı hissediyor. O yüzden Önderlikleyken yemek yiyemiyorduk, ama Önderlik de ısrarla yemek yememizi istiyordu. Özellikle Önderlik, kendi tabağında bir şey bırakmazdı. Önderlik, yemek yeme tarzını değere olan bağlılığıyla ilintilendirir. Sık sık **“Bu kilolarımı sizin çarçur ettiğiniz değerleri toplamaktan dolayı alıyorum”** diyordu. Oturduğumuz masa, çok uzundu. Birkaç kişiydik ve Önderlik uzağımızdaydı. Bir de restoran ortamı olduğu için, fazla ses çıkaramıyorduk. O gün Önderlik, sürekli ülkedeki güzelliklerden bahsetti.

İki gün sonra yola çıkacaktık. Önderlik bundan dolayı ülkedeki güzellikleri kendisine nasıl yansıtacağımız noktasında pratik perspektifler veriyordu. Şehit Vasfi’yi yanına oturtmuştu. Neyse ki biz, Önderlikten biraz uzakta oturduğumuz için rahattık. Önderlik, dakika başı Vasfi’nin tabağını dolduruyordu. Vasfi, yediği yemekten dolayı neredeyse patlayacaktı. Hepimiz can kulağı ile Önderliği dinliyorduk. Önderlik de çevreden duyulmasın diye alçak sesle ve yavaş konuşuyordu. Garson, elinde beyaz bir mendil sarılı tabağı Önderliğe uzattı. Tabağın içinde ne olduğunu bilmiyorduk. Önderlik, tabağı alıp baktığında yüzünü ekşitti ve gülerek **“Gittiğim her yerde bunlarla karşılaşıyorum. Hamit, al tercüme et. Önce arkadaşlara göster ondan sonra tercüme et”** dedi. oturduğumuz o kısacık

zaman diliminde birisi beyaz tabağın içine, kara kalemle Önderliğin yüzünü resmetmişti. Çizilen resimde Önderliğin saçları, rüzgarda dalgalanıyordu, saçının dalgalarına dağ görüntüsü verilmişti. Yüzünün ortasında ise Kürdistan haritası vardı ve bir de şiir yazılmıştı. Çizen kişi şiirinde şunları söylüyordu:

Alnında yitik ülkemin dalgalanan bayrağı,
Gözlerinde halkım için rüya olmuş
özgürlüğün umudunu,
Yüzünde tüm dünyanın güzelliklerini
görüyorum Ey Başkanım!

Tam olarak karşılamasa da şiirin tercümesi böyleydi. Arapça yazılmıştı. Önderlik, daha sonra resmin çizili olduğu bu tabağı bana ve Zaxo'ya uzatarak; **“Alın bunu karargahınıza götürün, bunu sizin karargahınıza hediye ediyorum. Bu tür şeylerle sürekli karşılaşıyorum. Bana hiç rahat vermiyorlar”** dedi. Biz de ülkeye geleceğimiz zaman paketleyip, Önderliğin hediyesi olarak ülkeye getirdik.

O gün sanki birilerine bazı roller verilmiş de herkes kendini rolünü ustalıkla oynuyordu. Gün boyunca öyle ilginç olaylarla karşılaştık ki, önce bunların hepsinin ayarlanmış olduğunu zannediyordum. Bilmeyen birisi, tüm bu yaşananların bir senorya çerçevesinde yaşandığını sanır. Her şey ancak bu kadar birbiriyle ahenkli yürüyebilirdi. Yemekten sonra şelalenin yanında resimler çektik. O geçtiği her yerde korkunç bir ilgi yaratıyordu, herkesin gözleri üzerimizdeydi. Tam çıkaktık ki bu kez top sakallı, entel giyinmiş bir adam yanındaki kadın ve çocuklarla birlikte Önderliğe sarılmaya başladılar. Daha sonra onun, tabağı hediye eden kişi olduğunu öğrendik. Şam'a üç yüz yıl önce yerleşen Kürtlerdenmiş. Araplaşmış

Kürtlerdendi, onlara Şam Kürtleri diyorlar. Önderliği tanıyınca hepsi ağlamaya başladılar. Çünkü onlar için Önderliği görmek, bir rüyaymış. Kendisi, eşi ve çocuklarının hepsi, Önderliğe sarıldılar. Önderliği ellerinden zor aldık. Önderlik de çok duygulandı, onlara sarıldı, ama dikkat çekmesin diye fazla uzatmadı. Oradan çıktıktan sonra eve gittik.

O gün sabahın beşinden gecenin onbirine kadar yürüdüğümüz halde hiç yorgunluk hissetmiyordum. O gece Önderlik, **“Arkadaşlarla son bir çay içelim, fotoğraflarımızı da çekelim, yarın okulda söz töreni var”** dedi. Sözlerimizi verecektik. Önderlik bana, **“Sakine herhalde bu yürüyüş sana derman gibi geldi değil mi?”** deyince bir şey diyemeden sadece **“Önderlik insanın içini okuyor”** dedim. **“Siz bugün, benim için ‘özgür bir vatan parçası’ değerinde olan Bekaa’ya gittiniz. Bunun değerini bileceksiniz. Orası şehitler vadisidir”** dedi. Bekaa’ da yaratılanların bizim devrimimiz açısından oynadığı önemi değerlendirdi. Sonra, **“Yarın görüşürüz”** diyerek, bize iyi geceler dileyip uyumak üzere odasına gitti. Sabahleyin rüyalar aleminden gelir gibi okula geri döndük.

O sabah okula gidip, Önderlikle sözleştik. Okul yapısıyla birlikte Türkçe okulunun kenarında, ‘Özgürlük Yürüyüşü’ yaptık. Yürürken yanında Abbas Arkadaş vardı. Önderlik bir taraftan yürüyor bir taraftan da çözümleme yapıyordu. Kamelyanın yanında, duvarın üstüne kırık bir sandalye konulmuştu. Çözümlemenin en can alıcı yerinde, Önderlik gidişlerimize ilişkin konuşurken, sandalyeyi gördü. Hemen Abbas Arkadaş’a dönerek, **“Benim olduğum yerde, bu böyle olmaz”** diyerek eleştirisini yaptı ve tekrar

yürüyüşüne devam etti. Yürüyüşün ardından bizim için veda töreni hazırlandı. Hepimiz, son bir kez ona sıkı sıkı sarıldık. Bizleri özgürleştirmek, ülke topraklarına uğurlamak için arabalarımıza bindirdiğinde, hepimize özlemle bakıyor ve çok duygulanıyordu. Arabalarımız kaybolana kadar arkamızı dönüp Önderliğe bakıyorduk, Önderlik de arabamızın gözden kaybolduğu ana kadar arkamızdan el salladı. Önderliğin eli öylece havadaydı. Hepimiz ondan ayrıldığımız için, hüngür hüngür ağlıyorduk. Bir yandan ondan aldıklarımızı, kendisini götüremediğimiz ülke topraklarındaki yoldaşlarına onun adına götürmenin sevincini yaşıyorduk diğer yandan içimizde bu güzellikleri onsuz paylaşmanın burukluğu vardı.

Komutan Yapısının Ne Yaşadığını Bilendir

Nasır, bizim okulun yönetimiymi. Önderlik onun savaş tarzını çok çözümlerdi. Bir gün mutfakta iki bayan arkadaş yemek yaparken Önderlik, **“Nasır, bak hele içeride ne yapıyorlar?”** diye soruyor. Nasır, **“Bir dakika Başkanım, bakıp geleyim”** diyor. Başkan, aslında bunu yapmasını kastetmediği için kendisine, **“Fukara iyi bir komutan bakmadan da yapısının ne yaşadığını, ne yaptığını bilir”** diyor. Buna çok gülmüştük. Önderlik **“Fukara, insan öyle mi anlar. En iyi komutan yapısının ruhta ne yaşadığını bilendir. Bakıp da görmeyi herkes yapabilir. Önemli olan senin,**

derinliklerde olan şeyleri hissetmendir” demişti.

Evet arabamız oradan gittikçe uzaklaşıyordu. Önderlikle aramıza uzun yollar giriyordu ve biz, Onunla yaşadıklarımızı arkadaşlara götürüyorduk. Fakat Önderliğin bizi derinlerde hissettiğini, O’nun her zaman için bizimle birlikte olduğunu biliyorduk. Her nereye gidersek gidelim, Önderlik hep bizimle olacaktı.

Sakine Varto

APO GELECEK!

Ziyaretine gittiğimizde çocukları,

- **“Gelin birlikte fotoğraf çekelim”** diye yanına çağırdı.

Yanına her taraftan koşan çocuklar kendisini öpmek isteyince boyları küçük olan çocuklara kendisini öptürecek kadar eğildi. Çocukların kendisini öpmek için birbirlerine sıra vermediklerini görünce bu kez Başkan parmağını yanağına götürerek çocuklara,

- **“Hadi beni öp, burayı öp, şurayı öp”** deyince çocuklar büyük bir sevinçle onu öpüyorlardı.

Çocuklarla sohbetinden sonra bize,

- **“Siz ne yapıyorsunuz?”** diye sorunca biz büyükler heyecandan sorduğu soruya cevap veremedik.

Bizimle görüştü, gitti, Başkan gittiğinde bizim de evlerimize dönmemiz gerekiyordu. Ama dönmedik. Onu bırakıp gitmek istemiyorduk. O yüzden de O’nu tekrar görmek için karın üzerinde battaniyelere sarılıp soğuğa aldırmadan mesahi beklercesine iki gün onu bekledik. Biz büyükler gibi çocuklarımızın da hiçbir şey umurunda değildi. Çocuklar Başkan’ı tekrar görmenin heyecanıla *“Apo gelecek, Apo gelecek”* diye bir o yana bir bu yana koşup duruyorlardı.

Başkan iki gün sonra geldiğinde bizimle konuşurken bir çocuk konuşmasını bölerek kendi

diliyle konuşmaya başlayınca etrafındakiler susturmaya çalışırken Başkan,

- **“Bırakın çocuk konuşsun”**, dedi ve çocuğun kendisine, **“Halepçe katliamı unutulur mu?”** diye sordu, soruya Başkan cevap vererek konuşmasına devam etti. Başkan konuşmasını bitirmeden tek ağızdan sloganlar atılmaya başlandı. Herkes O’nu gördüğü için kimisi ağlıyor, kimisi ona ulaşmak için var gücüyle koşuyor, kimisi de uzaktan uzağa sesini duyurmak için avazının çıktığı kadar Apo, Başkan diye sesleniyorlardı. Böyle bir ortamda kimisi de çocuklarının o kalabalıkta kaybolduğunun bile farkına varmamışlardı.

O konuşmasında biz analara yarım saat süren bir toplantı yaptı. Toplantıda gerilla ve şehit anaları olarak bizlere,

- **“Birbirinizi sevin. Birlik olun, birlikte çalışın...”** diye bizim yerine getirmemiz gereken görevlerimizi tekrar hatırlattı. Bizimle yaptığı bu konuşmasından sonra evlerimize döndük.

Bir süre sonra bana Başkan’ın bizim eve geleceğini söylediklerinde eteklerimiz tutuştu, panikledik. Hazırlık yapacak zamanımızda yoktu. Hemen çocukları alıp kapıda onu karşılamak için ailece törene durduk. İçeri girdiğinde

- **“Rojbaş”** deyince biz de

- **“Rojbaş”** dedik.

Hal-hatırımızı sorduktan sonra yukarıya çıkıp gelen gazetecilerle görüştü.

Görüşmeden sonra erken çıkması gerektiği için bizimle vedalaşıp kapıya doğru yürüdü. Kapıdan çıkmadan önce Başkan arkasını dönüp bize el sallayınca ben ve çocuklarım da Başkan’a el salladık. Arabalar kayboluncaya kadar gidişini izledik.

O gün Başkan'ın gideceği yere sağlam ulaşp ulaşmadığını öğrenmeyene kadar ailece ne yemek yedik ne de uyuyabildik. Yerine ulaştığı haberini aldıktan sonra “*bu gün de bir şey olmadı*”, dedim ve derin bir iç çektim. Çocuklarımla ancak haber aldıktan sonra rahatlayabildik.

***Yadê Ayşê
Lübnan'daki Yurtseverlerden***

ANNEM HEP ONU BEKLERDİ

Önderlikle 1976'nın kışında tanıştım. Tanışmadan önce, ondan çokça bahsedildiğini duymuştum. İsmi çok duyduğumuz için, nasıl bir şahsiyettir diye çok merak ediyorduk. Hepimiz ONU tanımak ve görmek istiyorduk. Bu merakımızın en büyük neden ise “Apocular” diye bir grubun ortaya çıkmış olmasıydı.

Önderlik, bu grubun lideri idi ve fakat gruba bu ismi kendisi vermemiştir. Resmi bir örgüt kimliği olmadığı için, daha çok dış çevreler tarafından böylesi bir isim takılmıştı. Gruptakiler de bu ismi benimsemiştir. Bu anlamda bizde Başkan'ı tanımaya yönelik, belli bir merak uyanmıştı.

Çocukluk yıllarında, o sürecin devrimci isimlerini çok duyuyorduk. Yine o süreçte üniversitelerde okuyan tanıdıkların ya da yakın akrabaların, bu kişilere ilişkin anlatımlarını dinlemiştik. Bu yüzden de o dönem devrimci önderleri, üzerimizde büyük iz bırakmışlardı. Bazı çocukların hayallerini, geçmişte yaşamış, tarihe mal olmuş kahramanlar süsler. Hep onlar gibi olmak isterler.

Bizim çocukluk dönemimizin kahramanları, o dönemin devrimci önderleriydi. Hepimizin hayalinde Deniz Gezmiş ya da Mahir Çayan olmak vardı. Onlar, neredeyse her gün rüyalarımızda bizimle birlikteydiler. Günlük yaşamımızda,

sohbetlerimizde, dile getirdiklerimizde onların önemli bir yeri oluyordu. Onlar, yüreğimizdeki en güzel yere yerleşmişti. Önderlik de bizim için böylesi kişiliklerden birisiydi.

Bizim hayallerimizi süsleyen ve daha sonraki süreçte yaşamımıza yön verecek olan bir hareketin önderiydi. Öylesi bir kişiyle tanışmanın ya da tanışacak olmanın, insanda uyandırdığı derin etkiler vardı. Merakla bu heyecanın birleştiği bir süreçte, Başkan'ı tanıma fırsatım oldu.

Henüz 13-14 yaşlarındaydım. Tanışmamıza vesile olan nedenlerden birisi de hareketin ilk örgütlendiği alanlardan birisinin Tuzlu çayır olmasından dolayı. Başkan'ın ve diğer arkadaşların buraya sık sık gelmeleri idi.

Kürdistan'da örgütlenme yapılmadan önce, Ankara'da bir öğrenci kesimi kendi içinde belli çalışmalar yapmış ve bir grup oluşturulmuştu. Bir de çeşitli mahallerde alt gruplar oluşturulmuştu. Bir gün Başkan Apo gelip, bizim mahalledeki ilgililerle bir toplantı yapacaktı ve bu toplantı bizim evde gerçekleştirilecekti. Bu benim için çifte şans oluyordu. Toplantının gerçekleştiği yerin bizim ev olması bir avantajdı.

Bunun dışında o gruptaki bazı arkadaşlarla tanışıyordum. Bundan dolayı Önderliğin geleceğini, bir gün öncesinden öğrenmiştim. Başkan'ın geleceği söylendiğinde hemen, alelacele bir hazırlık yapılmıştı. Önceleri olmasa da daha sonra annem ve babam da onun geleceğini duydular. O evdeki havanın çevreye yaydığı heyecandan dolayı, aynı mahallede oturduğumuz insanlar, mevcut arkadaşların dışında, farklı kişilerin geleceğini anlamışlardı. Onlar da en az bizim kadar, merak ediyorlardı. Bir süre sonra Başkan'ın geleceğinden annemin haberi oldu. Babam da işten geldikten

sonra öğrendi. Akşama doğru, mesafeli bir şekilde toplantıya katılacak olan arkadaşlar bizim eve gelmeye başladılar. Yanlış hatırlamıyorsam toplam on dokuz kişiydik. Önderlik geldiğinde, Onu kapıda karşıladık.

Toplantının yapılacağı oda, televizyonun olduğu misafir odasıydı. Hepimiz o odada toplandık. Tam hatırlamamakla birlikte, sanırım Önderlik ve Haki Karer Arkadaş toplantıya beraber gelmişlerdi. Biraz sohbet ettikten kısa bir süre sonra, toplantı başladı. Önderlik, toplantıya Kürdistan tarihini değerlendirerek başladı. O salt Kürtler üzerine değil, dünya ve bölge tarihi üzerine de konuştu.

Bu toplantıya katıldığım zaman henüz çocuk sayılırdım. Toplantıya katılan herkes gibi ben de Başkan'ı büyük bir merak ve heyecanla dinliyordum. Benim o yaşma rağmen toplantıyı heyecanla dinliyor olmam, Önderliğin çok dikkatini çekmişti. Bazen bakışları birimize takılıp kalıyordu. Toplantı gecenin ilerleyen saatlerinde sonuçlandı. Hem Önderliği ilk kez görmem, hem de toplantıya katılmam kendimi bir şeyleri omuzlayacak olan birisi gibi hissetmeme yol açmıştı.

O gece uygun olmadığı için Önderlik bizim evimizde kalmadı, diğer arkadaşlarla birlikte gitti. İlk tanıştığımızda benimle ilgilenmiş olması ben de çok derin izler bırakmıştı.

Toplantıya gelişle birlikte evdekilerle sıcak bir diyalogu oldu. Annem ilişkilenirken seçici davranan bir insandı. O zaman çevremizde bizden yana hareket edenler vardı. Bunlar bizim eve geldiği zaman annem, kendi seçiciliğine göre sıcak veya soğuk yaklaşırdı. Fakat Önderliği, yalnız annem değil, tüm mahalle halkı oldukça çabuk benimsediler. Daha sonra o gruptan, bazıları

ihanet etti. Tek tük ihanet edenlere rağmen, grubun çoğunluğu kahramanca şehit düştü. O ilk gruptan geriye çok az arkadaş kaldı.

Daha sonraki süreçlerde aile fertleri gerek iş, gerek okul nedenleriyle evde kalmıyorlardı. Ama evde kimse olmasa da Önderlik ve diğer arkadaşlar ihtiyaç duydukları zaman gidip dinlenebiliyorlardı. Evdekiler de onları evin bir ferdi gibi kabul edip ona göre yaklaşıyorlardı.

Annem, Önderliği kendisine bir oğul olarak kabul ediyor ve o sıcaklıkla yaklaşıyordu. Ailenin onları böylesine kabul etmesi, Önderliğin yarattığı olumlu izlenimlerin sonucu olmuştu. Önderliğin farklılığı sadece sözleriyle değil, varoluşuyla da hemen hissediliyordu. Evdekiler Önderliğe karşı farklı ilgilerini yaklaşımlarıyla bir şekilde hissettiriyorlardı. Daha sonra annem, Önderliğin eve her gelişini anlatırdı. *“İşte şu saatte geldi. Ama fazla kalmadan, dinlenmeden veya yemek yemeden gitti”* diyordu. Başkan, bizim eve en son uğradığında, annem kardeşlerimle birlikte evdeymiş. Başkan,

- ***"Fatma teyze sen güzel yemek yapıyordun. Bir tarhana çorbası yap da içip gideyim"*** demiş. Annem çorbayı yapıp bitirdiğinde ise, Önderliğin acil bir işi çıktığı için çorbayı içmeden gitmiş. Annem aradan yıllar geçmesine rağmen bu olayı her hatırladığında hala, *"Tarhana çorbası yaptım ve O, içmeden gitti"* diye hayıflanıyordu. Bu, kapanmayan bir yara gibi içine dert olmuştu. Ve her hatırladığında yarası yeniden yeniden kanıyordu.

Cemal Şerik

DOSTLUK GÖRÜŞMESİ

Başkan Apo'yla ilk kez 19 Eylül 1991 yılında Suriye'nin Halep (Aleppo) kentinde görüştüm. Başkan, Ömer arkadaşın evine misafirlğe gideceğimi biliyordu. Ben eşim Helime Emo ile birlikte Eylül'ün onsekizinde Şam'dan Halep'e geçtik.

Önderliğin şoförü aynı akşam orada olduğumuzdan emin olmak için kaldığımız eve geldi. Fakat ev sahibi bize gelenin kim olduğunu söylemedi. Ertesi gün yani ondokuz eylül günü Başkan bizimle görüşmek için kaldığımız eve geldi. O'nun bizimle görüşmek için o eve gelmesinden dolayı çok mutlu olmuştum. Bizi, çok nadir tanık olduğum bir samimiyetle karşıladı. Başkan'la o gün yaşanan sorunlardan, Sovyet Kürtlerinin durumlarından, Kürt dili ve Kürt kültüründen, yine göçertilmiş Kürtlerin durumlarına ilişkin epey sohbet ettik. Sanki bana inanmamış, o yüzden de bana sorular soruyor, beni sınıyordu gibiydi. Daha sonra hep beraber tartışmaya geçtiğimizde Başkan önümüzdeki beş yıl içerisinde PKK programında ne tür değişiklikler yapacaklarını anlattı. Başkan,

- ***"Biliyorum, Bonn'da Diasporadaki Kürtlerin sorunlarına ilişkin düzenlenen üçüncü konferansa katılacaksınız. Bu sizin katıldığınız üçüncü konferanstır. (1.1989-Paris, 2.1990-Stockholm) Bunların Kürtlere ne faydası var? Kürtlere ne veriyorlar? Dördünce***

ve beşinci Konferanslarını Kürdistan'da yapsınlar. Kürtlerin durumlarının, Kürdün çektiği zulmü görsünler, inansınlar. Bakış açısı, değişim büyük devletlerin de desteğiyle..." dediğinde ben de kendisine;

-Devletler bu konferansların tüm her şeyini omuzlarına alıyorlar, delegasyonun tüm gidiş-geliş sorunlarının sağlıklı halledilmesini sağlıyorlar. PKK bu sorunların altına girer mi? diye sordum.

Başkan,

- **"Kaldırır"**, dedi.

Ardından Başkan'a;

-Bu söylediklerinizi Bonn'daki konferansta söyleyebilir miyim? diye sordum.

- **"Söyleyebilirsin"**, dedi.

Daha sonra ev sahibi bize yemek getirdi. Başkan'la birbirimize karşı güvenimiz gelişti ve Başkan'la aramızda yoldaşlık ve dostluk bağı kuruldu. Ben yemek üzerindeyken mutluluğumu bugünkü gibi gizleyemiyordum. 19 Eylül 1991'de eşim Helima Emo'nun 50. yaş günüydü. Eşim Halime'nin ellinci yaş gününü Başkan Apo'yla geçirdik. Bu benim için büyük mutluluk olduğu gibi bana huzur vermişti. O akşam gece geç saatlerde Başkan Şam'a geri döndü.

Ben o gün Başkan'ın felsefesini daha iyi anladım. Ve Kürt tarihinin doğru yolda olduğuna olan inancım daha da güçlendi. Çünkü Başkan bana yalnızca PKK'yi anlatmadı, aynı şekilde diğer Kürt partilerini de değerlendirdi. Bu benim Başkan APO'nun felsefesini kabul ettiğim günüm oldu.

Orada kaldığımız sürece Başkan hemen hemen her öğün bizimle yemek yedi. Meyve ve balı çok seviyordu.

Yemekten sonra Başkan'la birçok konuda sohbet ediyorduk. Başkan sohbet ettiğimizde bana

birçok soru soruyordu. Örneğin bir sohbette Başkan bana

- **“Sovyet Kürtlerinin hepsi Rusça biliyorlar mı? Yaşlılar, köylerde yaşayan Kürler de Rusça biliyorlar mı?”** diye sorunca Ben de

- *“Hepsi biliyorlar, ama siz niye bu soruyu sordunuz?”* diyerek merakımı gizleme ihtiyacı duymadım.

Başkan kendisine sorduğum soruya,

- **“Türkiye’deki Kürtlerin yarısı Türkçe bilmiyor, ana dillerini de kullanmıyorlarsa bu millet nasıl gelişecek. PKK platformunun nasıl dil ve kültürden başladığını biliyorsunuz?”** dedi.

- Ben de Başkan’a *“PKK dil ve kültür üzerine birçok çalışma yapıyor, gerillanın da günden güne sayısı ve silahları artıyor, bunların parasını kim veriyor?”* diye sorduğumda Başkan sorumun yanıtını verdi, değerlendirmeler yaptı. Başkan aynı sohbette sorduğum tüm sorularımın cevabını verdi ve sorduğum konulara ilişkin değerlendirmeler yaparak görüşlerini benimle paylaştı. Ben konuştuğumda dikkatlice dinledi.

Başkan’la sohbetlerimize Lenin ve Stalin’de çokça konuk oldular. Başkan’la Lenin ve Stalin’e ilişkin de bol bol konuştuk. Başkan’ın Lenin ve Stalin’e ilişkin de düşünceleri oldukça derinlikliydi. Başkan,

- **“Onların programları oldukça doğruydı. Ancak kendilerinden sonraki liderler çokça yanlışlıklar yaptılar. Biz onların yolunu takip ediyoruz ancak siz onların yolundan çıktınız”,** dedi.

Yine Ekim Devrimi üzerine çokça tartıştık. En çok bu devrimin Kürtlere birlik, eğitim ve kültür

konularında kazandırdıklarını tartıştık. Diğer halklara zorla eğitim veriyorlardı. Ancak Kürtlerden birçok bilgili insan ve sanatçı çıktı. Bu devrimin bir çok kuralı güzeldi ve benzeri hususlarda sohbetler ediyorduk. Başkan bizimle kadın özgürlüğüne ilişkin de birçok değerlendirme yaptı. Başkan'ın en çok vurguladığı noktalardan biri ise, **“Ülkenin kurtuluşu, halkın kurtuluşu kadını kurtuluşuyla başlar”**, gerçekliği idi.

30 Eylül 1991'de Bonn'da düzenlenen konferansta Başkan'ın söylediklerini ve davetini ilettim. PKK o zaman terörist bir parti olarak ele alınıyordu. Bu konuşma bomba gibi etki yarattı. Daha sonra bazı Kürtler gelip beni kutlarken, bazıları da bana sırtını döndü ve

- *“Nadir Nadirov da terörist olmuş”*, dediler.

Başkan Apo'yla ikinci kez 1 Nisan 1993'te yine Şam'da görüştük. Bazı işlerimden dolayı Avrupa'ya gidiyordum. İngiltere'ye gidecektim. Bir gün arkadaşlar gelip bana,

- **“Sen İngiltere'ye değil, Başkan'ın yanına gideceksin”**, dediler. Arkadaşlar beni havayoluyla Şam'a gönderdiler.

Suriye'ye ulaştığımda Suriye'deki arkadaşlar beni oradaki Kürtlerin evine götürdüler. Cuma arkadaş ve başka arkadaşlar da oradaydılar. Diğer gün Başkan'da kaldığım eve geldi. Biraz kaldıktan sonra Başkan'la birlikte Başkan'ın evine gittik. Bu görüşmemiz yoldaşlık, kardeşlik ve dostluk görüşmesiydi. Yemekten sonra bana tek tek odaları gezdirip,

- **“Hangi oda hoşuna gidiyorsa yerini orada yapsınlar”**, dedi. En büyük ve önemli inanç, güven o akşam yaratıldı.

O günlerde Başkan'ın 43. yaş günüydü ancak o zaman Başkan'ın doğum gününü kutlamıyorlardı.

Başkan Apo'yu defalarca rüyada serbest bırakılmış olarak görüyorum. Rüyalarımın hareketle iki-üç ay sonra Başkan'ın durumunun, çalışmalarının nasıl olabileceğini kestirebiliyorum. Bir gün Başkan'ın bırakıldığını gördüm. Ancak Başkan'a siyaseti bırakmalarını söylüyorlardı.

Başkan'ı düşünmediğim gün kendi adıma o günü yaşamış saymıyorum. İnsan sadece ekmek yiyerek, su içerek yaşamıyor; namusuyla, yurtseverliğiyle, halkını sevmekle ve açılan ışıklık yolda yaşıyor. Bu yüzden de Başkan'ın sağlığı, işleri ve yaşadığı ortam her zaman yüreğimde ve benimle yaşıyor, adeta yaşamımın bir parçasıdır.

O'nunla yaşayan binlerce insandan biri olarak her şeyden önce Başkan'ın sağlığını önemsiyorum. Çünkü Başkan sadece Kürtlerin yiğidi değil, tüm cihanın yiğididir. Başkan Apo kardeşliğin, dostluğun ve demokrasinin yolunu bozulmayacak taşlarla kendisi döşedi. O Kürt halkını kaybolmaktan kurtarıp ayağa kaldırdı. Kürtlerin adını Başkan Apo dünyaya duyurdu; dilini ve kültürünü kurtardı. Kürdistan dağlarının doruklarına O çıkardı. Başkan Apo yeni çağda Kürdistan namusunun ve şerefine bayrağı oldu. O temellerini çok sağlam attığı için Kürdistan hiçbir zaman ölmeyecek! Ve Başkan Apo bunu büyük bir yaşam yolu haline getirdi. O'nun gösterdiği yolda halk olarak yürüyoruz ve yürüyeceğiz de.

Örneğin O'nun hakkında bir kitap yazdım. O'nun hakkında birçok şiir de yazıldı. Örneğin eşim Helima Emo'nun O'nun için yazdığı şiiri her okuduğumda ağlarım. Halk olarak en büyük

istemlerimizden birisi de O'nun üzülmemesidir. O'nun yolunda halk olarak iyi yaşıyor ve yürüyoruz. İşte bundan dolayı Başkan Apo'nun yaktığı ateş hiçbir zaman sönmeyecek diyorum. Başkan Apo'ya sağlıklı ve özgür günler diliyorum.

Başkan Apo esir düştüğünde tarihini bilen namuslu ve yurtsever Kürtler gibi bende doyasıya ağladım. Halende Başkan Apo her aklıma geldiğinde oturup ağlarım. Bazen kitabımda şiir okuduğumda kendimi tutamayarak ağlarım. Ağlamak rahatlamak, gevşemek değil bir tür aşk, yürek aşkıdır. Yüreğimizdeki aşk her zaman Başkan Apo'yladır.

Nadir Nadirov

İNANAMADIĞIM GERÇEĞE DOYMAK İSTİYORDUM

“Rüyamda görsem inanmam” diyordum. Bu meziyetlere sahip bir insanın olabileceğine ihtimal vermiyordum. O’nu tanıdıkça, bunun mümkün olduğunu gördüm. Yaşayarak ikna oldum. O nedenle, salt inançla gelişen bir bağlılık değil, yaşam pratiklerinin kesin sonuçlarıyla ulaşmaya çalıştım.

Önderliğin istemi üzerine, 91’de kırk beşe yakın aydın, Halep’te toplantı için bir araya gelmişti. Toplantı boyunca Önderlik, bir yandan öğrenci gençliğin görevleri ve rolü üzerine dururken, bir yandan da öğrenci çalışmalarındaki zayıflıkları dile getirmiş, öğrencilerin görevlerini yerine getirmediğini söyleyerek ve onları eleştirmişti.

Toplantıya, toplantının yapıldığı evin sahibi de katılmıştı. Evin sahibinin yanında bizleri eleştirmesini hazmedememiştim. Söylediklerinde haklı olsa da gururum kırılmıştı. Yine de O’nu dinlemekten, izlemekten kendimi alamıyordum. O gün, beni biraz da Apo çarpmıştı sanki. Çarpılmış halde, yüz hatlarına işlenen halk ve insan sevgisinin dilden dökülüşünü büyük bir hazla dinlemeye devam ediyordum. Ve bir zamanlar olamayacağını düşündüğüm gerçekliği görmenin şaşkınlığıyla o ana doymak istiyordum. Geliştirdiği

eleştiriler, gençler olarak bizleri rolümüz üzerine yoğunlaşmaya itiyordu. Konudan konuya geçerken ki düşünce harmanıyla sivruluyordum. “*Keşke O’nu daha önce görmüş ve tanımış olsaydım*” diyordum içimden. O ana kadar tanıyamamış olmanın yarattığı sabırsızlıkla, kaybedilen zamanı telafi etmek için var gücümle O’nu takip etmeye çalışıyordum.

O toplantının üzerinden bir süre geçtikten sonra, birkaç arkadaşla birlikte Önderlik sahasına geçtik. Akademideki karşılaşmamızda, O’na sarılırken kendimi bir an cennetteymişim gibi hissettim. O’nu ilk kez kucaklıyordum. Önderlik haftada bir gelip, çözümleme yapıyor ve geri gidiyordu. Daha çok sabah saatlerinde geliyordu.

Bizim eğitim devremizin devam ettiği süreçte, okullar tatile girdiğinden bir grup genç, eğitim almak için Akademiye gelmişti. Onların eğitimleriyle ben ilgileniyordum. Bir gün, öğle saatlerinde Önderlik, yanımıza geldi. Geç olduğu için artık gelmeyeceğini düşünmüştük, o nedenle hazırlıklı değildik. Rahat ve biraz da dağınık olduğumuz bir anda Önderlik, çıkageldi. Nöbetçi arkadaş, Önderliği görünce paniğe kapılıyor ve selamlamadan önce yönetimi çağırıp-çağırmayacağını soruyor. Önderlik kızarak:

- **“İnsan önce Başkanım hoş geldiniz der. Önderliğe hoş geldin demeyi bile bilmiyorsunuz”** deyip arkadaşları eleştiriyor.

Başkan, kimseye haber verdirmeden içeri giriyor. Saat on bir suları olduğu için gençler, eğitimlerine ara vermişlerdi. Hepsi de dışarıda dolaşıyorlardı. Önderlik, gençlerin neden dışarıda olduklarını sordu. Eğitim arası verdiklerini söyledik, herhangi bir şey söylemeden yönetimin olduğu yere doğru yürümeye başladı. Herkesin eli

ayağı birbirine dolanmıştı. Yönetimin kapısındaki nöbetçi de panikledi ve kendisini selamlamadı. O da öyle yapınca Önderlik, kafasına bir tane indirdi. İçeri geçip biraz televizyon izledikten sonra, çözümleme yapmak için sınıfa geçti.

Gençler, Önderliğin kadro arkadaşlar için yaptığı çözümlemelere katılmıyorlardı. Ancak gençlerin hepsi de Önderliğin kendilerinden büyük arkadaşlara nasıl eğitim verdiğini merak ediyorlardı. O'nu yakından görmek, izlemek, tanımanın merakı ve arayışı içindeydiler. Önderliğe ilişkin en küçük ayrıntı merak konusuydu. Gençlerin içinde yaşça en küçük olan dokuz yaşındaki Hogır'dı. Diğerlerinin yaş ortalaması on iki-on üç civarındaydı. En büyükleri ise, on beş yaşındaydı. Onlar da çözümlemeye katılmak istediler. Ancak çözümlemeyi anlamayacaklarını ve

Başkan'ın bu toplantıyı kendilerinden büyük arkadaşlar için yaptığını, kendileriyle daha sonra özel tartışacağını söyledik. Bunları dinledikten sonra, onlar da katılmaktan vazgeçtiler. Ancak, Hogır ve on üç yaşındaki Mizgin bizden habersiz , gizlice okula giriyorlar. Önce farkına varmadık. İki saat sonra içeride olduklarını ancak fark etmiştik. Fakat artık içeriden çıkaramamamız mümkün değildi.

Önderlik de o gün Zağros eyaletindeki yöneticilik tarzı ve kadro duruşu üzerine yaklaşık iki saat çözümleme yaptı. Çözümleme esnasında yüzlerce arkadaşın arasına sıkışan, genç arkadaşları fark etti. Ama bir şey demeden çözümlemeye devam etti.

Çözümlemenin sonlarına doğru gençlerin eğitim ve anlama düzeylerini, anlam verme açısından güçlü olanların o anda salonda hazır olup-olmadıklarını sordu. O zaman Mizgin'e döndü

ve gülümseyerek onun yanına doğru yürümeye başladı. Önderliğin yanına gittiğini anlayan Mizgin, hemen ayağa kalktı. Onlar da Önderlik karşısında nasıl durulması gerektiğini artık öğrenmişlerdi. Önderlik;

- **Adın ne?** diye sorduğunda,

- *Adım Mizgin, Başkanım* yanıtını verdi. Sesi o kadar kısık çıktı ki, korkmuş gibiydi. Önderlik,

- **Eğitiminiz nasıl geçiyor? Bir şey anlıyor musun?** diye sordu. Mizgin yaşadığı şokun etkisiyle afalladı, ne cevap vereceğini tam kestiremediğinden konuşamadı. Önderlik sorusunu tekrarlayınca, Mizgin yine cevap veremedi. Başkan, o an Mizgin'i şoktan çıkarmak istercesine saçlarına dokundu ve gülerek; **"Mizgin şok olmuş. Ne dediğimi duymuyor ve anlamıyor. Mizgin şok geçiriyor"** dedi. Sonra;

- **Gençlerin içerisinde en güçlü ve zeki olan kimdir, o gelsin. O'na eğitimlerini soracağım"** diyerek bu kez Hogır'a doğru yürümeye başladı

Önderlik. Hogır da en arka sırada, kendisini gizlemiş bir vaziyette oturuyordu. Uykudan yeni uyandırdığı için gözleri mahmur ve saçları dağınık bir halde çözümlemeye girmişti. Önderlik Hogır'a yakınlaştığında, ilkin adını sordu. O, Kendisinden beklenmeyecek bir ciddiyetle, *"Hogır Başkanım"* dedi. Başkan da aynı ciddiyetle;

- **Sence, ben bunlara daha başka ne vermeliyim?** diye sordu.

- *Onlara çok şey verdiniz. Vermediğiniz bir şey kalmadı,* dediğinde Önderlik gülerek; **"Bravo"** dedi ve hemen genel yapıya dönerek.

- **Bakın, Hogır dokuz yaşında olmasına karşın beni anlıyor, ama siz bir türlü**

anlayamıyorsunuz”, diyerek Hogır’ı bize örnek gösterdi ve Hogır’la diyaloguna devam etti;

- **“Hogır, beni nasıl görüyorsun? Kime benzetiyorsun?”**

Hogır Cizre’li olduğu için Önderliğin konuştuğu Urfa ağzını fazla anlamıyordu. Önderliğin sorusunu da anlamamış, kendisine **“Sen mi?”** diye sormuştu. Önderlik de;

- **Doğru, sence ben kime benziyorum, nasıl biriyim?** dedi. Fakat Hogır yine anlamamış ve bir kez daha; **“Sen mi?”** diye sormuştu. Önderlik güldüğünde Hogır;

- **Başkanım, siz hepimiz kadar varsını”** dediğinde hepimiz gülmeye başladık. Önderlik de çok gülmüş ve Hogır’a

- **“Bravo”** demişti.

Önderlik bu kez de Hogır’ın verdiği cevabın üzerinden uzun bir çözümleme yaptı ve bu küçük yaşıyla bir çocuğun Önderliği bu düzeyde anlayabilmesini defalarca örnek gösterdi.

Gençler Söz Verirken

Önderlik, onlarla birçok kez yakından ilgileniyor ve sohbet ediyordu. Yaptığı toplantılarda, tek tek hepsinin ailesini, okul durumlarını, yaşamlarını en küçük ayrıntısına kadar soruyordu. Gençlerle ilişkilerinde onların inançlarını güçlendiriyor ve onlara cesaret kazandırıyor. Geçlerden bazılarının babası veya anası şehitti, yine bazılarının ise kadroydu. Bir çoğu da ailece partiye katılmışlardı.

Söze başlamadan önce, on yaşlarındaki Serhıldan’ın annesi ve babasını özlediğini hatırladığı için Önderliğin karşısında hüngür

hüngür ağlamaya başladı. Göz yaşları yanaklarından yuvarlanıyordu. O kadar çok ağlıyordu ki, etkilenmemek mümkün değildi. Ağladığını gören Önderlik, **“Niye ağlıyorsun”** diye sorunca, Serhıldan; **“Annemi ve babamı özlediğim için ağlıyorum”** dedi. Onun ağlayarak verdiği bu cevap karşısında Önderlik,

- **“Böyle olmaz ki, sen asker olacaksın. Böyle anne-babanı özlememelisin. Böyle olmaz. Kendini güçlendirmen lazım. Serhıldan, tek başına ayakları üzerinde durmasını bileceksin”** dedi.

Başkan onlarla ilişkilenirken en az büyüklere gösterdiği saygıyı gösteriyor ve diyaloglarını da o temelde geliştiriyordu. Gençlerin söylediklerine değer veriyor, onların da gerçekten bir kimlik ve kişiliklerinin olduğunu ve buna değer vermek gerektiğini gösterircesine büyük bir hassasiyetle yaklaşıyordu. Onları sürekli düşünmeye, arayışlarını güçlendirmeye ve bir gencin kendi özgücuyle ayakta kalmasının iradesini kazanmanın yollarını bulmaya teşvik ediyordu.

Eğitim devreleri sonuçlandığında Önderlik; **“Gençler gelsin, sözlerini alalım, öyle gönderelim. Gitsinler, okullarını okusunlar”** dedi. Onlarla geçireceğimiz son gündü! Gençler de verecekleri sözün heyecanı ile hazırlanmışlardı. Önderlik oturmuştu, masanın etrafını da gençler sarmıştı. O, bu kez bir halkın özgürlük baharına durmuş genç yüreklerle sözleşecekti. Ve sözleşmeye başladığında tek tek eğitim devresinden neler öğrendiklerini ve neyi sevip-sevmediklerini sordu. Sözleşme gününde de en çok dikkatini Hogır çekti. İki kişiden sonra sıra Hogır'daydı. Önderlik Hogır'a;

- **Sen devreyi anladın mı?**

- *Evet Başkanım.*

- **Ne anladın? Önderlik gerçeği ve PKK gerçeğinden ne anladın, hadi bize anlat bakalım,** dedi.

Hogır, Önderlik gerçeğini anladığını söyleyince Önderlik sevinçle güldü. Kendilerine hikaye, öykü tarzında Parti Tarihini ve Önderliğin yaşamını anlatmıştık. O da bu derslerden aklından kalan birkaç noktayı anlatmaya başladı ve

-“Başkanım, Önderlik daha küçükken birkaç güvercini varmış. O güvercinlerden bir tanesi ihanet ederek komşularının güvercinlerine karışıp uçmuş. Önderlik de o güvercinin bir daha ihanet etmemesi için cezalandırmış. O güvercinin tüylerini yolarak cezalandırıyor.” dediğinde Önderlik, yıllar sonra bir çocuğun anlatımıyla yaşadıklarını dinlerken o günleri tekrar yaşıyor gibiydi. Hogır’ın heyecanla anlatmasına gülüp;

- **Çok iyi anlamışsın. Önderliğin cezalandırma tarzını ve cezalandırmadaki amacını iyi anlamışsın,** dedi Sözleşmelerin ardından toplu duran gençlere dönerek;

- **Eğitiminiz tamamlandı. Okullarınıza gidecek ve öğreniminizi tamamlayacaksınız. Sözünüzü alacağız. Bir arkadaş sözü okusun diğerleri de tekrarlasın?** dedi.

Babası şehit düşen bir genç, **“Ben okuyabilirim”** diyerek bir adım öne çıkınca Önderlik,

-**O zaman hepiniz kalkın, ellerinizi uzatın. Söz veriyoruz,** dedi. Babası şehit düşen Agit söz metnini okumaya başladı ve and içtikleri cümlelerin arasına bir de *“Babamın kanı üzerine söz veriyorum”* cümlesini ekleyerek okuyunca diğer gençler de hep bir ağızdan *“Babamın kanı üzerine*

yemin ediyorum” dediler. Önderlik gülerek araya girdi ve,

-Agit öyle değil, yanlış okuyorsun. Bir daha baştan alalım. Agit bir daha baştan alabilir misin? deyince Agit,

-Tamam Başkanım. Alabilirim diyerek yeniden okumaya hazırlandı.

Önderlik;

-Haydi bakalım, deyip yeniden başlattı. Fakat Agit yine, *“Babamın kanı üzerine yemin içiyorum”* deyince gençlerin hepsi söyleneni olduğu gibi tekrarladılar. Evet ülkesine kendisine adayan bir babanın oğlu olan Agit, babası şehit olduğu için şehit kanı üzerine yemin edilince, babası üzerine de yemin edilmesi gerektiğini düşünüyordu. . Fakat tüm gençlerin babaları şehit değildi. Kimisinin kadroydu. Ancak, Önderlik karşısında ilk kez söz vermelerinin etkisiyle aşırı heyecanından söyleneni fazla anlamadan tekrarlıyorlardı. Agit’in tekrar aynı biçimde okumasına Önderlik, müdahale etmedi. **“Neyse, böyle olsun”** deyip tomurcuğa duran bu genç yüreklerin sözlerini kabul etti.

Benimle Olmasanız da Yaparım!

Önderlik sahaya gelmeden önce takımlar hazırlanırlardı. Önderlik gelir-gelmez **“Haydi başlayalım”** diyerek koşar adımlarla sahaya girdi. Takımı ilk yarı da güçlüydü ve güzel oynadılar. Zaten o genelde kazanır ve kazanmak için var gücünü kullanırdı. Tek oynama pahasına da olsa

takımının kazanması için çabalıyordu. Takımında oynayan arkadaşlar, hala heyecanlarını üzerlerinden atamamışlardı. Oyunun ilk dakikalarında birkaç sayı aldılar. Fakat zaman ilerledikçe performansları düşmüştü. Üstü üste sayı kaybettiler. Bunun üzerine Önderlik, gözlerini hepsinin üzerinde gezdirdi ve **“Toparlanın”** mesajını verdi. Ancak oyun arkadaşları, gelen hiçbir topu karşılayamadılar. O kadar çabalamalarına karşın, Önderliğin takımı gelen topları kurtaramıyorlardı. Bazen kurtarmaya çalışırken dört-beş arkadaşın çarpıştığı bile oluyordu.

Önderlik bu manzarayı görünce kızdı, eleştirdi. Seyirciler sahadan sürekli yengiyle ayrılan Başkan'ın, o maçta kaybedebileceğini düşünmeye başlamışlardı. Ancak, tam da takımı yenilmeye doğru giderken Önderlik, kendi takımındaki oyunculara kızdı ve **“Ben her yerde oynayacağım”** diyerek, gelen her topu bir o tarafa bir bu tarafa, bir o köşeye bir o köşeye koşarak karşılamaya başladı. Sahanın dört bir yanında tek başına oynuyor ve tek başına karşıdaki takıma cevap veriyordu. Nefes nefese bir boğuşmaydı! Sadece oynayanların değil, seyircilerin de nefeslerini tuttuğu bir andı. Önderlik, o kadar terlemişti ki, tişörtü terden sıırılsıklam olmuştu. Takımındaki arkadaşların oynayamadıkları için moralleri bayağı düşmüştü. Ve o günde sahadan yengiyle ayrıldı.

Önderlik, **“Siz ne kadar zayıf olursanız olun, görevlerinizi yerine getirmezsenez getirmeyin, karşımdaki güç kim olursa olsun, ben yine de yaparım. Tüm dünya karşısında yalnız olsam da, -ki yalnızım zaten- ben**

yaparım. Siz benimle olsanız da, olmasanız da ben yaparım...” der gibi meydandaydı.

Viyan

KİM BU ABDULLAH ÖCALAN?

Başkan'ı Diyarbakır Dicle İlköğretim Okulunda tanıdım. Köyünden bizimle aynı okulda okuyan arkadaşlar da vardı. Diyarbakır'da Tapu Kadastro memuru olarak çalışırken bir seferinde, bizi ziyarete gelmişti. Başkan'a, *"Herkes kendisine 'Aydınlıkçıyız' şu örgütteniz veya bu örgütteniz diyor biz kendimize ne diyelim"* diye sorunca Başkan da, **"Siz diyeceksiniz ki biz Kürt solcusuyuz"** cevabını verdi.

Ondan sonra, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne devam etti. Başkan, Deniz Gezmişlerin davasında da yargılanmıştı. O dönemde cezalandırıldığına dair radyolarda ismi geçiyordu. O bölgede de insanların sempatisini toplamıştı. İnsanlar, *"Kim bu Abdullah Öcalan"* diyorlardı. O süreçte herkesin yüreğinde olduğu gibi benim yüreğimde de yerini almıştı.

Ben de 1971-72'de okulumu bittirdikten sonra, Zonguldak'a tayinim çıkmıştı. Ankara üzeri gidip geliyordum. Ankara'ya her gittiğimde olağan bir şey olmadığı müddetçe mutlaka kendisine uğrardım. Ankara'daki evlerinde, kütüphanelerdekine benzer bir çalışma disiplini vardı. Tüm çalışmaların olduğu kadar, yemek saatleri de belliydi. Hepsi de zamanla yarışırçasına çok sıkı bir şekilde okuyor ve çalışıyorlardı. Bir hastanın acil ilacıymış gibi zamanın peşine düşmüş, harıl harıl çalışıyorlardı. İkinci sefer

uğradığımda evde Fehmi diye biri vardı. Ressamdı ve o zaman Dersim’li İbrahim Aydın’ın resmini çizmişti. Başkan, bana resimdeki arkadaşını göstererek, **“Bu Antep’e gitti”** dedi. Ona bir mektup yazıp götürmem için bana uzattı; **“Git onunla ilişki kur, tanış kendisine ver”** dedi. Mektubu dönemin korkuları ve bir iş yapabilmiş olabilmenin heyecanı ile götürdüm, ayrıca İbrahim Aydın ile tanıştım.

Belli bir zamandan sonra Antep’e tayinim çıktı. Antep’ten de TÖB-DER delegesi olarak Ankara’ya gidiyordum. 1976 yılıydı, Ankara’da TÖB-DER Genel Kurulundan Başkan, gelmişti. Yanında Kemal Pir, Cemil Bayık ve Haki Karer arkadaşlar da vardı. **“Bu üç arkadaş Antep’e gelecekler, onlara yardımcı olun”** dedi. O gittikten bir süre sonra arkamızdan arkadaşlar da geldiler.

Başkan, fırsat buldukça bizim eve geliyordu. Çok hareketliydi; hep bir yerlere gidip geldiğinden durmadan ilişki kurmak için birilerini arıyordu. Hatta Antep’te birkaç kez gördüm. Bir seferinde geldiğinde nezle olmuştu, yatağa girdi ve **“Üstüme iki yorgan örteceksin”** dedi. Ama benim konuşma istemimin olduğunu görünce **“uyumak zorundayım”** dedi. Yatağa uzanıp biraz terledikten sonra kendine geldi.

İbrahim Aydın’ın evinde birkaç sefer kendisiyle karşılaştığımda, Pilotla birlikteydi. Kırmızı biberli, yağlı siyah zeytini çok severdi. Büyük bir özenle hazırlayıp iştahla hep birlikte yiyorduk. O zamanlar Parti’nin imkanları çok sınırlıydı. Paramız çok azdı. Çoğu zaman paramız olmadığı için aç kalıyorduk.

Haki, parkesinin omuzlarına tekerlek lastiklerinden bir şeyler yapıştırmıştı. Onunla bir

şekilde hamallık yapıyordu. Kemal ve Cemil de katkıda bulunabilmek için durmadan çalışıyorlardı. Tabii zamanla emeklerinin ürünü olarak birçok insanla ilişki kurdular.

Kafasına Koyduğunu Mutlaka Yapardı

Toplantı öncesi kendisiyle tavla oynadığımda, **“Yenersen gider, beni bütün dünyaya rezil edersin”** dedi. Ve beni yenmek için bir kaleyi fethediyormuşçasına var gücüyle direndi. Onun oyuna gösterdiği ciddiyeti, ilk defa bu kadar yakından görüyordum. Zaten o gün tavla da beni yendi. Tavla faslından sonra toplantıya geleceğim dediğimde ise, **“Yok sen gelmeyeceksin”** diye cevap verdiğinde donup kalmıştım. Sonra bana bakıp, biraz da gülerek; **“Marxizmi, Leninizmi iyi biliyorsun, sen böyle kal daha iyi”** diyerek espri yaptı. Ben ise hala şaşkınlığımı giderememiş, O’nun doğallığını nasıl koruduğunu anlamaya çalışıyordum.

Aradan birkaç gün geçmişti. Bahçelievler’de bir restoranın önünden geçiyordum. Başkan’ın orada olduğundan haberim yoktu. İçeri girdiğimde Başkan’ın da içeride olduğunu gördüm. Beni görünce, yüz hatlarıyla burada ne arıyorsun der gibi baktı. Biraz oturup, sessizce bana baktıktan sonra **“Benimle gel”** dedi. Ben ise, herhangi bir tepki vermeden arkasından sakın bir şekilde yürüdüm. Yolda biraz tartışıp, bazı planlar yaptık. Eve vardığımızda ise **“Ben odamda çalışacağım, sen de otur”** diyerek yoldaki programımıza göre hareket ettik ve hiç konuşmadık.

Bir gün yine birlikte Siyasal Bilgilere uğradıktan sonra kütüphaneye gittik, **“Sen buralarda biraz gez, ben kitap okuyacağım”** dedi. Ama bu sefer bekleme süresi oldukça uzun oldu. O kadar bekledim ki her şeyi, ama her şeyi baştan düşünüp, sona getirdim ve düşündüklerimi tekrar tekrar gözden geçirdim. Nihayet geldiğinde ben, merakımı yenememiş ve plan dışı davranarak, yanına gidip ne yaptığını sordum. Durup biraz düşündükten sonra, **“Gazeteleri ve oradaki yayınları okumak istiyorum. Para olmadığı için de gelip kütüphaneden okuyorum”** dedi. Anladım ki hedefi gazateyi okumaktı ve bir şekilde onları okudu.

Bizleri Yeniden Yaşama Dönderdi

O dönemlerde Başkan'ın dikkatimi çeken diğer bir yönüyse mütevazı bir biçimde giyinmesiydi. Üstünde sürekli ya bir kazak ya da bir gömlek olurdu; sade ama uyumlu giyinirdi.

Adı duyulmaya başladığı süreçten sonra, bizim köye iki kez geldi. Geldiğinde ise ismini duyan, bilen gençler etrafına toplanırdı. O nedenle O'nun evde olması, bir süre kalabalığın olması demekti. Ve ev gerçekten çok kalabalık olurdu. Hemen hemen herkesle ilgileniyordu. İnsanlarla tanışıyor ve kurduğu güçlü iletişimle herkesi şaşırtıyordu. Çok kısa zamanlarda bile insanların belleğinde derin etkiler bırakırdı.

Aynı süreçlerde bir gün Göklü'de gördüm. Elinde bir tomar kağıt vardı. O zaman **“Kars'tan geldim”** diyordu. Kütüphanede araştırma yapmış, bir sürü not almıştı.

Ülkeden çıktıktan sonra, bir daha hiç görüşemedik. O'nun başaracağına hep inandım. O, hem bir melek hem de arslan gibiydi. İnkara, zulme karşı çok acıma-sızdı ve o yönü çok güçlüydü. Hepimize farklı bir güven veriyordu. Başaracağı noktasındaki azmi, çok kararlı olduğunu gösterirdi. Bir şeyi kafasına koyunca mutlaka ama mutlaka bir yolunu bulur yapardı.

İlk çıktıklarında onlara Apo'cular deniliyordu. Köylerde hırsızlık ve zulüm yapanların, halkı zorlayan ağaların üzerine gidiyorlardı. Bizim için eşitlik ve alçak gönüllülüğün diğer adıydı. Yine kadın meselesini ilk defa onlar ortaya attı. Yaptıklarından olduğu kadar ortaya koydukları insani değer yargılarından dolayı, halk yani bizler üzerinde bayağı etkili oldular. Aslında haksızlığa, zora ve baskıya karşı oluşu, bizim duygularımızı olduğu gibi mücadeleyi de bu noktaya getirdi.

Gözlerimin önüne geliyor yaşadıklarımız. Öyle inanıyorum ki, tüm bunlardan sonra görüşürsek, kesinlikle bu kez de gülecektir. O zaman bizlere sarılır ve herhalde eski günlerden konuşuruz.

Sait Uzun
(Kongra-Gel İsviçre Delegesi)

ÖNDERLİK KADINI BÖYLE YARATTI!

PKK'nin cezbediciliğini Karakoçan'ın filinta delikanlısı Delil Doğan'la tanımıştım. Delil'in türkü kadar akıcı ve duru bir kişiliği vardı. O ve Onun gibi olan kişiliklerin yaşam duruşları, zaman kaybetmeden gerilla saflarına yürümemi sağlamıştı. Katıldıktan birkaç ay sonra, Başkan'ın yanına gideceğim söylendiğinde, daha Parti'yi bile tanıımıyordum. Sadece kitaplardan ve Delil'in somutunda okumuştum.

Yolculuğumuza, Xakurke'de konumlandığımız yere yakın bir yamacı geçerek başladık. Harekete başladığımız saatte, yaklaşık üçyüz-dört yüz arkadaş tek tek içtima sahasından iniyordu. Oniki gün aralıksız yürüdük. Zorlu bir yürüyüştü. Zap suyunu geçerken Rubar ve Serhatlı Baver Arkadaşları şehit vermiştik.

Haftanın'e ulaştığımızda 4. Kongre hazırlıkları tamamlanmıştı ve kongre başlamak üzereydi. Burada biraz dinlendikten sonra, yürüyüşümüze devam ettik. İki-üç günlük bir yürüyüşten sonra, nihayet Şam'a ulaşmıştık. Önderliği çok kısa bir süre içinde görebileceğimizi düşünmüyordum. Eve gittiğimizde kapıyı, Önderlik açtı. Onu karşımda görünce, çok şaşırdım. Öptük, sarıldık, ama şaşkındık. O anda karmaşık duygular yaşadım. İlk önce, bizleri tanımaya çalıştı. O'na daha önce İstanbul'dan geldiğimiz

haberi verilmişti. Adım ve nereden geldiğimi öğrendikten sonraki sorusu,

- **Alevi misin?** oldu.

- *Evet*, dedim. Bunun üzerine Önderlik,

-**Eğer yanlış kullanmaz, doğru yaklaşırsanız sizin yetişme imkanınız çok fazla**" dedi.

O'nunla üç gün kaldıktan sonra, Mahsum Korkmaz Akademisi'ne gittik. Birlikte kaldığımız bu üç gün içerisinde, yaşamını fazla anlamlandıramamıştık. Akademi'ye gider gitmez, basın çalışmalarına alındım. O'nun gücünün çarpıcılığının farkına da bu süreçte vardım. Belli aralıklarla Önderlik, Akademi'ye gelip gidiyordu. Kongreye dair bilgiler veriliyordu. Önderlik gelen bilgilerden yola çıkarak, değerlendirmeler yapıyordu. Bir seferinde **"Şener'i, Baran'ı kongre seçtiği için bir şey demiyorum, fakat durumlarını netleştirip, gerekli izahı yapana kadar merkez üyelikleri dondurulmuştur, görev almayacaklar"** diyerek sert bir tutum takındı. Şener, gerillanın konumunu tartıştırmıştı.

Sadece Öğrenmeye Çalışacağım

Devrenin bitişiyle benim de Akademi'deki basıncılık hayatım sona erdi. Başkan'ın da hazır olduğu bir platformda okunan yönetim listesinde, benim de adım geçince donakaldım. Nasıl bir tavır koyacağımı bilemiyordum, ama çok isteksizdim. O gün bizlerle geliştirdiği diyalogda, kendisine **"Sadece öğrenmeye çalışacağım"** dedim. O dönemde onun gücüne ve yaptığı çözümlemelere soyut yaklaşıyordum. Yönetimde çalışmaları, Ahmet Güler, Şükrü, Erdivan Bozkurt ve Cihat

(Erdal Gedik) arkadaşlarla birlikte yürütüyorduk. Bu arkadaşların hepsi de daha önce ülkede sorumluluk alan arkadaşlardı. Aralarında en yeni olan bendim.

Önderlik kongre sürecini çözümlerken, yönetime çok yüklendiği o süreçte, ısrarla bize; **“Kitap okuyun”** diyordu. Hangi işi, kimin yapacağı planlanmış ve hepimizin önüne bir çalışma konulmuştu. Bizlere sürekli **“Okuyun okuyun”** diyordu. Başkan’ın neden bu kadar okumamızı istediğine yeterince anlam vermediğimiz için farklı yaklaşımlar da gelişebiliyordu. Mesela bir arkadaş, Önderlik geldiğinde ne yapıyorsun dediğinde, *“Kitap okuyorum”* demek için, Önderliğin yemekten döneceği saatte elinde kitapla okuma yerinde volta atı-yordu. O sıralar Ferhat, danışmandı ve arkadaşın bu durumu da biliyordu. Karanlıkta, hissettirmeden okuma yerine girip *“Ne yapıyorsun Ömer?”* demişti. Arkadaş kendisini o kadar hazırlamıştı ki, kendisine soru soranın kim olduğunu anlamadan, refleks olarak; *“Başkanım kitap okuyorum”* dedi. Bu durum Önderliğe yansıtıldığında, bizlere gülüp gülüp **“Akbulut hükümetine benziyorsunuz”** demişti.

Devreden sonra İstanbul’a gidecektim. Önderlik’le boy boy fotoğraflarım yayınlandığı için, yakalanırım kaygısıyla Türkiye’ye gitmek istemiyordum. Gitmemek için ısrar ettiysem de Başkan’ı ikna edemedim. Platformumda *“Başkanım benim Önderlik’le fotoğraflarım çıktı. Türkiye’ye gidersem yakalanırım”* dediğimde Önderlik, **“Devrimcilik budur. Gidip buna rağmen başarmak devrimciliğin ölçüsüdür. Gidip yapacaksın”** karşılı-ğını verdi. Onun bu söylediklerine çok fazla anlam veremiyordum. Tüm ısrarlarıma rağmen, Zübeyde Sönmez’le birlikte

İstanbul'a geçtik. Bir buçuk yıl faaliyet yürüttüm. Adeta ateşten gömlek giydiğim bir süreçti. Mücadeleye ilk katılırken Boğaz Köprüsü'nden geri dönüp bakmış ve *"Ey İstanbul seni bir daha göremeyeceğim"* demiştim. Fakat İstanbul'u yeniden görmüştüm ve ikinci kez ayrılışım deyim yerindeyse kaç a kaç a oldu. İstanbul'un tüm apartmanları arkama vermiş, sanki beni kovalıyorlardı.

İstanbul pratiğinden sonra, Önderlik'le yeniden buluşursam, daha güçlü anlam vermem gerektiğini hissettim. Bir buçuk yıl sonra, beş arkadaşla Halep'e geri döndüm. Önderlik evdeydi. Yaşadıklarımam tam anlam veremediğim için gidiş gelişimi başarı olarak kabul ediyor, bu *"Başardım, geldim"* havasını ona da yansıtmaya çalışıyordum. Bu zorlu bir buçuk yıldan sonra O'nu tekrar görmek, dünyanın en güzel olayıydı benim için. Karşılaştığımızda, bir buçuk yılın hasretiyle kendisine sıkı sıkıya sarıldım. Benimle beraber Bese, Mazlum, Niyazi Yüksel ve Selahattin Üçkardeş de vardı. Sonra ikisi de şehit düştü. Büyük bir coşkuyla yaşadıklarımızı Başkan'a anlatmaya başladım. Ara vermeden, *"Başkanım polis bizi buradan buraya kadar böyle kovaladı, İstanbul'da polis kimliğime bakarken şöyle yaptı, böyle yaptı"* diyerek anlatmaya devam ettim. Giderken Önderlik, ***"Git. Başarır gelersen, başarı budur"*** demişti. Onun da etkisiyle başardığımı ifade etmeye çalışıyordum. Önderlik araya girerek ***"Sen, kendi kendini mi kurtardın? Seni kurtaran bizim gücümüzdür"*** dedi.

Bizimle gelen yeni arkadaşlar da Önderliğin mütevazı yaklaşımlarını görünce, biraz garipsediler. Ön-derliğin yüzüne bakıp bakıp daldıklarında Önderlik, ***"Beni garipsediniz mi?"***

Niye öyle bakıyorsunuz?” dedi. Yeni arkadaş da “Başkanım metropolde de hep anlatılıyorsunuz, arkadaşlar sizi çok anlatıyorlar. Ama ben Önderlik’le aramızdaki mesafenin bu kadar yakın olacağını düşünmediğim için biraz garip geliyor ve anlam veremiyorum” deyince. Önderlik de **“Problem değil, biz birbirimizi yavaş yavaş anlayabiliriz anlam-landırabiliriz”** diyerek karşılık vermişti.

Önderlik biz kadınları biraz da böyle yarattı! Örneğin yönetime alırken çok acemiydik, ne yapacağımızı kestiremiyordum. Her gün gaflarla işi götürmeye çalışı-yordum, ama Başkan, hiçbir zaman buna öfke duymadan büyük bir sabırla eğitiyordu. Mesela hep güç destek verirdi. O dönemde kadını geliştirmek için çok ilgileniyordu.

O, kadının kendi iradesini ve gücünü açığa çıkarması için gerektiğinde ateşin içine de atıyordu. Öyle olmasaydı, kadını bu düzeye getirmesi mümkün olmazdı. Tabii ilk etapta bu biçimde algılamadık. Mesela çok yüzeysel yaklaşıyorduk; Başkan’ın “Gider, gücü yeterse yapar, yetmezse de yakalanır ya da devrimde yürüyemez” biçiminde yaklaştığını sanıyorduk. Halbuki, bizi o kadar eğitip tartışmalar yaptıktan sonra göndermişti. Sonraki süreçte evde bizimle yaptığı tartışmalarda, bunları çok iyi ortaya koydu. Bizlerde bir şeyleri kırmak için, **“Benden abilerinizin, babalarınızın, kocalarınızın ilgisini bekliyorsunuz. Doğru değil. Kadın böyle yaratılacak, sizi dünyanın bütün gerçeklikleriyle karşı karşıya getirip, o gerçeklerle mücadele gücünü açığa çıkarabilirsem, onu sizde yaratabilirsem, zaten kadın açığa çıkarılacak ve yaratılacaktır”** çözümlemesini geliştirmişti.

İstanbul'a göndermesinin nedenlerinden biri de aslında, kendimizi ateşin içine atarak gücümüzün, kendimizin farkına varmamızı sağlamaktı. Önderlik, insanları yaratırken farklı farklı yöntemleri esas alıyordu.

Döndükten sonra Önderliğe, İstanbul'a giderken bu kararın *"Bunlar mücadelenin havasına kapılıp gelmişler, kararlarını çok güçlü vermemiş olabilirler. O yüzden bir de ben gönderip sinayayım"* düşüncesiyle alındığını düşündüğümü söyledim. İstanbul dönüşünde, mücadelede Önderlik'le ne kadar beraber olduğumuzu daha iyi fark ettim.

Konuşmadan sonra Başkan bana, **"Bese ile eve gelirsiniz"** dedi. İkimiz de daha önce Akademi'de kalmıştık. Yoğunlaşmak için eve gittiğimizde bizler açısından artık farklı bir süreç başlıyordu. O dönemde yavaş yavaş *"kadın nasıl yaratılır"* tartışması başlatıldı. Bizim açımızdan artık bir netleşme düzeyi açığa çıkmıştı, ama derinlik anlamında son derece yüzeyseldik. Birçoğumuz hakkında itham altına alan notlar gönderilmişti. İşte Fatma yakalanmamış, ajan olabilir, Bese yakalanmış ama cezaevindeki tutumu iyi değildir; entrikacıdır vb. ithamların yer aldığı notlar gelmişti. Önderlik eve gittiğimizde gelen bu notları bize verdi; **"Bunları alıp okuyun, ajansınız, değilsiniz noktasında da bir şey belirtmiyorum. Sizin arkadaşlarınız, yoldaşlarınız sizin hakkınızda böyle bilgiler göndermiş"** dedi. Adım adım anlamaya başlıyorduk.

Bin Yılların Zorlanmasıdır

'93 sürecindeki, “*Köle Kadınla Devrim Yapılmaz*” çözümlemesi, diğer çözümlemelerden çok farklıydı. '91'de daha çok Önderlik çizgisi ile düşman çizgisi çö-zümleniyordu. 93'te “*Roman Taslağı*”na ilişkin Narin arkadaş ve Aysel Malkaç birlikte yoğunlaşıyorduk. Roman taslağı tartışmaları çok yoğundu. Önderlik Halep'e gitmeden önce, bizleri çok yoğun bir tartışma ve diyalog sürecine teşvik etmişti. Hatta o zaman Önderlik, bir arkadaşı çok eleştirmişti. İlk yoğunlaşma devreleri olduğu için, kadın olarak kendi gerçekliğimizi çözümlemekte zorlanıyorduk. Önderlik, Halep'ten döndüğünde bazı arkadaşların dudakları uçuklamıştı. Biz de Önderliğin “*Heval çok mu zorlandın, yüzüne vurmuş?*” diyeceğini beklerken, O, hiçbir şey söylemedi. Tartışmalarımız ve diyalog sürecimiz, derin anlam verme arayışıyla devam ediyordu. Bir gün Önderlikle birlikte kütüphanedeyken, o gün görevli olan arkadaş içeri geldi. Önderlik, o esnada “***Yüzüne gözüne ne olmuş öyle?***” deyince, hepimiz kahkahayla gülmeye başladık. Biz gülünce Önderlik, “***Ne oldu bir şey mi var?***” diye sordu. Arkadaşlar, neler düşündüklerini anlatmaya başladı; “*Başkanım, biz birkaç gündür Önderliğin sormasını bekliyorduk*” deyince, Önderlik de yarı esprili bir söyleyişle, “***Kurnazlar. Biliyorum; kendinize göre Önderlikten yaklaşım bekliyorsunuz; ona misyon biçiyorsunuz. İç sıkıntılarınızı ve zorlanmalarınızı biliyorum***” dedi ve daha sonra o arkadaşla geliştirdiği diyalogunda “***Bin yılların zorlanmasıdır sizin şahsınızda yaşananlar, ama onlar patlayarak, çözümlere aşılabilecek***” dedi.

Roman taslağına yoğunlaşırken Önderlik, Fatma'yla olan ilişkisini çözümlemeye ve bizimle

tartışmaya başladı. Kadınla ilk arkadaşlık ve kadınla mücadele nasıl olacak konusu ele alınıyordu. Aysel, çok zorlandığı için birkaç kez hastalanıp yataklara bile düştü. Önderlik, küçük burjuva yaşam, ilişki tarzı ve yüzeyselliğini Fatma'nın kişiliğinde ortaya koyarak çözümlüyordu. Bize **“Siz olsaydınız çözümünüz ve tercihiniz nasıl olurdu?”** diye soruyordu. O zaman Çernişevski'nin *“Nasıl Yapmalı”* kitabını da okumuştuk. Birlikte Vera'nın ilişkisini tartıştık. Arkadaşıyla birlikte devrime gelen bir arkadaş, erkek arkadaşıyla Vera'nın ilişki tarzını tartışmıştı. Önderlik ona, **“Sen deli misin? Adam seni bir lokmada kesip yer. Despot”** dedi **“Sen nasıl böyle bir tartışma yapabilirsin?”** dediğinde o arkadaş, anlam verememişti. Gitmiş *“Resmiyet olmalı ilişkimizde, ben istediğimde şöyle olur, istemediğimde olmaz”* demişti. Vera'nın ilişki tarzını, kadının iradesel çıkışı içerisinde ele alıyorduk. Önderlik, o zaman bize bir şeyi kaba ortaya koymanın tehlikesinin nasıl sonuçlar doğurabileceğini ve bunun yaratacağı tehlikeleri ortaya koymuştu. Tartışmalarımızı çok yönlü sürdürdük. Günlük olarak çok yoğun bir tartışma ve diyalog ortamı vardı. Hepimiz büyük arayışlarla yaşamdan dersler çıkarmanın coşkusunu yaşıyorduk onunla.

Çoraplarınız Benimkinden Daha Kaliteli

Bir gün kendisini uğurlamak için kapıda duruyorduk. Türkiye'den geldiğimiz için hepimizin çorapları çok kaliteliydi. Önderliğinkiler de çok yıpranmıştı. Tek tek hepimizin çoraplarına baktı. **“Bakın. Hepinizin çorapları benimkinden çok**

daha kaliteli, çok daha iyi. Benim için önemli olan o değil...” demişti.

Herkese **“Senin saatini kim sana hediye etti?”** diye sorduğunda neredeyse hepimizin saatini de erkek arkadaşlarımızın hediye ettiği ortaya çıkmıştı. **“Hedi-yeye karşı değilim, ama düşünün bütün kızlar erkeğe o kadar endeksli, erkeğe o kadar ayarlı ki, onun etrafında şekilleniyor. Neredeyse hepinizin hediyesi erkeğin aldığı hediyedir. Hepinizin sa-atini erkek hediye etmiş”** diyerek bu kez de bizleri derin sorgulamalara götürmüştü.

Şam'ın ekmekleri incedir ama etrafları kalındır. Önderliğin mide sorunu olduğu için ekmeklerin kalın kısımlarını vermiyorduk. Kesiyorduk fakat atmıyorduk. Genelde sıcak çorbaya doğrayıp yerdik. O ekmek parçalarının hepsini bir tencereye koymuştuk. Bir gün Önderlik o kırılmış ekmekleri bir kase yoğurtla birlikte getirip ekmekleri içine doğradı ve yedi. Belki hiçbir şey söylemedi, ama davranışıyla **“Çok kolay kazanılmadı”** der gibiydi. O zaman bir ekmek almak için ne kadar sınırlardan geçildiğinin çok fazla bilincinde değildik. Mesela bizde henüz, bir ekmek parçası atılsa ne olur atılmasa ne olur mantığı vardı. Önderlik, **“Bedel olarak yoldaşlarınızın kanı var, çok kolay yaratılmadı”** dedikten sonra Hozan Mizgin'in (Gurbet Aydın) örneğini anlatmaya başladı. **“Bu evi, kullandığımız bütün malzemeleri Gurbet de kullandı. Değerini iyi bileceksiniz, çünkü biz Gurbet'le burada fotoğraf çektik...”** diyordu. Anlatırken sanki o günleri yeniden yaşıyor gibiydi. Bir şey hatırlatırken, mutlaka kaldığımız evde daha önce kalmış olan arkadaşlarla yaşadıklardan pratik

örnekler verirdi. İşte “Siz şöylesiniz, böylesiniz, şu yönünüz bu yönünüz eksik” biçiminde ele almazdı. Tarzını sorgulamamızı istiyordu. Gurbet Aydın arkadaştan, hep duygulanarak bahsediyordu. **“Çok düzenliydi, Önderlikle çok iyi arkadaşlık yapardı”** diyordu

Zamanla tartışmalarımızla birlikte bir derinlik, Önderliği anlamaya dönük bir düzey ortaya çıktı. O dönemde de ülkede birçok sorun yaşanıyordu. Bir gün eve geldiğinde önümüze bir kaset koydu ve **“Alın bunu dinleyin”** dedi. Zele pratiğinin yaşandığı bir süreçti.

Aynı süreçte Beritan (Gülnaz Karataş) Arkadaş'ın raporları da ulaşmıştı. Beritan Arkadaş bir raporunda, **“Başkanım ben Önderliğin çözümlerlerinden hareketle Önderliğin romanını yazmak istiyorum”** demişti. Zele sürecinde orada sorumlu olan bayan arkadaş, Beritan arkadaş'ı çok dışlayıcı tavır ve yaklaşımlar içerisine girmişti. Önderlik, o sorumlu arkadaştan yola çıkarak **“Kadının kadınla ilişkisini, arkadaşlığını”** çözümlmeye başladı. Eğer özgürlük için, erkekle mücadele edilecek ve doğru ilişki kurulacaksa, başta kadının kadınla doğru ilişki kurması ve kadının kendi cinsiyle yaşamasını öğrenmesi gerektiğini söylüyordu. Başkan, **“Belki anlatamadım, yetişemedim, ama belli ki çok farklı bir kişilik. Beritan'ı hedefleyen, en çok zorlayanın en çok o süreçte destek olması gerekirken, en ters yaklaşım gösteren kadındı”** diyordu.

Beritan Arkadaş, Önderliğin romanını yazayım derken; Önderlik şahsında somut yakaladığı çelişkileri, Fatma'yla olan ilişkilerini koymuştu. Roman taslağını tartışırken bize, **“Kim benim romanımı yazacak, Beritan olsaydı**

benim romanımı Beritan yaza-caktı. Sizin gücünüz yok. Acaba Beritan kadar gücü kendinizde bulup yazabilecek misiz?” diyordu.

Roman, mücadelenin çelişki boyutunu çok kapsamlı olarak ortaya konmasını hedefliyordu. Önderlik **“Roman taslağını tartışalım”** dediğinde onun Fatma’yla olan ilişkisini sadece teknik ikili ilişki boyutunda ele alıp sorguladık. Ama Önderlik **“Fatma size göre sübjektif olarak mı yaklaştı soruna ya da gerçekten farklı bir şey olabilir mi?”** diye soruyordu. **“Roman böyle olmamalı; romanda esas mücadele işlenmeli. Bu mücadelede -cinsel, psikolojik, ruhsal ve sosyolojik olarak kadın için erkeği elde tutmanın, etkisiz kılmanın tek aracı olduğu için- kariyerini, siyasal amaçlarını ve hatta sosyal düzeyini belirlemede bile kendi cinselliğini bir sermaye olarak kullanıyor”** diyerek kadının cinselliğini bir sermaye, bir çıkar aracı olarak kullanmasının çirkinleştirilmesi olarak çözümleyip ortaya koydu.

Savaşa Gideceksiniz

Kadın Kongresi yaklaşıyordu, Zele’de kongre tartışmaları başlamıştı. Bese’yle birlikte İstanbul’dan geldiğimiz için Önderlik **“Siz metropol raporunu yazın. İşte kongrenize metropol raporunu sunun”** dedikten sonra, metropol raporunu yazmaya başladık. Rapor yazarken Önderlik, her gün gelip kaç sayfa yazdığımızı, nasıl ele aldığımızı merakla soruyordu. On beş sayfayı yetersiz bulduğundan, sonuna kadar onunla tartışa tartışa raporu yazdık.

Yine bir gün bir arkadaşla kütüphanedeyken Önderlik geldi ve **“Al kalemi defteri”** diyerek kırkyedi-kırksekiz soru yazdırdı. **“Bu soruları benim adıma temize çekip kongreye göndereceksiniz”** dedi. O soruların içerisinde ilk kez, kadının kadınla ilişkisi, nasıl bir erkek, Nasıl bir ilişki, soruları da vardı. Soruları yazarken zorlanıyorduk. Çünkü ilk kez kadının kendi cinsiyle ilişkisini, kadının kendi cinselliğini, ilişkisini tartışmasını; yine mücadeleyle, örgütle, savaşla ilişkisini sorgulamamızı gerektiren sorular soruyordu. **“Savaşa gideceksiniz, yaşama gücünü gösterebilecek misiniz, gösteremeyecek misiniz? Mesela İstanbul’a gidip faaliyet yürüttünüz, hakkınızda ajanlık raporu geldi niye?”** diyordu. Ondan yola çıkarak **“Mücadele edebilir misiniz”** dedi. Her geçen gün kadının kendi cinsiyle ilişkileri, yine aşk, sevgi ve cinselliğe bakış açımızı birlikte çözümlemeye çalışıyorduk. Önderlik, **“Onları nasıl ele alıp çözümleyeceksiniz, örgüt söylediği için mi, yoksa gerçekten çözümlenmesi gerektiği için mi?”** diye soruyordu.

İstanbul’dan bir grup geldi. Önderlik onlarla tartışırken Parti tarihinden Fatma’yı örnek verdi. Biz o zaman ürktüğümüzü söyledik. Bir arkadaşın, *“Başkanım Cuma Arkadaş Parti tarihini anlatmıştı. Fatma’yı da çok belirgin koymuştu”* deyince Önderlik, **“Neyi tartıştınız?”** diye sordu. *“Başkanım Fatma’yı şöyle şöyle tartıştık”* dedik. Bir arkadaş, *“Başkanım ürktüm, korktum. Ben çelişkinin bu kadar yoğunlaştığı, derinleştiği bir ortamda yaşamaya ve mücadeleye güç getiremem. O gücü gösterebilir miyim, sınıf çelişkisinin bu kadar yoğunlaştığı bir ortamda kadın olarak, hem kendi geriliklerime hem de karşımdaki geriliklere güç*

getiremeyeceğim” dediğinde Önderlik **“Korktunuz mu?”** dedi ve sonra Cuma arkadaşına dönerek **“Bunlara çok mu ürkütücü anlattın?”** diye sordu. Ondan yola çıkarak **“Sizin aslında probleminiz çelişkiyi çözümlerken işin esasını orda görmemdir”** dedi.

Önderlik bizimle roman taslağını tartışırken bir yandan çelişkilerimizi derinleştiriyor, bir yandan da **“Yapabilirisiniz”** diyerek, sürekli cesaret ve umut veriyordu.

Başkan, her davranışıyla bizde özgürleşme reflekslerini geliştirmek için bin dereden su getirircesine geriliklerimizle kıyasıya mücadele ediyordu. Ve kendi geriliklerimizle mücadele etmemiz için bizleri de teşvik ediyordu. Bazen onun bize niye bu kadar değer verdiğini anlayamadığımızı tartıştığımız zamanlar da oluyordu. Bize göre O’nun bize verdiği bu büyük değeri, hak etmiyorduk. Mesela sporda bile O’nun karşısında kaskatı durmayı, bir marifet biliyorduk. Halbuki O, bu tür yaklaşımlarımıza öfkeleniyordu. Bir kez top oynarken, bir arkadaş öyle kaskatı durduğu için suratına top değmişti. Önderlik, bunu gördüğünde korkunç öfkelenirdi. **“Bu duruşuna ha sistem bir tokadı attı, ha erkek bir tokadı attı. Bunun karşısında bu kadar çaresiz, savunmasız ve reflekssizsin. Bu kadar savunmasız ve reflekssiz olmanız insanı öfkelandiriyor”** dedi.

Ateşkes süreci öncesinde Talabani, Şam’a gelmiş ve Önderliği yemeğe davet etmişti. O süreçte görüşmeler yapıyordu. Önderlik, Talabani’yle yemeğe gitti. Eve geldikten sonra bize yemekte yaşadıklarını bir bir anlattı. Hatta yediği yemeğe ilişkin, **“Bu da nedir bağırsaklardan doldurma yapıyorlar”** dedi. Talabani’nin ikram ettiği bu

Kürdistan yemeğini, ilk kez yemişti. Gülerek bir de **“Bana içki ikram ettiler”** dedi.

Olay ve olguları ele alışımızı değerlendirirken, **“Çok kaba, kesin ve katı bir yaklaşımınız var. Sorun-lara böyle yaklaşırsanız, bu sistem karşısında ezilirsiniz. Politika böyle olmaz, siyaset böyle olmaz, kadın böyle iradesel düzeyi koruyamaz”** diyordu.

Yine ateşkes sürecinde Arkadaşlar, Önderliğe iki takım elbise aldılar. Ama iyi seçememişlerdi. Bizlerde Önderliğe, **“Başkanım şöyle olabilir, böyle olabilir”** diye kıyafet seçiminde yardımcı olduğumuz zaman, **“Kadın-daki ruhsal incelik sanata, politikaya, yaşamın ayrıntısına inebilirse, sanatsal boyutu politikaya yaşamın ayrıntısına indirgenebilirse, kazanabilir. Siz de kaba yönler belirginleşmiş”** demişti. Görüşmeye gideceği zaman, O’nu özenle giydirdik, hazırlandı. Ben, Narin ve iki erkek arkadaş, Talabani’nin alacağı noktaya kadar Önderlik’le birlikte gittik. Güya Önderliğin korumak için gitmiştik. Önderliğe iki tabanca alalım, birkaç arkadaş daha çağıralım dediğimizde Önderlik gülerek; **“Heval bir bölük de getirseniz beni bu mantıkla koruyamazsınız, bu mantıkla insan korunamaz. Benim yarattığım güç beni koruya-mazsa, siz koruyamazsınız”** demişti. Hatırlıyorum erkek arkadaşlardan birisi, Önderliğin sağında diğeri solunda, ben ve Narin Arkadaş da arkasında yürüyorduk. Sokakta O’nunla neredeyse koşa koşa yürüyorduk. Önderlik, o kadar hızlı yürüyordu ki, koşar adımlarla ancak yetişebiliyorduk. Önderlik bize, **“Biraz bekleyin biz arabaya binince siz**

geri dönersiniz. Paniklemeyin sizi koruyorum. Sizin beni koruma durumunuz olamaz. Sizi koruyan benim gücüm-dür" diyerek Talabani'nin arabasına binip, Lübnan'a gitti. O'nu arabaya bindirdikten sonra dördümüzde eve döndük, ama aklımız O'ndaydı.

Başkan'ın hepimizi en derinden etkileyen yönü, yaşamdaki ayrıntılara hakimiyeti, ciddiyeti ve mücadeleciliği idi. Bir gün bir arkadaşla yaptığı diyaloga, hepimiz de katıldık. Arkadaş, kendisine çok ilginç bir ses tonuyla bir şey söylediğinde Önderlik, **"Heval sen beni dövecek misin?"** dedi ve **"Hayır kaba anlamda problem beni dövme olayı değil; sendeki erkeğe ait kaba yanlardan bahsediyorum. Bu kadına böyle yansıyor. Ha kaba anlamda dile getirmişsin, ha dövmüşsün"** diyerek iki davranış arasında herhangi bir farkın olmadığını belirtti.

Bir seferinde belli bir süre eve uğramayınca hepimiz kendimizi bırakıp, yaşama gevşek yaklaşıma başlamıştık. Bir gece saat on iki sularında Önderlik kapıyı çaldığında, bir arkadaş telaştan elbiselerini ters giymişti. Önderlik, o arkadaşın elbiselerini ters giydiğini fark edince kendisine **"Bir taraftan o kadar rahatsızsınız, bir taraftan o kadar hakimiyet sorunuz var. Ben değil de, bir başkası gelebilirdi. Gelebilirim veya gelmeyebilirim. Niye bu kadar hazırlıksızsınız, niye olaylar karşısında bu kadar ani refleks, ani yaklaşım göstermeye çalışıyorsunuz?"** diyerek bizleri eleştirip düzenli yaşamaya davet etti.

İstanbul'dan Gurbetelli Aradı

Gurbetelli Ersöz, bir gün telefon açtı. O zaman İstanbul'da gazetenin sorumlusuydu. Kardeşi Dorşin de bizimle kısa bir süre kalıp, Türkiye'ye geçecekti. Önderlik, Dorşin'i çağırıp **“Gel Gurbet telefonda”** diyerek ikisini görüştürdü. Ve Gurbet'i kastederek **“Sanırım bizi yanıltmayacak bir arkadaş. Değer vermekle yanlış yapmadık”** diyordu.

Aysel'de Önderliğin özenle geliştirmek istediği biriydi. Aysel'e çok güven duyuyordu. Aysel'den beklentileri oldukça fazlaydı. Aysel erkek arkadaşıyla birlikte mücadeleye katılmıştı. Beraber geldiği erkek arkadaşı da Akademi'deydi. Aysel, ilk süreçlerde yaşadığı ilişkiyi çözümlerken çok zorlandı. En çok zorlandığı nokta yöntem sorunuydu. Kaba ret ile daha çözümleyici bir yaklaşım arasında gidip geldiği çok zorlandı. Fakat Önderlik, bizlere yaşadıklarımızı çözümlleterek aştırtmak için çok yardımcı oluyordu. Aysel'e de aynı şekilde aştırtmak istiyordu. Aysel'i gönderdiğinde **“Güç getirir çözümleyebilirsiniz, sen çok güçlü bir kişilik olarak ortaya çıkacaksın. Gönderiyoruz, kendinle baş başa bu mücadeleyi ne kadar başaracaksın, ne kadar güç getireceksin, ne kadar mücadeleden ve özgürlükten yana tutum koyacaksın? Bunu ancak senin katılımın belirleyecek”** diyordu.

Ben de daha önce birlikte yaşadığım erkek arkadaşla mücadeleye gelmiştim. Önderlik'le tartışmayı ve tartıştırmayı bir yana bırakalım, yoğunlaşma evindeyken bundan hep kaçtım, çekindim. O yüzden Önderlikle o konuda hiçbir zaman tartışmadım. Fakat bir gün Önderlik,

söyledikleriyle beni şoke etti. Bir gün hepimiz oturuyorken Önderlik gelip bana, **“Kadir Arkadaş cihazda”** dedi. Cihazda Kadir Arkadaşla konuştum. Başkan, bu konularda bastırmaktan, reddetmekten ziyade, daha çok çözümleyerek, güzele götürecek arayışlara teşvik ediyordu. O yüzden geçmişte yaşadıklarını reddeden ve inkarcı yaklaşan arkadaşlara da daha doğru bir tarzda yaklaşılmasını söylüyor ve sorunun hangi yöntemlerle ele alınması gerektiği perspektiflerini vermekten geri durmuyordu.

Fatma Adır

GÜYA DEDEMİ ZİYARET EDECEKTİK!

‘95 yılının Haziran ayında devlet tarafından uygulanan yoğun baskılarından dolayı, annem ve kardeşlerimle birlikte Suriye’ye geçecektik. Biz çocuklar, niçin ve nereye gittiğimiz sorulduğu zaman -hazırlanan senaryoya göre- Suriye’de annemin “dedesini” ziyaret edip Almanya’ya gideceğiz diyecektik. Suriye’ye vardığımızda, bizi birkaç PKK’li arkadaş karşıladı. Onları görmek, beni oldukça memnun etmişti. Daha önce de bize gelip gittikleri için onları tanıyordum. Onlarla birlikte olmak kendimi güvende hissetmemi sağladı. Yaklaşık bir ay, yurtseverlerin evinde kaldık.

Ben o zaman fazla Kürtçe konuşamıyordum, kaldığımız evde de annem ve kardeşlerimin dışında Türkçe bilen yoktu. O evde bir ay kaldık. Daha sonra bize, “Sizi bir kampa götüreceğiz ve siz orada arkadaşlarınızla kalacaksınız” denildi. Bana ve kardeşim Şoreş’e hareket etmeden önce annem ve kardeşlerimden ayrılmanız gerektiği söylendi. Ben ve Şoreş, kısa bir süre içerisinde Kürtçe okuluna götürüldük. Okula vardığımızda, önce bahçenin iki kanatlı büyük kapısı açıldı. İçeri girdiğimizde silahlı ve askeri üniformalı, daha öncesinden hiç görmediğim, tanımadığım onlarca arkadaş vardı. Kendi yaşitlarımızla karşılaşacağımız bir yere götürüleceğimizi sanıyorken, bizden onlarca yaş büyük olan o kadar insanı birarada görünce,

haddinden fazla şaşırmıştım. Gördüğüm manzara bana, sinemalarda izlediğim savaş filmlerindeki askerleri anımsattı. Hayret ve imrenme dolu bakışlarla ellerindeki silahları süzüyordum. Benim de bunlar gibi bir gün silahım olacak mı diye düşünmüştüm.

Kürtçe kampında bir hafta kaldık. Arkadaşlar kaldığımız hafta boyunca, bize kampın kurallarını ve günlük işleyişini anlattılar. Hem yaşımızın küçük olması nedeniyle hem de Kuzey Kürdistan'dan (Türkiye'den) geldiğimiz için yoğun ilgiyle karşılanıyorduk.

Önderliğin de kampa gelip-gittiğini duyduğumda, çok tuhaf duygular yaşadım. Çünkü bize hep O'nun Suriye'de yer altında saray gibi bir yerde yaşadığı anlatılmıştı. Bunları Türkiye'deyken annemden ve bize gelen diğer arkadaşlardan bol bol dinlemiştim. Daha sonra eve polis gelince bizim bir şey söylemememiz gerektiğini öğrendim. Önderliğin, yeraltında yaşamadığını öğrendiğimde demek bunca yıl kandırılmışım diye hayıflandığımı hatırlıyorum.

Başkan, orada bulunduğumuz süreç içerisinde, bir sabah erkenden geldi. Fakat gelenin Başkan olduğunu bilmiyordum. Orada kaldığım süre boyunca yaptığım gibi o gün de bahçe işlerinde, özellikle de güllerin bakımında arkadaşlara yardımcı oluyordum. Sabah erkenden çimleri biçecektik. Çim makinesi, Başkan'ın kaldığı evin bahçesindeydi. Makineyi oradan getirmek gerekiyordu. Nöbetçinin olmadığını görünce, sağıma ve soluma bakmadan eve girdim ve makineyi kaptığım gibi dışarı çıktım.

Kapının önünde, bir araba duruyordu. Araba epey dikkatimi çekmişti. Yaklaşıp elimi kaportasına sürdüm. *"Bu güzel araba kimin?"* diye

sorduğumda, orada duran bir bayan arkadaş, biraz panikleyerek; *“Buraya nasıl girdin, kapıda nöbetçi yok muydu?”* diye soruma soruyla karşılık verdi. Bayan arkadaş, ses çıkarmadan oradan çıkmam gerektiğini söyledi. Makineyi alıp oradan ayrılmam bir oldu.

Arkadaşların yanına doğru giderken, sağ tarafımdan bir ses geldi. Güllerin boyu, benim boyumdan uzundu. Bu nedenle sesin kimden geldiğini anlayamıyordum. Biraz daha ilerlemiştim ki birisinin arkamdan **“Eşşoleşsek”** diye seslendiğini duydum. Hemen arkama dönüp baktım. O’nu ilk kez görüyordum. Biraz uzakta olduğu için önce tanımakta zorlandım. Ama yakınlaşınca, Önderlik olduğunu fark ettim. Güllerin içinden yavaş yavaş çıktığında, artık Başkan olduğundan emindim. Aniden böyle bir durumla karşılaşmıştım ve ne olduğunu da tam anlayamadığım için biraz ürkmüştüm ve panik içerisinde O’na bakıyordum. Başkan, bu halime gülerek yanına çağırdığında koşarak dışarı çıktım.

Arkadaşlar, yüz ifademden bir şeylerin olduğunu anladılar. Herkes merakla böyle tuhaf davranışlarda bulunduğumu öğrenmek istiyordu. Onların bu merakını, yaşadıklarımı anlatarak gidermeye çalıştım. Onlara korkudan Önderliğin yanına gidip selam vermediğimi söyleyince, hepsi kahkahayla gülmeye başladılar. Aynı gün bir kez daha dışarıda Önderlikle karşılaştım. O zaman Başkan bana kardeşlerimin, annem ve babamın ismini sormuştu. Başkan’ın sorduğu soruları yanıtladım. Bana, **“Tamam. Anneniz diğer kampta sizleri tanıyorum”** dedi ve sonra bizimle daha kapsamlı konuşacağını söyleyerek yanımızdan ayrıldı, çözümleme yapmaya gitti. Kürtçe bilmediğimiz için ne Şores ne de ben

çözümlemelere katılmıyorduk. Ama o gün çok ısrar edince, ben yalnızca çözümlemeye katıldım.

Önderliğin konuşurken çevresine karşı duyarlı oluşu, çok dikkatimi çekmişti. Önderlik, gözleri kapalı ve arkası dönük olmasına rağmen bir arkadaş kalemini düşürdüğünde ani bir refleksle döndü, baktı. Annem sürekli olarak, ‘Başkası konuşurken gözlerimi kaçırmamın saygısızlık olacağını’ söylüyordu. Bunu etkisiyle gözlerimi, Başkan’ın gözlerinden kaçırmadım ve onun gözlerine baktım.

Gençlerle Dünyayı Yenebilirim

Bir süre sonra, bizimle yaşıt olan Agit, Delil ve Bawer Arkadaşlar geldi. Tanıştırdılar. Akranlarımızın gelmesi, bizi memnun etmişti. Fakat dil sorunundan dolayı onlarla anlaşılamıyorduk. Onlar Kürtçe ve Arapça konuşuyorlardı. Biz de Türkçe biliyorduk. Kürtçe öğrenmeye başlamıştık, ama tüm çabalarımıza rağmen telaffuzda hala çok zorlanıyorduk. Birkaç gün sonra Dılar, Arıstan, Gülistan ve Dozvan adında bizimle yaşıt, dört tane kız arkadaşımız geldi.

Sabahleyin Önderlik bahçede dolaşırken yanına gittik; bizimle sohbet etti. İki-üç gün geçmeden Önderlik bir gününü bizlere ayırdı. Şam’ın kavurucu yaz sıcağında, ağaçların gölgesinde Başkan ile hiçbir zaman unutamayacağımız bir yaz günü geçirdik. Yemek saatinde, **“Gelin gençler yemek yiyin”** diyerek bizi yemeğe davet etti. Önderlik bizi görünce, biraz heyecanlanmıştı. Biz ise biraz çekingen davranışlarda bulunuyorduk. Önderliğin bunu fark

edip söyledikleriyle bizi rahatlatmaya çalışması, cesaretlendiriyordu.

Ayrı ayrı yaptığı diyaloglarda, her birimize tek tek; **“Neden, niye PKK’ye katıldınız? Toplumda gelecekte size birçok şey vaat ediliyor. Neden yanımıza, Önderliğin yanına geldiniz?...”** gibi sorular yöneltti. Benimle diyalogu biraz uzun sürdü. Çünkü oradaki arkadaşların arasında, okula giden yalnızca bendim. Diğer arkadaşlar, çoğunlukla ilkokul dördüncü ve beşinci sınıfa kadar okumuşlardı. En kısa boyluları olduğum için herkes beni daha küçük sanıyordu, ama ortaokulu bitirmiş olmam, hem Önderliği çok şaşırtmış hem de O’nun dikkatini çekmişti. Gülerek,

-Heval, bu nasıl olur? Bunların içinde en kısa olan sensin, ama en çok okul okuyan da sensin” dedi.

Daha öncesinde çeşitli düzeylerde kültür-sanat faaliyetlerine katıldığımı ve belli oranda sporla ilgilendiğimi duyduğunda ise heyecanla;

-Söyle bakalım ne biliyorsun, neyle uğraşmışsın? diyerek, ayrıntıları öğrenmek istedi. Heyecandan cevap veremedim. Çok heyecanlı olduğumu anlayan yönetimden bir arkadaş, benim yerime cevap verdi. Bir de Önderlik, soruların Kürtçe sorduğundan ne tam anlayabiliyor ne de tam yanıt verebiliyordum. Ama o beni konuşturmak istercesine,

- Ne kadar ağırlık kaldırıyorsun, diye sordu.

Elli atmış civarında kaldırabilirim deyince Önderlik güldü,

“Bu vücudumla ben, kırk kilo dahi kaldıramazken, sen nasıl bu kadar kaldırabiliyorsun? dediğinde, ben de; **“Siz elli-**

atmış kiloyu kaldıramıyor olabilirsiniz, ama beyninizle kırk milyon tonu kaldırabilecek güçtesiniz” dedim. Önderlik, katıla katıla gülererek;

- **Bravo çok güzel bir görüş,** dedi.

Bunları söylerken, bir an Başkan’ın benim için; ‘Bu çocuk da boyundan büyük konuşuyor’ diyebileceğini düşündüm. Sonra kaval çalmasını bildiğimi söylendiğimde Başkan,

-**Nerede arkadaşın çaldığı kaval. Getirin dinlemek istiyorum,** dedi.

Arkadaşlar alelacele gidip kavalımı getirdiler. Birkaç parça çaldım. Kürtçe parçaları çalamıyordum. Türkçe parçalardan da “Yol ver dağlar” parçasını çalmıştım. Parça bittikten sonra Önderlik,

-**Ben, “ağlama yar ağlama” parçasını çok seviyorum, çalmasını bilmiyor musun?** dedi. Hemen o parçayı da çaldım. Ezgi bittikten sonra Önderlik bana, “Bravo, nerede öğrendin?” diye sordu. Daha önce MKM’de yer aldığımı söyledikten sonra geliştirmem gerektiğini ve unutmamamı söyledi.

Bizimle yaptığı diyaloglardan sonra yerleşmemize ve eğitim programımızın nasıl olması gerektiğine ilişkin koordineledi arkadaşlarla biraz konuştu. Bizlere bakarken gözlerinden gururlu bir ifade vardı. Önderlik koordineledi arkadaşla,

-**Ben sizinle on-onbeş yıldır uğraşıyorum, hiçbir şey yapamadınız. Bu gençleri görüyor musunuz? Bu gençlerle tüm dünyayı yenebilir ve hükmedebilirim** dedi.

Onun bu sözleri, bizleri cesaretlendiriyordu. Arkadaşlardan bizleri kendi oturduğu eve yerleştirmelerini istedi. Artık onun kaldığı evde kalacaktık. Taşındığımız gün yeni mangamıza yerleştik.

Önderlik dört-beş günde bir kampa geliyor, birkaç gün kalıp tekrar gidiyordu. Her gelişinde bizlere de zaman ayırıyordu. Onun geleceğini duyduğumuzda gençler grubu olarak, arabanın içeriye ilk girdiği kapının hemen yanında O'nu beklerdik. O da her gelişinde beklediğimizi görünce, gülerdi. Kapıyı açıp tek tek sıraya girerek Önderliği selamladıktan sonra, O'na okulumuzu gösterdik. Gençler grubunun eğitimi için hazırlanan koğuşta, asılı olan resimlere bakıyordu. Okulumuzu dolaştıktan sonra, her zamanki gibi okuldan ne tür haberlerin olduğunu, derslerin nasıl geçtiğini, bizimle ilgilenen arkadaşların yaklaşımlarını soruyordu.

Bazen Önderlik gelip çözümleme yapıyordu. Mesela yurtseverlik dersinde Önderlik, bizim gibi yurtsever gençlerin neler yapması gerektiğini değerlendirmişti. Aramızda sekiz, dokuz, onüç, ondört yaşlarında arkadaşlar vardı. O, bize karşısında onu anlayan, her söylediğini kavrayan büyük insanlar varmış gibi konuşuyordu. Bizi muhatap aldığını hissediyorduk. Önderliğin muhatap alması, bizim moral kaynağımız oluyordu. O'nun bize ders verişini, bizimle kalışını ballandıra ballandıra birbirimize anlatırdık. Genç arkadaşlar için yirmi beş günlük izin verildiği zamanda Önderlik, bizleri kastederek yönetimdekilere;

-“**Annelelerini görmek istiyorlarsa gidip görebilirler**” demişti. Ben gitmek istemiyordum, fakat kardeşim gitmek istediğini söyledi, Bu sefer, kardeşim yalnız gitmesin diye beni de onunla birlikte gönderdiler. Annemi görür görmez, kendisine “*Senin dedeni göremedik*” dediğimizde, annem bize; “*Size dedeniz dediğim Önderliktir*” deyince kardeşimle çok şaşırdık.

Aynı eğitim devresindeyken yönetime okumak istediğimi söyledim. Onlar da bu istemimi Önderliğe iletmişlerdi. Önderlik geldiğinde beni çağırdı ve;

-**Okumak istiyormuşsun öyle mi?**” diye sordu.

-*Evet Başkanım, dedim.*

-**Bizde okumanızı istiyoruz, ama Suriye devleti ilkokulu bitirenlerin dışında Kürtleri, okula almıyor. Nasıl yapalım? Burada, Türkiye ve Avrupa’da olduğu gibi özel okullarda yok.-Özel okullar açılsın, Türkçe diliyle okul açılsın sizi gönderelim**” dedikten sonra;

-**“Türklerin, Almanların, Amerikanlıların o okulda verdiği eğitimleri bir yıl yanımda kalırsan alırsın. Benim sana verdiğim dersleri iyi dinlersen, üniversite sınavlarını bile kazanırsın. Bazı teknik yan eğitim aldıktan sonra kesin kazanırsın”** diye ekledi. Önderliğin bu söylemlerinden sonra

-*Tamam Başkanım. Burada kalacağım, buradaki okulda okuyacağım, dedim.*

Devrenin sonlarına doğru evleri yakın olanlar, ailelerinin yanına gidip okullarına devam edeceklerdi. Yedi arkadaş da gitmek istememelerine rağmen, Önderlik kendilerine;

-**Hayır okuyacaksınız. Okulunuz bitikten sonra gelip katılacaksınız. Siz yine arkadaşlarımızısınız, şimdi önemli olan okulunuzdur** deyip, onları okumaları için eve gitmeye ikna etti.

Bir arkadaşın babası, her gün içerek eve geliyor, onu ve annesini dövüyormuş. Önderlik, bunu öğrendiği zaman şiddetle tepki göstererek, o

arkadaşın babasıyla arkadaşların konuşmasını söyledi. O bayan arkadaşına,

-Gitme, gidip ne yapacaksın. Baban içip gelip sizi dövüyor. Burada bizim kızımız ol. Avrupa'ya gönderip, okutur, bilgisayar vb. eğitimleri görmeni sağlarız, dedi.

O arkadaş, bir süre önce ailesini ziyaretten döndükten sonra anlayamadığımız bir sebepten ötürü koşarak Önderliğin önünde durdu ve “Ben ajanım, ben burada kalmak istemiyorum, ben burada sizin kızınız olmak istemiyorum ve gitmek istiyorum.” deyince Önderlik kendisine bakıp,

-Kalk ayağa Heval. Neden eve gitmek istiyorsun, niye sen ajansın, kimin ajanısın? Niye gelip kendini bizim ayağımıza atıyorsun? ve benzeri sorular sordu. O arkadaş, Önderliğin sorduğu sorulara bile yanıt veremiyordu. O zaman on dört yaşındaydı. Hepimiz çok şaşırmıştık, ama Önderlik onun söylediklerini fazla ciddiye almadı. Daha çok genç olduğunu, arkadaşların yaramazlıklarından daralmış olabileceği düşünerek,

-Alın bu arkadaş götürop kendisiyle ilgilenin, daha sonra kendisiyle konuşacağım dedi.

O arkadaşın ajan olmadığını biliyorduk. Önderliğe karşı içine girdiği tutumundan dolayı, Başkan'ı üzdü diye, gençler grubu olarak kendisine çok tepkilendik. Daha sonra eve gittiğinde amcasının “Oralara ne diye gittin. Gitme kal, seni oğlumla evlendireceğim” dediğini öğrendik.

Önderlik, okuldan ayrıldıktan beş gün sonra tekrar döndü. Biz de her zamanki gibi arabası için kapıları açtık. Başkan, arabadan indi, bizleri selamladı. Önderliğin sinirli olduğu her halinden, özellikle de yüz ifadesinden belli oluyordu. Sinirli

olduğunu sezdiğimizde, Başkan'ı çok fazla rahatsız etmezdik. Hemen o arkadaşın durumunu sordu. Yönetimdeki arkadaşlar da amcasının bazı sözlerle onu kandırdığını söylediler. Önderlik, bunları duyduğunda bir amcanın küçücük bir kız çocuğu üzerindeki hesaplarından dolayı öfkeleni ve o arkadaşını çağırarak;

-Neden Heval? Onca eğitimden sonra yaklaşımlarımızı da gördün, ailenizin size vereceği değerden daha çok değer gördünüz. Eğitim imkanı buldunuz, neden böyle oldu? diye sordu. Arkadaş susuyor, konuşmuyordu. Önderlik ısrarla,

-Eve gitmek istiyor musun? deyince arkadaş, sitem eden bir ses tonuyla, “Evet Başkanım gitmek istiyorum” dedi. Önderlik, arkadaşın öyle bir babanın yanına gitmek istemesine çok kızarak,

-Sen galiba kendinde değilsin. Amcan sana ne vaat etmiş, bizim vereceklerimizden başka daha iyi ne verebilir? dedi, yine amcasının onu oğlulla evlendirmesi fikrine ilişkinde, onun anlayacağı bir üslupla, bazı şeyler söyledi. Fakat o habire Başkan'ı anlamazlıktan geliyordu. Öyle ki tahrik eden tavırlarıyla Önderliği çok zorladı. Ben en son sırada oturuyordum. Önderlik yanıma yaklaştığında Kürtçe, **“Bunu odasına götürün”** dedi. Kürtçe söylediği için tam anlayamadım, ona şaşkın şaşkın baktım. Önderlik aval aval baktığını görünce, bu kez **“Heval bunu odanıza götürün orada kalsın”** deyince, bir arkadaşın yardımıyla onu odaya götürdük. Geri döndüğümüzde Önderlik bu kez bize kızarak; **“Neden yalnız bıraktınız. Gidin odayı boşaltın. Gidin nöbetini tutun. Bir isteği falan olabilir”**

dediğinde bir arkadaşla birlikte yirmi dört saat boyunca, orada kaldık.

Önderlik koordineledi arkadaşla da **“Yanınıza alın, gerekli ilgilenmeyi gösterin. Babası sarhoştur, her gün gelip onu ve annesini dövüyor, işkence yapıyor. Yarın bu kızı satmayacağı ne malum...”** gibisinden değerlendirmeler yaptı.

Bir gün bizim grubu, bahçeye davet etti. Bahçenin bir köşesinde çardak altında bir masa vardı. Masanın hemen yanında da yeşil-sarı-kırmızıya boyanmış taşlar, çok güzel bir biçim verilerek döşenmişti. Yeşil çember ve sarı zemin içerisinde kırmızı bir yıldız konulmuştu ve bu bahçenin güzelliğine farklı bir renk katıyordu. Kimse oraya giremiyordu. Başkan'ın davetlisi olarak bahçeye girdiğimizde, bizi orada karşılayıp,

-Gelin buranın içinde oturalım, dedi.

Hava çok güzeldi. Çiçeklerin arasında oturduktan sonra,

-Kamera ve fotoğraf makinesini getirin, burada arkadaşlarla fotoğraf çektiğim istiyorum” demesinin hemen ardından makine ve kamera geldi. Başkan, önce tek-tek, sonra ikişerli ikişerli fotoğraflar çekti. Grup olarak çember kurduk, o da kurduğumuz çemberde bizimle oturup gençliğe yönelik değerlendirmeler yaptı. Ve;

-İlerde ayrılacağız, ben olmayabilirim. Bana tutunuyorsunuz, ama bu doğru değil. Kendi ayaklarınızın üzerinde yürüyebilmelisiniz. Sizden geleceğin militanları olmanızı bekliyoruz dedi.

Her zaman olduğu gibi o gün de spor takımında bizlere yer verilmişti. Başkan, bizimle top oynamayı çok seviyordu. İsimlerimizi listede görmediğinde kızıyor, **“Siz çıkın ben**

arkadaşlarla oynayacağım.” diyordu. Basketbol maçları yapıyorduk. Oyunda Önderliğin takımı, karşı takımdan daha düzenli ve azimli olduğu için hep onun takımı yeniyordu. Önderlik bizim oyun tarzımızdan yola çıkarak, kolektif ve beraber yaşayış biçimimizi ele alıyordu.

Önderlik, Akademiden çıkacağımız için bize son kez çözümleme yapacaktı. Bu kez kamptan ayrılacağımız için çözümlemeyi, genel Akademi yapısı içerisinde yapacağını söyledi. Hepimiz kamelyada toplandık, Önderlik geldi ve hemen diyaloglara başladı. O esnada kampa yönelik bir baskın geliştirilmişti.. Yüze yakın kişi, bizi ablukaya aldılar. Bazıları da habersiz içeri girdiklerinden, bizim arkadaşlarla birbirlerine silah çektiler. Onların gelişine arkadaşların tepki göstermesi, Önderliğin harekete geçmesine neden oldu.

Önderlik, Arapça bilen arkadaşlardan devletten izinli olup olmadıklarını, yine burasının askeri bir kamp olduğunu belirtmelerini istedi. Giderek tartışmalar büyüdü! Tam o sırada sorumlu bir kişi içeri girdi ve burada kaç kişi yaşıyor diye sorular sordu.

Bizim grubu da gördüğünde, *“Bu çocukların burada ne işi var, ne yapıyorlar”* diye sorunca Önderlik;

-Bize katılmış ailelerin çocuklarıdır, yanıtını verdi. Önderlik, kendisiyle konuştu. Sorumlu olan kişi daha önce Önderliğin resmini görmüş olmalı ki Önderliğe, **“Ben sizi tanıyorum. Yanlışlık oldu, kusara bakmayın”** dedi. Arkadaşlar olayı çözemedikleri için Önderlik sinirlenip dışarı çıktı. Arkadaşlar Önderliğin dışarı çıkmasını her ne kadar istemedilerse de, Önderlik dışarı çıktı. Önderlik, kendileriyle konuşmayana

kadar gelenler, toparlanıp gitmediler. Başkan, kısacık bir konuşmayla onları ikna edip gönderdi. Hatta Önderlikten özür bile dilediler. **“Hafız Esat’ın bu olayı duymasını istemiyoruz, yanlışlıkla okula geldik”** ve benzeri şeyler de söylediler.

Onlar gittikten sonra Önderlik bizimle yarım kalan diyaloglara kaldığı yerden devam etti. Ve **“Gideceksiniz, ne vereceksiniz”** dediğinde biz de Önderlikten aldığımız şeyleri anlatacağımızı ve öğreteceğimizi söyledik. Önderlik hepimize, **“Önderliğin en belirgin özelliği nedir?”** diye soruyordu. Her arkadaş çarpıcı bulduğu Önderlik özelliğini dile getiriyor, bu da Önderliğin çok hoşuna gidiyordu.

Kardeşim Şoreş, Önderliğin ikna gücünün çok yüksek olduğunu, hem bizimle geliştirdiği diyalogların hem de bir saat öncesinde yaşanan olayın bunun için güçlü bir örnek olduğunu söyledi. Önderliğin bizimle yaptığı sohbetler, bizimle ilgilenmesi, diğer arkadaşlara örnek oluyordu.

Okuldayken, yüzme ve bahçede top oynama iznimiz yoktu. İp atlamak istediğimizde de aynı duvarla karşılaşıyorduk. Ancak Önderliğin geldiği günlerde, kimse istemlerimizi dizginleyemiyordu. Aksine Önderliğin bize sağlamış olduğu serbest ortamda, isteklerimizi yerine getiriyorduk. Hatta Önderlik, bu konularda arkadaşlara kızarak, **“Yüzme ve benzeri imkanları neden yaratmıyorsunuz”** diyordu. Önderlik gençlerin ihtiyacı olan tüm imkanları kendisi sunduğu gibi, diğer arkadaşların da aynı imkanları sağlamaları gerektiğini söylüyor ve istiyordu.

Eğitim devremiz bittiğinde, dağıldık. Benimle birlikte bir arkadaş Halep’e gittik. Bunun dışında,

iki-üç arkadaş Cizre'ye, bir arkadaş Şam faaliyetlerine gittiler. Delil, Dılar, Agit ve Şoreş de Önderliğin evinde kaldılar.

Ne Diyorsun Delikanlı!

Bir buçuk yıllık bir faaliyet sürecinden sonra Akademiye ikinci gelişimde, artık on beş yaşına basmış bir delikanlıydım. Önderlik beni görür görmez çok şaşırdı ve,

“Sen ne kadar büyümüşsün, nerdeyse seni tanıyamayacağız” dedi gülerек. Boyum da uzamıştı. Arkadaşlara dönüp beni göstererek **“Bakın bunlar da bizim genç militanlarımız. Anneleri bir tarafta, babaları bir tarafta, kardeşleri bir tarafta. Bunlar da bizim yanımızda çalışıyorlar. Bunlara bakarak nasıl çalışmanız gerektiğini örnek alın”** diyerek düşündüklerini, çevresinde oturan arkadaşlarla paylaştı. Ardından yanıma gelerek ;

“Ne diyorsun delikanlı seni de Türkçe okuluna gönderelim mi?” diye sorunca ben de **“Parti bilir”** dedim. Önderlik **“Senin için daha iyi olur”** diyerek, düzenlememi Türkçe okuluna yaptı.

Daha önce kaldığım süreçte bayan arkadaşlarla birlikte kalıyordum. Parti kararı mıydı bilemiyorum, ama genç arkadaşlar YAJK’a dahildiler. Önderlik gelişmemizden, bayan arkadaşları sorumlu tutuyordu. Herhangi bir sorun yaşandığında da bayan arkadaşlara danışıyor ve bizi onlardan soruyordu.

Akademiye ikinci geçişimde nerede kalacağım tercihini arkadaşlar bana bıraktılar.

Önderlik, seçim hakkını bize bırakmıştı. Ben, bu sefer erkek arkadaşlarla kalmayı önerdim.

Bir seferinde bayan arkadaşlar mutfakçıyken onlara yardım etmek için mutfağa gittim. Önderlik, beni görünce çok sevinerek; **“Sen burada ne yapıyorsun.”** diye sordu. Arkadaşlara yardım ediyorum yanıtını verdiğimde güldü. Erkek arkadaşları kastederek, **“Diğerlerine iyi örnek oluyorsun”** dedi.

Başkan, bu kez anlayabilecek düzeye geldiğimizi düşündüğünden olsa gerek ki, yavaş yavaş kişilik çözümlemeleri üzerine yoğunlaşıyordu. Onunla top oynarken, **“Bebek gibisin”** veya **“Koş Heval, emek harca”** demesini, kişilik çözümlemesi olarak ele alıyor ve yoğunlaşıyordum. **“Bebek gibisin”** sözünü; her an kırılabilirsin, çok toysun, safsın, büyümen, güçlenmen lazım anlamını yüklerken; ‘Koş emek harca’ sözünü de emek vererek ancak büyürsün biçiminde yorumluyordum.

Önderlik bir-iki kez çağırdı, odasına gittim. Benimle **“Bizim anlattığımız çözümlemelerden, savaş teorisinden, Parti çizgisinden, Parti karşıtı anlayışlardan fazla anlamayabilirsin, ama anlamaya çalışmalısın...”** yönünde tartıştı.

Biraz daha büyüdüğümüz için halkımızın yaşadıkları karşısında, halkın özgürlük umudu olma konusunda bizlere misyon yüklüyor, öyle yaklaşıyordu. Devre boyunca oldukça hırslı ve inatçıydım.

Sporda, genelde Önderliğin karşısındaki takımda oynardım. Önderlik de çoğunlukla beni karşısına alıyor, kendi takımında oynamama izin vermeyerek, mücadeleci yönlerimi geliştirmeye çalıştırıyordu. Tabii bazen oyun sırasında

kendimde ısrar ederek, Başkan'ı kızdırdığım oluyordu.

Bir gün yine futbol oynamak için takımlar oluşturuldu ve oyun başladı. Taraflar kıyasıya bir mücadele veriyordu. O oyunda yanlışlıkla Önderliğin ayağı, kalecinin eline değdi ve arkadaş oyun dışına çıkarıldı. Elini alçıya almaları için aynı saatte hastaneye götürdüler. Birkaç gün sonraydı. Bahçede gezerken kolu alçılı olan arkadaş gören Başkan,

-Ne oldu? diye sordu. Arkadaş,

-Başkanım futbol oynarken oldu dedi.

Başkan hemen eleştirmeye başladı ve

-Heval dikkatli, duyarlı oynayın. Sert oynamayın, birbirinizi incitmeyin” diyordu. Önderliğin söylediklerinden, Önderliğin o günkü kaza sonrasında böyle bir durumun geliştiğini bilmediğini anladık. O gün de Serhat Arkadaş koordineydi. Serhat Arkadaş'a dönüp;

-Kim böyle yapmış? diye sordu. Serhat Arkadaş, başta söylemek istemedi, ama Önderlik ısrar edince;

-Başkanım, o günkü maçta sizinle çarpıştıktan sonra böyle bir durum gelişti, dedi. Önderlik güldü;

-Ben mi yaptım? Ne zaman? diye sordu, Önderlik. Serhat Arkadaş,

- Dün değil önceki gün yanlışlıkla vurmuşsunuz, yanıtını verdi. Başkan,

-Ben yapsam dahi kabul edilmez, duyarlı olacaksınız, dikkatli olacaksınız diyerek tekrar uyardı.

Zağrosçuluk, Botancılık, Amedcilik, Avrupacılık gibi anlayışların yoğun yaşadığı bir devre geçiriyorduk. Çete çizgisi bize, “Ya bizim gibi olursunuz ya da size yaşam hakkı tanımıyoruz. Sizi

yaşam içerisinde teşhir edip, politik olarak yok olmanıza sebep oluruz” biçiminde mesajlar gönderiyor, eğilimlerini dayatıyordu. Önderlik de var gücüyle çeteciliğe karşı savaşıyordu. Bu konuda, istenilen düzeyde O’na destek sunmuyorduk. Fakat Önderlik, gerektiğinde tek başına da sınırsız bir mücadele verebiliyordu. Bu çizginin kadın-erkek ilişkilerinde yol açmak istediği tahribatlara karşı, çok yoğun bir savaşım veriyordu. Her zaman olduğu gibi yine yalnızdı. Ve bizler O’nunla birlikte yaşasak da, O’nu yalnız bırakıyorduk acımasızca.

Bu, Sessiz Bir Tiyatrodur!

Bir gün Önderlik çözümlemeye geldiğinde yaklaşık yirmi dakika hiç konuşmadı. Sessizce, düşünceli bir halde volta atıyor, bazen oturuyor, bazen tek tek bizlere bakıyor, hepimizi süzüyordu. Kameramana, “Heval kapat kamerayı, ne çekiyorsun” fotoğrafçıya da “Sen ne geziniyorsun” dedikten sonra oturdu ve hiçbir şey söylemedi. Öyle sessizce oturdu. Önderliğin bu yaklaşımı karşısında hepimiz şaşırıp kalmıştık. Sonra,

“Heval, bu sessiz bir tiyatrodur. Şimdiye kadar konuştum konuştum anlamadınız, bir de konuşmayayım bakalım anlayacak mısınız?” dedi. O gün, “Anlayan uygular ve anlayan yapar” **çözümlemesini yaptı.**

Yunanistan’dan görüşmek için iki-üç kişi gelmişti. Yanlış hatırlamıyorsam gelenlerden birisi generaldi. Başkan da o gün birçok konuyu kapsamlı ele alıp çözümlüyordu. Çözümleme

esnasında bir bayan arkadaş uyukluyordu. Önderlik, Yunanlı misafirlerin yanında bayan arkadaşını kaldırdı. Bayan arkadaş, gözlerini araladığında Önderlik, **“Heval ayağa kalk. Neden uyuyorsun?”** dedi. Biraz sinirlenmişti. Bu, Yunanlı misafirlerin dikkatini çekti. Hatta *“KDP’nin, YNK’nin ya da farklı örgütlerin yanına gittiğimizde, herhangi bir ayıpları varsa saklamaya çalışıyorlardı. Siz de ise tam tersi. Bir kusurunuz olsa dahi onu gidermek için açık bir şekilde ele alıyorsunuz.”* dedi.

Devre sonunda ülkeye gelecek grupların listesine, ülkeye gelmek için ismimi yazdırdım. Gidecek grubun sözleri alınmaya başladığında, Önderlik yönetimi ayağa kaldırıp beni kastederek;

“Kim bu arkadaş ülke grubunun içine koymuş?” diye çıktı. Yaşım çok genç olduğu için Önderlik savaşa göndermek istemiyordu.

Diyalogda “Biz seni Avrupa’ya göndermek istiyoruz, ısrarlarımız var. Ama sen karşı çıkıyorsun öyleyse gidebilirsin. Ama kendini nasıl yaşatabilirsin? Sana bir şey olmasını istemiyoruz” dedi. Hatta o zaman Önderliğe, ‘Burayı Aristotelesin okulu sayabiliriz., Büyük İskender, Aristotelesin yanında eğitim gördü. Ben de Önderliğin yanında eğitim gördüm, ileride ben de Büyük İskender olabilirim’ dediğim zaman, söylediklerim Önderliğin hoşuna gitmişti. Bayağı güldü.

Her ne kadar göndermek istemediyse de, büyük hayallerimin olduğunu söylediğim için beni kırmak istemedi ve böylece ülkeye gelecek gruba dahil oldum.

Tam çıkmak üzereyken Önderlik beni çağırdı. Yanında Bahoz arkadaş da vardı. Önderlik

bana, **“En büyük Parti militanları, en iyi Parti ajanlarıdır. Bu söz Lelin’e ait bir sözdür. Yanımızda kaldın, seni eğittik. Senden Parti ajanlığı yapmanı istiyoruz. Kimsenin haberi yok. Gideceksin ülkeye oradaki yaşayış ve tarza ilişkin altı ayda bir telefonla bize bilgi vereceksin. İki ve üç ayda bir, senden rapor bekliyoruz”** dedi. Ben de ‘Olur Başkanım’ dedim. Başkan, gülerek Bahoz Arkadaş’u **“Kimseye söylemeyeceksin”** diye telkin etti.

Yine gençler grubunu kastederek **“Seni diğer arkadaşlar gibi değil de, tam tersine yetiştirdik. Diğer arkadaşlarla daha çok ilgilenerek, onlara daha yakın kalarak yetiştirmeye çalıştık. Seni de bir deneme olarak, onların tam tersi bir tarzla; zorluklara alışabilmen ve ayaklarının üzerine basabilmen için yetiştirdik. Dost olduğumuz zaman nasıl dost olduğumuzu, düşman olduğumuz zaman da nasıl düşman olabileceğimizi anlayabilmen için kendi-mizden bilinçli olarak uzak tuttuk. Uzak, ama geliştiren farklı bir eğitim tarzıyla eğittik”** dedi.

Nihayet hareket edecektik! Önderliğin dışarı çıkması riskli olmasına karşın, yine de uğurlamak ve güç kaynağı olmak için bizimle dışarıya kadar geldi. Önderlikten göz yaşlarıyla hüznü bir şekilde ayrılırken, diğer yandan da ülkeye kavuşmanın özlemiyle yanıp tutuşuyordu yüreklerimiz. Ülke hasretiyle kavrulan yüreklerimizin bir parçasını, Önderliğin yanında bırakarak Akademiden ayrıldık....

Sonrası mı? Bugüne kadar gelişimizde, zorluklara karşı durabilme gücümüz oldu Önderlik. O, yüreği özgürlük tutkusuyla çarpan

her militanın, yaşam gücü ve onurudur. Önderlikle yaşamak, O'nunla bir "an"ı dahi paylaşabilmek, büyük güç kaynağıdır. Şimdi de en çok O'nunla olmamız, O'na yoldaş olmamız gereken bir süreçten geçiyoruz. Sadece Önderliğe dayanıp , "O benim güç kaynağımdır" demek, yeterli değildir. Bu güce güç katmak, onun yalnızlığını gidermek veya yalnızlığının paylaşımcısı olabilmek gerekmektedir. Belki bu çok zor veya güç ve yetenek isteyen bir konumda olmayı gerektiriyor, ama bunu yaratabilmek de sevgi ve özgürlüğü yakalamanın tek koşulu. O, nefessiz kalıp yaşam ve ölümle burun buruna geldiğimizde bile bize yaşama gülümseme gücünü verdi. Bundan sonrada verecektir. İşte şimdi ona nefes olmanın sırası bizde.

Önderliğin bize verdiği terbiyeyle yetişmiş bir genç olarak, her zaman O'nun takipçisi ve aktarıcısı olacağım.

İskender Amed

ÖNDERLİK BİZE DİL VERDİ

‘80’lerde Türkiye’den bazı gençlerin gelip Suriye’deki Kürtlere toplantılar yaparak PKK’yi tanıttıkları haberi her tarafı çepeçevre sarmıştı. Zamanla yaşamımızın temel gündemi haline geldi. Öyle ki nereye gidersek gidelim tek gündemimizin konusu onlardı. Mahalledeki arkadaşlarımla bir araya geldiğimizde bu konudaki merakımızı tartışıyor, ve birbirimize gelen bu gençlerin toplantılarına katılmalıyız diyorduk.

Bir gün yine bunu tartışırken tanımadığımız bir adam tartışmamıza kulak kabarttı. Bizleri dinledikten sonra o da konuya ilişkin düşüncelerini bizimle paylaştı. Gençlerin toplantılarına katılmak istediğimi söylediğimde adam gülerken yarı şaka yarı ciddi bir biçimde bana,

- *‘Onlar kadınları disiplinli, düzenli olmadıkları, yine yerli-yersiz konuştukları için toplantılarına almıyorlar, dediyse de beni ikna edemedi. Adam konuşmasını bitirdikten sonra,*

- *“Ben de gider bir köşede sesimi çıkarmadan otururum”, dedim.*

Birkaç gün yoğun bir düşünce silsilesinin sürükleyiciliğiyle toplantıya katılma kararı aldım. Ve zaman kaybetmeden hemencecik evimin kapısını kilitleyip toplantının olacağı yöne kibleye yüzümü döner gibi döndüm ve hiçbir kaygıya düşmeden yürümeye başladım.

Onları ilk kez göreceğim için çok heyecanlıydım. Ayak tırnaklarımdan saç tellerime kadar titriyordum. Çok dindar bir insanın tanrının huzuruna çıkması gibi bir duyguyla baş başaydım.

Onların karşısına çıkacaktım!

Yüzümün ısınmasından yanaklarımın kızardığını hissettim. Bu, on sekiz yaşında sevdiğim adamı göreceğim zamanki heyecandan daha farklı bir heyecandı. Yürüyüş boyunca niye bu kadar heyecanlandığımı da sorgulamadan edemedim. Bir de toplumun feodal normları söz konusu olunca biraz da çekinceliydim. Bir bakkalın önünden geçerken yaşlı bakkalcının yanındaki adama

- *“Bu kadın kimdir böyle başını almış gidiyor”*, deyince biraz rahatsız oldum, ama durmadım, yürüdüm.

Nihayet toplantı yerine ulaştım. Ama biraz yorulmuştum. Sadece kendi bedenimi taşımıyordum, bi de içimde büyüttüğüm yeni bir canın küçücük bedenini de taşıyordum.

Toplantıda konuşan genç, parti kadrolarına evlerimizi açmamız gerektiğini, PKK’nin kötü bir şey olmadığını, Kürtler için bir ülke kuracağını, bunun da öncüsünün Abdullah Öcalan olduğunu anlayacağımız sade bir dille anlattı. Bir arkadaş da toplantı arasında, *“Büyük babamız Abdullah Öcalan”* deyince merakım daha da arttı.

Toplantıyı, benimle birlikte karnımdaki bebeğimin de heyecanla dinlediğini hissediyordum. Öyle ki toplantıdan sonra elimi karnıma götürüp çevremde kimsenin duymayacağı bir şekilde bebeğime tüm bunları bir sen ve bir de ben biliyorum dediğimde bebeğimin kendisiyle paylaştığım bu sırrı saklama sözünü gülerek

verdiğini görür gibi oluyordum. Toplantıdan sonra evime gittiğimde büyülenmiş gibiydim.

Evde dinlenmeye çalışırken ayaklarımın şiştiğini fark etti. Toplantıda söylenenleri tekrar tekrar düşünmeye başladığımda henüz eşim işten dönmemişti.

Ertesi gün sabahleyin Jiyan adındaki genç kız gelip

- *“Akşam toplantıya katılan kadının evine gidelim”* dediğinde; ben de bir çay, kahve iç öyle gidelim dediysem de Jiyan teşekkür edip

- *“Gitmem gerekiyor”* deyince evden çıktık.

Birkaç dakika sonra o ananın evine vardık. Evine gittiğimiz kadın, Jiyan daha istemeden sandığından bir kumaş parçası çıkarıp verdi. Ananın bu davranışından çok etkilendim ama anaya Jiyan kızın duymayacağı bir şekilde fısıltıyla

- *“Ana, elbise verdin ama siz, bunlar gizlenerek yaşıyorlar, kaçaktır diyorsunuz. Terzi de yok, peki kim elbiselerini dikecek?”* dediğimde ana,

- *“Kendilerine para vereceğiz”* dedi. Ana bunları söyleyince *“Acaba bizim eve de bir şey istemek için mi gelmişlerdi?”* diyerek üzüntümü ifadelendirdi. Birkaç dakika derin düşüncelere dalarak benimle konuşmaya çalışan ana, cebinden biriktirdiği parasını çıkardı. Onun parayı çıkardığını görünce ben de doğacak bebeğime bir şeyler almak için biriktirdiğim beş yüzün iki yüzünü kendime, üç yüzünü de onlara vereceğimi söyledim. Jiyan bir daha gelince vermek için ayırdığım paraları Jiyan’a bir şey söylemeden cebine koydum.

Jiyan’ın yanında çok sempatik bir erkek arkadaş da vardı. Kendi ailelerini, yerlerini, yurtlarını bırakıp gelen bu gençlerin

birlikteliklerinden oldukça etkilenmiştim. Ayrılacağımız zaman Jiyan, bana

- *“Neyse benden bir şey anlamadınız. Ama kurban bayramında gelirsem beni daha iyi anlarsınız, daha iyi tanırsınız”* diyerek gülümsedi, bana birkaç dakika durup baktıktan sonra ayrıldık.

Her geçen gün tanrıya biraz daha yaklaşıyor, onların o gizemliliklerine biraz daha giriyor, onlara dair biraz daha bilinçleniyordum. Onların arasındaki gizemli isim *“Abdullah Öcalan”*ı ise onlar adını dillendirdikçe daha çok merak diyordum. Abdullah Öcalan'ı ne kadar merak ettiğimi bazen onlara saatlerce hiç durmadan anlatmanın ardından ne olur beni de O'nun yanına götürün derdim.

Abdullah Öcalan'a olan özlemim yıllarca böyle devam etti büyüyerek. Bazen O'nu görme istemim çıldırtacak düzeye geliyordu. Hatta bir gün gelen arkadaşlar beni niye götürmüyorlar diye onlarla küstüm. O günü boynum bükük yaşadım. O gece rüyamda Başkan'ı öptüğümü gördüm.

Yıllar sonra çocuğumu Halep'e doktora götürdüğüm bir gün eve döndüğümde ailem PKK'li arkadaşların beni aradıklarını söyledi. Aynı gün bizim eve gelen arkadaşlara ısrarla niye beni aradıklarını sorup anlamaya çalıştım. Hata söylemeleri için onlarla kavga ettikten sonra evdekiler duymasınlar diye kulağıma eğilip bana

- *“Başkan'ın yanına gidecektiniz, ama gidilemedi”* dediklerinde derin bir of çekerek gidememelerine çok güzel dedim. Çünkü birlikte gideceğim grubun gitmemesi onu göreceğim anlamına geliyordu.

Ertesi gün Halep'in Eşrefiye mahallesine bir evdeyken bana

- “Başkan’ı görmeye gideceksin.” deyip gittiğimde ne yapacağımı dair benimle kısaca tartışılar.

Onların konuşmalarından sonra sevincimden alkış çalıp bir çığlık attım. Onu göreceğim zaman yaşayacağım heyecanımı düşünürken bir zılgıt çektiğimde evdekiler de bana “Ne oluyor” diyerek şaşkınlıklarını gizleyemediler.

Başkan’ı dinlerken başka bir şey düşünmemek için önce çocuklarımı annelere götürdüm. O gün belim çok ağrıyordu. O kadar doktora gitmeme ve o kadar ilaç kullanmama rağmen, yataklara düşecek kadar beni zorluyordu. Bu haberden sonra hasta yatağımdan kalkıp Anneme,

-Bir ortopedi uzmanına görünmek için doktora gideceğim.dedim.

Annem;

-Doğru söylemiyorsun. Doktora gitmiyorsun, dedi.

-Ana vallahi, billahi doktora gideceğim diyorsam da annem,

-Mademki doktora gidiyorsun, ben de seninle geleceğim dedi. Ama ben ısrarla

-Olmaz bu kez gideyim, kontrole birlikte gideriz, diyerek annemi zar zor ikna edebildim. Annemi ikna ettikten sonra şiddetli bel ağrılarıyla yola koyuldum. Birlikte gideceğim arkadaşlarımla bir evde toplandık. Biz oturduktan sonra Cihan, “Afrin’den gelenler gelsinler” deyince hepimizin heyecanı doruğa çıktı. Farklı farklı köyden ve şehirden gelen onlarca araba arka arkaya dizildikten sonra yolculuğa başladık. Hepimizin yüzü gülüyor, hacca gidiyor gibi mutluyduk.

Şehirlerden gelenler biraz da bizleri küçümseyerek

- *“Fakir Afrinliler nereye gideceklerini bile bilmiyorlar”* dediklerinde Afrin’den gelenler olarak güldük ve

- *“Siz nereye gidiyorsanız biz de sizinle geleceğiz”* dedik.

Başkan’ı göreceğimiz alana ulaştığımızda bizlerin iki katı insanın beklediğini gördüm. Onbini aşkın bir insan topluluğu o alanda toplanmıştı. Kadın gerillaların hepsi silahlıydı.

Başkan’ın gelişini göremem kaygısıyla her tarafa aynı anda bakmaya çalışıyordum. Gözlerimiz yollarda kaldı. Bir de ne görelim Başkan hemen karşımızda! Elinde yeşil, sarı, kırmızı üç çiçek vardı. O geldiğinde hepimiz ayağa kalktık. Akşamdı. Gelir gelmez mütevazı bir edayla bize

- **“Buyrun oturun”** dedi heyecanla, ama gülerek.

O’nun bu kibar davranışından sonra oturduk. Etrafıma baktığımda birçok insanın benim gibi rüyada olduğunu gördüm. Başkan kendisi için hazırlanan koltuğa oturmadı, gidip Aram Tigran’ın yanındaki sandalyeye oturdu. Gülümseyerek birkaç dakika bizlere baktıktan sonra

- **“Biliyorum, şimdi hepimizin içi yara dolu, hepimizin yüreği şişmiş. Başkan’ın yanına sizin yüreğinizi serinletsin diye gelmişsiniz. Sormanız gereken ilk şey; savaş ve gerilla nasıl olmalı? Kürdistan yolunun açılmasına çok az kaldı. Çok yakında herkes, bu yol açıldığında gidip kızını ve oğlunu görebilecek”**, dediğinde analar ve babalar olarak neredeyse uçacaktık.

Başkan toplantıdaki yaklaşımlarıyla bize büyük bir moral verdi. Zaten yıllardır özlemini anlata anlata büyüttüğüm Abdullah Öcalan’ın

heybeti karşısında yerimde durakalmış ve küçük dilimi yutacak gibi olmuştum. O'nunla vedalaşma saati biz istemeden gelip çatmıştı. Ayaklarım bir türlü hareket edemiyordu. Yanımda duran bir anaya ayaklarım hareket edemiyor, heyecandan gidemiyorum dediğimde ana

- *"İnsanlar göreceklerine inanamıyor, sen görmüşsün yanına gidemiyorsun"* dediğinde O'nunla vedalaşmaya cesaret edemediğimi söyledim.

Neyse tüm gücümü toplayarak titreyen dizlerimle ona doğru yürüdüm ve kendisine

-*Merhaba Başkanım*, dedim.

-**"Merhaba."**

-*Nasılsın?*

-**"Ben iyiyim ya sen?"**

-Ben de iyiyim Başkanım.

-*"Çalışmalarınız nasıl?"*

-*İyidir Başkanım* dedim ve alnından, yanaklarından öperek yanından ayrıldım.

Yerime gittiğimde Başkan'la bir fotoğraf çekmek istediğimi söylediğimde biraz önce Beni yanına gitmem için cesaretlendiren ana gülerek

- *"Bakıyorum alıştın"* dedi.

Bir daha Başkan'ı nerede göreceğim. Adımız arşive girsin. O'nu görmek isteyen binlerce insan var bana bir daha sıra gelmez dedim ve tüm cesaretimi toplayarak Başkan'la fotoğraf çekmeye gittiğimde etrafındaki silahlı bayan arkadaşların hepsi etrafına doluştular. Başkan çiçek onlarda sanki bu çiçeğin yaprağı gibi etrafını süslemişlerdi. Onlara acıdığım için onlar çeksin ben başka zaman çekerim dedim. Başkan'a benim kendisiyle fotoğraf çekmek istediğimi söylediklerinde Başkan bıçare duruşuma bakıp gülerek elini bana uzatıp,

- **"Gel gel"** dedi.

Fotoğraf çektikten sonra Başkan'ın elinden elimi çekmeden tekrar alını öptüm. Yaşamımdaki en büyük isteğim ve hayalim gerçekleştiği için mutluluğuma diyecek yoktu. Tabii en önemlisi de toplantı bitiminde Başkan'ın huzurunda binlerce kişi şehitlere ve halka söz verdik.

Başkan'ı ikinci kez görmeye gittiğimizde Lübnan'daydı. Yeni gittiğimizde mermiler, bardaktan boşanırcasına yağan yağmur gibi geliyordu. Bu kadar merminin sesi altında yürümek bizleri biraz korkuttu. Korktuğumuzu gören arkadaşlar

- *"Korkmayın! Korkmayın! Başkan'ı görmeye geldiğiniz için bunlar sevinç mermileridir"* dediler.

Yine Suriye'nin her yerinden onbinlerce insan bayram havasıyla bir araya gelmişti. Orada iki-üç gün kaldık. Başkan o süre boyunca sürekli bizlerle diyalog geliştirip, toplantılar yaptı. Başkan o zaman çok gençti. Üçüncü gün geldiğinde

- ***"Biz gideceğinizi düşündük. Ancak gitmediniz, gitmediğiniz için de size yine bir toplantı yapmamız gerekiyor."*** diyerek bir toplantı daha yaptı.

Başkan konuşurken bir kadın tilili çekince ben de çektim. Toplantının ilerleyen dakikalarında beni bir uyku bastı. Ne yapıyorsam göz kapaklarımı bir türlü kaldıramıyordum. Yanımda duran kadın gerilla da bir kaç dakika da bir ayağıma hafiften basarak beni uyandırıyor ve

- *"Hadi Başkan için tilili çek"* diyordu.

O beni uyandırdığında tilili çektikten birkaç dakika sonra yine uyku basıyordu. Gece toplantı boyunca öyle devam etti. O gece de orada kaldık.

Sabahleyin Başkan bize

- ***"Gidin"*** dediyse de gitmedik.

Nasıl pencereden girip çıktığını anlamak için bazen uzun süre gözlerimizi kırpmadan onun geleceği yönü gözlüyorduk. Ama bir türlü nereden geldiğini anlayamadık. Kendi aramızda acaba Başkan'a yer altında mı yer yapmışlar dedik. O gün kısa kollu bir gömlek ve keten, gri bir pantolon giymişti. Git deyişine rağmen gitmediğimizi görünce

- ***“Bakın dünyanın durumu göz önünde. Gitmiyorsanız size yine bir toplantı yaparız”***, diyerek espri yaptı. Başkan'a kucak kucak çiçekler getirilmişti, masaya konuldu. O toplantıdan sonra parmağımdaki altın yüzüğümü çıkarıp verdim. Tabii bizler evlerimize döndükten sonra bazılarının orada bir hafta kaldığını öğrendik. Bunu duyunca çok üzüldüm. Çünkü ona duyduğum hasreti gidermenin heyecanı ile artık evi ve çocukları düşünemez olmuştum. O yüzden de haberim olsaydı Başkan'ın yanında en az bir ay kalırdım dedim.

Her toplantıda mutlaka kadına ve analara yönelik özel değerlendirmeler yapardı. Onun bu çabalarını görünce daha çok kasetlerini alıp izliyor, okuma-yazma öğrenip çözümlemelerini okuyarak her an onu yaşamaya çalışıyorduk.

O'nu tanımadan önce kadın olarak ne konuşabiliyorduk, ne duyabiliyorduk, ne de yürüyebiliyorduk. Başkan bize yürümemiz için ayak, görmemiz için göz, bize düşünce gücü verdi. Eskiden evimizin bahçesinin kapısına bile çıkamıyorduk. Ama O, bütün kölelik, bağımlılık zincirlerini nasıl kıracağımızın sırrını verdi.

Birçoğumuzun eşi,

- ***“Başkan niye kadına yönelik değerlendirme yapıyor da erkeğe yönelik yapmıyor”*** diye çok merak ediyorlardı. Hatta bazen onlara

başkaldırınca, söylediklerini yanlış bulup yapmadığımızda bize

- *“Önderlik ağzınıza dil koyduğu için sizinle artık baş edemiyoruz”* diyerek hoşnutsuzluklarını dile getiriyorlardı.

Örneğin ben eskiden iki kelimeyi bir araya getiremiyordum. İki erkek bir yerde olduğunda başımı eğip konuşuyorduk. Ama Başkan’ı tanıdıktan sonra konuşmam gereken yerde dünyada gelse kimse beni susturamaz, gereken cevabı veriyoruz.

Allah ondan razı olsun, ömrünü uzatsın, Allah O’nu o zindandan çıkarsın.

Bize çocuklarımızı nasıl büyüteceğimizi bile anlatıyordu;

- **“Çocuklarınızı terbiyeyle büyütün. Okutun”** diyordu. Bazen de kızarak **“Terbiyeyle büyütüp bana gönderin. Bana gelen çocuklarınız ellerine yılan çiziyorlar, kız resmi çiziyorlar”** diyordu.

Bir ara faaliyetlerdeki kadro arkadaşlar fuzuli fotoğraf çektikleri için Başkan bilgilendirildiğinde çok öfkelenmişti. Rahime’ye

- **“Bütün fotoğrafları toplayıp yakacaksın”** dediği için Rahime (Kobani) Afrine geldi.

Rahime bana

- *“Başkan beni fotoğraflar için gönderdi”* dediğinde ben de

- *“Sırf fotoğraflar için mi Afrin’e geldin?”* dediğimde Rahime

- *“Evet, hepsini yakacağım.”* Dedi.

Kurbanın olayım arkadaşların fotoğraflarını yakarsan ben ölürüm, ama madem ki Başkan istemiş, Başkan istemişse kendisine yak dedim. Ancak sadece bendekileri değil, diğer analarda ve

babalardaki fotoğrafları da yakacaksın diyerek Rahime'yle pazarlık yaptım.

Apo'yu Görmeden Ölemem

Başkan Roma'ya gitmeden önce de kendisini ziyaret ettim. Gelişimin üzerinden iki ay geçmişti. Bir gün Başkan rüyamda bana

- **“Kendinizi üzmeyin. Umudunuzu kesmeyin, Kürdistan’a kavuşacaksınız. Yola çıkacaksınız. Ülke topraklarında tek bir gerilla bile kalmazsa analara ve kadınlara kalsa Kürdistan yine özgürleşecek. Artık kimliklerimiz Kürtçe olacak”**, diyordu. Uyandığımda rüya olduğunu anladım ve hüngür hüngür ağlayarak ona olan özlemim gözlerimden akmaya başladı.

Esir düştüğünde benim kaldığım yerde ne telefon ne de televizyon vardı. Gecenin ikisinde kapımız öyle bir çalındı ki ürktüm. Eşimi kapıyı açması için uyandırdım. Kapı açıldığında,

- *Abdurrahman kim geldi?* dedim.

- *Yade Zerdeşt* deyince apar topar kapıya koştum. Kapıya vardığımda Yade durmadan yüzüne vuruyor, saçlarını yoluyor, ve hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Onu böyle görünce kesin gerilla arkadaşlara bir şey oldu diye düşündüm. Başkan'ın yakalanmasını düşünmek bir yana düşlemek bile korkunç geliyordu. Birkaç dakika sonra zorlana zorlana

- *“Başkan yakalandı!”* dediğinde

- *“Nasıl olur, nasıl yakalanır”* dedim.

İçeri girmeden çıkıp kapıyı ardımızdan kapatıp annemlere gittik gecenin o saatinde. Eve varır-varmaz erkek kardeşime hemen televizyonu

aç dedim. Kardeşim gecenin bu saatinde televizyonu niye açtığımı öğrenmek için sorular sorduysa da o an hiçbirini yanıtlayamadım. Televizyon açıldığında haber bültenleri sona ermişti. Kardeşimi de yanımıza alıp araba atladık ve telefonu olan bir aileye gittik. Birkaç numarayı çevirdikten sonra nihayet cevap veren çıktı. Karşıdaki,

-Alooo dediğinde kendisine,

-Gerçekten Başkan yakalanmış mı? diye sordum.

-Evet.

-Ne zamandan?

-İkindiden sonra.

-Niye bize haber vermediniz? diyerek kendilerine kızdık.

Bu kısa cevaplı soruların ardından televizyon izlemek için yine babam gile döndük. O şaşkınlıkta anahtarı içerde unutmuştuk. Ama pencerenin camını kırıp kapıyı açmayı başarabildik. Televizyonu açtığımızda Başkan'ın elleri bağlı olan ve uçaktaki görüntüleri veriliyordu. Türkçe ve başka dillerden konuştukları için hiçbir şeyi anlayamıyorduk ama o gece saatinde Türkçe bilen arkadaşları aradık. Ancak hiçbirine ulaşamadık. Dayanılacak gibi değildi. Hepimiz birlikte oturup ağladık. Kimimiz saçlarını yoluyor, kimimiz yüzünü dövüyordu. Günlerce ne uyuyabiliyor, ne yiyebiliyor, ne de içebiliyorduk. Günlerce süren açlık grevlerine başladık. Hasta, yaşlı insanları zorla açlık grevinden çıkarıyorlardı. Yaşamımda ne o kadar zorlandım, ne zorlanacağım. Evimizi, ocağımızı boş vermiştik. Onsuz her şey anlamsız ve tanımsız geliyordu. Hala hatırlıyorum emzikli olan bazı kadınlar bebelerini bile günlerce emzirmediler....

Partiyi tanımamın üzerinden ondokuz yıl geçti. İlk tanıdığım günden bugüne kadar hiçbir zaman Başkan'a hizmet edecek görevlere hayır demedim. Kuryelikten tutalım daha birçok görev yaptım. Önüme konulan görev çöpçülük de olsa büyük bir heyecanla yaparım. Çünkü yaptığım çöpçülüğün de Abdullah Öcalan'ın çizgisine hizmet ettiğini düşünüyorum.

Örneğin kırk yaşımdan sonra sırf halka hizmet, Abdullah Öcalan'ın büyük düşüncelerine hizmet edeceğimi düşündüğümünden kurulan kültür gruplarında tiyatrocü olarak yer almaya karar verdim.

Kızım on dört yaşına gelince kendi ellerimle kendisine elbise diktim ve omzuna elimi vurarak

- *"Sen de git Başkan Apo için devrimin kızı ol"*, dedim.

Örneğin bir eve gittiğimde evlerinin duvarında Başkan'ın resmi asılı mı değil mi bakıp varsa öyle geçiyorum içeriye.

Başkan'ın esaretinden bir süre sonra gittiğim bir evde duvara Başkan'ın kocaman bir resmi asılmıştı. Kapıda durup Başkan'ın resmine baktım ve resmin önünde durup

- *"Başkanım Başkanım sana kurban olayım. Zindanı görmemiştik onu da gördük..."* diye bağırdığımda yanımdaki arkadaş dışarıdan bana seslenip beni tanıdın mı deyince evet çok iyiyim, sadece Başkan'ı gördüm dediğimde ev sahibi bana

-*"Vallahi sen ölmezsin, sen Başkan'ı mutlaka görürsün"*, dediğinde kadına kızarak kim öleceğimi söylüyor, O'nu mutlaka göreceğim, Apo'yu görmeden ölemem dediğimde göz yaşlarımız birbirine karıştı. Fotoğrafa bakıp Başkan'ı çağırdığımda beni duyduğunu hissettiğim için bana cevap vermesini istiyordum ama Başkan

sadece bana o karede gülümsüyordu. Dizlerimin üzerine çöktüm ve ona olan özlemlerimin şiddetiyle ağlamaya başladım, diğer kadınlar da öyle.

Onsuz çektiğimiz bu kadar acıya rağmen O'nu bir kez daha görme hayalim ve umudum çok güçlü. Ancak hepimiz bir olursak, gücümüzü birleştirirsek onu çıkarabiliriz. O çıkacak, hem de çok yakında. Tıpkı öptüğüm gibi ona yine sarılacak, alnından öpeceğim.

O'ndan umudumuzu kesmiyor, tersine son nefesimize kadar ona verdiğimiz söze bağlı kalacağımızı ve ona göre yaşayacağımızın bağlarını güçlendiriyoruz. O çok farklı bir insandır, dünyanın en iyi insanı olduğu gibi biz kadınların da en iyi arkadaşıdır. Bu yüzden de O'nun en az biz kadınlara güvendiği gibi ona güveniyoruz. O bizim için anlamın kendisidir. İşte bundan dolayı her zamankinden daha fazla onu göreceğimiz yolunu gözlüyoruz. Onun bizim şahsımızdaki başarısını bin kez daha selamlıyor ve onu binlerce halkın içinde göreceğim günü sabırsızlıkla bekliyorum.

Ayn Zeliha

Suriye'deki

Yurtseverlerden

BİR ALMAN KIZI DAĞLARA KOŞUYOR

Başkan Abdullah Öclan'ın yürüttüğü bir mücadelenin içerisinde yer almamda yaşamımdaki bazı temel olaylar önemli bir rol oynamıştır.

Annem tarih öğretmeni idi. Bir gün eve getirdiği ders kitaplarının birinde Naziler tarafından işlenen soykırımların fotoğraflarını gördüm. Anneme kim bu insanlara böyle yapmış? Neden yapmış? Neden kimse bir şey yapmamış? diye sorduğumda annemin bana verdiği yanıtlar hiç de tatmin edici değildi. Tanıdığım birçok kişiye aynı soruları sordum ancak hepsinin verdiği yanıtlar birbirine benziyordu.

Dedemin gençlik sürecinde bu olaylar yaşandığı için aynı soruları ona sorduğumda dedem, farklı gerekçelerle sorularımı yanıtlamaya çalışırken, “Biz bilmiyorduk”, dedi. Fotoğraflarda gördüğüm bu manzaralar ilkokuldan itibaren birisine haksızlık yapılırsa sessiz kalmayacağım refleksini geliştirdi. Ülkemde katliamlar işlenirken, insanlar insanlık dışı uygulamalara maruz kalırlarken seyirci kalacağım konumunu bir türlü düşünemiyordum. O süreçte çocuk kitaplarının yanı sıra tarih kitaplarını da araştırmaya başladım. Yahudi partizan gruplarının direnişleri, Polonya'daki gettolarda direniş gösterenler çocukluğumdaki kahramanlarımdı. Örneğin bir kadın partizanları anlatırken,

- “Varşova getto ayaklanmasında bir kadının elinde bir şey kalmıyor, elinde sadece tek bir molotof kokteyli kalıyor. Alman askerleri o gettoyu boşaltırken o kadın molotof kokteyliyle kendisini panzerin üzerine atarak panzeri de imha etti”, diyerek hayranlıkla anlatıyordu. Yıllar sonra Zilan (Zeynep Kınacı) arkadaşın eylemi bana o kadının gösterdiği direnişi hatırlattı.

Kürt halkının mücadelesini tarih boyunca işlenen soykırım, insanlık - dışılığa karşı onurlu ve iradeli bir direniş olarak ele aldım. Çocukluğumdan beri sosyalizm ve sosyalist düşünceden etkilenme durumum vardı. Belki direk ailemin etkisiyle değil. O süreçte Doğu- Almanya’da reel sosyalizmin yaşandığı bir süreçti. Reel sosyalizmin ne anlama geldiğini bilmiyordum. Babam Doğu’da yaşıyordu. Batı toplumundaki çelişkilere karşı farklı alternatifler, kolektif yaşam ve barış gibi kavramlar bana hayli çekici geliyordu. Bu kavramların neyi ifade ettiğini bilmiyordum. Ama yaşadığım toplum ve aile gerçekliği, okulda yaşadığım çelişkilerden yola çıkarak buna karşı bir alternatifin olması gerektiğini düşünüyordum.

Daha sonraki okul yıllarımda ise Alman toplumunun demokrat yaklaşımlarının yanı sıra sınırlandırmak isteyen yaklaşımları da vardı. Örneğin o zaman Komünist Parti üyelerine karşı meslek yasağı vardı.

Batı Almanya’nın yeniden silahlandırılmasının gündemde olduğu süreçte dönemin başbakanı Helmut Kolh’e bir mektup yazdım. Biz de Batı Almanya’nın silahsızlandırılması için okulda imza toplayarak buraya, “Yeni nükleer silahlar buraya getirilmesin” dedik. Çünkü Almanya iki dünya savaşına da katılmıştı. Tekrardan savaşa yol açacak silahların

orada bulunmasını benimsemişiyordum. “*Demokrasi ve barış isteniyorsa böyle bir şeye gerek yok.*” diyordum. Helmut Kolh’e yazdığım mektubumda o dönemde gündemde olan ve benimsemediğim konuları kısaca yazmıştım.

Kürtlerden ve Kürt sorunundan haberdar olmam ’91 Körfez Savaşı sürecine rastlar. Okulda öğrenciler arasında savaşı protesto amaçlı yürüyüşler düzenliyoduk. Bu yürüyüşlere Kürt arkadaşlar da katılıyorlardı. O süreçte radyo ve televizyonlardan Güney’deki göçlere dair bilgi edindik.

İlk başlarda genç kızlardan ve erkeklerden oluşan anti-faşist gruplar içerisinde yer aldım. Almanya’nın faşizmden kopuşu sağlamadığını düşünüyor, mevcut sistemin de zihniyetinin aynı olduğunu düşünüyorduk. O gruplarla daha çok Almanya’nın emperyalist siyasetin içindeki yerini tartışıyorduk. Almanya’nın birleşmesiyle bir taraftan faşist gruplar artmaya başlamış, bir taraftan da Yugoslavya ve dünyanın farklı yerlerinde de dünyanın siyasetine hakim olmak istedi. O zaman Türkiye’yle varolan ilişkileri, Türkiye’ye sürekli silah gönderilmesi, Kürt köylerinin boşaltılması, köylerin yakılması, yıkılmasından zamanla haberim oldu.

Aynı süreçte Almanya’da PKK yasaklandı. Almanya neden savaşa destek veriyor da, devrimci-sosyalist bir partiyi yasaklama gereği duyduğu sorusu benim için hala cevap verilmesi gereken bir soruydu. Daha sonra derneklere, evlere baskınlar yapıldı, tutuklamalar gelişti. Tabii bu baskılar karşısında Kürt halkı sessiz kalmadı, yürüyüşler, mitingler yapıyorlardı. Bizde anti emperyalist gruplar olarak Kürtlerin geliştirdiği yürüyüşlere katılma sorumluluğu duyuyorduk. Bu yürüyüşler

esnasında Başkan Apo'nun Kürt halkı ve kadın için neyi ifade ettiğine daha yakından tanık oldum.

Başkan Abdullah Öcalan'a önceleri devrimci bir partinin önderi gibi yaklaşıyordum. Önderliğin neden kitleler tarafından bu kadar sevildiği ilgimi çekti. Alman devleti o süreçte Önderliğe karşı çok yoğun propaganda yapıyordu. O süreçte Başkan Apo'yu hem devrimci bir önder gibi gördüğüm gibi bir erkek olarak da ele alıyordum. Zamanla yazılarını okuduğumda kişiliği daha çok dikkatimi çekmeye başladı.

Önderliğin sesini ilk kez '94 yılında Hanofer'de ERNK afişlerini asarken Alman polisi tarafından şehit düşürülen Kürt genci Halim Dener'in katledilmesini protesto etmek için düzenlenen yürüyüşlerin birinde duydum. Halim Dener için yapılan yürüyüşlere biz de katılıyorduk. Onbinlerce kişinin katıldığı çok büyük bir yürüyüş oldu. Beşyüze yakın Alman dost da katılmıştı. Büyük yürüyüşün son mitinginde Önderlik sesinin kaydedildiği teyp kaseti halka dinletildi. Başkan Türkçe konuştuğu için çok fazla anlamadım. Daha sonra bana yapılan tercümeden anladığım kadarıyla Halim Dener'in şahsında Alman devletinin Kürtlere yaklaşımını çözümlemişti. Halk çok büyük bir moralle birlikte büyük bir mücadele kararlılığı gösterdi. Büyük çoğunluğunda büyük etki yarattı. Önderliğin Ortadoğu'da bulunmasına rağmen Avrupa'da yaşanan bu olayı sahiplenışı beni çok etkilemişti. O olay şahsında Alman devletinin siyasetini, yaklaşımını, bir Kürt gencinin niye katledildiğinin hesabını soruyordu.

O süreçte bağımsız bir kadın grubuyla, yurtsever çevreyle ilişkilenemeye başladık. Bazı Kürt öğrenciler vardı. Onların aracılığıyla dernek çalışmalarına katıldık. Giderek aktif katılmaya

başladım. O zaman Başkan'ın Almanca'ya çevrilmiş kitapları yoktu. *Kürdistan Report* dergisinde Almanca'ya çevrilmiş bazı çözümlmeleri yer alıyordu. Onu okuduğumda Önderliğe ilgim gelişti. Özellikle de kadın sorununu ele alışı çok farklı gelmişti. Bir kadın olarak o çözümlmede kendimi buluyordum. Alman sol grupları arasında sınıf, cins, ırkçılık ayrımı, eski sosyalistler, Marksistler tarzında ilk sınıf çelişkisinden sonra gelen diğer çelişkilere karşı çıkmıştık. Ama Başkan'ı incelediğimde bu çelişkiler bir bütünsellik içerisinde ele aldığını gördüm. Belki Avrupa örgütünün yürüttüğü siyasi yaklaşımda ulusal sorun ön plandaydı. Ama Önderliğin çözümlmelerinde bir bütün olarak insanlığı ilgilendiren konuları buluyordum. Başkan'ın insanlığın yaşadığı sorunları bir bütünsellik içerisinde ele alması bir kadın olarak benim de kendimi onun içerisinde bulmaya götürüyordu.

O'nun bu yaklaşımından O'nun her insana ne kadar büyük değer verdiğini fark ettim.

Yine Berivan ve Ronahi arkadaşların Almanya'da gerçekleştirdikleri eylem beni çok derinden etkiledi. İlk kez kendisini yakma eylemiyle karşılaşıyordum. Bu süreç partiye yakınlaştığım bir süreçti. Berivan ve Ronahi arkadaşın eylemini, savaşın vahşetine karşı bir direnişti. Özellikle iki kadının gerçekleştirdiği böylesi bir eylemin etkisiyle mutlaka seslerinin duyulmasını ve insanların daha fazla harekete geçmesi gerekiyor diye düşündüm. Eğer bir yerde insanların kendi bedenini vermekten başka çareleri kalmamışsa o zaman imkanı olanların insanlık ve Kürt için harekete geçmeleri bir adeta borçtu. Beni en çok etkileyen de Önderliğin, Berivan ve Ronahi arkadaşların eylemlerine ilişkin hazırlanan afişe

yazılmış **“Özgürlük kolay olsaydı Ronahi ve Berivan kendisini yakmazdı”**, sözü beni çok derinden etkilemişti.

‘93’ten itibaren Alman dostlardan, gazetecilerden oluşan birçok heyet Kürdistan’a gitmeye başladılar. Bu heyetler, Almanya’ya döndükten sonra toplantılar gerçekleştiriyorlardı ama basına çok fazla yansıtılmıyordu. Haberlerde kısaca bu kadar çatışma olmuş veya bu kadar terörist ölmüş biçiminde haberler veriliyordu. Terörizm olarak ele alma çok fazla ön palandaydı. O dönemde Alman sol gruplarındayken araştırıyorduk. Mesela Alman ceza kanunun 29. maddesinin A bendinde ayrı siyasi düşünceleri terörist olarak damgalama yönündedir. En azından Meşru Savunma hakkını kullandığında onu şey yapıyorlar. O açıdan gazetelerin resmi görüşünün arkasındaki gerçeklikler nelerdir? Onu öğrenme istemiyle daha yakından ilgilendim.

Yürüyüşlerde kadınların kararlıklarından çok etkileniyordum. Bir yandan yaşanan insanlık dışılıkların yansıtılması, diğer taraftan da Kürt kadınının mücadelesini yansıtma durumu vardı. O dönemde birkaç öğrenciyle bir heyet örgütledik. Sadece Kürdistan’a gidip, görmek, dönmek biçiminde değil, Kürt kadını üzerine bir araştırma yapmak istedik.

‘95’te zindanlarda başlatılan açlık grevlerini Avrupa’da da destekleyen açlık grevleri oldu. Basın, polisle çatışmaları ön plana çıkarmak istiyordu. Biz de yurtseverler, zindanlardaki durumu daha fazla gündeme sokmak gerekiyor diye düşündük. Bir heyet olarak Ankara’dan başlamak üzere İzmir, Adana ve Diyarbakır’a kadar gidip halkla röportajlar yaptık, onların dayanışma amaçlı yaptıkları açlık grevlerini ziyaret ettik.

Yaptığımız röportajlar benim için çok önemliydi. Röportaj yaptığımız insanlar ağırlıkta Kürdistan'dan yeni göç eden insanlardı. Toplumun bütün kesimleriyle buluşma imkanımız oldu. Görüştüğümüz birçok insan direk mücadeleden, PKK'den bahsediyorlardı. Hepsinin çocukları gerilladaydılar. Örneğin Adana'da yaşlı bir nineyle görüştüğümüzde *“Benim kızım silahını alıp gerillaya gitti, ardından onun kızı da gitti. Ben biraz daha genç olsaydım beni de burada tutamazdınız ben de dağlara giderdim.”* Deyişi beni Abdullah Öcalan'ı daha fazla tanımaya ve araştırmaya itmişti. Oradaki açlık grevlerine de polisin saldırılarına karşı halk direniyordu. Polis onları da göz altına almış, işkence yapmıştı. Konuştuğumuz insanlar hepsi yaşam umutlarını Başkan Apo'yla ifade ediyorlardı. Türkçe bilmediğim için tercüman aracılığıyla anlaşıyordum. Örneğin bir yaşlı amcanın sanırım oğlu ihanet etmişti. O amca da ölüm orucuna girmişti. Kendisiyle konuştuğumuzda,

- *“Bizim ailemizden birisinin Apo'ya ihanet etmesine izin vermeyeceğim. Ben kendi borcumu böyle ödemek istiyorum”,* dedi büyük bir kararlılıkla. O amca Apo'ya çok bağlı olduğu için oğlunun işlediği suçun bedelini kendisini feda ederek ödemeye çalışıyordu.

Köyleri yakılmış, yıkılmış, topraklarından göçertilmiş bu insanların Apo'ya bu kadar bağlı olmaları olağanüstüydü. Bu insanların bu gücü nereden aldıklarını düşündüm. Röportajları yaparken Abdullah Öcalan'ın olağanüstü bir güç olduğunu daha anladım. Önderlik ve gerilla, çocukların, gençlerin ve yaşlıların üzerinde büyük etki bırakmışlardı. Ondan aldıkları gücü iradesini

kırmaya çalışan bir sisteme karşı çıkma gücünü Başkan'dan aldıklarını fark ettim.

Küçücük çocuklar bile Başkan Apo için slogan atıyor ve resimlerini gösterip “Apo” diyorlardı. Bir de bebekleri yeni doğmuş bir eve gittik. Hepsi gülerek büyük bir sevinçle bebeği göstererek bunun adı “*Abdullah koyduk*” diyorlardı. Başkan'ın adını bile bebeklerine takmış olmaları aile içerisinde, yurtsever çevrede o bebeğin daha çok sevilmesine ve mutluluk duymasına yol açıyordu. Gittiğimiz ailelerin geneli yoksuldu. Bazılarının yiyecek bir şeyleri bile yoktu. Benim onlara verecek şeylerimden daha çok şeyleri vardı onların. En önemlisi de her an Başkan Apo'yla yaşıyorlardı. Sosyalizmin yeni bir yaşam olarak yaratılmak istendiğini çok derinden hissettim. Avrupa'ya döndüğümde günlerlerce, haftalarca, hatta aylarca görüştüğüm insanların Başkan hakkında söylediklerini düşünmekten kendimi alamadım. O insanların Apo'ya olan bağlılıklarını hatırladıkça tekrar tekrar Abdullah Öcalan kimliğini daha yakından tanıma ihtiyacını duyuyordum.

Gidip Kürdistan'ı, yerlerinden, yurtlarından olmuş bu insanların büyük bağlılıkları, mücadelecilikleri benim mücadele katılımda bana kesin karar verdirtti. Amacım sadece gidip görüp dönmek değildi, yaşamımda bazı değişiklikler yaptım. Çalışmalara daha aktif katılmaya başladım. Daha önce hiyerarşik örgütlere, parti örgütlemesine karşı çekinceliklerim vardı. Gidip geldikten sonra bu çekincelerim ortadan kalktı. Bunun kaynağında da halkının Önderliğe bağlılığı, sevgisi yatıyordu.

Giderek PKK'lı arkadaşlarla daha yakın ilişkiler kurmaya başladım. '96 eğitim devrelerinin

çözümleme kasetlerinden izledim. Çözümlemeyi izledikten sonra bir yandan çok büyük bir yakınlık hissettim. Kaseti izlerken en çok Başkan'ın bakışları ve konuşma tarzı ilgimi çekti. Hem hepsine hitap ettiği gibi ayrıntıya girmesi beni çok etkiledi. Geliştirdiği diyaloglarda hem o bireye hitap etmek, aynı zamanda herkeste kazanabilecek bir yön bulması oldukça etkileyiciydi. Sosyalizm kavramını ele alış tarzı çok farklı ve önemliydi. Çünkü Avrupa'da mücadelenin yansıtılış tarzı daha çok ulusal sorunla sınırlıydı. O yüzden o çözümlemeleri izlerken benim için de bu hareketin sadece salt bir ulusal hareket değil, bütün insanlığı kapsayan bir ideolojiye ve Önderliğe sahip olan bir hareket olması bendeki güveni daha da güçlendirdi.

Engel Mi Olacaksın, Toyful Mı?

'97'de Önderlik sahasına gittim. Avrupa'dan Kürdistan halk mücadelesi gerillalarına katılmak üzere çıkmıştım. Bir Alman kızı olarak Kürt özgürlük mücadelesine katılarak canımı vermek için yola çıktım. Hatta o zamanki amacım kadın ordulaşmasına katılmaktı.

Sahaya ulaştığımda çok heyecanlıydım. Sahada hemen hemen her ulustan insanların olması dikkatimi çok çekmişti. Farklı yaşam ve tarihe sahip olan insanların bir arada olması, orada oturtulan ders düzeni, spor düzeni, yaşamın farklı renklerinin birleştirilmesi, ortak bir amaç için yüzlerce insanın Akademik düzende bir araya gelmesi büyük bir heyecan veriyordu.

Önderlik sahasına gitmeden önce Türkçe öğrenmeye başladım. Dil öğrenirken hep bir gün

gidip Başkan'la konuşmanın heyecanıyla daha erken öğrenmenin yol-yöntem arayışına girdim. Önderlik sahasına gittiğimde artık Türkçe anlayacak düzeye gelmiştim. Arkadaşlar Önderliğe nasıl yaklaşacağımızı söyleyince bana biraz tuhaf geldi. Özellikle biçimsel davranışlarla ona gitmemizi istemeleri, neden böyle bir şey gerekli görülüyor diye biraz ürkütüm. Önderlik geldiği gün herkes kendisine çekidüzen verdi. Arkadaşların bu davranışları bana çok ilginç geldi. Arkadaşların bu anlatımlarından dolayı Önderlik'le karşılaştığımda öylesine bir doğallık ve sıcaklıkla karşılayacağımı beklemiyordum. Başkan bizi selamladıktan sonra gülerek bana,

- **“Haa sen de Almansın”**, dedi. Ben Başkan'ı daha uzun boylu bekliyordum. Benimle birlikte bir Alman arkadaş, iki Kürt arkadaş ve bazı yurtseverler de gelmişti. Bir arkadaş da bize tercümanlık yapıyordu. Önderlik benimle yaptığı sohbette sosyalizme ilgimin olduğunu, ne okuduğumu, neden geldiğimi, üniversite okuyup okumadığımı ve benzeri sorular sordu. Aslında rahattım ama arkadaşların nasıl davranmamız gerektiğini söylemiş olmaları bende davranışlar arasında sıkışmama neden oldu.

Diğer Alman arkadaş,

- **“Alman devleti benim için diktatör olduğunu söylüyor...”** dediğinde o arkadaş da *“Proleterya diktatörlüğüne ihtiyaç var, iyi bir şey”*, deyince Başkan gülümsedi. Başkan'ı her hatırladığımda o anki gülüşü aklıma geliyor. O arkadaş o anda ne söylediğinin çok fazla farkında değildi aslında.

Bana,

- **“Clara Zetkin, Rosa Lüksemburg'u okudun mu?”** dedi. Clara Zetkin'in Avrupa'daki

kadın hareketi veya işçi hareketi açısından önemli bir insan olduğunu, ama bir yenilenmeye ihtiyaç olduğunu belirtti. Başkan bu söyledikleriyle tarihin değerlerine sahip çıkmak ama üzerine yeni bir şeyleri eklemek, daha fazla geliştirerek çağımıza uygun hale getirmek gerektiğinin mesajını verdi.

Kaldığım eğitim devresinde yedi Alman arkadaşlık. Okul yönetiminin yaşadığı bazı sorunlardan dolayı Önderlik bir müdahale geliştirdi. Sorunların yaşandığı süreçte bir şeylerin doğru yürümediğini hissediyordum. Yönetim çok ilgisizdi. Yönetim gerçekliğini ve hiyerarşik yapılanmayı kabul etmemde kendimi ikna ettiğim nokta, daha fazla emek temelinde bir yöneticiyi bir üst olarak kabul edebilirim hususuydu. Yönetim derslere katılmıyordu. Örneğin Önderliğin olduğu günlerde de ama normal ders programının devam etmesi gerekiyordu. Önderlik geziyordu. Ortalıkta yönetimden tek bir arkadaş bile yoktu. Önderlik okula gelip hiçbir yöneticiyi görmeyince çok öfkelenildi ve yönetimi çağırttı. Yönetim geldikten sonra Başkan birlikte geldiğimiz Alman arkadaşla,

- **“Sen bize hakemlik yapacaksın”,** dediğinde başka bir arkadaş da kalkıp benim daha iyi Türkçe anladığımı söyledi. Bende hakemi hakim anladım. Almanya’da bildiğim kadarıyla hakim bir yere gelir hemen bir yargıya varır, üstten yaklaşılmaması gerektiğini düşündüğüm için böyle bir hakimliği yapma hakkını kendimde görmedim. Yaşananlara ilişkin görüşlerimi koydum. Hatta biraz da özelleştirilerek yaklaşılmaya çalışayım diyerek,

- *“Yönetimin eksiklikleri var, ama bizim de onları eleştirmemekle bu durumun içinde payımız var. Buna müdahale etmediğimiz için yetersizliğimiz var”,* dediğimde Başkan bana,

- **“Niye biz diyorsun. Ben sana tarafsız, hakem olacaksın diyorum”** dedi. Önderlik kendimi Türkçe ifade edemediğimi görünce gülerek,

-**“Hakemlik için de kimseyi bulamadık”,** dedi.

Bir gün genel çözümlemede Alman devletinden yanına bazı adamların geldiğini söyledi. Adamlar Başkan’a ben ve diğer iki Alman arkadaş için, *“Anneleri babaları merak ediyorlar. Onları geri verin”,* dediklerini söyledikten sonra Başkan

- **“Sizi niye istiyorlar. Onlar binlerce Kürt gencini Almanya’da rehin alıyorlar. Biz üç tane genç Alman’ı burada rehin aldık neden o kadar ses çıkarıyorlar”,** diyerek espri yaptı.

Önderliğin,

- **“Ben hangi Alman’a benziyorum. Hangi Alman’ı bana benzetiyorsun? Beni Doğu’ya mı, Batı’ya mı, Alman’lara mı daha yakın görüyorsun?”** sorusu karşısında şaşırdım, ama yanıt verdim. Felsefik düşünce ve diyalektik düşünce anlamında birçok Avrupalı düşünüre benzeyen bir tarzının olduğunu söylediğimde Başkan, **“Hangi Alman’a benziyorum”** sorusuna isim düzeyinde cevap veremedim, gülümseyerek *“Bilmiyorum”* dedim ve Marksı bayağı okudum. İdeolojik, felsefik kitaplarında da Önderliğin felsefesinde de belli paralellikler var. Bütün özellikleriyle bir benzeşme içerisinde ele almak o an için mümkün gelmedi. Birçok farklı kişiliklerin veya insanların bileşen yönleri var. Aynı zamanda kendi özgün tarzı da var. Benzeştirmek bana aynılaştırmak gibi geldi. O yönden ele almak istemedim.

Ama o soru üzerine yeniden yoğunlaştım. Çünkü günün birinde tekrar bu sorunun karşıma çıkacağını biliyordum. Gerçekten de askeri sahaya geleceğim zamanki sözleşmemde Önderlik tekrardan sanki hiç böyle olmamış gibi bana aynı soruyu sordu. Belli bir süre sonra bu soruyu tekrar sorunca daha hazırlıklıydım. Başkan'ın sorusuna, Başkan ideolojik yönden Karl Marks'a, siyaset yönünde de Bismarc'a, ama Bismarc'ın ideolojik egemenlik anlayışı veya sağcılığı anlamında değil, çünkü Önderlikte o yok. Ama siyasi dengeleri görerek kendi amacı içinde yer yapmak, farklı güçlerin yaratmak istediği ortamlar karşısında tedbirlerini almak konusunda benzediğini söyledim.

Devre sürecinde Başkan'ın yaşamı bir bütünsellik içerisinde ele alması beni en fazla etkileyen yönüydü. En önemli özelliklerinden birisi de insandaki gizli düşüncelere hitap etmek, insanın yaşadığı çelişkileri, kendini çözebilme imkanı yaratarak insanın ustalıkla kendisini bulmasını sağlamak, insanın kendi kökleriyle bulaşması, toplumda yaşanan yabancılaştırmanın farkına vardırmasıydı.

Sahada olduğum süreç, Başkan'ın kadın olarak bizlerle yaptığı özgün toplantılar, doğu mitolojisini araştırmayı başlattığı bir süreçti. Kadın Kurtuluş İdeolojisinin ilanından önceki süreçti. Önderliğin kadın çalışmasına verdiği önem ve kadın çalışmalarını titizlikle ele alması bana büyük bir güç verdi.

Örneğin devrede farklı uluslardan da kadın arkadaşlar vardı. Önderlik hepimizin çekim merkezi ve birleştirici güçtü. Kadın güçlendirmek için verdiği büyük çabanın yanı sıra, aynı zamanda kadın geriliklerine karşı mücadele ediyordu. Kadın

geriliklerine karşı verdiği mücadeleye ilk etapta anlam veremedim. Zamanla bunları daha iyi bilince çıkardım. O süreçte benim kadın yaklaşırken ben de ak-kara mantığı hakimdi.

Devredeki Laz, Çerkez, Türk, Türkmen, Kürt, Alman, Arap, Ermeni uluslarından onlarca kadın kendimizi O'nda buluyorduk. Erkeğin kadına kendi egemenliğini daha açık, daha ince bir tarzla yaşatmak ve dayatmak temelinde olurken, Önderlik yaklaşımında kadının özgücünü açığa çıkarmak, onun örgütlü bir güç haline getirmek esastı. Erkek kadını örgütlü bir güç olarak gördüğünde korkuyorlardı. Kadınların kendi aralarındaki ilişkilerine hep kuşkuyla bakıyorlardı. Ama Önderliğin kadında cins sevgisini, kadının kendi varlığını bütün yönleriyle geliştirmesine dönük çabalarının her geçen daha da yoğunlaşması benim için büyük bir moral ve güç kaynağı oldu. O biz kadınların en samimi arkadaşıydı. O yüzde de kendimi O'nda buluyordum, özümüzü o temsil ediyordu.

Benimle yaptığı bir diyalogunda bana,

- **“Sen temelli mi kalacağım diyorsun?”** diye sordu.

Almanya'dan gelen arkadaşlar olarak kendi aramızda da tartışıyorduk. Onun bana yönelttiği bu soruya

- *“Benim bir süreçten sonra tekrar Almanya'ya dönüp orada çalışmalar yürütme niyetim vardı ama şimdilik dağa gitmek istiyorum. Daha sonraki süreçte Almanya'ya gidebilirim”,* dedim. Aynı gün bana

- **“Melek mi olacaksın, şeytan mı olacaksın?”** diye sorduğunda meleğin anlamını bilmiyordum. Almanca bilen bir arkadaşı kaldırıp,

- **“Almanca’da melek için ne diyorlar?”** dediğinde arkadaş da, **“Engel”**, diye yanıt verince Başkan güldü, **“Haa o zaman bizim Engels bir melek miydi?”** dedikten sonra bu kez de şeytanın Almanca’sını sorduğunda arkadaş, **“Toyfil”** dedi. Başkan daha sonra bana **“Sen Engel mi olacaksın yoksa toyfil mi?”** olacak diye sorduğunda Başkan’ın sorusuna cevap veremedim.

Çözümlemeden sonra Önderlik niye bana soruyu sordu diye çok düşündüm. Sonuçta senin düşüncelerin, davranışların iyiliğe mi, kötülüğe mi hizmet ediyor. Ne kadar kararlı olduğumu anlamak için bence o soruyu sordu.

Mezopotamya’daki kadın tarihinin, yine hareket içerisindeki kadın gücünün de farklı bir yere dayanmadan, kendi gücünü ortaya çıkartmasında hem bilinçlenme, hem de öz dayanaklarını yaratmasını sağlamak için yoğun bir uğraş içerisindeydi.

Son sözleşmemde bana, - **“Neden bir Alman kızı Kürdistan dağlarına koşuyor? Neden Hakkari’deki çoban Avrupa’ya gidiyor? Ona dönük bir roman yaz”**, dedi.

Önderlik

- **“Bir Alman olarak bize dayanma gücün var mı? Sen de o güç var mı?”** ve benzeri birçok soru soruyordu.

Aslında Önderlik’le yaşadığım o süreçte Önderliği anlamadım, beni belli yoğunlaşmalara ve arayışlar sevk etti. Ülkeye geldiğimde bir şey olduğunda Önderliğin sözlerini hatırlayarak demek ki Önderlik bundan dolayı diyordu dediğim anlar çok oldu. Kürdistan’daki yaşamın gerçekliği, savaş gerçekliği içinde daha fazla Önderliği tanıma, Önderliğin gücünü, öngörüsünü, Önderliğin almak istediği tedbirlerin daha iyi farkına vardım.

Özellikle de Başkan'ın kadın için yaptıklarının ne anlama geldiğini daha iyi bilince çıkarmaya başladım.

Ülkede yaşadıklarımı bir gün Başkana anlatma hayalimi halen koruyorum. Günlüklerimde de yazıyorum. Bir süre ülkede kaldıktan sonra Önderliği tekrardan görmek benim açımdan eksik kalan yönlerimi, yoğunlaşmalarımı tamamlamayı Önderliği anlamak açısından önemli görüyordum. Sürekli O'na ilişkin yazılar da yazıyordum, halen de yazıyorum.

Gerilladayken bir kez rüyamda bir tepenin sonunda düzlüğe çıkıyordum. Düzlükte yürürken Önderlik de önümde yürüyordu. Başkan duruyor, dönüp bana bakıyor ve sonra bana **“Gel”** diyordu. Önderliğin yanına gittiğimde uzaklara bakıyordu, ama sessizdi. Birkaç dakika sonra bu sükuneti bozup bana, **“Sen çetecilik üzerine niye o kadar durduğunı anladsın mı?”** dedi.

Rüyamda Başkan'a, *“Başkan'ım faşizm ile sosyalizm birbirine çok yakın, ikisi arasında çok ince bir çizgi var”* dediğimde Önderlik bana bakıp, **“Sen onu anladsın mı?”** deyince uyandım. Ama günlerce o rüyanın etkisinden kurtulamadım. Her tepeyi çıktığımda, tepeyi çıkıp düzlükte rüyamdaki gibi O'nunla karşılaşacağımı hissediyordum. Uzun bir süre hep bunu yaşadım.

Bu seferki görüşmemizde Kürtçe ve Türkçe kendimi daha ifade etme düzeyini yakaladığım için O'na yaşadıklarımı anlatmak ve O'nunla paylaşacağım anın heyecanını yaşıyorum. O günün her zamankinden daha yakın olduğunu düşünüyorum. İnsanlık ve Kürt halkı için de öyle olduğunu düşünüyorum. Çoğu zaman Başkan'ı görmek, hissetmek sürekli yaşandı, yaşanıyor ve yaşanacak. O'nu tanıdıkça daha çok sevdim. Bir

Alman kızı olarak kendimi yakın hissediyordum. Sadece kadın olarak değil, çünkü o bir insan dostuydu. Ama kadın için yarattıkları benim için özel bir anlama sahiptir.

Önderlik'le karşılaşma insanın kendisiyle karşılaşmasıdır. İnsanın kendine itiraf etmediği veya kimseyle paylaşmadığı, fazla bilince çıkarmadığı yanlarıyla da bir karşılaşma yaşaması insanın kendisini değerli bir varlık gibi hissetmesine neden oluyor. Bugün Önderliğe ve emeklerine layık olamadığımız ortadadır. O'nunla yaşayan ve O'nun bir öğrencisi olarak vicdani bir muhasebeyi yaşıyorum. Bunun ağırlığını hissediyorum.

En sevinçli olduğum anlarda da, üzüntülü olduğum anlarda da sürekli Başkan'ı aradım. Keşke Başkan'la daha fazla paylaşabilseydim diyorum. Yani her kadın gibi benim de güç kaynağım Başkan Apo oldu.

Şervin Alman

MAZLUM'A BAKARAK İLHAM ALİYORUM

Başkan'la ilk kez Pazarcı'nın Bayramgazi ile Cennetpınarı köyünden karşılaştım, grup döneminden arkadaşlar vardı. 1973 veya '74 yılıydı. Toplantıya gidecekleri zaman bana da "Gelirsen seni götürürüz." Demişlerdi. Kendilerine 'Ne toplantısıdır?' diye sorsam, söylemeyecekleri bildiğim için hiç sorma gereği bile duymadım. Başkan'ı ilk kez o toplantıda gördüm. Toplantının iyi bir dinleyicisi olmaktan ziyade, bu insanların ne yapmak istedikleri, ne konuştukları ve ne tartıştıkları beni ilgilendiriyordu. Arkadaşlara oranla yaş itibarıyla da detaylı değerlendirebilecek düzeyim yoktu.

Bana asi gençlik ruhunun sürükleyiciliği hakimdi. O dönemlerde okullarda günlük olarak yapılan boykotlara katılıyor, okulların kendilerine göre belirledikleri düzene, intizama uymayan suçlulardan sayılırdım. En son bizim Devrim ortaokulunda (Antep'te) büyük bir boykot başlattık, lise yıllarına kadar da bu böyle devam etti.

Gaziantep Lise'sinde son sınıf öğrencisiyken sanırım Mayıs ayının dokuzuydu. Hakkımda okuldan süresiz uzaklaştırma kararı aldılar. Bu yaptırım yaşadığım çelişkiye giriş sürecini ifade eder. Ondan önce de üç aylık bir tutuklama süreci yaşamıştım. Okuldan atıldıktan sonra tekrardan

köye döndüm, köy işlerine yardımcı olmaya çalışıyordum.

Yanılmıyorsam 30 Mayıs 1972’de Sinan Cemgil’lerin şahadeti gerçekleşti. O şahadetlerle devrimci mücadeleye sempati daha da gelişti. Bizzat Sinan gillerin devlete ve askeri güçlere karşı direnişini, şahadetini görmek güvenimizi daha da arttırmıştı. O dönemde Pazarcık’ta Aydınlık’ın belli bir örgütlülüğü vardı. Zamanla hem Alevi ve hem de Kürt olduğumuz için farklı muamelelere tabi tutulduk. O zaman daha çok, “Yılanların Öcü, Demir Ökçe” ve benzeri kitapları okuyorduk.

Belli bir süre sonra askere gittim, altı ay sonra firar ettim. Devletle her geçen gün biraz daha iplerimiz kopuyor, devrimci düşünceye biraz daha yakınlaşıyorduk.

Herhangi bir sol fraksiyonla direk bir bağımız yoktu. 1975 yılında altı kişilik bir arkadaş grubuyla Ortadoğu sahasına geçtik. ’68 kuşağının Filistin’de gidip eğitim gördüğü her tarafta konuşuluyordu. Bizim için Filistin’e gitmek gerilla olmanın ilk adımıydı.

Suriye, Lübnan ve Ürdün’de herhangi bir örgüte mensup olmadığımızdan dolayı pek ciddiye alınmadık. Arayışlarımız sürdü ama istediğimiz sonucu almayınca tekrar ülkeye (Kürdistan’a) döndüm.

Zamanla “Ulusal Kurtuluşçular”la tanıştım. ’75-76’da PKK’nin bilinen ve günümüzde de konsey düzeyinde görev yapan birçok arkadaş Antep’te üstleniyordu. Haki Karerlerin, Kemal Pirlerin, yine günümüzde yaşayan arkadaşların hepsi oradaydı. Antep onların mekanı konumuna gelmişti. Apocularla bizim oralı bazı arkadaşların vasıtasıyla tanıştım. O dönemde fraksiyonlar arası

tartışmalar, yer yer şiddete varan kavgalar onlarca genç gibi benim de ilgimi çekiyordu.

Antep sahasındaki gözü pek devrimcilerin etkisiyle her geçen biraz daha örgüte yakınlaşıyorduk. Birlikte değişik olaylar sonucu deşifre olduk. En son '78'de avukat Hasan Kaya'nın cenaze töreninde birtakım olaylar yaşandı. '78'in martında Avrupa'ya çıktım. Avrupa'ya çıktığım dönemde kendilerinin aracılığıyla Apocularla ilişki kurduğum bazı arkadaşlar da Avrupa'ya gelmişlerdi. Doğan Karakoç, Hasan Yıldız'la (Terzi Hasan) kendi aramızda ne yapabiliriz biçiminde tartışmalar yürütüyorduk. '78'in sonunda Maraş katliamıyla birlikte biraz daha hareketlendik ve Maraş katliamında zarar görenlerle dayanışma amaçlı kendi gücümüzle bir kampanya başlattık. Topladığımız parayı direk Hilvan-Siverek direnişine aktardık.

Parti'nin (PKK) kuruluşu ülkeden ve cezaevinden gelen sesler, yine Havar dergisinin belli aralıklarla bize gelmesi yürüttüğümüz tartışmalarımızın yoğunlaşmasında büyük bir rol oynadı. Zamanla bir arkadaş çevresi edindik ve artık biz de hatırı sayılır bir gruptuk.

Bizden önce giden örgütlerin Avrupa'da dernekleri, kitleleri ve ideolojik birçok kadrosu vardı. Onlar kadar olmazsa da belli düzeyde yürüttüğümüz kitle çalışmalarımız giderek büyüyordu.

O dönemde Parti'nin kuruluşuyla birlikte "*Kürdistan Devriminin Yolu*" teksir biçiminde bize gönderildi, kitaplaştırdık. Bizim de elimizde kendi düşüncemize ait bir kitabımız olduğu için havalara uçuyor, daha büyük bir şevkle çalışmaları derinleştirerek büyütmeye çalışıyorduk. Bunun

etkisiyle gün be gün sayımız da çoğalıyordu. Parti'nin kuruluşundan sonra sayımız birkaç yüze ulaştı.

1980 darbesinden sonra en temel hatırı sayılır örgütlenmemiz, Köln'de açtığımız dernektir. PKK'yi duyanlar büyük bir coşkuyla yüz-yüzelli kilometreden derneği ziyarete gelip-gidiyorlardı. Dernek biz oradaki yurtsever kitlesi için büyük bir kazanımdı. Yine o dönemde cuntanın iktidarı gasp etmesinden sonra Almanya'da üçyüzelli kişiyle cuntayı protesto yürüyüşü düzenledik.

Cuntadan sonra Avrupa'ya göçler arttı. Biz iltica yurtlarında faaliyet yürütüyor, propaganda yapıyorduk. Ülkeden siyasi düşünceden dolayı topraklarını bırakıp gelenler bize çok sıcak yaklaşıyorlardı. İlk gelen kesim maddi sıkıntılardan ziyade kaçmak zorunda olan, duygusal da olsa bağlı olanlardı. Ve herkes kendiliğinden PKK ile ilişkilenenlerin arayışındaydılar. Ksa bir sürede artan, büyüyen bir güce ulaştık. Bu yayılım '82 yılına kadar devam etti. O dönemde bir müzik, bir tiyatro ve bir de bir folklor grubumuz vardı. Müzik grubunda Şivan, Gülistan ve Zozan da oluşturulan ekipte yer alıyorlardı. Yirmi kişiye yakın bir ekipti, Kadir'inbu çalışmalara büyük katkıları oldu.

'82'de Mazlum Doğan'ların şahadeti, büyük ölüm oruçları bizleri çok etkiledi. Ölüm oruçlarının geliştirildiği süreçte bizde sekiz örgüt ortaklaşa yirmibeş günlük bir açlık grevi gerçekleştirdik.

Açlık grevinden sonra Ortadoğu'ya gitmem gündeme geldi. Ortadoğu'ya karayoluyla gittik. '82'nin Temmuzunda Parti Önderliğinin yanına ulaştık. '82 yılı çok zorlu bir yıldı. Zindanda Mazlumların şahadeti, büyük ölüm oruçları Başkan'ı birçok yönüyle etkilemişti. Aynı yıl İsrail'in Lübnan-Filistin sahasına saldırısı vardı,

siyasi çatışmalar çok yoğundu. O savaş ortamında ilk etapta Filistinliler kesinlikle direnmekten yana değillerdi, bizim arkadaşların da direnmelerine müdahale edip arkadaşlarımız direnmesinler diye esir alıyorlardı.

O süreçte Başkan'ın yakınında kaldım. Yine O'nun bindiği arabanın şoförü olmak benim için daha büyük bir şanstı. O süreçte Başkan'ın katıldığı birçok toplantıya katılmak, aile ziyaretlerine birlikte gitmek benim Başkan'ı daha yakından tanımama yol açtı.

Başkan, Mazlum Doğan'ların büyük direnişlerinden çok etkilenmişti. Hemen hemen her gün onlardan uzun uzun bahsederdi. Onların şahadetleri Başkan'a mücadeleyi geliştirme perspektifi sunup, siyasal, örgütsel olarak çıkış yaptıysa da duygu olarak kendisini yalnız hissetmesine yol açmıştı. Sohbet ederken Mazlum Doğan'ları kastederek:

- **Kendinize büyük ilham kaynakları seçmeyi becereceksiniz. Ben de her gün Mazlum'a bakarak ilham alıyorum. Belki de Kürdistan tarihinde Mazlum Doğanlar zor yetişir,** diyordu.

O dönemde Kürt partilerine uzun süre başkanlık etmiş, Başkan'dan yaş olarak büyük olan insanlar O'nunla görüşmek için adeta sıraya giriyorlardı. Öyle ki Başkan'la görüştüklerinde onların Başkan'a duyduğu hayranlık elini öpmeye kadar varıyordu.

O zamanlar Türk solundan bazı arkadaşlarla aynı binada bürolar kiralamıştık. Biz "Serxwebûn", onlar da "Devrimci İşçi" diye bir dergi çıkarıyorlardı. Öyle bir yakınlığımız vardı. '82'de Şam'a geldiğimde Dev-Yol'un o dönemdeki Genel Sekreteri Taner Akçam da oradaydı. Aynı evde

kalıyorduk. O sabah kahvaltı yaparken Başkan, Taner'e:

- **Nasıl Taner arkadaşlarla aranız iyi mi? Arkadaşlarımızla geçinebiliyor musunuz?** diye sorduktan sonra bana da Taner gili kastederek, **“Nasıl arkadaşlarla ilişkileriniz iyi mi?** deyince, ben de,

- *Biz ne kadar olumlu ve dürüst yaklaşıyorsak da bu arkadaşlar hiç dürüst değiller. Birlikte bir açlık grevi gerçekleştirdik. Kendi insanlarına götürüp gizli gizli yemek yediriyorlar. Birlikte Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi'nin bir yayın organını çıkarıyorduk, ne basımında ne dağıtımında yardımcı olmuyorlardı. Bu konuda da dürüst değiller, dedim.*

O zaman Başkan Taner'e yüksek sesle:

- **Doğru mu Taner! Böyle davranmaya utanmıyor musunuz,** deyince dev gibi görünen Taner Akçam birden küçülmüştü.

Ne kadar zayıf da olsan, bilinçsiz de olsan Önderlik'le yaşadığın o anlar her zaman insana güç veriyor. Çok kötü anlarında bile onunla yaşadıklarını hatırla moral alıyorsun. Seni ayakta tutan en temel değer oluyor. Bazen 'Neden korkacağız ki, herkesin gıpta ettiği, insanların karşısında küçüldüğü bir Önderliğin var', diyorum. Düşmanı bile karşısında saygılı olmak mecburiyetindedir. Ve bu düzeyi Başkan kendisi tek başına yarattı,. O dönemde Başkan'ı kabul etmeyenler bile Önderliğin bulunduğu ortamda saygılı olmak zorundaydı. Çünkü gerçeklerin tek dillendiricisi Önderlik oluyordu.

Başkan'la birlikte bir gün ziyaretine gittiğimiz bir aile bize:

- *Eskiden evimizde diğer partilerin peşmergeleri de kaldı. Türkiye'den PKK'den önce*

farklı partilerden gelen insanlar da kaldı ama onlar PKK'nin kadrolarına hiç benzemiyorlardı. Başkan bunları nasıl yetiştiriyor, nasıl eğitiyor. Öyle insanlar ki gün boyu sadece yemek saatleri dışında hep okuyorlar, öğrenmeye tanımaya çalışıyorlar, ailenin bir ferdi gibi davranıyorlar. Her şeyle ilgilenen, etki bırakan insanlar yetiştiriliyor, diyorlardı. Halk. Önderliği bize anlatıyordu.

Başkan'a şoförlük yapmak bambaşka bir duyguuydu. Şoförlüğünü yaparken, Önderlik çok duyarlı olduğu için hata yapma şansımız yoktu. Güvenliğini ve emniyetini kendisi sağlıyordu. Bir seferinde bana:

- Sen çok çabuk Araplaştın bu tehlikelidir. Bu bozulmanın işaretidir. Kurallı olman gerekir. Biz herkesin kullandığı gibi araba kullanmak istemiyoruz. Bizim kendimize ait araba kullanma yöntemimizde olmalıdır. Biz her şeyi yeniden yaratıyoruz, o konuda da bize ait bir yöntemimizin olması gerekiyor. Biz başkalarının yöntemleriyle kesinlikle yola gidemeyiz. Çünkü bu dünyada bize ait hiçbir şey yok. Hiç kimse bizi kabul etmiyor, bize yer vermek istemiyor. Onun için kendimize ait olabilecek her şeyi yaratmak durumundayız. O konuda kendinizi o tür şeylerle aldatmayın, zararlarını görürsünüz, dedi.

Yine bir gün güvenliğiyle hava almak için dışarı çıkmıştı. Güvenlikten sorumlu arkadaşın ne kadar hassas yaklaştığını sınamak için bir an kolluyor ve güvenliğindeki arkadaşını atlatıp tek başına eve geldiğinde bize:

- Gördünüz mü, benim güvenliğimden sorumlu arkadaşınızı gidin caddede bulun. Benim güvenliğimi sağlayacak kişi evin

adresini bulamayacak kadar zavallı bir duruma düşebiliyor. Bunların hepsi birer ölçüdür, dedi gülerek.

Örneğin Hüseyin Yıldırım döneminde yaşadıklarımın sonra Önderlik'le kalmasaydım, O'nunla görüşmek nasip olmamış olsaydı, belki ben de şuan farklı yerde ve konumda olabilirdim. Ama O'nunla kalmam erken atlatmamı sağladı. O sürekli benim en büyük ilham kaynağım oldu. Başkan insana güçlü, dirayetli ve direngen olmayı öğretiyor. Başkan, tarif etmekte zorlandığım bir güç, enerji kaynağıdır.

'83 1 Mayıs'ını Başkan'la birlikte kutladık. Diyarbakır'da Şerafettin Kaya bizim arkadaşlar tarafından Türkiye'den çıkarılmıştı. Şerafettin Kaya -ki eğilim olarak kendisi Ala Rızgari'dendi- Diyarbakır zindanındaki Kemal Pir'lerin, Mehmet Hayri'lerin direnişinden çok etkilenmişti. Şerafettin 1 Mayıs'ta:

- *Eğer Araplardan korkmasam bu arkadaşları Ortadoğu'nun ve dünyanın yeni peygamberleri ilan ederim. Çünkü düşman onların vücutlarını lime lime ediyor, ellerine basıp kırıyordu ama onlara gık bile dedirtemiyor, tek bir laf bile alamıyordu,* dedikten sonra arkadaşların o soylu direnişlerinden yola çıkarak Başkan'a, **"Kesinlikle yetiştirdiğimiz insanlar, bu ülkeyi kurtarırlar!"** diyerek ne kadar etkilendiğini ifade etmeye çalışıyordu.

Mazlum Doğan'ın şahadet haberini aldığımızda Köln'de Semir'le aynı evde kalıyorduk. Sabaha karşı saat dört sıralarında İskandinavya'dan Rojbaş arkadaş telefon açtı. Telefonu açması için kendisini kaldırdığımızda, Semir:

- *Bu saatte de aranır mı, yarını bekleyemediniz mi?* dedi.

Ertesi gün Semir'in böyle söylediğini İsmet Doğru'ya anlattığımda İsmet:

- *Kesin bu haindir. Hazırlan ülkeye gidip Mazlum arkadaşın eylemi nasıl gerçekleştirdiğine dair bize bilgi getireceksin* dedi. ilginçtir ama Kesir'e o zaman bana:

- *Gideceğin ilişkilerin hepsi sakat ilişkilerdir,* dedi. Daha sonra Semir'in İstanbul'dan bana verdiği adresin polise, devlete çalışan abisinin adresi olduğu açığa çıktı. Eğer Kesire uyarı yapmasaydı ve gitseydim komplo ve tuzak çemberine girecektim. Zaten Kesir'in o kadar şeye rağmen niye bu iyiliği yaptığı hep beni düşündürdü.

Apo'yla Mutlu Günler Nefes Kadar Yakın

O, her an yaratmak istediği yeni insanı yaşıyor ve yaşıyor. Ondan aldıklarım, öğrendiklerim onun izinde büyük başarılar sağlamasam bile dürüstçe yürümem gibi bir borcumun olduğunu sürekli bana hatırlattı. Dedim ya eğer bugün halen yaşıyorsam, bu Başkan'dan aldığım enerji ve gücün sayesinde. Başkan'la tekrar buluşma, yeniden birlikte yaşayabilme duygusuyla yaşıyorum. Bugün halen ayakta ve bir şeyler için koşuşturuyorsam O'nun sayesinde. Bana özgür yaşama sırrını veren Apo'yla yeniden buluşmak yaşamımın en onurlu, en mutlu, sevinçli ve şerefli günü olacak. Ayakta tutan O'nunla yaşadığım anlardır. Örneğin bir böbreğim yok, iki kalp krizi geçirdiğim halde Başkan Apo'yla tekrar görüşme umudunun gücü beni yaşıyor. Zaten Başkan'la görüşmeyeceğimi hissettiğim ana kalbimin dayanmayacağını düşünüyorum.

Apo halk için yaşıyor, biz de halk olarak Apo için yaşıyoruz. Apo sözcüğünün geçtiği sohbetlerden, ben de, onun için her an ölmeye hazır, yolundaki yolcular ve halk gibi büyük bir güç alıyorum. O'nsuz bir yaşamı yaşamak benim için büyük bir yük, işkence olur. Biz Kürt halkı için düşünülmesi, düşlemesi bile zor olan birçok şey başarıldı ve o günlerin büyük coşkusu yaşandı. Mazlum bir halkın yiğit evladı Başkan Apo'yla mutlu ve özgür günlerin bir nefes kadar yakınımnda olduğunu hissediyorum.

Mehmet Demir
Avrupa'daki Yurtseverlerden

BAŞKANIN DÜNYASINA GİRİŞ

İnsanın öz yaşam tarihçesi içinde Önderlik’le bağın çok daha içsel bir durum olduğunu düşünüyorum. Örgüte katılmış her insanın Önderlik’le özel bir bağı vardır. Bu herkes için farklı biçimlerde ifadeye kavuşmuş olabilir. Bunun, insanın kendisi olarak ileriye uzanışıyla ilgili bir şey olarak düşünüyorum. Hislerle olabilir, insanın enerji hareketinin zorunluluğu, gerekliliği olabilir; toplumsal yapılanmalarla ket vurulmuş bütün insani varlığın, doğanın da bir parçası olan fiziksel varlığın, insan olmakla birlikte daha farklı bir anlam kazanan maddenin insanda ulaştığı düzey açısından enerjinin aktifliğiyle birlikte insanın kendi varlığını hissetmesi; çok derin bir boşluk, çok derin ket vurulmuşluklar, zırhlar, bütün bunların yarattığı içsel bir şey vardır insanda. Yalnızlık duygusu, kendisi olamamaktan kaynaklı çok derin hisler...

Bunu entelektüel bilinç almış insanlar belli bir tarife uğratırlar. Bazıları onları daha ağır yaşarlar. Belki doğayla iç içe yaşamış bir insan bunu sözselsel olarak daha az tarif edebilir ama çok daha güçlü yaşayabilir. Ben Önderlik’le bağın en özde buna dayandığını düşünüyorum, her birimizde. İnsanın insan olma, varlığını ortaya koyma, varlığını hissetme, kendisi olma ihtiyacından, isteminden böyle bir şeyin gerekliliğinden gelen bir şey ve bunu yitirmiş

olmaktan kaynaklı bir şey. Önderlik her halükarda dolu dolu insanı ifade ediyor.

Örneğin benim örgüte gelişimde Önderlik belirleyicidir. Belki başlangıçta teorik düşünceleri açısından belirleyici oldu. Örgütü öyle çok farklı ayrıntılarıyla tanıımıyordum. Ben önce Kıvılcımlı'nın "*Anarşi yok, büyük derleniş*" tezini savunan illegal bir örgütün içerisinde bulunuyordum. Aile olarak da Alevi Türk sol aydın bir gelenekten geliyorum. O nedenle yurtsever bilinç, duygular, kendi ülkenin kimliğinden uzak büyütüldüm. Bundan dolayı ulusal mücadeleden, Önderlik gerçeğinden de kopuktum. Bunlar yaşamımın sınırları içerisinde çok fazla yer eden konular değildi. Haberlerle izlediğim kadarıyla, işte dağdaki bir örgüt, savaştıkları için onurlulardı. 12 Eylül'den sonra mücadeleyi bırakmadıkları için onurlular; onurlu insanlar, ama ulusal dar bir çerçevede ele alıyordum.

Onurlu bulma ama aynı zamanda yetersiz bulma tarzında, genel klasik sol yaklaşımla yaklaşıyordum. Kendim böyle yaklaşmama rağmen diğer yandan da Türk sol fraksiyonun da PKK'ye yaklaşımını benimsemişiyordum. Bilemiyorum belki de çok içten bir Kürtlüktü. Onların "*İlla Kürtler bizim dahilimizde olmalıdır, milliyetçidirler*" biçimindeki değerlendirmeleriyle hemfikir değildim. Bu, büyük ihtimalle asimilasyona uğramış bütün yanlarıma rağmen Kürtlükten gelen bir histi. Hemen hemen tüm Türk sol gruplarından arkadaşlarım vardı. Kürdistan sorunun illa kendi mücadelelerinin çerçevesine yerleştirmek isteyen, oranın kısıtında ele alan, kendisinden ayrıışan örgütlenmeleri hemen suçlayan tipik Kemalist mantıkla suçlayan anlayışlarla sürekli bir çatışma halindeydim. Tartışmalarım oluyordu.

Sanırım '88'in sonu '89'larda "*Vatan Güneşi*", "*Özgürlük Güneşi*" diye reformist Kürtlerin çıkardığı dergiler vardı. O dönemde kısmen Kürt sorunu, İlhak mıdır, sömürge midir, işgal midir? Konularında biraz oradan edindiğim bilgiler vardı. Ama ilk kez '89'da Önderliğin Milliyet gazetesinde bir röportajı yayınlandı. Önderliği ilk fark edişim o röportajla oldu. İşte Abdullah Öcalan var, işte PKK'nin Başkanıdır, onlarda dağda savaşıyor, Abdullah Öcalan'da Lübnan'da kalıyor, Bekaa Vadisi hakkında biraz bilgim vardı. Röportajın ayrıntılarını hatırlamıyorum fakat siyasal süreç değerlendirilmişti. Okuduğumda bana çok değişik geldi. -Malatyalı şehit Hanım Özdemir ve kardeşi ben üniversiteye başlamadan yurtseverlerdi. Sanıyorum partiyle de ilişkileri vardı.- Geniş bir topluluktuk. Kardeşim, ben, birkaç kişi daha eski Türk sol geleneğinden gelen aile çocuklarıydık. Bir gençlik grubuyduk.

'86-87'de sol dergiler yeni yeni çıkmaya başlamıştı. Dev-sol yeniden bir dergi çıkarmaya başladı. Örgütlerin yeniden dergi çıkarmaya başladıkları, sol muhalefetin cılız da olsa sesini biraz yükseltmeye başladığı, Ahmet Kaya'nın dinlenmeye başlandığı bir süreçti. Çeşitli örgütlerden kalan tipler bizimle ilişki kurmaya çalışanlar bizimle tartışmaya gelmişlerdi. Bizi örgütlemeye gelmişlerdi ama biz sol gelenekten gelen bir aileden geldiğimiz için entelektüel bir birikimimiz vardı, literatüre belli hakimiyetimiz vardı. Daha çocukken sosyalizmin alfabesini okumuştuk. Toplumsal mücadeleye ilişkin bazı temel argümanları tanıyorduk. Ancak o arkadaşlar bilmiyordu. Düz bir yurtseverlik bilinciyle bizi örgütlemeye çalışıyorlardı. Hanım arkadaş gilin anlattığı şeyler var, bizi ikna edecek güçleri yoktu.

Ama o insanlardaki yalınlık bizi çok etkilemişti. Özellikle Hanım arkadaştaki yalınlık, içten bağlılık, bir şeyi anlatmak için çok uğraşması onu bize erken sevdirevermişti. Daha sonra da onunla arkadaşlığımız devam etti. PKK'yi somut bazı yanlarıyla ondan duymuştuk. Bize genel propaganda yapıyordu.

Ulus-vatan kavramı bana uzaktı. PKK sempatizanı arkadaşlar, sınıf yerine halk kullanıyorlardı, o zaman sol mantığa göre sınıf kullanmak gerekirdi. Biz de sınıf sorunu daha öncedir ve benzeri klasik kavramlarla onu ikna etmeye çalışıyorduk. Onun bizi teorik olarak ikna etme gücü yoktu. O yüzden her defasında dostça ayrılıyorduk ama o hep teorik olarak yenik ayrılıyordu. Oradan edindiğim bazı bilgiler vardı.

Fakat o röportajda Başkan'daki farkı fark ettik. Bakış açısı, ele alış tarzı çok değişik geldi. O zamanlar Türk solunda bulunduğum örgüte girmiştım. O örgütün de tüm bu toplumsal mücadelelere reel sosyalizmin geldiği noktada yeni bir bakış açısıyla bakmak gerekir, gelinen noktayı çözümlemek gerekir diyorduk. Glasnos, Prestroika vs'lerin çok tartışıldığı dönemlerdi. İçinde olduğum örgüt, klasik Türk sol yaklaşımını, ele alışını, örgüt sorununa, mücadele sorununa, sosyalizmin tartıştığı ve gündemleştirdiği sorunlara ve konulara ilişkin başka bir eksenden bakma ihtiyacını duyan bir örgüttü. Bunun sorgulamalarını yapmaya çalışıyordu, ama sınırlı kalıyordu. Başkan'ın röportajını okurken, gerçekten çok değişik bakan biri, ne kadar değişik kavramlar kullanıyor. Ne kadar değişik bir mantığı var dedim.

O zamana kadar PKK'nin herhangi bir yayını okumamıştım. Partiyi Türk sollarının,

reformist Kürt hareketlerinin yazdığı birtakım yazılardan biliyordum.

O dönem içinde bulunduğum örgüt, Sovyet deneyimi başta olmak üzere bütün Doğu bloku ülkelerinin deneyimlerini inceleyen bir çalışma başlatmıştı. Onunla ilgili yazıları örgüt içinde dolaştırıyordum. Aslında o ele alışlarda her zaman bir şeyleri anlamaya çalışan ama asıl eksene hiç giremeyen birçok ayrıntılı bilgi toplayan, değerlendirme yapan ama eksene bir türlü oturamayan bir yaklaşım vardı. Yani ipin ucunu bulamamışlığı hissediyordum, arıyordum. Önderliğinkiyse çok temel tespitlere dayanıyordu. Yazıyı 'yalayıp yuttum.' Kardeşimle birlikte üzerine günlerce tartıştık.

Reel sosyalizm kavramını nasıl değerlendirmek gerekir, devletçiliği de bir açıdan – bugünkü kadar olmasa da- değerlendirmişti Önderlik. Reel sosyalizmin çöküşüne, kaybedişine dayandırdığı temel nedenler o kadar çok tartıştık ki, derginin öbür sayısını sabırsızlıkla bekledik. Dizi yazısıydı. Ama zannediyorum bir-iki sayı sonra Önderliğin Türk soluna ilişkin bir yazısı çıktı ki; bizim bulunduğumuz örgüt Türk solunun dağınıklığını, ben-merkezciliğini eleştiren ve Türk solunda birliği savunan bir örgüttü. O nedenle de Türk sol gerçeğine çok köklü eleştirileri vardı. Bizim o konuda da edindiğimiz bir bakış açımız vardı.

Başkan'ın değerlendirmesiyle, Hikmet Kıvılcımlı'nın değerlendirmeleri çok yerde paraleldir. Hikmet Kıvılcımlı'nın değerlendirmeleri ekseninde oluşmuş bir örgüttü. Başkan'ın mezhepçilik üzerine yaptığı değerlendirmeler, hem Kemalizm'den kurtulamamış mantığı, karşı çıktığı şeye bağımlılığı yaşayan bir gerçekliği, yine sürekli

bölünmeye, dar mezhepçiliğe dayanan gerçekliği, ben-merkezci yaklaşımlar vesaire... Kapsamlı değerlendirmeleri vardı. O değerlendirmelerin teorik içeriği bizi cezbetti. Çünkü arayışta olduğumuz konulara çok somut açılımlar getiriyordu.

Tüm o yazılar içerisinde Önderliğin farklı bir dünya olduğunu da sezinleyebiliyordum. Ondan sonra bizim için her ay Özgür Halk almak ve hepsini bir anda bitiriyorduk. Ali Fırat'ın Başkan olduğunu yazısının niteliğinden anlamıştık. Mesela Abbas arkadaşın, diğer arkadaşların da yazıları vardı. Ama onun üslubuyla Önderliğin üslubu arasında çok belirgin bir fark oluyordu.

Başkan'ın aslında dönemin toplumsal mücadelelerine bakış açısı konusunda; reel sosyalizm, Türk solu konusundaki açılım, kişilik sorununa bakış açısı, çeşitli yazılara ilişkin değerlendirmeleri çıktıkça bunun başka, çözümleyici bir bakış açısı olduğunu fark ettik. Başkan'ın çözümleyici olduğu kadar şüana kadar dillendirilmiş şeylerin dışında bir ele alıştı. Başkan'ın ele alışını daha özgürce buluyorduk. Türk solunun dili bilinir, genel sol gelenekten gelen argümanlar, ele alışlar bilinir. Örneğin Başkan da kavramlaştırma başkaydı. O yüzden bize çok özgür, başka bir eksenden gelen bir bakış açısı olduğu için çok ilgi çekici geliyordu.

Daha sonra içinde bulunduğumuz örgüte PKK'yle ilişki kurulması için önerilerde bulunduk. Yapmaya çalıştılar ama PKK'li arkadaşlar çok girişmedi. Örgüt içerisinde sürekli bir baskı oluşturduk. En sonunda bir grup olarak bize Kürdistan ve PKK tarihini araştırın görevini verdiler. Oradan Serxwebün, Seçme Yazılara

ulaştık. Benimle birlikte eleştiri geliştiren başka bir arkadaşla tanıştım. Bize

- “Siz *eleştiriyorsunuz, örgütümüzün bu konuda yetersizlikleri var, araştırın örgüt yapısı bu konuda bilinçlensin*” dediler.

O arkadaşla çalışmaya başladık. Kendimize çıkardığımız planlama dahilinde hafta bir buluşup tartışıyor, tartışıyor... bir çerçeve oluşturunuyorduk. Yine Özgür Halkın çıktığı hafta mutlaka buluşup yazılarını tartışıyorduk. Yavaş yavaş Türk soluyla PKK’nin ayrıştığı temel konular, Önderliğin düşünceleri neye dayanıyor? Kürdistan tarihini nasıl ele almak gerekir? PKK’nin ulusal sorunun çözümüne yaklaşımını hangi eksen üzerinde oturtuyor. Bunların hepsini bir çerçeveye kavuşturmaya çalışıyorduk. Seçme Yazıları okumak başlı başına Önderliği okumaktı. Yine her tür konuya ilişkin yazılar olduğu için Önderliğin dünyasına bir giriş oldu. PKK’nin manifestosunu bulduk, programını, tam hatırlayamıyorum ama Faşizme Karşı Birleşik Halk Cephesi olarak çıkarılmış bir broşür, birkaç kitap daha elimize geçti. Önderliğin birkaç kitabını daha bulduk o daha iyi bir birikim oluşturdu. Zaten bu araştırma sürecinde artık PKK’li olmuştuk; örgüte PKK’ye katılacağımızı belirttik. Hiçbir arkadaşla ilişkimiz yoktu,

O arada örgütün eylemlerini, dışa yansıyan bütün her şeyi, ‘90’lar serhildanları da büyük bir etki uyandırdı. Kişilik sorunu, Kürdistan’da kadın ve Aile okuduk. O zaman örgüte girmeye karar vermiştik, ama operasyonlardan dolayı gidememiştik. Kürdistan’da Kadın ve Aile’yi bir gece bir gündüzde okudum. Okurken ne kadar aç olduğumu hissettim. Mesela küçük burjuva aydın bir çevreden geliyorum, kendimce bir kadın olarak

serbest yaşadım, ailemden ayrı yaşıyordum, hem okula gidiyordum, hem çalışıyordum. Partiye katılmadan önce üç buçuk yıl öncesinden başlayarak kendi evimde, kendim çalışarak, kendim okuyarak yaşıyordum. Bu anlamda kendi ayaklarım üzerinde durabiliyordum. Fakat o çözümler beni etkileyen bir kişi olmakla birlikte, bende çok daha derin bir boşluğa hitap etti. Hiç tarif etmediğim bir alana, daha önce Türk solundayken Kurtuluş çevresi kadın sorunu etrafında kendi stratejik yaklaşımını değiştirmişti. Temel çelişki olarak cins çelişkisini koyuyordu ve kadın sorununun çözümü üzerinden önemli bir süreç başlatmıştı. Biz onlara gülüyorduk. Bana

- *“Önce kadın sorunuyla ilgilen”, dediğinde*

- *“Uğraştığınız şeye bak. Sorunlar, toplumsal olarak çözümlenmeden kadın sorunu mu çözülür?”* diyordum.

İlgi duymaları hoşuma gidiyordu ama hafife alıyordum. O çözümlmeyi arandığım bir süreçte okudum. Partiye katılma başvurum yakalanmıştı. Önderlikle çok önemli bir bağ kurduğum en temel kitap odur. Kişilik sorunu kitabından sonra beni en çok etkileyen Önderlik çözümlemesiydi.

Annem, hayatını belirleyememiş, hayatı hep erkekler tarafından belirlenmiş bir insandı. İşte babası bir adama vermiş o adamla yaşamak zorunda kalmış, çocukları olmuş; büyütmüşüz. Kendi yaşamını hiç yaşayamamış, hiç kendisi gibi olamamış bir insan olarak çok derin arayışları vardı ve beni

- *“Önce kendi ayakların üzerinde dur, önce kendin ol, önce kendi kendine yet, ondan sonra eğer birini seveceksen, ilişkileneceksen, hatta evlenmek için bile önce yıllarca kendi ayakların üzerinde çalış, hiçbir açıdan, başta ekonomik erkeğe muhtaç olma,*

duygusal olarak muhtaç olma, yaşamsal olarak, hiçbir konuda muhtaç olma. Her konuda becerin gelişsin, en küçük çöp konusunda bile bir erkeğe muhtaç olma, o noktaya gel, ondan sonra evleniyorsan evlen,” diyordu.

Böyle yetiştirildiğim için kendime bir yaklaşımım vardı, kadın-erkek ilişkisine bir yaklaşımım vardı. Kolay teslim olan, öğrenci gençliğin yaşadığı şeylere girmeden, annemin verdiği doğrultu, o yaklaşım üzerinden belli bir yaklaşımım, duruşumum vardı. Yine küçük burjuva aydın gerçeği de vardı. Benimde dahil olduğum şöyle bir kadının gibi bir tarifi çok çok derinlikli yapamıyordum. Bilinen tipik çevrelerdeki gibi yapıyordum. Orada bir kadın olarak toplumsal gerçekliğin bir bütünü içerisinde, o toplumla birlikte neredesin duygusu, düşüncesi bende yer etti. Bu benim PKK'ye katılımımın yönünü değiştirdiği gibi Önderliğe bakış açımı da değiştirdi. Çünkü Önderlik genel toplumsal mücadelenin bilinen konularına yaklaşım gösteren bir konudan çıkmış bir de toplumun sosyal alanını kapsamlı çözümleyen, ona çözümler üreten mesela erkek arkadaşlarım falan olmuştu ama bir türlü kadın-erkek ilişkisini bilinen tarzda yaşama eğilimini çok güçlü yaşamadım. Üniversitede erkek arkadaşım olmadı, çünkü arkadaşlıklar bana kurgulu geliyordu. Yani birilerinin birileriyle mutlaka çıkmaları gerekir, tipik yaşanan şeyler vardı. Bir türlü onlar beni cezbetmedi; onlara giremedim.

Partinin Ne Olduğunu Öğreneceksin

‘93’ün başında Zelê’de gerilla saflarına katıldım. Bir süre kaldıktan sonra Önderlik

sahasına gittiğimde Başkan bana, **“Sen çok şanslısın. Önce partinin ne olmadığını öğrendin, şimdi ne olduğunu öğreneceksin”**, diyordu.

Partinin ne olmadığını öğrendiğim bir alandı ama en büyük avantaj beş yüz kadının orada olmasıydı. Kadın kongresi hazırlıkları yapılıyordu. Başkan'ın o zaman gönderdiği kırk üç veya kırk beş sorusu vardı. O ekseninde tartışmalar başlamıştı. Gider-gitmez o tartışmaların içerisine girdim. Partiye katılmadan önce yaşadığım bir ilişki vardı, onunla ilgili sorgulamalarım olmuştu. Anlam verdiğim, anlamlı bir ilişki olmakla birlikte Önderliğin koyduğu çerçevede düşündüğümde toplumda böyle bir ilişkinin varlığını sürdürmeyeceği, geliştiremeyeceği kanaatim de tamdı. Arkadaşım da öyle düşünüyordu, ama benim açımdan da netti; evlilik, kadın-erkek ilişkisinin sürekliliği, burada elde edilecek herhangi bir şeyin çok mümkün olmadığını, karşılıklı olarak biliyorduk. Öyle bir kanaatle gelmiş olmak gerçekten sevgi ortamını yaratabilmek arayışını beraberinde getirdi.

Örneğin üniversite de karşılıklı ilgi duyduğumuz bir arkadaşım vardı. Şöyle bir kararlılıkla ilişki geliştirmedik, böyle kalsın diyorduk. Kendimizin ilerletecek gücü olmadığı kanaatine varmıştık. Bu tür sorgulamalarım vardı. Gelir-gelmez kadın kongresi Önderliğin sorularında aşk, sevgi, evlilik, kadın özgürlüğü... bütün konularda sorular vardı. Sıcağı sıcağına bu tartışmaların içerisine girmiştım. İlk yoğunlaşmalarım baştan itibaren katılımıma son noktada yön veren konular ve çözümlemelerdi.

Zelê'de Önderlik gerçeği kitabı üzerine çok yoğunlaştım. Zelê'de zaten küçük burjuvalar,

aydınlar gelince ya hemen komutan olurlardı ya da hemen eğitmen olurlardı. Ben de hemen komutan oldum, eğitmen oldum. Önderlik gerçeği kitabı üzerine çözümleme eğitimi veriyordum. Önderlik üzerine yoğunlaşmalarım burada da devam etti. Zelê kongresinin Önderliğin çizdiği çerçevede olmadığı kanaatim vardı ve Önderliğe rapor etmişim. Kongre sonrasında herkes rapor yazdı, ben de yazdım. Kongrede ele alış mantığının hangi açılardan Önderliğin koyduğu çerçeve ters düştüğü konusunda görüş belirtmişim. Kongrenin bazı kararları bende çok derin rahatsızlıklar uyandırmıştı. Şehit Özgür ve başka arkadaşlarla da tartışıyorduk; bazı açılardan ters geliyordu. kadının savaşta yer alışına, kadının siyasette yer alışına, kadın-erkek ilişkilerine ilişkin ele alış tarzı. Ferhat o zaman

- *“Beş yıl sonra herkes evlenebilir. Beş yıl gerekli, beş yıl sonra”,* diyordu.

Zeki'nin

- *“Erkek güçlüdür, kadın güzeldir, kadın ince, narin bir varlıktır, ve o şekliyle bizim mücadelemizde rol oynamalıdır”,* mantığının başka bir ifade biçimiyle o kongrede ele alınışı vardı.

Önderliğin beni sahaya çağırması o raporum nedeniyledi. Raporumda Önderliği nasıl tanıdığımı ve birçok konuyu da yazmışım. Daha çok yeni katıldığım için kendimi Önderliğe tanıtmak için yazmışım. Katıldıktan sekiz ay sonra Önderlik sahasına gittim. Örgüte iki noktadan yoğun bir yaklaşımım geliyordu. Birincisi PKK'yi savaştan ibaret olduğu için savaşa gitmek istiyordum, bir de Önderlikti.

Zelê pratiği çok ağır bir pratikti. Arkadaşların çoğu Önderlik üzerinden yürüyordu. Zelê pratiğinin yarattığı korkunç bir bitiş noktasına

gelme vardı. Ferhat'ın şimdi yaratmak istedikleriyle o zaman yaptıkları çok benzerdir. "Değer" yaklaşımını ortadan kaldıran bir gerçeklikti. Arkadaşları ayakta tutan tek şey Önderlikti. Sahaya gideceğimiz zaman bütün arkadaşlar gelip yalvarırcasına;

- "Bütün bunları Önderliğe anlatın", diyorlardı.

Arkadaşların bu yoğun istemleri bende Önderlik konusunda duygularda daha fazla yükselmeye yol açtı. Önderliği görme duygusu daha güçlendi.

Bir grup olarak Zelê'den yola çıktık. Talabani'de o zaman Önderlikle görüşmek istemişti, Başkan, karşılığında bizim grubu Suriye'ye götürmesini istemişti. O yüzden üç bayan üç erkek arkadaş Talabani'yle birlikte gittik. Bir grup da sınırda petrol boru hattını patlatmıştı. Onlar da eylemden sonra geri çekilmeyi Suriye'ye yapmışlardı. Şehit Davut arkadaşın takımıydı. Bir takım da erkek arkadaş gelmişti. Birlikte geçeceğimiz geniş grubumuz da dağ üzerinden geliyorlardı.

Önderlik'le ilk görüşmemiz Halep'te oldu. Hepimiz oturmuş Önderliği bekliyorduk. Korkunç bir heyecan vardı. Biz salonun iç kısmında, o takımdan arkadaşlar da karşı tarafta oturuyordu. Önderliğin girdiği kapı bizim çaprazımıza düşüyordu. Kapı küçük ve büyük salonun tam birleştiği yerden açılıyordu. Başkan girince büyük bir heyecan oluştu, ailede de büyük bir heyecan oluştu. Hemen kapıyı açtılar. Başkan'ın sesi geliyordu, Başkan'ın sesini ben televizyondan falan duymuştum. M. Ali Birand'ın 92'de Başkan'la yaptığı röportajı izlemiştim. Ben röportajın tümünü izlemedim ama çarpıtmak için yayınlanan şeylerde

Başkan'ı izlemiştim. Yalçın Küçük'le röportajının fotoğraflarını görmüştüm. Başkan, 'İyi Akşamlar' derken, Başkan'ın ağzından 'a' harfinin biraz ritmik bir çıkışı vardır. Zaten çok geçmeden kapıdan içeri girdi.

Başkan sanki bizden biri değil de başka dünyadan biri gibi gelmişti. Büyük ihtimalle heyecandan ötürü düşündüğüm bir şeydi. Düşündüğümde daha uzun boylu, daha iri yapılı bir insan gibi gördüm. Orda hemen arkadaşlarla görüşmeye başladı. Botan eyaletinin Cudi bölgesinin bir takımıydı gelen arkadaşlar. Şehit Davut arkadaşın takımıydı. Başkan Küçük Güneyli olan Davut arkadaşşı Botan'a bir süre önce kendisi göndermişti. Beklentilerinin olduğu bir arkadaş olduğu yaklaşımlarından hissediliyordu.

Başkan savaşçlarıyla görüşürken ben o anı yaşıyor muyum, yoksa dışardan, televizyondan mı izliyorum gibi bir duygu içerisindeydim. Kendimi bile orada düşünemiyordum. O an çok karmaşık duygular denizine gelip gidiyordum. Kilitlendiğim tek odak noktası Önderliğin savaşçlarıyla görüşmesiydi. Her arkadaşla merhabalaşarak gayet sıcak havası bende şaşkınlık yaratıyor. Bir yandan Önderliğin davranışlarının yarattığı şaşkınlık, bir yandan... O'nu izlerken kendimi bayağı kaptırmış, gerçek üstü bir yerde, kendimi de o anda orada olan biri değil gibi hissediyordum. O yüzden Başkan'ın hareketleri tavırları, o anki ortam hala benim kafamda gerçek üstü, bir hayal ortamı gibi kalmıştır.

Benden önce Başkan şehit Azime, (Zehra arkadaş) ile görüştü. Zehra en başta, onun yanında Zimme, onun yanında da ben oturuyordum. Başkan ilk Azime'den başlayarak soru sorarak geliyordu. Azime'ye,

-**“Kimsin?”**

-Başkanım, Zehra.

-**“Haa tamam, hoş geldin, Zehra.”**

Azime'den sonra bana,

-**“Sen kimsin, hangi arkadaşsın?”**

-Başkanım, ben Sewra.

-**“Hımm, hoş geldin.”**

Başkan bizi öptü, bize sarıldı. O anda Başkan'a dokunuyor olmak, elini tutuyor olmak çok olağanüstü geliyordu. O an Başkan'a dokunmak gerçeğe dönüştü; dokundum, dokundukça onu hissettim. Gerçek gibi geldi, nasıl bir cevap verdiğimi hatırlayamıyorum. Kulaklarım sesimi duyuyordu ama sanki mikrofonla konuşuyordum. Gelen ses bana ait değilmiş gibiydi. Gerçekle gerçeküstü arası bir duygu yoğunluğu... Grupta zindan çıkışlı bir arkadaş da vardı. Bir süre önce ülke sahasına gelmişti.

Başkan grubumuzu sahaya getirtmek için biraz uğraşmıştı. KDP ile YNK'nin bize karşı savaş başlattıkları süreçti. KDP'nin bize saldırma olasılığı vardı. Gergin bir savaş süreciydi. O yüzden bizim grubun gelişi epey sorunlu oldu. Başkan, Talabani'yle görüşmeye ilişkin birtakım sorular sordu. Talabani'nin tilkililiğini değerlendirdi. Çünkü Talabani grubun hepsini Suriye'ye geçirecekti, ama o sadece biz altı arkadaş getirmişti. Başkan, Talabani'yi, duruşunu değerlendirdi, **“Ona çok girmek istemiyorum”** deyip konuyu geçti.

Başkan, konuşurken her an her şeyi yakalamaya çalışan bakışları ve göz hareketleri dikkatimi çekti. Bazen küçücük bir davranışa bile bütün dikkatini veren, eline bakarken bile bütün dikkatini orada yoğunlaştırır. Orada gördüğü şey üzerine arka planda daha değişik yoğunlaşmaya

girdiğini düşündüğünü hissediyorsun. Belki de başka bir şey düşünüyordur ama Başkan'ın davranış biçimi öyledir. Davranışlarındaki değişik duruş, değişik biçimler; göz hareketleri, konuşma üslubu, harfleri melodik çıkarışı dikkatimi çeken ilk şeylerdir. Başkana bakarken pür dikkat kesilmekten kaynaklı olarak Başkan'ın görüntüsünü normal gözle baktığında gördüğün uzaklıkta değil de, daha değişik bir uzaklıkta bir görüntü haline geliyor. Bu da her şeyini anlamam, algılamam gerekir duygusuyla bakmaktan kaynaklı bir şeydi herhalde.

Başkan'la oturduğumuz koltuklar yan yanaydı, çok yakından da bakmama rağmen Başkan'ın görüntüsü gözümde uzaklaşıyor, o an normal fiziki bir uzaklıktan gözün gördüğü şeyin daha dışında bir görüntüye dönüşüveriyordu. Benim her şeyi aklımda tutmam, her şeyi hissetmem gerekir, Önderlikle zaman başladı, bunun her şeyini hissetmem gerekir biçiminde bir duygu üzerinden hareket etmemden kaynağını alıyordu, bu yaşadıklarım. O duygu, o ele alış bende hiç eskimedi, hala da çok canlıdır.

Grupta sadece Davut, Nazım, Mazlum arkadaşla daha önce görüşmüştü. Onlara pratiklerinden dolayı eleştirel ama aynı zamanda gördüğünden duyduğu mutluluğu da bir şekilde ifade eden; gelişine dair umudu da ifade eden ifadeler kullanıyordu. Yeni gördüğü arkadaşların hepsiyle tek tek tanıştı, yetiştiği koşullara veya savaşta bulunduğu alana, kaldığı süreçlere ilişkin arkadaşları da kendisiyle özel bir diyaloga, özel bir bağa yol açan bir şeyler bulabiliyordu. Birinin geldiği kasabadan veya ilçeden ünlü bir adam veya yakın çevrelerinden, bir aşiretten gelmişse bir adamı, ya bir şehrin bir alanını soruyordu. Orada

yaşanan bir süreci, savaşla ilgili geçirdiği zamana ilişkin bir olayı, bir kişiyi soruyor ve her arkadaşla mutlaka özel bir diyalog geliştirmeye çalışıyordu. Her birimizin özelliklerine yönelik diyalog geliştirmesi çok dikkatimi çekmişti. Önderliğin binlerce insanla uğraşan, binlerce insana mücadelede yön veren, tek tek insanlara verdiği bu anlam veya insanın özel olarak varlığına dönük girdiği temas müthiş çekiciydi.

Örneğin Zehra'ya hemen umut da verdi ama eleştireceğini de hemen hissettirdi. Zehra'ya

- **“Gelişkin bir kızsın, güçlü yanların olabilir. Ama sana yazık etmişler...”** dedi, Serhat kadınına ilişkin değerlendirmeler yaptı. Hemen konuyu açmadı fakat, **“Tabii çözümlememiz gereken, tartışmamız gereken çok şey var. Orada kadın üzerine büyük bir oyun vardı, bizim üzerimize büyük bir oyun vardı. Seni burada yeniden var edeceğiz. Burada kendin olacaksın. Aslında yıllardır yaşadığın o süreçlerin hepsinden, seninle birlikte buradan bir intikam hareketi örgütleyeceğiz”**, dedi tok ve iddialı bir ses tonuyla.

Önderlik kadının intikamını kadının gelişimiyle nasıl ortaya koyacağını, bunu kuru, kaba bir intikam mantığıyla değil, **“Seni çok güçlü geliştirerek bu intikamı alacağız”**, diyerek intikam alma konusundaki farklılığını hemen hissettirdi.

İlk gittiğimizde Zehra, “Acaba Önderlik bana neler söyler” diye çok gergindi. Zelê pratiği, yine Ferhat'la olan ilişkisi ve benzeri konular kendisini çok gerginleştiriyordu. Hatta Önderliğe çok az, çok zor çıkan bir ses tonuyla cevap veriyordu. Başkan onunla konuşurken Zehra'nın bu kaygılarını

hemen fark etti. O sırada Başkan getirilen meyvelerin arasından bir elma alarak bizimle de paylaştı. Erkek arkadaşlara da vermedi, hemen kadına özel bir davranışta bulundu. Zehra çok gergin büyük bir suçlu gibi duruyordu.

Başkan,

- **“Yesene heval niye meyve yemiyorsun?”**

dediğinde Zehra ses çıkarmadı.

Başkan tekrar

- **“Heval çekinme, oradan al bir elma”,**

dedi.

Erkek arkadaşlardan biri elmayı soyup Başkan’a vermek istediğinde kabul etmedi, reddetti. Önderlik çevresindeki insanların o doğal olmayan, gerilimli duruşunu yıkmak istiyordu. Başkana, tabaktan bir elma alıp elmasını dörte bölüp yemeye başladı. Zehra’ya da vermek üzere bize elmasından parçalar dağıttı. İnsanlar bu tür davranışları bir iletişim kurmak için sergilerler. Ama Başkan bunu iletişim kurmak istediği için değil, kendisi olarak yapıyordu. Zaten bunu Önderlik’te hissediyorsun. Çünkü O, sana davranışlarıyla senin özel bir yanına hitap ediyor, sana, senin özel varlığına olan hitabını mutlaka hissettiriyor. O’nunla ilk karşılaştığımda bunu fark ettim.

Önderlik Davut ve Nazım arkadaşları Zelê pratiğinden örnekler vererek eleştirdi. Benimle diyalogunda Siyasal Bilgiler Fakültesinden geldiğim için yine kendisi orada okuduğu için siyasal bilgileri sordu, Ankara’yı sorduktan sonra bana,

- **“PKK Ankara’ya benzemez. Gerçekten gücün yetecek mi, gücün yetmeyecekse şimdiden söyle”,** dedi.

Ben de ayakta heyecandan tir tir titriyordum. Daha sonra

- **“İstiyorsan seni hemen Ankara’ya gönderebiliriz”, dedi.**

O’nun sohbetinden seni olduğu gibi kabul etmeyeceğine, oraya bir değişim sürecine geldiğine dair hatırlatmaları, kullandığı ifadeleri oluyordu. Bunu çok köklü noktalarda yapacağını da sana hissettiriyordu. Örneğin bana

- **“Burası Ankara’ya benzemez, gücün yetecek mi, gerçekten buna kararlı mısın?”** diye çok net soru sordu.

- **“Ankaralı kızlar böyle bir düzeyle geliyorlar ama bizim dünyamızın farklı olduğunu bilmek zorundasın”,** deyince ben gayet militan bir havayla

- **“Başkanım kararluyum”,** demiştim.

Çok sonra çok zorlandığım bir anda Başkan, bana ilk görüşmemizde sarf ettiğim sözümü bana tekrar hatırlattı.

Hep sorgulamalı, seni olduğu gibi kabul etmeyeceğini çok somut koyan; konuşma üslubuyla, yaklaşımlarıyla, her kullandığın söz ve davranışını incelediğini, ilgilendiğini, her an senin bir gözetim altında olduğunu onun yanındayken çok hissediyorsun. Zaten onun gerilimiyle ilk süreçlerde rahat değilsin, sana çok yakın olduğunu da hissettiren bir duruşu var Başkanın. Her diyalogla bir rahatlama, farklı ses tonuyla birden bire kendi haline dönmeyi yaşıyor insan.

Başkan Devrimi İlmek İlmek Dokuyor

Grup olarak onuncu katta yoğunlaşma evinde kaldık. Onuncu kata devletin büyük bir baskısı vardı. Türk devleti çok zorluyordu.

Bizim grupta da Zelê pratiği açısından kilit insanlar vardı. Zınarin, Azime. -Berçem belki kilit bir isim değildi ama o süreçten etkilenen bir arkadaştı.- Özellikle Zınarin ve Zehra'nın bulunması grup açısından önemliydi. Bir de kadın kongresinden sonra giden gruptuk. Birinci grup kadın kongresinden hemen sonra gitti, bir bütün olarak değişik bir yansıması olmadı. Biz sahaya gittiğimizde Zelê pratiği ele alınmaya başlanmıştı. Ferhat görevden alınmış, Mahir müdahaleye gelmiş, aradan uzun bir zaman dilimi geçmişti. Zelê'de belli bir sorgulama süreci yaşanmıştı. Önderlik Sahası'ndan Zelê'ye gelen arkadaşlar vardı. Diğer arkadaş grubu gittiği zaman, Zelê'nin hala kendi havasında ilerlediği bir zamandı. Önderlik onlarla bir aşama kaydetmişti, çözümlmeleriyle. Bizim grubumuz Zelê pratiğinin çözümlenen, tasfiyeci bir pratik olarak değerlendirildiği bir süreçten sonra olduğu için bütün boyutlarıyla ele alınacağı bir sürecin tamamlanması olacaktı. O açıdan da olabilir, Başkan o grubun bir kısmını Halep'teki yoğunlaşma evine, -biz o arkadaşlardan bir ay önce ulaşmıştık- bizi de onuncu kata düzenledi. Zehra, ben, Zımme ve bir de Dılar vardı. Dılar Zelê'nin ilk grubundan biriydi. Türk devleti kaldığımız eve baskı yaptığı için Başkan eve az gelebiliyordu. Başkan, çok riskli olmasına rağmen çok değişik zamanlar ve saatlerde eve gelip gidiyordu.

Eve gittikten on, on-beş gün sonra Başkan Cuma arkadaşla birlikte eve geldi. Onuncu katın salonu vardır. Yalçın Küçük'ün de Başkan'la röportaj yaptığı salondur; duvara büyük bir doğa resmini rengarenk boyalarla yedirmişler. Bir duvar boydan boya çizmişlerdi. Başkan'ın bizimle "Önderlik kimdir?" konusunda diyalog yaptığı gün

Cuma arkadaş Talabani'yle görüşmeye gitti. Önderliğin o gün kadına ilişkin yaptığı değerlendirmeler hepimizi etkilemişti. Kaldığımız evde Fatma ve Mazlum arkadaşın kaldığı da söyleniyordu.

Elif'le birlikte mutfakçıydı. Önderliğin tutumları devam ediyordu. İçim içimi yiyor, buna nasıl bir çözüm oluşturmak gerekiyor diye düşünüyordum. O gün hem sıcaktan hem de aşırı düşünmekten dolayı tansiyonum düştü. Önderliğin odasının bitişiğindeki oda bizim redaksiyon odamızdı. Elif'e

- *"Tansiyonum çok düştü gidip redaksiyon odasında biraz uzanacağım"*, dedim.

O yıl da Malatya'dan çok kayısı çekirdeği getirmişlerdi. Elif'e içerden kapının kapanması için arkadan bir çekirdek koyarım, sen girmek istediğinde kapıyı biraz öne çek, çekirdek çıkar sen de öyle içeri girebilirsin demiştim. Çekirdeği kapının açılmayacağı şekilde yerleştirdim. Kapıyı kapatır kapatmaz yerde serili olan mindere elimi başımın altına koyup sırt üstü uzandım. Ben girdikten kısa bir süre sonra Elif de odaya gelip saçlarını taramış, ama ben öyle derin bir uykuya dalmışım ki hiçbir şey duymamışım. Önderliğin oturduğu odanın kapısı aralıklı olduğu için bizim odaya girdiğimizi fark etmiş. Ben kapı açıldığında hemen önündeki minderde yatıyorum. Önderlik kapıyı aralayınca Elif'i görüyor, beni görmüyor. Elif te kapı açılınca bir fırsatını bulsa Önderlik geldi diye beni uyaracak ama bir türlü fırsat bulamıyor. Bir umarsızca uzanan bana kaygıyla bakıyor, bir de ayakta duran Başkan'a bakıyor. Başkan

- **"Burada ne yapıyorsun?"** diye sorduğunda Elif *"Hiç Başkanım"* kem-küm edip bir şeyleri gevelemiş. Başkan **"Yalnız mısın? O kız**

nerede?” dediğinde Elif cevap veremedi şaşkın şaşkın bana baktığı esnada Başkan kapıyı iyice açtığında hiç tınmadan yattığımı görünce,

-**“Aa acaba öldü mü?”** diye hayretle soruyor.

-Başkanım çok yorgundu, tansiyonu düştü, uyumak için geldi, diyor.

Uyandığımda Elif bana anlatırken

- “Uyanman için o kadar sesli konuşmaya çalıştım ama uyanmadın”, dedi.

Elif’le konuşmalarını duymadan öyle istifimi bozmadan derin bir uyuduğumu görünce

- **“Sakin ölmesin, uyandıralım mı? Doktor çağıralım mı?”** deyince Elif,

- “Yok Başkanım sadece yorgundur...” diyor.

Başkan odadan çıkacağı zaman

- **“Neyse ben gidiyorum, bu kıza iyi bak ölmesin.”** demiş. Çok zorlandığımı falan sorduğunda Elif de zorlandığımı fakat bunun üzerine yoğunlaştığımı söylüyor.

Başkan gider-gitmez beni uyandırmak için sarsmaya başladı. Bana “Niye uyanmadın, Önderlik geldi”, dediğinde ben önce bana şaka yaptığını sandım. Eğer öyle bir şey olsaydı mutlaka uyanırdım, tepemde bu kadar konuşmuşsunuz diye şaka yaptığını söyledim ve Elif’e çıkıştım. Uyandım, oturdum Elif de önümde oturmuştu. Bu sırada Başkan yine kapıyı açtı, bana bakıp

- **“Hımm kız ölmemiş mi, kalkmış mı?”** dedi. Tabii Başkan içeri girdiğinde hemen ayağa fırladık. Başkan

-**“Otur otur sen hastasın.”** dedi.

-İyiyim Başkanım.

-**“Ayakta durabiliyor musun?”**

-Duruyorum Başkanım.

-**“Kemalizm çok mu zorluyor?”**

-*Evet Başkanım.*

-**“Ama sen güçlü olacaktın, ayakların üzerinde duracaktın.”**

-*Sözümü unutmadım Başkanım.*

-**“Tamam unutmadıysan ayakta dur o zaman.”**

Biz de o zaman fakir giyinmeyi devrimcilik sayıyorduk. Kıyafetlerime bakıp,

-**“Sen ne biçim giyiniyorsun, böyle paspal giyinme, kendine çeki-düzen ver, bu saç baş böyle olmaz. Hemen bunları değiştireceksin, kendine yeni bir çehre vereceksin. Güçlü olacaksın... kafan çalışıyor ama bazı şeyleri köklü sorgulaman lazım”,** dedi ve gitti.

Senin ne yapacağın, alacağın karar, sen olarak yapacağın şey O’nun için çok önemlidir. Sorun, bir tane kız gelmiş, bize katılmış; kalacak mı, kalmayacak mı, şöyle yapacak mı, yapmayacak mı meselesi değil. Önderliğin her birimizin gelişimine, zorlanmalarına, ilerleyişine ne kadar önem verdiğini, özel yaklaştığını bir kez daha gördüm. Önderliği tanımlarken bir kez daha yanılığılı yaklaştığımı ve sıradanlaştırdığımı fark ettim.

İkinci Sırta Erme

Sanıyorum birkaç gün sonraydı bir grup arkadaş yeni gelmişti. Bir arkadaş ortamı ve Önderliği çok zorluyordu. Başkan en son o arkadaşla

- **“Sen ördeklere bakacaksın, sen ördekleri güdeceksin. Ancak sen onlarla ilgilenerek kendini terbiye edebilirsin”,** dedi. Biraz geçtikten sonra Başkan bana sarılarak

- **“Bakın Sewra bizi sevmeyi öğrendi”**, dediğinde benim nutkum tutuldu. Önderlik bütün zorlanmalarımda yüzümü Önderliğe dönmeye çalıştığım sonucunu çıkarmıştı. Aslında o sözün kabulüydü, Önderliğin kendi kabulüydü. Daha sonra

- **“Sewra ile Önderlik nasıl sevilir, onu tartışın”**, dedi. İki-üç ay çok zorlandım.

Başkan bana bunları söyledikten sonra yüzümde gülücüklerle okula girdiğimde okuldakilerin hepsi bana bakıyorlardı ama ben niye baktıklarına önce anlam veremedim. Oturduktan sonra Peyman

- *“Sana ne oldu?”* dediğinde Peyman’a

- *“Bugün hayatımın en güzel günü, en mutlu olduğum andır”*, dedim. O gün bütün çözümlemeyi Başkan’a gülümseyerek geçirdim. Önderliğin o kabulü benim için hayatımın en önemli anıydı. Önderliğin sana ait en değerli öze dokunmak ve onunla iletişim kurması gibi bir şeydi. Onunla ters düştüğünde kendinle ters düşüyorsun. Önderlik bir görüşme notunda

- **“Bana bağlılık, kendinizi tanımaktır, kendinize bağlılıktır. Kendinizi tanıyın, kendinizi geliştirin buna bağlılıktır”** diyordu.

Bu da onunla bağlantılı bir olaydı bana göre. Çünkü sen kendine verdiğin anlamla Önderliği seviyorsun. Çünkü kendinle ilgili ulaştığın özgürlükçü sonuçlarla Önderliğe bağlanabiliyorsun. Bu benim için artık ikinci sırra erme gibi bir olaydı. Belki arada öğrendiğim birçok konu oldu, fakat kendimle ve Önderlikle ilgili ikinci sırra erdiğimi düşündüğüm bir gündü. Bu, hayatımın daha sonraki dönemlerinde önemli bir yere sahiptir. Örneğin parti içerisinde çok ciddi zorluklar yaşadım, çok ciddi şeylerle de

karşılaştım. Ama o bağı kurmuş olmak, yüzümü hep yaşama ve mücadeleye dönmem, yüzümü O'na dönmemde belirleyici bir etkindir. O anı, o ses tonunu, o anda söylenen şeyleri, o anda Önderlikle konuştukların hep seni daha iyisini yapmaya itiyor. Biraz önce de belirttiğim gibi bana sarılarak çok ihtiyacımın olduğu bir günde **“Onunla tartışın”** dedi. Başkan öyle söyleyince sevgiye veya özgürlüğe ulaşmak, onun mücadeleciliğini yapmanın sonucudur diye düşündüm. Öyle yorumladım, öyle algıladım, hayatımın doğrultusunda da öyle esas aldım.

Yaşayamadığınız Tüm Yaşları Burada Yaşatacağım

Önderlik şimdi dile getirdiği sistemi bana göre o zaman uyguluyordu. O yüzden seni değişik aşamalarda, değişik ortam, zemin ve zamanlarda bazı denemelerden geçiriyor. Bu çok kuru kuruya determinist bir deneme, yanılma mantığı değil. Sana yaşamın değişik zeminlerinde kendini ortaya koyma ve yenileme zeminini yaratıyor. Önderliğin eğitim sisteminde, Önderlik Sahası dediğimiz olguda bu çok belirgindir. Her bireyin ihtiyaç duyduğu şeylere göre gelişim potansiyeline, aktivitesine göre bunlar değişiyor.

İlk yoğunlaşma, Önderliği daha iyi anlama, kavrama bir giriş yapmanın bütün hazırlıklarını yapma aşamasından geçtim. Ardından sekiz ay okulda kaldım, daha sonra Önderlik yoğunlaşmasına gittim. Mesela okulda ilk defa sekiz ay sonra ben dışarıya çıktım. Sekiz ay boyunca içerdeydim ve bana sanki, dışarıya

çıkma normal şartlarda; tutukluysan veya bir yerde çalışman gerekiyorsa, uzun bir süre dar bir ortamda kalmışsan dışarı çıktığında ah dünyaya ulaştım dersin. Ama benim için bir dünyayı terk etmek gibi geldi. Dışarıya çıkmak, yeniden bütün insanların yaşadığı o dünyaya çıkmak, sanki yeniden bir kafesin içine girmek gibi bir şeydi. Büyük bir dünyayı terk etmiş de küçük bir dünyaya gelmişim hissini çok derinden ve çok yoğun yaşadım. Sokakları, normal yürüyen insanları görüyordum.

Yoğunlaşma evine gittiğimde daha başka bir dünyanın varlığını gördüm. Daha özel bir dünya, çok büyük bir dünya. Okul yine öyleydi. Ben gittiğimde ilk birkaç gün Önderlik yoktu, Halep'e gitmişti. Önderlik yokken burası nasıl bir yerdir arkadaşlarla tartışarak anlamaya çalıştım. Mesela okul daha siyasal ağırlıklı, hatta askeri yaşam biçiminde askeri ölçüleri de olan, daha disipline olmuş, örgütsel disiplin anlamında daha belirgin sınırları olan ve çok insanın yer aldığı, çok insanın sürekli bir yaşam kompleksi içindeki diyaloglara dayanıyor. Daha geniş bir topluluk, geniş bir ilişkiler ağı içerisinde kendini tanımlama, daha genel çerçevelerde kendini oluşturma.... Evde daha fazla kendinle başbaşasın. En ayrıntıdaki davranışın, yapıp ettiklerin, yaşadıkların, duyguların, davranışların her şeyinle birebir büyük bir diyalog halindesin. Kendinle sürekli bir diyalog halindesin. Önderlikle, yaşamla daha derinlikli bir diyalog halindesin. Ve evde sosyal alan daha geniş. Çünkü Önderliğin evdeki eğitim sistemi, yöntemleri çok daha farklıydı.

Başkan ilk eve geldiğinde ben ülkeye gitmek istedim, bende fanatikliği çok değerlendirmişti. Dirok'un da ülkede o süreçte bacağı kopmuştu.

Başkan, Dirok'la geçmişten tanıştığım için sürekli **“Fanatiksın, sen ülkeye bu kadar gitmek istiyorsun...”** diyordu.

Türkiye basınına gitmemek için Başkan'a iki ay direndim, büyük kavgalar verdim. Başkan bende çalışma heyecanı yaratmak için entellektüalitemi öne çıkararak, **“Sen yazar olacaksın, şöyle olacaksın, böyle olacaksın....”** diyordu. Fakat ben de ülkeye gideceğim diye kendimi dayatıyordum. Zamanla Başkan'a ülkeye yönelik kararımı kabul ettirdim.

Dirok'un bacağı koptuğu için Başkan çok kızıyordu. Bundan dolayı da benim için hemen ölçüyü;

- **“Dağa gitmek, savaşmak o kadar basit bir şey değil. İşte Cuma (Biliki) arkadaş şehit düştü hadi seni Cudi'ye gönderelim, Cudi'yi yönetebilecek misin? En iyiniz, en zekiniz Sakine'ydi, o da istifa etmiş. Seni onu yerine gönderelim git Xakurkê'yi yönet. Buna benzer daha bir bir yığın örnek verdi. Yok siz gideceksiniz ilk günden gözünüzü çıkaracaksınız, bacağınızı koparacaksınız, canınızı vereceksiniz ve buna da askerlik diyeceksiniz”,** biçiminde koydu.

Tüm arkadaşların önümde benim gelişime ilişkin değerlendirmeler yaptı –her arkadaş geldiğinde yapıyordu- ‘yani burası bugüne kadar geçtiğin aşamalardan farklı bir yerdir. Burada kendine ait olan en özel şeylerle ilgili tanıma ve geliştirme faaliyeti yürüteceksin. Buraya en doğal ve en yoğun şekilde katılman gerekiyor. ’anlamında konuşmalar yaptı.

Bize:

- **“Ben size yaşayamadığınız bütün duyguları, yaşayamadığınız bütün yaşları burada yaşatacağım. Eksik kalan ya da hiç yaşayamadığınız her şey burada sizin için yaşanılır olacak, yaşanılır kılınacak. Burada çocukluğunuzu yaşayacaksınız, çocukluğunuzu hissedeceksiniz, genç kızlığınızı hissedeceksiniz, kadınlığınızı, insanlığınızı hissedeceksiniz, buna hazır mısınız? Burada böyle olacak. Bütün kimliklerinle, bütün varlığınla, bugüne kadar hissettiğin ve hissetmediğin her şeyinle kendini tanımlayacağın bir yer olacak”**, dedi.

Başkan'ın evdeki eğitim sistemi duygu, düşünce ve davranış boyutlarında bireyi gözlemeyi, çözümlemeyi ve geliştirmeyi esas alan bir sistemdi. Başından itibaren Önderlik bunları bir iş olarak görmüyordu. Evde Önderliğin belirgin ve çok daha kapsamlı olarak fark ettim. Benim için ev süreci Önderliği tanıma ve tanımlamak açısından çok önemliydi.

Önderlik insanlarla uğraşmayı iş gibi görmüyordu, O'nun için bir yaşam biçimiydi, tarzıydı. İnsanların gelişim faaliyetine katılmayı ki ben ona katılmak diyorum, çünkü buna insanları geliştirmek demiyor. Sana kendini geliştirmek için zemin sunuyor ve kendisi de bu gelişime katılıyor. Gelişime yön veriyor, en önemli dinamiği oluyor. Sen orada kendin olarak varsın. Bunu ikinci plana asla itmiyor, tam tersine mutlaka öne çıkarıyor. O evde benim gördüğüm şey, yaşadığımız bazı yaklaşımlarımızdan dolayı bir gün çok net ve somut bir biçimde;

- **“Benim sizden öğrendiğim kadar siz benden öğrenseniz benden daha güçlü**

olursunuz. Ben yaşadığınız bütün anlarda ve zeminlerde sizden öğreniyorum. Ne biliyorsam sizden öğreniyorum. Ne biliyorsam sizden öğreniyorum. Ben yaşamı böyle ele alıyorum, ilişkileri böyle ele alıyorum, her insanda alacağım ne varsa almaya çalışıyorum. Benim öğretmenim aslında sizlersiniz. Keşke sizde beni bir öğretmen gibi görebilseniz ve bu temelde güçlenebilseniz siz benden daha güçlü olursunuz. Ama siz öğrenmeyi bilmiyorsunuz. Ne birbirinizden, hele benden hiç öğrenmeyi bilmiyorsunuz”, dedi.

Önderlik sadece değerlendirmeyeyle değil, futbol, voleybol, basketbol, her tür oyun, güreş, yüzme ve tüm bunların içerisinde kurallı ve kuralsız boyutlarıyla fiziki olarak seni üretim faaliyetine koyduğu işler oluyordu. Örneğin biz on gün boyunca bahçeyi temizledik; ağaçları budadık, dökülen bütün yaprakları topladık, bütün çimenlerini düzelttik, bahçe faaliyetini yürütmediğimiz gün yoktu. Önderlik bizim bu işleri yaptığımız zamanlarda dışarıda işleri olduğu için o işleri yapıyordu. Doğal bir işbölümü vardı. Biz işimizi, Önderlikte işini yapıyordu. Biz her gün o kadar yorgun oluyorduk ki Önderliği bazen geldiği an yakalıyorduk. Önderliğe söz verdiğimiz zamanda bitirmek için akşamın geç saatine kadar çalışıyorduk. Başkan akşam yedi buçuk sekize doğru eve geldiğinde, ellerimiz, her tarafımız çamur içinde, topladığımız kuru yaprakları yakmıştık. O isler içerisinde koşa koşa Başkan'ı karşılamak zorunda kaldık. Başkan büyük bir mutlulukla **“Bitirdiniz mi?”** dediğinde hepimiz bir ağızdan **“Evet Başkanım”** diye cevap verdik.

Başkan hiçbir zaman sadece öğretmen, insanlar üzerinde deneme, yanılma yoluyla bir

şeyler yapan bir insan değil, insanlar onun için deneme tahtası değil, Başkan bütün bu faaliyetler içerisinde kendisi olarak katılıyor ve seninde kendin olarak katılmanı sağlamaya çalışıyordu. Bunun zeminini mutlaka yaratıyordu. Örneğin ben evde hiçbir zaman kendimi bir nesne gibi hissetmedim. Önderlik senin duyguların, düşüncelerin ve davranışlarınla ilgili her boyutta tartışıyordu. Her anı tartışma, diyalog, davranış, iletişim ve sorgulamayla geçiriyor. Evde çok daha disipline olmayı öğreniyorsun. Ayak seslerini, ses tonunu, oturuşunu düzenliyorsun. Önderlik her zaman bize

- **“Burası ölçü kazanma yeridir. Burada yaşamın en temel yanlarından bire de ölçü kazanmaktır, terbiye olmaktır. Siz burada terbiye olmayı öğreniyorsunuz”**, diyerek nerede yaşadığımızı bize hatırlatıyordu. Normal bir evde yaşadığın zaman kapı gıcirtıcısı en fazla ayyuka çıktığı zaman biri “*Şu kapıya biraz yağ sürün de gıcırmasın*”, der. Evin içinde şakır şıkır yürürsün, kapıları bangır bungur kapatırsın, benzer şeyler...

Evde bir arada alt kata hızlı inip çıkarken, terlikler şak şak ses çıkardıklarından dolayı Başkan

- **“Sizin başkasının yaşamına saygınız yok mu?”** demek zorunda kaldı. İlk etapta Başkan niye böyle söylüyor diye çok kötü olduk. Aynı anda da banyomuzun kapısında da hafif bir gıcirtı geliyormuş, ama biz fark etmemiştik.

Yalçın Küçük gelecekti. Başkan çok yoğunlaşıyordu; okuyor ve düşünüyordu kaç gün evde kaldı. Bizim buna dikkat edip buna göre davranmamız gerekirdi ama biz hiç aldırmadan her zamanki gibi davrandık. Sonra Başkan

- **“Terbiye budur. Başkalarıyla yaşarken ölçü kazanmaktır. Başkalarının yaşam**

gerekliliklerini rencide etmemek, bozmamak için, benim yoğunlaşmak yaşam ihtiyacım. Ama sizin kapınızın gıcirtısı gucurtusu, terlik sesleriniz beni sabahtan beri deli etti. Bunu siz düşünmeyebilirsiniz. Siz o kadar duyarsızsınız ki yatağınızın altında bir kaya parçası olsa bile hissetmeden yatarsınız. Ama benim yatağım altında bir iğne bile olsa ben hissederim ki o altta bir tümsek var, beni rahatsız ediyor”, dedi.

Gerçekten Başkan öyleydi. Yorganının hafif bir kalınlığı, inceliği bile onun uyku düzenini çok etkiliyordu. Döşəğinin yumuşaklığı, sertliği uyku düzenini çok etkiliyordu. Bir ara Başkan’a bir yastık yapana kadar on tane yastık biçimi değiştirdik.

Beni Yazmak Zorundasınız

Başkan yılbaşında Bilgesu Erenus, Yalçın Küçük ve Ali Haydar Cilasunla devlete mesaj içeriği taşıyan bir tiyatro yaptılar. Senaryoya göre Kürt sorununun çözümü için Başkan’la Tansu Çiller görüşecekler. O zaman, “*Bir çakıl bile vermeyiz*” meselesi hicivleştirilmişti. Yalçın Küçük tarihi oynuyordu, Ali Haydar Cilasun da halktı. Yarı kara mizah, ama siyasal mesajları olan bir oyundu. O diyalog sırasında okuldaydım. Eve döndükten sonra Başkan bir ara bize

- **“Onu izleyin”** dedi.

Arkadaşlarla tiyatroyu izledik, ama yaklaşımımız biraz yüzeyseldi. Daha çok Bilgesu Erenus nasıl oynuyor, Önderlik nasıl oynuyor, şu ne dedi noktaları üzerine yoğunlaştık. İçeriğine çok

fazla yoğunlaşmadık, yani biçimsel bir yoğunlaşmaydı. Önderlik telefon görüşmesi yaptığı zaman ruh haline çok dikkat ediyorduk; iyi bir haber mi, kötü bir haber mi diye takip etmeye çalışıyorduk.

Görevli arkadaş Önderliğe bir ihtiyacının olup-olmadığını sorardı. Biz yine kendi havamızdaydık, televizyon izledikten sonra kendi odamıza çıktık. Özgürlük odası olarak adlandırdığımız bir odamız vardı. O oda bizim okuma, tartışma ve Önderliğin bizimle diyalog yaptığı odaydı. Orada çok yüzeysel tartışıyor, işin özüne çok fazla giremiyorduk. Yaklaşımımız işin özüne denk değildi. Başkan beklenmedik bir anda içeri geldi ve

- **“Ne yapıyorsunuz?”** diye sorunca biz de
- *“Başkanım kaseti izledik”* dedik.

Başkan sinirleri biraz gergindi. Biraz bekledikten sonra

- **“Nedir, ne anladınız, ne diyorsunuz? Biz orada ne yapmaya çalıştık?”** diye peş peşe sorduğu sorulara her birimiz bir cevap verdik.

Cevaplarımız o an düşünülüp bir araya getirmeye çalıştığımız kelimelerden oluşan, içerikli olmayan cevaplardı. Başkan hem büyük bir sabırla hem de öfkeli bir şekilde tek tek hepimize sordu. Cevaplarımız çok yüzeyseldi. En son arkadaşın da cevabını dinledikten sonra Başkan

- **“İşte böyle yaşıyorsunuz”,** dedi.

Başkan ülkeyle yaptığı telefon konuşmasında yersiz şahadetlerin olduğunu öğreniyor. Başkan'ın üzüntüsünden öfkelenildiği çok az ana tanık olmuşum.

Kış mevsimiydi, hava bulutluydu. Başkan biraz düşündükten sonra

- **“Siz hep böylesiniz. Yaşam karşısında ciddiyetsizsiniz, hiç anlam vermeden yaşıyorsunuz. Niçin yaptınız şimdi o işi, niye o kaseti izlediniz? Niye ben o tiyatroyu yaptım, orada hokkabazlık mı yapıyorduk. Eğlenmek için mi yaptık. Böyle yaşıyorsunuz. Şimdi aldılar bana neredeyse alay eder gibi bilmem kaç kişi şehit düşmüş diye tekmil veriyorlar. Ben bu insanları dağa çatır çatır getiriyorum. Bana bu acıyı çektirmeye ne hakkınız var. Bu halka bu acıyı çektirmeye ne hakkınız var?”** diyerek öfkeyle bağırıp kızdı. Hepimiz donakaldık, kötü olduk. Ağlasak zaten büyük suçluyuz, ne anlamı olabilir.

Başkan:

- **“Parça parça ölen bu insanların hesabını nasıl vereceğim! Bu vicdan bunu nasıl kaldıracak. Bu kadar vicdansızlık olmaz, bu kadar ahmaklık olmaz, bu kadar anlamsızlık olmaz. Ben artık bu işe bir son vereceğim, böyle olmaz. Hiçbirinizin elinde bir silah bırakmayacağım...”** diyerek iliklerine kadar çektiği büyük acısını ifade ediyordu.

Başkan Savunmalarında **“PKK ‘95’te kendi özüne ters düşmüştü”** diyor ya Başkan’ın ona isyanıydı. Beş kuruşluk bir erzak için kendinizi böyle kurşuna dizdiriyor, bu düşmanın eline veriyorsunuz derken öyle büyük bir öfkeyle söyledi ki hiçbirimiz tek kelime konuşamadık.

Başkan’ın yersiz şahadetlerden dolayı çektiği acısını dile getirdikten sonra hepimiz usulca dışarı çıktık. Sanırım saat dörtbuçuk sularıydı. Başkan epey uzun konuştu. Hepimiz dışarı çıktığımızda her birimiz bahçenin bir köşesine gittik. Birimiz diğerini görmüyordu. Ben de o zaman kadın

kongresi için bir manifesto hazırlığı yapıyordum. Elime aldığım defterime içimden geçenleri, düşündüklerimin hepsini yazmak istedim ama hiçbir şey yazacak durumda değildim. Arşiv odası kendini kapattığında bütün dünyayı unuttuğun bir yerdeydi. Önünde de bir havuz vardı. Havuz taşları çimentoyla birbirine monte edilmişti. Etrafında küçük küçük palmiyeye benzeyen otlar vardı. Bütünüyle doğal bir havuz kompleksi idi. Ama kış olduğu için doldurmamıştık. Ben de suyun aktığı yere gittim, oturdum. Oradan bahçe çok güzel görünüyordu.

Yazı yazarken çok zorlanıyordum. Yazmak için bir en yüksek ağacın tepesine, bir duvarın üstüne çıkıyor, bir gelip o havuzun yanına oturdum. Yazabilmek için çok değişik mekanlarda farklı teknik kullanıyordum. Ama genelde en yüksek ağacın tepesinde çıkıp yazıyordum. Zorlandığım için çok az yazabildim. O an yazdıklarım bana anlamsız geliyor, ifadesiz geliyordu. Gayri ihtiyari kafamı kaldığımda Başkan'ın havuzun karşı tarafında durduğunu görünce hemen ayağa kalktım. Hava çok soğuktu. Hiçbirimiz üzerimize bir şey almadan çıkmıştık. Başkan parkesini giyip çıkmıştı. Alacakaranlığın olduğu bir saatte Başkan'ın dışarıda olmasından ürktüm. Çünkü güvenlik için bütün bahçeyi ışıktandırıyorlardı. Birden Başkan'ı öyle dışarıda görmek hem güvenlik kaygısıyla, hem çatışmalı düşüncelerimin etkisiyle hemen ayağa fırladığımda Başkan **“Otur otur”** dedi. Sonra,

-**“Burada ne yapıyorsun?”** diye sordu.

-*Yazmaya çalışıyorum Başkanım.*

-**“Yazabildin mi?”**

-*Yazamadım.*

-**“Ne yazıyorsun?”**

-Biraz önce yaşadıklarımızı yazmaya çalışıyorum.

-**“Hımm, beni mi yazıyorsun.”**

-Başkanım ona cesaretim yok. Onu yazamam; ona gücüm yok.

-**“Ama beni yazmak zorundasınız. Bu acıyı bir yere anlatmak zorundasınız”,** dedi.

Ben bir-iki ay içerisinde ülkeye geçeceğim. Önderliğin ülkeye dönük beni yoğunlaştırdığı dönemdi. Başkan çok yalnız ve hüzünlü, acılı bir ses tonuyla

- **“Gidin bu çektiğim bu acıyı bir şekilde anlatın yoldaşlarıma. Ben bu acıları yaşamak istemiyorum. Bu acıları kimsenin yaşamasını istemiyorum. İnsanların bu tarzda ölümü üzerinde devrim yapamayız, başaramayız böyle. Kelime kelime şu söylediklerimi anlatabilecek misin? Kelime kelime yazabilecek misin?”** diye sorunca evet deseysdim hiç anlamı olmayacağından, hayır da diyemedim.

Devamla **“Varsa bir gücün en azından yazmaya çalış. Boşu boşuna insanların öldüğü bir devrim yapmak istemiyorum. İnsanların anlamsız öldüğü bir mücadele yürütmek istemiyorum. Anlamlı her tür ölüme hazırım, bunun için her tür bedele hazırım. Ama böyle bir devrimin sorumluluğunu yüklenmek istemiyorum. Bunu kaldıramam”,** dedikten sonra bana **“Otur bakalım, yazabileceksen yaz”,** dediğinde oturdum ama nasıl yazarım.

Zaten karanlıkta çökmüştü. Bir süre oturduktan sonra gittiğimde Başkan bizim odaya çıkmıştı. Arkadaşların hepsi hazır, sadece ben yoktum. İçeri girdiğimde Başkan gülerek

- **“Çok soğuktan değil mi? İyi iyi, iyi bir gerilla olacağını kanıtladın. Bakın Sewra bir saat bu soğuğa dayandı, dışarıda kendini denedi herhalde”,** dedi.

O akşam bize umut yaratmak, her zaman her şeye rağmen ileriye bakmak, bütün acılara göğüs germek, bütün zorluklara rağmen umutlu olmak üzerine çözümleme yaptı. Başkan'ın

- **“Zorlukları olabilir, acıları olur, ölüm olur, her şey olur ama yürüme kararlılığını her zaman göstermek gerekiyor”,** demesi üzerinden umuda dönük sorgulamalar yaşadık.

Dokunduğun Taşı Hissetmelisin

Başkan Haftanın'ı, Metina'yı ve diğer alanları görmediği halde bütün araziye biliyordu. Başkan'ın anlatımlarından Metina'da şikeftlerin olduğunu, Zap, Metina, Haftanın silsile gibi dizilen bir yerdir ve benzeri birçok şeyi tanıyordum. Sürekli şurası kayalık, şuralarda orman var mı, yok mu? Ormanlar meşe midir, meyve midir, şu mudur, bu mudur? Bunların hepsini Başkan sora sora öğrenmişti. Biz bilmiyorduk. Başkan her gün bize **“Metina şöyle bir yer değil mi?”** diye sorunca **“Başkanım görmemişiz”** diyorduk. Önderlik bize kendi ülkeyi öğrenme biçimini öğretiyordu. Haftanın'ı soruyordu bilmiyorduk. Her defasında **“Ebubekir'i tanıyan var mı?”** diye sorunca **“Hayır”** dediğimizde başlıyordu Ebubekir'i anlatmaya. Örneğin ülke üzerine bütün ayrıntılarıyla Başkan öğrenmişti. Hangi tepe nerede, nasıl bir tepedir? Bütün ayrıntıları biliyordu.

'97'nin sonunda Haftanın'e gittim. Kela Şebanike tepesini Başkan'dan duymuştum. Çok stratejik bir tepedir. Tepeyi çıkınca Başkan'ın hafızasını hayretler içerisinde düşünerek güç alıyor ve çıkıyordum.

Zagroslar için

- **"Keşke orada olsaydım. Onun bir tepesinde bir ev kurup oradan bütün ülkemi izleyebilsem"** diyordu.

Zagros ve Herekol O'nun için çok özel bir yere sahipti. Başkan'ın doğaya, kendi yurduna duyarlılığı, bende yurtseverlik, Kürtlük, yurt bilincimi güçlendiriyordu. Ülkeye geleceğim zaman Başkan

- **"Her dokunduğun taşı hissetmelisin, üzerindeki yosunları bak. Her yere bastığında hemen yanındaki otlara bak. Yürürken bütün ağaçları aklında tutmaya çalış. Gördüğün her taşı, her böceği, her otu, her çiçeği, her dağı, her şeyi kendi benliğine oturt ve onlarla bütünleş. Onların hepsinin senin yaşadığın yer, senin yaşamının anlamlılığı, senin bütünlüğünün bir parçası olduğunu unutma. Hiçbir yere düşünmeden basma, bas ve bu benim toprağım ve bastım de"**, diyerek çok dolu dolu bir duyguyla, gözleri ıslık ıslık parlayarak anlatıyordu.

Doğaya dokunmanın kendi ülkeneye, kendi yurduna dokunmak, yurdunu hissetmek, onun bir parçası gibi kendi anlamlılığının en önemli bir ögesi gibi yaşamaya dönük olduğu içerikli bir çözümleme yapmıştı. Bunları söylerken her zaman oturduğu hasırdan sandalyesine oturuyordu. Ben o gün görevliydim. Başkan'a çay götürmüştüm. Başkan kalmamızı istediği zaman mutlaka bir biçimiyle yansıtıyor, hissediyordun. Bütün

arkadaşlar bunu bilirlerdi. Başkan'ın bir şeyler söylemek istediğini hissettim. Başkan yerinden kalktı, geldi. Ben kapıya yakın bir yerde durmuştum. Başkan'ın önündeki sehpanın birkaç santim önünde duruyordum. Kapıya birkaç adım vardı. Kapının yanında bir kütüphane vardı. Kütüphanenin üstünde Haftanın dağlarının kare kare çekilip birleştirilmiş upuzun bir fotoğraf asılıydı. Fotoğrafları o kadar milimetrik ayarlamışlar ki her bir kare diğerinin bittiği yerden başlıyor ve hepsini birleştirdiği noktada Haftanın dağları oluşuyor. Büyük özenle hazırladıkları bu fotoğrafı Başkan'a göndermişlerdi. Başkan'ın bir resmi var. O'nun altında bir rafların altına da bir kanepeler yerleştirilmiş. Başkan gelip kanepenin ucuna çok mütevazice oturdu.

Başkan'ı hiç öyle görmemiştim. Biraz utangaç, biraz dingin, biraz alimce, sıradan bir insan gibi oturuyordu. Başkan'ın her zamanki heybeti, her şeyi inceleyen gözleri, dışa karşı dikkat kesilen halinden çok içindekini dışa vermeye çalışan çok mütevazice bir alim gibi duruyordu. Bakışları, oturuşu ve davranışları çok farklıydı. Oturduğu yerden bana anlatırken O'nun ülkeye olan özlemini bana yansıtma istemi adeta olağanüstüleştirmişti. Artık kendimi O'ndan bir parça gibi hissediyordum. Her arkadaş gibi benim üzerimden de kendi duygularını ülkeye gönderdi. Birçok kez Başkan'ı diyalog yaparak görmüştüm. Başkan içinde yaşadığı ne varsa hepsini o anda bana anlatarak yansıtma istiyordum. O konuşurken kelimeler art arda diziliveriyordu.

Yine kadına ilişkin yaptığı değerlendirmesinde,

- ***“Ben özgürlüğe kendisini bağlamak isteyen bütün kadınlarla arkadaşım. Ve böyle***

olan bütün kadınları hissederim. Ve ben bütün bu kadınlarla benim”, demişti. Bazı arkadaşları belirterek “Ne onlar beni hisseder, ne ben onları hissederim. Onlar benim dokunabileceğim kadınlar değildir. Onlar benim duygularımı taşıyacak kadınlar değildir, onlar benim düşüncelerimi taşıyacak kadınlar değildir, onlar özgürlüğü taşıyacak kadınlar değildir. Ama siz bunu yapmalısınız. Şimdi benim yetiştirdiğim kızlar o kongrede özgürlüğün duygusunu, düşüncesini ve mücadelesini taşıma kararlılığını ortaya koymalıdır. Ben bu kadınlarla yürürüm, bu kadınlarla ben her şeyi, siz kapasiteniz olsa, gücünüz olsa, cesaretiniz olsa ben yaşamın her şeyini size öğretirim. Ben, cinselliği size öğretmek için en büyük kovboy haline getirebilirim. Ben size sevgiyi de öğretirim. Bunu zaten aşama aşama yapacağız. Şimdi onun çok önemli bir adımını atacaksınız. Buna her şeyiyle hazır değilsiniz. Buna hazırlanmanız için bir örgüte ihtiyacınız var, kendi kararlarınızı alacağınız, kendi yaşamınızı örgütleyeceğiniz, erkeğe bağımlı olmaktan, erkeğin yürütücülüğünden kurtulabileceğiniz bir örgütünüz, bir birliğiniz olmalıdır. Birbirinizle olmalısınız, birbirinizi esas almalısınız. Ben, her kadına sarılmam, her kadını öpmem, her kadının gözlerine bakmam, her kadına sevgimi taşırmam, çünkü her kadın bunu kaldıramaz. Bazı kadınlar belki bizimle bağlı yaşayabilirler ama her kadın bunu yürütemez. Gidin ülkede böyle kadınları çoğaltın, böyle kadınları bir araya getirin. Bütün bu duyguları ne kadar kadına taşıyabilirsen sen o kadar çok

özgürleşeceksin”, diyerek temel perspektifini koydu. Ardından **“Bunu kadınlara, hatta anlayabilecek erkeklere de taşıyın. Taşırdıkça, yaşamsallaştırdıkça siz de daha fazla yer edecek”,** dedi.

Aynı sohbette :

- **“Ortadoğu’da kitaplar bul araştır, kendine bir tanrıça seç ve tanrıça gibi olmaya çalış. Ve hep o tanrıçayı kendine örnek al. Bu seni yüceltecektir, bu seni kadının tarihiyle buluşturacak, bu, seni kadının yüceltici yanlarıyla buluşturacak”,** dediğinde çok heyecanlanmıştım.

Hatta ülkeye gelir-gelmez koşulları çok düşünmeden

- **“Ortadoğu’daki kütüphanelere nereden ulaşabilirim,”** diye sordum.

Başkan geç saatlere kadar uyuyamamıştı. Sabah kalktığında

- **“Bugün korkunç rüyalar gördüm, boğulurcasına uyandım. Sabaha kadar sanki on defa boğuldum, boğuldum...”** dedi.

Savunmayı okuduğumda o zaman söylediklerini hatırladım.

Ağaçların da Duyguları ve Hisleri Olabilir

Başkan devre boyunca astronomiye ilişkin çok soru soruyordu. Yıldızları, kara delikleri soruyordu. Hatta bazen bize

- **“Kara delikler sizce nedir?”** diye soruyordu.

Başkan o zaman tanrı kavramı, uzaydaki, genel doğadaki enerji hareketi üzerine çok

yoğunlaşıyordu. Bizlere sorduğunda en fazla birkaç cümle söylüyorduk. Ben karadeliklerin bir enerji yoğunluğu olduğunu biliyordum. Bir defa sorunca

- *“Başkanım enerji yoğunluğudur”* dedim.

- **“Öyle mi? Nasıl bir enerji yoğunludur?”**

diye tekrar soru sorunca baktım Başkan’dan kurtuluşum yok, bu kez

- *“Başkanım detaylı bilgim yok. Enerji yoğunluğu olduğu için yakınına gelen bütün cisimleri kendisine çekiyor ve ötesi bilinmiyor. Onun ötesinde bilinmiyor. Kara delik deniliyor ama çok güçlü bir enerji varlığıdır”,* dedim. Bilinmeze olan ilgisini ve tanrıyı tartışıyordu. Tanrıyı tartışırken,

- *“Tanrı aslında insanın gücüdür, insanın kendisine biçtiği yaratıcı roldür,”* biçiminde verilen cevaplara çok seviniyordu. Tanrının varlığından yokluğundan çok insanın yaratıcılığının varlığı, yaratıcılığının söz konusu edilmesi yönlüydü. Bir keresinde bir arkadaş,

- **“Tanrıya inanıyor musun?”** diye sordu.

Arkadaş:

-Hayır, insana inanıyorum Başkanım. dedi.

-**“İnsanın neyine inanıyorsun?”**

-Tanrı gibi yaratıcı olabileceğine inanıyorum.

-**“Bütün varlıkların en kök hücrelerindeki enerjinin duygu olabileceğini düşündüm. Onun da duyguları olabilir, onun da hisleri olabilir, onun kendi gerçekliği içerisinde bir devinimi vardır.”**

Bahçede ağaçla konuşurken bir gün

- **“Nerede biliyorsunuz onların da duygusu olabilir. Bizim gibi olmayabilir, bizim gibi düşünmeyebilirler ama bence onların hisleri olabilir”,** diyordu.

Günlerce bahçede iş yapmamıza rağmen farklı renkte açan çiçeği fark etmemiştik. Başkan

bahçeye dolaşmaya çıkmıştı. Başkan bahçeye çıkınca biz de çatı katına çıkıp terasta silahlı nöbet tutarken, bir yandan da Başkan'ı izlemenin tadını, zevkini çıkarıyorduk. Ben ve Jiyan nöbetçiydik. Başkan habire aynı yerde volta atıyor, orada bakıyor, gidiyor, geliyor, gülüyor, konuşuyordu. Bir şeyler söylediğini görünce biraz telaşlandık. Başkan içeri girdiğinde Jiyan'la koşa koşa gidip baktığımızda morla eflatun arası bir tonda açık vişne renginde yeni bir çiçeğin çıktığını gördük. O gün Başkan'a dışarıda yemek yaptığımızda defalarca mutfağa, erzak yerine gelip-gittik. Önderlik orada gezerken minik çiçeği fark ettikten sonra saatlerce o küçücük çiçeğin önünden yürüdü, onunla konuştu. Doğaya duyarlılığı sadece duygularla bakmak değil, doğadaki tüm canlıların varlığını tüm canlıların hislerinin olabileceği ihtimaline göre, kendi özelliklerine göre, kendi varlık özgünlüklerinde de olsa onlara saygılı yaklaşım ve kendi diliyle de olsa bir bağ kurmaya çalışıyordu.

Doğanın öz varlığına duyduğu ilgi, saygı, onunla iletişime önem veriyordu. Önderlik yaşamı sadece insan boyutuyla ele almıyordu. Ya da sadece işte güzel bir şeydir, severim değil; onunla ilişki içerisinde onunla mutlaka karşılıklı bir ilişki kurma mantığı üzerinden bir özne gibi ele alarak yaklaşıyordu. O'nun ekolojik yaklaşımına kaynaklık eden, çocukluğundan beri doğa karşısında karşılıklı bir ilişkiyi esas alan yaklaşımıdır. Bu, o günden bugüne kendisinde temel bir ideolojik yaklaşıma dönüştü. Taa '94-95'lerde Önderliğin doğaya böyle bir yaklaşımı vardı. İnsanın doğayı nesneleştiren, doğaya ikincil bir rol atfeden, sürekli yararlanılması gereken, üzerinde teknikle hakim olunması gereken bir olgu

olarak değil de; ilişkilenilmesi, hissedilmesi, karşılığında bir özne gibi ele alınması gereken bir olgu olarak ele alması o zamanda da mevcuttu.

Bilimsel yaklaşımlarını pozitif bilimler sınırında tutmadı. Örneğin fizik şunu şöyle açıklamış, matematik şöyle açıklamış, kimya şunu böyle açıklamış, sınır budur, tespit edilmiştir ve bunun üzerinden determinist bilim anlayışıyla yaklaşmıyordu.

Önderliğin tanrı, uzayı anlama faaliyetinde, doğaya yaklaşımı o zamandan varolan bir yaklaşımdı. PKK 5. politik raporunda da belli ölçülerde koyduğu düşünceleridir. Şimdi Savunmalarında onun felsefik ve ideolojik boyutunu daha kapsamlı koyuyor. Bugün ekolojik demokratik toplum paradigmasına yol açan düşüncelerin ilk nüvelerine o zamandan tanık oldum.

Şehit Serhat evde güvercinlere, tavuklara ve ördeklere bakıyordu. Tam anımsayamıyorum ama güvercinlerden mi, kekliklerden biri mi ölmüştü. Başkan bunu duyduğunda çok öfkelenerek

- **“Nasıl öldürmüş, kuşa bile bakamıyor”,** dediğinde bir arkadaş da

- *“Başkanım o da eskiden Başkan gibi kuş tuttuğunu söylüyor. Kuşları böyle yakalamış...”* dediğinde Başkan

- **“Gerçekten mi, benim gibi kuş mu tutarmış. Öyle kuş mu tutuyormuş, benim gibi mi. O, olsa olsa kuşların kafasını koparır. Ben şimdi her birinin kanadında kaç tane tüy var onu bile biliyorum, her gün kaç tane tüyü dökülmüş, dökülmemiş diye tek tek sayıyorum. O öyle mi bakıyor. O, ölüyor, gidiyor daha yeni farkına varıyor ki bir tane güvercin ölmüş”,** demişti.

Sewra Azadi

SAVAŞ, BENİM ŞEHİDİMDİR

Bizim köyden birisi gelip bana bir gencin beni ve kardeşim Nazım'ı görmek istediğini söyledi. Gelenin nasıl bir genç olduğunu sorduğumda ne Oramarlılara ne de Dostkilere benziyorlardı. Ağırbaşlı, efendi görünümlü iki gençti. İkisinin de kot pantolonlu olduklarını beni ve Nazım'ı filan yerde beklediğini söyledi. Neyse o gece sabahı sabırsızlıkla bekledik. Sabah erkenden ben, Nazım ve bizimle gelen iki kişiyle birlikte bizi görmek isteyen iki genci görmek için yollara düştük. Yol yorgunluğu bizleri biraz ağırlaştırmıştı. Belli bir süre sonra İsa adında birisinin evine misafir olduk. Odaya geçip oturduğumuzda bir genç bana,

-Fazıl sen misin?

-Evet.

Kardeşıme de,

-Sen de Nazım mısın?

-Evet.

-Sizinle biraz işimiz var, dışarı çıkalım mı?

Onların istemi üzerine dışarı çıkıp bir ağacın gölgesinde hepimiz bağdaş kurup oturduk. Birkaç dakikalık sessizlikten sonra bana,

-Beni tanıdın mı?

-Hayır seni tanıyamadım.

-Benim adım Agit (Mahsum Korkmaz).

Abdullah Öcalan önderliğinde Kuzey'de bir devrim başlattık. Sizden yerine getirmeniz için bazı istemlerimiz olacak.

-*Buyrun, dedikten sonra nereye gideceğini söylediğinde biz de seninle gelebiliriz dediğimizde Agit;*

- *Eksik olmayın, ama yalnız gitsek daha iyi olur dedi ama biz yine onlar bu bölgeyi tanımıyorlar deyip ben, Nazım ve Agitlere yol yürüyüşünde eşlik ettik. Ancak önümüzde birkaç kişi daha yürüyordu, onlar silahlıydılar. Agit'in bize sorup yanıtlarını almak istediği sorulardan ve onun duruşundan yola çıkarak Agit'in kişiliğini çözümlemeye çalışıyorduk. Sohbet esnasında Agit;*

-*Demokrat Partiyle bir anlaşma imzaladık. Müşterek bir cephe kurup hem Irak hükümetine hem de Türkiye hükümetine karşı mücadele edeceğiz. Fakat Celal Talabani ve İdris Barzani'nin arası iyi değil. İdris Barzani'nin vekili olarak Suriye gidip Celal Talabani'yle görüşeceğim. O da bu protokolü kabul edip imzalarsa müşterek cepheye gideceğiz. Ben hem kendimin vekiliyim, hem de İdris Barzani'nin vekiliyim. Yakında size bazı gerillaları göndereceğiz. Mıntıkada yeni olduğumuz, silahlarımız ve, yiyeceklerimiz yok dediğinde ben de "Tamam gelenlerin yemek ve silah ihtiyacını karşılırsınız" dedim.*

Agit gerçekten Agit'ti.

Kinyaniş çeşmesinde bizden ayrılıp arkadaşıyla birlikte nerelerden gideceğini söyledi. Kendisine yanınıza birkaç adam verelim dedim ama kabul etmedi. Onlar yollarına ben, Nazım ve bizimle gelenler de Kinyaniş'e doğru yol aldık.

O süreçte giderek o gençler grubuyla daha yakın ilişkilerimiz gelişti. Artık PKK'lilerin ihtiyaçlarını karşılamak için sürümüzü köyün sürüsünden ayırma düzeyine gelmişti. Ondan sonra oğlum bizim sürümüze çobanlık yaparken

aynı zamanda onların yemek ve mermi ihtiyaçlarını karşılıyordu.

Agit'tin üzerimizde yarattığı etki sürükleyici kişiliğiyle kısa sürede Ertuş'ta, Oramar'da PKK ve Apo adına bir hareketlilik başlattık. Bu birkaç yıl öyle devam etti. İlişkilerimiz geliştiği dönemde Agit Apo'nun resimlerini getirmişti. Agit ve arkadaşlarının anlatımlarından Abdullah Öcalan, yani Apo kişiliğini daha iyi tanıdım. Şimdi olduğu gibi o zamanlarda da gücümüzü ve cesaretimizi Apo'dan alıyorduk.

Agit'ten sonra bizim Savaş'ın Apo'ya olan bağlılığıyla O'na daha çok bağlanıyorduk. Agit'le O'nu güçlü tanımanın temellerini atarken, Savaş'ın bağlılığıyla da O'nu tanıdığımız kadar yaşamının ve yaşatmanın mücadelesini geliştirdik. Ve bu mücadele süreçleri geliştikçe O'nunla bir gün birkaç dakikalığına da olsa onunla yaşama hayalim daha da kök salıyordu. İşte böylesi bir süreçte O'nun yanına gideceğim bir fısıltıyla bana söylendi.

Yıl '95'ti. Ve birçok siyasi olaya meydanlık eden şehir, Şam'a bir grupla birlikte gittim. Şam'da bir evde dinlenmeye çekildiğimiz dakikalarda bir arabanın bizi alması için gönderildiği söylendi. Bunun üzerine o evde daha fazla kalmadan gelen arabadaki yerlerimizi aldık. Uzun bir mesafe yol almadan koca bir demir kapının önünde durduk. Bizi götüren şoför arkadaş bize "*İşte Mahsum Korkmaz Akademisi!*" dedi. Arabadan indiğimizde İkiyüz-üçyüz gerilla içtimada bize tören yapmak için bekliyordu. Büyük bir sıcaklıkla karşılandık. Törenden sonra Başkan'a geldiğimiz yere yani Etruş Kampına'ı ilişkin aktarılması gerekenleri aktardık. Hala bu anmış gibi hatırımdadır. Bizi görür-görmez bize,

- **“Sizden ülke kokusu geliyor”**, demişti. Bizi gördüğüne bayağı sevindi.

Onsekiz kişilik bir grup olarak gitmemiz gerekiyordu. Ancak dokuz arkadaşımız bizimle gelememişti. Başkan o arkadaşlarımızın niye gelmediğini sorduğunda biz kendisine, **“Başkanım sizin emriniz olduğu için gelediler”** dedikimizde Başkan,

- **“Hayır, benim emrim değildir”**, dedi. Ertesi gün Başkan benimle sohbette,

- **“Kaç gerilla gitse Oramar’ı alabiliriz?”** diye sordu.

-Başkanım dokuz on gerilla taburu giderse.

-**“On iki, on beş tabur gönderirsek alabilir miyiz?”**

-Alabiliriz. Çünkü köyde askeriye var.

-**“Oramar kutsal bir yerdir, serhildanlar diyarıdır. Oramar halkının o topraklarda kanının dökülmemesi gerekiyor.”**

-Başkanım çevresi dağlıktır. Köyün girişine yirmi, çıkışına yirmi kişi konulursa alabiliriz...

-**“Savaş Buldan kardeşin mi?”**

-Evet.

-**“Savaş benim şehidimdir.”**

-Başkanım bizim umudumuz senin Savaş’ı yanına almandı...

-**“Dört kez telefonda kendisiyle görüştüğümde Savaş çık seni öldürürler dediğimde Savaş, “Başkanım hazırlıklarımı tamamlayıp çıkacağım” dedi. Zaten bir süre sonra da şehit düşürdüler. Radyoda Tansu Çiller ve Süleyman Demirel “Apo’nun sağ kolunu kestik” dediler, izlemediniz mi?”**

-İzledik Başkanım.

-**“Doğru söylüyorlar kolumu kestiler. Savaş benim şehidimdir. Savaş’ın şahadeti beni çok zorladı, bana çok acı verdi. Türk devletinin onu öldüreceğini biliyordum. Çünkü işadamları listesinin başında onun ismi yer alıyordu”,** dedi.

Başkan Apo, Savaş’ı çok seviyordu. Önderliğe çok bağlıydı.

Başkan bize devre boyunca Irak Kürtleriyle birliği sağlamaya dönük çalışmalar yürütmemizin önemine vurgu yaptı.

Başkan hepimizin düzeyine göre yaklaşım sergiliyordu. Yaşlılarla yaşlı, çocuklarla çocuktı, gençlerle gençti, olgun insanlarla olgundu. Yoksullarını da, zenginlerini de, ağaları da, aşiretleri de bir arada tutan çekim merkeziydi.

Birisi Başkan’a *“Başkanım eğer Kürt hükümeti kurulursa aşiretler için neler söylüyorsunuz?”* diye soru sorduğunda Başkan,

- **“Biri diğerinin oğludur, ona bu senin baban değildir diyemem. Biri diğerinin amcasının çocuğudur, bu senin amcanın çocuğu değildir diyemem”,** dedi.

Başkan Akademiden ayrılacağım zaman bana,

-**“Avaşin’e gidip Gerdiyalılarla, Herkilerle, Pinyanişlilerle, Doskilerle, diğer aşiretlere selamlarımı söyleyip kendileriyle konuş, affet”,** dedi.

-*“Benim başkasını affedecek gücüm var mı ki, halk beni dinlesin. Kimse bana itibar bile etmez”* dedim.

-**“Ben senin yanındayım”**

-*“Bir resmiyet olsa iyi olur”*

-**“Tamam onu yapacağım.”**

-“Gerdiya çetelerinin dirseklerine kadar elleri kandadır. İkiyüz gerillamızı şehit düşürdüler”, dediğinde Başkan,

-“**İkiyüzkırkbeş. Kürt’tür affet. Bir saç telinden temiz kalmışsa da getir. Herkesi affedin, içinize alın, kazanın**”, dedi.

Grubumuzun en yaşlısı şehit babası olan Sofi Mehmet’i çok sevdi. Sofi Mehmet Başkan’a

- “Başımı keseler senin için üç gün üç gece aslanlar gibi savaşıbilirim. Başkan’ı gördüğümde güvenim arttı. Kuru bir ağaç gibiydim, yeniden yeşerdim”, deyince Başkan Sofi Mehmet arkadaşın söylediklerinden çok etkilendi.

Başkan’ın istemi üzerine bir gün boyunca gezdikten sonra bir gün de mahalle mahalle toplantılar yaptık. Evde ona sözümüzü verdiğimiz gibi geleceğimiz zaman O’nun huzurunda da kendisine söz verdik. Sözümde bana,

- “**Senin görevin dış ilişkilerdir. KDP olur, YNK olur, Kuzey’de olur, Kürt aşiretleri olur. Mutlaka yapman gerekiyor, bu senin görevindir**”, dedi.

Bizden sonra gelip gidenlerle sıcak selamlarını göndermeyi hiçbir zaman ihmal etmedi. Başkan’ın her selamını aldığımızda elimizi kafamızın üzerine koyup eyvallah deyip O’nun yolunda daha güçlü yürüyeceğimizin kararlılığını yaşırdık. Başkan’dan aldığımız bir selam bile bizi yıllarca yürütecek kadar güç ve moral veriyordu. Selamını aldığım bir günün gecesi Başkan’la rüyamda yüksek bir tepedeydik. Başkanla birlikte toplam sayımız beşti. Başkan oradaki derede eskiden beri devrilmiş büyük bir ağacın üzerine oturup

-“**Fazıl benim için bir çay pişirmez misin?**” diyordu.

-Başım üstüne Başkanım yaparım.

Çay kaynadıktan sonra üç dört bardak çay içtikten sonra Başkan, **“Biliyor musun Fazıl hiçbir zaman bu kadar çay içmemişim.”**

-“Başkanım buranın çayı güzeldir.”

- **“Dağda çay çok güzeldir. Su, şeker var mı? Yine yapabilir misin?”** dediğinde üç dört kez çay pişirdim, Başkan içti.

Başkan Apo bizim için her şeyimizdir. Özgürlük Apo, Apo, ise yüreğimiz şu an kafese alınmış durumda. Biz her dönemde olduğu gibi bugün de O’nun özgürlüğü için kendimizi iliklerimize kadar adamaya hazırız. Çünkü O, bizim en büyük umudumuzdur. O, demokrasinin özüdür.

Başkan yakalandığında yaşamımda hiç ağlamadığım kadar ağladım. Başkan’ın ve Savaş’ın fotoğraflarına bakıp *“Sizler için için bir şey yapmadım”*, dedim. 15 şubat günü dünya başıma yıkılmıştı adeta. Birçok anne baba gibi ben de oğlumun ihtiyaçlarını karşılayıp gerilla saflarına Başkan’ın intikamını almak için yolculadık.

Başkan Apo’ya bağlı olmayan bir insan, ne tarihine, ne ailesine ne de başka bir değere bağlıdır. Çünkü Apo hepimizin özünün temsilidir, özümüzdür. O tüm yoksulların, ezilenlerin Başkan’ıdır. Başkan Apo tüm Kürdistanlıların Başkan’ıdır ama en çok da Maxmur Kampı’nın Başkan’ıdır.

Bütün yaşamımızı Başkan Apo’nun soylu yoluna adadık. Örneğin Maxmur Kampı halkı olarak bu çölde hayvanlar bile yaşayamazken, biz Apo’nun halkına adadığı değerli yaşamının hatırı için dayanıyor ve yaşamımızı sürdürmeye çalışıyoruz.

Tüm bu acı veren günlerin ardından O'nunla gelecek mutlu günleri yaşamamanın sevincini ve heyecanını yaşıyoruz.

Fazıl Buldan
Maxmur Mülteci Kampından

ÖZGÜR BAŞKENT GÜNLERİNDE APO'YLA BULUŞMAK UMUDUYLA

Apocuların Suriye'deki Kürtlerin gündemini değiştirdiği '78 sonbaharıydı. Ben de o zaman Lübnan'a çalışmak için gitmiştim. İki yılım öyle geçti.

1980 başlarında Şükrü adında bir arkadaşım ile bir yere gittik. Sayıları onbeş-yirmiydi. Kısa kollu bir gömlek giymiş, zayıf, uzun boylu bir genç oradaydı. Yanımıza gelip bize selam verdi. Bu gencin duruşu diğerlerinkinden daha cazip ediciydi. Hemen Şükrü'nün yanında duruyordu. Bizimle tokalaşıp daha yakından ilgilendi. Yüz ifadesi günahsız çocuklarınkı kadar temizdi. Ona bakarken bir an büyüklerimin çocukluğumda bana anlattıkları Hızır Aleyhiselam sandım. Kısa bir diyalogdan sonra kimsin, adın nedir, ne iş yapıyorsun ve benzeri daha birçok soru sordu. Çok ısrar ettik ama onu oturtamadık. Konuşma arasında,

- **Bana bir ev lazım** dedi.
- Benim burada iki daire bir evim var, dedim.
- **Nerede?**
- Hemen yakında.
- **Burada mı?**
- Evet.
- **Bize şöyle şöyle bir ev lazım,** dedi.

O zaman bu gencin bahsedilen Abdullah Öcalan olduğunu bilmiyordum. O'nunla birlikte eve bakmaya gittiğimizde ısrarla nasıl bir ev olduğunu sorunca ben de,

- *Sen kimsin?* diye sordum. Kısaca,

- **Bir arkadaş,** dedi. Yeniden sordum:

- *12 Eylül cuntasından nasıl kurtuldun?*

- **Cunta gerçekleşmeden birkaç önce Türkiye'den çıktık.**

- *Burası MİT kaynıyor, buraya kadar nasıl geldin?*

- **Devleti yakından tanıyan bazı arkadaşlarımız olduğu için birkaç gün önceden haberim oldu,** dedi.

- *Türkiye'de ne görev yapıyordun?*

- **Küçük bir memurdum. İmam Hatip'te okuyordum**

O'na soru sora sora gittiğimiz için yol kısalıvermişti. Evin önüne geldiğimizde

- *Benim evim budur,* dedim.

- **Dağa yakın bir yerde bize ev bulabilseydin daha iyi olurdu,** dedi.

Ardından Şükrü Başkan'a,

- *Sana onları tanıdığını söylediğim kişi budur. Onun dışında kimseyi tanımıyorum* dediğinde ben de biraz sinirli bir ses tonuyla

- *Kardeşim nerede istersen sana ev bulabilirim. Kiralık ev çok, ama dağa yakın yerleri fazla tanımıyorum,* dedim. Birkaç dakika sonra Başkan

- **Görüşürüz** deyip bizimle vedalaşarak ayrıldı.

Ailece Lübnan'a taşındıktan sonra bizi tanıyan arkadaşlar ziyaretimize gelip gidiyorlardı. Ben de o sıralarda Avrupa'ya çıkmak için Türkiye'ye gidip pasaportlarımızı yaptırdım.

Geldiğimin ertesi günü arkadaşlar ziyaretimize geldiklerinde

- *Sizin Avrupa'ya gitmenize izin vermiyoruz dediler. O an sinirlerime hakim olamayarak*

- *Size dostluk yapmakla kötü mü ettik? Herkes gidiyor, biz de gideceğiz. Apocular başımızı belaya koyamazlar....* sözlerini ardı arda dizdim.

Sarf ettiğim bu sözlerimi dinledikten sonra bazı arkadaşlar bana göz dağı verdiklerinde biraz korktum. Hiç unutmuyorum bu sohbetten sonra yemek sofrasını getirdiğimde bir arkadaş gülerek

- *Yemeğin yeniyor mu?* Diye sordu. Yemek esnasında birisi

- *Bugünkü işlerini yap, yarın birlikte yukarıya gideceğiz. Seni iş yerine göndereceğiz daha sonra da seni iş yerinden alacağız,* dedi hiçbir açıklama yapmadan.

O gece kafam çok karışık bir şekilde başımı yastığa gömdüm. Ama bir türlü gözümü uyku tutmadı. Sabah erkenden kalktım ve kahvaltı yapmadan işyerime doğru yürümeye başladım. Kafamda sadece dün onlarla yaptığım tartışma vardı. Esen rüzgar beni nereye götürürse götürsün diyerek biraz da kendimi rüzgarın esişine bırakmıştım. İşten döndüğümde onlar da evde yemek yiyorlardı. İçeri girer-girmez benim görüşümü bile almadan

- *Gel yemeğini ye gidelim* dediler.

Sofraya oturdum ama yemek yiyemedim. Birkaç dakika sonra dışarı çıktığımızda kaplumbağayı andıran bir taksiye bindik. Bu yaban ellerde serüvene atılmış bu gencecik insanların kimsecikleri yoktu. O yüzden bir yandan onlara üzülrken diğer yandan da işlerimi kendilerine göre ayarladıkları için onlara sinirlenmişim. Ama onlara yardım etmekten de

kendimi alıkoyamıyordum. Çünkü o koca ülkede kimseyi tanımiyorlardı. Dişçi Kemal (dişçi), İsmail, Mahir Mardin de o gün onlarla birlikte gelmişlerdi.

Bekaa'da meşgale gittiğimizde sadece birkaç işçi vardı. Tan yeni ağarmış, yavaş yavaş yükseliyordu. Oraya vardığımızda onlar daha yeni kahvaltı yapacaklardı. Yoksul ama gönlü zengin olan bu insanların sofralarında sadece birkaç patates, bir bardak çay, biraz tuz, bir de önümüze yememiz için koydukları kupkuru ekmek parçaları vardı. Kahvaltılarını yaptılar.

Onlarla birlikte hareket ediyordum. Ama onları çok fazla tanımadığım için biraz korkuyordum. O esnada içeriye giren iki kişinin bizi öldüreceklerini düşündüm. Ama düşündüğüm gibi bizi öldürmeye gelmemişlerdi. Hatta öldürülürsek de üçümüz öldürülürüz, sağ bırakılırsak da üçümüz sağ kalırız, dedim içimden. Bize daha sonra iki kişinin katılımıyla sayımız beş oldu. Oradan ayrılıp başka bir yere gittiğimizde yıllar önce karşılaştığım yakışıklı, uzun boylu genç bize doğru geldiğinde içimden kesin bu Başkan'dır dedim. Gelip bize selam verdikten sonra bizi içeriye aldı. Biz oturur-oturmaz söze,

- **Burada şimdilik yaklaşık yüz yetmiş arkadaş kalıyoruz. Bize bakmaları için gidip kimin kapısını çalışabiliriz. Bize bakacak kimse var mı?** diye sordu.

- *Hayır*, diye cevapladı arkadaşlar. Kendisi devam etti.

- **Bize nereden gelecek. Bu insanların omuzlarında büyük devrim yükü var. Arkadaşların anlattıklarına göre imkanlarınız doğrultusunda bize yardımcı olabilmemişsiniz.**

O'nun bizimle yaptığı bu sohbetten sonra Lübnan parasıyla o dönemde yirmi bin kadar

masraf yaptık. Beşimiz O'nun bizimle bu kısa ve özlü konuşmasından sonra bizden ne istenirse imkanlarımız el verdikçe yapacağız sözünü vermiştik.

Öğle yemeğine bizleri de davet edince onları reddedemedik. Önce sofraya bezi yerine bir top naylonu getirip güneşin altında açtılar. Bazıları da saçlarını kazıtmışlardı. Bazılarının üzerinde pantolon var gömlek yok, bazılarının da ayağında ayakkabı yoktu. Çoğu silahsızdı. Onlara bakınca yüreğimiz göçtü. Dişçi Kemal yanımda duruyordu. Başkan sofranın başında oturmuş tek tek hepsini büyük bir dikkatle izliyordu. Hepsinin önünde iki patates, biraz tuz ve bir parça kuru ekmek konulmuştu. Onların bu halini görünce kendimi tutamadım, ve ağladım. Yanımdaki arkadaşşıma

- *Bizim o kadar paramız var, bir de onlara bak. Onlar bu halde Kürdistan'ı özgürleştirecekler, biz de Kürt'üz diyoruz,* dedim.

Onların yoğun ilgileri eşliğiyle yediğimiz yemekten sonra onlarla vedalaşıp oradan ayrıldık, ama çok duygulanmıştım. Başkan ve arkadaşları yüreğimize girmeyi başarmışlardı. Dişçi Kemal'e kendilerine bir cip alacağımı söylediğimde gülerek

- *Sen parayı ver, biz alalım* dediyse de ikna olmadım ve

- *Ben alacağım, dedim.* O gün gidip bir kamyon dolusu ayakkabıdan tutalım daha birçok şey aldım. Onların ekonomik olarak bu kadar imkansızlıklarına rağmen iddialı oluşları, özgür Kürdistan'dan vazgeçmemeleri etkilenmemizi daha da güçlendiriyordu. Onlar yoksuldu, açlardı ama inançlıydılar, mutluydular.

Aynı dönemde başka bir gün gittiğimizde Başkan bize

- **Sizi buraya getirmemizin nedeni paradan ziyade bizim gerçekliğimizi anlamanız içindir,** dedi. O gün başka bir adam da benimle gelmişti. Onların böyle yaşadıklarını görünce gülerek bana,

- *Bu halinizle, bu fakirliğinizle mi Kürdistan'ınızı özgürleştireceksiniz?* dediğinde bende

- *Varolanlar bizimdir, kimsenin değil. Kimse bize vermediği için yarın elimizden de kimse alamaz. Yavaş yavaş yaparız, imkanlarımız budur,* dedim.

Aradan kısa bir süre geçtikten sonra büyük hayallerle gitmek istediğim Avrupa pasaportumu ve kimliğimi çıkarıp kendilerine uzattım ve

- *Alın pasaportum ve kimliğim Avrupa'ya gitmeyeceğim* dediğimde gülüşüp

- *İmana geldin mi?* diyerek espriler yaptılar.

Biraz duraksadım, sonra

- Ama benim şartım var, dedim ve cebimdeki banka defterimi çıkarıp kendilerine uzattım. Onların şaşkın bakışlarına anlam verme gereğini duymadan

- *Bu benim banka defterim, alın ihtiyacınız olduğunda para çekersiniz* dediğimde hepsi bir ağızdan

- *Hayır, aileye bırak,* dediler. O süreçte kendilerine kırk kleş aldım, oğlumun yanındaki silahı da onlara verdim.

Dişçi Kemal bana

- *Sana bir şey söyleyeceğim. Biz Urfa'da faaliyet yürütüyorduk. Haki Karer'de Antep'teydi. Başkan beni Diyarbakır'a toplantımız var diye çağırdı. Diyarbakır'a giderken Siverek'ten geçince bir arkadaş bağın içindeki evi göstererek "Bu ev dosttur" deyince güldüm. Ve bir gün gelecek hepsi*

dost olacak, dedim. Daha yeniyiz. Bir şehirde, bir ilçede bir dost edinmek silah sayesinde oldu. Sizin yerinizde olsam bu şehirde nerede bir Kürt varsa zorla da olsa ikna ederdim. Durmamanız gerekiyor. Ama ben gitsem beni anlamazlar, bir parti olarak Kürtler için çalıştığımı inanmazlar, Kürtçe’de bilmiyorum.. dedi.

27 Kasım

Bir gün evin önünden geçerken bir genç oturuyordu. O gencin önünde durup cebimden sigara paketimi çıkararak ona da bir sigara ikram ettim. Sigarasını yakmak istediğimde **“Sağol kendim yakarım”** deyip çakmağımı istedi. Fahri görünce çok şaşırdı. Fahri’nin niye şaşırdığını anlamaya çalışırken karşıdan dışçı Kemal bana bir işaret edip sessizce *“Kuro kuro vere vê dere”* dediğinde Kemal’e doğru yürüdüm. Kemal’in yanına vardığımda heyecanla bana *“Başkanın yanında ne yapıyorsun. Onun işi var.”* dediğinde bu sempatik gencin Başkan Apo olduğunu öğrendim. O zamanlar çoğu kişi onun Başkan olduğunu bilmiyordu. Ama O’nunla tanışanlar çok erken bağlanıyorlardı. İnsana olan yaklaşımı ve sevgisini sunmasıyla insanlara adeta ruh veriyordu.

Arap dostlar

- *Filistinliler elli yıldır savaşıyorlar, Apo’nun on yılı bile dolmadan yerdeki taşlardan daha fazla insan buraya getirdi. Böyle parti kurulur, böyle ülke kurtarılır, diyorlardı.*

27 Kasım’a birkaç gün vardı. Ailece büyük bir heyecanla 27 Kasım’dan iki gün önce PKK’nin kuruluş yıldönümünü kutlamak için onların gittik. Başkan bizi görünce,

- **Bu akşam nereye gidiyorsunuz?** diye sordu.

- Başkanım bizim yerimiz uzak, dağ Durzi'lerinin yanındadır, dedik.

- **Nedir böyle intiharvari gidiyorsun?** dedikten sonra birlikte yürüdük, gitmedik. Göz ucuyla bana bakıp

- **Uzun süredir bizimle olduğun belli oluyor. İnançlısın, nerede görüşmüştük?** dedi.

- 80'lerde bana şöyle bir yerde bir ev lazım dedin, daha öncede arkadaşlarla ilişkilerim vardı ama sen yoktun, dedim.

- **Bir saat bir yerde mi kalabiliyorduk. Nasıl partinin içerisine girdin, kendini ispatladın?**

- Arkadaşlar bizi örgütleyip partiye ailemizdir dediklerinde biz de görelim dedik.

- **Bizi nasıl buldun, nasıl içimize girdin?**

- Sizinle tanıştım ve zamanla sizlere büyük inandım.

Ardından söz verdik. Söz verirken titriyorduk. Daha sonra ellerini birbirine vurarak

- **Bu akşam burada kalın yarın gidersiniz,** dedi.

Evlendirmek İçin Bir Sürü İmza Topladık

'89'da bir dostun evine gittiğimde bana

- Gel sana Başkan için yaptığımız bir planı anlatayım dedi gülerek. Duygusal yaklaşıp bir gün Başkan'a bir şey olursa ondan geride bakıp sevebileceğimiz bir çocuğunun, ailesinin, evinin

olmasını istediğimizi düşündüğümü çevredeki yurtseverlere de anlattım. Ve zürriyeti kalsın diye Başkan'ı evlendirmeye karar verdik. Bunun için de bir imza kampanyası başlattık. Bayağı da imza topladık. İmza verenlerin adını soyadını yazdık. Birçok ailenin ve şehit ana babasının katıldığı bir toplantı olacaktı. Toplantıyı Başkan gerçekleştirecekti. Başkan onu evlendirmek için imza kampanyası başlattığımızı duyuyor. Birkaç kez volta atıp bana ters ters bakınca biraz kaygılandım. Ama O, bu kaygılarımı dindirmem için

- **Biz o kadar mı kötüyüz, insan değil miyiz? Bu düzeyde de değil. Kim bunu önermiş dediğinde hiçbirimiz O'nu evlendirmek için önerdiğimizi ve imza verdiğimizi söyleyemedik.** Başkan o gün bize evliliğe ilişkin iyi bir ders verdi, daha birçok konuda birçok hususu saatlerce bize anlattı.

Aynı günlerde bir arkadaş Başkan'ın yattığı sedirin üzerindeki battaniyesinin üzerinde oturup uyumadan önce sigara içmişti. Sabah Cuma arkadaş beni çağırdı

- *Kim bu battaniyeyi bu hale getirmiş, kim burada yatmış?* diye çıkıştı.

- Kesin o gece olmuş, dediğimde Cuma arkadaş

- *Vay be bu düzeyde mi? Başkan gelip görmeden önce aynı battaniyeden alıp sedirin üzerine koyacaksın. Yeni alacağın battaniyeden de yenilik kokusu gitsin diye yıkasınlar ki Başkan anlamasın,* dedi. Gidip aynı battaniyeden yeni bir tane alıp yatağının üzerine koyduk. Daha önce kullandığı battaniyeyi güzelce dürüp ailesine vermeleri üzere Kuzey'den gelenlerle gönderdik.

Takip Edeceksiniz

Başka bir gün tankerlerle arkadaşların olduğu yere su götürüyorduk. Ben de gece orada kalıp sabah erkenden çıkacaktım. Henüz şafak sökmemişti. Ama ben daha uyanıktım. Uzaktan bir fener bize doğru yaklaşıyordu. Mutfakçı arkadaş da tencerenin dibini temizlemeye çalışırken ses çıkıyordu. Yaklaşan fenerin Başkan'a ait olduğunu öğrendik. Yanımıza vardığında arkadaş,

- **Ne yapıyorsun?** diye sordu. Arkadaş:

- *Başkanım dibi yanmış, temizliyorum* dediğinde Başkan,

- **O kaşığı bana ver,** diyerek mutfakçının elinden kaşığı alıp yanan yemekten birazını yedi ve **“Bu kalan yemeği de mercimek çorbasının içerisine atarsın. Halk çoluk-çocuğunun ağzından çıkarıp bize veriyor”**, dedi. değerlere yaklaşımımızı eleştirdi ve devamla, **“Her zaman takip edeceksiniz. Halkı seveceksiniz. Siyasi, askeri ve kültürel çalışmalar nasıl yürütülüyor, takip edeceksiniz”**, diyerek dikkat etmemiz ve neye yoğunlaşmamız gerektiğinin de perspektifini verip yanımızdan ayrıldı.

Şerefli İnsan Öcalan

Başkan herkesin gönlüne girmek için harcadığı özel çabayı çocukların küçük yüreklerine girmek için de harcardı. Bizim için konuştuğumuz veya aynı ortamda yaşadığımız insanların sevgisini kazanıp kazanmamak o kadar önemsedığımız bir husus değildi. Fakat Başkan insanlarla ilişki,

diyalog kurunca mutlaka onların yüreğinde yerini yapmak için didinirdi. Bunun için bir gün,

- **Ben birisiyle konuşunca onun yüreğinde nasıl yerimi yapacağımı düşünürüm. Ama siz, en yakınınızdakileri düşmanınız haline getiriyorsunuz. Aslında siz eski köylüler gibisiniz. Düşmanınızın karşısında bile “sıkı dur ben geliyorum” diyorsunuz. Böyle savaşılır mı? Bu köylü tarzıyla olmaz**”, diyerek bizim bu konudaki yetersiz yaklaşımlarımızı eleştiriye tabi tuttu ve, **“Siz insanların heykellerine bakıyorsunuz. Ama ben yüreklerine bakıyorum. İnsanların yüreklerine bakın. Bazıları bizi kandırdığını söylemesinler. Onları kazanacağımızı düşündüğümüz için öyle yaklaşıyoruz. Bir insana bakınca yüreğinde nelerin olduğunu biliyoruz. Ama yine de onu yeniden yaratmak istiyoruz**”, dedi.

O süreçte Yunanistan’dan gelen birisi gerillayı ziyaret edip geldiğinde Başkan kendisine

- **Ülkeye gittin nasıl buldun?** diye sorunca adam

- **Gittiğimde hepsi sadece çay ve sigara içiyorlar, köylüdürler**, dedi. Başkan gülerek

- **Bakın köylülerle neler yaptım. Köylüdürler ama kahramanlık yaptılar**, diye cevap verdi.

Yurtseverler geldiğinde Başkanın yanına götürdüğümüzde yurtseverler *“Bi can bi xwîn em bi tere ne ey serok!”* dediklerinde Başkan gülüp onlara

- **Benim için semboliktir. Ben kime bağlıyım, ben şehit toprağını bırakmam. Sizler de onlara, varlığınıza ve tarihinize bağlı olmalısınız. Bugün bana bağlısınız, yarın**

ayağım kayarsa demek ki O'da gider. Temel değerlere bağlanın, diyordu.

Lübnanlılar da O'nu çok seviyorlardı. Birçoğunun evinde hala Başkan'ın resmi asılıdır. Bir gün Hristiyan birisinin evine gittiğimde yanındakilere beni kastederek *"Bak Öcalan geldi"* dediğinde ben de *"Hayır. biz çalışanız"* dediğimde *"Olsun, O'nun insanlarısınız, O'nun kadrolarısınız"* dedi. Ne istediğimizi sorduğunda *"Dengê Kürdistan"* dergisini çıkarıp kendisine verdim, adam profesördü. Sohbet arasında

- *Dünyada hiç kimse Abdullah Öcalan'ın yaptığı değerlendirmeleri yapmamıştır. Ben bile anlamakta güçlük çekiyorum. Her değerlendirmesini en az iki-üç kez okuyorum. Biz de Abdullah Öcalan'dan bahsediyorduk. Abdullah Öcalan size kutlu olsun,* dedi. Gittiğimde önlerinde Başkan'ın bir fotoğrafı ve bir çözümleme kitabı duruyordu.

Lübnan'ın Güney'inde İsrail hududunda Kürt kökenli askerler korktukları için Başkan'ın kitaplarını genelde muz ağaçlarının yapraklarının arasında saklayıp gizlice okuyorlardı. Bir Lübnan askeri Başkan'ın resmini görünce Kürt kökenli askerlere

- *Buraya gelin şerefsizler! Eğer sizde namus olsaydı, Kürt olsaydınız, bu resim atmazdınız. Hiçbiriniz Kürt değilsiniz, siz sözde Kürtlerdensiniz. Kürt olsaydınız Öcalan'ın resmini atmazdınız. Ortadoğu'daki en şerefli insan Abdullah Öcalan'dır. Bu kitabı size vermiyorum, ben okuyacağım,* deyip Başkan'a olan hayranlığını ifade etti. O, sadece Kürtlerin değil, Arapların da sevgisini kazanmıştı.

O süreçte bir gün Lübnan'a bizi ziyarete geldiğinde sandalyemiz olmadığı için biz de Başkan'ın oturması için boşalmış bir meyve kasasını getirdik. Başkan önce kasayı bir güzel

süzdü, aslında ağır gövdesini kaldırmayacağını bildiği halde bizi kırmamak için kasaya oturdu. Yaklaşık yarım saat olmadı. Ancak bazen Başkan'ın sanki kasanın kırılacağını hissettiğini hissediyorduk. Tam da böyle düşündüğüm esnada Başkan'ın oturduğu kasa kırıldı. Ve hepimiz Başkan düşmesin diye O'na koşup düşmesini engellemeye çalıştık.

Başkan: Amerika Bizi İyi Tanımalıdır

'96'da CNN'den gelen kişiler kendileriyle ondört kamera getirmişlerdi. Başkan'a hediye olarak da bir kılıç getirmişlerdi. Biz kapıda bekliyorduk. Başkan "**Bu nedir?**" diye sorduğunda gelenlerden en şişman olanı

- *O hediyeyi getirin Öcalan'a verelim dedi.*

Hediye paketi getirildiğinde Başkan,

- **Sağ olun,** diyerek teşekkürlerini ilettikten sonra adamlar paketi açtıklarında Başkan bir yana çekildi, açılan pakette kılıç olduğunu görünce biraz daha çekildi ve kendisini gözlemleyen adamlara,

- **En çok nefret ettiğim şey budur. Bununla milyonlarca insanın kafası kesilmiş. Kılıç bir, silah iki,** dediğinde adamlar

- *Selahattin Eyyubi de Kürt değil miydi?* diye sorunca Başkan,

- **"Doğru Selahattin de sizin gibi savaştı. Kürtlük meselesi üzerine kardeşini öldürdü. Biz klasik insanlar değiliz,** deyince bu kez adam,

- *O zaman siz komünistsiniz, Marksistsiniz, Leninistsiniz,* dediğinde Başkan

- **Biz o klasik komünistlerden de değiliz ki kendimizi Allah yerine koyup her şeyi kendi denetimimize alalım. Biz sosyalist bir hareketiz, bizim yanımızda herkesin yeri var. İçimizde zengin, yoksul, Hristiyan, Yahudi, Arap, Avrupalı ve Türkler var; yani anlayacağınız herkes var. Tabii tüm bunların hepsi kendisini bizde buldukları için yanımıza geliyorlar. Biz sosyal bir hareketiz, dar insanlar, dar bir ideoloji değiliz. Amerika bizi iyi tanımalıdır. Şimdiye kadar bize terörist dedi, ama biz terörist falan değiliz,** diyerek Amerika'nın PKK'ye yaklaşımını eleştirdi.

Bu diyalogdan sonra gelen adamlar Başkan'a,

- **İsrail'den Ermenistan'a kadar Lübnan bakmış, İsrail başlamış, Suriye imzalamış, Türkiye'de bakmış, Kürdistan'dan geçerken bize yönelik eylem yapmayasınız. Bu yolu yapacağız. Bakü-Ceyhan petrol hattını da getireceğiz,** dediğinde Başkan

- **Kim yapacak?** diye sordu.

Konuşan kişi

- **Almanlar, Japonlar, İngilizler üç-dört şirket ortaklaşa yapacak** dediğinde, Önderlik can kulağıyla söylediklerini dinledikten sonra;

- **Ben Fırat kolundanım. Oranın coğrafyasını da iyi tanıyorum. Fırat'ın suyu nereye gider, cadde nereden gelir. Biz bu konuda şirketlerle anlaşma yapmayız. Devletleriniz gelsin oturup konuşalım Güney partileri gibi, ülkemizi pazarlayamayız. Bize böyle bakmayın. Barış olmayana kadar vuracağız. Kürdistan'dan ne petrol hattının**

gitmesini ne suyumuzun gitmesini ne de yolun yapılmasına izin veremeyiz, dedi.

Başkan tüm bunları söyledikten sonra bile adam ısrarla projesini “İsrail’den Lübnan’a, İskenderun’a, Samandağı’na kadar ki araziyi kapsayacağını, Ermenistan’da da su kanalları olacağını, yol yapılacağını geri kalanını da iki büyük kanal yapıp Lübnan’a göndereceklerini” söylediğinde Başkan,

- Bu kadar masraf yapmayın. Kesin bunu kabul edip buna fırsat veremeyiz, dedi sakince.

Başkan Roma’ya çıkmadan önce bir gece rüyamda askerler ve polisler etrafımızı sarıyordu. O esnada ben de Başkan’a “Başkanım askerler ve polisler bizi çembere aldılar” diyorum. Ama Başkan soğukkanlılığını yitirmeden **“Tamam bir yana çekilin”** deyip kendisi de bir kenara çekiliyordu. Roma’ya çıkmadan önce iki kez Lübnan’a geldi, kendisine çok anlatmak istedim fakat rüyamda da olsa onun yakalandığını ona anlatmayı yüreğim elvermedi. O’nun cezaevine yıllarca kalacağını düşünmek bir yana O’nun cezaevine gireceğini düşlemekten bile korkuyor, ürküyordum.

Artık yavaş yavaş yaşlılığa merdiven dayadım. Ama bu yaşında bile O’nun yolunda ölmeye hazır olurken diğer yandan da sürekli ‘Keşke yaşım genç olsaydı da O’na daha çok hizmet etseydim’, diyorum.

O hepimize büyük emekler verdi. Nasıl ki Müslümanlar için günde beş vakit namaz kılmak farz ise bir Kürt, Öcalan’ı, Apo’yu seven milyonlardan sadece birisi olarak O’na, şehitle ve halka karşı görevlerimizi yerine getirmemiz de bizim üzerimizde farz kılınmışçasına bugün kendisini dayatıyor. O’nu düşünmek, O’nun yolunda yürümek Allah’ın, Muhammet’in ve Ali’nin

yolunda bir yolcu olmaya benzer. İşte bu yüzden Apo bizim sevgi kaynağımızdır. Şimdi her zamankinden daha fazla O'nun bizi kurtaracağını ve O'nunla mutlu özgür Başkent günlerinde buluşacağımızın yakınlığını hissediyorum.

O, her döneme sınırsız başarılar sağladığı gibi geleceğe de büyük başarılar sağlayacaktır. O'nunla birlikte yaşanacak başarılı, mutlu günlere bin selam diyor Apo'yu gözlerinden öpüyorum.

***Ebu Musa
Lübnan'daki Yurtseverlerden***

‘O, SİZE ÖZGÜRLÜK VE KÜRDİSTAN BAĞIŞLAYACAK’

Uzun bir bekleyişten sonra artık onun yanına gidemeyeceğimi düşündüğüm bir gün, Önderlik sahasına gitmek için çağrıldım. Yönetim mangasına girdiğimde bana ilk söylenen, “*Sonunda hayallerin gerçekleşiyor, Önderlik sahasına gidiyorsun*” oldu. Çok heyecanlandım, sevinçten titrek titrek gülümsüyordum. Bir yıllık bir gerillacılık sürecinden sonra 89’da, Şehit Rıfat ve Seydo Arkadaşların öncülüğünde bir grup arkadaşla kutsal sahaya geçmek için yola çıktık. Kuryemiz şehit Sirvan’dı. Yaklaşık on beş günlük zorlu yürüyüşle adım adım yaklaşıyor, yaklaştıkça her arkadaş gibi benim de heyecanım artıyordu. Onu görmenin büyük heyecanı ve coşkusuyla ilerliyorduk, tüm engellemelere inat. Önderliği daha öncesinde görmüş olan Şehit Sirvan, molalarda durmadan O’nu anlatıyordu. O anlattıkça ben, “*Gerçekten de Önderliği görecekmiz, bu gerçekleşir mi?*” diye düşünüyorum.

Parti’ye katılma, gerilla yaşamı, savaş gerçekliği, ilk şahadetler, ilk yaralanma, çatışma, silahı kuşanma gibi birçok ilki o bir yıllık pratik içerisinde yaşamıştım. Ve tüm yaşantıma yön verecek bir ilki daha yaşamak için yola çıkmıştım. Cihaz konuşmalarından sesini duydu-ğum Önderliği görebilmek, bir mucize gibi geliyordu. O’na ulaşmak için attığım her adım heyecanımı

daha da artırıyordu. Ona ulaşmak için tel örgülerden, pusulardan, karakollardan, sınırlardan geçiyorduk. Sanki geçmemiz gereken tüm engellerin ardından O, eli uzatıyor ve onları aşmamızı sağlıyordu. Bize uzanan ele doğru yol alıyorduk. Yol sürecinde, yaşamım boyunca yaşadığım heyecanlarımın toplamı bir heyecanı yaşıyordum. Daha önce hissetmediğim, duyumsamadığım şeylerdi. Şu an tarifini yapmakta zorlandığım duyguların sürükleyiciliğindeydim. Ama tüm zorluklara rağmen, durmadan ona doğru yol alıyorduk. Sınırı geçtikten sonra, gözaltına alındık. Bir süre sonra bırakıldık. Bizi arkadaşlara teslim ettiklerinde, “*Bunlar, , Türk konsolos elemanları olabilirler*” demeleri bizi, biraz endişelendirmişti. Çünkü bizi alan arkadaşlar, diplomatlara benziyorlardı. Araba ise son model Mercedesti. Nihayet bir ay sonra onunla ilk kez karşılaşacağımız gün gelmişti.

Arabadakiler de onlara çok fazla güvenmediğimizi fark etmiş olacaklar ki; bize, “*Sakin olun biz arkadaşız,*” dediler. Fakat biz, “*Bunlar bizi uyutuyor. Acaba nereye götürülüyoruz, kimdir bunlar?*” diyorduk. Kaygılarımızı yatıştırmaya çalıştılsa da, yetmedi. Bir süre sonra bir binanın önünde durduk. Kapı çalındı ve içeri girdik. Birçok arkadaşın oturduğu geniş bir salondan geçtiği-mizde, şaşkın şaşkın etrafımıza bakıyorduk. Duvarda yazılar, resimler vardı. Eve girmiş olmamıza rağmen, hala arkadaşlara ulaştığımıza inanamıyorduk. Halıdan dokunmuş Kürdistan haritası, Önderliğin, Agit ve Mazlum Arkadaşların resimleri biraz olsun inanmamı sağladı. Bizi getiren arkadaşlar ise, fark ettirmeden gizli gizli bizleri izleyip şaşkınlığımıza bıyık altından gülümsüyorlardı.

Güneybatı'dan geldiğimiz için oradaki bütün arkadaşlar, ilgiyle yaklaşıyorlardı. İhtiyaçlarımız karşılandı, dinlendik. Eve varır varmaz Önderlikle görüşeceğimizi sanıyorduk. Heyecanlı ama temkinli bir şekilde oturanların arasında O'nu arıyorduk. O gün akşama kadar kendisiyle görüşmedik. Saatler birbirini kovaladıkça parti evinde de yoğun bir hareketlilik, geliş-gidişler başladı. Grup olarak hepimiz bir aradaydık. Kısa bir süre sonra evde sigara içilmesi durduruldu, kül tablaları kaldırıldı. Koridora, solana yeni paspaslar çekildi. *"Misafirler gelecek arkadaşlar kendilerine çeki düzen versinler"* dendi. Evde esen bu havayla o anda herkesin gelebileceğine ihtimal verebilirdik, ama Başkan'ın geleceği aklımızın ucuna bile gelmemiştir.

Kapının çalınması ve şehit Orhan Arkadaşın kapıya koşuşu aynı anda oldu. Kapının açılmasıyla evi aniden bir sessizlik sardı ve bu sessizlik dalga dalga diğer odalara da yayıldı. Biz de şaşkınlıkla çöken bu sessizliği, izlemeye ve dinlemeye çalışıyorduk. Salonda ayak sesleri duyulmaya başladı. Dışarıdaki konuşma sesleri, koridordan hızlı geçip salona ulaşıyordu. Tüm odalar, tam daire olan salona açılıyordu. Bizim oturduğumuz odanın kapısı da açıktı. Kaldığımız odadan salon görünmüyordu. Giderek derinleşen bu sessizlik karşısında, hepimiz şaşka kalmıştık. Sadece gür bir sesle, başka bir sesin geliştirdiği diyaloglar sessizliği delip oturduğumuz odaya konuk oluyordu. Gür ses,

-Yeni gelen grup nerede? diye soruyordu. Konu bizi ilgilendirdiği için dikkatimizi çekmişti. Şehit Orhan,

-Burada, diyerek kaldığımız odayı gösterdi. Hepimizin gözü kapıya kilitlenmişti, kaskatı kesilmiş içeri girecek olanı bekliyorduk. Derken o

ses kapıya ulaşmıştı ve karşımızda O duruyordu! Onu görür görmez ayağa fırladık. O an kendimi, yer çekimi kuvvetinin olmadığı bir atmosferde gibi hissettim. Önderlik,

-**Yeni gelen siz misiniz?** diyerek tek tek bizlerle tokalaşıp, sarıldı. Heyecanlı olduğumuzu anlayınca gülererek,

-**Niye bu kadar heyecanlanıyorsunuz,** dedi ve oturdu. Bizi çok doğal hareketlerle oturttu. Önderliğin yanımıza geldiği sırada bizimle gelen bir arkadaş, hazır değildi. Önderlik, grup sayımızı biliyor olmalıydı ki, o arkadaşın yokluğunu hemen farketmiş,

-**Bir arkadaşınız yok o nerede?** diye sormuştu. O anda kapıdan arkadaşın sesi duyuldu. Kapıda duran Orhan Arkadaş, bizim grupta yer alan Şerif Arkadaşa,

-*Başkan geldi,* diyordu. Şerif;

“*Başkan mı?*” dedi ve içeri girer-girmez bir bize, bir de Önderliğe bakıp “*Heval Başkan*” deyip çılgılık attı. Önderlik ayağa kalktı ve yeni gelen Şerif’i de öptü. Şerif’in heyecanını yatıştırmak için kendisine kaş göz işareti yapıyorduk ama nafile. Şerif, ha bire gülümseyerek “*heval Başkan*” demeye devam ediyordu. Onun bunu birkaç kez tekrarlaması, Başkan’a, “**Heval otur, çocukluk yapma,**” dedirtti. Önderlik onu yanına oturttu, ilgilendi. Aslında bizim de Şerif’ten eksik olan bir yanımız yoktu.

Başkan, geldiğimiz alana, oradaki arkadaşlara, halka ve yol sürecimize ilişkin sorular sordu, yanıtladık. Önderlik çok uyumlu giyinmiş, sade ve gayet sakin görünüyordu. Odaya girer-girmez sanki bir şimşek çarptı. Ve bu şimşegin etkisiyle hepimizi bir titreme, gülümseme ve heyecan sardı. O an neredeyse beynime kan

fişkırarak sandım. Başkan, bizimle yaklaşık üç saat kadar sohbet etti. Tek tek bazı ailelerin durumunu, hatta o ailelerin çocuklarının isimlerini söyleyerek, nasıl olduklarını sorması bizleri oldukça şaşırtmıştı. O, bunları sorarken ben de içimden “Nasıl herşeyi bu kadar anı anına hatırlıyor” diye geçiriyordum. Özellikle de bu kadar işin içerisinde, her ayrıntıyı hatırlıyor olması şaşırtıcıydı. Geldiğimiz sahayı da bizden daha iyi biliyordu. ‘Alandaki hangi tepeyi nasıl kullanabiliriz’e kadar o sahanın nasıl değerlendirilmesi gerektiğini uzun uzun anlattı.

Daha bir gün öncesine kadar sınırların ardından bana elini uzatan Önderliğin yanındaydım. Önderliğin bizleri ağırlaması, değer verışı, o kadar zaman ayırması, çok sıcak, doğal bir şekilde karşılaşması karşısında afal-lamıştım. Önderliğin sempatik yaklaşımları, kendisine karşı birlikte doğup büyüdüğümüz bir arkadaşımızmış gibi yaklaşmamızı sağlıyordu. Onu ilk gördüğümde yaşadığım heyecanı, sonraki süreçlerde de hep yaşadım.

Çocukluğumda Başkan’ı çok görmüş olmama rağmen O’nu hatırlayabildiğim ilk karşılaşma böyle gerçekleşmişti. 74’lerde gördüğüm Başkan’ı hayal meyal hatırlıyordum. Annemin anlatımlarının bu hatırlayısta etkisi oluyordu. Annemin sürekli anlatımlarıyla, yüreğimize O’na ait portre çizmiştik. Fakat bu, sadece anlatılanlardan yola çıkılarak çizilen bir resim değildi. Resimlerini, daha çok dergi ve gazetelerde görmüştüm. O ise, beni görmediği halde, is-mimi duyar duymaz beni tanımıştı. Ve hatta saflara geç katıldığım için eleştirmişti de. Neler yaptığımı, o ana kadar nerelerde olduğumu sorduğunda, zorbela birkaç kısa cümleyle;

“Başkanım daha erken katılma kararım vardı, fakat çeşitli engellemeler söz konusuydu,” diyerek durumumu izah ettim. Yine Şehit Orhan, Hüseyin Sarıçiçek Arkadaş dönemini kendisine anlatmaya başlayınca O da şehit Orhan’ın benden bahsettiğini söyledi. Şehit Orhan’a yönelik; **“Şehit Orhan Arkadaş, mücadele tarihimizdeki önemli kişiliklerden birisidir. Bizimle de epey kaldı. Yiğit bağlı bir arkadaştı. Anısı hep mücadelemizde canlı kalacak. Çok değerli bir arkadaştı. Sen şehit Orhan’ın savaşçısıydın, askerisin. Anlaşılan seninle çok uğraşacağız, bizim gerçekliğe çok uzaksın,”** demişti. O’nun bana ilk eleştirisi bu yönlü oldu.

Konuşma esnasında, **“Akademi’ye gittiğinizde, Hamza Arkadaşla görüşürsün yönetimdedir; sizi karşılar ve ilgilenir”** demişti. Eğitimi, Parti’yi ve mücadeleyi doğru anlayarak Parti’nin güçlü militanları olmamızın perspektiflerini, kendi çalışmalarını anla-tarak verdi.

‘Üveys Ana Bizim Sempatizanımız mı?’

Üveys Anayı sorunca, çok şaşırdım. Çünkü onu sormayacağını düşünmüştüm. Gülerek;

-Bana selam getirmedi mi? Üveys Ana ne yapıyor? dedi.

-Görüşmüştüm Başkan’ım. Ancak Üveys Ana’nın katılacağımdan haberi olmadığı için, selam getirmedi, dediğimde Başkan,

- Deşifre misin? diye sordu. Henüz cevap vermeye hazırlanıyordum ki, kendisi;

-Sen doğal deşifresin, dedi.

-Üveys Ana hayattadır sağlığı da iyidir. Bilinen şeker hastalığı var ama durumu iyidir. Diyerek, bildiğim kadarıyla Üveys Ana'nın durumunu aktardım.

-Bizden nasıl bahsediyor? Dediginde, Başkan'a Üveys Anayla olan diyaloglarımızı anlattım. Ben anlatırken, Önderlik dikkatlice dinleyip, gülümsüyordu. Kendisine;

-Üveys Ana, Önderliğe ve mücadeleye bağlı, destekliyor, dediğimde Başkan gülerek,

-Ya Üveys Ana şimdi bizim sempatizanımız mı olmuş? dedi, hafiften başını sallayarak. Sonra da **“Bana yönelik ne anlatıyordu?”** diye sordu. Üveys Ana'nın, Başkan'a yönelik söylediklerini aktarmaya başladım. Özellikle de Üveys Ana'nın Başkanı anlatırken kelimeleri seçerek, düşünerek konuştuğunu ve Abdullah adında bir oğlumun olmadığını, Abdullah'ı normal bir çocukmuş gibi sahiplenme hakkını kendinde bulamadığını söylediğini, yine *“O başkadır, daha küçük yaşlarda bizden ipini koparıp ayrıldı, elimizden gitti”* dediğini anlattığımda Önderlik, gülüp araya girerek

-O zaman Üveys Ana, bizi anlamaya başlamış dedi. Kendisine Üveys Ana'nın *‘Abdullah ilk memur olduğunda ilk maaşınla bana bir kıras alacaksın dedi-ğimde Abdullah, önce tamam deyip sonra almadı’* dediğini söylediğimde, Başkan hem güldü hem de duygulandı ve onun söylediklerine karşılık **“Doğrudur”** deyip, bu kez kendisini başladı anlatmaya,

-Ben anaya söz verdim, fakat ne zaman alacağımı söylemedim. Bir gün alırız dedim. Üveys Ana, hala unutmamış mı? Vay be Üveys Ana, demek ki hala onu söylüyor! Bize nasıl bakıyor?” dediğinde Üveys Ana'nın söylediklerini

kendisine olduğu gibi aktardım ve ‘Abdullah başaracak. O başarır, onun nasıl bir çocuk olduğunu ben bilirim. Ben doğurdum,’ dediğini söyledim. Üveyş Ana bunları söylerken akraba çevresinden bazı kadınların ağladığını, ancak Üveyş Ana’nın anlatırken ağlamadığını söyledim. Kız kardeşleriniz ağladığında dahi Üveyş Ana’nın, ‘Siz deli misiniz? İnsan, Abdullah için ağlar mı? Herkes için ağlansa da Abdullah için ağlanılmaz. Bir ana olarak Abdullah için ağlayamıyorum. Biliyorum Abdullah bana fistan almadı, ama size özgürlüğü ve Kürdistan’ı bağışlayacak, bir Kürdistan kuracak” dediğini aktardım.

Bunu söyledikten sonra Önderlik,

-“ Üveyş Ana o kadar derin mi? Bizi o kadar anlamış mı? Tabii anam beni tanır. Anam beni çok iyi tanır,” demişti.

-“Üveyş Ana’nın Osman’dan bahsederken de o, benim kuzumdur,” dediğini söylediğimde, Önderlik kahkahayla gülmüştü,

-“Osman için kuzudur diyor ha, Osman kuzu mu?”

Daha sonra Mehmet’i sordu ben de “Başkanım fakirdir,” dediğimde Önderlik söylediğime kızarak;

- Ne fakiri! O, benim fıstıklarımı yiyor. Ben fıstıklarımı alıp halka dağıtacağım. Mehmet niye bizim payımızı yiyor? dedi. O’nun bu söylediklerine rağmen “Mehmet köyün en fakiridir” dediğimde,

- Ne fakiri! Bana ne, halkımız daha fakir. Mehmet’e fıstıklarımı vermiyorum. Fırsatım olsa kendi fıstık payımın hepsini alıp, halka dağıtırım. Mehmet yemesin. Biz mi dedik git evlen, köyde kal o niye katılmadı.

Gelseydi. Bizim yolumuz farklı, ben fıstık payımı halka vereceğim,” dedi.

Önderliğin bu kadar kızmasına, ilk önce fazla anlam vermedim. Hatta Mehmet kardeşidir, annesi olduğu halde niye halka vereceğim diyor, diye şaşırıyordum. Sohbetimiz sürüyordu. O arada Önderlik,

-Bana fıstık getirmedin mi? Keşke biraz fıstık getirseydin. Çünkü bizim fıstığımızdır, dedi ve bu kez gittiği bağları, gölgesinde oturduğu ağaçları bir bir sordu.

“Evlerimizin arkasındaki bağlarımız halen duruyor mu? O fıstıklar büyümüş mü? Bağın giri-şinde bir badem ağacı vardı, fıstık ağacı vardı, arkadaşlarımla oraya gidiyorduk, o bademler duruyor mu?” diye art arda birkaç soru birden sordu.

-Başkanım, o badem yok, ama bahsettiğiniz fıstık ağaçları büyümüş, dediğimde; oradaki ağacın altında kitaplarını gizli okuduğunu, bazı kitaplarını sakladığını söyleyerek başka anılarını anlatmaya başladı. Bense köyde yaşanan değişiklikleri anlatmaya devam ettim.

-Başkanım şimdi bağ yok, badem ağaçları da yok. Fıstıklar büyümüş....,

Daha sonra Başkan, köydeki Ape Xıdır'ın fıstık bahçesini ve bağını sordu,

-Başkanım o fıstıklarımız da duruyor. Oraya da Mehmet bakıyor, diye yanıtladım. Çok kısa bir süre önce olmuş gibi,

-Oraya çok kitap saklamıştım, acaba o kitapları kimse bulmadı mı? diye sordu.

Bayram amcanın fıstıklarının yanındaki incir ağaçlarını anlatarak,

-“Küçükken gidip orada incir yiyordum, dedi ve ardından harmanları, tarlaları, çay tarlasını

parça parça bütün arazileri, belirgin özellikleriyle birlikte saydı. Aradan bu kadar yıl geçmiş olmasına rağmen, her şeyi en ince ayrıntısına kadar hatırlıyordu.

Çocukluk arkadaşları olan Mıho, Cımo, Alikê Made'yi sorunca, onların durumlarını anlattım. Sıddık Kahraman diye bir arkadaşı vardı, Başkan onun nasıl olduğunu da sormuştu.,

-*Kendisi emniyet amiri olmuş, çocukları hava harp okulundalar, dedim.*

- ***Ya! O, bizden erken ayrıldı. Şimdi durumumuz farklı. Onlar ilk arkadaşlarımdı*** dedi. Cımo, Mıho, Alikê Made'nin topluma adapte olmadığını söyle-diğimde, Önderlik çok etkilendi.

- ***Bizim çocukluk döneminde anlaşılmamız, hayallerimiz vardı. Aziz'de çocukluk hayaline ihanet edenlerden birisidir. Erken ayrılıyor, memur oluyor. Sıddık ile Aziz ayrı...dedi.***

Mıho, Cımo ve Alo'nun çocukluk anılarına bağlı olduklarını Önderliğe söyledim. Önderlik,

-***Onlar dürüsttü, bağlılardı,*** dedi. Özellikle Alo'nun (Alki Made) "*Başkan bizi terk etti. Biz burada öksüz kaldık. Abdullah, bize çocukken sahiplik ediyor, bizi koruyordu*" dediğini ve Önderliği bir baba gibi gördüğünü söylediğimde Önderlik,

-***Doğru, her üç çocuk ta yoksul çocuğuydu. Anılarımız çok,*** dedi. Ben, "*Üçü de sizden bahsedince 'bizim Abdullah'ımız' diyorlar,*" dedim. Önderlik,

-***Ya! hala unutmamışlar? Onlar için ne yapalım, halkımızın hepsi kimsesiz, ülkesiz ve yoksul. İlk örgütlenme çalışmamı o dönemde başlatmıştım. Çocukluk hayalime bağlıyım ve onlar için çalışıyorum. Onlar gelmediler,***

kayboldular, yollarını kaybettiler. Onlar topluma entegre olamazlar. O çocukluk grubundan yalnız Hamza Arkadaş geldi. O hayallere bağlıydı ve geldi. Anılarımıza ve hayallerimize bağlıdır..” dedikten sonra bizlere,

- Farklı, özgün olarak belirteceğiniz bir şey yok mu? diye sordu. Hep bir ağızdan, “Hayır” dedik ve o gün için Başkan’dan ayrıldık.

PKK’nin Pehlivanı, Hamza!

Akademi’ye gittiğimizde, bizi ilk Şehit Hamza (Hasan Bindal) Arkadaş karşıladı. Eğitim sahasına uyum sağlamamızda en çok yardımcı olan arkadaşlardan bir tanesiydi. Önderlikle ilişkileri, beni oldukça etkiliyordu. Şehit Hamza, bazen Akademi’de kalıyor bazen de Önderlik temsilcisi olarak, kuryelik yapıyor veya dış ilişkiler ile ilgili çalışmaları yürütüyordu. Önderliğe son derece hassas ve itinalı yaklaşıyordu. Çocukluktan gelen sevgi ve saygıları, örgütsel ve ideolojik öğelerle beslenmiş, köklü bir yoldaşla daha da güçlenmişti. Hamza Arkadaş, disiplinliği, sade ve özverililiğiyle dikkat çekiyordu. Önderlikle arkadaşlıkları, genel arkadaşlar üzerinde derin etkiler bırakıyordu.

Bir akşam üzeriydi. 25 Ocak 90’da, saat iki üç sularında Hamza Arkadaş’ın vurulduğunu duyduk. Eğitimi yarıda bırakarak, Akademi’ye döndük. Arkadaşlarda bir panik gelişmesin diye, önce yaralandığı söylenmişti.

Önderliğe tekmil verildiğinde Önderlik, önce inanamıyor. Sonra odasından hızlı adımlarla çıkarak, Hamza Arkadaş’ın yanına gitti. Hamza Arkadaş, yönetimdeki yatağın üzerine uzanmış, üzeri bir battaniye ile örtülmüştü. Başkan, o ana

kadar Hamza Arkadaş'ın şehit düştüğüne inanmıyordu. Sürekli olarak **“Olmaması gereken bir şey”** diyordu. Yönetim üyeleriyle birlikte birçok arkadaş, Önderlik'le birlikte içeri girdik. Önderlik, odaya girer girmez;

- **Nerede Hamza?** diye sordu.

-**Hamza! Hamza! Kalk ben geldim,** dediğinde karşılık alamayınca, yavaşca Hamza Arkadaş'ın yüzüne örtülü battaniyeyi kaldırdı. Ve bizlere dönerek,

- **Siz beni aldatıyor musunuz? Bakın Hamza yatıyor, hafifte gülümsüyor. Hamza yorulmuş, uyuyor** dedi, inanmayan bir ses tonuyla.

Başkan'ın bu söylediklerini dinleyen bizler, ağlaşmaya başladık. Ama Başkan'ın yüreği, inanmamakta ısrar ediyordu ki ısrarla;

-**“Hamza uyuyor musun, kalk ben geldim. Kalksana. Ben geldiğimde, sen nasıl uyursun? Mümkün değil. İlk kez böyle bir şey oluyor”** dedi. Hamza Arkadaş'ın hala ses vermediğini görünce, hafifçe yüzünü kapatıp bize dönerek;

-**“Hamza'yı şehit verdik”** dedi ve odadan çıktı.

Çalışma odasına gidip, sabaha kadar uyumadı. Yemek yemedi. Hatta bir arkadaşın anlatımına göre, kalemle elindeki boş kağıdı çiziyormuş. Sabahleyin tören yapıldığında Önderlik, o tipide bir saate yakın çözümleme yaptı. Konuşmanın ardından bayraklara sarılı tabut içerisindeki şehit Hamza'yı, Mahsum Korkmaz Akademisi'ndeki şehitliğe defnetmek üzere gittik. Önderlik, ön tarafından tabutun altına girdi. Çamurlu, yokuşlu bir yerdi. Tören yeri, Akademi'den daha yük-sekteydi. Akademi'yle saha

arasındaki mesafe, beşyüz metreye yakındı ve yokuştı. Oradan defnedilen yere kadar Önderlik, hiç değıştirmeden Hamza Arkadaş'ın naaşını taşıdı. Bazen kafasını kaldırıp tabuta barak,

“Sürekli, bana kendine iyi bak, duyarlı ol diyordun. Hassas yaklaşıyordun. Niye kendine dikkat etmedin. Reflekslerin, sezgilerin güçlüydü oysa. Sen, kendini unutmuşsun. Böyle olmamalıydı. Sen beni yalnız bıraktın. Ben, bunu hakketmedim. Bu elin toprağında yalnızım. Bizim bir özgür toprak parçamız da yok ki seni defnedeğim. Seni, bu yabancı topraklara defnedeceğim. İçime sığmıyor,” diyordu.

Hamza Arkadaş, o el topraklarına gömerken, çok duygusal bir atmosfer içerisindeydik. Hepimiz benzer duyguları, üst boyutta yaşıyorduk. Önderliğin yaklaşımları, hepimizi çok etkiledi. Çocukluk, yoldaşlık süreçleri, Hamza Arkadaş'ın kendisine bağlılığı, yoldaşlık sadakati, yine çocukluk hayallerine bağlı kalması...İkisinin arasındaki yoldaşlık bağlarına dair herşey bir bir aklımıza geliyordu. Kabre yerleştirdiğimizde, henüz toprak üzerine atılmadan Önderlik gelip son bir kez nâşa baktı ve kısa bir konuşma daha yaptı. Konuşmasında,

- “Vıdanı, yüreğı ve namusu olan, bu olayı unutmıyacak. Bu saldırı bilinçli yapılmıştır. Bu saldırı, Önderliğe karşı yapılan bir saldırdır. Biz, Şehit Hamza'yı yüreğimize gömeceğiz. Şehit Hamza'yı yabancı bir toprağına gömeceğiz. Şehitlerimizi gömecek toprağıımız bile yok. Bunu bilen, sonuna kadar Hamza Arkadaş'ın yoldaşlık sadakati çizgisinde yürüyecek ve Önderliğe bağlılığını kendisine

esas alacak. Herkese onlarca Pehlivan Hamza yetiştireceğimize dair söz veri-yoruz. Şehitlerin anısına bağlılığımızı, burada mücadelemizi geliştirerek gösterebiliriz. Kendimizi ancak böyle affedebiliriz. Yoksa şehitlerin hakkı verilemez..” dedi.

Önderliğin söylediklerinin etkisiyle göz pınarlarımızdan taşan yaşlara, kar taneleri konuk oluyor, gözyaşlarının sıcaklığında eriyordu. Kimi zaman da kartanelerinin yüzümüzün soğukluğunda donduğunu hissediyorduk. Yağan kara ve o günün soğukluğuna hiç kimse aldırmıyordu, Önderliğin yüreğinden akıttıklarına kapılmıştık. Önderliğin başının üzerinde de on santim kadar kar birikmişti. Hala hatırlıyorum bir arkadaş eliyle onun başının üzerindeki karı temizlemeye çalışacakken, Önderlik yapma dercesine elini hafiften kaldırıp geriye doğru attı. O, bu el hareketinde bulunduyorsa da arkadaş Önderliğin başında biriken karı temizledi. Hamza Arkadaş'ın üzerine karla karışık ilk toprağı, Önderlik kendi eliyle yavaş yavaş serpti ve toprağı atanlara da,

“Yavaş, yavaş atın. Hamza’yı incitmeyin, diyordu.

Küreklerin yavaş çalışması için el hareketleri yapıyordu. Atılan son küreğe kadar da Önderlik, bizimle kaldı. Ama bıçak vursan, kan akmayacak gibiydi. O kadar derin düşünüyordu ki, bir anda binlerce şeyi bir arada düşünmenin ağırlığı yüz ifadesine yansıyor. Atılan toprağı eliyle bastırıyordu. Çamurlu eliyle başucuna koyduğumuz taşa dokunarak,

“Hamza! Sen bizi hiçbir zaman unutmadin, her türlü zorluklara göğüs gerdin. Parti’nin büyük bir emekçisi ve koruyucu

militanı oldun. Biz, seni yüreğimizde hep yaşayacağız, mücadelemizde ana-cağız dedikten sonra **“Şehitler ölümsüzdür”** dedi ve bizde hep bir ağızdan şehitler ölümsüzdür sloganını attık.

Olmasaydım Çöle Çevirecektiniz

Masum Korkmaz Akademisi'nde kara, yağmura, çamura rağmen hemen hemen haftanın her günü sabah spor saatlerinde, odun toplamaya çıkardık. Yüzlerce arkadaşın her gün ormandan o kadar ağacı kesmesi, gür ormanı epey seyreltmişti. Bir gün spor saatinde Önderlik, odun gruplarıyla karşılaştı. En az iki yüz arkadaşlık. Küçük bir boğazda durmuş, bize bakıyordu. Öncü gruplar, Önderliği görünce gelip bir yerde toplandılar. Herkes bulduğu odununu almıştı. O halde Önderliğin etrafında yarım ay biçiminde dizilmiştik. Herkesin sırtında bir ağaç vardı. Önderlik bizlere bakıp, **“Her gün böyle ağaç mı kesiyor-sunuz?”** deyince Akademi yönetimindeki arkadaş, bir adım öne çıkarak;

-“İhtiyaç temelinde getiriyoruz,” dedi. Önderlik;

“Şimdi her biriniz birer ağaç keşmişsiniz ve yaklaşık iki yüz kişisiniz. Her gün iki yüz ağaç ya da belli bir miktar ağacın kesilmesi, her gün bir bölüm arazinin ağaçsız kalmasına ve farklı bir görüntü almasına yol açar. Doğanın dengesiyle birlikte, doğanın güzelliğini bozuyorsunuz. Bu arazi bize dostluk temelinde açıldı. Denge iliş-kilerine dayanan bir emanet olarak verildiği için

yararlanıyoruz. Fakat siz, her gün bir miktar araziyi bırakıp, çöle çeviriyorsunuz. Manzarayı, doğa güzelliğini tahrip ediyorsunuz. Bu, buranın halkına, ilişkilerimize ve bize devredilen emanete doğru bir yaklaşım değil. Şimdiye kadar böyle vahim bir durumun olabileceğini, tahmin etmiyordum. Bundan sonra yaş ağaç kesmek yasaktır.

Bu topraklar bizim değil, bir süre sonra terk edebiliriz biçiminde geçici ve üstünlükü yaklaşmamanız gerekir. Eğer burada bu topraklara böyle yaklaşırsanız, kendi ülkenizi de sevip, koruyamazsınız. Misafir olduğumuza bakmayın, burada kan döktük. Burada büyük kahramanlarımız ve büyük değerlerimiz yatıyor. Burada geçici olabiliriz, ama bu topraklar ve bu doğa parçasını bizim olarak farz edeceksiniz. Şu an yaşadığımız için burası, bizim topraklarımızdır. Bunun değerini bilmeseniz, kendi ülkenizin güzellik kaynaklarının değerini bilemezsiniz. Bu kadar ağaca kıymak gerçekten çok vahşice bir şey. Onlarca, yaş ağaç kesmişsiniz” diyerek üzüntüsünü ifade edercesine, eliyle arkadaşların omuzlarındaki ağaçlara dokundu.

Ve daha sonra, birçok derste yaş ağaçların kesil-mesini örnek verdi;

“Ben olmasaydım burayı çöle çevireceklerdi. Çekirge sürüsü gibi dalıp, doğanın farklı bir hal almasına yol açacaklardı” diyordu.

Ayıışığındaki Yürüyüş

Arazide yaptığımız bir akşam üzeri gezintisinde, onun bir adım gerisinde ve sol tarafında yürüyordum. Bir süre ilerledikten sonra çok ani bir hareketle elimden tuttu ve beni geriye iterek, gür bir sesle; **“Basma!”** dedi.

Bu müdahalesi, beni çok şaşırtmıştı. Hatta *“Acaba yılan mı, mayın mı var?”* diyecek kadar da düşündürdü. O korkuyla havaya sıçramam bir oldu. Ne var diye baktığımda, ayağımı kaldırdığım yerde bir şey göremedim. Ben ne yaptığımı öğrenmek için şaşkınlıkla bastığım yere bakıp dururken, Önderlik de bana bakıyordu. Rengim uçmuştu, ne yaptım acaba diye fazlasıyla korkmuştum. Önderlik de benim bu telaşlı halime bakıp bakıp gülümsüyordu.

“Dikkatli değilsiniz. Bak, burada küçük bir çiçek var. Müdahale etmeseydim, tam üstüne basıyordun. Kör gibi yürüyorsun” dedi.

Ben, *“Küçücük bir çiçek için bir insan bu kadar korkutulur mu?”* diye düşünürken, Önderlik yavaşça eğilerek, otların içindeki ezmek üzere olduğum çiçeği gösterdi. Ben yine, *“O kadar otun arasında o çiçeği görmem mümkün değildi”* diye düşünüyordum. O sırada Önderlik elini dizine vurarak, **“Bizim şaşkınlara bak, bastığı yeri de görmüyorlar. Siz, ülkede böyle yürürseniz her türlü mayına basarsınız, güzelim çiçekleri kırarsınız. Patır-kütür yürüyorsunuz. Yürümesini bilmiyorsunuz”** diyerek, aynı sözleri birkaç kez tekrar etti. Bir yandan da eğilip otların arasından belirginleştirmeye çalıştığı çiçeğin kendisini doğaya daha fazla sunmasını sağlamaya çalışıyordu. İncitmemeye çalışarak, hafifçe

dokunup o minik yapraklarını düzeltiyordu büyük bir hassaslıkla.

Yine Şam'ın insanı kavuran sıcak yaz gününün yerini serin bir geceye bıraktığı saatlerin birinde, bir grup arkadaşla birlikte Önderlikle yürüyorduk. Hafiften bir rüzgar esiyordu. Çiçek ve ağaç yaprakları, rüzgarın eşliğinde gözlerimizi dinlendiren bir dansa tutuşmuş-tular. Önderlik, bir ara durup ay ışığına baktı ve sonra bize bakıp yürümesine devam etti. Birkaç adımdan sonra tekrardan bana dönerek; **“Fırat, bizim köyün çevresindeki civar tepelerde bir gece ay ışığında yürümeye ne dersin? Doğup büyüdüğümüz tepeler-de yürümeyi düşünebiliyor musun? Sakın umutsuz-luğa düşmeyin. Belki bu araziler bizim için şimdi birer imkan gibi sunuldu, ama şunu bilin ki bunlar, bizim arazilerimiz değil. Biz yaban ellerindeyiz, bir an önce ülke toprağına, ülkemize dönüp, kendimizi ülkemizde görmek istiyoruz”** dedi. O konuşurken, dilinden dökülen sözlerin etkisiyle ülke topraklarına uzanıyorduk. Gece olduğu için hepimiz, yakın bir mesafeyle etrafına toplanmıştık.

Konuşma esnasında hep dinginleştiren aya baktı ve gülümseyerek konuştu. Bazen de bizi kontrol eder-cesine bakıyor ve tekrar kaldığı yerden devam ediyordu. Hem ağır ağır yürüyor hem de zaman zaman duraksı-yordu. Sonra, ülkedeki arkadaşların neler yaptıklarını ve benzeri sorular sordu. Filistin topraklarındaydık. Ama Önderlik duyguda, düşünce ve ruhta ülkemizin topraklarındaydı. Ve her an ülke özlemiyle dolup taşıyordu. Yüreği ülkeyi yaşıyordu.

O, yıllardır duyduğu özlemlerini dile getirdiği anda, ben ne tam anlamıyla o gecenin esrarını

yaşıyor ne de köyümüzün etrafındaki engebeli tepelerde ay ışığı altında yürüme hayalini kuruyordum. Onun anlatım-larıyla bir an oralara gidip geliyor olsam da aslında bu duyguları, o anda çok derinden yaşamıyordum. O anda Başkan'ın güvenliğine dikkat etmek, benim için her-şeyden önemliydi ve ben Önderliğin güvenliğinde kaldığım her anda olduğu gibi o gece de çevreden gelecek en küçük sese karşı dikkat kesilmiştim. Fakat Başkan, o gece uyuyan dünyaya inat, yaşadıklarını ve hissettiklerini kimsenin durdurmayaacağı büyük bir inadın vermiş olduğu hazla durmadan bizlere anlatmaya devam ediyordu.

O, yoğun duygular içerisinde söylediği bu sözlerin ardından hızlı hızlı yürümeye başladı. Boğazları, tepeleri ve sırtları hızlı çıkarak, engebeli tepeleri aşmak için adeta yarıştaymış gibi yürümeye başladı. Bazı yerlerde de yürüyüşün bitmesini istemiyormuş gibi araziye ağır ağır adımlıyordu. Geçtiği her yerde de mutlaka bir anısını anlatıyordu.

Yürüyüşümüzün sonlarına yaklaştığımızda, O'ndaki duygu yoğunluğu zirvedeydi. Ve dingindi, ay ışığına yüreğinden geçenleri anlatarak el sallıyor; yaşadıklarını, gecenin bu saatinde, bir mızrabın sazın teline değdirilmesi gibi duygularımıza değdirerek anlatıyordu. Ve özlemle,

“Ülkede, bir dağın tepesinde közlerin etrafında veya yamacında, ay ışığının altında közde pişirilmiş bir çayı içerken doğayı seyretmek...” diyor ve Şiirimsi bir dille ekliyordu;

“Zaman, ne zaman ülkemize gitmeyi emredecek ki topraklarımıza dönelim.

Binlerle mi, onbinlerle mi, yüz binlerle mi? Açıktan mı ülkemize geçelim, yoksa gizliden mi?

Yoksa sızalım mı ülkemize?” diyerek o gece ay ışığında konuşmasına noktayı koydu.

Çocukluğumda Yakalıyordum

'90 baharıydı. Önderliğin güvenliğinde yer alan bir grup arkadaş olarak ağaçlık bir yerde durmuş, hem kendi aramızda sohbet ediyor hem de çevreyi gözlü-yorduk. O sırada minik bir serçe uçup, Önderliğin yakınındaki ağacın dalına kondu. Önderlik, kuşa bakıp elini kaldırıncu kuş, uçtu. Önderlik kuşun uçtuğu yöne doğru koşar gibi yapınca, hepimiz aynı anda hareket-lendik. Bir taraftan da onun ne yapmak istediğini anlamaya çalışıyorduk. Önderlik **“Ne diyorsunuz, bu kuşu yakalayalım mı?”** dedi.

Grupça her birlikte, kuşun uçtuğu yöne doğru koşmaya başladık. Taşlık arazide koşarken kimimiz düşüyor, kimimiz de düşmeden kuşun peşinden sürük-leniyorduk. Kuş çoktan gözlerden kaybolduğu için göremedik. Sadece kuşun uçtuğu yönü biliyor ve o yöne doğru koşuyorduk. Bir mesafe koşuktan sonra durup, birbirimize baktık. Kuş yoktu. Çaresizlik içerisinde kuşun uçtuğu yöne baktıktan sonra bu kez de birbirbirimize bakıyorduk. Önderlik de hemen arkamızdan geliyordu. Tam vazgeçelim diyeceğimiz esnada Önderlik, bize yetişmişti. Kahkahayla gülerek,

“Kuşu kim yakaladı?” diye sordu. Yakalaya-madığımızı ve kuşun nereye gittiğini de bilmediğimizi söyledik. Önderlik;

“Kuş yakalanır, siz yakalayamazsınız tabii. Ben çocukluğumda yakalıyordum. Ben gitseydim kesin yakalardım” dedi ve bizleri yakalayamadığımız için eleştirdi. O bizi böyle

eleştirirken biz sadece utangaç bir edayla birbirimize bakmakla yetindik. Fakat Önderlik, ilk söylediklerinin hemen ardından **“Bu havada kuşun peşinde koşulur mu”** dediğinde onun bizim için bir oyun düzenlemiş olduğunu anladık. Herhalde tem-pomuzu, kuşu yakalamak için başvuracağımız yön-temleri görmek istedi. Böylesi küçük şakaları sık sık yapıyor, bazen de kendisi oyun oynuyormuş gibi bu şakaların için de yer alıyordu. Her halükarda onunla oynamak, bir başka oluyordu.

Aynı süreçte, yine bir gün Önderlik’le kayalık bir yerde duruyorduk. Orada çamurdan yapılmış bir kuş yuvası, taşa monte edilmişti. Bir bülbül yuvasıydı. Ön-derlik yuvayı göstererek, onun ne yuvası olduğunu bilip bilmediğini sordu. “Evet” dediğimde de **“Oraya ulaşabilir miyiz?”** diye sordu. Bazı arkadaşlar, cevap vermeden tırmanmaya başladılar bile. Fakat Önderlik, onlara **“Durun, siz onları korkutacaksınız. Ben çıkacağım”** diyerek kendisi çıkmak istedi. Biz, **“Baş-kanım tehlikelidir”** diyerek karşı çıktığımızda, siz öyle sanın der gibi bir bakış fırlattı. Sonra ilkin ayakkabısını çıkardı. Ve sarp kayaya yavaş yavaş tırmanmaya başladı. Hepimiz durup onu izliyorduk. Diğer taraftan da O’na bir şey olacak diye ödümüz kopuyordu. Gözümüzü üzerinden ayırmıyorduk. Neyse tüm korkumuza ve paniklememize rağmen Başkan, yuvalara ulaştı. Yuvaları tek tek kontrol ederek, gördüklerini bize söylüyordu. Bir arkadaş da Başkan’ın o halini çekmek için yakalayacağı güzel bir pozun peşindeydi. Başkan, taşa biraz daha asılı kalıp, yuvaları kontrol ettikten sonra indi ve

“Hayvanlar kendi dilleri ve usulleriyle sarp yerlerde yuva yapıyorlar” dedi ve o yuvanın

sahibi kuşları kastederek; **“Bunlar diğer kuşlara benzemi-yorlar, yuvalarını herkesin ulaşabileceği yerde yapmıyorlar. Sizin aslında yaşam ve hareket tarzınız o kuşlarınkine benziyor, hep ayaklar altındasınız. Bakın, bunlar kendilerini korumak için sarp yerlere yuva yapıyorlar. Ben çıkarken, sizler ne kadar korktunuz değil mi? Ben belki çıktım, ama zordu”** dedi. Sonra oradan ayrıldık.

Fakat aynı günlerde Önderlik, Akademi’nin yanındaki kayalıklarda bir şahin yuvası keşfetmişti. Her gün o şahin yuvasına yakınlaşıp, yuvayı izliyordu. Şahin büyüyen yavrularından birisini çıkarıp, diğerini yuvada bırakıyordu. Bir gün, **“Gidin o şahin büyümüş, yakalayın getirin”** dedi. Şahini getirmek için gidenler, şahinin büyüdüğünü, uçmaya başladığını görüyorlar. Bundan dolayı şahini yakalayamamışlardı. Fakat bir gün Önderliğin kendisi şahini yakalamak için yuvanın bulunduğu yere gitti. Önce yavaş yavaş, pusuya gider gibi yuvaya yakınlaşıp, biraz bekledi. Önderlik, onu yuvadan çıkarmak için bir ses çıkardığında yavru şahin Önderliğin avucuna giriyor. Önderlik şahin yavrusunu odasına getirdi ve bize, **“Bakın, siz tutamadınız. Ama avucumun içine kendisi girdi”** dedi bizimle dalga geçen bir gülüşle. Önderliğin bu denli kolay yakalamasına, hepimiz çok şaşırmıştık. Çünkü o güne kadar hemen hemen her gün o kuşu yakalamaya çalışıyor, bir türlü yakalayamıyorduk.

Bir gün acil işi çıkınca şahini kendisiyle beraber götürememiş, evde kalanlara; **“Benim acilen ayrılmam lazım. Şahin’e iyi bakın ve koruyun. Ben en kısa zamanda Akademi’ye**

gelip eğitim devresini tamamlayacağım” diyor. Arkadaşlar da şahini ihmal edip koruyamamışlardı. Ne yapıyorlarsa şahin kendilerine yaklaşıyor. Odaya girdiğinde bir sağa bir sola uçup duruyor. Evdekiler de şahinin kendilerini istemediğini düşünerek, onu içeriden çıkarmamışlar. Kuşun yemesi için yanına biraz et bırakmakla yetinmiyorlar. Fakat şahin ete de dokunmuyor. Bir gün içeri girdiklerinde, şahinin kendisini duvardan duvara çarparak, öldüğünü görüyorlar. Bunun üzerine evi bir telaş, korku sarıyor. Çünkü Önderlik gelince, kendisine ne diyeceklerini bilmiyorlar.

Birkaç gün sonra Önderlik geldi. Gelir-gelmez de şahini sordu. Evdekiler mahcup bir biçimde, kendisine nasıl bir cevap vereceklerini bilemediler. Önderlik;

“Öldürdünüz mü? Bir hayvanı bile koruyamadınız. Sizi gönderdim, yakalayamadınız. Ben gidip yakaladım, bu sefer de besleyemediniz. Bu hayvan bile sizleri kabul etmedi, ama ben yine de sizleri kabul ediyorum. Ama o, sizin yetmez-liklerinizi görüyor” diyerek yaklaşımlarımızdaki yetersizliklerimizi eleştirdi.

Kürdün Kimliği Dağ ve Ayrılıklardır

Önderliğin tüm yaşamı, savaştır. O’nun insanı koruyan, yücelten, kazandıran ve yaşatan bir savaş anlayışı var. O dönemde ülkeden gelen birçok arkadaş,

“Sizden korkuyorum. Doğanın acımasız yönünden etkilenmeyin. O yönüyle sizi kendi

etkisi altına almasın. Eğer alırsa, biz amacımızdan saparız. Çok öldürüyor ve ölüyorsunuz. Fazla ölmeyin ve öldürmeyin, hele hele basit hiç düşmeyin. Bunun vebali benim boynumadır, çünkü bunun hesabını ben vereceğim.” diyordu.

Ülkeye geçmek üzere olan her arkadaşla ucuz kaybetmemesi, erken ve yersiz şahadetlerin yaşanma-ması için çok yoğun perspektif sunuyordu. Ülke hasretiyle dolu olan yüreğinin büyüklüğüyle, her devre sonunda yetiştirdiği onlarca şahini ve güvercini ülke topraklarına uçuruyordu. Onun yanında kanatlanırlar, çok zaman geçmeden yuvalarından ayrılıyorlardı. Hatta o dönemde ülkeye geçen bir gruba;

“Yine bir ayrılık daha! Bu ne zaman bitecek? Biz hep böyle ayrılıkları mı yaşayacağız? Ayrılık kavramına yaklaşımımız farklı. Biz hep beraber olmak için, hep daha güzel yaşayabilmek için ayrılıyoruz. Bizimkisi fiziksel bir ayrılıktır. Belki bir döneme mahsustur. Fakat üzülme. Aslında Kürt tarihine bakıldığında, Kürdün tarihinin ayrılık tarihi olduğu görülecektir. Hep gurbetlik, hasretlik ve özlem tarihidir. Bunu ne zaman bütünleştireceğiz? Sizler bunun için gidiyorsunuz ve ayrılıyorsunuz. Ayrılık bizim için ülkeye dönüş, ülkede özgürleşme, halkımızla ve kendi özümüzle bütünleşmedir. Siz, bunun için ülkeye gidiyorsunuz” demişti. Tabii bunları söylerken çok buruktu.

O yüreğindekiyi bizimle paylaşıyor ve devamla

-“Kürt deyince, akla dağlar gelir. Kürdün kimliği de; dağ ve ayrılıklardır. Dağ bizim için

onurdur, ayrılık da neyin nesi? Biz, bu tarihe son vermek istiyoruz. Dağda özgür yaşam, özgür iradeyle bütünleşme yürüyüşünü gerçekleştiriyor, mücadele-lesini veriyoruz. Beni de dağa götürün, grubunuza katın; beni de ülkeye götürün.” diyordu. O, ülkeye uğurladığı her gruba, ruh veriyordu. En başta da bunu kendisi yaşıyordu. O gün arkadaşları uğurlamak için dışarı çıkmış ve epey ilerlemişti. Güvenlikten arkadaşlar, “Başkanım, güvenlik riski var, sizin dönmeniz gerekiyor, dönmeliyiz” diye uyarıyorlar. O anda arkadaşlara dönerek, **“Çok mu ilerledik. Vay be, ne kadar geldik. O zaman hele biraz daha yürüyelim. Tamam dikkat ederiz”** diyor, fakat hüzünlü adımlarla hiçbir riske aldirmeden yürümesine devam ediyordu. O gün, duygu yoğunluğunun etkisiyle bir an Önderlik düşecek sandık ve hemen tutmak için atıldık. Önderlik, bizi rahatlatan bir el hareketiyle yerimizde durdurdu. Ve ülkeye gidenlere;

-“Gidin, vicdansızlık yapmayın. Bana da bir yer yapın. Bakın, örgütün size tanımış olduğu haklar-dan ben bile yararlanamıyorum. Siz benden daha şanslısınız. Ben bu haktan mahrumum. Size tanıdığım özgürlük ve ülke coşkusu, ben kendime tanıyamıyorum. Bunu iyi görün ve gidip orada vicdansızlık yapmayın. Yoldaşınıza da bir yer hazırlayın” demişti.

O sözleri ve söyleyişindeki duygu yoğunluğunu hiç unutamıyorum. Yine de ülkeye gidememenin vermiş olduğu duygu yoğunluğunu, üzüntüsünü, hüznünü moral ve coşkuya dönüştürüyordu. Her giden arkadaşı ayrı ayrı

kucaklıyor, sarıyor, onları dinç tutmaya çalışarak ruhsal bir katılım sağlıyordu. Grubun ardından,

-**“Umarım kendilerini koruyup bize olumsuz haber göndermezler. Bir talihsizlik olmazsa bu grubu filan yere sağlam, kazasız-belasız ulaştırırız. O zaman başarılı olduk deriz, değil mi?”** deyip ayrılığın onda yaratmış olduğu hüznü, yanındaki arkadaşlarla da paylaşarak onları da yoğunlaşmaya sevk ediyordu. Öyle ki ülkeye giden arkadaşları uğurlamak için çıktığımızda adımlarını daha hızlı atarken, grubu uğurladıktan sonra geri döndüğümüzde, genelde yavaş ve ağır yürürdü. Sık sık da arkasına bakarak, uğurladıklarını arar gibi olurdu.

O, ülkeye dönüş heyecanını örgütsel formasyona dönüştürüyordu ve hep;

“Ben de gidebilseydim. Ben niye gitmedim. Beni niye göndermiyorsunuz” derdi. Bazen de sanki biz kendisinin gitmesini istemiyormuşuz gibi bizlere kızardı. **“Beni göndermiyorsunuz, o kadar öneriyorum, önerimi kabul etmiyorsunuz”** dediğinde bizde biçare biçare ona bakardık.

Onunla iki sefer karşılaşp, ayrıldım. Her ikisinde de aynı heyecanı yaşadım. Sıcaklığını hep koruyan ve koruyacak olan anlardı.

En son '93 baharında Önderlikten ayrılmıştım. Önderlikle vedalaşma esnasında, beni kucaklarken; **“Başkanım, ben mücadele dışında kendime yaşam hakkı tanımaya-çağım”** dedim. Önderlik, **“Deli çocuk. Akıllı, sakın ve kendine hakim olmalısın”** dediğinde ben de **“Tamam”** demiştim.

Evet! Belki sakın olmayı başardım, ama O'na istenilen düzeyde cevap olmada yetersiz kaldığım için hep büyük bir vicdan azabı çektim.

Fırat

DİCLE ÜZERİNDEN KÖPRÜ YAPIP GEÇECEKSİNİZ

Eruş Kampından, halk temsilcisi olarak Başkan'ın yanına gitmek için, küçük bir grup oluşturulmuştu. Ben de o küçük grubun içinde yer alıyordum. Grup seçildikten kısa bir süre sonra yola çıkma hazırlıkları yapıldı. Bize, yaşadığımız onca sürgüne, zorluğa dayanma gücü veren, yaşam gerekçemiz olan, o eşsiz insanı görmenin heyecanı, yüreğimin duvarlarını yarıp geçmişti. Onun yüreğine doğru akmaya başlamıştım. Kamptan ayrılacağımız zaman onlarca milis ve yüzlerce insan heyecanla bizi uğurlamaya gelmişlerdi. Orada bulunan binlerce kişinin sevgisini, Onu görme, dokunma istemini, özlemini, umudunu sırtlayıp; göz yaşları eşliğinde Ona doğru giden yola uğurlandık.

Yolculuk uzun sürmedi. Aynı gün, hedefimize ulaştık. Yüreğim, Başkan'ı görecektim olmanın sabırsızlığıyla, hiçbir şeye ve hiç kimseye aldırmadan, esen rüzgara eşlik edercesine atıyordu. Onun olduğu sahaya yakınlaştıkça, binalar üstüme üstüme geliyor ve duygularda bir depremi yaşıyordum. Acılarla dolu dolu geçen, geçkin ömrüme rağmen yaşlı yüreğim bedenimin yıpranmışlığına inat, seri atışlarını kesmeden sürdürüyordu. İlerledikçe, oralarda da bizimkilere benzer, bir çok garip hayatın olduğunu anladım.

Mevsim, garip ve karışık duyguların mevsimimiydi. Ve böylesi bir mevsimde Başkan ile görüşmek, bir anda yaşadığımız tüm acıları unutturmuş ve yüreğimdeki yangına su serpmişti.

Okul, boş ve geniş bir alandaydı. Koca alanda sadece birkaç Arap kökenli ailenin ve bazen uçuşlarıyla bizleri selamlayan kuşların dışında, kimsecikler yoktu. Hatta okulun bulunduğu alana ilk girdiğimizde, burasının kuş uçmaz, kervan geçmez bir yer olduğunu zannediyordum. Ama zamanla öyle olmadığını daha iyi anlayacaktım. Ulaştıktan bir gün sonra, Başkan ile görüşme imkanımız oldu. Onu ilk gördüğümde, heybeti karşısında ne yapacağımı bilemedim. Sanki kararmış dünyama, yeniden güneş doğuyor gibiydi. Kör bir insanın yeniden gözlerine kavuşması gibi bir duyguydu yaşadıklarım. En ulaşılmaz dediğim bu büyüklük karşısında, herkesin yaşadığı afallamayı yaşamıştım. Başkan, böylesi durumların çok yabancısı değildi. Hayretle onu izliyordum. Bizleri dostça ve yoldaşça kucaklayarak, yüzünden eksilmeyen gülümsemeyle karşıladı. Kampa ilişkin sorduğu sorulardan, onun kamp halkına ne kadar bağlı olduğunu ve onlara ne kadar güvendiğini, kendisini yaşatacak güçlü bir ayak olarak değerlendirdiği anlıyordum. Başkan, büyük bir heyecanla kampa ilişkin sorularını sormayı sürdürdü. Verdiğimiz yanıtları dinlerken, halkın yaşadığı derin acıları O da yeniden yaşıyordu. İlk görüşmemizde benim kadar olmasa da Başkan'ın da çok heyecanlı olduğunu gördüm. Ağzımızdan halka dair çıkan her kelimeyi büyük bir heyecanla ve dikkatle dinliyordu. Başkan'ın sorduğu soruları, tek tek bazı ailelere kadar ayrıntılandırması karşısında, şaşırarak oturduğum sandalyeden geriye çekildim.

Birkaç günde bir okula gidip geliyordu. O her okula gelişinde, sanki herkes daha şen oluyor, geleceğe daha umutlu gözlerle bakıyordu. O gün sanki çiçekler bir başka canlılıkla açıyor, kuşlar bir başka ötüyor, güvercinler bile daha büyük taklalar atıyordu. Yaşımın onca geçkin olmasına ve okumamışlığıma karşın, Önderliğin verdiği büyük değer sayesinde değer verilmesi gereken bir varlık olduğumu çok derinden hissettim. Ve bunu hissettiğim anda, yıllarca yüreğimde gizlediklerim gözlerimden yaş olarak süzölmeye başladılar. Artık o çok uzağımda değildi; Yediğim lokmada, yaptığım sohbette, baktığım yerde ve en önemlisi de konuştuğum her insandaydı. Kendimden bir parça olarak gördüğüm için ona daha bir yakınlık duyuyordum. Günler nöbeti birbirlerine devrettikçe onu daha iyi anlamaya başlıyordum.

Başkan, konuşma fırsatı bulduğu anlarda, halkın durumunu daha da ayrıntılı sorduğu sorularla öğrenmeye çalışıyordu. Büyük emeği, çabası ve verdiği onca değere rağmen, Onu zorlayan gerilikler azımsanmayacak ölçüdeydi. Bunlara tanık olmak bizleri de zorluyordu.

Başkan, kampta bulunan halktan bahsederken, bakışları, yüz ifadesi bir başka oluyordu. Her şeyden önemlisi de onlara olan büyük sevgisini, her gün mücadele gücüne dönüştürmeye ve onlara layık olmaya çalışıyordu. O, tarihin bu güne kadar tanık olmadığı kadar büyük, bir halk sevdalıydı. Yüreği tüm halkı kucaklayacak kadar büyüktü. O nedenle halk bu yüreğe koşuyor, orada bulduğu değeri elinden bırakmak istemiyordu. Bize dayanma gücü veren de buydu. Tabii bunu onun yanından döndükten sonra kamp sakinlerine her bakışında daha iyi görüyordum. Bıkmadan, usanmadan Onu

anlatacağıma, görmeyenlere sözlerimle göz olacağıma dair kendi kendime söz vermişim. Bu sözümü tutuyorum. Sanki dün görmüşüm, bir saat önce yanından ayrılmışım gibi Başkan ile yaşadığım her anı ayrıntılarıyla ulaşabildiğim herkese anlatıyorum.

Bir gün çözümlemede Leyla Kaplan'a ilişkin kısa bir değerlendirme yaptıktan sonra bize

-Benden aldıklarınızı, Dicle üzerinden köprü yapacak, karşıya o köprü üzerinden geçeceksiniz. Ve beni, görmeyenlerle paylaşacaksınız” demişti Başkan,

Aynı çözümlemede Başkan, biraz düşündükten sonra kafasını kaldırarak, **“Bazı güvercinlerim iki yumurta yapıyor, bazıları altı yumurta yapıyor, bazıları da kendi yumurtasını yiyor”** dedi. Halk dilinde, söylediklerinin ne anlama geldiğini iyi bildiğim için sanki başımdan kaynar sular dökülmüştü ve işte o an göz yaşlarıma söz geçiremedim. Gözlerim artık denetimimden çıkmış, bana karşı isyan edercesine akan yaşlara sınır koyamıyordu. Başkan, bu durumun ardından gülerek bana döndü ve

- **Kimsin!?** diye sordu. Ben,

- *Oramarlıyım*, dedim.

- **Necdet ne kadar iş yapar?**, dedi.

- *Başkanım kendisini verirse, iyi iş yapabilir*, dedim. Başkan,

- **Benim iki silahım var. Ve bu iki silahla savaşıyorum. Biriyle savaşıyorum, biri de omuzlarımdadır. Gidin arkadaşlarla yaptığım diyaloglar çerçevesinde sisteminizi oturtun. Kampı merak etmeyin, Kamp benim omuzlarımdadır. Sizlerden haberim var. Her**

zaman aklımdasınız ve hangi koşulda ve nerede olursam olayın sizleri hep düşünüyorum. Bu yüzden de kamp omuzlarımdadır bunu bilin, dedi.

**Sait Oramar
(Maxmur Mülteci Kampından)**

APO, KADIN İÇİN NEFES ALIŞVERİŞTİR

*Seni düşününce yoruluyorum
Tanıdık bir yorgunluk değil,
Daha çok şaşkınlık.
Yüreğinle, beyninle tarihin yolculuğuna
gidiyor
ve götürüyorsun.
Bir kölelerle yük kaldırıyorsun,
Bir feodalizmin boğuculuğunda nefes
oluyorsun,
Bir ana oluyorsun, bir baba, bir sevgili,
Ve bir de bunların toplamı
ülkem oluyorsun
ve
Seni düşünürken
korkmadan geçiyorum, yolları.*

Her Aileden Bir Fert Katılsın

12 Eylül askeri darbesinden önce babamın bir takım insanlarla ilişkilerinin köyde rahatsızlık yarattığının farkındaydım. Ama bu insanların kim olduklarından haberdar değildim. Bir gün babam benim ve kuzenimin sırtına ekmek verip

- “Götürüp filan noktaya bırakın ve köye geri dönmeyin”, dedi. Babamın bizi nereye gönderdiğini, köye niye geri dönmeyin diye tembihlediğini

anlayamadık. Ama söylediğini harfiyen yaptık, gideceğimiz yolumuza koyulduk. O zaman Kürt, Kürdistanlı olduğumuzun bilincinde değildim ama dil ayrımının farkındaydım. Çünkü ilkokulda Kürtçe konuştuğumdan dolayı bir kez dayak yemiştım. Öğretmenimin beni dövmesi bende Türkçe'ye karşı bir antipati doğurmuştu.

12 Eylül'den sonra babamın yurtdışına çıkışı bende 'neden, niçin, nasıl?' Sorularının gizemli cevaplarını aramaya teşvik etti. Altı yıl sonra biz de Avrupa'ya çıktık. Gittiğim ilk akşam geniş aileden de birçok kişinin oturduğu bir cemaatte Apoculuğa ilişkin bir tartışma oluyordu. *"Allah o terörislerin belasını versin."*, dedim. Babam bizim bu reflekslerimize çok şaşırdı.

Daha sonra Apo'nun bir Kürt lideri olduğunu. Onlar anlatırken etkilendiğimi fark etmesinler diye kaskatı kesilmişim. Babam parti çalışmalarındaydı. İlk dönemlerde PKK'ye yakınlaşma hususunda biraz tutucuydum. İki kardeşim kültür-sanat çalışmalarında müzik grubuna katılıyorlardı. Bir gün temizlik yaparken kendi kendime türkü söylerken kardeşlerimden biri kasete kaydetmişti. Akşam babam gelir-gelmez kardeşim gidip kaseti açtı, babam dinlediğinde *"Bu kimdir?"* diye sorunca kardeşim *"Ablam"* yanıtını verince babam *"Tamam, sen müzik grubuna katılacaksın"*, dedi. Dernek çevresiyle tanışmam babamın dayatmasıyla oldu. sürekli onların içine girme kaygısını, korkusunu yaşıyordum. Müzik grubu, folklor grubu derken PKK'lilerle tanıştım.

Çocukluğumdan beni en çok etkileyen insanlardan biri Mehmet Eksen arkadaşı. Mehmet'teki canlılık, heyecan, mücadeleye yaklaşımı beni o dönemde daha da etkiledi. Tüm etkilenmelerim benimle sınırlı kalıyordu, kimseyle

paylaşmıyordum. Altı yıl yarı profesyonel olarak çalıştım. Bu süreçte PKK'ye katılım üzerine yoğunlaşma zemini yakaladım.

Örneğin Ben Kürdistan'dan çıkıyorum ama neden çıktığımı da bilmiyordum. Bildiğim tek şey göz yaşları içerisinden istemeden ayrılışımdı. Partiyi tanıdıkça yaşadığım ruh halime gerekçe arıyordum. Bunun kaynağı da Apo'dur, öyleyse seilmeli diyordum kendi kendime. Zorunluluktan değil ama cevap veren konumdaydı.

Mazlum Doğan, Hayri Durmuş ve Kemal Pir arkadaşların yaşamlarını okudukça etkileniyordum. Bilinç düzeyim yüksek değildi, ama duygusal anlamda korkunç bir etkileniyordum. Onlardan etkilendikçe Önderliğe duygularım Önderliğe kanallize oluyordu.

Başkan'ın '90 yılında

- ***“Her aileden bir fert partiye katılsın”***

talimatının üzerine kız kardeşim katılmaya hazırlanıyordu.

O arada

- *“Baba ben de katılacağım”*, dediğimde babam bana dönerek

- *“Kızım Önderliğin talimatıdır. Her aileden bir fert gidecek”*, deyince ben de deyim yerindeyse biraz ukalaca

“Başkan benim özgürlüğüme karışamaz. Ben katılmak istiyorsam katılırım”, dedim. Benim bu söylediklerimi dinleyen babam çok öfkeleni ve suratına bir tokat patlattı. Babamdan yediğim bu tokattan sonra ne pahasına olursa olsun ben katılacağım dedim.

Örneğin Avrupa'da Kürt olduğum halde pasaportuma Türk yazmak zorundaydım. Ülken neresi diye sorulduğunda Türkiye yazdığım da büyük bir acı çekiyordum. Çektiğim bu acılar beni

Önderliğe, Önderliğin yaşadığı ortama daha bir yakınlaştırıyordu. '93 yılında partiye katıldım. Önderliği ulaşılmaz olarak ele alıyordum. Eğitimde birlikte olduğum bir arkadaş Önderliğin yanından yeni gelmişti. Onun bize Önderliği anlatımından çok etkilenmişim. Bir raporumda *“Ülkemden bilinçsiz çıktım, ülkeme bilinçli dönüyorum, o yüzden çok mutluyum”*, diye yazmışım. Bir yıl çalışmalarda kaldıktan sonra ülkeye gitmeyi dayattım.

Önderlik sahasına gitmeyi, Önderliği görebileceğimi düşünemiyordum bile. Bana göre Önderlik sahasına gitmeyi ancak uzun yıllar savaşta kaldıktan sonra hak edebilirdim. Yine düzeyim de kaldırmaz yaklaşımıyla kendime hak görmedim. Fakat partiyi tanıdığım günden beri acaba Önderliği iyi koruyorlar mı? diyordum birlikte olduğum arkadaşlara. Bana söylendiğinde sahaya layık değilim yaklaşımı içerisine girdim.

Önderlik sahasına ilk gittiğimde hem çok heyecanlı hem de nasıl bir Önderlikle karşılaşacağım diye merak ediyordum. Çerçeveye konulmuş bir O'nu tek kelimeyle sadece emir veren biri gibi düşünüyor ve düşlüyordum. O söyleyecek ve sen yapacaksın.

Üç arkadaşlık, bizi havaalanından aldılar. Eve gittiğimizde Önderlik bir grubu yolculuyordu. İçeri girdiğimizde tüm arkadaşlara selam verdikten sonra Önderliğe selam verdim. Başkan yıllar sonra bu davranışımı ele aldığına bana biraz ilginç geldi. Neye karşıydı, yaptığım doğru muydu, yanlış mıydı? Çocukluğumdan beri üst düzeydekilere duyduğum tepki miydi? diye çözmeye çalıştım. Oturduk.

Başkan bizimle konuştuğu esnada çay getirildi. Bize Önderliğin yanında çay içmeyin

denildiği için içmedik. Ama Önderlik **“İçin”** diye ısrar edince Önderlik söylediği için içmek lazım diye düşündüm ve içtim. Sohbetten sonra Başkan bize **“Tamam çiftliğe (Mahsum Korkmaz Akademisi) gidirsiniz”**, dedi. Akademiye gittiğimizde gece herkes yatıyordu. Ben de hemen bir arkadaşın yanına uzandım ve o gün yaşadıklarımı düşünerek uyumaya çalıştım.

Önderliğin çözümleme dili çok sadeydi. Söylediklerini anlıyordum ama bağlantısını kuramıyordum. O süreçte Önderlik çocukluğundaki ilk isyanı çok işliyordu. Ancak ben Önderliğin ilk isyanı, ailesini ve Fatma’yla ilişkisini niye anlattığına bir türlü anlam veremiyordum. Hatta kendi kendime Önderlik bize niye bu kadar yaşamını anlatıyor diyordum. Zamanla amacının bize asıl kaynağa dönüşü sağlamak olduğunu anladım. Çözümlendikçe üzüldüyorum, büzülüyor, kendimi sorguluyordum ama tanımadığım için anlattıklarını yerli yerine koyamıyordum.

Terzi Cemal pratiği, Mardin, Zelê pratikleri gibi birçok pratiğin eleştiriye tabi tutulduğu bir süreçti. Bu durum kararlılığımı bile etkiledi. *“Acaba doğru bir ortama mı geldim”* dedirtecek kadar şoke olmuşum. Fotoğraflarda gördüğüm, kasetlerde izlediğim Apo orada olmazsa kesinlikle PKK’de olmadığımı, yanlış bir örgüte geldiğimi ve bir şekilde çıkış kapılarını aramaya başlayacaktım. Ama Önderlik oradaydı.

Önderlik giderek bana sır gibi gelmeye başladı. Sır gibi bir insan. Nasıl bir bağlılık ve benzeri soruları kendime sormanın zamanı gelmişti. Başkan’ın bende yarattığı olumlu hava ve Başkan gittikten sonra sanki bir şeyler eksikmiş hissi, beni daha da düşündürmeye başladı. Duygularımda bir istikrarı yakalamamıştım. Bir

konuda ikircikli bir ruh halini yaşadığımda da abartarak galiba ben ihaneti yaşıyorum diyordum. Hatta bir günlüğümün başlığını '*galiba ihaneti yaşıyorum*' olarak atmıştım. Neyin ihaneti, niçin ihanet ediyorum, cevabını da veremiyorum. Ama bir şeylerin ters gittiğine inanıyordum. Başkan tanıma durumum geliştikçe böylesine yersiz sorgulayıp kendimi yıpratmayı da bir kenara bıraktım. Ve yoğunlaşmalarımı bir doğrultuya koymaya çalıştım.

Seni Ne Bekçisi Diye Oraya Koymuşlar

Başkan voleybol oynamaya gidiyor dediklerinde hemen eşofmanımı giyip spor sahasına gittim. Gittiğimde oyun başlamıştı. Sahanın kenarında da seyirci arkadaşlar ayaktaydılar. Fark etmeden Abbas arkadaşın yanında durmuştum.

Voleyboldan sonra futbol oynanacaktı. Başkan eliyle gel der gibi işaret etti. Etrafıma bakındım, kimse yok. Önderlik tekrar çağırınca Abbas arkadaş

- "*Heval gitsene.*" dediğinde ben de

- "*Heval gitmiyorum*" dediysem de Abbas arkadaş

- "*Talimattır gideceksin, Önderlik çağırıyor*", deyip üsteleyince ben yine

- "*Ben gidemem, oynayamam*", dedim ama ne fayda, yine gittim.

Neyse utana sıkıla oyun sahasına gittim. Erkek arkadaşlarla birlikte futbol oynadık ama oyun tam bir felaketti, tüm hareketlerimiz ofsayttı. Başkan'ın takımında yer alıyordum. Zaten Başkan'ın savunması gibi bir pozisyondaydım.

Erkek arkadaşlar topa çok şiddetli vurduklarında sahaya açılamıyordum, ama iyi koşuyordum. Karşı tarafın Ekrem adındaki kalecisi Önderlik topu kaleye götürdüğünde hazırola geçiyor, Başkan'ın attığı her top ağlara gidiyordu. Başkan artık dayanamayarak

- **“Eşekoğlueşek seni ne bekçisi diye koymuşlar oraya”**, dediğinde hepimiz kahkahayla güldük. O gün Başkan tam onsekiz gol attı. Bizler de gülmekten yerlere yıkılacak duruma geldik. Oyun bitiminde Ekrem'le tartıştığımda Ekrem, *“Tabii karşı tarafın iki avantajı vardı...”* onun bu söylediklerini dinledikten sonra *“Ne o Ekrem arkadaş. İkinci avantaj kim? Birincisinin Başkan olduğunu anladık, ikincisi kimdi?”* diye sorduğumda Ekrem *“Bir de bayan arkadaş vardı.”*, *“Ben mi.”*, Ekrem *“Evet sen.”* deyince gülüp *“Oynamayı becermediğiniz için benimle bağlantısını kuruyorsun.”* diyerek espri yaptım.

‘Önderlikten uzak durmalıyım yaklaşımı’ bende yavaş yavaş kırılıyordu. Mutfakçı olduğum günlerde Önderlik'tir titiz yaklaşmak gerekir diyordum. Başkan çözümlemeye gitmeden önce mutlaka mutfağa uğrayıp bayan arkadaşlarla diyalog geliştirirdi. Yıllar sonra Başkan'ın çözümlemeye gitmeden önce bayan arkadaşlarla yaptığı küçük diyalogların, çözümlemenin ön modelini oluşturduğunu sonradan anladım. Önderlik çözümlerken, sürekli Başkan nasıl böyle konuşuyor diyordum. Başkan bana

- **“Nasılsın heval?”** dediğinde

- *“İyiyim Başkanım”*, dedim. Kendi fiziğimden utanıyormuşum gibi durmuştum Başkan,

- **“Dik tut omuzlarını, kendinizden utanmayacaksınız”**, dediğinde bir şey

söyleyemedim, afalladım. Daha sonra yanımdaki arkadaş,

- **“Nasıl arkadaş geliyor mu?”** diye sorduğunda arkadaş da

- *“Evet Başkanım, kendisini katıyor, gelişmeye açık bir arkadaş”* dedi.

Arkadaşlar Niye Kaçıyorlar

Önderliğe yaklaşım konusunda çok ciddi yetersizliklerimiz vardı. Bir gün dersteyken Başkan Akademiye geldi. Başkanın arabadan inişiyle bizim derse ara verişimiz bir oldu. Ya sıraya gidip Önderliği selamlayacak ya da sessizce oradan ayrılacaktık. Ama biz hepimiz bir anda okul kapısından bir an önce çıkmak için kapıya koşmaya başladık. Neredeyse bir izdiham yaşanacaktı. Ben daha niye arkadaşlar koşuyor diye anlam çalışırken, bir arkadaş kan ter içinde kalmış bir şekilde kesik kesik konuşarak

- *“Heval heval Önderlik geldi bir an önce arka tarafa geçelim”*, dedi.

Akşam tekmillerinde Başkan

- **“Ben neyim, ben kimim arkadaşlar ben geldiğimde bana karşı böyle saygısızlık yapıyor; sonuçta ben de bir insanım”**, diyerek bizleri eleştirmişti. Yani bir Önderliğe görünen yüzümüz, bir çözümlemede otururken dik oturduğumuz yüzümüz, bir de arka bahçemiz, yani görünmeyen yüzümüz vardı. Aslında Önderliğin en büyük çabası bizi arka bahçedeki yüzümüzü tanımaktı, resmi bahçedekini değil. Resmi yani görünen bahçe, üzerine giydiğin bir elbise gibidir, onu her an çıkarabilir veya istediğinde giyebilirsin. Örneğin Önderlik bir gün pencereden sigara

içişlerimizi izliyormuş. Ama biz fark etmiyorduk. Sigara içmediğim için Önderlik izliyor mu, izlemiyor mu diye kendime dert de etmiyordum. Yani Önderlik onun yanındaki bizim yüzlerimizi değil, kendisi olmadığı zaman taktığımız maskelerimizi tanımak istiyordu. Biz de bu bahçeyi ısrarla gizlemeye çalışıyorduk. Bir görünen yüzümüz vardı, bir de görünmeyen. Önderlik Abbas arkadaşına

- **“Ben neyim? Geldiğimde arkadaşlar öyle kaçıyorlar. Karşılarında ne görüyorlar ki öyle bir yaklaşım sergiliyorlar. Bekleyebilirler, gidebilirler, ama bunu sakın yapabilirler”**, dediğini de aktardı. Birçok kez

- **“Siz beni göklere çıkarıp ilahlaştırırsanız da ben burada kalacağım. Ve sizin içinizde yaşayarak başarının ne olduğunu size göstereceğim. İçinizde uçmak isteyenler var ama birçoğunuz kanadına yapışmışsınız bırakmıyorsunuz ki bu insanlar ucsun. Ha bire “Gel bizimle aynı gerilikte devam et” diyorsunuz”**, dedi.

Sevgililer Gününüz Kutlu Olsun

14 şubat günü Başkan yukarı geldi ve bizlere **“Bugün günlerden ne?”** diye sorduğunda bizler de Salı diye yanıt verdik. Başkan **“Ben de Salı olduğunu biliyorum. Ne var bugünde, salaklar bugün Sevgililer günü”**, dediğinde sırayla hepimizi öptü.

Her 14 şubatta Başkan’la yaşadığımız o geceyi yeniden yeniden düşünür ve o güne yüklemem gereken anlam üzerine yoğunlaşırım. Önderliğin o günkü konuşması, gelişi, bize yaptığı

şakayı, hatırlatması, bir gün önceki ağır baskıdan, atmosferden sonra ertesi günün de anlamını o güne göre yaklaşıarak göstermesi çok ince bir davranıştı. Hatta Başkan'ın bu günle ne işi var ki bir savaşı yürütüyor, bir ülke kurma peşindedir biçiminde yaklaşıyordum. Öyle ki ilk söylediğinde bazılarımız acaba Başkan bizi deniyor mu diye düşündük.

O gün 14 Şubat'ın anlam ve öneminden yola çıkarak sevgi çözümlemesi yaptı. Bir kadına olan sevginin bir güne sığdırılamayacağını, sevginin temel özünü koymaya çalıştı.

Şubat ayında genelde çok stresli oluyorum; özlem, üzüntü, birçok duyguyu bir arada yaşıyorum. 15 Şubat komplosu daha büyük bir acı yüklüyor. Bir gün öncesi ve bir gün sonrası. Bir gün önce hiç yakalanmamış gibi sevgililer günümüzü sevinçle kutlayışı, ertesi gün esaretinin kahrediciliği. İşte sırf bu yüzden Şubat ayını....

O Gün Başkan Ağladı

Bir gün Önderlik çok moralsiz, gözleri dolu, çok halsiz bir şekilde hepimizi tek tek süzdükten sonra kafasını salladı. Başkanım neyiniz var, ya da nasılsınız? diyemedik. Hepimiz Önderlik ne diyecek diye kendisine bakarken, Önderlik hüznle

- **“Ben bugün yine yüreğimden parçalar koparıp ülkeye gönderdim”,** diyerek başladı anlatmaya. Heval Abbas'ın grubunu, Amed'e bir grup göndermişti. Çok içten ve duygu yoğunluğuyla

- **“Ben o arkadaşları; herkesi çok seviyorum. Düşünsenize, siz bir olay**

karşısında hemen göz yaşlarınızı akıtıyorsunuz. Ben bu hakka bile sahip değilim. Ben göz yaşlarımı içime akıtıyorum. Bir anne-baba bir çocuğunu devrime verir onun için yıllarca ağlar. Ama ben binlerce yoldaşımı gönderdim. Birçoğu da gitti yaşamadı bile. Sadece kaç gün yaşadı”, Başkan ağladı, bizlerde ağlayacak düzeye geldik. Hepimiz ağlamak istiyoruz ama cesaret edemedik. Başkan’ın oturamayışı hepimizin dikkatini çekmişti. Bizlere de **“Tabii yarın öbür gün hepinizi eğiteceğim, hepinizi tek tek göndereceğim. Yaşar mısınız, yaşamaz mısınız o da belli değil”** dedi ve dışarı çıktı.

Önderlik dışarı çıktıktan sonra hepimiz oturup hüngür hüngür ağlamaya başladık. Bize göre Önderlik bizi eğitiyor, onu seveceğiz, ama onun bizi sevip sevmemesi o kadar önemli değil. Bizim o konuda yaşadığımız müthiş bir bireycilikti. O dönemde Başkan hepimize tek tek

- **“Benimle arkadaş olur musun?”** diye soruyordu.

Bunu Abbas arkadaştan, bizlerden bekliyordu. O zaman bende şöyle bir yanılğı vardı;

- **“Ben nasıl koca bir Önderlik’le arkadaşlık yapacağım”,** diyordum. Şimdiki daha farklı düşünüyorum. Olunamaz mıydı, olunabilir miydi? Ama şimdi bile bunları dile getirirken diğer yandan da gerçekten Önderlik’le arkadaşlık yapabilecek gücümüz var mıydı? Ona kendimizi tümüyle yatırmış mıydık? soruları peş peşe sıralanıyor. Bize göre sadece eski arkadaşlar Önderlik arkadaşlık yapabilirdi.

Ertesi gün Önderlik yukarıya geldiğinde masanın üzerindeki fotoğraftakilere

- **“Bunlar kim?”** diye sorduğunda tanıyan arkadaşların verdikleri yanıtı dinledikten sonra kafasını sallayarak

- **“Hepinizin putları var. Sizin bu putlarınızı kırana kadar herhalde epey zaman geçecek.”** dedi.

Başkan'ın bu cümlesinden hareketle bir kadın olarak yarattığım putların ve tabuların varlığını yeni yeni hissetmeye ve adını koyma arayışına koyuldum.

Önderlik zaman zaman bize

- **“Ben arkadaşları bu kadar seviyorum, onlar da beni seviyorlar mı? Bana karşı dürüstler mi?”** sorularını soruyordu.

Bir görüşme notunda da

- **“Ben sürekli arkadaşlarımdan büyümesini istedim. Eleştirilerim bile onları bu büyüklüğe tabi etmektir, küçük düşürmek için değil”,** biçiminde dile getiriyor.

O'nun bu sorgulamaları yaşamasında arkadaşların Önderliğin yanında rahat olmamasının payı büyüktür. Bazen de

- **“Fılan arkadaş nasıldır, katılımı nasıldır?”** diye sorduğunda arkadaşlar aktif katılıyor dediklerinde Başkan

- **“Tuhaf neden bu arkadaşlar benim yanımda kaskatı...”** diyordu.

Örneğin Abbas ve Fuat arkadaş bizim devredeydi. Çoğu zaman onların sessiz konuşmaları bile Başkan'ın çok zoruna gidiyordu.

- **“Niye yanımda doğal davranmıyorlar, niye bu biçimde bir yaklaşıyorlar. Oysa ben, onlara ne yapabilirim ki”,** diyerek üzüntüsünü bizimle paylaşıyordu.

Önderliği bir yere koyup, kendini de bir yere koyma durumumuz her dönemde ve her zaman oldu. Çünkü bizim her zaman iki yüzümüz vardı; bir Önderliğe dönük

- *“Evet doğrudur Başkanım”*, diyen yüzümüz, diğeri de kendini uygulayan yüzümüz. Yani bizde gizli olan yüzümüz.

“Camel” Yazılı Gömlek

‘95’in başında Avrupa’daki arkadaşlar Önderliğe hediye olarak *Camel* gömleklerinden alıp göndermişlerdi. Gömleği giydiği gün biz de kendisini kapıda bekliyorduk. Dışarı çıktığında bize,

- ***“Nasıl üstüme uygun mu?”*** diye sordu.

Sewra’da

-*Eee doğrudur Başkanım.*

Başkan,

-***“Yaa emin misin?”***

Sewra

-*Eee Başkanım.*

Camel yazısını göstererek,

- ***“Sizce bu bir sorun olmaz mı?”*** dedikten sonra bana, Sewra’ya ve diğer arkadaşlara baktı. Sewra da ben de Başkanım normal dedik. Ama Başkan yine de siz görürsünüz dercesine kafasını salladı.

Bir hafta sonra Avrupa’dan gelen bir arkadaş kendisiyle birlikte getirdiği Hürriyet miydi Milliyet gazetesi miydi tam hatırlayamıyorum ama sanırım Milliyetti; boy boy Önderliğin o gömleğini vermişti. Bir karede Önderliğin boydan, bir karede gömleğin sadece *“camel”* yazılı kısmı verilmiş, bir de yuvarlığın içinde büyütülmüş biçimde *“Apo bu*

kadar lüks yaşarken, siz dağdakilerde açlıktan ölüyorsunuz”, biçiminde bir çağrı yapılmıştı. Başkan,

- “Alın görün. İşte siz yaşama ve olaylara bu kadar basit yaklaşıyorsunuz. Ama düşman böyle değerlendiriyor”, diyerek gazeteleri önümüze attı. Başkan bu konuda halkın da kendisine çok güvendiğini, bu konuda bir sorunun olmadığını biliyordu. Zaten o hediyelerin çoğunu halk gönderiyordu. O gömleği giymesinin halk ve gerilla açısından bir sorun olmayacağını, olumsuz bir etki yaratmayacağını çok iyi biliyordu. Ama diğer taraftan düşmanın bunu kullanacağını biliyordu. Tabii biz bu kadar ayrıntılı düşünmüyorduk. Bize göre Önderlik de bir insandır, ve sadece bir gömlek giymişti.

Bu olaydan sonra Önderliğin hassasiyeti, olaylara karşı duyarlılığı, bütünlüklü ele alışı üzerine yoğunlaştık.

Önderlik Demek Ben Demek

‘96’nın sonunda Önderliğin yanına tekrar yine gittim. Onu beklerken onunla yaşadığım anılarda peşimden benimle heyecanlanıyordu. Önderlik’le açık bir şekilde kadın sorununu, bireysel olarak yaşadığım bazı şeyler vardı onları anlattım. Başkan bir saat boyunca beni dinledi. Bir yıldan sonra Önderliği görmek zaten heyecanlandırmıştı, bir de Başkan’ın beni pür dikkat dinlemesi beni daha da heyecanlandırmıştı. Bir yıl boyunca yaşadıklarımı onunla paylaşma anını iple çektim. Önderlik kendisine bir şeyler anlatmak, bir şeyleri onunla paylaşmak istediğimi hissetmişti. Eve gittiğimde arkadaşlara

yaşadıklarımı Önderliğe rapor edeceğimi söylediğimde arkadaşlar “*Gerek yok*” dediklerinde “*Siz bilgi verin*” dediğimde yine yok dediler. Ama ben, bu olayı mutlaka Önderliğe anlatmam gerekiyor diye düşünüyordum. Çünkü benle Önderlik arasında giren bir olgu olarak ele alıyordum. Belki çok büyütülecek bir durum da değildi. Duygusal olarak bir arkadaştan bir etkilenmeyi yaşamıştım. Aslında duygusal anlamda bir etkilenme de değildi, zorluklar karşısındaki çözümsüzlüğümün beni götürdüğü bir adrestir. Başkan’a

- “*Kadın olarak çok zorlandım, duygularıyla tanıştım. Bunu belli noktalarda da çözdüğüme inanıyorum. Kadının duygularındaki çözümü, o sığınma arayışının ismini koymak...*” deyip yaşadıklarımı anlatınca Başkan içten bir kahkaha attı.

Başkan’la o tartışmamız hayatımda bir dönüm noktası oldu. Benim bütün yoğunlaşmalarına, sorgulamalarına, ikna olduğum, olmadığım tüm noktalara nokta koymuştum. Başkan kahkaha atmaya devam edince ben de heyecandan yerimden duramıyordum. Bir süre sonra Başkan

- “***Hevidar sana rağmen biz seni kazandık değil mi?***” deyince gözlerim doldu ve boynuna atıldım kendisini öptükten sonra konuşamadım.

Dışarı çıktığımda Tolhıldan, Bermal (Türk), şehit Zınarın önüne gelip

- “*Başkan sana ne dedi?*” dediklerinde kendilerine

- “*Ne olur bana hiçbir şey sormayın. Sadece şu an dünyada yaşamadığımı düşünüyorum, uçuruyorum*”, demiştim. Yoğunlaşınca “***Sana***

rağmen seni kazanmanın” bir güçsüzlük olduğunu da kabul ettim. O söz benim için çok anlamlıydı.

Zahmet Etmeyin Atletimi Yıkamışım

Ben, Nucan, şehit Rewşen, Melsa, Dicle evdeydik. Daha önce bir iş bölümü yapmıştık. Sewra Önderliğin bazı şeylerine, Jiyan bazı şeylerine bakıyordu. Sewra, Jiyan, Zelal gidince doğal olarak bir boşluk doğdu. Bütün işler biraz bana ve Melsa'ya kaldı. Elbise görevini Melsa'ya vermiştik. Kimse yok diye işler birbirine havale edilmişti. Görevlendirme yaptık ama bir türlü işbölümüne göre kendimizi ayarlayamadık. Bir gün Başkan'ın giyecek eşofmanı kalmamıştı. Başkan eski yırtık çoraplarını giymeyi, kullanılan mendili defalarca kullanmayı severdi, eşofmanlarını da öyle. Gidip dolabından yeni bir eşofman çıkarıp yatağının üzerine bırakmıştım. Başkan'ın sesi gelince hemen yanına koştum. Bana baktıktan sonra,

- **“Nerede eşofmanım, ben eşofmanımı istiyorum”**, dedi.

- *Başkanım yıkayacağız.*

- **“Niye yıkıyorsun ben daha yeni giymiştim.”**

Dışarı çıkıp Başkan'ı bekledim. Eşofmanını giyip geldi birlikte voleybol sahasına gittik. Başkan o kadar sinirlenmiş ki, takımının temel oyuncusu Zelal de yok, Melsa çok emek harcıyor ama hakim olamıyor. Dicle de ellerini açtığı için top yere düşüyor. Bir an durup Melsa'ya bakıp

- **“Ne o Melsa bizi beğenmiyormuşsun. Elbiselerimin hepsini toplamışsın**

yıkayacakmışsın”, dediğinde esmer Melsa kızardı, bozardı,

- “*Hayır Başkanım*”, dedi. Başkan bu kez,

- **“Hevidar söyledi, sen elbiselerimi toplayıp hepsini yıkıyormuşsun. Demek öyle haa bizi beğenmiyorsun”,** dediğinde bu kez ben kızardım, bozardım ama nafile çünkü Başkan yine söyleyeceğini ardına koymamıştı.

O gün attığım bütün servisler bizim takıma sayı olarak geri dönüyordu. Banyodan çıkarken temizlemek için içeri girdiğimde lamba kırılmış, lambanın kırıldığını görünce daha çok korktum. Melsa’ya

- “*Gel, durum çok ciddi, elbiseler görünmüyor, lamba kırılmış*” dedim.

Melsa’yla Başkan’ın elbiseleri nereye koyduğunu arıyoruz, bulamıyoruz. Arama faaliyetimiz biraz uzadı, gülüyoruz. Yıkamamış da ama ortalıkta elbiseler namına bir şey yok. Atletini yıkayıp sandalyenin üzerine sermiş, havluyu kaloriferin üzerine atmış ama eşofmanları bulamadık. Balkona baktık yok. Yok yok yok. Önderlik terasa çıkmazdı, oraya sermiş olabileceği ihtimaliyle terasa da baktık. Her tarafa baktık, bulamadık. En son dolabın içine baktım ki aceleden bütün elbiseleri birbirinin içine koyup sarıp sarmalamış ve bulmamamız için dolaptaki elbiselerin arkasına saklamış. Neyse uzun bir arama sonucu elbiseleri bulduğumuz için mutluluktan uçacaktık.

Bazen Akademideki eşyaları eve, evdekileri de okula götürdüğü için doğal olarak elbiseler karışıyordu. Ama Başkan

- **“*Filan çamaşırım nerede*”,** diye sorunca

- “*Başkanım okula götürmüştünüz*”, dediğimizde

- **“Allah Allah bu kızlar beni yalancı çıkaracaklar. Ben onu bunu bilmiyorum. Ben eski çamaşırlarımı istiyorum”**, diyordu. Çok eski çamaşırlarını bile çöpe atmaya cesaret edemiyorduk. Çöpe attık desek gidin çöpten çıkarın derdi.

Okuldan her seferinde eski eşyalar getiriyordu, karışamıyorduk da. Başkan beklemediğimiz bir anda

“Bu nereden geldi” diyordu.

Elbiselerini yıkar bize de

- **“Zahmet etmeyin atletimi yıkamışım, serseniz yeterlidir”**, diyordu.

Bazen onun dediğini yapmadığımızı görünce kendisi kuruması için elbiselerini koltuğun üzerine seriyordu. Ama O çıkar çıkmaz elbiselerini tekrardan getirip yıkıyorduk.

Civcivi Tavuğa Kabul Ettireceksiniz

Bizim kaldığımız evde bir tavuğumuz, birkaç tane de civcivi vardı. Bir yavru civciv mazotun içine düşmüş, annesi de çıkarmaya çalışırken biz de yardımcı olmaya çalıştık. Civcivi çıkardıktan sonra banyoya götürüp şampuanla yıkadık. Belki ısınırsa kendine gelir diye bir havlunun içine sarıp kalörüferin üstüne bıraktık.

Çok ilgisiz olan Serhat bile gelip civcivle ilgilendi. Başkan yukarı geldiği

- **“Bu ne?”** diye sorunca hikayeyi olduğu gibi Başkan’a da anlattık.

Biraz düzeldikten sonra tavuğun yanına götürdüğümüzde hem tavuk ve hem de diğer civcivler saldırıp, aralarına kabul etmediler. Naçar naçar civcivi tekrar eve getirdik. Başkan bu kez de

ne olduğunu sorunca yine kendisine anlattık. Bizi dinledikten sonra

- ***“Ne yaparsanız yapın bu civcivi bu tavuğa kabul ettireceksiniz. Yıllardır ben sizi hatalarınızla kabul ediyorum. Bakın o bir hayvandır yavrusunun yaptığı bir hatayı kabul etmiyor. Ama ben yıllardır sizi hatalarınızla kabul ediyorum. Siz o civcivi tavuğa kabul ettirmeyene kadar ben de sizi kabul etmiyorum”*** diye önümüze zor bir görev koydu.

Civcivi gizlice götürüp tavuğun yanına bıraktık, görünmeden nöbetini tuttuk yine kabul etmedi, saldırdı. Kaç gündür beslediğimiz için civciv bayağı büyümüştü. Arkadaşlarla kendi aramızda herhalde civciv büyüdüğü için tavuk kendi yavrusu olmadığını düşünüyor ve benzeri birçok yorum geliştirdik.

Başkan da okulda çözümleme yaparken ha bire tavuk civciv hikayesini anlatıyor ama hiç kimse tavuk civcivin hikayesinin ne olduğunu bilmiyor.

Devre sonunda söz vermeye gittiğimizde arkadaşlar evde ne olmuştu ki Önderlik habire tavuk civciv örneğini veriyordu diye sorunca hikayeyi olduğu gibi okuldaki arkadaşlara da anlattık. Arkadaşlar

- *‘Önderlik bizi mahvetti; yöneticilik tarzından, kişiliklere kadar tavukla başladı tavukla bitiriyordu’* dediler.

Okulda

- ***“Bakın ben sizi nasıl kabul ediyorum. Ama o tavuk bile yavrusunu hatasıyla kabul etmiyor”***, demiş.

Hêvidar Şadî

YAŞAYIN, BENİ YAŞATIN!

Onu görebilmek, kendisini bir halka adayan tüm yüreklerin en büyük ve birincil istemidir.

'97 sonlarında Kürtler, İtalya'nın deniz kıyılarına savrularak dünya kamuoyunun gündemine girdiği süreçte, Papa II. Jean Paul Kürtlere olan ilgisini, sekiz kişilik bir kadın heyetini kabul ederek göstermişti. Düzenlediği ayinlere dünyanın her yerinden gelen insanların yanı sıra, Kürt kadınlarını da özel kabul ediyordu. Salt Hıristiyanlar değil, ezilen halklar da Papa'dan destek almak için bu ayinlere gelirlerdi. O dönemde ilk kez Kürt kadın heyeti olarak Papa tarafından büyük bir sıcaklıkla karşılandık. Papa, Kürt kadınlarıyla görüşmeyi kabul ettiğini bildirdiğinde Önderlik, henüz yeni Roma'ya gelmişti.

O'nun Roma'ya gelişiyile birlikte, yıllardır özlem büyüten birçok yürekle birlikte, birçok aydın-yazar ve diplomat da ziyaretine gidip-geliyorlardı. Bizler de bir grup olarak, yıllar sonra onu görmek için öneri sunduğumuzda, her tarafı ahtapot gibi çepeçevre saran uluslararası komplonun belirsizliğinden dolayı beklememiz gerektiği söylendi. Papa'yla ikinci kez görüşmemiz gündemleşinceye kadar, Roma'ya gidişimiz de netleşmişti. Ancak onu görüp görmeyeceğimizi hala belirsizdi.

Gideceğimiz haberini aldığımızda dört arkadaş da bir aradaydık. Önderliğin yanına gidip,

gidememe olasılığını tartıştığımız günlerde, O'nun Roma'dan çıkışı gündemdeydi. Heyet için beş kişi isteniyordu, ama onlarca kişi gitmek istiyordu. Gitmek isteyen o kadar kişinin içinde küçük bir grubu ayarlamak hayli zorlayıcı oluyordu.

Ve onu ziyarete gidecek grup ayarlandı! Yola çıkacaktık. Bürokratik bazı sorunlardan dolayı gruptaki bazı arkadaşlar, karayolu ile gitmek zorunda kaldılar. İlk grup, bir gün önceden yola çıktı. Ben, gidecek olan diğer arkadaşlarla birlikte ikinci gün yola çıkacaktık. Gideceğimiz gün, kendisine hediye almak için alış-verişe çıktık. Başkan'a lacivert bir hırkayla bir kalem aldık. Geriye sadece uçak biletlerimizi ayarlamak kalmıştı. Biletlerimizi, Brüksel'deki arkadaşlar ayar-layacaklardı.

Ancak o gün Avrupa sorumlusuyla görüştüğümüzde bize, *"Heval gidin beklemeyin, gidenler Önderlikle görüşecek. Onun için hemen bugün gidin. Önderlik gitmemişse görüşürsünüz. Daha sonra Papa'yla da görüşürsünüz"* deyince biletlerimizi yenileyip aynı gün yola çıktık.

Komplocu güçler, çok yoğun bir baskı yapıyordu. Birçok devlet, gidiş-gelişlere sınırlarını kapatmıştı. Almanya, Önderliği tutuklama kararı aldığı halde, bundan vazgeçmişti. Diğer yandan Önderliğin gidebileceği yerler aranıyordu. Tabii baskının bu düzeyde olduğunu Roma'ya gidince daha iyi anladım. O'na bir şey olacağının korkusu ile O'nu göreceğimiz anın heyecanı birbirini karışmıştı. Korkunun ve sevincin iç içe yoğun yaşandığı bu duygu fırtınasından sonra, 11 Ocak '99 akşamı Roma'ya ulaştık. Oradaki arkadaşlar, bize karayolu ile gelen grubun Önderliğin yanına gittiğini söylediler. Hepimizin sinirleri, O'na bir şey olacağı olasılığı ve bunun karşısında bir şey

yapamamadan dolayı gergindi. Takip ettiğimiz gelişmeler, saniye saniye değişiyordu. Bir yandan zorlanan duygularımızın ağırlığı, , bir yandan kulak zarlarımı yırtarcasına yükselen halkın özgürlük çığlıkları, diğer yandan ise çaresizlik. Tüm kapılar, halkın ve insanlık yüreğinin aktığı bu öz kaynağa kapalı tutuluyor, hatta o kaynağı boğmak istiyorlardı. Acabalarım, çoktu.

Etrafımızı bir çit gibi sessizlik sarmıştı. Yüreğimiz ise onun için bir şey yapamamanın çırpınışlarında, büyük zorlanmaları yaşıyordu. O arada kendisini ziyarete giden grubun gelişini bekliyoruz. Onlar geldiklerinde, gidip gitmeyeceğimiz netleşecekti. Belirsizlik tam bir işkenceydi, dağ gibi üstümüze üstümüze geliyordu. Roma'daydık ve O'ndan sadece bir saatlik mesafe uzaklıktaydık, ama görüşüp görüşmeyeceğimizi bilemiyorduk.

Çok derinden zaman zaman tüylerimi ürperten bu duygu ve düşünce yoğunluğu eşliğindeki bekleyişten sonra beklediğimiz grup nihayet akşamüzeri geldi. Biz ne söyleyeceklerini heyecanla bekliyorduk, onlar ise sessizce içeri dalıverdiler. Onları böyle görünce, kafalarımızda yanıt arayan ve yanıtız kalan birçok soru sıraya koyuldu. Birçok şeyi düşünürken bir arkadaş, *"Keşke bu koşullarda Önderliği görmeseydik dedi. Çok ağır koşullarda kalıyor,"* diye söylendi kafasını önüne eğerek. Düşünce yorgunluğunun yarattığı yorgunluk ve sessizlikle geceyi geçirdik. Böylesi bir gecenin sabahında II. Jean Paul'la görüşüp, Önderliğin telefonda verdiği mesajı iletcektik. 12 Ocak günü grup olarak bir aradaydık. Ve O'nu görecektik olmanın heyecanını yaşıyorduk. Heyecandan gözlerimden yaşlar akıyor, sevinç gözyaşlarının arasından gülüyordum. Bahar ve

Roza daha önce Önderliği görmüşlerdi. Ben ve diğer arkadaşın heyecanı, bu nedenle farklıydı.

Heyecan dorukta!

ERNK temsilcisi Ahmet, bize son gelişmeleri aktardı. Bu aktarımdan sonra odayı bir sessizlik kapladı. Kimseden çıt yok.

Peki ama, nereye gidecek? Önderliğin nereye gideceği belli değil. Oradan kalkıp, yalnız kalabileceğim bir odaya çekildim. Saatlerce oturup duygu ve düşüncelerimi yokladım. Yüreğim tanıyamadığım binlerce yürek gibi çaresizce çırpınıyordu, isyanlardaydı. Yaşanabilecek olan trajediyi düşündüm ve göz yaşlarıma yenilerek gece yarısını geçinceye kadar doyasıya ağladım.

Hevi Arkadaş geldiğinde, “*D’alema, Önderliğin dört gün daha Roma’da kalmasına izin verdi*” dedi. O anda ne yaptığımı tam olarak hatırlayamıyorum. Hatırlaya-bildiğim tek şey, bir yandan gülerken, diğer yandan hıçkıra hıçkıra ağlıyor olmamdı.

13 Ocak sabahı, erkenden hazırlanıp Papa’nın düzenlediği ayine katıldık. Beraberimizde götürdüğümüz dosyaları bırakıp, Papa’nın bir şeyler yapabileceğini düşünerek, geri döndük.

Önderlik, bizi öğleden sonra aradığında hala ürkektim. O’nu görememe olasılığı, düşündürüyordu. Bizden önce giden grubu uğurlamak için aramıştı. Önderlik isterse konuşmak için bizlerinde beklediği tekmili verilince Önderlik, “**Tamam beklesinler. Hazırlansınlar. Onlar zaten akşam buraya gelecekler. Diğerleri hazırsa onlarla konuşabilirim,**” dediğini duyduğumda dışarı çıkmak için hazırda bekleyen çılgınımı bastırmıştım. Gideceğimizi de Önderliğin kendi sesinden duymuştum. Yine de bir yanımda hala bunun rüya olduğunu, gerçek

olamayacağını söylüyordu. Yoldayken dahi, defalarca “Gerçekten Önderliğin yanına mı gidiyoruz? Bu sefer kesin mi?” diye, onlarca kez aynı soruyu arkadaşlara sordum. Kaldığı evin etrafında bekleyen polisleri görünce, göreceğime yavaş yavaş inanmaya başladım.

Ulaştığımızda nasıl yaklaşmam gerektiğine dair de birçok soru sordum. Çözüm olarak, tecrübesi olanların arkasından girmek gibi bir formül bulmuştum. Onlar nasıl yaparsa, ben de öyle yapacaktım. Kendimi tüm canlılığıyla o ana kilitleyip, yaşananları yüreğimde, beynimde tutmak istiyordum. Birkaç güvenlik kontrolünden sonra, nihayet Önderliğin kaldığı evdeyiz! Ev üç katlıydı. Alt kat tümüyle teknik cihazlarla donatılmıştı ve güvenlik güçleriyle doluydu. Evin etrafı hakeza öyle. Üçüncü kat yine öyle. Önderlik, ikinci katta kalıyordu. Kimlik kontrolü yapıldı. Kontrol esnasında pasaportuma takıldılar. Önderliği Roma’ya getirenlerden biriyle ortak kimlik bilgilerim olduğundan, incelemeyi biraz uzattılar. Tüm grup da benden dolayı bekledi.

O’nun sesini duyuyoruz, ama çıkan engelden dolayı yanına bir türlü varamıyoruz. Önderliğin; **“Bizim kızlar mı geldi? Eee hani niye gelmediler, ne oldu?”** sözlerini aşağıdan duyuyoruz. Önderliğin sesini duyacak kadar yakına gelmişken, tanımadığımız bu adamlar, kendilerince bir gerekçe bularak bizi geri gönderiyorlardı de. Daha iki gün önce bir arkadaşı, Almanya ya iade etmek için geri çevirip, göndermişlerdi.

Önderlik, araya girip müdahale edene kadar, bu inceleme işlemleri bayağı bir zaman aldı. Kimlik kontrolünün yarattığı allak-bullak bir psikoloji ve duygu karmaşasıyla Önderliğin yanına çıktık. Bir

saatlik bir gecikmeden sonra, artık yüreğimin sesine doğru yürüyordum. Tırmanmaya başladığım merdivenlerin sonuna vardığımda, aşağıdan duyduğum sesle buluşacaktım. Artık geriye dönüş yok. “Belkiler” ve “acabalar” beynimden göçüp gidivermişlerdi.

Ve işte Önderlik karşımdaydı!

Aramızda sadece iki kişi var. Üzerinde gri hırkası ve açık renk pantolon vardı. Gülerek, bizi kapıda bekliyordu. İki arkadaş Önderlikle selamlaştıktan sonra, sıra bendeydi. Pamuk yumuşaklığındaydı elleri. Onu kucaklamak ve sarılmak ise bambaşka bir duygu yaratıyordu.

Hayatımda ilk defa kendimi güvende hissediyordum. Komplo koşullarında bunu hissettiren ise; onun tüm yönelimlere rağmen hala gülebilen yüreğinin gücüydü. Selamlaştıktan sonra odaya geçip oturduk. Tek tek hepimizin durumunu sordu, sohbet etti. Bana da ‘*Ne okuduğumu, en çok neyi sevdiğimi*’ vb. birçok soru sordu. Bu kadar şeyin arasında benim ne yaptığımı ilgiyle sorması, beni hayli şaşırtmıştı. Onun sorduğu sorulara cevap verirken, bir yandan da yaşadığı odayı gözlemliyor, inceliyordum.

Çok küçük bir oda da kalıyordu. Salon ve pencerelerin panjurlarının sadece o saatte değil, gece-gündüz kapalı olduğunu sonradan oradakilerden öğrendim. Bırakalım içeri güneş ışınlarının girmesini, sızılmıyordular bile. Sadece akşamları, panjurlar birkaç santim kadar kaldırılıp içerisi havalandırılıyormuş. Evin etrafını saran güvenlik görevlilerini de çizilen tabloya eklediğimizde ev tam bir zindan gibiydi. Ancak O, odaya girdiğinde ne göğün mavisi ne insanlarla cıvı cıvı olan sokaklar, ne de uçan kuşlar aranmıyordu. O koşullarda dahi insan Başkan’ın

yanında bir ömür geçirse bunların arayışına girmezdi. Çünkü O'nda insanın içine işleyen, yarımlikları tamamlayan bir yön vardı. Dar, ışıksız ve havasız bir yerde kalıyordu. Bizden önce gelen arkadaşların neden “Keşke Önderliği bu koşullarda görmeseydik” dediklerini daha iyi anladım.

Önderliğin yanı başında, silahlı adamlar var. Diyaloglar esnasında bunlar, beynimi meşgul ediyordu. Önderlik, **“Çok güzel bir kasetim var onu siz de dinleyin”** dedi. Derveşe Avdê û Edule'yi konu alan kaseti hem dinletti hem de destanın hikayesini anlatmaya başladı. Gideceğimizi düşünürken, Başkan; **“Zaten buradasınız sonra yine konuşuruz”** deyip, bizi kalacağımız odaya gönderdi.

Sabahleyin müzik mırıltısıyla uyandım. Önderliğin uyuduğu bir saatte bu da kimdir böyle şarkı söylüyor diye kendi kendime söylenirken, bir arkadaş uyanıp şaşkınlığımı fark ettiğinde *“Şaşıрма Önderlik her sabah böyle şarkı mırıldanır”* dedi sinirlerimi yatıştırmak istercesine. Önderliğin klasik Kürt müziklerini dinlemeyi sevdiğini biliyordum, ama bunları söylediğini ilk defa duyuyordum. *“Dilo ez bimrim dilo havar... tirba min bikolin li Kurdistanê”* türküsünü ve ardından başka klasikleri mırıldanmayı sürdürdü. O gün, çalışmalarını aksatmadan yürüttü.

Temposundan ve Hızından Taviz Vermiyordu

6. Kongre süreci olduğu için kongreye ilişkin yoğun telefon konuşmaları yapıyor, kendisiyle görüşmeye gelen gazetecileri kabul ediyordu. O ağır

koşullarda dahi temposundan hızından taviz vermiyordu. Yemek saatinde yanına gittiğimde, Önderlik bana; **“Önderliğin böyle bir koşulda kalmasını nasıl değerlendiriyorsun, zoruna gidiyor mu?”** diye sordu. Ben de **“Hayır Başkanım bu koşullar, Önderlik gücüne duyulan korkunun göstergesidir ve Önderliğin gücünün gerçeğidir”** diyerek yanıtladım.

Koşullar çok ağırdı. Sistemli bir psikolojik baskı vardı. Dışarıda basın-yayın, içerde ise güvenlik güçleriyle hareket alanı daraltılıyordu.

Evin etrafı güvenlik kordonuyla çevrildiği halde, Önderliğin oturduğu evde hep silahlı birileri bekliyordu. Önderlik salondan odaya geçerken ya da yanımıza gelirken silahlı güvenlik, ikiye çıkıyordu. Bizimle daha çok, ayakta gezerek konuşuyordu. Koşullar çok bilinçlice gergin tutuluyor ve psikolojik baskı yoğunlaştırılıyordu. Öyle ki fiziği düzenli spora alışık olan Önderlik, özgürce hava bile alamıyordu. Pencerele hep kapalı olduğu için gündüz bile ışık önünde çalışıyordu. O arada Önderliği imha etmek için Türk devleti tarafından iki timin gönderildiği ve yakalandıkları haberini aldık.

Önderlik, içinde bulunduğu koşullardan etkilen-diğimizi görüyordu, ama bizlerin psikolojisini, ruh halini her an olabilecek şeylere karşı da hazırlamaya çalışıyordu. Bizim buna yetecek gücümüz olmasa da Önderlik, bize bunu hissettiriyordu.

Kalışımızın ikinci günü, bize; **“Kendinizi en kötü ihtimale göre hazırlıklı kılın. Bu yolculuk, Ankara’da sonuçlanabilir. Kendinizi buna göre de hazırlayın. Bensiz bu işi yürütmeye kendinizi alıştırm, kabul edin”** dediğinde, yeterince söylediklerine anlam

veremezsek de Önderlik, komplonun hangi noktaya vardırılmak istendiğini kestiriyordu. Ve kendini olabilecek en kötü ihtimale göre de hazırlamıştı.

Ertesi gün yanımıza geldiğinde, **“Bana bir şey olursa ne yaparsınız? Biliyor musunuz beni burada bir helikopterle çıkarıp, havada uçurmak istiyorlar. Ya da Afrika’nın bir çölüne götürüp, ölüme terk etmek istiyorlar. Belki bir daha zamanımız olmaz. O yüzden şimdi zaman varken sözleşelim. Bu, belki son sözleşmemiz olur. Bana bir şey olursa, kendinize kıymayın, yaşayın. Size bir şey olursa, kim beni yaşatır. Onun için kesinlikle kendinizde bomba patlatmayın, kendinizi yakmayın, asla ölüme yenilmeyin”** diyerek sözleşti ve **“Size bir şey olursa, ben yaşayacağım. Bana bir şey olursa siz yaşayacaksınız”** diye sözünü tamamladı.

Kaldığımız süre içerisinde bizimle YAJK’a ilişkin de tartışmalar yaptı. **“YAJK yarım kalmamalı, onu ta-mamlamalısınız. Israrcı olun. Yarım kalan yaşam projesi için çalışın. Erkekler zorlayıcı olabilir. Engel çıkarabilirler, ama sizin ısrarınız belirleyici olandır”** diyerek, hem kendisiyle bir daha görüşmeyecekmişiz hem de görüşecekmişiz gibi hazırlıyor ve önümüze görevler koyuyordu. Bu yüzden de **“Yarım ayrılmak zorunda kaldık. Sonra tamamlarız. Görüşmesek bile burada yaşadıklarınız, size bir devrim için yeterlidir”** dedi.

15 Ocak’ta Önderlikle aynı oturma salonundayız. Kendisiyle kaldığımız son gündü. Her gün olduğu gibi o gün de yoğunlukluydu. Dingindi, ama çok düşünceli görünüyordu. Kongredeki, eyaletlerdeki, Avrupa’daki ve en son da

Halep'teki basın grubuyla telefon görüşmeleri yaptı. Akşam da bizleri çağırıp, düzenlemelerimizi yaptı. Düzenlemelerimizi bizlere aktardıktan sonra derin derin düşündükten sonra bizlere bakıp **“Sizce Roma’da kalayım mı, gideyim mi?”** sorusunu sorduğunda hepimizin içinden *“kalın Başkanım”* demek geçtiği halde, her zaman verdiğimiz gibi hiçbir yorum yapmadan, *“Önderlik bilir”* diyerek bir kez daha onu yalnız bırakmış ve paylaşmak istediği yükü yine O’na yüklemiştik.

Gece saat yirmi üç sularında İtalyan avukatlar geldi. Ertesi gün gidişin olacağı netleşmişti. Kamera karşı-sında oturup halka ve D’alema’ya hitaben son mesajlarını verdikten sonra, gideceği zaman avukatlardan birisinin kendisiyle birlikte gitmesini istedi. Ancak her iki avukat da kabul etmedi. Biri *“Sayın Öcalan sizin için her şeyi yapabiliriz, ama ailem çocuklarım var. Yapacağınız yolculuk çok tehlikeli. Sizinle aynı uçağa binmek çok riskli. Ama nereye gidecekseniz söyleyin başka bir uçakla oraya gelirim”* dediğinde Önderlik, çok dostça bir ses tonu ve davranışlarla **“Anlıyorum, sizi zorlayamam. Sizden canınızı feda etme pahasına yardımcı olmanızı isteyemem. Yine de yaptıklarınız için teşekkür ediyorum!”** demişti. Bununla her zamanki gibi tek başına mücadele edeceğinin sinyalini vermişti. O’nu böyle görmeye yüreğim dayanamıyordu, ama bir şey de yapamıyordum. Oysa ne kadar isterdim, yaşadıklarını paylaşmayı. Ama ben de hiçbir arkadaş gibi yapamıyordum. Yaptığımız tek şey bilinmez yolculuğa çıkarken, yanında götüreceği valizini hazırlamak oldu. Hazırladıktan sonra güvenlik görevlileri kontrol etmek için valizin usulca fermuarlarını açıp, valizdeki eşyalara tek tek baktılar. Ardından açılan valizi ikinci kez

düzelttiğimizde Önderlik, ‘*beyaz kadın heykellerinden hiçbirini koyup koymadığımızı*’ sordu. Bir heykeli koyduğumuzu söyledik. Valizin fermuarlarını çektikten sonra artık O, bilinmez gidişe hazır!d!

Her şey tamamdı ve zaman daha bir farklı akıyordu, durmak bilmeden. Peki ama nereye gidecekti, öyle sessizce ve kimsesizce?

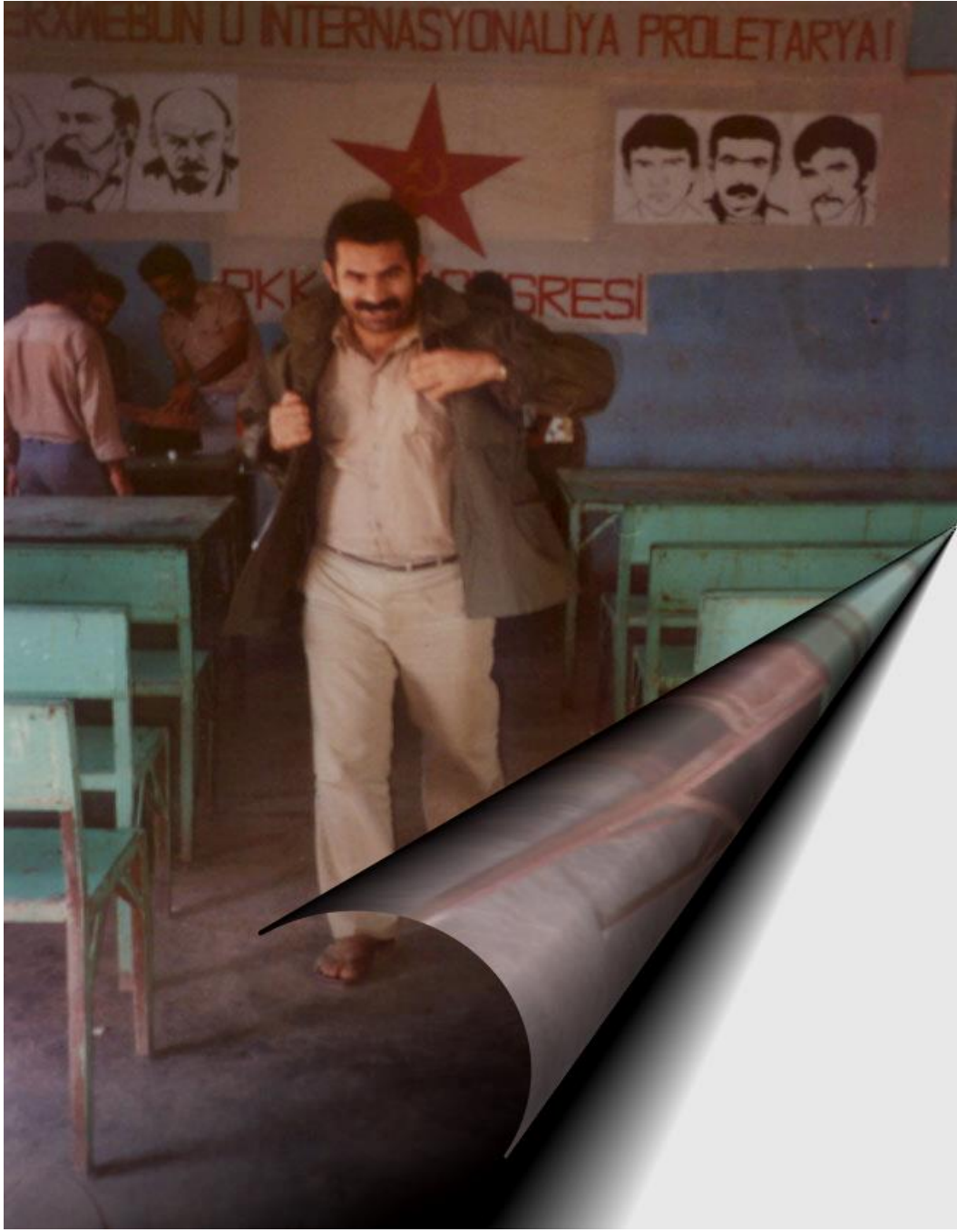
16 Ocak günü, öğleden sonra saat biri on geçe Roma’dan ayrıldıktan üç saat sonra, O’nun Roma’dan çıktığı haberini aldık. Hepimiz, bir şey yapamamanın kahredici acısını hissediyorduk. Duygularım karmakarışık, ad koyamıyordum. Hatta ağlayamıyordum bile. Oturduğumuz salonun kağıt duvarları ise, duygularda yaşadığımız bu fırtınayı sessizce izliyordu. Öyle ki bir İtalyan güvenlik görevlisi, bizimle televizyonu izlerken, göz yaşlarını tutamayarak ağladı ve “*Niye Apo gitti. Ne güzel onu burada koruyorduk*” diye söylendi. Artık yüreğimizin sıraat köprüsünde yürüme süreci başlamıştı. Ya yüreğimiz, sırat köprüsünü geçecek ya da geçemeyerek an’a yenilecekti. O an ki neleri gizliyordu bağrında, sükunetle. Her anımız, durumu nasıl olacak...vb. onlarca soruyu birbirimize ve kendimize sormakla geçiyordu. Tabii, “Ya bir şey olursa!” kaygısı, hepimizi yiyip bitiren en güçlü soruydu.

Roma’dan ayrıldığı gün, kız kardeşi de kendisine bir avuç Urfa toprağı ve köydeki yastığını göndermişti. Önderlik gittikten sonra elimize ulaşan bu emanetleri, çok güvenli bir biçimde o Kenya’dayken eline ulaştırdık.

Ve artık yüreğimiz, kendisine söz geçiremeyerek, bilmediğimiz ülkelere sürgünlere çıkmaya başladı. Milyonlarca halkın yüreğiyle meydanlara çıktı, isyan etti. Ve yüreğimiz, O’nu hiç

terk etmeyen çocuk yüreğinin saflığıyla buluşmaya çalıştı, her an.

Arjin

*"Özgür insan nereye bağlı olduğunu
bilen insandır ve onun şiddetli
eylemine girendir."*

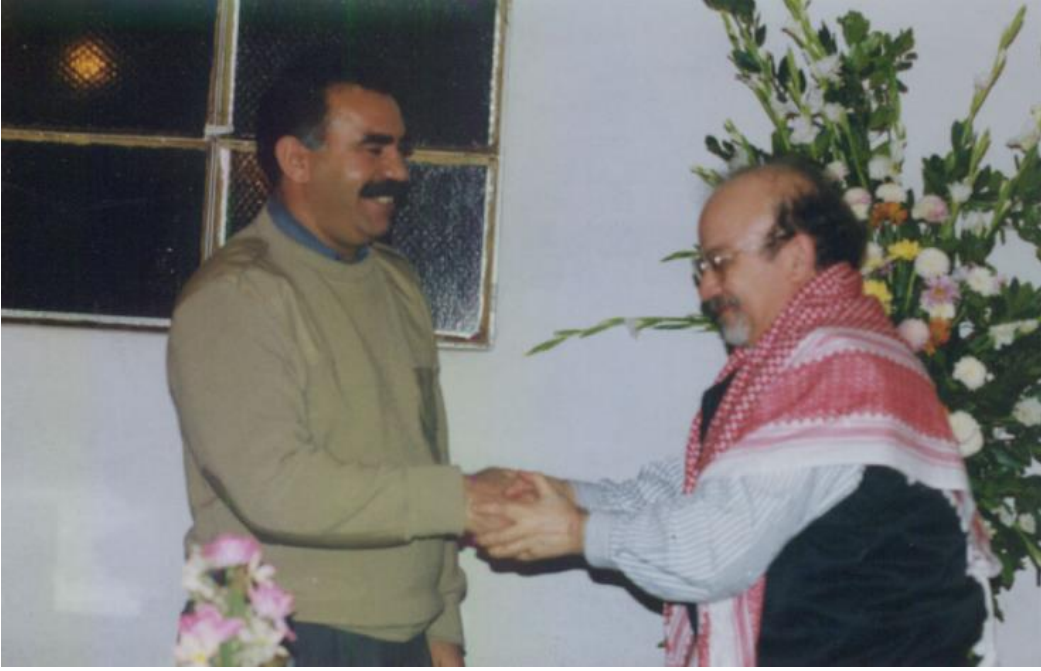

"Sade insan, seçkin insan üzerinde çok duruyorum. Hatta denilebilir ki yaşamımın özeti, sade olandan en seçkin olana, seçkin olandan sade insana meyil göstermektir. Bana göre sade insan en seçkin insandır. Seçkincilik arayışım sade insanı bulmak içindir."

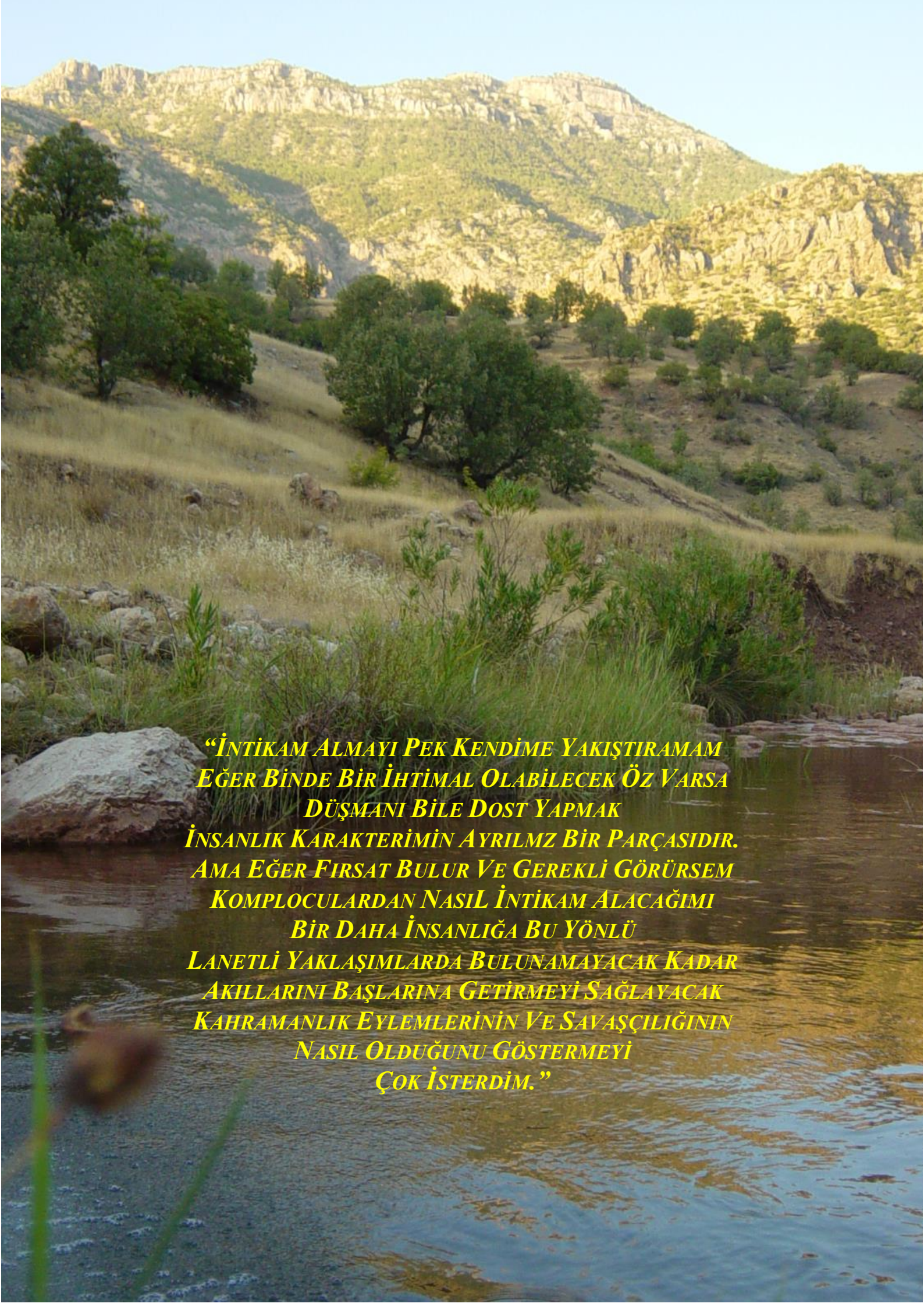
*"Söz, melodi ve olayları o kadar içiçe
ki bunun başka bir halkta
olabileceğini sanmıyorum."*

*"Her çağda,
hiçbir çağda
ve
gelecek çağlarda
yaşarım"*

Arka kapak bir sonraki sayfadır

***“İNTİKAM ALMAYI PEK KENDİME YAKIŞTIRAMAM
EĞER BİNDE BİR İHTİMAL OLABİLECEK ÖZ VARSA
DÜŞMANI BİLE DOST YAPMAK
İNSANLIK KARAKTERİMİN AYRILMZ BİR PARÇASIDIR.
AMA EĞER FIRSAT BULUR VE GEREKLİ GÖRÜRSEM
KOMPLOCULARDAN NASIL İNTİKAM ALACAĞIMI
BİR DAHA İNSANLIĞA BU YÖNLÜ
LANETLİ YAKLAŞIMLARDA BULUNAMAYACAK KADAR
AKILLARINI BAŞLARINA GETİRMEYİ SAĞLAYACAK
KAHRAMANLIK EYLEMLERİNİN VE SAVAŞÇILIĞININ
NASIL OLDUĞUNU GÖSTERMEYİ
ÇOK İSTERDİM.”***

